

ज्ञाग ठठो.

आ ज्ञागमां

श्रीगौतमसूत्र प्रणीत.

विविधोपदेश सूचक श्रीगौतम कुलक नामक प्रकरण बालाव
बोध सहित तथा दार्ष्टीतिक एकशो ने अगीयार कथाओ युक्त.

आ वंयमां, अनेक प्रकारना अणुवे विप

बांनो सभावेय जीवायी

समस्त चतुर्विध श्रीसंघने अवश्य बांचवा माटे

घणोज उपयोगी जाणीने

श्रावक शाग नीमसिद्ध माणके

श्रीमृवापुरीमध्ये.

निर्णयसागर नामक पुस्तकानुसार पुढील करणार्ति.

संवाद १८२५ मने १८२६.

आ पुस्तकने छापकारांची सर्व प्रकारची एक छापकारां पोताने उत्तरीन राणीने छे.

પ્રસ્તાવના.

સુદ્ધ જનોની સુદ્ધપાથી આ “જૈનકથારત્નકોષ” નામના પુસ્તકનો ઠઠો જાગ ઠંપાડ તૈયાર થયો છે, આ જાગમાં માત્ર એક ગૌતમ કુલકનામક નાનું સરસું વીશ ગાથાનુંજ પ્રકરણ ઢાપ્યું છે, તેની એકેકી ગાથામાં ઘણું કરી ચાર ચાર ઉપદેશો દાખલ કરેલા છે, અને પ્રત્યેક ઉપદેશ ઉપર દૃષ્ટાં તરૂપે એકેકી અથવા બધ્ધે કથાઉં કહીને ગ્રંથનું ગૌરવ કહ્યું છે. સર્વે મ લીને આ ગ્રંથમાં એકસો અગિયાર કથાઉં આવેલી છે, તે સર્વે કથાઉં ઘણી સરસ અને નવનવા ઉપદેશ સંબંધિ સ્વરૂપનો નિર્ણય કરનારી હોવાથી વાંચનારા સાહેબોના ચિત્તને કાંઈક અપૂર્વ આનંદના અંકૂરોને પ્રગટ કરનારી છે. તેમજ વલી જ્ઞાન, દર્શન અને ચારિત્રરૂપ રત્નત્રયીમાં સ્થિરતા કરાવ નારી છે. તથા એ કથાઉંનાં વાચકવૃંદ જેમ પરમપદ સાધન કરવામાં કુ શલ થશે, તેમજ સંસાર વ્યવહારમાં રહ્યા થકા નીતિમાં એવા નિપુણ થશે કે તે જનને હુષ્કૃત કાર્ય કરવાની બુદ્ધિ તો સ્વપ્નમાં પણ થાશે નહીં. ઘણું શું લેખીયેં પરંતુ આ ગ્રંથ વાંચનાર પુરુષ અત્યંત દૃઢતર ન્યાયવાન્ થશે. એવી અત્યુત્તમોત્તમ બોધ કરનારી કથાઉં આ ગ્રંથમાં આવેલી છે.

આ ઠઠો જાગ ઢાપતાં પૂર્વે જાગમાં લેખ્યા મુજબ દૃષ્ટિદોષ અથવા પ્રમા વદોષથી સુદ્ધજનોને અશુદ્ધતા દીઠામાં આવે, તો તે સંબંધી જે કાંઈ મુજ ને દોષ લાગ્યા હોય, તે સર્વે દોષોની આ ગ્રંથસંબંધી નવનવા પ્રકારના વિનોદ ઉપજાવનારી કથાઉંને, વાંચનારા સમદૃષ્ટિ સજ્જાનોની સમદ્ધ હું સવિનય માફી માગું હું.

આ જ્ઞાનવૃદ્ધિના પ્રજાવથી, અથવા તો શ્રીસંઘના અતિશય માહાત્મ્ય થી, અથવા તો મુંબાનગરીના હાલમાં થતા મહોદયના મહત્ત્વની આકર્ષણ શક્તિથી, વા અત્રત્ય શ્રાવક સમુદાયના પુણ્યોદયથી સાક્ષાત્ પૂર્વે થઈ ગયેલા ગુરુશ્રી આર્યમહાગિરિજી મહારાજ જેવા મહોટા પ્રાજ્ઞાવિક અને સાધુસંબંધી શુદ્ધસમાચારીમાં પ્રવૃત્તિ કરનારા અને જેમણે પાષાણ અને સુ વર્ણ, માન અને અપમાન, વંદક અને નિંદક, શત્રુ અને મિત્ર, તૃણ અને મણિ, રાજા અને રંક, એ સર્વની ઉપર સમજાવેં દૃષ્ટિ સ્થાપન કરેલી છે.

વલી જે સમતાત્મરમણે રમણ કરનાર, સમતારૂપ શુભ ધ્યાનાગ્નિવડે કર્મરૂપ કાષ્ટને બાલનાર, વિજ્ઞાવ પરિણતિને વમનાર, ઠઠ અઠમાદિ તપશ્ચર્યા કરનાર, શુદ્ધ ચારિત્રાચાર ગાલનરૂપ પ્રવહણે કરી સંસારસમુદ્ધને તરનાર, ઇત્યાદિક અનેક ગુણોના કરંમક, સાધુવર્ય મુનિશ્રી મોહનલાલ જી માહારાજ, પોતાના ગુણયુક્ત ષટ્શિષ્યોસહિત, અમારો આ ઠઠો જાગ પૂર્ણ થયો કે તુરત આ મુંબઈમાં પધાર્યા હે, તે પણ આ અમારા શુભકાંરી ઠઠા જાગને મંગલદાયક કાર્ય થયું, એમ સ્પષ્ટરીતે દેખાય છે. કારણ કે તેવા મુનીશ્વરોનો વિહાર તો ઘણું કરી શ્રીગુર્જર, માલવ, કોંકણ, મારવાડ, બંગાળ, કાઠીયાવાડ, ને કહ્યું વગેરે દેશોમાં થાય છે, પરંતુ જીવયજ્ઞાને માટે આહાર વિહાર કરવામાં કેટલીએક અડચણ પડવાને લીધે આ મુંબઈમાં લગજ ચાલીસ હજાર શ્રાવકોનો સમુદાય ઠતાં પણ પૂર્વોક્ત મહામુનિ જીનું આગમન થતું નથી, તેમ ઠતાં પણ તે મુનિરાજ મુંબઈના તથા સુરતના નિવાસી શ્રાવકોની સવિનય અતિપ્રાર્થનાથી મુંબઈમાં પધાયા, તેથી આ અસ્મદીય શ્રાવક વર્ગના ઠઠા જાગરૂપ જ્ઞાનવૃદ્ધિકારક કામને પરિપૂર્ણ માં ગલ્યસૂચક કાર્ય થયું, એ વાતમાં કાંઈ પણ સંશય જાસતો નથી.

આ ગ્રંથ જે વચ્ચત સંપૂર્ણ થયો, તે વચ્ચતમાંજ પૂર્વોક્ત મુનિરાજજીનું આદિં શુભાગમન થયું છે માટે આ અમારા ગ્રંથના પ્રગટ થવાની સાથે તે મુનિવર્યના મુંબઈમાં શુભાગમનની ઉત્પ્રેક્ષાકરી છે. વલી આદિં કોઈ જાણતે સંદેહ ઉત્પન્ન થશે કે આ તમારો ઠઠો જાગ તો હાલજ બાહર પડ્યો અને તે મહારાજશ્રીયે ચૈત્રમાસમાં આદિં પાઠ ધાયા છે? તો ત્યાં કહેવાનું કે આ ઠઠો જાગ તો ચૈત્રમાસમાંજ તૈયાર થયો છે, પરંતુ અમારા શેઠ જીમસિંહજીનાં દેવલોક થયા, તેથી તેમના અપશોષના કારણથી તથા કેટલીએક અડચણને લીધે તે વચ્ચતમાં આ ગ્રંથ બાહર પડ્યો નહિ અને હાલ જારે ઠાપવાનું કામ સરુ કહ્યું, તારે આ પ્રસ્તાવના ઠાપવી અવશેષ રહી હતી તે પ્રસ્તાવના તથા પ્રથમ ચૈત્રમાસમાં ઠપાઈ રહેલો આ ઠઠો જાગ, બાહર પાડ્યો છે. અલમતિ સુદ્ધજનેષુ. શુભં નવતુ.

શાળી શામજી લામણ.

॥ अस्य ग्रंथस्यानुक्रमणिका प्रारब्धते ॥

- १ प्रथम मंगलाचरण करतां, पहेला पदमां जे लोनी मनुष्य होय, ते
इव्य उपार्ज्जवा तत्पर होय ते उपर चारुदत्तनी कथा. श्रीनेमि० २
- २ पंचेंडियोनां विषयसुख ते कामजोग्र ठे, तेमां प्रथम श्रोत्रेंडिय
उपर राजपुत्र रामनी कथा. जवजावना ग्रंथमां. १०
- ३ चक्षुरेंडिय उपर शेठ पुत्रनी कथा. जवजावना ग्रंथमां ठे. ११
- ४ घ्राणेंडिय उपर गंधप्रियनी कथा जवजावना ग्रंथमां ठे. १२
- ५ रसनेंडिय उपर मधुप्रियनी कथा. जवजावना ग्रंथमां ठे. १२
- ६ स्पर्शेंडिय उपर राजकुमर महेंडनी कथा. जवजावना ग्रंथमां ठे. १३
- ७ सामान्यें काम ते मैथुननी इच्छा, स्त्रीसंग करवौ तेनी उपर चं
मप्रद्योतन राजानी कथा. तेनी अंतर्गत जा सा सा सा प्रश्न पू
ठनार सोनीना जीवनी कथा. उपदेशमालामां ठे. १४
- ८ कृमा उपर दमदंतराजर्षिनी कथा. आवश्यक वृहद्वृत्तिमां ठे. २०
- ९ मध्यम पुरुष उपर जिनचंडकुमारनी कथा. अधमादिषट् पुरुष च० २३
- १० क्रोधथी विराम पामी वैर विरोध समाव्या उपर डाविड अने
वारिखिल्लनी कथा. श्रीशत्रुंजय माहात्म्यमां ठे. ३२
- ११ सिद्धांत प्रमाणे चाले, ते साधु, ते उपर महेंद्रराजा तथा तेना
परिवार कुमारनी कथा. ३८
- १२ समता करे ते साधु, ते उपर अर्जुनमालीनी कथा. उत्तराध्ययनें. ४५
- १३ उत्सर्ग अने अपवाद ए बेहु प्रमाणे चाले, तेने साधु कहियें,
ते उपर मुनिचंड मुनिनी कथा. गुरुमुखें सांजलेली ठे. ४७
- १४ स्वसमय. परसमयना जाण होय ते साधु कहियें, ते उपर गो
ष्ठामाहिल्लनी कथा. श्री आवश्यकनी टीकामां ठे. ४८
- १५ सत्त्ववंत धर्मथी न चले, ते उपर ललितांग कुमरनी कथा. श्री पा० ४९
- १६ आपदानो निस्तार करे, ते बांधव, ते उपर सिंहवसंतनी कथा जाव० ५८
- १७ क्रोध उपर शूर ब्राह्मणनी कथा. जवजावनामां ठे. ६२
- १८ मान उपर उल्लित कुमरनी कथा. जवजावनामां ठे. ६३
- १९ माया उपर शेठनी पुत्री पद्मिनीनी कथा. जवजावनामां ठे. ६५

- ૨૦ લોન ઉપર કોણિક રાજાની કથા. શ્રીવીરચરિત્રમાં છે. ૬૮
- ૨૧ ક્રોધ તે વિષ તે ઉપર સ્કંધકાચાર્યની કથા. ઉપદેશમાલાની વૃત્તિમાં. ૭૮
- ૨૨ અહિંસા તે અમૃત તે ઉપર નીમકુમારની કથા. શ્રીપાર્શ્વચરિ ૮૧
- ૨૩ જાતિમદ ઉપર હરિકેશીના પાઠલા નવની કથા. ઉત્તરાધ્યયન ૯૩
- ૨૪ લાજમદ ઉપર સુનૂમ ચક્રવર્તીની કથા. શ્રી આવશ્યકનિર્યુક્તિમાં. ૯૪
- ૨૫ કુલમદ ઉપર મરિચીની કથા. શ્રીવીરચરિત્રમાં છે. ૯૭
- ૨૬ ऐश्वर्य મદ ઉપર દર્શણજ્ઞ રાજાની કથા. વૃંદારવૃત્તિમાં છે. ૯૯
- ૨૭ બલમદ ઉપર શ્રેણિક રાજા, વીરસ્વામી વિશાસ્વાનંદીની કથા. ૧૦૧
- ૨૮ રૂપમદ ઉપર સનત્ કુમાર ચક્રવર્તીની કથા. ઉત્તરાધ્યયનાદિમાં. ૧૦૧
- ૨૯ તપોમદ ઉપર શ્રેણિક પુત્રનંદિષેણ રૂપિની કથા. વીરચરિત્રમાં છે. ૧૦૫
- ૩૦ શ્રુતમદ ઉપર સ્થૂલિનહજીની કથા. પરિશિષ્ટપર્વણીમાં છે. ૧૦૭
- ૩૧ સામાન્ય મદ ઉપર બાદુબલિની કથા. ઉપદેશમાલામાં છે. ૧૨૦
- ૩૨ અપ્રમાદ ઉપર ચંદા તથા સર્ગમાતાના દીકરાની કથા. સમરાદિ ૧૨૨
- ૩૩ માયા તેજ નય તે ઉપર સર્વાંગસુંદરીની કથા. શ્રી આવશ્યકમાં છે. ૧૨૮
- ૩૪ સત્ય તે શરણ છે તે ઉપર કાલિકાચાર્યની કથા. ઉપદેશમાલામાં. ૧૩૨
- ૩૫ લોન ઉપર મમ્મણ જોતની કથા. આવશ્યકનિર્યુક્તિમાં છે. ૧૩૪
- ૩૬ સંતોષ ઉપરાંત સુખ નથી તે ઉપર કપિલ કેવલીની કથા. શ્રીઉત્ત ૧૩૫
- ૩૭ અચંદ્ર હોય તેને વિદ્યા આવે તે ઉપર જવરાજ રૂપિની કથા. ૧૩૯
- ૩૮ વિનયવંતને વિદ્યા નજે. તે ઉપર સિદ્ધપુત્રની કથા. શ્રી આવશ્ય ૧૪૪
- ૩૯ ક્રોધીને અપકીર્તિ નજે, તે ઉપર કુલવાલુઆની કથા. ૧૪૫
- ૪૦ કુશીલને અપકીર્તિ નજે, તે ઉપર મુંજની કથા. મુંજપ્રબંધમાં છે. ૧૪૫
- ૪૧ સંનિન્ન ચિત્તવંતને અલક્ષ્મી નજે, તે ઉપર શૂર વિપ્રની કથા. ૧૪૭
- ૪૨ સત્યવંત પુરુષને લક્ષ્મી નજે, તે ઉપર મકરધ્વજની કથા. ૧૪૭
- ૪૩ કૃતઘ્નને મિત્ર પણ ત્યાગ કરે છે તે ઉપર જુલણીના ધાર દીર્ઘરા ૧૫૦
- ૪૪ જે યજ્ઞાવંત હોય તે પાપને તજે તેની ઉપર મેતાર્ય મુનિની કથા. ૧૫૦
- ૪૫ જેમ સૂકા સરોવરને હંસ ઠાંમે, તેમ આઝવારૂપપાણી સૂકાયાથી તે
આત્માહંસ ઠાંમે, ઉપર સમુદ્વદતાદિકની કથા. પ્રશ્નોત્તરરત્નમાલા
વૃત્તિમાં છે. ૧૫૦
- ૪૬ ક્રોધીને બુદ્ધિ ઠાંમે તે ઉપર પદ્ધિઘાતકની કથા. ૧૫૪

- ૪૭ અરુચિવંતને કહેવું, તે વિલાપ. તે ઉપર બ્રહ્મદત્ત અને ચિત્ર સં
નૂતિની કથા. શ્રીઉત્તરાધ્યયનસૂત્રમાં છે. ૧૫૫
- ૪૮ અઠતવાલા પાસેં માગવું, તે વિલાપ, તે ઉપર શ્રીકૃષ્ણ અને વી
રાસાલવીની કથા. શ્રીઆવશ્યક નિર્યુક્તિમાં છે. ૧૬૩
- ૪૯ અનિશ્ચિંત, અર્થવાલાને કહેવું તે વિલાપ તે ઉપર ગામડિયાની કથા. ૧૬૬
- ૫૦ વ્યાક્તિષ્ઠિતવાલાને કહેવું તે વિલાપ તે ઉપર બટુકની કથા. ઉપદે ૧૬૬
- ૫૧ ઘણા કુશિષ્ય કરવા તે વિલાપ, તે ઉપર કાલિકાચાર્યના શિષ્ય
ની કથા. શ્રીઉત્તરાધ્યયનસૂત્રમાં છે. ૧૬૭
- ૫૨ હુષ્ટ રાજા દંમ દેવા તત્પર હોય તે ઉપર બલરાજાની કથા. વૃંદારુ ૧૬૯
- ૫૩ વિદ્યાધર હોય તે મંત્ર સાધવા તત્પર હોય તે ઉપર મેઘરથ રા
જાની કથા. શ્રીપરિશિષ્ટપર્વણીમાં જંબૂસ્વામીનાં અધિકારેં છે. ૧૭૧
- ૫૪ મૂર્ખ હોય તે કોપ કરવાને તત્પર હોય તે ઉપર આહિર આ
હિરણીની કથા. શ્રીઉપદેશરત્નાકરમાં છે. ૧૭૩
- ૫૫ સુસાધુ હોય તે તત્ત્વમાં તત્પર હોય તે ઉપર આર્ય માહાગિરિ
આચાર્ય તથા સુહસ્તીની કથા. શ્રીપરિશિષ્ટપર્વણીમાં છે. ૧૭૪
- ૫૬ યત્નપત્ની શોના તે ક્રમા, તે ઉપર સુકોશલ મુનિની કથા. ૧૭૯
- ૫૭ સમતાની શોના તે ક્રમાયોગમાં રહે, તે ઉપર સુવ્રતમુનિની કથા. આ ૧૮૨
- ૫૮ ચારિત્રની શોના તે જ્ઞાન અને જીવું ધ્યાન, તે ઉપર પુષ્પજૂતિ
આચાર્યની કથા. શ્રીઆવશ્યકનિર્યુક્તિમાં છે. ૧૮૩
- ૫૯ શિષ્યની શોના તે વિનયમાં પ્રવર્તવું, તે ઉપર નિંબક ચેલાની ક
થા. શ્રીઉત્તરાધ્યયનના પ્રથમ વિનયઅધ્યયનમાં છે. ૧૮૪
- ૬૦ આનૂષણ રહિત બ્રહ્મચારી શોને, તેની ઉપર વસ્ત્ર રહિત હરિકે
શી મુનિની કથા. શ્રીઉત્તરાધ્યયનસૂત્રના બારમા અધ્યયનમાં છે. ૧૮૫
- ૬૧ પરિગ્રહ રહિતપણે દીક્ષા ધારણ કરનાર સાધુ શોને, તે ઉપર ક
રકંમૂની તથા પ્રસંગેં ચાર પ્રત્યેક બુદ્ધની કથા. આવશ્યકનિ ૧૯૧
- ૬૨ બુદ્ધિમાન્ પ્રધાનેં રાજા શોને તે ઉપર કલ્પકની કથા. શ્રીપરિશિ ૧૯૭
- ૬૩ સતી હોય તે લક્ષ્મીવતી હોય તો તે ઉપર જિનમતીની કથા, સુમ ૨૦૪
- ૬૪ ચપલચિત્ત અને અનવસ્થિતચિત્તવાલાને પોતાનો આત્મા તેજ
વૈરી જાણવો, તેની ઉપર શેઠની સ્ત્રીની કથા. ઉપદેશરત્નાકરમાં છે. ૨૦૯

- ૬૫ શીલવંત પ્રાણી તેનો આત્માજ જસવંત, તે ઉપર શીલવતીની કથા. ૨૧૦
- ૬૬ જેનું ચિત્ત ધર્મને વિષે અસ્થિર હોય તેનો આત્માજ દુરાત્મા છે તેની ઉપર ગંગપાઠકની કથા, અવશ્યકનિર્યુક્તિ તથા ઉપદેશ ૨૦ ૨૧૧
- ૬૭ જે જિતાત્મા હોય તે પોતાને અને પરને શરણજૂત થાય તે ઉપર થાવજ્ઞાપુત્રની કથા. શ્રીક્રાતાસૂત્રમાં છે. ૨૧૨
- ૬૮ ધર્મકાર્ય ઉપરાંત કોઈ ઉત્કૃષ્ટકાર્ય નથી, તે ઉપર મુગ્ધનટ્ટની કથા. ૨૨૩
- ૬૯ પ્રાણીની હિંસા ઉપરાંત બ્રીજું કોઈ અકાર્ય નથી તેની ઉપર દેવપ્રાસાદ, સામદેવ અને વામદેવની કથા. શ્રીસુમતિનાથચરિત્રમાં છે. ૨૨૪
- ૭૦ પ્રેમરાગ સ્નેહરાગની ઉપરાંત કોઈ બંધન નથી તે ઉપર આર્ડકુમારની કથા. સૂયગઢાંગ સૂત્રમાં. ૨૨૬
- ૭૧ બોધિબીજના લાજ ઉપરાંત બીજો કોઈ લાજ નથી તે ઉપર ચંપકમાલાની કથા. શ્રીસુપાર્શ્વચરિત્રમાં છે. ૨૨૯
- ૭૨ પરસ્ત્રી ન સેવવી તે ઉપર વીરકુમારની કથા. શ્રીસુપાર્શ્વચરિત્રમાં. ૨૫૪
- ૭૩ અવિદ્યાવંતને ન સેવવા તે ઉપર અગીતાર્થ આચાર્યની કથા. શ્રીવિજ્ઞેષાવશ્યકમાં છે. ૨૬૦
- ૭૪ માનહીન પુરુષ ન સેવવા તે ઉપર વીરસ્વામી અને ગોશાલાન કથા. સુબુદ્ધિ હુષ્ટબુદ્ધિની કથા. શ્રીશાંતિનાથચરિત્રમાં છે. ૨૬૨
- ૭૫ ચાહીયામનુષ્યને ન સેવવા, તે ઉપર ચક્રદેવની કથા. સમરાદિત્ય. ૨૬૪
- ૭૬ જે ધર્મી હોય તે સેવવા યોગ્ય હોય તે ઉપર શ્રીરુષભદ્રદેવસ્વામીના પાઠલા નવે વૈદ્યપુત્રની કથા. ૨૭૦
- ૭૭ જે પંક્તિ હોય તે પૂઠવા યોગ્ય હોય તે ઉપર તુંગીયા નગરીના શ્રાવકની કથા. શ્રીજગત્વતીસૂત્રમાં. ૨૭૩
- ૭૮ જે સાધુ તે વાંદવા યોગ્ય છે તે ઉપર વિજયસેન આચાર્યની કથા. ૨૭૭
- ૭૯ જે નિર્મમ તે પડિલાનવા યોગ્ય તે ઉપર સુદત્તની કથા. સુમતિ ૦ ૨૮૦
- ૮૦ પુત્ર અને શિષ્ય બેદુ સરખા જાણવા, તે ઉપર રાજાની તથા આચાર્યની કથા. આવશ્યકટીપ્પણીમાં. ૨૮૮
- ૮૧ રૂષિ અને દેવતા સરખા જાણવા તે ઉપર પ્રિયગ્રંથ આચાર્યની કથા કલ્પસૂત્ર ધિવિરાવલીમાં. ૨૮૯
- ૮૨ આર્યસમિત આચાર્ય કથા. કલ્પધિવિરાવલીમાં. ૨૯૦

- ૮૩ પાંચમા નિન્હવ ગંગદત્તની કથા. શ્રીવિશેષાવશ્યકમાં છે. ૨૯૦
- ૮૪ મૂર્ખ અને તિર્થચ બેહુ સરસ્વા તે ઉપર મરુકની કથા.આવશ્યકનિ ૦ ૨૯૩
- ૮૫ મુઠ અને દરિડી સરસ્વા, તે ઉપર સારણ જુવટિયાની કથા.
સહસ્રમદ્ધકથામાં. ૨૯૪
- ૮૬ પુરુષની બહોંતેરકલા તથા સ્ત્રીની ઘોશઠ કલા, એ સર્વે કલાને
જીતનારી ધર્મકલા છે. તે ઉપર સહસ્રમદ્ધની કથા. ૨૯૫
- ૮૭ સર્વકથાને ધર્મકથા જીતનારી છે, તે ઉપર ચિતારાની પુત્રીની
કથા. આવશ્યકનિર્યુક્તિમાં. ૩૦૯
- ૮૮ સર્વબલને ધર્મબલ જીતનારું છે તે ઉપર કોકાશની કથા. ૩૧૬
- ૮૯ સર્વસુખને ધર્મસુખ જીતનારું છે તે ઉપર સંયતિરાજા કથા. ૩૨૮
- ૯૦ જુગારીપ્રાણી જુગાર રમવાને આસક્ત હોય, તેના ધનનો નાશ
થાય, તે ઉપર નલકુબરની કથા. ૩૪૨
- ૯૧ જે પ્રાણી, માંસજઘ્ણમાં આસક્ત હોય, તેને દયાનો નાશ
થાય. તે ઉપર સોદામની કથા શ્રીનેમીચરિત્રમાં. ૩૪૩
- ૯૨ જે પ્રાણી મદ્યમાં આસક્ત હોય, તેના યશનો નાશ થાય છે,
તે ઉપર રાજાના પુત્રની કથા. સમરાદિત્યરાસમાં. ૩૪૪
- ૯૩ જે પ્રાણી વેશ્યામાં આસક્ત હોય, તેના કુલનો નાશ થાય, તે
ઉપર ઝઘિતકુમરની કથા. ૩૪૫
- ૯૪ જે પ્રાણી જીવહિંસામાં આસક્ત હોય તે પ્રાણીના ધર્મનો નાશ
થાય, તે ઉપર યમપાશની કથા. ૩૫૧
- ૯૫ ચોરીમાં આસક્ત હોય તે પ્રાણીના શરીરનો નાશ થાય છે, તે
ઉપર હુન્નિક ચોરની કથા. ૩૫૨
- ૯૬ જે પ્રાણી પરસ્ત્રીમાં આસક્ત હોય તેમે સર્વગુણનો અને સર્વ ડ
વ્યનો નાશ થાય છે, તથા અધમગતિને પામે છે તે ઉપર સુર
પ્રિય કુમારની કથા. વૃંદારુવૃત્તિમાં છે. ૩૫૪
- ૯૭ પોતે નિર્ધન ઠતાં પણ દાન દે, તે સજ્જતિને પામે, તે ઉપર અ
મસેન વયરસેનની કથા. સુમતિનાથચારિત્રમાં. ૩૫૮
- ૯૮ ઠકુરાડ પણામાં ક્રુમા રાખવી. તે ઉપર સહસ્રમદ્ધની કથા
પ્રશ્નોત્તર રત્નમાલામાં. ૩૬૫

૯૯	જે પ્રાણી સુખોચિત હોય, તેને ઇજ્ઞાનિરોધ કરવો, તે ઉપર ધર્મ રાજાની કથા. ઉપદેશરત્નાકરમાં છે.	૩૬૭
૧૦૦	તારુણ્ય અવસ્થામાં ઇંદ્રિયોનો નિગ્રહ કરવો, તે ઉપર કામપાલની કથા સુમતિચરિત્રમાં પૂર્વજનવને અધિકારે.	૩૭૦
૧૦૧	દશઇંદ્રિયોના રોધ કરવા ઉપર ગુણધર્મ રાજકુંવરની કથા. શાંતિનાથ ચરિત્રમાં.	૩૭૪
૧૦૨	આ સંસારમાં મનુષ્યનું આયુષ્ય અશાશ્વતું છે તેમાં પણ રાગથી આયુષ્ય ઘટે, તે ઉપર એક પુરુષ તથા સ્ત્રીની કથા.	૩૮૪
૧૦૩	સ્નેહથી આયુષ્ય ઘટે, તે ઉપર દંપતીની કથા.	૩૮૪
૧૦૪	જયથી આયુષ્ય ઘટે, તે ઉપર ગજસુકુમારની કથા.	૩૮૫
૧૦૫	નિમિત્ત તે શસ્ત્રાદિકથી આયુષ્ય ઘટે, તે અધિકાર લેખેલો છે.	૩૮૫
૧૦૬	સ્પર્શથી આયુષ્ય ઘટે, તે ઉપર ચક્રવર્તીની સ્ત્રીની કથા.	૩૮૬
૧૦૭	મનુષ્યનું આયુષ્ય અશાશ્વતું છે, માટે સાધુજને ઉપદિશ્યો જે ધર્મ, તેને આચરણ કરવો, તે ઉપર ચેલાતીપુત્રની કથા આવશ્યક નિર્યુક્તિમાં.	૩૮૬
૧૦૮	જે ધર્મ છે, તેજ રક્ષણ કરનાર છે ત્રાણ છે, અનર્થનો ઘાતક છે, સંસારજીતને શરણ છે, તે ઉપર મહાનંદની કથા.	૩૮૯
૧૦૯	હવે દુઃખીયો જીવ હોય તે સુખને માટે ધર્મને આચરે, તો રૂઢીગતિને પામે, તે ઉપર વસુદેવનો જીવ પાઠલે જવે નંદીશ્વર સાધુ હતો, તેની કથા.	૩૮૮
૧૧૦	જે પ્રાણી ધર્મને સેવે છે, તે અવ્યાબાધ સુખને પામે છે, તે ઉપર લક્ષ્મીશ્વર શ્રેષ્ઠીની કથા.	૩૮૮
૧૧૧	સિદ્ધનું સ્વરૂપ ગ્રંથાંતરથી લેખેલું છે, તથા સિદ્ધને એકત્રીશ ગુણ પ્રગટ થાય, તે કહેલું છે.	૩૯૦
૧૧૨	આવશ્યક નિર્યુક્તિમાં બીજી રીતથી સિદ્ધના એકત્રીશ ગુણ કહેલા છે.	૩૯૧
૧૧૩	ગ્રંથપ્રશસ્તિકા.	૩૯૨

અથ

॥ શ્રીગૌતમકુલક મૂલ, બાલાવબોધ તથા કથાઝ સહિત પ્રારંભ ॥

તિહાં પ્રથમ વાર્તિક કરનાર પંક્તિ શ્રીપદ્મવિજયજી મહારાજ
મંગલાચરણને અર્થે બે અનુષ્ટુબ્ કહે છે.

॥ અનુષ્ટુબ્વૃત્તમ્ ॥ નત્વા શ્રીમન્મહાવીરં, ધ્યાત્વા શ્રીગુરુપંકજમ્ ॥
મત્વા વિવિધશાસ્ત્રોપ, દેશં સત્રસમન્વિતં ॥૧॥ યજ્ઞૌતમર્ષિણા પ્રોક્તં,
ગૌતમં કુલકં વરં ॥ તસ્ય વિસ્તરતઃ કૂર્વે, વાર્તિકં લોકજ્ઞાપયા ॥૨॥

ફહાં ગ્રંથની આદિમાં વસ્તુ નિર્દેશરૂપ મંગલ જાણવું. અથવા ગ્રંથમાં
પદ્યરૂપે મંગલ બાંધ્યું નથી, તો પણ પોતાના ચિત્તમાં ઇષ્ટદેવને નમસ્કાર
કહ્યો છે, એમ જાણવું. ફહાં ચર્ચા ઘણી છે, પણ ગ્રંથ વધે માટે લખતા નથી.

હવે ગ્રંથકર્તાયે આદિમાં લોજના લક્ષણ શામાટે કહ્યા છે ? તેનો હેતુ
કહે છે. જે માટે ચારગતિરૂપ સંસારના હેતુ, તે ચાર કષાય છે. તેમાં પણ
સર્વ ગુણોનો વિનાશ કરનાર એવો એક લોજ છે ॥ યતઃ ॥ કોહો પીયં પણા
સેફ, માણો વિણય નાસણો ॥ માયા મિત્તાણિ નાસેફ, લોહો સવ્વ વિણાસણો
॥ ૧ ॥ ઇતિ શ્રીદશવૈકાલિકસૂત્રવચનાત્ ॥ તથા લોજ તે હુર્જય છે. અને
વલી તે લોજ, ક્રોધાદિકને રહેવાના કાલમાન કરતાં ઘણો કાલ રહે છે,
એટલાજ માટે શ્રીનિબાહુસ્વામીયે આવશ્યક નિર્યુક્તિમાં કહ્યું છે. ॥ યતઃ
॥ ઝવસામંપિ ઝવણિયા, ગુણમહયા જિણચરિત્તસરિસંપિ ॥ પઢિવાયંતિ
કસાયા, કિં પુણ સેસેસુ રાગહે ॥ ૧ ॥ જફ ઝવસંતકસાઝ, લહફ અણંત
પુણોવિ પઢિવાયં ॥ નહુ જેવીસસિઅવં, યોવેવિ કસાયસેસંમિ ॥ ૨ ॥ અ
ણથોવં વણથોવં, અંગીથોવં કસાયથોવં ચ ॥ નહુ જેવીસસિયવં, યોવંપિ
હુંતિ બહુ હોફ ॥ ૩ ॥ એમ એ સર્વ ગાથાઝ એક લોજ આશ્રયિને કહી છે.
તથા સર્વ પાપનું મૂલ તે લોજ છે. ॥ લોજ ‘મૂલાનિ પાપાનિ’ ઇતિ વચનાત્
॥ તે માટેજ ગ્રંથકર્તાયે આદિમાં લોજનું ગ્રહણ કહ્યું છે. તથાચ સૂત્રમ્.

॥ મૂળગાથા ॥ ઉપજાતિ વૃત્તમ્ ॥

॥ લુધ્ધા નરા અઢપરા હવંતિ, મૂઢા નરા
કામપરા હવંતિ ॥ બુંધા નરા સ્વંતિપરા હ
વંતિ, મિસ્સા નરાં તિન્નિવિ આયરંતિ ॥૧॥

અર્થ:—(લુધ્ધાનરા કે०) લોની 'મનુષ્ય' જે હોય તે (અઢપરા કે०)
હવ્ય ઉપાર્જન કરવાનેવિષે તત્પર (હવંતિ કે०) હોય તે એટલે લોની
પુરુષ હવ્ય ઉપાર્જન કરવાનેવિષે તત્પર હોય. હ્રાં ગાથામાં જે અર્થ શબ્દ
કહ્યો છે તે અર્થ શબ્દે લક્ષ્મી જાણવી. અને લક્ષ્મી તે દેવતાવિશેષ છે. એ
એંકરી ગ્રંથકર્તાયે આદિમાં. મંગલ સૂચવ્યું એમ પણ જણાય છે. તે કારણ
માટેજ લોની પુરુષ હવ્યનેવિષે તત્પર હોય. એમ કહ્યું, પણ લોનનું ફલ
ન કહ્યું, જે માટે લોનનું ફલ તે નરક જાણવું. ॥ 'લુધ્ધા મહાનારયં ઉ
વંતિ' ઇતિ વક્ત્ર્યમાણવચનાત્ ॥ એમ જો નરક એવો અર્થ આ પહેલી ગા
થામાં કરિયે તો ઉપર જે માંગલિક સૂચવ્યું તે રહેતું નથી. ઇત્યાદિક
કેટલી ચર્ચા લેવાય? હવે લોનનો લીધો જીવ, વિકટ અટવીમાં પેસે,
મહા અપાર સમુદ્ર તરે, અતિ નીમ સંગ્રામમાં અડે, કર્ષણ કરે, કૃપણ
સ્વામીની સેવા કરે, નીચકર્મ આચરે, મસ્તકે નાર ઉપાડે, નૂઝ તૃષા સ્વમે,
અને તાપ તથા ટાહાડને પણ હિસાબમાં ન ગણે; ઇત્યાદિક મહાકષ્ટને
સહન કરીને પણ હવ્ય ઉપાર્જવા તત્પર હોય. તે ઉપર ચારુદત્તનો દૃષ્ટાંત કહે છે.

આ નરકદેત્રનેવિષે ચંપાનામની નગરીમાં મહાધનવાન એવો જાનુનામેં
શેઠ વસે છે. તેની સુજ્ઞાનામેં. નાર્યા છે, તેને પુત્ર નથી. તેથી સ્ત્રીજત્તાર
ઘણી આર્તિ કરે છે. અને મનમાં એમ વિચારે છે કે, જ્યારે ધનનો જોક્તા
એવો એક પણ પુત્ર નથી!! ત્યારે આપણને આટલું ધન પણ શ્યા કામ
નું! એમ ચિંતાતુર રહેતાં દેવાદિકને માનતા, શ્રદ્ધતા, એક ચારણમુનિ મ
લ્યા. ત્યારે તે મુનિને પૂછ્યું કે, હે મહારાજ! અમારે પુત્ર યજ્ઞે કે નહિં?
ત્યારે ચારણ મુનિયે કહ્યું કે, તમારે પુત્ર યજ્ઞે. પછી તે સ્ત્રીને ગર્જ રહ્યો. અ
નુક્રમેં પુત્રનો જન્મ થયો. તે બાલકનું ચારુદત્ત એવું. નામ દીધું. તે મહોટો
થયો, ત્યારે મિત્રસાથે ક્રીડા કરતો એકદા સમયે ઉદ્યાનનેવિષે ગયો. ત્યાં

जतां थकां एक स्त्रीनां तथा एक पुरुषनां पगलां दीठां. ते पगलां घणां लक्षणवंत देखीने चारुदत्ते विचाखुं के, इहांथी कोइक गुणवंत स्त्रीपुरुष गयां जणाय ठे. एम चिंतवी आगल. जतां एक केलिनुं घर दीठुं. ते केलि ना घरनी पासे एक विद्याधर दीठो. तेना सर्व शरीरमां खीला जडेला ठे. तेवामां ते विद्याधर चारुदत्तने देखीने कहेवालाग्यो के, हे पुरुष ! महारा वस्त्रने ठेडे औषधीवलय ठे, ते घशीने मने चोपडो. ते सांजला चारुदत्ते पण ते औषधी घशीने चोपडी, एटले ते सर्व खीला निकली पड्या. पढी ते विद्याधरना कहेवाथी व्रण संरोहिणी घशीने चोपडी, एटले सर्व व्रण (घा) रुजाई गया, वली त्रीजी औषधीयें साजो थयो. त्यार पढी चारुदत्ते पूठयुं के, हे महाजाग्य ! तमे कोण ठो ? अने तमने आवी आपत्ति केम पडी ? त्यारे ते विद्याधर पोतानो संबंध कहे ठे.

जरतक्षेत्रना मध्यजागने विषे रूप्यमय पञ्चीश जोजन कंचो अने पचास जोजन पहोलो एवो वैताढ्य पर्वत ठे, तेने विषे शिवमंदिरनामें न गरनो माहेंडविक्रमनामें राजा महापराक्रमी ठे. ते राजानो हुं अमित गतिनामें पुत्र थयो. एक दिवस क्रीडा करतो थको हुं हरिवंत पर्वते गयो. त्यां एक हिरण्यरोमनामा तापस वसे ठे, तेनी सुकुमालिका नामें पुत्री महारूपवंती ठे, तें में दीठी. ते कुमरी तेना पितायें मने परणावी. ते स्त्रीने लशने हुं महारे ठेकाणे गयो. त्यां धूमशिष्य नामें एक महारो मित्र ह तो. ते महारी स्त्रीने देखीने कामें विंथाणो तेथी महारां ठिड जोतो रहे, अने मनमां विचारे के, जो ए मित्र मरे, तो ए स्त्री महारे हाथ आवे. ए म करतां एक दिवस हुं महारी स्त्री साथे क्रीडा करतो करतो इहां आय्यो. ते अवसरे महारो मित्र मने एकलो जाणीने, आ रीते खीला ठोकी ने महारी स्त्री लशने जतो रह्यो. ए अवस्थामां हे बांधव ! तें मने जीवतो राख्यो. तेने बदले तुं महारी पासे कांइक पण माग्य के, हुं तने आपुं त्यारे चारुदत्ते कखुं के, तमारा जेवा सत्पुरुषनुं दर्शन थयुं, एटले हुं सर्व कांइ इच्छित पाम्यो. वली में तमारुं दुःख दूर कखुं, माटे हवे महारे खुं जो इश्ये ? एम कही बन्ने जण पोतपोताने ठेकाणे गया.

पढी चारुदत्त पोताना मित्रसाथे निरंतर क्रीडा करे, एम करतां ज्या रें चारुदत्त यौवन अवस्था पाम्यो, त्यारे सर्वार्थनामें चारुदत्तनो मामो

ઢે, તેની મિત્રવતીનામક પુત્રીની સાથે ચારુદત્તના પિતાયે ચારુદત્તને પરણાવ્યો. પણ વનક્રીડાસક્ત થકો સ્ત્રીસાથે જોગની વાત ન કરે, ત્યારે ચારુદત્તના માતા પિતાયે જાણ્યું કે, અમારો પુત્ર જોગમાં સમજતો નથી, એમ વિચારીને કલિંગસેના નામે ગણિકાની દીકરી વસંતસેના ગણિકા હતી તેની પાસે કામજોગ શીખવા મૂક્યો. એમ કરતાં તે વેશ્યાને ઘેર બાર વર્ષ વહિ ગયાં. તે વેશ્યા સાથે સોલ ક્રોડ સોનૈયા खाधा. ત્યાર પઠી તે ચારુદત્તને ડ્યરહિત થયો જાણીને તે વેશ્યાની અક્કાયે તેને કાઢી મૂક્યો. ત્યારે ઘેર આવીને જૂએ તો માબાપ મરી ગયાં ઢે, અને ઘરહાટ પડી ગયાં ઢે, એમ દેખીને ઘણુંજ દિલગીર થયો. પઠી વ્યાપાર કરવા માટે પોતે પોતાની સ્ત્રીનાં આજૂષણ લીધાં, તે લેડને મામો તથા પોતે બન્ને જણ વ્યાપારને અર્થે ચાલ્યા. માર્ગે જતાં જતાં ઝશીરપુર નગરે આવ્યા, ત્યાં મામાનાણે જે કપાસ લીધો, તે લેડને તામ્રલિપ્તિ નગરીતરફ ચાલ્યા, અનુક્રમે જતાં થકાં વનમાં આગ લાગી, એટલે સર્વ કપાસ બલી ગયો. ત્યારે મામાએ જાણ્યું કે, ચારુદત્ત નિર્જાગ્ય ઢે, એનીસાથે મહારું ધન પણ જાય ઢે; એમ જાણી તેણે ચારુદત્તને મૂકી દીધો.

ચારુદત્તે પણ એક ઘોડો વેચાતો લીધો, તે ડપર બેસીને પશ્ચિમ દિશા તરફ ચાલ્યો, આગલ જતાં થકાં ઘોડો મરી ગયો. પઠી ચારુદત્ત પાદચારી થયો. હવે ચાલતાં થકાં ઘણું થાક્યો, જૂઝ તૃષા પણ ઘણી લાગી, એવા એવા મહાડુઃખ સ્વમતો થકો અનુક્રમે પ્રિયંશુનગરે ગયો. ત્યાં વણિકનાં ઘણાં ઘર ઢે, તેમાં એક સુરેન્દ્રત્ત નામે પોતાના પિતાનો મિત્ર વસે ઢે. તેણે ચારુદત્તને પુત્રની પેઠે રાખ્યો, જોજનવસ્ત્રાદિક આપ્યાં, અને કહ્યું કે, હવે શું કરવા ડુઃખ સ્વમવા જાય ઢે? મહારે ઘેર રહે. એમ કહે થકે પણ મનમાં ઘણો લોજ ધરે ઢે. વ્યાપાર કરવાની મહોટી હોંસ ધરે ઢે. તે કારણથી કોડકના લાખ ડ્ય ડધારે લેડને ના ના કરતાં પણ ચારુદત્ત રહ્યો નહી. અનુક્રમે જહાજમાં બેઠો, તેની સાથે બીજા પણ ઘણા લોક જહાજમાં બેઠા, અનુક્રમે તે જહાજ યમુનાદીપે ગયું. એમ બહુ ગામ નગર ફરતાં આઠ ક્રોડ સોનૈયા કમાયો. હવે પોતાને દેશ જવા માટે પાઠો જહાજમાં બેઠો, તે સમુડને મથ્યજાગે આવ્યો, એટલે અકાલે ગાજવીજ થયો, તેથી પ્રવહણ જાંગ્યું, સર્વ ડ્ય સમુડમાં ગયું. પણ કોડક પુણ્યસંયોગે

एक पाटीयुं हाथ आव्युं. ते पाटीयासहित सात दिवस सूधी समुद्रमां जो ला खाधा. अनुक्रमे समुद्रनो पार पाय्यो. ते राजपुर नगरना उद्यानमां आव्यो. त्यां एक तापसना आश्रममां दिनकरप्रज नामा परिव्राजक वसे ठे, ते घणो शांत दांत अने जाणिये धर्मेनुं धामज होय नहि ! एवो देखाय ठे. ते त्रिदंभी, चारुदत्तने कहेवा लाग्यो के, अरे बाबु ! तुं कहांसे आया ? तुं ऐसा दुःखीया क्युं ? तुं तो बडा जाग्यवंतमें शिरदार हे, तेरा दुःख देखकर मेरेसें खम्या नहि जाता ! मेरे मनमें बहोत आर्त्ति होती है. उर हमरे तां इ गुरुकी जैसी शिक्षा है तिसमाफक मै, अलेखकों जपता उरजावकी निष्ठा लेता हुं, कंथा पहेरता हुं, उर विनूति चढाता हुं, परकुं दुःखी देखुं, तब मु जकोंनी दुःख उपजे, परकुं सुखी देखुं तब मुजकूंनी सुख. उपजे, उर सारी दुनीया तो मायामें गरक होगई हे. उर हम तो दररोज निरंजनका ध्यान करते है. उसवास्ते तेरी बात होय सो हमकों कहे. एवा त्रिदंभियानां वचन सांजलीने तेने प्रणाम करीने चारुदत्त कहेवा लाग्यो के, हे जग वन् ! मै बहुत दुःखी हुं. और अब आपके सरणे आयां हुं. तुमसे मे रा उद्धार होवेगा. इत्यादिक पोतानुं वृत्तांत कही देखाड्युं. ते बात सांजलीने त्रिदंभियानी आंखमां आंसु आव्यां, अने कहेवा लाग्यो के, रे वल्ल तुं धीरा हो. सब अन्ना बनेगा. में जानताहुं के तुं बहोत धनका अर्थी है. जला ! अब तें मेरी पास आया है, तो सब बातकी खूबी होवेगी. क्यों मरता हे ? में ऐसा करुंगा कि लक्ष्मी तो तेरा घरकी दासी होयगी, तुं मेरी साथ चल ! ते सांजली चारुदत्त अने त्रिदंभियो ए बन्ने जण त्यांथी चा द्यां. चालतां थकां बीजे दिवसे एक अटवीमां पहोच्या. त्यां एक पर्वतमां गया तेमां एक निवड शिला आवी. ते पये पाटु मारीने उघाडी. तेमध्ये एक दुर्गपाताल नामें बिल ठे, तेमां चाढ़्या, ते दुर्गपातालमां जमतां ज मतां एक रसकुंपीनो कूड दीठो. पण ते देखीतो ज महा बिहामणो ठे, चार हाथनो विस्तारें ठे, जाणिये के, कूडतो नथी, पण नरकनुंज बारणुं ठे. हवे चारुदत्तने एक तुंबडी त्रिदंभीयें आपी. अने कहुं के, आ तुंबडी कूआमांथी रसें जरी लाव्य, एम कहीने चारुदत्तने मांची उपर बेसाडीने कूआमां उता ह्यो. चारुदत्त पण लोचना वशथी मांहें ऊतह्यो. तेणें कूआमां ज्यां मेखला ठे, ते दीठी. तेमां रस पण नह्यो ठे. ते रस जेटलामां लेवा जाय ठे, एटलामां बीजा

કોઈકે શબ્દ કહ્યો, કે મ મ ત્યારે ચારુદત્ત બોલ્યો કે, મહારું નામ ચારુદત્ત છે. મને જગવંતે મોકલ્યો છે, તો મુઝને રસ લેતાં શ્યા માટે નિષેધ કરો ઠો ? મહારે એ રસનો જરૂર સ્વપ્ન છે. ત્યારે તે શબ્દ કરનાર બોલ્યો કે, મહારી વાત સાંજલ. હું પણ વાણિયો હું. તહારી પેઠે હું પણ ધનનો અર્થી થકો ફાં આલ્યો હું, પણ એ ત્રિદંત્રીયે મુઝને માંહિ નાંચ્યો છે. તે માટે એ ત્રિદંત્રીયા નો વિશ્વાસ કરીશ નહીં. વલી વાત સાંજલ. આ રસમાં હાથ બોલીશ નહિં. જો બોલીશ તો હાથ કોહી જશે. તે માટે તુંબડી લાવ્ય. હું તને જરી આપું. એમ સાંજલી તેને તુંબડી આપી. ત્યારે તે પુરુષે પણ રસ જરીને આપ્યો. માં ચીના દેઠલ તે રસ તુંબી બાંધી. પઠી ચારુદત્તે રાસડી હલાવી, ત્યારે ત્રિદંત્રીયે સ્વેચ્છીને, કૂઆને કાંઠે આણ્યો. એટલે ત્રિદંત્રીયે તુંબડી માગી. ત્યારે ચારુદત્તે જાણું કે, આ માંચાવી તથા વિશ્વાસઘાતી દેસવાય છે. એવું જાણીને તે રસ, તો કૂઆમાં ઢોલી નાંચ્યો. એવું જાણી તે ત્રિદંત્રીયે પણ ચારુદત્તને કૂઆમાં નાંચી દીધો. ત્યારે તે માંહે રહેલો પુરુષ બોલ્યો કે, તું કાંઈ ફિકર ચિંતા કરીશ નહીં. તું જો રસમાંહે પડ્યો હોત, તો ન જીવત, પણ મેસલના ઉપર પડ્યો, તેથી તું શાતામાં રહેજે. તને ફાંચી નીકલવાનો ઉપાય બતાવું, તે સાંજલ. ફાં રસ પીવાને માટે ગોધા આવે છે, તે મહા જયંકર શબ્દ કરતા આવે છે, પણ તેની તું બીક રાખીશ નહીં. તે ગોધા જ્યારે રસ પીને પાઠા વલે, ત્યારે તું તેને પૂંઠડે વલગજે. માટે તે આવે ત્યાં સૂધી તું ફાં રહે. અને પંચ પરમેષ્ઠીનું ધ્યાન કસ્ય. એમ સાંજલીને તે ત્યાં રહ્યો. એવામાં તે પુરુષ તો મરણ પામ્યો, તેવામાં તે ગોધા આવીરસ પીને પાઠા વલતાં ચારુદત્ત પણ તે ગોધાને પૂંઠડે વલગ્યો. તેનું શરીર સુકુ માલ હતું તેથી ઘસાતો ઘસાતો બહાર નીકલ્યો. તે જાણે ગર્જાવાસથકીજ નવો નીકલ્યો હોય નહિ !! અથવા નરકમાંથીજ નીકલ્યો હોય નહિ !!! એ દૃષ્ટાંતે બહાર આવે થકે નવો જન્મ પામ્યાની પેઠે માંનવા લાગ્યો, પઠી પૂંઠડું મૂકી દીધું, ત્યારે મૂર્ખા સ્વાંને જૂમિયે પડ્યો. વલી શીતલ વાયરા પ્રમુખે ચેતન વલ્યું, ત્યારે ચાલવા માંમયું, એટલે વનમાં એક પામો હતો તેની કેડે પડ્યો, ત્યારે ચારુદત્ત એક મહોટી શિલા ઉપર ચડી ગયો. તે જોંને તે પામો પણ શિંગડેથી તે શિલાને હલાવવા લાગ્યો, પણ શિલા હાલે નહીં. એવામાં એક અજગર નીકલ્યો, તે અજગર વનપામોને ગલી ગયો. ત્યારે

चारुदत्त त्यांथी नागो. ते अनुक्रमें अटवीने अंते एक गाममां चारुदत्तना मामाना मित्रनुं घर ठे, ते गाममां दुःखनी राशिने पामतो पामतो त्यां प होच्यो. तेने तिहां रुद्धत्त नामें मामाना मित्रें वणुं लाव्यो पाव्यो, साजो कखो.

हवे त्यांथी कांश्क तुह्म किरियाणा जरी रुद्धत्त सार्थें चाव्यो. जतां थ कां एक महोटी इकुवती नामें नदी आवी, ते उतरी गिरिकूटे गया. त्यां वेत्रवन ठे. ते वनथी अनुक्रमें बन्ने जण टंकण देशे पहोच्या. त्यां वे ब करा वेचाता लीधा, ते बोकडा उपर बेसीने केटलाक पंथनो पार पाम्या. पठी एवुं जंगल आव्युं के, जेमां मनुष्य मात्र तथा अज (बोकडा) पण चाली शके नही, त्यारे रुद्धत्तें कवुं के, हवे आपणे पगे चाली शकवुं नहिं, तेमाटें आ बकराने मारी तेनी खोलमां पेसीए, अने एमना मांस नो जाग बहार काढीए, तेने देखी जारंम पंखी आवीने मांसनी त्रांतिये आपण बेहुने उपाडीने लेइ जशे, ते सुवर्णनूमियें मूकशे, एवां वचन सां जलीने चारुदत्त बोव्यो. हे रुद्धत्त ! आपणाथी ए बकरा केम मराय ? प्रथम तो ए आपणने इहां सूधी लाव्या, माटे आपणने उपकारी थया, व ली आ ठेकाणे एनो नाथ कोण ठे ? वली आपणें पण हिंसा करीने दु र्गतिyें जश्यें, ते हिंसानां फल शास्त्रमां कडुआं कव्यां ठे. ॥ 'न पाणिहिं सापरमं अकळं' इति वचनात् ॥ ते माटे आपणाथी तो ए न हणाय. त्यारे रुद्धत्त कोप करीने बोव्यो जे, ए बकरां कांश् तहारां नथी, एतो में इव्य खरचीने लीधां ठे. एम कहीने एक बकरो तो तेणें माख्यो, पठी बी जो बकरो मारवाने रौइपरिणामी थको रुद्धत्त आव्यो, त्यारे बकरो कंप तो कंपतो चारुदत्तना मुख सामुं जोवा लाग्यो. तेने चारुदत्त कहेवा ला ग्यो के, हे बकरा ! इहां महारो आश्रय नथी, पण आ वेला तने धर्म स खाइयो ठे. ते दुंसंजलावुं. अने तुं धीरज धरीने सांजल. जे श्रीवीतराग राग द्वेष रहित, केवलज्ञान, केवलदर्शन, यथाख्यात चारित्रवंत, अठार दोष रहित, चोत्रीश अतिशयें करी विराजमान, वाणीना पांत्रीश गुणें करी नव्य प्राणीने संसार समुइ तारवा समर्थ, मोहरहित, अज्ञानरहित, एवा परमे श्वरने देव करीने तुं मान्य. तथा गुरु ते सुसाधु, उत्तम, निस्पृही, आत्मगु णरागी, आत्मसाधनने अर्थें उजमाल थयेला, सत्तावीश गुणें करी विराज मान, रत्नत्रयीना पात्र, स्वपर तारवां समर्थ एवा गुरुने गुरु करी अंगीकार

કચ્છ. તથા ધર્મ તે કેવલીનો જાણ્યો, આત્માનો ધર્મનિશ્ચય વ્યવહારરૂપ સાધ્ય સાધનરૂપ જે નિશ્ચય ધર્મ, તે આત્મસ્વરૂપ જાણવો. તથા વ્યવહાર તે સ્વરૂપ પ્રગટ કરવા નિમિત્ત દાનાદિક ધર્મને ધર્મ કરી અંગીકાર કરજે. પ્રાણાતિપાત, મૃણાવાદ, અદત્તાદાન, મૈથુન, પરિગ્રહ પ્રમુખ જે અઢાર પાપસ્થાનક છે તેને તજજે. ચાર આહારને પંચસ્કજે. સર્વ જીવ સાથે મૈત્રીજાવ રાખજે. વલી રુદ્ધત સાથે વિશેષે મૈત્રીજાવ રાખજે. અને એમ જાણજે કે, એ મારતો નથી, પણ મુજને મહારાં પૂર્વકૃતં કર્મ ઉદય આવ્યાં છે, તે જોગવું હું. ઇત્યાદિક ચારુદત્તનાં વચનં તે બકરાને અમૃત રસાયનની પેઠેં પરણમ્યાં. ત્યારે ચારુદત્તેં તેને નવકાર સંજનાવ્યો. હવે તે બકરાને રુદ્ધતેં માલ્યો. પઠી તે બે બકરાની. સ્વોલમાં બે જણ જૂદા જૂદા હાથમાં ઠરી લેઈને પેઠા. એવા અવસરમાં ત્યાં બે જારંમ પંચી આવ્યા. તે માંસની ઝાંતિયેં ચંચૂપુટું કરી બન્નેને ડપાડી ચાલ્યા. માર્ગમાં એક ત્રીજો જારંમ પંચી આવીને ચારુદત્તવાલા જારંમ પંચી સાથે માંસની લાલચે લડવા લાગ્યો. તે સાથે લડતાં થકાં તે સ્વોલ જારંમની ચાંચમાંથી તૂટીને નીચેં એક સરોવરમાં પડી ત્યારે માંદેથી ચારુદત્તેં જાણ્યું કે, જારંમેં ક્યાં એક મૂક્યો તો સ્વરો ! એવું જાણી ઠરીએ કરી બંધ કાપી બહાર નીકલ્યો, અને સરોવર તરીને કાંઠે આવ્યો.

ત્યાંથી અટવીમાં જતાં એક પર્વત દીઠો તેની ઉપર ચાલ્યો. એવામાં ત્યાં મુનિરાજ કાઝસ્સગ્ગ ધ્યાનેં રહ્યા થકા દીઠા. ત્યારેં મુનિરાજેં કાઝસ્સગ્ગ એક પાલ્યો, એટલે તેમને ચારુદત્તેં પ્રણામ કલ્યો. મુનિયેં પણ ધર્મલાજ દઈને તેને બોલાવ્યો કે, હે ચારુદત્ત ! તું હંમાં ક્યાંથી આવ્યો ? હંમાં તો વિદ્યાધર અથવા દેવતા અથવા પંચી આવે, પણ મનુષ્ય માત્રનો આસરો નથી ! વલી હે ચારુદત્ત ! તું મને ડલખતો નથી, પણ મહારી વાત સાંજલ્ય. ચંપાનગરીને બહાર તેં જે વિદ્યાધરના સ્ત્રીલા કાઢ્યા હતા, તે અમિતગત વિદ્યાધર મનેજ જાણજે. તેં મૂકાવ્યા પઠી હું અષ્ટાપદને ઢૂકડો ગયો, એટલે મહારા તે વૈરીને મેં દીઠો અને તેણેં પણ મને દીઠો. એટલે તે વૈરી નાશીને અષ્ટાપદના ચૈત્યનેં શરણે ગયો. અને હું મહારીય રણી લઈને મહારે ઘેર આવ્યો, ઠી મહારા પિતાયેં મને રાજ્ય આપ્યું, અને હિરણ્યકુંજ ને સુવર્ણકુંજ એ બે ચારણ શ્રમણ મુનિરાજની પાસે મહારા પિતાયેં ચારિત્ર લીધું.

હવે મહારે મનોરમા નામેં એક સ્ત્રી હતી તેને બે પુત્ર થયા, તેમાં એક

नुं नाम सिंहयशा अने बीजानुं नाम वराहग्रीव ठे. वली बीजी स्त्री विजयसेना नामें हती, तेनी कूखे एक गांधर्वसेना नामें कन्या थइ. तयार पढा सिंहयशाने राज्यें थापीने में महारा पिता गुरु पासे चारित्र अंगीकार क खुं. पढी अनुक्रमे विहार करतो थको लवण समुद्रमां कर्कोट नामें पर्वत ठे, तेमां एकांत स्थानक जाणीने ध्यान करुं बुं. ए में महारी वात कही. हवे तुं तहारी वात कहे. तुं इहां क्यांथी आब्यो ? तयारें चारुदत्तें मूलथी मां मी पोतानुं सर्व वृत्तांत कही देखाड्युं, एवामां मुनिना बेहु पुत्रो त्यां आब्या, मुनियें चारुदत्तने उलखाब्या के, ए अमारा उपंगारी ठे. एवामां बकरो देवता थयो ठे, ते देवतापण त्यां आब्यो, तेणे पोतानुं सर्व वृत्तांत संजला व्युं. हवे विद्याधरें, चारुदत्तने पोताने घेर तेडी जइने घणा हिरण्य सुवर्णा दिक् आप्यां, अने गांधर्वसेना पोतानी जगिनी. हती तेपण सोंपी, ने रुद्युं के ज्यारें वसुदेवजी तमारा नगरें आवे तयारें वसुदेवजीने ए महारी बेहन परणावजो एम कहीने चारुदत्तने पोताने घेर पढोचाड्यो. इत्यादिक सविस्तरपणें ए अधिकार वसुदेवहिंस ग्रंथथी जोइ लेवो. इहां तो लोनी प्राणी इव्य उपार्जवा तत्पर होय, ते माटे महाकष्ट. खमे ते उपर एकथा कही. हवे संसारमां जमवाना कारण माटे लोकप्रसिद्ध कंचन तथा कामिनी ठे.

अने मुख्यतायें इव्यादिकनुं उपार्जन करवुं, ते कामजोगने माटेज ठे,

ए संबंधे आब्युं. जे कामजोगनुं बीजुं पद ते कहे ठे.

॥ मूढा नराकामपराह्वन्ति (मूढा नरा के०) जे मूर्खप्राणी होय, ते (काम परा के०) कामने विषे तत्पर (ह्वन्ति के०) होय. इहां कामज कह्यो ठे. परं तु उपलक्षणथी जोग पण लेइये. एटले मूर्ख पुरुष कामजोगने विषे तत्पर होय; ते कामजोग मूर्खने वहाला लागे ठे. ॥ यतः ॥ बालानिरामेसु दुहावहेसु, न तं मुहं कामगुणेषु राया ॥ विरक्तकामाणतबोधणाणं, जं निष्कुणो सीलगुणो रयाणं ॥ इति श्रीउत्तराध्ययनसूत्रे चित्रसंज्ञति अध्ययने ॥ हवे कामजोग तें पांच इंडियनां विषयसुख कहीये. यतः ॥ कइविहाणं जंते ! कामा पन्नत्ता ? गोयमा ! इविहा कामा पन्नत्ता. तं जहा. सदा रूवा इति. तथा कइ विहाणं जंते ! जोगा पन्नत्ता ? गोयमा ! तिविहा जो गापन्नत्ता. तं जहा गंधा रसा फासा कइविहाणं जंते ! कामजोगा पन्नत्ता ? गोयमा ! पंचविहा कामजोगा पन्नत्ता. तं जहा सदा रूवा रसा गंधा फासा

॥ જીવાણં જંતે ! કિંકામી જોગી ? ગોયમા ! જીવા કામીવિ જોગીવિ ॥ ૬
ત્યાદિક શ્રી જગવતી સૂત્ર શતક સાતમે ઉદ્દેશે સાતમે કહ્યું છે.

॥ હવે પાંચ ઇંદ્રિયો તે કયાં સ્પર્શેંદ્રિય, રસેંદ્રિય, ગ્રાણેંદ્રિય, ચકુરિંદ્રિય અને શ્રોત્રેંદ્રિય, તે ઇંદ્રિયો બે પ્રકારે એક બાહ્ય ઇંદ્રિય તથા બીજાં અન્યંતર ઇંદ્રિય. તેમાં બાહ્ય ઇંદ્રિય તે કાનની પાપડી પ્રમુખ જાતિ વિશેષે નિન્ન નિન્ન આ કાર છે. તથા અન્યંતર ઇંદ્રિયોના બે જેદ છે. એક નિવૃત્તિ ઇંદ્રિય અને બીજી ઉપકરણ ઇંદ્રિય. તે પાંચે ઇંદ્રિય મહા ડુઃખદાયી છે, ઉન્માર્ગે પ્રવૃત્તી રહ્યો છે. ॥ યતઃ ઇંદ્રિય ચવલ તુરંગા, ડુગ્ગમગ્ગાણુધાવિરે નિચ્ચં ॥ ઉન્મગ્ગેણ પડં તં, નિરુન્નઈ નાણરસ્સીહિં ॥ ૬ ॥ ઇત્યાદિક જેમાટે એકેક ઇંદ્રિયના પરવ શપણાર્થી પણ જીવ ડુઃખ પામ્યા છે, તો જેના પાંચે ઇંદ્રિય પરવશ હોય તે નું તો કહેવુંજ શું !!! ॥ યતઃ ॥ સોપમુહાણત્તાણય, દિઠંતા પંચિમે જહા સંખં ॥ રાય સુય સિઠિતણઠ, ગંધમદુપ્પિય મહંદાહિં ॥ ૭ ॥ ઇતિ ॥

હવે તે પાંચ ઇંદ્રિયના પાંચ ઉદાહરણ અનુક્રમે લખીએ ઠીયે.

તેમાં પ્રથમ શ્રોત્રેંદ્રિય ઉપર રાજપુત્રનો દૃષ્ટાંત કહે છે.

॥ બ્રહ્મસ્થલ નગરને વિષે જીવનચંડ રાજા. તે રાજાને રામ નામે પુત્ર છે. એકદા રાજાએ મંત્રીને પૂછ્યું કે, પુત્રને યુવરાજ પદવી આપું ? ત્યારે મંત્રી બોલ્યો. હે સ્વામિન્ !! એ પુત્ર રાજ્ય યોગ્ય નથી. રાજાએ કહ્યું, એમાં શ્યો અવગુણ છે ? મંત્રિયે કહ્યું એને શ્રોત્રેંદ્રિય વશ નથી. નિત્ય ગીત ગાનમાં આસક્ત છે અનેક મૂંબ ગંધર્વ પન્નગના વૃંદને સંસર્ગે વર્તે છે. તે સાંજલી રાજા હસીને બોલ્યો. હે મંત્રી ! મેં તહારી ચતુરાઈ દાઠી. જેમાટે રાજાને તો ગીતપ્રિયપણું તે ગુણ છે, અને તેને તું તો દૂષણરૂપ કહે છે. તેવારે મંત્રિયે કહ્યું હે રાજા ન ! આસક્તપણું સારુ નહીં. ॥ યતઃ ॥ જહ અગ્ગીલલ્લો વિ હુ, પસરંતો દહ્હ ગામનયરાઈ ॥ ૬ ક્કિકંમિ દિયં પિ હુ, તહ પસરંત સમગ્ગણે ॥ ૭ ॥ તેમાટે ન્હાના જાઈને યુવરાજ પદ આપો. એમ પ્રધાને કહ્યું તો પણ રાજાએ ન માન્યું અને રામને યુવરાજ પદ આપ્યું. અનુક્રમે રાજા મરણ પામ્યો, ત્યારે તે રામ રાજા થયો. અને મહાબલ નામા લઘુજાઈ હતો તે યુવરાજ થયો. હવે રામરાજા વિશેષ પ્રકારે સ્વેચ્છાએ ગીતગાન સાંજલે. પોતે પણ ગીત ગાન કરે. અને નવનવાં ગીત કરીને મૂંબાદિકને શીખવીને ગવરાવે, પણા જ્યની ચિંતા કાંઈ ન કરે. એકદા પ્રસ્તાવને વિષે એક તરુણી મુંબડી સુસ્વરવાલી

त्यां राजानी पासें आवी. तेना रूप तथा गानगुणें मोह्यो थको ते राजा कुलनी लज्जा मूकीने तेनी साथे अनाचार सेववा लाग्यो. तेने मंत्रीप्रमुख सर्व परिवारें घणोये वाख्यो पण; निवर्त्त्यो नही. त्यारे सर्व परिवारें संप करी मूंबडीसहित रामने देश बहार काढी मूक्यो, अने लघु नाईने राज्यें थाप्यो. हवे राम देशांतरे जमतो जमतो मरण पामीने वनमां हरण थ यो. त्यां गीतनां रसें आहेडीये माख्यो. त्यांथी मरीने महाबल राजाना पुरोहितनो पुत्र थयो. त्यां पण यौवनवये गीतगानमां अत्यंत आसक्त थ यो, एकदा रात्रीयें राजा, मूंबना टोला पासें गीत गवरावे ठे, त्यां पुरोहित पुत्रने राजायें कहुं के, मनें निडा आवे ठे, माटे हुं निडावश थाउं त्यारे गीत बंध रखावजे. राजाने निडा आवी पण तेणें आसक्तथकां गीत बंध रखाव्यां नही. पढी राजा जाग्यो त्यारे तेणें क्रोधाकुल थइने विप्रना का नमां उष्ण तेल रेडाव्युं तेथी ते विप्र मरण पाम्यो. राजा पश्चात्ताप करवा लाग्यो के, धिक्कार पडो ! मुऊने, के में थोडा अपराधे घणो दंड कख्यो ! ! ! एवा अवसरने विपे त्यां केवली जगवान् पथाख्या, तेमने वंदना करीने राजायें पूठ्युं, त्यारे केवलीयें रामना जवथी मांमीने सर्व संबंध कह्यो. एम एक श्रोतेंडियना परवशथी एवां दुःख पाम्यो. आगल पण संसारमां घणा जव करशे. एवा श्रवणेंडियना विपाक सांजली महाबल राजाचारित्र अंगी कार करी केवलज्ञान पामी मोहू पढोच्या ॥ इतिश्रवणेंडिय कथा संपूर्णम् ॥

हवे चक्रुरिंडिय उपर श्रेष्ठिपुत्रनी कथा कहे ठे.

॥ विजयपुर नगरनेविपे विश्वंजर राजा राज्य करे ठे. ते राजाने कुशल मति नामे मंत्री ठे. अने त्यां यशोधर नामें नगरशेठ कसे ठे. ते त्रणेने मांहोमांहे अत्यंत प्रीति ठे. ते त्रणेने त्रण पुत्र थया ठे. ते यौवनवय पाम्या. कोइ अवसरें मंत्रियें, शेठने कहुं के, तहारो पुत्र जलो नथी, राजद्वारे आवतां अंतेंउर सामुं जुए ठे, मार्गे चालतां पण स्त्रीयो सामी नजर करे ठे, आगल जतां एनो विनाश थशे. तेमाटे पुत्रने वारजे. ते सांजली शेठें पण पुत्रने घणी शिखामण दीधी ॥ यथा ॥ मदंगमणंमु यंच, सोहणं कोहमोहनिग्गहणं ॥ इंदियदप्पठेउ, धम्मियजणमंमणं एयं ॥ ए ॥ पण पुत्र वाख्यो नवरे. जे जेनो स्वजाव होय, ते तेने न मूके. ॥ यतः ॥ या यस्य प्रकृतिः स्वजावजनिता दुःखे न सात्यज्यते ॥ इति वचना

तु ॥ एकदा प्रस्तावे ते शेठपुत्र स्त्रीप्रत्ये सराग दृष्टियें जोतो हांक्यो, रा जद्वारे प्रवेश करवो निवाख्यो. लोकमां चपलाह नाम पडधुं. अन्यदा व णिक पुत्र साथे परदेशे मोकव्यो त्यांपण आखा नगरमां फरतो फरे, आं खनो परवश थको वाव्य, कूआ, सरोवर प्रत्ये जोतो फरे. एकदा कोइक प्र सादनेविपे पाषाणमां दिव्यरूप पूतली देखी व्यामोह चित्ते ते प्रत्येज आ सक्तपणे प्रवर्त्ते. नोजन प्रमुख सर्व वीसाखां. त्यारे वाणोतरें ते पाषाणनी पुतली गोपवीने बीजी तेहवीज वस्त्रमय पूतली करी ते उपाडी उतारे आ णी, ते पुतली प्रत्ये आसक्तपणें कुमर जोइ रहे. अनेक घरेणां आनूषण पहेरावे, अनुक्रमें वाणोतर व्यापार करी श्रेष्ठिपुत्र तथा पूतली सहित न गर जणी चाव्या. मार्गे जतां धाड्य मली. तेणें सायने जूंव्यो, पूतलीने चोरो लइ गया. श्रेष्ठिपुत्र पूतलीना विरहें घेलो थयो. थको अटवीमां जम्यां करे, अन्यदा जमतो जमतो विजयपुरे आव्यो. त्यां उद्याननेविपे राजानी स्त्रीने क्रीडा करतां देखीने वारंवार ते प्रत्ये जोतो हवो. एवामां राजपुरुषें तेने माख्यो, मरीने पतंगियो थयो. त्यां पण अग्निमां जंपापात करी मरण पाम्यो. एम घणा जव रजलशे. ॥ इति चहुइंदिये श्रेष्ठिपुत्र कथा ॥ १ ॥

हवे घ्राणेंडिय उपर गंधप्रियनी कथा कहे ठे.

॥ पद्मखंभ नगरनेविपे प्रजापति राजानो गंधप्रिय नामा पुत्र ठे. ते जे जे सुगंधी वस्तु देखे, ते ते सुंघे. एवोज तेने ढाल पड्यो ठे. निरंतर घ्रा णेंडियना वशथी वासनामां आसक्त रहे. एकदा प्रस्तावे नावे बेशी जल क्रीडा करे ठे, एवामां उरमान मातायें विषमिश्रित अत्यंत सुगंधी पुडी पेटीमां घालीने नदीमां मूकी ते पेटी तरती तरती नावनी पासे आवी. तेमांथी कुमरें पुडी लेइ घ्राणेंडियना परवशथकी सुंघी एटले तरत मरण पाम्यो, मरीने जमरो थयो, अनुक्रमें अनंतो संसार जम्यो ॥ इति घ्राणें डियविपे गंधप्रियनी कथा समाप्ता ॥ ३ ॥

हवे रसेंडिय उपर मधुप्रियनी कथा कहे ठे.

॥ सिद्धार्थपुर नगरनेविपे विमल नामें शेठनो मधुप्रिय नामें पुत्र ठे. ते तीखा, तमतमा, खारा, खाटा, मोला, मधुरा, कसायला प्रमुख नवनवा रसना आस्वादननो घणो लोलुपि ठे. नित नवनवी रसोइ करी जमे ठे. व्या पार प्रमुख सर्व कार्य परहां मूक्यां. तेणें एक दिवस चिंतव्युं के, में सर्व र

सनुं आस्वादन कखुं; पण महारा कुले वर्जेजुं जे मद्य मांस, तेनो रस चाख्यो नथी. माटे जे थनार होय ते थाउ, पण एनो स्वाद जोवोतो खरो ! एम विचारीने मद्य मांस खावा लाग्यो, अने पितानुं वाखुं पण न कखुं. तेवारें पितायें तेने घरथी बाहेर काहाढी मूक्यो. देशांतरे जतो रह्यो, त्यां लोक मां मधुप्रिय एवुं नाम प्रवर्त्यु. मांसनो. आसक्त थको लोकोनां ठांनां बाजक मारी खातो. तेने एकदा कोटवालें दीतो. तेवारें शूलिये चडाव्यो. मरीने नरके गयो. अनंतो संसार जंम्यो. जेमाटे रसेंडिय वश करवी महा दुर्जन ठे. ॥ यतः ॥ अस्काण सुणि कम्मा, ए मोहणी तह वयाण वंजव यं ॥ गुत्तीणयमणगुत्ति, चउरो दुस्केण जीपंती ॥ १० ॥ इति रसेंडिय कथा ॥ हवे स्पशेंडिय उपर महेंडनी कथा कहे ठे.

॥ विश्वपुर नगरनेविषे धरणेंड नामा राजा राज्य करे ठे. ते राजाने महेंडदत्त नामें पुत्र ठे, त्यां मदन नामें शेठनो पुत्र ठे. तेनी साथे महेंडदत्तने मित्राड ठे. एक दिवस राजकुमर श्रेष्ठिपुत्रने घेर आव्यो. त्यारें ते मदननी घणी रूपवंती, शरीरे सुकुमाल एवी चंडवदना नामें स्त्री ठे. तेणें जर्तारनो मित्र जाणी हाथोहाथ पाननुं बीडुं आप्युं. ते स्त्रीनो स्पर्श थयो एटले कामाकुल थयो. अने विचारवा लाग्यो के, ज्यांसुधी आवी स्त्रीनो संग नथी कख्यो, त्यांसुधी जन्म अफल गयो ! एम विचारी हांसीनां वचन बोलवा लाग्यो, कुचेष्टा करवा लाग्यो, अनुक्रमें अनाचार सेववा लाग्यो. निरंतर स्त्रीने घेर जाय, अब्रह्म सेवे, एवामां राजा महेंडने राज्य आपवा वांठे ठे, ते समयनेविषे महेंडें चंडवदनाने तेडवा माटे रात्रिने समये ठांना पुरुष मोकळ्या, त्यारे चंडवदनायें कहेवराव्युं के, महारो जर्तार जे मदन, ते जीवतां हुं निस्संकपणें तमारीपासें आवी न शकुं. एटले एम जणाव्युं के, मदनने मारो ! ॥ यतः ॥ नितम्बिन्यः पतिं पुत्रं, पितरं चातरं हृणात् ॥ आरोपयंत्यकार्येऽपि, दुर्वृत्ताः प्राण संशये ॥ ११ ॥ हवे महेंडें तेज पुरुषो मदनने मारवा माटे मोकळ्या. तेमणें जइ मदनने मारवा मांमथो. एवामां कोटवालें जाण्युं त्यारे ते पुरुषोने बांधीने कोटवाल राजापासे लाव्यो. राजायें पूठ्युं के तमे मदनने केम मारवा मांमथो ? त्यारे तेणें पूर्वनुं सर्व वृत्तांत कखुं. पठी ते सर्व पुरुषो सहित राजायें महेंडकुमरने नगर बहार काढ्यो. ते चंडवदनाने लेइ गयो. राजा लघु पुत्रने राज्य आपी, वैराग्य

પામી સંસારને અસાર જાણી દીક્ષા લેઈ કેવલજ્ઞાન પામી મોક્ષ પહોતો. મદન પણ તથાવિધ સ્ત્રીચરિત્ર જાણી વૈરાગ્યે દીક્ષા લઈને મરણ પામી દેવતા થયો. હવે મહેંડ અંને ચંડાનનાને અટવીમાં જમતાં થકાં બંને જણને ચો રેં પકડ્યાં. તે ચોરેં બબ્બર કુલમાં જડ વેચ્યાં. ત્યાં જે લોકો પુરુષને પુષ્ટ કરી તેનું રુધિર કાઢે છે. તેમણે લીધા, તેનાથી મહેંડ, કદરૂંધના પામતો એક દિવસ તેણે અત્યંત રુધિર કાઢ્યું તેથી નિશ્ચેષ્ટ થઈ મરીને નરકે પહોંચ્યો. અનંતો સંસાર જમશે. એ રીતે સ્પર્શનેંદ્રિયના વશથી મહેંડ આલોકે રાજ્ય ત્રણાદિક થઈ પરલોકે નરકાદિકનાં દુઃખ પામ્યો, એમ જાણી બીજા પ્રાણીયેં પણ ઈંદ્રિય વશ રાખવી. ॥ ઇતિ સ્પર્શનેંદ્રિય વિષે મહેંડ કથા સમાપ્તા ॥ એ પાંચે કથાઉં. શ્રીજવન્નાવના ગ્રંથમાં જોઈ લેવી. એ તો વિશેષેં કામજોગ શબ્દેં પાંચ ઈંદ્રિયનાં વિષય સુખ કહ્યાં. તેના પાંચ દૃષ્ટાંત લખ્યાં.

હવે સામાન્ય પ્રકારે કામ તે સ્ત્રીસંગ એટલે મૈથુનની ઇચ્છા કરવી

તે ઉપર ચંદ્રપ્રયોતન રાજાનો દૃષ્ટાંત કહે છે.

॥ સાકેતપુર નામેં નગર, તેના ઈશાન કૂળે શૂરપ્રિય નામેં યદ્ધનું દેહેરું છે. તે યદ્ધ જાગતો પ્રજાવિક છે. તેથી વર્ષે વર્ષે પોતાનું દેહેરું ચિતરાવે છે, ચિતરાવ્યા પછી ઘણા લોક તેનો મહોત્સવ કરે છે. પણ તે ચિતારાને યદ્ધ મારે છે. અંને કદાચિત્ ન ચિતરે, તો લોકમાં મરકીનો રોગ કરે. એવું જાણી ચિતારાયેં નાશી જવા માંડ્યું તે રાજાયેં જાણ્યું, ત્યારે રાજાયેં વિચાણું કે, જો સર્વ ચિતારા ગામમાંથી જતા રહેશે, તો યદ્ધનું દેહેરું નહિ ચિતરાય ! તેથી કોઈક વેલાયેં એ યદ્ધ અમારા વંધજણી પણ થશે. એમ ચિંતવી રાજાયેં સર્વ ચિતારાઉંને રોકી રાખ્યા, પણ કોઈને જવા દીધાં નહીં. પછી સર્વ ચિતારાના નામની ચિઠિયો લખી ઘડામાં ઘાલીને વર્ષે વર્ષે જેના નામની ચિઠી નીકળે, તે યદ્ધનું દેહેરું ચિતરે. પણ જેનો કારો આવે, તે એમ જાણે કે, માહરે યમરાજાની ચિઠી આવી. એમ કેટલોક કાલ ગયો.

એવા અંવસરનેવિષે કૌશાંબી નામા નગરીથી એક ચિતારો ઘરથી રિસા યો થકો, તે સાકેતપુરનેવિષે એક મોશીને ઘેર આવી ઉતર્યો છે. તે મોશીને પણ એકજ દીકરો છે. અંને તે વર્ષે તે મોશીના દીકરાનો વારો આવ્યો છે. માટે તે મોશી અંનેક વિલાપ કરીને રોવા લાગી. તેને રોતાં થકાં તેના ઘરેં આવેલા ચિતારાયેં પૂછ્યું કે, હે માતા ! તું કેમ રૂણે છે ? મોશીયેં

जेवात हती ते तेने कही संजलावी ते सांजली. चितारो बोव्यो. तमे रुदन म करो, आजै यहुने देहेरें हुं चितरवा जइश. तेवारें मोशीयें कहुं हे पुत्र ! तुं पण महारा पुत्र बरोबर ठे. माटे तने कष्टमां केम नांखुं ? एम बोली, तो पण ते चितारायें घणो आग्रह करीने कहुं के, हे माता ! तमे सुखशातामां बेसो. एम समजावी ते चितारायें ठुठुं तप कहुं, अने सुंदर विशिष्ट वस्त्रयुगल पहेरी, आठ पडो मुखकोश बांधी, चोको पवित्र थड न वा कलशे नवरावी, नवी वाराकुंची करी, नवां सराव संपुटे नवोरंग करी, मांहे सिरस प्रमुख अपवित्र इव्य धाव्या विना देहरुं चितखुं. चितरीने पढी पगे लागीने कहुं के, में जे कांइ आपनो अपराध अविधि करी होय, ते आप खमजो. त्यारे यहु तूठो थको बोव्यो के, वर माग्य. हुं तहारा उपर तुष्ट मान थयो हुं. त्यारे चित्रकार बोव्यो के, आजथकी तमारे कोइने मारवो न ही. ते सांजली यहु बोव्यो के, ए कामतो ताहरुं थयुं. पण कांइक वर माग. त्यारे चित्रकार बोव्यो के, हुं जेना शरीरनो एक अंश देखुं तो तेनुं बधुं रूप जेवुं होय तेवुं साक्षात् चितरी काहुं एवुं वरदान मने आपो. ते वात यहुं कबुल करीने वरदान आप्युं. त्यारपढी ते चितारो पोतानी कौ शांबी नगरीये आव्यो. तिहां संतानिक नामां राजा ठे, ते राजाने मृगावती नामें पटराणी ठे. एकदा राजा पोतानी सनामां वेठो थको पूढवा लाग्यो के, महारे खुं नथी ? अने बीजा राजाने खुं ठे ? त्यारे कोइक दूत तिहां वेठो हतो ते बोव्यो. के, हे महाराज ! तमारे चित्रसना नथी. एवुं सांजलीने तेजवेलायें राजायें चिताराउने दुकम कखो के, चित्रसना करो. त्या रे सर्व चितारें पोत पोताना जागे वहेचीने चित्रशाला. चितरवा मांमी. जे कारण माटे देवतानुं इक्षितकार्य मनमां चिंतवे, एटले तरतज ते थाय. अने राजा वचन बोले एटले तरत ते कार्य निपजे. हवे यहुना वरदान वालो चितारो पण त्यां ठे. तेना जागे राजानी मृगावती राणीनुं क्रीडास्थानक चितरवा आव्युं ठे. ते चितरे ठे. तेने चितरतां कोइ जालीना विवर थकी मृगावतीना पगनो अंगुठो ते चितारे दीठो. ते अंगुठाने अनुमाने मृगावतीनुं जेवुं संपूर्ण रूप हतुं, तेवुं चितखुं. ते चितरतां नेत्रनो घाट आणतां मसीनो ठांटो साथल उपर पड्यो. पढी ते ठांटो दूर कखो एटले वली पड्यो. एम वारंवार ठांटो पडे, त्यारे जाण्युं के, ए ठेकाणे एने एवुं चिन्ह

देखाय ठे. एवामां राजा पोतें चित्रसजा जोवा माटे त्यां आव्यो. जोतां जोतां ते स्थानकें आव्यो. त्यारे पोतानी राणी मृगावतीना चित्रनी साथ ल उपर शाहीथी तिल पडेलो हतो ठे दीगो, एटले कोपायमान थयो के, ए चितारो राणीने मळ्यो देखाय ठे. एवुं जाणी राजायें ते चिताराने मार वानो हूकम कळ्यो. त्यारे सर्व चितारा मलीने राजाने कहेवा लाग्या के, हे राजन् ! ए चिताराने तो यद्धें वर आपेलुं ठे तेथी एनो कांइ दोष नथी. त्यारे राजायें कुज्जा दासीनुं मुख देखाड्युं. ते जोइ ते चितारे कुज्जा दासीनुं रूप आलेख्युं; तोपण राजायें चित्रकारनो अंगूठो कपाव्यो. त्यारे ते चित्रकार वलीपण यक्षपासे उपवास करीने बेगो. ते यद्धें मावा हाथनुं वर दीधुं. ह वे ते चितारो, संतानिक राजानी उपर द्वेष धरतो मृगावतीनुं रूप आलेखी अवंती नगरीये जइ चंद्रप्रद्योतन राजाने देखाडतो हवो. ते चित्र देखी कंदर्प पीडाइने चंद्रप्रद्योतने संतानिक राजा पासे दूत मोकळ्यो, ने कहेव राव्युं के, ताहरी मृगावती राणी मने आप. त्यारें संतानिक राजायें ते दूतने तिरस्कार करी काढी मूक्यो. ते देखी चंद्रप्रद्योतन राजा पण पोता नुं सर्व सैन्य जेगुं करी संतानिक राजा उपर चढ्यो. ते वात सांजली संतानिक राजा मरण पाव्यो. त्यारे मृगावती राणीयें पोतानुं शील राखवा माटे दूतनें मुखें चंद्रप्रद्योतनने कहेवराव्युं के, हुं तहारी पासे आववाने तत्पर तुं, पण महारा बालपुत्रने वैरी राजा उपडव करे, माटे केम अवा य ? त्यारे चंद्रप्रद्योतन राजायें कहेवराव्युं के, महारा बेठां तहारा पुत्रना सामुं कोण जोनार ठे ? तेने राणीयें कहेवराव्युं के, मस्तके साप बेगो अने सो जोजने वैद्य रहे, ते वैद्य केम उपचार करे ? तेमाटे महारी नगरीने जब रो कोट करावी आपो. त्यारे कामांध चंद्रप्रद्योतने कळुं के हुं करावी आपुं. त्यारें राणीयें कहेवराव्युं के, उज्जेणनी इंटो आवे, तो कोटरूडो थाय. रा जायें ते मान्युं. पढी चौद मुगटबंध राजा एनी आयतळे, तेनुं सर्व लश्कर तथा पोतानुं लश्कर अवंती नगरीथी हार करतां उजा राखीने कौशांबी नगरीनो कोट करावी आप्यो. ॥ यतः ॥ दिवा पश्यंति नो घूकाः, काको नक्तं नपश्यति ! न पश्यंति मदोन्मत्ता, अर्थी दोषं न पश्यति ॥१॥ पढी राणीना कल्याथी कापड, चोपड, कण, तृण, प्रमुखें नगरी जरी तेथी संग्राम करवा यो ग्य थइ. एम मृगावतीना मनोवांछित सिद्ध थया नंतर मृगावती चिंतववा

लागी के ॥ यतः ॥ धन्नाणं ते गामागर एगर खेड कब्बड जाव सन्निवेसा जड सामी विहरइ पवइयामि य दिसामिएवा ॥१॥ तउ जगवंतो समोसद्धो ॥ जो प्रभु पधारे, तो दीक्षा लेउं. एवामां जगत्गुरु केवलज्ञानना चास्कर श्रीवर्द्धमान स्वामी पधाखा. ते प्रभुना अतिशयें करीने सर्व वैर समी. गयां. मृगावती प्रभुने वंदना करवा नीकली, प्रभुयें धर्मदेशना देवा मांझी तेवामां कोइ एक पुरुषे विचाखुं के, ए सर्वज्ञ ठे, माटे एमने हुं प्रश्न पूछुं. एम विचारी मनमांज धारीने पढी प्रश्न पूछे ठे, त्यारे प्रभुजी बोल्या के, वचने पूछो के जेथी घणा जीव प्रतिबोध पामे. एम प्रभुयें ज्यारे कीधुं, त्यारे ते बोळ्यो ॥ जयवं ! जा सा सा सा ॥ एटजे हे जगवन् ! जे चित्तमां विचारुं तुं तेज ठे, त्यारें प्रभुजीयें जवाब वाढ्यो के, हा ! तुं चिंतवे ठे तेज कहे ठे. त्यां गौतमस्वामीये कहुं के, हे जगवन् ! ए पुरुषे “जा सा सा सा” पूछुं ते शुं ? जगवंतें कहुं. ते काल, ते समयने विषे चंपानामा नगरी हो ती हवी त्यां एक सुवर्णकार वसे ठे, पण ते स्त्रीनो घणो लोलुपी ठे. तेणें पांचसे पांचसे सोनैया आपीने पांचशे कन्याउ जेगी करी ठे. तेने परण्यो ठे. ते पांचशे स्त्रीउने माटे विविध प्रकारना आनूपणो घडावी राख्यां ठे. जे दिवसें जे स्त्रीनी साथे जोग जोगवा इहे, ते दिवसे तेने घरेणां का ढी आपे, पण ईर्ष्यावंत घणो ठे. माटे घर मूकीने वेगलो खसे नही. अ ने कोइने घरमां पेसवा पण दीये नही.

एक दिवस. तेना मित्रें कोइ कार्यने अर्थें बोलाव्यो, त्यां पण जमवा मा टे अणइहाये गयो. त्यारे स्त्रीउयें विचाखुं के, आज आपणो जर्तार ब हार गयो ठे. ए आपणने नित अटकाव करे ठे. आज एकांत. ठे माटे नाहियें अलंकार, वस्त्र प्रमुख पहेरियें, इत्यादिक विचारीने स्नान करी अ लंकृत विनूपित अइ. पढी हाथमां आरीसा लइ लइने पोत पोतानुं स्वरूप जुए ठे. एवामां सुवर्णकार पण आव्यो ते सहु स्त्रीउने देखीने रूठो. ते णें एक स्त्रीने ग्रहीने पांटु मारी ते एवी जोरथी मारी के मारतां मारतां तेना प्राण नीकली गया. त्यारे बीजी स्त्रीयोयें विचाखुं के, एना हवाल ते, आपणा पण हवाल थाओ, तेमाटे आरीसा बूटा मारीयें. एम विचारीने चारशेने नवाणु स्त्रीउयें बूटा आरीसा ते सोनीने माखा. तेथी सम काले आरीसानो ढगलो थयो. तेमां सुवर्णकार पण दबाइने मरी गयो.

પઠી ચારણેને નવાણુને પશ્ચાત્તાપ થયો કે, આપણેં જતાર માણ્યો, માટે હવે આપણી શી ગતિ થાશે ? અને વલી લોકમાં પણ અપજશ થશે. એવો વિચાર કરી સારી રીતેં ઘરના બારણા એવીરીતેં બંધ કહ્યા કે, તેમાંથી એક ઢિડ પણ ન દેખાય એમ કરીને ચારે તરફ આગ લગાડી. તે પશ્ચાત્તાપ સહિત નરમાશપણાના અધ્યધસાયેં અકામ નિર્જરાએ મરણ પામીને તે પાંચ સેં મનુષ્યગતિમાં આવી ચોરપણેં ઉપની. તે પાંચસેં ચોર એક પર્વતમાં વસે છે. અને સુવર્ણકાર મરીને તિર્યંચ (પદ્ધિ) ની ગતિમાં ઉપન્યો. એક જવ તિર્યંચનો કરીને બ્રાહ્મણની દીકરી પણેં ઉપન્યો. પાંચણે સ્ત્રીઉમાંથી જે સ્ત્રીને પહેજ વહેલી સોનીયેં મારી હતી, તે મરીને વચમાં એક જવ તિર્યંચનો કરીને પઠી તેહજ બ્રાહ્મણનો દીકરો થયો. એમ બેદુ જણ જાડે બેહેન પણેં ઉપન્યા. તે દીકરો જેવારેં પાંચ વર્ષનો થયો, તેવારેં તે બાલક ઠોકરી એક વર્ષની થડ. તે બાલિકા નિરંતર રુદન કરે. તેને તેનો જાડે રમાડે. એકદા તે જાડે તે ઠોડીના પેટ ઉપર પુડપડી દેતાંથકાં સેહેજ તેનો હાથ તેની યો નિધારે દેવાણો, ત્યારે તે બહેન રોતી રહી ગડ. તેથી તેના જાડેયેં તેને ઠાની રાખવાનો ઉપાય શોધી કાઢ્યો. હવે જ્યારે તે ઠોડી રૂએ, ત્યારે યોનિ ધારેં થેપડી દે, તેથી તે ઠોકરી રોતી ઠાની રહે.

એમ કરતાં તેના મા બાપેં તે વાત જાણી. ત્યારે ઠોકરાને ઘરમાંથી કાઢી મૂક્યો. અને તે કુમરીને પણ માતા પિતાયેં અપલક્ષણી જાણી કાઢી મૂકી. હવે તે ઠોકરો પણ જમતો જમતો વિનષ્ટ હુષ્ટ આચારનો ધણી થયો. એમ ફરતાં ફરતાં જ્યાં ચારણેને નવાણુ ચોર રહે છે, તે પર્વતમાં ગયો. અને તે ઠોકરી પણ એકલી રજલતી એક ગામમાં ગડ. તે ગામ તેજ પાંચણે ચોરેં જૂંટયું. તેની સાંથે તે સ્ત્રીને પણ પકડી લાવ્યા. હવે તે પાંચણે ચોર તે એકજ સ્ત્રીને જોગવે છે. એમ કરતાં તે પાંચણેને દયા ઉપની કે, અહો ! બાપડી આ રાંક પરવશ પડીયકી પાંચણે પુરુષને જોગવે છે ! તેથી કષ્ટ સ્વમે છે ! તેમાટે બીજી સ્ત્રી મલે, તો એને વિસામો થાય. ત્યાર પઠી વલી ચોર તો ક્યાંએકથી બીજી સ્ત્રી પણ લડે આવ્યા. ત્યારે એણેં જાણ્યું કે, મહારા વિષયસુખમાં એણેં જાગ પાડ્યો ? એવું વિચારીને જે દિવસે તે સ્ત્રીને લાવ્યા, તે દિવસથીજ તેનાં ઢિડ જોવા માંડ્યા. અને વિચારે છે કે, કોણક ઉપાયેં હું એ સ્ત્રીને મારું તો ઠીક થાય. પઠી એક દિવસ

ते स्त्री पोतें कूआने कांठे उनी रहीने जे नवी स्त्री आवी ठे तेने कहे ठे के, आ कूआमां जो कांश्क देखाय ठे. एम सांजली ते जोवा लागी. त्यारे ते ऐं पठवाडैथी कूआमां ठेली दीधी, तेथी ते मरण पामी. पाठलथी पांचशें चोर आब्या. ते पूठवा लाग्या के, बीजी स्त्री क्यां गइ ? त्यारे ते कहेवा लागी के, पोतानी स्त्री तमे केम संजाली. राखता नथी ? ते वात सांजली तेऐं जाण्युं के, एने एऐंज मारी देखाय ठे. एवं देखीने ब्राह्मणना दीकराना हैय्यामां एवं उपन्युं के, ए पारिणी महारी जगिनीज हशे ! एम विचारीने चिंतववा लाग्यो के, इहां जगवान श्रीवीरस्वामी सर्वज्ञ सर्वदर्शी ठे, एवं सांजलीयें ठैयें माटे ते आवे तो तेमने पूठुं. एवामां श्रीवीरस्वामीनुं समवसरण थ्युं. त्यारें ते ब्राह्मणें समवसरणमां आवीने लाजजेवी वात हती तेथी मुखें तो बोली शक्यो नहि, पण मनमां पूठवा लाग्यो के ॥ यतः ॥ वुत्तुं एवि जीवाणं, सुडक्कराई पावचरियाई ॥ जयवं जा सा सा सा, पंचस ए सोहु इणमो ते ॥ १३ ॥ इति श्रीउपदेशमालायां ॥ हे स्वामिन् ! ए महारी जगिनी ठे किंवा नही ? त्यारें प्रचुयें कह्युं. हा ए तहारी बहेन ठे. ते वात सांजली तेऐं वैराग्य पामीने दीक्षा लीधी. ए अधिकार सांजली सर्व पर्षदाने राग पातलो पडतो हुवो. एवा अवसरमां मृगावती राणी श्रमण जगवंत श्रीमहावीरस्वामी पासे आवी, त्रण प्रदक्षिणा देइ वंदना करी, धर्मदेशना सांजलीने पढी ऊठी, बे हाथ जोडीने प्रचुने कहेती हवी के, हे जगवन् ! आ संसार असार ठे. ते प्रज्वली रह्यो ठे, तेमांथी हुं महारा आत्माने काढवाने सावधान थईं बुं. पण चंद्रप्रद्योतन राजानी आझा लेउं, एंटलो विलंब ठे. ते आझा लइने स्वामिजीमी पासे दीक्षा अंगीकार करुं. एम कहीने सजामध्येज चंद्रप्रद्योतन राजाने पूठ्युं, त्यारे चंद्रप्रद्योतन राजा पण देवता, मनुष्य अत्ते असुरनी महोटी सजामां बे ठो हतो, तेमां लाज्योथको वारी न शक्यो. तेथी मृगावतीने दीक्षा लेवानी आझा आपी, ते वेलायें मृगावतीयें चंद्रप्रद्योतन राजाने खोले पोतना उदयन कुमरने सोंपीने पोते चारित्र अंगीकार कयुं. ते अवसरें चंद्रप्रद्योतन राजानी अंगारवती प्रमुख आठ राणिउयें पण चारित्र लीधुं. अने पांचशे चोरने पण त्यां जइने तेऐं प्रतिबोध्या. ए सर्व वात आवश्यकनी वृहदृत्तिमां उपोद्घातनी आदिमां ठे. ते सर्व इहां प्रसंगे कहेवाणी. पण

હાં તો સુવર્ણકાર કામાનિલાષી તથા ચંદ્રપ્રદ્યોતન રાજા મૃગાવતીનો ૬ હક અને બ્રાહ્મણની જગિનીની પાંચગે ચોરોથી પણ કામતૃષ્ણા પૂરી ન થઈ, ઇત્યાદિક કામી જીવો સર્વે મૂર્ખ જાણવા. એ અધિકાર જાણવો.

હવે એ અર્થ તથા કામ એ બેદુને જે ઠાંમે, તેને તત્ત્વના જાણ કહીયે, અને જે તત્ત્વનો જાણ હોય, તે ક્ષમાનેવિષે તત્પર હોય. એ સંબંધે ત્રીજું પદ કહે છે.

“ બુદ્ધા નરા સ્વંતિ પરા હવંતિ ” (બુદ્ધા નરા કે ૦) જે પુરુષ તત્ત્વના જાણ હોય, તે પુરુષ (સ્વંતિ કે ૦) ક્ષમા એટલે સમતાનેવિષે (પરા કે ૦) તત્પર (હવંતિ કે ૦) હોય. એટલે બુદ્ધ પુરુષ ક્ષમાનેવિષે તત્પર રહે છે પણ કષાય કરેજ નહીં તે કપર દમદંત રાજકૃષિનો દૃષ્ટાંત કહે છે.

॥ જંબૂદ્વીપ લાઘ્વ જોજનનો લાંબો પહોલો અને પૂર્ણ ચંદ્રમા સરસ્વો તથા તેલના પુડલા સરસ્વો ગોલાકાર છે. તેમાં જરતનામેં ક્ષેત્ર પાંચગે ઠવીશ જોજન ને ૪ કલાનું પહોલું છે. તેમધ્યે વૈતાઢ્ય પર્વત અને ગંગા સિંધુયેં કરી ૪ સ્વંમ થયા છે. તેમાં પણ દક્ષિણાર્ધ જરતમાંહેલો જે મધ્ય સ્વંમ છે, તેમાં હસ્તિશીર્ષ નામેં નગરી છે. તેનો દમદંત નામેં રાજા છે. તે રાજા ધીર, વીર, અને પરાક્રમી છે. હવે તે અવસરેં કુરુ દેશનેવિષે જેનેં દેખવાથી સાક્ષાત્ સ્વર્ગનો અનુજવ થાય એવું ગજપુર નામેં નગર છે, તેને વિષે યુધિષ્ઠિર નામેં રાજા રાજ્ય કરે છે. તે રાજા ૬૬ સરસ્વો શોષે છે. તે રાજાના ચાર જાડ તે જાણે ચાર લોકપાલજ હોય નહિ !! એવા જીમ, અર્જુન, નકુલ અને સહદેવ એ ચાર જાડયેં તે રાજા પરિવચ્ચો છે. હવે જેમ જીવને પાંચ ઇંદ્રિયના વિષય સુખ તે વૈરીજૂત છે, તેમ દમદંત રાજાના પાંચેં પાંદવ તે પાંચ વિષયની પેઠેં વૈરી છે. એક દિવસનેવિષે તે દમદંત રાજા, જરાસંધ રાજા પાસે રાજગૃહ નગરેં જતો હવો. પઠવાડેથી પાંચ પાંદવે આવીને દમદંત રાજાનો દેશ જૂંઘ્યો, અને કાંડક બાલ્યો પણ સ્વરો, જે કારણ માટે બલિયા સાર્યેં ઠલ કરવો એ નીતિ છે. એમ વિચારીને એ કામ કરીને પાંદવો પાઠા પોતાંને નગરે ગયા. પઠી કેટલાએક દિવસેં દમદંત રાજા પણ પોતાને નગરેં આવ્યો, ત્યારે પોતાના દેશના લોકોયેં ફરિયાદ કરી કે, પાંદવો આવી તમારો દેશ જૂંટીને બાલી ગયા છે. તે સાંજલી દમદંત ક્રોધાયમાન થયો થકો ચતુરંગી સેના લઈને હસ્તિનાપુરને આવી વીંટી રહ્યો, ત્યારે પાંદવો પણ યદ્યપિ મહાબલિયા છે, તથાપિ તેમનું જોર દમદંત રાજાના સુખ આગ

ल कांइ चाड्युं नहीं. तेमाटे गढने रोध करीने मांहे बेशी रह्या. पण बहार नीकलीने तेनी साथें संग्राम करवा आव्या नही. त्यारे दमदंत राजायें कहेवराव्युं के, तमें शीयाल सरखा ठो. कारण के, शीयाल पण ज्यां शून्य स्थानक होय त्यां स्वेह्तायें विचरे. तेम तमें पण बुपी रह्या ठो परंतु जो तमारामां कांइ पण जीवित होय, तो हवे बहार नीकलो. अने को टमां केम पेशी रह्या ठो ? हुं ज्यारे जरासंध राजा पासें गयो, त्यारे महारो देश लूटवा आव्या, अने हवे तो बहार पण नीकलता नथी ? एम घणोक तिरस्कार कखो, निर्जर्त्सना करी, पण पांमवो तो जेम निर्जीव थइ पड्या होय, तेम थइ रह्या; परंतु कोइ लडवाने बाहेर नीकल्यो नही. त्यारे दमदंत राजा पाठो वलीने पोताने नगरे आव्यो. अन्यदा ते दमदंत राजायें संसारथी उद्देग पामी, कामजोगथी निवर्त्त थइ, संसारने असार जाणी, धनयौवनादिक ह्णविनश्वर विचारी, चारित्र अंगीकार कखुं. अनुक्रमें गीतार्थ थया. पढी एकल विहारी प्रतिमा अंगीकार करी ॥ यतः ॥ गीयडोय विहारो, बीयो गीयडनिसिउ जणिउ ॥ इत्तो तइय विहारो, नाणुन्नाउ जिणवरेहिं ॥ १४ ॥ एकदा ते दमदंत मुनीश्वर एकाकी निष्परिग्रही पोतें तख्या अने परने तारवा समर्थ, परीसह उपसर्गने सहेतां, ग्रामानु ग्रामें विचरतां हस्तिनापुर नगरे आव्या. ते नगरने बहार संयम तपस्याने विषे आत्माने जावतां थकां काउस्सग्ग मुझायें मेरुपर्वतनीपेठें निश्चलपणें रह्या.

एवा अवसरने विषे राजपाटीउं क्रीडाने माटे निकड्या एवा जे पांमव कौरव तेमां युधिष्ठिरनी प्रथम स्वारी आवी, तेणें दमदंत ऋषीने काउस्सग्गें उजा दीठा, तेथी तेमना मनमां घणोज हर्ष उपन्यो. पासे आवी वंदना करी नमस्कार करी स्तवना करी के, हे जगवन् ! धन्य तमारा अवतारने के, तमे जन्म जीवितनुं फल पाम्या ! हे महाराज ! तमे राज्य ठांमी घोर पराक्रमी एवुं चारित्र अंगीकार कखुं ठे. तेमाटे तमे धन्य ठो, कृतार्थ ठो, कृतपुण्य ठो, तमेतो अवतार सफल कखो, अने हुंतो अल्प सत्त्वनो धणी कामरूप कचरामां लपटाइ रह्यो ठुं. इत्यादिक स्तवना करी आगल चाल्या. एम युधिष्ठिरनी स्वारी आवी रह्या पढी नीमनी स्वारी आवी. तेणें पण एमज स्तव्या. एम अनुक्रमें पांच जाइउंनी असवारीउयें आवी ते मुनि

ના ગુણગ્રામ કરી સ્તવનાં કરીને આગલ ચાલ્યા, અને તેડની અસ્વારીના લોકોપણ સ્તવના કરીને ચાલ્યા. ત્યારપછી પઠવાડેથી ડુર્યોધન આવ્યો ત્યારે તેના અનુચરેં દેશાડ્યું કે, દમદંત રાજા ઝના છે, એવું સાંજલીને ડુર્યોધનને કપાય ઉપન્યો કે, એણે અમને શીયાલ કહીને જંમયા હતા ! એમ વિચારીને પોતાના હાથમાં જે બીજોરું હતું તે મુનિને ટૂંટું માણું ! અને પાઠલથી તેના લસ્કરના ણાણસો પણ સર્વે મુનીની ઉપર પહર, ઈંટાલા નાંચતાજ આવ્યા. એમ કરતાં પહરનો ઢગલો થયો. તેમાં મુનિ દબાઈ ગયા તથાપિ મુનિયેં સર્વથા કપાય ન કહ્યો. મનમાં વિચાણું કે, જીવ પોતાનાજ કહ્યા કર્મ વિપાક જોગવે છે. ॥ યતઃ ॥ સર્વો પુલ્કયાણં, કમ્માણં પાવણ ફલ વિવાગં ॥ અવરાહે સુગુણેસુ, નિમિત્ત મિત્તં પરો હોઈ ॥ ૧૫ ॥ ત્યારપછી પાંડવો જ્યારેં રથવાડીથી પાઠાં ફર્યા ત્યારેં પ્રથમ યુધિષ્ઠિરની સ્વારી તે ઠેકાણે આવી; તિહાં મુનિને દીઘા નહી. ત્યારે પ્રધાન પુરુષોને પૂછ્યું કે, આ ઠેકાણે મુનિ કાઝસગ્ગ ધ્યાનેં રહ્યા હતા, તે ક્યાં ગયા ? અને આ પહર શ્યા પડ્યા છે ? ત્યારે લોકોયેં કહ્યું, મહારાજ ! એ પહરનો ઢગલોતો ડુર્યોધનથી થયો છે. એવું સાંજલી તેજ વેલાયે ડુર્યોધનને તેડીને ઠવકો દીધો કે, અરે મૂર્ખ ! આ પરમ નિષ્ઠહી જેને તૃણને મણિ સરસાં, અને સુખને દુઃખ સરસાં, તથા શત્રુને મિત્ર સરસા, એવા તથા ઠતી ક્રુદ્ધિના ત્યાગી, ઠતી શક્તિ ગોપવનારા, પરમ સમતાના સાગર, પરમ ગુણી થયા. એવા મુનિરાજની ઉપર તેં અકાર્ય કહ્યું, તેથી કુરુકુલમાં કલંકજૂત તું થયો. જો તહારામાં બલ પરાક્રમ વધારે હતું તો આપણો કિલ્લો એણેં રોધ્યો ત્યારે તું ક્યાં ગયો હતો ? માટે ફિટ પાપીંડ આ પાપમાંથી ક્યારેં ટૂટશે ? એમ કહી સર્વે ઇંધ્યો અને પહર દૂર કહ્યા. પછી તેલ મંગાવી મુનિને મર્દન કરાવી, વંદના નમસ્કાર કરી સ્વમાવ્યા કે, હે પ્રભુ, જે કાંઈ અમારો અપરાધ થયો તે સ્વમજો. એરીતે પાંડવોયેં પૂજા સ્તવના કરી અને ડુર્યોધનેં ઈંટાલે માણ્યા; પણ દમદંત મુનિને પરમ સમતા જાવ છે; તેથી કોઈની ઉપર રાગદ્વેષ ન કહ્યો ॥ યતઃ ॥ આવશ્યકનિર્યુક્તૌ ॥ વંદિક્ષમાણા ન સમુક્કસંતિ, હિજિક્ષમાણં ન સમુક્કલંતિ ॥ દંતેણ ચિત્તેણ ચરંતિ ધીરા, મુણિ સમુઘાઈઅરાગ દોસા ॥ ૧૬ ॥ એ કથા પણ આવશ્યક વૃદ્ધવૃત્તિમાં છે.

હવે સમતાનાવે મુનિપણું છે તે જેનાથી શક્તિ દોષે ન થયું તો તે શું કરે ? તે માટે ચોથા પદમાં મિશ્ર પુરુષ દેખાડે છે.

“મિસ્સા નરા તિન્નિવિ આયરંતિ”. (મિસ્સા કે૦) મિશ્ર એટલે જે એકાં તે ઇચ્છાર્થીપણ નહીં, અને એકાંતે કામાર્થીપણ નહિ તથા એકાંતે ક્રમા ના અર્થીપણ નહીં, એવા (નરા કે૦) મનુષ્ય તે (તિન્નિવિ કે૦) અર્થ, કામ અને ક્રમાં એ ત્રણને (આયરંતિ કે૦) આચરે અથવા આદરે. એટલે મિશ્ર પુરુષ ઇચ્છા અવસરે ઇચ્છા ઉપાર્જન કરે, કામ અવસરે વિષયાદિક સેવે, અને ધર્મ અવસરે ક્રમા પણ રાખે. તે ઉપર ઇહાં જિનચંડ કુમારની કથા કહે છે. હવે જ્યાંથી એ કથા લખીયે તેયે, ત્યાંથી પ્રસ્તાવના માંદિયેં તેયે.

મિશ્ર કહો અથવા મધ્યમ કહો એ બે શબ્દનો એકજ અર્થ છે. તે મિશ્ર અથવા મધ્યમ પુરુષ કહેવા હોય તો કે ધર્મ, અર્થ, કામ અને મોક્ષને વિષે આસક્ત હોય, તે ચારે પુરુષાર્થમાં જેણે એક મોક્ષનેજ પરમાર્થ જાણ્યો છે, તથા મોક્ષતત્ત્વને પરમતત્ત્વપણે માન્યો છે, પરંતુ હીન સત્ત્વે કરીને અથવા કોઈ કાલને પ્રજાવે કરીને પુત્ર કલત્રના સ્નેહરૂપ વેડીમાં પડ્યો છે, મોક્ષબંધને બંધાણો છે, તેને લીધે પરમાર્થને જાણતો થકો, તથા સમ્યક્જ્ઞાન, સમ્યક્દર્શન, સમ્યક્ચારિત્રરૂપ મોક્ષમાર્ગને દેખતો થકો, રાગ દ્વેષના પરિણામ તે મહા બિહામણા છે એવું વિચારતો, સંસારમાં વસ્તુ સ્વજાવને અસાર દેખતો, વિષય વિલાસના કટુક વિપાક છે એમ જાવતો, વલી ઇંડિયો તે જીવને ઝન્માર્ગે પ્રવર્તીવે છે એવું ચિંતવતો થકો પણ કોઈ વિષયની મધુરતાયેં કરીને કોઈ ઇંડિયોના ચપલપણે કરીને અનાદિ કાલનો જે કોઈ વિષયાસંગી થયો છે, તે ઠાંઠવો ડુર્લભ થાય છે તેણે કરીને હજી સૂધી મોક્ષસુખ ઢૂકડા થયાં નથી જે કારણ માટે કર્મપરિણતિની શક્તિ અચિંત્ય છે. તેથી મહાસત્ત્વના ધણીયેં આચરી એવી જે પરમેશ્વરની પ્રવ્રજ્યા, તે અંગીકાર કરી શકતો નથી. તે કારણેં હીન સત્ત્વપણા માટે ઘરમાં જ રહે છે. એવા કોણ હોય તે કહે છે. એવા તો શ્રાવક સમ્યક્દૃષ્ટિ હોય, જેણે જીવાજીવાદિ તત્ત્વને જાણ્યા છે, તથા જિનવચનના રહસ્યને જેણે જાણ્યા છે, અને યથાશક્તિયેં વ્રતને જેણે ગૃહ્યાં છે ॥ યતઃ ॥ બંધં અ વિરહ્દેવં, જાણંતો રાગ દોષ ડુસ્કં ચ ॥ વિરહ્સુહં હંતો, વિરહ્ કાવં ચ અસમહો ॥૧॥ એસ અસંજય સમો, નિંદંતો પાવકમ્મ કરણં ચ ॥ અહિગય જીવાજીવે,

અચલિયદિઠી ચલિય મોહો ॥ ૨ ॥ ઇતિ સમ્યક્દષ્ટિ લક્ષણં ॥ તથા ॥ સમ્મગદંસણરહિત, ગિણ્હંતો વિરઙ્મપ્પસત્તીત ॥ એગ વયાઈં ચરિમો, અણુમઙ્ મિત્તત્તિ દેસજઙ્ ॥ ૩ ॥ ઇતિ દેશવિરતિ લક્ષણં ॥ ઇહાં મિશ્રપુરુષ સમ્યક્દષ્ટિ પણ હોય અથવા દેશવિરતિ પણ હોય. બીજા પણ પ્રકૃતિયેં ન ઇક, કરુણાવંત, ક્ષાંતિ માર્દવાર્જ્જવાદિ ગુણેં સહિત, લોચેં અનાકુલિત ઠે ચિત્ત જેનું, દાન શીયલ તપનું રુચિવંત, અને શુનનાવનાયેં કરો જાવ્યું ઠે અંતઃકરણ જેનું એવા જે ઠે તે જીવો આ લોકમાં પણ ઘણું માનવા તથા પૂજવા અને પ્રશંસવા યોગ્ય હોય. મોક્ષના અજિલાષી થકા પરલોકે પણ દેવતા પણ અથવા મનુષ્યપણું પામે. તે ઉપર જિનચંડ કુમારનો દૃષ્ટાંત લખીયેં ઠેયેં.

॥ જંબૂદ્વીપના ઝરતક્ષેત્રનેવિપે વિજયપુર નામા નગર ઠે. ત્યાં સોમચંડ નામા રાજા રાજ્ય કરે. ઠે. તેને ચંડકાંતા નામે પટરાણી ઠે, તે નગરમાં ધન નામે શેઠ વસે ઠે. તેને ધનશ્રી નામે સ્ત્રી ઠે, પણ પુત્ર નથી. તેથી શેઠાણી મનમાં ઘણી કુહવાણી થકી રહે ઠે, એવું શેઠેં મનમાં જાણીને તેજ નગરના બહાર દેવરમણ નામેં ઉદ્યાનમાં ચંડનામેં યજ્ઞનું દેહેરું ઠે, તે યજ્ઞ પ્રજાવિક ઠે. તે યજ્ઞની પૂજા કરી અને તેની આગલ ઊનો રહીને કહ્યું કે, હે યજ્ઞ ! જો મહારે ઘેર પુત્ર આવશે, તો હું તહારી ઉપર સો (૧૦૦) પામા ચઢાવીશ ! અને સર્વે ઇચ્છેં પૂજા કરીશ. એમ કહી ઘેર આવ્યો. કાલાંતરે સ્ત્રી સગર્જા થઈ, એવા અવસરમાં તે નગરની બહાર ચાર જ્ઞાનના ધણી શુવનજાતુ નામેં મુનિરાજ આવી સમોસચ્ચા. તે મુનિને નમસ્કાર કરવા માટે જતા લોકને દેખીને ધનશેઠ પણ તે લોકોની સાથે ગયા. ત્યાં મુનિરાજેં દયામય ધર્મદેશના દીધી. ॥ યતઃ ॥ સર્વે જીવાવિ ઇહંતિ; જીવિતં ન મરિક્કતં ॥ તમ્હા પાણિવહં ધોરં, નિગ્ગંથા વક્કયંતિ ણં ॥ ૧ ॥ દિઙ્ગાહિ જો મરંતસ્સ, સાગરંતવસુંધરં ॥ જીવિયં વાવિ જો દિઙ્ગા, જીવિયં તુ સ ઇહં ॥ ૨ ॥ મુક્કઢીહિ કરેઅવ્વો. ધમ્મો જીવદયામત્ત ॥ જાઙ્ જીવો, અહિસંતો, જત્ત અમરણં પયં ॥ ૩ ॥ યથા ॥ રૂપાનદીમહાતીરે, સર્વે ધર્મા તૃણાંકુરા ॥ તસ્યાન્તિકમુપેતાયાં, કીય નંદંતિ તે ચિરં ॥ ૪ ॥ ઇત્યાદિક સર્વ જીવની દયામય ધર્મદેશના ગુરુયેં દીધી. તે સાંજજીને શેઠ પ્રતિબોધ પામ્યો, દયાના પ્રણામ થયા, તેવારેં સમક્ષિત મૂલ બાર વ્રત અંગીકાર કચ્યા. પઠી ઘેર આવી કુંટુંબસહિત ધર્મ કરતો હવો. હવે એક દિવસ તેની સ્ત્રીને

पुत्रप्रसव थयो, ते पुत्रनो जन्ममहोत्सव कखो, पढी सो पामा लइने य
हने बारणें बांध्या, अने पोतें त्रण लाख ड्य्यना सोना तथा रत्नमय त्रण्य
फूलो कराव्यां, ते फूलोयें यहुनी पूजा करीने देवनी शेषना मिषयकी एक
फूल पुत्रने मांथे मूक्युं, बीजुं फूल पोताने मांथे मूक्युं, अने त्रीजुं फूल पो
तानी स्त्रीने मांथे मूक्युं. त्यारें ते यहु.रुठो थको रात्रियें प्रत्यह पणें आ
वीने कहेवा लाग्यो के, हे शेर ! तें शुं मान्युं हतुं ने आ शुं कखुं ? त्यारे
शेर बोळ्यो. हे यदुराज ! मेंतमने सो पामा चडाववा कह्या हता, पण
में मारवाने तो कह्या न हता, ए बापडा रांक अवाचक पशु तेने, हुं जैन
धर्म समजीने केम मारुं ? वली महारा सर्व ड्य्यें करीने में तहारी पूजा
मानी हती, ते सर्व ड्य्य लहणना त्रण फूलेंकरी पूजन कखुं. अने तेज
मंगल निमित्तें शेषमां लीधा. एम सर्व वात में घटमान करी ठे.

एवो शेरनो दयाधर्म सांजलीने यहु घणो प्रसन्न थइ. शेरनी प्रशंसा
करीने पोताने ठेकाणे गयो हवे शेरें पुत्रनुं जिनचंड नाम दीधुं, ते सकल
कलामां कुशल जैनधर्मनो जाए थयो. एक दिवस यौवन अवस्थायें
पोताना मित्र साथे क्रीडा करतां मार्गे कोइ पुरुषें एक गाथा कही, ते
पोतें सांजली ॥ यतः ॥ सोलवरीसो पुरीसो, लह्मी जुंजेइ जोउ जणय
स्स ॥ एसो नूणं पुत्तो, रिणसंबंधेण संपत्तो ॥ १४ ॥ एटले सोल वर्षना
थया पढी जो बापनी कमायेली लह्मी जोगवे, तो ते दीकरो कृण संबंधें
आव्यो ठे, एम जाणवुं. ते सांजलीने पोताना चित्तमां विचारवा लाग्यो
के, ए पुरुषें जे गाथा कही ते साची ठे ॥ यतः ॥ ताथ विढत्ता लह्मी, नूणं
पुत्तस्स होइ सा जइणी ॥ होइ परस्स परह्मा, सयं विढंता तउज्जुत्ता ॥ १५ ॥
ते कारण माटे कोइना कह्या विनाज पोताना पुण्यनी परीक्षा निमित्तें पर
देश चालतो हवो. पासे एकज वस्त्र ठे, पण बीजुं कांइ नथी. हवे गाम गा
मने विषे, नगर नगरने विषे, अटवी उज्जाडने विषे जमतो ममतो समुडने
कांठे आवीने बेठो ठे, तेवामां तिहां कोइक पंथी आव्यो, ते पंथी समुड
ना कल्लोलनी श्रेणियो उठलती देखीने बोळ्यो ॥ यतः ॥ साहीणामय र
यणो, अमरमरोरं च चुवण म करंतो ॥ उल्लसिरिहि व न लजसि, लहरीहिं
तरंगिणीनाह ॥ १६ ॥ एगाथामां एम कखुं के, हे तरंगिणीना नाथ !
एटले हे समुड ! तहारामां अमृत तथा रत्न जख्यां ठे. तेम ठतां तुं चुवन

ना लोकने अमर तथा (अरोरं के०) अदरिद्रपणुं केम करतो नथी ?
तो हे जूमा ! तुं कछोलनी श्रेणिये उल्लास पामतो लाजतो केम नथी !!
एवी वात सांजलीने जिनचंड कुमार बोळ्यो. हे पंथी ! परने दोष देवो,
ए वचननुं फल नथी ॥ यतः ॥ बुद्धेः फलं तत्त्वविचारणं च, देहस्य सारो
व्रतधारणं च ॥ अर्थस्य सारः किं, पात्रदानं, वाचः फलं प्रीतिकरो नराणां
॥ १७ ॥ पुनः ॥ ठंदो जो अणुवट्टइ, मम रक्कइ गुणो पयासेई ॥ सो नि
उण माणुसाणं, देवाणंवि दुल्लहो होइ ॥ १८ ॥ तेमाटे समुड्मां दूषण
न काढीयें. ए सायरमां षण घणा गुण ठे. ॥ यतः ॥ रयणनिरंतरजरि
उ, तहविहु रयणायरस्स मज्झाया ॥ तेण जई उवमाणं, पढमं जलहिगजी
राणं ॥ १९ ॥ ए गाथामां एम कहुं के, समुड् निरंतर रत्नथी नरेलो ठे,
तोपण मर्यादावंत ठे. जगत्मां गंजीरपणानी उपमा ते समुड्ने देवाय ठे.
इत्यादिक गुण वर्णववा. एवी गाथा सांजलीने तेनो अधिष्ठायक देवता ह
र्ष पामी प्रत्यक्ष थयो, अने ते कुमरने कोटी कोटी मूल्यनां पांच रत्नो आ
प्यां. त्यार पढी ते कुमर कोइकना बहाण उपर बेसीने तारादीपे गयो.
त्यां तारापुर नगरना उद्यानमां देवरमण नामें यद्धनुं देहेरुं ठे. ते देहेरा
मां रह्यो. एवामां त्यां चार कुमरीउ रमवाने माटे आवी. तेमां एकतो जु
वनशेष नामें राजानी दीकरी, नामें रूपरेखा ठे, बीजी जुवनतिलक नामा
मंत्रिनी पुत्री, नामें रूपनिधि ठे. त्रीजी जुवनचंड शेठनी पुत्री, नामें
रूपकला ठे. चोथी जुवनसुंदर सार्थवाहनी पुत्री नामें रूपरति ठे. ए चारे ने
मांहो मांहे घणी प्रीति ठे. एकदा ते चारे राजजुवनमां रात्रिनें विषे जेगी
मली ठे. मांहो मांहि एवी वातो करे ठे के, रखेने आपण एक बीजाथी
वियोग थाय ! तेथी जो आपणे चारे मली एक नर्तार करीये, तो यावळी
व सूधी वियोग न थाय. ते मांटे आपणा नगरनी बहार उद्यानमां यद्ध
ठे, ते प्राजाविक ठे. तेनी आपणें पूजा करी आराधीने. एनी पासे एक न
र्तारनी प्रार्थना करीयें. एवो विचार करीने ते चारे त्यां आवी ठे. एवामां
तिहां तेणे कंदर्पाकार देवकुमर सरखो कुमर दीठो त्यारे विस्मित थइ विकस्वर
नेत्र करीने ते कुमरने जोइने मनमां धारीने यद्धनी पूजा करी. मनथकी
ज ते वरनी प्रार्थना करीने स्वस्थानके आवीउ. कुमर पण ते चारेनुं रूप,
सौजाग्य, चातुरीथी रंज्योथको फल आहार करीने दिवसतो त्यांज गुजा

ह्यो अने रात्रें पण यहुना चुवनने विषे रह्यो. ते रात्रे पांच रत्नेंकरी यहुनी पूजा करी, पढी यहुनी स्तवना करे ॥ यतः ॥ तुष्टेण जेण सिद्धी, रिद्धी बुद्धीवि यउं चुवणें ॥ सो देवरमण जस्को, पञ्चस्को देउ मह सुखं ॥३०॥ एवां कुमरनां वचन सांजलीने यहु तुष्टमान थयो. प्रत्यक्ष आवीने ते पां च रत्न पाठां आप्यां. अने एम कस्युं के, हे कुंमर ! तहारी स्तवना तथा तहारी रत्ननी पूजा देखीने में चार कन्याउं तने आपी. वली कांश्क वर माग्य. त्यारे प्रणाम करीने कुमर बोल्यो के, महारे काम पडे हुं संजारुं त्यारे आवीने मने साहाय्य करजो. यहे ते वात मानीने कुमारने उपा डीने राजचुवनमां मूक्यो. त्यां कुमरीउं पण कुमरना वियोगथी विधुर थ इ रही हती. तेथी कुमरने देखीने घणोज आनंद पामीने, ते वेलायें पा णिग्रहणनां सर्वे उपकरण यहे लावी आप्यां, अने यहुना वचनथी चारे स्त्रीयोनुं पाणिग्रहण कस्युं. यहु पण अट्टष्ट थइ गयो. त्यार पढी प्रजात थ येथके ते कन्याउं तथा कुमरनां तेवा प्रकारना परणवानां चिह्न देखीने राजा अमात्य, श्रेष्ठि, सार्थवाह प्रमुख सर्व विस्मय पाम्या. पोत पोतानी पुत्रीना मुखथी वातो सांजलीने हर्ष पाम्या. पढी हाथी, घोडा प्रमुख कु मरने आपीने सत्कार दीधो. कुमरपण केटलोएक काल त्यां रह्या. ते चारे स्त्रीने एकेकुं रत्न कुमरें आप्युं ते तेणें पोत पोताना हारमां जडावी लीधुं अने एक रत्न कुमरें पोताना हारमां घाड्युं.

हवे कुमर पोताने घेर जवा उजमाल थयो. ॥ यतः ॥ जणणी य जम्म नूमि, नियचरियं सङ्गणडुङ्गणविसेसो ॥ मणइं माणसं, पंच विदेसे वि हियम्मि ॥ ३१ ॥ हवे कुमर, राजा प्रमुखनी आज्ञा लेइने पोतानी स्त्रियो सहित जहाऊं उपर बेसीने समुद्रमार्गें चाल्यो. अनुक्रमें डुईवना योगथी वहाण जांग्युं. कुमर समुद्रमां पड्यो चारे स्त्रीयो तेने बांहे वलगी, एवा अवसरमां कोश्क जलहस्ति चार हाथणीयो सहित त्यां आवीने स्त्रीयो सहित कुमरने लेइने समुद्रमांथी पांचे जणने रत्नदीपें मूक्या. ते देखी कु मरने विस्मय उपन्यो. हवे आगल वनमां नमवा लाग्यो त्यां कोइ मुनिरा ज ध्यानमां रह्या हता तेने देखीने कुमरने हर्ष उपन्यो. ॥ यतः ॥ धन्या नां त्यक्तसंगानां वनवासनिषेविणाम् ॥ स्फुरंति रुदये नित्य-महोमोह महोर्मयः ॥ ३२ ॥ तेवारे साधुने प्रणाम करीने प्रश्न पूठ्युं के, हे जगवन !

जलहस्तिyें महारा उपर ए उपगार केम कख्यो ? त्यारे रुषिराज बोल्या. हे कुमर ! तुं पूर्वजवें एहिज द्वीपमां निह्न हतो. त्यां अमारा वचने प्रति बोध पाम्यो, दयामय धर्म समज्यो, पढी कोइक वनमां चार मृगली सहि त एक मृगलो मली पांच जीव ते महा उष्णकालना तापें करीने मूर्छा पाम्या ठे, तेने पाणी प्रमुख बांटीने तें शीतल कख्या. पढी नवकार संज लाव्यो. ते लगारेक स्वस्थ मनवाला थया, तथापि पाणीनी तृषायें करी मरण पाम्यां. ते मरीने एहज समुद्रमां हरिणो जलहस्तिपणे उपन्यो, अ ने चारे हरिणीयो हाथणीपणें उपनीयो. ते पूर्वजवनो करेलो तहारो उ पकार देखी तेमने हर्ष उपन्यो, तेथी तेणें तुऊने उपगार कख्यो. एवो मुनि नुं वचन सांजलीने जलहस्तिनो उपगार संजारतो मुनिने नमस्कार करीने रत्नद्वीपमां गयो. त्यां महारत्न देखीने पांच हजार रत्न संग्रह्यां. एवामां कोइक वाणियानां प्रवहण पाणीने अर्थें त्यां आव्यां ठे, तेने जाडुं आपी ने चारे स्त्रीयो सहित पोतें वहाणमां चढ्यो.

हवे ते वाणीयें रत्न तथा स्त्रीने लोर्जे ललचाइने कुमरने रात्रिने समयें सायरमां नांख्यो. प्रजात थये थके स्त्रीयोयें नर्त्तारने दीतो नही, त्यारे पोताना द्वार गोपवीने दुःख धरवा लागीउ. ते वखत ते वाणीयें तेमने नोगने अर्थें घणी प्रार्थना करी; पण ते चारे, पतिव्रताव्रतनी पालनारीउ होवाथी वाणियाने तृण बराबर गणती हवी. त्यारे ते वाणीयो कपायमां दु हवाणो अनुक्रमें पोताने रहेवानुं जे चंडपुर नामें नगर तेना चंडादित्य राजाने ते चारे स्त्रीयो जेट करतो हवो. राजायें पण शेठने सरलचित्त वंत जाणीने सत्कार दीथो. पढी शेठ पोताने घेर गयो. हवे ते राजाने सु बुद्धि नामें प्रधान ठे, ते बोळ्यो. हे राजन् ! ए स्त्रीयो मर्यादावंत लज्जा वंत ठे ते माटे कोइक पुण्यवंतनी अंगना हजे एवुं संजवे ठे. परंतु राजा तो तेना रूपसौजाग्यें मोह्या थको अंतेउरने एक देशें थापीने पढी तेनी परीक्षा करवाने माटे राते ठानो तेमनी पासें आव्यो.

एवा अवसरमां जिनचंड, जे समुद्रमां पड्यो हतो, तेने हाथ पाटीयुं आव्युं. ते पाटीयाना आधारें समुद्रना कल्लोलें प्रेख्यो थको त्रण दिवसें चंड द्वीपने कांठे उतख्यो. त्यांपासेना वनमां गयो. ते वनमां एक योगी ध्यानमां रह्यो दीतो. त्यां ह्णोक वेठो. पढी योगी बोळ्यो. हे कुमार ! महारा जा

ग्यें तुं आब्यो ठे. हुं विद्या साधुं हुं ते माटे मने साहाय्य कख. ते सांज लीने कुमरें विचाखुं के, प्राण तो कोटि उपाय करतां पण आउखुं त्रूटे तेवारे रहे नही. माटे ते प्राणें करी परउपगार करीयें, तो तेथी अधिकुं बीजुं वली शुं सुंदर ठे ? ॥ यतः ॥ कृतज्ञरिपरित्राणाः, प्राणा यांति नृणां स्वयं ॥ तैश्चेत्परोपकारः स्यात् सुंदरं किमतः परं ॥ ३३ ॥ तेथी ते योगीनुं वचन मान्युं. अने रात्रिने विपे सहाय्य कखुं. सवार थयुं के ते योगीने विद्या सिद्ध थइ त्वारे ते योगीयें कुमरने उपगार जाणीने रूप परावर्त्तिनी गुटिका तथा अदृश्य करणना अंजननी बे गोली ते कुमरने आपी. ते लेइने कुमर पोतानी स्त्रीयोना वियोगथी विधुर थको, स्त्रीयोनी खबर अण जाणतो थको, यद्दने संजारतो हवो, यद्दनी स्तवना करवा लाग्यो ॥ यतः ॥ यद्दोयं कल्पवृद्दोयं, चिंतितार्थविधौ ह्रमः ॥ प्रत्यद्दीनूय मे मंहुं, मनःद्दोचं निरस्यतु ॥ ३४ ॥ एम ते यद्दने संजाख्यो, एटले यद्द प्रत्यद्द थइ बोड्यो. हे कुमर ! मने केम संजाख्यो ? कुमरें कखुं, महारी स्त्रीयोनी खबर कहो. यद्द बोड्यो, चंडपुरनगरनेविपे चंडादित्य राजाना अंतेउरमां निर्मलशीलवती चारे जणीयो रही ठे. त्वारे कुमरें कखुं के, मने पण त्यां मूको. ते सांजली यद्दें कुमरने उपाडीने चंडपुरने बहार मूक्यो. वली एक चिंता मणि रत्न आपीने यद्द अदृश्य थयो. कुमर अदृश्य करणी गूटिकाना प्रयोगें अदृश्य थइ तेहज रात्रें राजानी पासें गयो.

एवा अवसरमां ते चारमांथी रूपरेखा नामें जे राजानी कुमरी ठे तें बोली. हे सखी ! जे निर्मल कुलमां उत्पन्न थयेला अने यौवनअवस्था यें परदेशें गमन करनारा एवा अमारा जर्त्तारनो अमोने महोढो विरह थयो ठे माटे न जाणियें के, शुं निपजनार ठे !! ॥ यतः ॥ निम्मलकुलं मि जम्मो, जुवणसमउ विदेसगमणं च ॥ पियविरहो अइगुरुउ, नययाणंमि कङ्क परिणामो ॥ ३५ ॥ त्वारे रूपनिधि नामें मंत्री पुत्री बोली. हे सखी ! शुं बीहे ठे ? रत्नाकरनी पेटें सङ्कन जे ठे तेने परउपकारने अर्थ विधातायें निपजाब्या ठे. वली जगत्मां एवा सङ्कन ठे के, जेना हृदयमां मर्यादाज वसी रही ठे. ॥ यतः ॥ रयणायर वसुरयणा, विहिणो विहिया परोवयारडं ॥ के केवि संति जुवणे, जाणमणे वसमणे जाया ॥ ३६ ॥ त्वारें त्रीजी रूपकला नामें श्रेष्ठिनी पुत्री बोली. हे सखी ! ते पुरुष जग

तमां धन्य ठे, तेनुं जीवित पण कृतार्थ ठे, के जे मोक्षस्त्रीसाथे रक्त थया
अने परस्त्रीथी विरक्त चित्तवाला थया ॥ यतः ॥ धन्ना ते विथ पुरिसा, ज
यंमि जीयं च ताण सुकयत्तं ॥ जे मुत्तिरमणिरत्ता, विरत्तचित्ता परब्धीसु
॥ ३७ ॥ त्यारे चोथी रूपवती नामें सार्थवाहनी पुत्री बोली. हे सखी !
कुलवंतीने आपदा आवे थके. विचार करतां नर्त्तारने वियोगें मरण विना
बीजो कोइ आधार नथी. ॥ यतः ॥ बहुसो चिंतिज्जंतं, आवइपडियाण
कुलपसूआणं ॥ मरणं विणा ए सरणं, रमणीणं रमणविरहे णं ॥ ३८ ॥
ए चार गाथा सांजली राजा विचारवा लाग्यो के, अहो ! महारा मंत्रीश्व
रें जे वात कही ते युक्तज कही; जेमाटे ए चारे स्त्रीयो कुलांगना संजवे ठे !
पढी राजा लाज्यो थको पोताना ठेकाणे आवीने वेठो. कुमर पण तेना
वचनें आनंद पाम्यो थको कौतुकनो अर्थी थको पाठो वनमां आव्यो.

हवे प्रजाते राजायें चारे स्त्रीयोने सजामां तेडावीने पूठ्युं पण ते बोली
नही. त्यारे ते बहाणना धणी वाणीयाने बोलावीने पूठ्युं के, ए स्त्रीयो
तहारी पासे क्यांथी आवी ? त्यारे ते बोळ्यो के, हुं देशांतरथी मूल्य खरची
ने आपने नेट आपवा सारु लाव्यो हुं. ते सांजलीने मंत्रीश्वर बोळ्यो के,
ए वात असंजवित ठे. एवां अवसरमां गुटिकाने प्रयोगें कुमर रूपपरावर्त
न करीने त्यां सजामां आव्यो. आवीने एक श्लोक कह्यो. ॥ यतः ॥ ला
त्वा पंच सहस्राणि, रत्नानां वारिधौ पतिः ॥ येनासां लोचनतः क्षिप्तः, स सर्व
कथयिष्यति ॥ ३९ ॥ एनो अर्थः—ए स्त्रीयोना नर्त्तारने जेणें, पांच हजार
रत्न लइने लोचें समुद्रमां नांख्यो ते सर्व वात कहेणें. ए वात सांजली
राजा प्रमुख सर्व विस्मय पाम्या. अने ते चारे स्त्रीयोए उलख्यो. परंतु रू
पपरावर्तन देखीने विस्मय पामी. अने बोली नही. कोइ परमार्थ समज्यो
नही. अने वाणीयो तो नीचुं मुख करीने रह्यो. परंतु इंगीत आकारनो
जाण एवो जे राजा, ते बोळ्यो के, कहो रे इहां श्यो परमार्थ ठे ? ए श्लो
कनो कहेनारो कोण हणें ? त्यारें कोइ बोळ्यो नही; पण मंत्री बोळ्यो के.
एनो परमार्थ ए श्लोकनो कहेनारोज कहेणें. ते सांजली राजायें घणुं आ
ग्रह करीने पूठ्युं त्यारें कुमरें पोतें वाणियाने अजयदान देवरावीने सर्व
वात कही. राजायें कुमरने पांच हजार रत्न वाणीया पासेथी अपावीने
वाणीयाने पोताना देशमांथी काढी मूक्यो. अने चारे स्त्रीयो कुमरने आ

पवा मांमी, पण रूपपरावर्त्तन देखी ते स्त्रीयो तेने इहति न हवी, एवो स्त्री योना मनमां खेद उपन्यो जाणीने कुमरें स्वजावनुं (मूलनुं) रूप कखुं. ते देखी स्त्रीयो घणो हर्ष पामी. हवे राजा ते कुमरने गुणें रीज्यो थको नित्ये पोतानी पासें राखे. केटलेक काले कुमरें माता पितानो वियोग सं जारीने राजानी आझा मागीने चारे स्त्रीयो सहित, घणा परिवारें परिवख्यो थको, चिंतामणि रत्नं करी सर्व कार्य साधंतो, पोताने नगरे पहोच्यो. मातापिताने घणो हर्ष उपन्यो. वियोग जाग्यो.

हवे एक दिवसने विषे तेहिज जुवनजानु नामा साधु चार ज्ञानना धणी तिहां पधाख्या. तेमने सर्वलोक वांदवा नीकल्या. जिनचंड पण पोताना पिता तथा स्त्रीयो सहित वांदवा गयो. रुपिराजें धर्मदेशना देवा.मांमी ॥ यतः ॥ असंखयं जीवयमादु लोए, जरोवणीयस्स दु नब्बिताणं ॥ एवं वियाणाहि जि एो पमत्ते, किहंवि हिंसा अजया गहंति ॥ ४० ॥ इत्यादिक देशना सांजली केटलाएकें सर्व विरतिपणुं अंगीकार कखुं, तथा कोइकें देशविरतिपणुं अंगी कार कखुं अने जिनचंडतो सर्व विरतिपणुं लेवा असमर्थ होवाथी समकि तमूल बारव्रत अंगीकार करीने घेर आव्यो. अनुक्रमें घरनो नार जिनचंड ने शिर आप्यो. चिंतामणि रत्नना प्रजावें तथा राजाना बलें करी सर्व जी वने अजयदान प्रवर्त्तावतो, जिनप्रासादे मंजित धरती करतो, विधिपूर्वक सुपात्रे दान देतो स्वशक्तियें अनुकंपादान देतो, सर्व स्थानके परउपगार क रतो, देव गुरु साधर्मिकनी नक्ति आचरतो, मिथ्यादृष्टि थकी अंशमात्र प ण अण बिहीतो, गृहस्थना धर्मने उचित सर्व प्रवृत्ति करतो, अंतसमये द श प्रकारनी आराधना करी, सात क्षेत्रे धन वावरी, घरमांज अणसंण करी, समाधिसहित काल करी, बारमे देवलोकें इंद्रनो सामानिक देवता बावीश सागरोपमने आउखे. जइ उपन्यो. त्यांथी च्यवी अनुक्रमें महाविदेहक्षेत्रे मनु प्यावतार पामीने मोक्ष जशे. ॥ इति श्री मिश्र पुरुष उपर जिनचंडकथा समाप्ता ॥ षट् पुरुष कथानके ॥ इति सकलसज्जामिनीतिलकायमान पं मित उत्तमविजयगणि शिष्य पंजित पद्मविजय गणि कृत बालावबोधे श्री गौतमकुलक प्रकरणे प्रथम गाथायां नवोदाहरणानि समाप्तानि ॥

હવે વીજી ગાથાના આઘ પદનો સંબંધ કહે છે. પ્રથમ ગાથાને ઠેઠે વાલ પંક્તિ એટલે મિશ્રજીવ બતાવ્યા, તે કારણ માટે હવે વીજી ગાથાની આદિમાં એકલા પંક્તિ જીવ બતાવે છે.

॥ તે પંક્તિયા જે વિરયા વિરોધે, તે સાહુણો
જે સમયં ચરંતિ ॥ તે સત્તિણો જે ન ચલં
તિ ધમ્મં, તે બંધવા જે વસણે હવંતિ ॥૨॥

અર્થ:-તે પંક્તિયા જે વિરયા વિરોધે. (જે કે૦) જે પુરુષ (વિરોધે કે૦) વિરોધ થકી એટલે ક્રોધથકી (વિરયા કે૦) વિરમ્યા એટલે વિરામ પામ્યા (તે કે૦) તેજ પુરુષને (પંક્તિયા કે૦) પંક્તિ કહિયે. તે ઉપર દૃષ્ટાંતરૂપે ડાવિડ અને વારિશ્વિલ્લ એ બે જાણી કથા કહે છે.

પ્રથમ તીર્થંકર શ્રીકૃષ્ણદેવ સ્વામીના પુત્ર ડાવિડ એવે નામે હતો જેના નામે લોકમાં ડાવિડ નામે દેશ કહેવાય છે. તે ડાવિડ રાજાને બે પુત્ર થયા તેમાં એક ડાવિડ અને બીજો વારિશ્વિલ્લ થયા. એક દિવસ ડાવિડ રાજાએ ડાવિડને મિથિલાનું રાજ્ય આપ્યું, અને વારિશ્વિલ્લ રાજાને લાલ ગામ આપીને પોતે પ્રભુ પાસે ચારિત્ર અંગીકાર કર્યું.

હવે એકદા વારિશ્વિલ્લનું રાજ્ય દિવસે દિવસે ચઢતું ડાવિડે દેખ્યું. તેથી તેની ઉન્નતિ સ્વમાય નહીં. માટે વારિશ્વિલ્લ ઉપર દ્વેષ ધરતો રહે. તેવાત વારિશ્વિલ્લે પણ જાણી તેવારે તેણે ડાવિડનું રાજ્ય લેવાને ઝંપાય કરતો રહે છે. એમ બેઝ જાણે માંહો માંહિ વૈરને વહેતા હતા, પણ પોતપોતામાં મુખે મીઠું બોલતા, હૃદયમાં હુલ આશયના ધણી વિષ મિશ્રિત દૂધના કુંજ સરસા દેખાય. અહો ! ધિક્કાર પડો લોજને ! ! ! જે માટે લોજવર્ગે એવા પુરુષની પણ મર્જિન બુદ્ધિ થાય છે. ઉક્તંચ ॥ પિતરં માતરં બંધું, મિત્રં નાર્યાં સુતં ગુરુમ્ ॥ લોજાજિજ્ઞાતો જૂતાર્થે, ત્યક્ત્વાવજ્ઞાયતે ક્ષણાત્ ॥ ૧ ॥ એ રીતે હુલ નની શિશ્વામણે અન્યોન્ય ઠલ સ્વોજતાં પણ કોઈ કોઈનો વિશ્વાસ ન કરે. એવામાં એક દિવસ ડાવિડે, વારિશ્વિલ્લનો પોતાના નગરમાં પ્રવેશ કરવો નિષેધ્યો. ત્યારે તેને પણ કષાય જાગ્યો. તેથી યુદ્ધ કરવાને પોતા

नुं सैन्य सज कछुं. त्यारे डाविड पण ते वात सांजलीने कषायमां आवी प्रयाणनी चंजा वजडावतो हवो. सर्व सैन्य जेगुं करी महा सैन्य समुद्र ते विस्तीर्ण पृथ्वीने पण सांकडी करतो वाजिंत्र शब्दैकरी दिग्चक्रने बधीर करतो, रजें करी आकाश मंजुने ढांकतो, अविच्छिन्न प्रयाणे करी वारि खिन्नना देशने शिमाडे आव्यो. तेवारे वारिखिन्न पण पोतानुं लष्कर लेइ पोताना देशना शिमाडाना ठेडे आवीने पंडाव कखो.

हवे ते वेउ जणें पांच योजननुं रणक्षेत्रनुं अंतर मूकीने पडाव कखो. ते लष्करना प्रधान पुरुषोयें पोतपोताना स्वामीने पूढ्या विनाज संधि क खाने अर्थें मांहोमांहे दूत मोकली तेमने साम, दाम, अने जेद ए वचनें समजाव्या, पण ते समजे नहि, केवल वे जणें युद्ध करवुंज अंगीकार क खुं. इहां वारीखिन्न डाविडना सैन्यने इव्यप्रमुखें लोनावीने केटलुंक सैन्य पोताना लष्करमां लीधुं. वेहु जणना लष्करमां प्रत्येकें प्रत्येकें दश लाख हाथी, दश लाख रथ, पचास लाख घोडा अने दश कोटी पायदल मव्युं ठे. हवे युद्धनो दिवस आवेथके वीररसें उद्भास पामता, पोतपोताना स्वामीनो उत्साह वधारतां, पोतानी जुजाबलें त्रण जगतने तृणसमान गणतां सिंहनाद मूकतां, बकतर प्रमुख पेहेरी, संनद्धबद्ध अइ, शस्त्रने नचावतां, एवा नाना प्रकारना युद्धना करनार वीरपुरुषो ते समुद्रना कल्लोलनी पेटें रणभूमिमां आव्या. त्यार पढी क्रोडो गमे मनुष्यादिकनो ह्वय करनार ए वो संग्राम प्रवर्तवा लाग्यो. हाथी हाथी साथे, घोडा घोडा साथे, रथ रथ साथे, पाला पाला साथे जीडी गया. परस्परें शस्त्रना प्रहार पडते, गजपदातिना समूहनो ह्वय अते, नदीयोनी पेटें रुधिरना प्रवाह वेहेते, जोगिणी नैरव गृध्रपंखी अने शियाल प्रमुखने प्रीति उपजावते, महा बीजत्स रौइ जयानक रसनी संकीर्णता अते, एवो घोर संग्राम करतां सा त मास वही गया. ते साते मासे अइ दश कोडि मनुष्योनो ह्वय अयो. ए वा अवसरमां ते संग्रामनो निवारनार वर्षाकाल आव्यो. ते मूसलधारायें वरसवा लाग्यो. पृथ्वी तो पाणीना पूरे जराइ गइ. पंथी लोकना मार्ग रोकाया. त्यारे बहु लष्कर युद्ध करता निवर्त्यो. ऊंची जग्या जोइने मेरा दीधा. अनुक्रमें वर्षाकाल निवर्त्यो, अने शरत्काल आव्यो त्यारे पाणी सर्व ठेकाणें पढोच्यां, त्यां कचरा पण सूकाणा, मेघामंवर टव्या, दिशायो

નિર્મલ થઈ, સરોવરનેવિષે કમલ વિકસ્વરતાયેં કરી ઘણાં શોજાયમાન લી સવા લાગ્યાં, સર્વ ધાન્ય નિપન્યાં, ઇત્યાદિક શોજા વધતે થકે, તે અવસ રે ડાવિડ રાજા પરિવાર સહિત વનશોજા જોવા નિકલ્યાં હે. તે રાજાને એક વિમલબુદ્ધિનામા પ્રધાન હે. તે પ્રધાન કહે તો હવો કે હે મહારાજ ! ઇહાં તાપસનો આશ્રમ હે માટે ચાલો જોવા જશ્યેં. ત્યારે પ્રધાનની પ્રેરણાથી તાપસને આશ્રમે ગયા. ત્યાં જેના મસ્તકેં જટાના મુકુટ શોજે હે, વલ્કલનાં વસ્ત્ર પહેરવાને રહી ગયાં હે, હાથમાં જપમાલા રહી ગઈ હે, પર્થ્વકાસનેં વેઠો એવો સુવલ્લુ નામા અતિવૃદ્ધ કુલપતિ હે. તે ઘણા તાપસેં પસ્વિચ્છો થકો જાણે શાંતિરસની મૂર્તિજ હોય નહિ !! તેને દેખી રાજાયેં નક્તિપૂર્વક નમસ્કાર કહ્યો. મુનિયેં પણ ધ્યાન મૂકી આશીર્વાદ લીધો.

હવે રાજા તેનાં વચન સાંનલવા ઇચ્છે હે. તાપસેં પણ રાજાને ધર્મદેશના દેવાં માંત્રી ॥ યથા ॥ હે રાજન્ ! આ સંસારરૂપ સમુદ્ અનંતા દુઃસ્વરૂપ પાળીયેં નહ્યો હે. તે કામક્રોધાદિક મલ્લ કલ્લ મગર પ્રમુખ જલજંતુયેં કરી સહિત હે. રતિ અરતિયેં કરી અતિ નયંકર હે. લોનરૂપ વડવાનલ આગ્નિયેં કરી વધા જગત્તનો સંહાર કરે હે. વિષય રૂપરતિયેં નયંકર હે તે વિષયરૂપ જમરી ફરે હે, તેમાંથી સુર, અસુર અને નરેશ્વર પણ નીકલી શકતા નથી. સુખ તે રાક્ષસની પેઠેં દુઃસ્વદાયી હે. સુખ જોગવવાનો કાલ સ્વલ્પ હોય અને નરકાદિકનાં વિપાક તો અનંતા આપે, વલી તે નરક નિગોદાદિકના દુઃસ્વ પણ અનંતાનંત કાલ સહેતાં પાર ન પામિયેં. તે માટે ધિક્કાર પડો એ જોગતુ ધાને !! કે, જેને માટે જીવ, મહા પાપનાં શોકડા ગમે કરતાં, મહા હિંસા, મહા મૃષા પ્રમુખ આચરતાં, મહા દુઃસ્વને અનુજવે હે જે માટે ક્રોધાંધ થઈ નિષ્ઠુર પરિણામેં જે હિંસા કરીયેં, તેથી અનંતકાલ નરક નિગોદાદિકનાં દુઃસ્વેં કરીને જીવ પચાય. તથા રાજ્ય તો અંતે નરકનું આપનાર હે, શરીર તો અનિત્ય હે, સંપદા તો સમુદ્ના કલ્ત્રોલની પેઠે ચપલ હે, અને જીવિ તત્ત્વ તો પાણીના પરપોટાની પેઠે થોડી વાર રહે તેવું હે. તે માટે હે રાજન્ ! તમને પણ મહા નરકાદિક દુઃસ્વરૂપ અનર્થનું કારણ એવા રાજ્યના લોજેં જાડ સાથે યુદ્ધ કરવું, તે ઘટતું નથી. એક સ્વંમમાત્ર પૃથ્વીના લોજેં જે મૂઠ બંધુનો વિનાશ કરે હે, તે બેહુ જવનો વિનાશ કરે હે. ॥ યતઃ ॥ જે રાજ્યાદિકૃતે બંધૂન, નિષ્ઠુરા ઘંતિ કોપતઃ ॥ તે સ્વાંગાનિ સ્વયં ઠિત્વા, જુજતે

ह्यतिलोव्यतः ॥ १ ॥ ते कारण माटे ए संग्रामथकी निवर्त्तो. क्रोडो गमे लो कोनो ह्य करीने शा माटे पृथ्वीनो ह्य करो ठो ? तमे श्रीयुगादिदेवना पोतरा ठो, तेमणें तो जगतनो रखवाल कख्यो, अने तमे जगतनो ह्य करवा उठ्या ठो माटे ए तमने कुटुंबकलह घटतो नथी.

एवां कुलपतिनां वचन सांजलीने राजा बोव्यो. हे स्वामिन् ! श्रीरूपन परमात्माना जरत बाहुबल प्रमुख पुत्र हतां तेणे पण कारणवज्ञे परस्पर महा संग्राम कख्या ठे. तो तेमने पंथें चालता अमने शो दोष ठे ? ते सांज लीने तापस बोव्यो के, जे तमें कखुं ते विचारतां जुदी वात ठे. जेकारण माटे जरत राजायें पाठले जवें पांचज्ञे साधुने आहार पाणी आप्यो जेथी च ऋवर्त्तिपणुं उपजाव्युं हतुं. तथा बाहुबलें वैयावच्च करतां बाहुनुं बल उपजा व्युं हतुं. ते माटे ते तेनुं फल पाय्वा ठे. अने जरतने तो चक्ररत्न आयुः शालामां स्थिर रहेतुं न हतुं माटे युः करवुं पड्युं. अने बाहुबलें एम जाण्युं के, हुं निर्बल नथी तो मने ए जरत शी आझा मनावे ठे ? अने राज्य तो पितायें आप्युं ठे, ते माटे तात मूकीने बीजाने माथु केम नमावुं ? एवुं जाणीने युः कखुं, पण ते तो उत्तम पुरुष हता तेमाटे सर्व संग्राम मूकी ने बेउ जण सामासामा लज्या. वली जरतें तथा बाहुबलें पोतानो आत्मा ताखो तेम तारवा कोण समर्थ थाय ? ते कारण माटे ते पुरुषमां सिंह सरखा हता तेवा पुरुषनी स्पर्धा (बरोबरी) करवी तमने घटे नहीं.

एवां कुलपतिनां वचन सांजलीने राजा लाज्यो, घणो पश्चात्ताप करतो तापसने कहेवा लाग्यो के, हे मुनि ! में तो अज्ञानें करी महापुरुषोनी स्पर्धा करी; पण काच होय ते मणिने तोले क्यांथी आवे ? तो हे मुनि ! तमें मने नरकरूप कूआमांथी उःख्यो, महारी विवेकदृष्टि उघाडी, एम विचारीने पोतेंज एकाकी पादचारी अशने नहाना जाशने खमाववा चाव्यो. त्यारे नहाना जाश्यें जाण्युं के, डाविडजी महारा सामा चालीने आवे ठे ते अघ टतुं थाय ठे, माटे वारिखिल्ल पण साहमो आवीने कहेवा लाग्यो के, हे जाइ ! तमे महारा महोटा जाइ, ते पितानें ठेकाणें ठो. तमे सामा चाली आव्या ते महारो अविनय खमजो. तमे महारा जाग्यें घेर चालीने आव्या माटे ए राज्यनो महारे खप नथी. त्यारे डाविड पण एवीज गदगद वाणीयें बोव्यो के, हे जाइ ! महारे पण ए राज्यनुं प्रयोजन नथी. हुं तो

नरक कूआमां पडतो हतो, पण कुलपतियें उगाखो. हवे तो जाणुं तुं के, आ राज्य ते केवल नरकनुं कारण ठे. संसारमां एक धर्मविना बीजा को इनुं शरणुं कोइने नथी. तेमाटे हवे हुं तो व्रतनुं राज्य लेश, हमणा निशें तुजने खमाववा सारु आव्यो तुं. एवी वात सांजलीने वारीखिल्ल बोड्यो. हे नाइ ! तमे सर्वथा व्रत लेशो तो जैम इहां तमे महारा महोटा नाइ ठो, तेम व्रतमां पण हुं महारा स्वामी करीश. ए रीतें व्रत लेवानो तो बेहु जणें निश्चय कखो; पढी पोतपोताना पुत्रने राज्यें थापीने पोताना मंत्री श्वर सहित दश क्रोड पुरुषनी संगथे सुवड्यु तापसनी पासें आवी ताप स व्रत लीधुं. ते तापस सर्व जटाधारी, कंदमूल आहारी, गंगानी माटी यें शरीर खरड्यां थकां, अल्प कषायीथकां, अल्पनोजन करतां, अल्प निडावंत थका अने करुणायें करी साध्य ठे मन जेनां, एवा रात्रिदिवस श्रीयुगादीशनुं स्मरण करतां, जपमाला फेरवे ठे. मांहोमांहि धर्मकथा कर तां थकां लाखो गमे वर्षो त्यांज गमावतां थकां रहे ठे. एक दिवस नमि अने विनमि विद्याधर राजरुषिना शिष्य वे विद्याधर मुनिराज ते आकाश मार्गे विचरतां त्यां आव्या. तेमने सर्व तापसोयें प्रणाम करीने पूठ्युं के, क्यांथी आव्या अने क्यां जशो ? त्यारे धर्माशिष देइ ते बेहु मुनि एम बो त्या के, अमे श्रीसिद्धाचल जइयुं. ए तीर्थ संसारसमुद्रमां प्रवहण सरखो अनंत पुण्यनो आधारनूत एवो शाश्वतो गिरिराज ठे. एनी उपर पूर्वे अनंत जीव सिद्धि वखा, वली अनंता जीव सिद्धि वरशे, अने वली रुषि हत्यादि क महोटां पाप जे लागा होय ते पण सिद्धक्षेत्रनुं सेवन करवाथी कृणोक मां कृप थाय, पशु होय ते देवता थाय, ए तीर्थनो आश्रय करतां थकां अनंत जवनां कुकर्मरूप रिपु पण पराजव न करी शके ॥ यतः ॥ अनंत सुकृताधारः, संसाराब्धितरंभवत् ॥ शत्रुंजयश्च सौराष्ट्रे, गिरिर्जयति शाश्वतः ॥ १ ॥ अनंतमुक्तिमाहेंइ, रत्नतीर्थप्रजावतः ॥ वसंति बहवः सिद्धाः, शुद्धचारित्रनूषिताः ॥ २ ॥ रुषिहत्यादि पापानि, कृपं यान्ति कृणाद पि ॥ पशूनामपि देवत्वं, मर्त्यानामपि जायते ॥ ३ ॥ शैलं च दूरतो दृष्ट्वा, नृणां हर्षः प्रजायते ॥ कुकर्मिरिषवः क्रूरा, जवंतीहजीनोनुगाः ॥ ४ ॥ एम हजारो वर्षे सूधी ए गिरिनो महिमा कहेतां थका पण पार न पामी यें. इत्यादिक महिमा सांजलीने ते सर्व तापसो तीर्थयात्राने विषे उत्सुक

अथा यका ते वेदु मुनि साथें पादविहारे विचरतां, श्रीशत्रुंजयनुं एकाग्रम
नै ध्यान करतां, विलंबरहित पणें जाय ठे, त्यारें श्रीसिद्धाचलजीनी पासें
एक सरोवर ठे तेने विषे घणा हंस वेठा ठे, तेमां एक हंस शिथिलांग यके
नूमियें आलोटे ठे, ते मरणावस्था पाम्यो देखीने एक मुनियें पोताना पा
त्रमांथी पाणी पीवरावीने स्वस्थ कखो. पढी परम करुणा बुद्धियें नमस्कार
संजलाव्यो, चार शरणां कराव्यां, फरी कछुं के, हे हंस ! श्रीशत्रुंजय तीर्थ
मनमां धरी, श्रीयुगादीशने संज्ञाख ! जैथी तहारां पाप जाय. ते सांजली हं
सने गुन जावना आवी, समाधियें काल करी सौधर्म देवलोके देवता थयो.

हवे ते सर्व तापसोयें विद्याधरना मुखथी धर्मोपदेश सांजली, मिथ्या
क्रिया तजी, लोच करी, पंचमहाव्रत रूप साधुधर्म अंगीकार कखो. श्री
सिद्धाचलजीने देखी तेमने घणो हर्ष उपन्यो. तेवारें पोताना आत्माने ध
न्य मानतां ते पर्वत उपर चड्या. त्यां रायण वृद्धने त्रण प्रदक्षिणा देइ,
परमेश्वरने नमस्कार करीने सर्व चैत्यनां प्रभुने नमीने, हर्ष उल्लासें करी
अणसण कछुं. ते मुनि श्रीसिद्धाचलने ध्याने मास अणसण पाली. या
तिकर्म क्य करी, केवलज्ञान पामीने, शैलेशीकरण करी, दशकोडीमुनि
साथें कार्तिक पूर्णिमायें डाविड अने वारिखिन्न श्रीसिद्धाचलजी कपर श्री
सिद्धिवधु वखा. तिहां ते हंसनो जीव जे सौधर्म देवलोके देवता थयो
हतो, तेणे आवीने ते सर्वनो निर्वाण महोत्सव कखो. पढी देवता पोतानुं स्व
रूप देखाडी तीर्थनो महिमा वधारीने पोताने स्थानकें गयो. ए सर्व मुनि
उ कार्तिक पूर्णिमाये कृत्तिका नक्षत्रें साथेज मुक्ति गया. माटे कार्तिकी पूर्णि
मे श्रीसिद्धाचलने विषे जो थोडुं पुण्य कछुं होय तो पण ते अनंतगुणं फल
दायक थाय ॥ यद्भक्तं मूलग्रंथेः ॥ कार्तिके मासिद्वपणं, तत्कर्म क्ययत्य
हो ॥ नरके सागर सप्तेनाम्, यत्कर्म क्ययते नहि ॥ १ ॥ एकनैवोपवासेन,
कार्तिक्यां विमलाचले ॥ ऋषिस्त्रीबालहत्यादि, पातकान् मुच्यते जनः ॥
॥ २ ॥ यः कुर्यात् कार्तिकीं राकां, मंत्रार्हध्यानतत्परः ॥ स जोक्ता सर्वसौ
ख्यानां, निर्वृतिं लज्जते नरः ॥ ३ ॥ इत्यादिक तीर्थमहिमा जाणवो. इहां
तो बे जाइने अत्यंत विरोध हतो, ते टालीने समता करी; माटे पंक्ति
कहिये. ए अधिकार शत्रुंजय महात्मने विषे जोइ लेज्यो.

હવે પંક્તિ તે કોણ હોય? તોકે સાધુ હોય. તે નામ ગ્રાહક આગલું પદ કહેહે.

તે સાદુણો જે સમયં ચરંતિ (જે કે૦) જે પુરુષ (સમયં કે૦) સિદ્ધાંત તે ની રીતે (ચરંતિ કે૦) ચાલે છે. અથવા (સમયં કે૦) પ્રાકૃત જાણા મા ટે સમતા કહીયે, તે સમતા પ્રત્યે (ચરંતિ કે૦) આચરે છે. “ઝવસમ સાર સુસામણં” ઇતિ વચનાત્ ॥ અથવા “નાસ્ત્યધુના સમયં:” એ વચને કરી (સમયં કે૦) અવસર પ્રમાણે (ચરંતિ કે૦) ચાલે છે. એટલે ઝત્સર્ગ અને અપવાદના જાણ છે. અથવા (સમયં કે૦) સ્વપરસમય તે સ્વસિદ્ધાંત અને પરસિદ્ધાંત, તિહાં સ્વસમય તે આત્મસ્વરૂપ અને પરસમય તે આત્મવ્યતિરિક્ત, ધર્માધર્માકાશ, પુજ્જલ, સ્વંચર્યા સ્વરૂપ તે પ્રત્યે (ચરંતિ કે૦) જાણે છે. એટલે રત્નત્રયીના યોગે કરી મોહમાર્ગ સાધે (તે કે૦) તે પુરુષને (સાદુણો કે૦) સાધુ કહીયે ॥ યતઃ ॥ ચરગતિ જઘ્ણયો, રિતિ ધાતુપાઠાત્ ॥ સમયે ॥ યેગત્યર્થાસ્તે પ્રાપ્ત્યર્થા, જ્ઞાનાર્થાશ્ચેતિ વચનાત્ ॥ એ સર્વ ગુણ સાધુમાં હોય. હાં મહેંડરાજા તથા તે રાજાના પરિવારની કથા જાણવી. તે દૃષ્ટાંતની પ્રસ્તાવના લખીએ ઠીયે.

જેણે મોહને વિષે પોતાનું ચિત્ત આપ્યું છે, અને જેણે મોહ તેજ પરમાર્થ જાણ્યો છે, જે મોહજાલને દલેતા થાકતા રહે છે, તથા વિષય મહોલને જાંજતાં થકાં છે, સકલ પ્રાણીના શબ્દજૂત જે રાગદ્વેષ તેના હેદનાર છે, ક્રોધ માન માયા અને લોચ તેના જય કરનાર છે, ઇંદ્રિયના દમનાર છે, જેણે જોગતૃષ્ણા સમાવી છે, જેણે પરિસહરૂપ સુજટોને જીત્યા છે, જે ધોર ઝપસર્ગે પણ પાઠા નાશતા નથી, જે સ્ત્રીના વિલાસથી વેગલા છે, પાપવ્યાપારથી વિરક્ત છે, અસંયમથી દૂર રહ્યા છે, અને કુધર્મને તો ઢૂકડાજ આવતા નથી પરમાર્થના જાણ છે, જેણે આત્મા તોલ્યો છે, સંસારનાં સુખ મૂક્યાં છે, જે પુત્રકલત્રાદિકના બંધન લેખે નથી ગણતા, જેણે કર્મપરિણામ જાણ્યા છે, એવા જે આસન્ન સિદ્ધિયા પ્રાણી છે તેવાં મહા પુરુષની સેવા સર્વ ડુઃખને નિર્જરાનું હેતુ છે. પાસર લોકોયે મનથી પણ ઈહી ન શકાય એવી દીક્ષા અંગીકાર કરે, તે મુનિરાજ તપ સંયમ શુજાથ્યવસાયને વિષે સાવધાન હોય, લલ્લિધના નિધાન હોય. તે ઝપર મહેંડ રાજા તથા તેના પરિવારની કથા કહે છે.

જંબૂદ્વીપના નરતદ્દેત્રને વિષે અયોધ્યા નામેં નગરી છે. ત્યાં ઈશ્વાકુકુંભમાં અલંકારજૂત સૂરપતિ નામેં રાજા રાજ્ય કરે છે. તે રાજાને સુંદરી

नामैं स्त्री ठे, तेने महेँ नामैं पुत्र ठे. ते कुमरने गुणसागर मंत्रिनो पुत्र गुणसुंदर नामे ठे, तेनी साथे मित्राऽ ठे. एकदा ते मित्रने कहे ठे के, हे मित्र ! अनेक आश्चर्यें शोजित जे पृथ्वी, ते जोवानुं महारुं मन ठे ॥ यतः दीसऽ विविहचरित्तं, जाणिऊऽ सयण डुऊण विसेसो ॥ अप्पाणं च क लिऊऽ, हिंमिऊऽ तेण पुहवीउ ॥ १० ॥ एवुं सांजलीने मंत्रिपुत्र बोव्यो हे मित्र ! तें युक्त वात कही ॥ यतः ॥ वहुविसेसनिरिक्कण, वियस्कणो होऽ सो नरो नूणं ॥ आहिंमिऊण दिछा, बहु रयणा जेणिमा पुहवी ॥ ११ ॥ एवा मंत्रिपुत्रनां वचन सांजलीने कुमार उजमाल थयो. तेवारें मंत्री पुत्र साथे माता पिताने वगर कहेज रात्रिने विषे पृथ्वी जोवा निक व्यो. ते ग्राम, नगर, पुर, वनवाडी, आराम, पर्वत, प्रमुख जोतांथका अवं ति नगरीने ठूकडा आव्या एटले सूर्य आथम्यो ते देखीने राजपुत्र बोव्यो. ॥ यतः ॥ उदयं सुवणक्कमणं, अञ्जमणं चेव एगदिवसंमि ॥ सूरस्सवि ति न्नि दसा, का गणणा इयर लोगस्स ॥ १२ ॥ त्यार पढी पूर्वदिशायें चंडमा नो उदय थयो ते देखीने मंत्री पुत्र बोव्यो. ॥ यतः ॥ चंदस्स खउं न हु ता रयाणं, रिद्धी वि तस्स न हु तारयाणं ॥ गुरुआण चडणपडणं, का गण णा निच्चपडियाणं ॥ १३ ॥ इत्यादिक अनेक रीतें अन्योक्ति युक्ति विनोद करतां रात्रीने समयें पासे कोऽक देवतानुं जवन ठे त्यां गयां. ते समय कोऽ स्त्री योगीनुं रूप धारी सौजाग्यवती थऽ त्यां आवी. तेने जोऽने महा मर्या दानो समुऽ एवो जे कुमर ते कांऽक नीचुं मुख करी बेठो. ते देखीने स्त्री कहेवा लागी ॥ यथा ॥ दीणदरिद्धा परवसण, डुब्बला अयस रक्कण सम ङा ॥ जे एयारिस पुरिसा, धरणी धरंती कयञ्जासि ॥ १४ ॥ अर्थः—हे पृ थ्वी जे दीन दरिद्रि आपदावंत पुरुषने देखीने डुबला थाय ठे. अपयश थवा देता नथी. एवा पुरुषोने धारण करती एवीतुं तो कृतार्थ ठे, एम कही ते स्त्री देवताने नमस्कार करी पढी कंदर्पाकार कुमरने देखीने, आ गाथा कही ॥ जाय इह पुरिसदोसं, देसं दटूण हियऽ पुरिसाणं ॥ साजय .तिरयणमाला, वरमाला ठवउ तुह कंठे ॥ १५ ॥ अर्थः—पुरुषना दोषदेखी ने जे स्त्री, पुरुष उपर द्वेषणी थऽ, एवी रत्नमाला नामें ते तहारा गलामां वरमाला घालो ! एम सांजलीने गुणसुंदर नामें प्रधानपुत्र, प्रणाम करी बोव्यो. हे जगवति ! ते रत्नमाला क्यां ठे ? ते कोनी पुत्री ? अने पुरुष उपर

દેવણી થઈ તેનું શું કારણ ? એમ પૂછે થકે યોગિણી બોલી. સમુદ્રમધ્યે સા તસેં યોજન પ્રમાણ સિંહજ દ્વીપ છે. જે દ્વીપમાં જલ જલને વિષે મોતી ની પજે છે, સ્થલ સ્થલને વિષે રત્ન નીપજે છે, વન વનને વિષે હાથી નીપજે છે, ઘર ઘરને વિષે વત્રીશ લક્ષ્ણા પુરુષ છે, મંદિર મંદિરને વિષે પદમણી સ્ત્રી છે, તે દ્વીપને વિષે એક લંકા નામેં નગરી છે. ત્યાં કમલકીર્તિ નામેં રાજા રાજ્ય કરે છે, તેને કમલાવતી નામેં રાણી છે, તે રાણીની સ્ત્રીની ક લાચે વિસાલ એવી રત્નમાલા નામેં કન્યા પાણિગ્રહણ કરવા યોગ્ય છે. પ એ તે સ્ત્રી વારંવાર એક ગાથા કહે છે. તે આ પ્રમાણે ॥ યતઃ ॥ પરરમણિ રત્ન ચિત્તા, અપવિત્તા હુંતિ કેવિ કાપુરિસા ॥ તેણ કુમારી કન્ના, ધન્નાઈહ જીવલોગંમ્મિ ॥ ૧૬ ॥ એવી ગાથા કહીને યોગિણી તો જતી રહી.

હવે તે કન્યાનું સ્વરૂપ જાણતાં વેંતજ રાજપુત્ર રાગવંત થયો, તોપણ ગંજીરતાયેં કરી ઈંગિત આકારને ગોપવતો હવો. એવું દેખીને મંત્રિપુત્ર વિચારવા લાગ્યો ॥ યતઃ ॥ સંતઃસચ્ચરિતોદયાવ્યસનિનઃ, પ્રાહુર્નવદ્યંત્રણાઃ સર્વત્રેવજનાપવાદચકિતા જીવંતિ દુઃખં સદા ॥ અવ્યુત્તન્નમતિઃ કૃતેનચસતા નૈવાસતા વ્યાકુલાઃ, કાર્યાકાર્યવિચારણાંધવધિરોધન્યો જનઃ પ્રાકૃતઃ ॥ ૧૭ ॥ એમ વિચારીને મંત્રિપુત્ર બોલ્યો. હે મિત્ર ! જ્યાં રત્નમાલા છે, ત્યાં જઈયેં. અને તિહાં કૌતુક થશે તે જોઈયેં.

હવે તે યોગિણીયેં પણ આકાશમાર્ગે જઈ તે કુમરનું સ્વરૂપ કુમરીને કહ્યું. એ વાત સાંજલતાં થકાંજ તે રત્નમાલા પણ હર્ષવંત થઈ થકી કુમરની ઉપર તન્મય મન કરતી હવી. અને તે રત્નમાલાની એક રત્નમંજરી, બીજી રત્નપ્રજ્ઞા, ત્રીજી રત્નવતી, એ ત્રણ સચ્ચીત પણ પાસે વેઠી હતી તે બોલીત કે, હે સચ્ચી ! જે વર તમને ગમ્યો, તે અમારો પણ નર્તાર થાઉં. એમ વિચાર કરીને તે ચારે જણીત આકાશગામિની વિદ્યાના બલેં અવંતિન ગરીના બહાર ઉદ્યાનમાં દેવતાનાં જવન પાસેં આવી. તે વચ્ચે તે કુમર પણ પૂજારાયેં આપેલી સુંવાલી શય્યાની ઉપર મિત્ર સહિત સૂતો હતો, તે ને દેખીને ત્યાંથી સચ્ચા સહિત ઉપાડીને લંકા નગરીના ઉપવનમાં લાવી મૂક્યા. તેમાં પ્રથમ રાજકુમર જાગ્યો, તેણેં ત્યાં સર્વ નવુંજ નવું દીતું, તે થી વિસ્મય પામ્યો થકો મંત્રિપુત્રને જગાડીને કહેવા લાગ્યો કે, હે મિત્ર ! એ શું ? એ સર્વ અપૂર્વ દેખીયે ઢીયેં ? એવામાં તે ચાર કન્યાત આવી. પ્રણા

म करीने बोली के, तमे अंशमात्र बीक धरशो नही अमें रत्नमाला प्रमुख राजकन्याउं बैयें. जोगिणीना वचनें तमारा गुणनी आकर्षीं थकी तमोने अमे लंका नगरीना उपवनमां लाव्या ढीये. त्यारें मंत्रिपुत्र बोळ्यो; हे मित्र ! आपणने ए सर्व वगर महेनतें कार्य निपन्युं ठे. तेसांजली राजकुमर बोळ्यो. हे मंत्रिपुत्र ! कार्यना परिणामनी खबर न पडे. ॥ यतः ॥ अंब्रथ फलं सुपक्वं, सिद्धिलं विटं समुप्राडो पवणो ॥ साहा मुल्लणसीला. न याणि मो कज्ज परिणामो ॥ १८ ॥ ए गाथा कहीने राजपुत्र, तथा मंत्रिपुत्र बेहु उंधी गया. त्यार पढी एवी कुमरनी कहेली गाथा सांजलीने ते चारे कन्या उं परस्परे विचारवा लागी के, ए कुमरें एवी गाथा कही तेनुं शुं कारण हशे ? परिणाम संदेहालो होय तो पण ए वातमां आपणे उद्यम मूकवो नही. कोण जाणे शुं कार्यपरिणाम थइ जाय.? तो पढी शुं करीयें ! ए म विचारीने ते चारे कन्याउं शय्यानें चारे खूणे चार पादें वलगी बेठी.

एवा अवसरमां वैताढ्यने विषे शूरपुर नगरनो चंडचूड नामें राजा ठे. तेनी चंडिका नामें पुत्री ठे. ते कन्याने योग्य वर न मळ्यो, ते माटे माता पिता चिंतातुर थइ रह्या ठे. ते देखी कुमरीयें पोतें रोहिणी विद्या संजारीने पोताने योग्य वर पूढ्यो. त्यारे देवीयें कळुं के, तहारो जरतार, महें इ कुमर थशे. पण हमणां मित्रसहित लंका नगरीना उपवनमां सूतो ठे. एम सांजलीने चंडिका, विमान उपर बेसी रोहिणी विद्याने बळें त्यां आवीने ज्यां कुमर मित्रसहित सूतो ठे, तथा चारे स्त्रीउं पादें वलगेली ठे ते सर्वने उपाडीने वैताढ्यनेविषे पोताना नगरना उद्यानमां मूक्यां. अने देव आराधीने यावत् इहां लाव्यानी वात पोतें घेर जइ पोताना पित्ताने कही.

हवे लंकायें चारे कन्याउंना पितायें पोतपोतानी पुत्रीउं घेर दीठी नहिं, त्यारें चारे राजा. १ कमलकीर्त्ति, २ कमलजानु, ३ कमलप्रज, अने ४ कमला कर ए नामें चार विद्याना बळें चारे राजा त्यां आव्या. प्रजाते चंडिका पुत्रीने लई चंडचूड राजा परिवारसहित त्यां आव्यो. त्यां सर्व राजा एक एकना मुख सामुं जोता रहे. सहुयें स्वस्व कन्यानो वृत्तांत निवेदीने इहां आणवानुं स्वरूप परस्परे कळुं. अने सहु हर्षे पामीने पाणिग्रहणनो आग्रह करवा लाग्या. त्यारे मंत्रिपुत्र बोळ्यो. हे नरपतिउं ! ए कुमर, मातापित्ताने वगर पूढ्यो पृथ्वीनां आश्चर्य जोवा नीकळ्यो ठे ते माटे एवुं करो के, पाणिग्रह

एनो महोत्सव एना माता पिता देखे. अने तेना मनोरथ सफल थाय. ते सांजलीने पांचे राजा विवाहनी सामग्री करी पोतपोतानी पुत्री परिवार सहित तथा मित्रसहित कुमरने विमानमां बेसारीने अयोध्या नगरीयें चाळ्या.

हवे मंत्रिपुत्रें विमानमां बेसीने आगलथी जइ राजाने वधामणी दीधी, त्यारे शूरपति राजा पण पारेवारसहित पुत्रने सामैयुं करतो हवो. सर्व विद्याधरोने उतरवाने श्रेणीबइ महोल आप्या. पढी मंत्रिपुत्रें आदिथी मांमीने सर्व वृत्तांत कही देखाज्यो. ते सांजलीने राजा पोताना चित्तमां घणुं खुशी थयो बतो पाणिग्रहणनी सामग्री सज्ज करीने आमंवरसहित उत्सव करी पांचे कन्यानुं पाणिग्रहण कराव्युं वली बीजी पण साहमी आवी एवी १०३ स्वयंवरा कन्याउनुं पाणिग्रहण कराव्युं. पढी सर्व राजा तथा विद्याधरोने विसर्जन कखा सर्वना मनोरथ पूर्ण थया. कुमरें राज्यनो सर्वे नार पोतें उपाज्यो. देवतानी पेटें १०८ स्त्री साथे जोग जोगवतो विचरे ठे.

एवामां एक दिवसने विषे महाकृषीश्वर अनेक मुनियें परिवर्त्याथका जुवनजानु नामा केवली अयोध्या नगरीना बाहार शक्रावतार तीर्थने विषे आवी समोसखा. वनपालकें वधामणी दीधी, तेने पारितोषित दान आपीनें राजा, अंतेउर तथा कुमर सहित वंदना करवा नीकळ्या. सहु प्रदक्षिणा देइ प्रणाम करीने यथा स्थानके वेठा. केवलीयें धर्मदेशना दीधी:—जे अरे जव्यजीवो ! असार संसारमां सर्व अनित्य जाणीने धर्मने विषे प्रमाद म करो ॥ यतः ॥ जुवणं रूवंसंपत्ति, सोहगं धणसंपया ॥ जीवियं वावि जी वाणं, जलबुब्बुअसन्निजं ॥ १९ ॥ देविंदा समहिठिया, दाणविंदा य वि सुहा ॥ नरिंदा जे अविकंता, मरणं विवसा गया ॥ २० ॥ संवह निरणु कोसा, निविसेसं पहारिणी ॥ सुत्तमत्तपमत्ताणं, एगा जगी अणिच्चया ॥ २१ ॥ दाणमाणोवयारेहि, सामजेयं किया हि या ॥ न सक्का सा निवरिउं, ते लो केणा अणिच्चया ॥ २२ ॥ जावार्थ:—यौवन, रूप, संपत्ति सौजाग्य, धन संपदा अने जीवितव्य ए सर्व पाणीना परपोटा सरखुं ठे. तथा देवेंइ, दानवेंइ, नरेंइ ए सर्व मरणने परवश ठे. ते निर्दयी अनित्यता सर्वत्रव्याप्ति सूतां जागतां सर्व प्राणीमां प्रसरंती ठे. तथा दानादिक पण उपचारें अनित्य ठे. कोइ निवारी शके नही. ते माटे हे दुर्बल प्राणीयो मनुष्यावतार पामीने प्रमाद न करो, ममत्व न करो, एवी देशना सांजलीने शूरपति रा

जाने वैराग्य उपज्युं. पढी गुरुने प्रणाम करी पोताने घेर आब्यो. संसार थी उपरातो एवो महेंद्र कुमार ते राज्यने अणइहत्तो पण तेने राज्यें बेसाख्यो. पोतें घणा राजा सहित चारित्र अंगीकार कखुं. महेंद्र राजा पण जैनधर्मना मर्मने जाणतो पोताने बलें अनेक राज्य जीती पृथ्वी स्ववश करतो हवो. चार बुद्धिनो निधान चार उपायें. राज्य लक्ष्मीने उपार्जतो एवो जे गुणसुंदर तेने प्रधान पदें थाप्यो. अत्यंत राजसुखने अनुभवतो, पृथ्वी जिनप्रासादमंफित करतो थको ज्यां पोतानी आज्ञा प्रवर्त्ते, त्यां जगत्मां सारजूत जे दया ते प्रवर्त्तावतो हवो. श्री संघनी जक्ति करे, वली परोपकार करे, स्वजनवर्गने घणुं दान मान देइ संतोषे, दीन अनाथने दान देवे करीने जगतमां विख्यात थयो, ए रीतें त्रण वर्गने साधतो हवो. हवे चोथो पुरुषार्थ साधवा उजमाल थयो ठे, एवा अवसरमां ते जुवन जानु नामा केवली पधाखा. तेनी वनपालकें वधामणी दीधी. राजायें पण तेने जीवे त्यां सूधी खूटे नहि एवुं प्रीतिदान दीधुं, महेंद्रराजा अंतेउरने परिवारें परिवख्यो गुणसुंदर मंत्रीश्वरने साथे तेडी गुरुने वंदना करवा नी कळ्यो. अनुक्रमें विधि पूर्वक वंदना करी यथोचित स्थानके बेठो. तेने केवली पण तेवा प्रकारनीज धर्मदेशना देता हवा के, जेथी ते राजा संयमना सन्मुख थाय ॥ यथा ॥ जं कळे कायवं, तं अज्जंचिय करेह तुरमाणा ॥ बहुविग्घो हु मुहुत्तो, मा अवरएहं पडिस्केह ॥ १३ ॥ दिवस निसाघडिमांलं, आऊसलिलं जियाण धित्तूणं ॥ चंदाइच्च बइत्ता, कालर हट्टं जमाडेइ ॥ १४ ॥ इत्यादि देशना सांजलीने संवेग वैराग्य वधते गुरुने प्रणाम करी कहेतो हवो के हे स्वामिन् ! महारे दीक्षा लेवानुं मन ठे. त्यारे गुरु बोल्या. हे राजन् ! ए वातमां विलंब न करो ॥ यतः ॥ जं कळे कायवं, नरेण अज्जेव तं वरं काज्जं ॥ मच्चू अकरुणहिअउ, नहु दिसइ आवयंतोवि ॥ १५ ॥ तूरह धम्मोकाउ, माहु पमायं खणंपि कुव्विज्जा ॥ बहुविग्घो य मुहुत्तो, मा अवरएहं पडिह्वाहि ॥ १६ ॥ एवुं सांजली विशेषें वैराग्य पामी घेर आवीने चिंतवतो हवो के, सर्व पदार्थ अनित्य ठे ॥ यतः ॥ सबस्स अणिच्चत्तं, जुवणधणसयणअब्बदाराणं ॥ देहस्स जीवियस्स य, इक्कंपि न पिह्वाहे निच्चं ॥ १७ ॥ मायपियपुत्तबंधव, सकल कुसलाइ आइ कारंति ॥ न मरं तस्सुवयारो, तिलतुसमित्तो विहु जणं

ती ॥ २७ ॥ इत्यादिक चित्तमां चिंतवी, पृथ्वी अरुण करवानी गुणसुंदर प्रधानने आज्ञा करीने, पोते श्रीजिनशासनने योग्य एवी सद्गुणे शिक्षा देइ, जिनशासननी प्रजावना करीने, अछाइ महोत्सव साचवीने. उग्रकुल, नोग्यकुल, राज्यकुल अने कृत्रिय कुलना उपन्या, वैराग्य पामेला, संसार सुखथी विरक्त थयेला एवा पांचसें पुरुषसहित तथा गुणसुंदर प्रधान सहित राजायें केवली पासें चारित्र लीधुं. तयार पढी ग्रहणशिक्षा तथा आसेवना शिक्षा ए बे प्रकारनी! शिक्षा धरता एटले ग्रहण ते ज्ञान अने आसवेन ते क्रिया ए बेउनें धरता, मोक्ष तेज एक साथ्य ठे जेने एवा थकां डुक्कर तप संयम पालतां, शुद्धध्यानमां तल्लीन रहेतां, पोताना सरखोज गुणवंत परिवार ठे जेनो तथा इव्यथी, क्षेत्रथी, कालथी अने जावथी को इनो प्रतिबंध अणकरतां, धर्मध्यानना चारे पाश्यामां चित्त राखतां, कृमा, मार्दव, आर्जव, मुक्ति प्रमुख शुद्धध्यानना आलंबनने आलंबतां, परिसह उपसर्गना संसर्गने। चित्तमां पण अण संनारतां, ज्ञान ध्यान समता संयम तपमां प्रवर्तता एवा ते महेंइ मुनिराजने अने शेष साधुने पण सर्वौषध्यादिक अनेक लब्धियो उपजती हवी. तेना नाम कहे ठे.

कोइक मुनिना विष्टा, मूत्र, कफ, मल स्पर्शादिक शरीरना सर्व अवयव ते औषधीनूत थयां ठे, ते सर्व औषधिलब्धिवंत साधु कहियें. केइक अणुतत्वें सूक्ष्मशरीर करवानी शक्तिवंत, अथवा केइक मेरुथकी पण महोदुं शरीर करवानी शक्तिवंत, केइक वायराथी पण हलकुं शरीर करवानी शक्तिवंत, केइक वज्रथकी पण चारे शरीर करवानी शक्तिवंत, केइक नूमिये रह्या मेरु शिखरनो स्पर्श करवानी शक्तिवंत, केइक पाणीने विषे धरतीनी पेठें चाल्या जाय एवी शक्तिवंत, केइक त्रण लोकनी ठकुराइ एटले श्रीतीर्थकरनी अथवा इंदनी रुद्धि प्रगट करवानी शक्तिवंत, केइक सर्व जीवने वश करवानी शक्तिवंत, केइक पर्वत मध्ये चाल्या जाय पण खलाय नहि एवा शक्तिवंत, केइक मुनिने कोइ देखे नही एवी अदृश्यकरणी शक्तिवंत, केइक सम काळें अनेकरूप करवानी शक्तिवंत, केइक बीजबुद्धि मुनिराज जे एक पद मांथी बहु पद काढे एवी शक्तिवंत, केइक कोष्ठक बुद्धिना धणी के, जे कांइ कोठामां पड्युं ते विणसे नही एवी शक्तिवंत, केइक पदानुसारी लब्धिवंत ते जे पद गयुं होय ते सांथी आपे, केइक मनोबलिया जेने सर्व श्रुत अव

गाहववाना मन प्रवर्त्ते, केष्क वचनबलिया के, जे अंतर्मुहूर्त्तमां सकल श्रुत उच्चार करवा समर्थ होय, केष्क कायबलिया जे काउस्सगो वर्ष पर्यं त उजा रहे पण थाके नही, केष्कना पात्रमां रुदन पडयुं थकुं पण खीर, खांम, घृत, अमृतना रसथकी अधिको स्वाद उपजे, एवुं थाय, केष्क म ध्वास्त्रवी जेनी वाणी मधु जेवी स्वादवंत नीकंले, केष्क सर्पिआस्त्रवी जे ने बोलतां सांजलनारने घृत सरखो स्वाद उपजे, केष्क अमृतास्त्रवी एटले जेनी वाणीमां अमृत सरखो स्वाद होय, केष्क अह्नीणमहानिशीलब्धि वंत ते गौतमस्वामीनी पेठे जेना पात्रमां पडयुं अन्न ते ज्यांसुधी ते पोतें आहार न करे, त्यां सूधी तेमांथी गमे तेटलाने आपे पण खूटेज नही, केष्क अह्नीण महालया जेना कपडा प्रमुखमां गमे एदला मनुष्य बेसारे पण वज्रस्वामीनी पेठे वधतो जाय, केष्क संजिन्नश्रोत्र लब्धिवंत ते जेनां एक इंदिय ते पांचें इंदियोनां काम करे, अथवा समकाले सर्व जातिनां वा जां वागे, तो पण जिन्न जिन्न आस्वाद ले, तेमज केष्क जंघाचारण मुनि, केष्क विद्याचारण मुनि, केष्क शापप्रमुख देवा समर्थ, केष्क आशीविष लब्धिवंत, केष्क पुलाक लब्धिवंत, केष्क अवधिज्ञानवंत, केष्क मनःपर्यवज्ञानवंत, केष्क केवलज्ञानवंत, एवा महारूपीश्वर अनेक लब्धिवंत ठतां पण उपजीवन अणकरतां परोपकार तीर्थप्रजावनाने अर्थे विहार करता विचरे.

एक दिवस ते महेंड राजरूपीश्वरने पोतानुं आत्मतत्त्व विचारतां थ कां शुक्लध्यानने योगें धातिकर्म क्य थवाथी केवलज्ञान उपन्युं. त्यां देवता यें केवलज्ञाननो महोत्सव करीने धर्म सांजल्यो. पढी ते मुनि अनेक वर्ष सूधी विहार करी अनेक नव्य जीवने प्रतिबोध देइने श्रीसिद्धाचलजी उपर परिवार सहित जइने नावोपग्राही कर्म क्य करी मोक्षे पथाखा.

केटलोक तेमनो परिवार पण डुष्कर तप संयम पाली शुनध्याने तत्पर थको सकलकर्मक्य करीने मोक्षे गयो. केष्क साधु सावशेष कर्म करी अनुत्तर विमानमां गया. केष्क ग्रैवेयकने विषे गया. केष्क देवलोकने विषे गया. केष्क शक्रेइना सामानिक देवता थया. एम अनुक्रमें बे त्रण नवें मोक्षें जशे. इति महेंड नरेंडनी कथा संपूर्ण.

हवे बीजो अर्थ. साधु होय ते समता करे, ते ऊपर अर्जुनमालीनुं दृष्टांत.

राजगृह नगरने विषे अर्जुन नामें एक माली रहेतो हतो, तेने स्कंध

શ્રી નામેં જાર્યા હતી. અને મોગરપાણિ યદ્દ કુલદેવતા હતો, તેની વાડીને ઢૂકડું તે યદ્દનું દેહેરું ઠે. હવે એક દિવસ તે સ્કંધશ્રી જાર્યા પોતાના જર્જરને જાત દેડ ફૂલ લેડને પોતાના જર્જર સહિત મોગરપાણી યદ્દની પૂજા કરવા આવ્યાં. તેવામાં ઠ ગોષ્ઠિક પુરુષ મહા હુષ્ટબુદ્ધિના ધણી ત્યાંજ રહ્યા ઠે. તેણેં જેવી તે સ્ત્રીને દીઠી, કે તરત ઠ એને પાપકર્મ કરવાનું મન થયું. તેવારેં અર્જુનમાલીને બાંધીને યદ્દ તથા અર્જુનમાલીની નજરે દેખતાં તે ઠયે પુરુષેં અર્જુનની સ્ત્રીને જોગવવા માંઢી. તે જોડ અર્જુનમાલીની વિચારવા લાગ્યો કે, આજ સૂધી એ યદ્દની પૂજા કરી તે સર્વ ફોકટ ગડ. જે માટે મહારી દૃષ્ટેં દેખતાં યદ્દના મુખ આગલ મહારી સ્ત્રીને એ એવડી વિટંબના કરે ઠે. તો આજ પઢી એ યદ્દની પૂજા ન કરવી. એવું અર્જુનમાલીયેં ચિંતવ્યું કે તરત તે યદ્દ આવી. માલીનાં શરીરમાં પેઠો તેવારેં માલીના બંધન ત્રુટી ગયાં. અને મુજર હાથમાં લેડ તેણેં પોતાની સ્ત્રીસહિત ઠયે પુરુષ માઘ્યા. એમ દિન દિન પ્રત્યે ઠ પુરુષ અને સાતમી સ્ત્રીનો વિનાશ કરે.

એમ કરતાં એક દિવસ ત્યાં શ્રીવીરપરમાત્મા આવીને સમોસઘ્યા. એવું સાંજલીને રાજગૃહમાં વસતા સમ્યક્ત્વધારી સુદર્શન નામેં જોઠેં પ્રજુજીને વાંદવા માટે જવા માંઢયું. તેને અર્જુનમાલીના જયેં કરી લોકેં તથા માવાપેં વાઘ્યો. તો પણ તે વાંદવા નીકલ્યો. માર્ગમાં યદ્દના દેહેરાને ઢૂકડો જતો દેખીને અર્જુનમાલી મુજર લેડને મારવા દોઢ્યો. અર્જુનને આવતો દેખીને સુદર્શન જોઠ સાગારી અણસણ લેડ ઝજો રહ્યો. અને મનમાં પરમેશ્વરનું ધ્યાન કરવા લાગ્યો. અર્જુનમાલીયેં મુજરના પ્રહાર મૂક્યા પણ જોઠને લાગા નહિં. તેમ સુદર્શન જોઠ પણ બીના નહી. એવામાં પુણ્યયોગેં મોગરપાણિ યદ્દ અર્જુનમાલીના શરીરમાંથી નીકલી ગયો. ત્યારે જોઠેં અણસણ પાઘ્યું. પઢી જોઠેં અર્જુનમાલીને પાઠજો સર્વ સંબંધ જણાવ્યો કે, જૂંઢા ! તેંતો ઘણી હિંસા કરી. હવે તું કડ ગતિયે જડશ ? એરીતેં બૂઝવીને શ્રીવીરસ્વામી પાસે લેડ ગયો.

ત્યાં પ્રજુજી પાસે ધર્મદેશના સાંજલી ચારિત્ર અંગીકાર કહ્યું. ઠઠ ઠઠનું પારણું કરે, રાજગૃહ નગરની પાસે રહે, પારણે ગોચરી કરવા જાય ત્યારે નગરીના લોક આક્રોશ કરે, પણ કોઈ જીઢ્ઢા ન આપે. અને મુઠેં એમ કહે કે, અરે પાપી ! અમારા સ્વજનનો વિનાશ કરીને હવે દીઢ્ઢા લેડ આજ ડહાં જીઢ્ઢા લેવા આવ્યો ઠો ? એવા લોકના હુષ્ટવચનરૂપ ઘાત પ્રહારને ઢ્ઢમા

સહિત સહેતાં ૪ મહિને કેવલજ્ઞાન પામી મોક્ષ પહોતો. એ શ્રીઉત્તરાધ્યયનસૂત્રની વૃત્તિને વિષે બીજે અધ્યયને આક્રોશ પરીસહેં કહ્યો છે. ઇતિ ॥

હવે જે સાધુ હોય તે સમય શબ્દે ઉત્સર્ગ તથા અપવાદનો અવસર જાણે, તે ઉપર શ્રીમુનિચંડ મુનિનું દંષ્ટાંત કહે છે.

પૃથ્વીનૂષણ નગરે લોકપાલ રાજા છે. તેની ગુણવંતી નામેં રાણી છે. તે રાજા અતીત યોગીને માનનારો છે. અને રાણી સમકિતી છે. તેથી રાજા અને રાણીને માંહોમાંહે નિરંતર ધર્મેનો ઝગડો ચાલ્યા કરે. એમ કરતાં રાજાએ વિચાર્યું કે, હરકોડે ઉપાયેંકરી મહારી રાણીને નીચ નમણી કરું. એ માટે રાજાએ કોટવાલને કહી મૂક્યું કે, કોડે જૈન યતિ આપણા ગામમાં આવ્યો જાણો તો મને સ્વરૂપ કરજો.

હવે એકદા યગ્ર તપસ્વી, મહાજ્ઞાની, અત્યંત ઉપયોગી, એકલમલ વિહારે વિચરતા, યુગ પ્રમાણે ઈર્ષ્યા શોધતા એવા વિહાર કરતા મુનિચંડ નામા મુનિરાજ તે નગરીમાં સાંજ સમયેં આવીને કોડે યજ્ઞના દેહરાને એક સ્ત્રી જોઈ રહ્યા. એવામાં યજ્ઞનો પૂજારો આવીને ધૂપ દીપ પ્રમુખ કરીને પોતાને સ્થાનકેં ગયો. તેવામાં કોડેકેં જઈને કોટવાલને સ્વરૂપ કહી કે, જૈનનો યતિ યજ્ઞના દેહેરામાં આવી રહ્યો છે. કોટવાલે રાજાને જણાવ્યું. રાજાએ કહ્યું એ દેહેરામાં એક વેશ્યાને ઘાલો. અને દ્વાર બંધ કરી તમે બહાર બેઠા ચોંકી કરો. પ્રાતઃકાલેં જે હજો તે જણાજો. તેણે પણ તેમજ કહ્યું.

હવે મુનિયેં પણ સ્વલજ્જાટ સાંજલ્યો, અને સ્ત્રી પોતાની પાસેં બેઠેલી દીવી તથા બારણાં દીધાં દેખીને મનમાં વિચાર્યું જે ઇહાં કોડેક કારણ દેખાય છે, જો ઇહાં પ્રાતઃકાલેં સ્ત્રીસહિત મને લોક દેખજો, તો જૈનશાસન મેલું થજો, તેનું કારણિક હું અજ્ઞ. માટે કોડેક ઉપાય કરું. એમ ચિંતવીને જેમ વસ્ત્ર બાલ્યાની ગંધ બહાર ન નીકલે, તે રીતે યજ્ઞનો જે દીવો હતો, તેજ દીવે કરી રજોહરણ, મુહપત્તિ, કપડું, કામલી પ્રમુખ સર્વેંને હાલવે હાલવે બાલીને રાખ કહ્યાં. તે રાખ પોતાના શરીરે ચોલી. વલી તે દેહેરામાં જાં ગના અઘાડા પણ હતા તેમાંથી જાંગ ઘૂંટવાનું કુતકું પોતાને સ્વંને મૂક્યું. અને યજ્ઞને પુંજવાની મોરપીંઢીનો પણ એક હાથો ત્યાં પડ્યો હતો તે પોતાના હાથમાં લીધો. હવે પ્રજાત થયો એટલે રાજા રાણીને કહેવા લાગ્યો

કે, ચાલો આજ તમારા સાધુ દેખાડું. તે ઘણા આચારી નિસ્પૃહો છે, તેને જુવો ! તે સાંજલી રાણીયેં ચિંતવ્યું કે, આજ કાંઈક કૂડ કપટ રચના દેખાય છે, પણ રાજાને ના કહેવાળી નહો. રાજાયેં પણ જૈનધર્મની અપઞ્જા ના કરવા માટે શેઠ, સેનાપતિ, પૂરોહિત, પ્રધાન, મંત્રીશ્વર, સામંત, પાગિયા, હાલી, મુહાલી, સર્વને 'જેઝા' કરી રાણીને સાથેં લેઈ, જ્યાં યજ્ઞનું દેહેરું છે, ત્યાં આવ્યા. આવીને કોટવાલને કહ્યું. હે કોટવાલ ! આજ કોની ચોકી કરો છો ? ત્યારે કોટવાલેં કહ્યું કે, હે મહારાજ ! જૈનના યતિ યજ્ઞના દેહેરામાં આવ્યા છે, તેણેં વેશ્યા ધાલી છે, તેની ચોકી કરું બું. એવું સાંજલીને રાજા, રાણીના મુખ સામું જોઈ મસ્કરીમાં કહેવા લાગ્યો. હે કોટવાલ ! તું જૂલ્યો છે. જૈનના યતિ એવા હોય નહી. કોટવાલેં કહ્યું, મહારાજ ! હું નથી જૂલ્યો. હું સ્વસ્તી વાત કહું બું એવું જેમ જેમ સાંજલે તેમ તેમ રાણીનું મુખ ઝંખાઈ જાય, અને મનમાં વિચારે કે, મુનિ તો એવા હોય નહિં, પણ કદાચિત્ કોઈ વેષધારી પડવાઈ પરિણામના ધણી હશે, તો જૈન શાસન મેલું દેખાડશે. એમ વિચારે છે એટલામાં તો રાજાયેં કોટવાલને કહ્યું કે, દેહેરું ઝપાડો, જોડ્યેં તો સ્વસ્તી જે માંહિ કોણ છે ? તે જેટલે બારણું ઝપાડે એટલામાં માંહિથી એક પુરુષ અતીતના વેષેં અલેખઝનીચીસ પાડતો બહાર નીકળતો સર્વ લોકના વચ્ચે થઈ ક્યાંય જતો રહ્યો. તેની પઠવાડે વેશ્યા પણ નીકળી. તે દેખી રાજા નીચું મૂંઝવે કરી ઝંખવાણો પડ્યો. લોક પણ વિસ્મય પામ્યા. જૈન લોક ઘણો હર્ષ પામ્યા. રાણીના અંગોપાંગ પ્રફુલ્લિત થયાં, અને સાડી ત્રણ કોડ રોમરાજિ વિકસ્વર થઈને રાજાને કહેવા લાગી કે, હે રાજન્ ! એ ગુરુ તે મહારા કે, તમારા ? રાજા કોટવાલને પૂછવા લાગ્યો કે, એ શી વાત છે ? ત્યારે કોટવાલેં કહ્યું, હે મહારાજ ! એ તો કોઈ આશ્ચર્ય જેવી વાત થઈ ! એમ સાંજલી રાજા બોલ્યો નહીં. નીચું જોઈ ઘેર આવ્યો, જૈનશાસનની ઝનનિ થઈ. પછી રાજા રાણીને ધર્મસંબંધી નિંદાનાં વચન કહેતો બંધ રહ્યો. એમ સાધુ તે ઝત્સર્ગ અપવાદ અવસરના જાણ હોય. એ કથા ગુરુમુખેં સાંજલી તેમ લખી છે. ઇતિ ॥

હવે સાધુ સ્વસમય પરસમયના જાણ હોય, તે ઉપર ગોષ્ઠા માહિત્તની કથા. દશપુર નગરે શ્રીઆર્યરક્તિ આચાર્ય નવપૂર્વ ઝાજેરા જ્ઞાનના ધણી છે. તેમના અનેક શિષ્ય છે, તેમાં ગોષ્ઠામાહિત્ત વાદશક્તિવંત છે. હવે એકદા

मथुराने विषे कोइक अक्रियावादी आव्यो. तेणें लोकोने कहुं के, माता नथी, पिता नथी. इत्यादिक नास्तिक वाद थाप्यो. तेवारें मथुराना संघें साधुनो संघाटक दशपुर नगरे मोकव्यो. तिहां आर्यरक्षित युगप्रधान ठे. तेमना आगल ते साधुयें आवी सर्व समाचार कह्या. त्यारें ते आचार्यें पोताना मामा गोष्ठामाहिह्न वादलब्धिवंतु हता तेने मोकव्या. तेमणें त्यां जश्ने वादीने जीती जिनशासन उजळुं देखांड्युं. त्यार पढी संघें आग्रह करीने गोष्ठामाहिह्नने त्यां चोमासुं राख्या इत्यादि संबंध श्रीआवश्यकनी टीकामां जोइ लेजो. स्वसिद्धांत परसिद्धांतना जाण ते एवा साधु होय.

हवे साधु होय ते सत्त्ववंत होय, ते गाथाना पदेकरी देखाडें ठे.

“ते सत्तिणो जे न चलंति धम्मं.” (जे के०) जे पुरुष अथवा जे साधु (धम्मं के०) धर्मथी (न चलंति के०) न चले, (ते के०) ते पुरुष (सत्तिणो के०) सत्त्ववंत कहिये. एटले ए जाव के, जे कोइ प्राणीयें पाप करवानी प्रतिज्ञा करी होय, तेने सत्त्ववंत न कहिये, पण धर्मथी जे न चले; तेनेज सत्त्ववंत कहिये. ते उपर लजितांग कुमरनो दृष्टांत कहे ठे.

जंबूद्वीपें जरतक्षेत्रमां श्रीवासनामे नगरें नरवाहन राजा राज्य करे ठे. तेने कमला नामें राणी ठे. अने लजितांग नामें पुत्र ठे. ते बुद्धिवंत, बहोत्तर कलामां प्रवीण अने शस्त्रकलामां तथा शास्त्रकलामां घणो माह्यो ठे. कुलउद्योतक ठे. ते लघु ठे, पण तेना गुण घणा ठे ॥ यतः ॥ न तेन वृद्धो जवति, येनास्ति पलितं शिरः ॥ युवापि गुणवान् यो वै, तमेव स्थविरं विदुः ॥ १ए ॥ ते कुमरना घणा गुण ठे, परंतु ते सर्वमां वलीदाननो गुण विशेषे ठे. याचक आव्या देखे एटले गज अश्वदिकनी क्रीडा सर्व मूकी दे, अने याचक न आवे त्यारें ते दिवसने त्रुटी तिथिनी पेठे माने.

हवे ते कुमरने, नामथी तो सज्जन पण स्वजावें डुर्जन एवो डुष्ट ए क चाकर ठे. ते चाकरने कुमरें वधाख्यो पण ते कुमरनुंज मातुं चिंतवे. तो पण कुमर एने ठोडे नहीं. एक दिवस राजा कुमरना विनयादिक गुण देखी हर्ष पाप्यो. तेथी बहुमूल्यवालो एक हार कुमरने आप्यो. एवामां कोइ याचक मल्यो त्यारें ते हार ते याचकने कुमरें आप्यो. ते सर्वे वात सज्जनें जश्ने राजानी आगल कही. राजाने रीस चढी. पढी एकांते कुमरने कहुं. हे कुमर ! तुज्जने जरा आव्या विना गुणेंकरी गरढपण आव्युं ठे. तो पण हुं एक

वात कहुं ते सांजली. आ राज्य तहारुं ठे. माटे दिवसें दिवसें राज्य वधारी ये, प्रमाद न करीये, निरंतर सावधान रहीये, कोइनो विश्वास न करीये, तुं माह्यो ठो, निपुण ठो, यद्यपि दानगुणें सर्वोत्तम ठो, तो पण थोडुं थोडुं दान आपीये. “ अति सर्वत्र वर्जयेत् ” तेमाटे डव्यने जालवीये. डव्य होयतो सर्वत्र आदर पामीये. तो एवा डुर्जन डव्यने जेम तेम न वापरीये. ते सांजली कुमर विचारवा लाग्यो के, हुं धन्य हुं जे पितायें मने शिखामण दीधी ! एम चिंतवी स्वस्थानके जई थोडुं थोडुं दान देवा मांमयुं. त्पारें सर्वत्र अपवाद चाव्यो. याचकें मली कुमरने कह्युं. हे कुमर ! तुं चिंतामणिस रखो यइने अटोल काटला सरखो केम थयो ? जगत्मां दान श्रेष्ठ ठे. जे दाननथी आपता तेनी लक्ष्मी कोइक जोगवेठे ॥ यतः ॥ कीटिकासंचितं धान्यं, मक्षिकासंचितं मधु ॥ कृपणैः संचिता, लक्ष्मी-रन्येनैवोपचुज्यते ॥ ३० ॥ संग्रहैकपरः प्राप्य, समुद्रोऽपि रसातले ॥ दानान्तु जलदोऽप्यस्य, सुवनोपरि गर्जति ॥ ३१ ॥ धनांगपरिवाराद्यं, सर्वमेव विनश्यति ॥ दानेन जनिता लोके, कीर्तिरेकैव तिष्ठति ॥ ३२ ॥ ते माटे हे कुमर ! अंगीकार करेलुं कार्य मूकहुं ते तने घटतुं नथी. ॥ यतः ॥ समुद्राः स्थितिमुप्राप्ति, चलन्ति कुलपर्वताः ॥ प्रलयेऽपि न मुञ्चन्ति, महांतोऽंगीकृतं व्रतम् ॥ ३३ ॥ एवुं सांजली कुमर विचारवा लाग्यो के, एक तरफ वाघ अने एक तरफ नदी ए न्याय थयो. जेमाटे एक तरफ पितानी आझा अने एक तरफ अपयश ते केम खमाय ? तथापि थनार होय ते थाउ परंतु दान तो देवुं. एम विचारीने अत्यंत दान देवा मांमयुं. ते सांजली राजा अत्यंत कोप्यो थको कुमरने द्वारमां प्रवेश करवां निषेथ्यो. त्पारें कुमरें विचाखुं जे हवे पिताने घेर रहेवुं महारे घटतुं नथी. ॥ यतः ॥ देशाटनं पंक्तिमित्रता च, वारांगनाराजसजाप्रवेशः ॥ अनेक शास्त्राणि विलोकितानि, चातुर्यमूलानि ज्वन्ति पंच ॥ ३४ ॥ एवो निश्चय करी रात्रिने विषे प्रहन्नपणें एक घोडा उपर बेसीने कुमरनीकव्यो, अने एनो चाकर पापी सज्जन इंगित आकारनो जाए तेपण सार्थें चाव्यो. बेहु जण एक दिशायें चाव्या मार्गमां कुमर कहेवा लाग्यो हे सज्जन ! कांइक विनादकारी वात कहे. ते डुष्ट बोव्यो हे राजन् ! कहो पुण्य तथा पापमां श्रेष्ठ खुं ? कुमर बोव्यो, तुं मूर्ख देखाय ठे. तहारुं नामतो सज्जन ठे पण जातें डुर्जन देखाय ठे ॥ यतः ॥ जौमे मंगलनाम वृष्टिविषये जइ कणानां

कृपे, वृद्धिः शितलिकेति तीव्रपिटके, राजा रजःपर्वणि ॥ मिष्टत्वं लवणे विषे च मधुरं रे कंटकाख्या तथा, पात्रत्वं तु पणांगनासु रुचिरं नास्ति तथा नार्थतः ॥ ३५ ॥ एतो सद्दु जाणे ठे के, धर्मथी जय अने पापथी कृप, ते सांजलीने सज्जन बोव्यो. मने तमे मूर्ख कह्यो ते खरो पण अधर्म कोने कहियें ते कहो. त्यारे कुमर बोव्यो, सांजल ॥ यतः ॥ वचः सत्यं गुरौ नक्तिः, शक्त्या दानं दया दमः ॥ अधर्मः पुनरेतस्मा, द्विपरीतोऽसुखावहः ॥ ३६ ॥ साचुं वचन बोलुं, गुरुनी नक्ति करवी, शक्तियें दानदेव, दया पालवी, तथा इंदिय दमवी ए धर्म अने एथी विपरीत ते पाप. ए वात सांजलीसज्जन बोव्यो कदाचित् कोइ समय प्रमाणे अधर्म पण सुखदाइ ठे. जो एमज होय तो, धर्मी ठतां तमने आपदा केम आवी? हमणां तो अधर्मना महिमानो अवसर ठे. तेमाटे चोरी प्रमुख करी, धन उपार्जियें. कुमरं बोव्यो हे पापिष्ठ दुष्ट! महारी वात सांजल. ए तहारा वचन सांजलवा योग्य नथी. कोइक ने धर्म करतां जय न थाय, ते अंतराय कर्मनो उदय जाणवो. अन्यायथी अधर्मथी जय थाय, तेतो आगला ज्ञाननुं अजुवाळुं जाणजे. ते सांजली वली पापी बोव्यो हे देव! अटवीमां रोवा बरोबर ए वात करेथी गुं थाय? आगलुं गाम आवे, त्यां गामना लोकने पूठियें. ते लोक जो धर्मथी विजय नहि कहे, तो तमे गुं करशो? कुमर बोव्यो जो तुं कहे ठे तेम ठरशो, तो घोडा प्रमुख सर्व तने आपीने तहारो जीवित सूधी चाकर थइ रहीश. एवो पोतपोतामां पण करी आगला गाममां गया.

त्यां जइने एक वृद्धने पूठयुं के, अमने घणा कालनो संदेह ठे जे, धर्मथी जय ठे के, अधर्मथी जय ठे. त्यारें कोइ दैवयोगें ते पण एम बोव्यो के, हा नाइ! हमणा तो अधर्मथीज जय देखाय ठे. ते सांजली वली आगल चाव्या. त्यारें ते पापी आगल हांसी करवा लाग्यो के, हे सत्यवादी कुमर! घोडो आपो अने महारुं चाकरपणुं करो. त्यारें कुमर विचारवा लाग्यो. ॥ यतः ॥ राज्यं यातु श्रियो यांतु, यांतु प्राणा विनश्वराः ॥ या मया स्वयमेवोक्ता, वाचा मा यातु शाश्वती ॥ ३७ ॥ सर्व जाउ पण बोव्युं वचन ते केमें पण न जाउ. एम वचन विचारी कुमरें घोडो प्रमुख तेने आप्यो, अने पोतें तेनो चाकर थइने रह्यो. हवे ते पापी घोडे बेगो दोड्यो जाय, कुमर तो पढवाडे रह्यो पढोची शके नहीं. त्यारें पापी बोव्यो. धर्मना प

રૂપાતનું ફલ પામ્યા ? હવે કહો કે, અધર્મથી જય ! અને આ ઘોડો પા
ઠો લ્યો. કુમર બોલ્યો રે પાપી ! ડુર્મતિના ધણી ! તું મને પણ ડુર્મતિ
આપે છે ? એ શરીર તો વિનાશી છે. માટે ધર્મ તેજ સાર શરણ છે. એ ગા
મડિયા લોકો અજાણ હોય છે, માટે એ પુરુષે એમ કહ્યું; પણ ધર્મનું માહા
ત્મ્ય જાય નહીં. ડાહ્યું ઝંટને ન ગમે, તેથી કાંઈ ડાહ્યુંની મધુરતા ગઈ ન
હીં. ત્યારે સજ્જન પાપી બોલ્યો. હે કુમર ! તમે ગર્દનનું પુઠડું પકડ્યું તે
મૂકતા નથી. જેમ ગર્દન પાટુડું ટાંચતો જાય તો પણ મૂકે નહીં. તેમ તમે
પણ એવાજ કદાચહી ઠો. આપણે ફરી બીજા ગામના લોકને પૂછીયે. જો
તે પણ તેમજ કહેશે તો શું કરશો ? ત્યારે કુમર બોલ્યો. જે આ ચક્રુ છે
તે તમને આપીશું. એવો પણ કરીને આગલા ગામમાં ગયા. ત્યાં પણ જા
વિજાવને યોગે તે લોકોયે તેમજ કહ્યું. વલી આગલ માર્ગમાં જતાં પાપી
કહેવા લાગ્યો રે સત્યવાદી ! હે ધર્મપરૂપાતી ! હવે શું કરશો ? એવાં ઝ
છંત વચન સાંજલી કુમર પણ ધૈર્ય અવલંબીને એક વડના વૃક્ષ હેઠલ જઈ
ને કહેવા લાગ્યો. રે દેવતા દેવીડ ! અહો લોકપાલો ! તમે સાક્ષી ઠો,
એક ધર્મ તેજ જગત્માં જયવંતો છે. તે મને શરણ આડ. એવું કહી ભુરી
યેં કરી બેઠ નેત્ર ઝલાડીને, પાપી સજ્જનને આપ્યાં. તે લઈ સજ્જન કહ્યું
હે કુમર ! તમે ધર્મના ફલ બેઠાં જોગવો. એમ હાંસી કરતો ચાલ્યો ગયો.

હવે કુમર એકલો મહા આપદામાં પડ્યો વિચારે છે કે, આ અસંજવિત વાત
કેમ બની ? અથવા ડુષ્કર કર્મના યોગથી શું ન સંજવે ? એમ કરતાં રાત્રી પ
ડી, દિશાડ સર્વ શ્યામતા પામી, સહુ પંખી પોતપોતાને માલે આવીબેઠા.
એવા અવસરમાં નારંમ પંખી પોતાના ઠામે તેજ વડ ઉપર જેગાં મલીને વાતો
કરે છે કે, જેણે કોણે કાંઈ અચરિત્ત દીધું હોય, તે કહી સંજલાવો. ત્યારે
એક નારંમ પંખી બોલ્યો ઇહાંથી પૂર્વદિશાયેં ચંપાનગરીને વિપે જિતશત્રુ ના
મેં રાજા રાજ્ય કરે છે, તેને પુષ્પવતી નામે પુત્રી છે. તે જીવિતવ્યયકી પણ
અધિક વહાલી છે, સુંદર સુરૂપવતી ચોશઠ કલામાં પ્રવીણ છે. પણ નેત્રને અ
જાવેં તેની સર્વ કલા ફોકટ છે. રાજાને મહાફિકર ચિંતા છે, તેથી રાજાયેં
પડહો વજડાવ્યો કે, જે કોઈ એ રાજકન્યાને દેખતી કરે, તેને હું તે કન્યા
પરણાવું, અને અર્ધું રાજ્ય આપું. તે સાંજલી અનેક દેશના વિવિધ ઉપાયના
જાણ પુરુષ ત્યાં મળ્યા છે. તેમણે ઘણા ઉપાય કહ્યા પણ અંશમાત્ર ગુણ ન

थयो. तेमाटे ते चिंतायें पीडित राजा ठे ॥ यतः ॥ बिंदुना ह्यधिका चिंता, चिता चिंता समा नहि ॥ चिता दहति निर्जीवं, चिंता जीवंतमप्यहो ॥ ३७ ॥ तो पण राजा निरंतर नगरमां पडहो वजडावे ठे. हवे सवारने प होरें तो राजा, राणी अने पुत्री ए सहुयें काष्ठ नक्षण करज्ञे. पढी न जाणी येजे शुं बनज्ञे ? तेमाटे प्रातःकालें तो अमारे त्यां जोवा जवुं ठे. ते सांजली एक नहानो नारंम पंखी बोड्यो हे तात ! एनी आंखो साजी थाय, एवो कोइ उपाय हज्ञे ? त्यारें वृद्ध नारंम पंखी बोड्यो. जातिअंधनो श्यो उपा य ? तो पण मंत्रऔषधीनां अचिंत्य महिमा ठे. त्यारें लघु नारंम पंखी बो ड्यो के, हे तात ! मने कहो के, ए केम साजी थाय ? तेने वृद्धें कह्युं. हे व त्स, रातें वात करवी नहीं ॥ यतः ॥ दिवा निरीक्ष्यवक्तव्यं, रात्रौ नैवच नैव च ॥ संचरन्ति महाधूर्ताः, स्थाने स्थाने विशेषतः ॥ ३८ ॥ त्यारें लघु नारं म बोड्यो. तो पण हे तात ! ए वात तो मने कहो. एवा तेना अति आ ग्रहथी वृद्ध कहेवा लाग्यो के, आ वडना स्कंधने स्थानकें वेलडी वींटाणी ठे तेनो रस अने आपणी हंगार जो तेनी आंखमध्ये रेडे, तो नेत्र नवपल्ल व नवां आवे. एम वातो करतां ते नारंम पंखी तो उंधी गया. हवे ते सां जली कुमर विचारवा लाग्यो के, आ साचुं हज्ञे के, जूतुं हज्ञे ? ते निश्चय क रवा माटे प्रथम तो हुं महारी परीक्षा करूं. एम विचारीने वेलडी खोली काढी अने नारंमनी हंगार पण लीधी. ते उपाय करवाथी कुमरने नवां नेत्र आव्यां. हर्ष पाभ्यो. धर्मनी आस्था तो प्रथमथीज हती ते वली विशेषें वधी. सर्वे वस्तु देखवा लाग्यो ॥ यतः ॥ वने रणे शत्रुजलामिमध्ये, महारणे पर्वतम स्तके वा ॥ सुप्तं प्रमत्तं विषमस्थितं वा, रक्षन्ति पुण्यानि पुरा कृतानि ॥ ४० ॥

हवे कुमर चिंतववा लाग्यो के, त्यां जशने ते कन्याने साजी करूं. एम विचारीने नारंम पंखीनी पांखमां पेशी रह्यो. प्रजातकालें ऊठीने ते नारंम पंखाये पण तत्काल चंपानगरीना वनमां मूक्यो, कुमर पण सरोवरमां स्ना न करी स्वादवंत फल प्रमुख वावरीने नगरमां चाड्यो. त्यां नगरने दरवा . जे एक श्लोक लखेलो हतो ते देखीने वांच्यो ॥ यतः ॥ जितशत्रोरिष्यं वाचा, मत्पुत्रीनेत्रदायिने ॥ राज्यस्यार्धं स्वकन्यां च, प्रदास्यामीति नान्य था ॥ ४१ ॥ एटले ए नाव जे महारी पुत्रीने आंख आपे, तेने हुं अर्धुं राज्य अने ए कन्या आपुं, एवुं वांची पासे जे पुरुष उजा हता तेमने मुखें रा

જાને કહેવરાવ્યું કે, કોઈક વિદ્યાવંત સિદ્ધ પુરુષ આવ્યો છે. તે કહે છે કે, હું રાજકુમરીને દિવ્ય નેત્ર આપું. એવું સાંજલી તે પુરુષને રાજાયેં ઘણું દાન આપ્યું અને કુમરને તરત તેડાવી રાજાયેં તેને આલિંગન દીધું, ઘણી આગત સ્વાગત કરી, કુમરેં કહ્યું એવડું શું કરવા કરો હો ? કામ હોય તે કહો. ત્યારેં રાજા બોલ્યો કે, મહારી પુત્રીને સાજી કરો. કુમરેં પણ સુંગ ધી ડબ્યનું મંદલ પૂરીને હોમહવનાદિ મહા આમંબરસહિત કેડને વિષે રાखेलી ઔષધી લેડને ઉપચાર કહ્યો. ઇટલે કન્યા દિવ્યનેત્રવંત થઈ. ત્યારેં રાજાયેં તે પુત્રી, કુમરને પરણાવી સર્વરાજ્યમાંથી અર્ધરાજ્ય વહેંચી આપ્યું. કુમર પણ તે સ્ત્રી સાથેં જોગ જોગવતો દોગુંદક દેવની પેઠેં વિચરે છે.

એકદા કુમરેં ગોઁવને વિષે બેઠાં અકસ્માત્ તે પાપીને માર્ગમાં જાતો દીઠો. તે કેવો છે ? તો કે, આંખો ગલે છે, નૂઁવેંતો પેટ બેવડું વલી ગયું છે, શરીરતો રજેંકરી સ્વરડયું થકું મહા મલિન છે, ઠામ ઠામ ગુંબડાં થયાં છે, તેની ઉપર પાટા બાંધ્યા છે, તે મહાબિજત્સ, ચાલતો જાણેં પાપનો ઢગલો જ હોય નહિ ! એવો દેઁલીને કરુણાવંત ચિત્તેં તેને તેડી પોતાની પાસેં બેસાડીને કુમર કહેવા લાગ્યો કે, તું મને ડંલસે છે ? તે પાપીયેં કહ્યું, હે મહારાજ ! તમને કોણ ન ડંલસે ! કુમરેં કહ્યું, હું વિશેષે પૂઁડું હું, જે મને બરાબર ડંલસે છેકે નથી ડંલસતો ? ત્યારેં પાપી બોલ્યો. હું નથી ડંલસતો કુમર બોલ્યો જેની તેં આંખ કાઢી તેને પણ કેમ નથી ડંલસતો ? તે સાંજલીને તે પાપી, લાજ, જય અને શંકા આણતો આકુલચિત્તેં નીચું મુઁવ કરી રહ્યો. કુમરેં તેનું તે વેષ મૂકાવી સ્નાન વસ્ત્ર અલંકાર જોજન પ્રમુઁવ દેડ કહ્યું કે હે સજ્જન ! તે રાજ્યાદિક પામે પણ શું ? જે પુરુષ પોતાની કૃદ્ધિમાંથી પોતાના મનુષ્યને સંવિજાગ ન કરે ! તેમાટે તમે સુઁવે ઇહાં રહો.

હવે ત્યાં રહેતાં થકાં એક દિવસ કુમર, તે સજ્જનને પૂઁડે છે કે, તહારી આવી અવસ્થા કેમ થઈ ? ત્યારે પાપી બોલ્યો કે, તમને વડ દેઁલ મૂકીને આગલ જતાં મને ચોર મલ્યા, તેણેં યષ્ઠિમુષ્ઠિના પ્રહાર કરી મહારું સર્વસ્વ જૂંટી લીધું. પઠી ડુઁઁવ પામતો હું ઇહાં આવ્યો. તેમાટે તમે ધર્મનું ફલ પામ્યા, અને હું અધર્મનું ફલ પામ્યો, હવે મને વિસર્જન કરો. કુમર બોલ્યો તમે સ્વસ્થ થઈ ઇહાં રહો, કાંઈ ચિંતા કરશો નહી. હું રાજ્ય પામ્યો હું. તે તહારી સાહાય્યેં પામ્યો હું માટે સર્વ રાજ્યના અધિકારી તમે થાડ.

ते सांजली ते त्यां सुखें रह्यो, बेहुनो परस्पर घणो स्नेह देखी स्त्री, कुमरने कहेवा लागी हे राजन् ! ए पुरुष सज्जन नथी जासतो ते माटे एनी संगत करवी रूडी नथी. जो एनी उपर तमारे राग होयतो एने इव्य आपो, देश आपो; पण एनी पासे बेसवुं ते सर्पने दुग्धपान जेवुं कोइक दिवसें अनर्थकारी ठे ॥ यतः ॥ खलः सत्क्रियमाणोपि, ददाति कलहंसतां ॥ दुग्धधौतोपि किं याति, वायसः कलहंसतां ॥ ४२ ॥ जे माटे अमे स्त्रीलोक तमने शिखामण देवा योग्य तो नथी, पण तमे अत्यंत नइक ठो ते माटे ए विनंति अवधारो. इत्यादिक अनेक वातो कही ते सांजली राजकुमार चमक्यो तो खरो, पण ते नीचनी संगत मूकी नही.

एकदा कुमरना ससरायें सज्जन पापीने एकांते बोलावी पूढ्युं के, तमारे अने कुमरने परस्परे एवढो राग केम ठे ? ए कुमरनो देश कोण ? जाति कोण ? पिता कोण ? अने तमे क्यांथी आव्या ? त्यारे ते पापियें विचाखुं के, कदाचित् कुमर पूर्वतुं वैर संजारीने रखे मने अशुच करे ! ते माटे आगलथीज हुं ठीक करुं. एम चिंतवीने ते बोव्यो हे राजन् ! कहेवा जेवी वात नथी. परंतु राजायें वारंवार पूढयाथी ते पापी हांसी करतो बोव्यो.

श्रीवास नामें नगरमां नरवाहन राजानां हुं पुत्र हुं. अने ए महारो चाकर ठे. पण सहेजे रूपवंत घणो ठे अने कोइक सिद्ध पुरुषनी पासे विद्या पाम्यो, पढी पोतानी जातिनी लाजे घर मूकी देशांतर जमतो इहां आव्यो. पूर्वना पुण्यथी तमे पुत्री परणावी अने लक्ष्मी पाम्यो. तथा हुं पण पिताना परवश्यकी नीकव्यो, फरतो फरतो इहां आव्यो. एणें मने उलख्यो, ने जाण्युं के, रखे ! महारी जाति जाति कही फजेती करे ? तेमाटे महारी साथे सगपण राखे ठे. ए वात सांजलीने राजायें आकुल व्याकुल थइ विचाखुं के, है ! है ! महा असमंजस वात बनी ! हवे शुं करुं ? हुंतो वचनमां बंधाणो, सुत्री परणावी पण ए जमाइनो नियह करवो ए रूडुं ठे !

एम विचारी सुमति प्रधानने बोलावीने कह्युं के, एनो नियह करो. प्रधानें ए कामथी अत्यंत वाख्यो तेथी राजा मौन करी रह्यो अने पोताना चाकरोने ठांनाकह्युं के, रात्रें घरना वच्चे मार्गे आवतो जेने देखो तेने मारी नांखजो ! पण कोइ विचार करशो नही. ते वात चाकरें प्रमाण करी अने राजायें ते चाकरोने ठांना ते स्थानके उजा राख्या.

हवे राजायें रात्रीने समयें राजकुमरने बोलाववाने पुरुष मोकल्यो, तेणे जइ कुमरने कहुं के, हमणां कांइ प्रयोजन ठे माटे राजा मध्यमार्गे थइ उ तावला तमने तेडावे ठे. ते सांजली खड्ग जेइ ठोलीयाथकी कुमर उतख्यो, तेने स्त्रीयें ठेडो जालीने कहुं के, स्वामिन् ! तमे माह्या ठो, नीतिना जाण ठो, तो कोइनो विश्वास करी आवी अंधारी राते एकला केम जाशो ? यतः काकेशौचंद्यूतकारेषु सत्यं, क्लीबे धैर्यं मद्यपे तत्त्वचिंता ॥ सर्पे ह्मांतिः स्त्रीषु कामोपशांतिः, राजा मित्रं केन दृष्टं श्रुतं वा ॥४३॥ हे स्वामिन् ! तमारा का ममां तमारो मित्र सज्जन सांवधान ठे, माटे एने मोकलो. ते सांजली कु मर हर्ष पामो आंगणे सूतो जे पापी सज्जन तेने बोलावीने मोकल्यो. ते पण हर्ष पामतो जाय ठे, एटले मार्गना वचमां तेने राजपुरुषें मारी नांख्यो. उखाणो साचो थयो जे “ स्वशस्त्रं स्वधातयति ” ते वखत कल कलाट शब्द थयो. ते मुउ जाणीने स्त्री कुमरने कहेवा लागी. हे महाराज ! महारुं कहुं न मान्युं होत, तो महारी शी गति थात ? पढी कुमर पण राजानुं कपट जाणी सैन्यसहित संनइ बइ थइ नगर बहार नीकल्यो. राजा पण कोपाटोपें युइ करवा बहार नीकल्यो. त्यारें प्रधानें घणी घणी वातो कही राजाने समजाव्यो के, हे राजन् ! अणविचाखुं काम न करि ये. ए तो गुणवंत ठे. माटे परीक्षा करो. त्यारें राजा बोल्यो तमे रुडुं कहुं. तो हवे तमेज जाउ अने सर्व खबर लावो. ते प्रधान पण कुमर पासे आवी पूठवा लाग्यो, के तमारी जाति कहो ? कुमरें कहुं के. महारी जुजा तम ने जाति कुल कहेसो. प्रधानें कहुं के तमे तो गुणे करी गुणवंत ठो ते अमे जाणीयें ठीयें. पण छुट पापीयें राजाने विरुइ नांखीने शंका उपजा वी ठे. ते माटे तमने पगे लागीने कुल प्रमुख पूढीये ठीये. त्यारें ते कुम रें पोतानी सर्वे वात जणावी. ते सांजली सहु रीऊया. राजायें श्रीवास नगरे पोतानो दूत मोकल्यो. ते राजा पण समाचार वांची प्रथम पुत्र मु वाना समाचार सांजल्या हता, ते पाठो जीवतो सांजलीने घणो हर्ष पा म्यो. जितशत्रु राजानो उपकार मान्यो जे एणें महारा पुत्रनें घेर राख्यो. पढी ते नरवाहन राजायें जेटणुं आपीने पोताना प्रधाननें जितशत्रु राजानी पासे मोकल्यो. प्रधाने जइ यथार्थ वात कही, ते सांजली राजा विचार वा लाग्यो के, अज्ञानें करी महा अनर्थ कखो होत तो कहेवा परिणाम

थात ? एम चिंतवी घणुं लज्जा पामीनें पोतानो अपराध खमावतो कुमर प्रत्ये कहेतो हवो के, अर्द्ध राज्यतो तमारा गुणें पाम्या ठो, अने शेष अर्द्ध राज्य में आजें तमने आप्युं. ते कुमर अणइहतां पण घणा आग्रह पूर्वक कुमरने राज्यानिपेक करीने. राजा पोते तपोवनमां जइ तप करतो हवो

हवे ते लज्जितांग कुमर पुण्यें करी घणुं शोभतो हवो ॥ यतः ॥ पुण्या दवाप्यते राज्यं, पुण्यादवाप्यते जयः ॥ पुण्यादवाप्यते लक्ष्मी, र्यतो धर्म स्ततो जयः ॥ ४४ ॥ हवे लज्जितांग पोतानुं राज्य सारा मंत्रीश्वरने सोंपी ने पुष्पावती राणी सहित प्रधानादिक परिवारने साथें तेडी नगरना लोक नी रजा लइने अविच्छिन्न प्रयाणे पोताना पिता पासें आव्यो. पितायें आ मंवरें प्रवेश महोत्सव कखो. पितापुत्रें परस्परें घणा स्नेहनां वचन कह्यां. पढी कुमरें कहुं के, स्वामी चंपानुं राज्य कोइक सांमंतने मोकली तमारे स्वा धीन व्यो. तेने पितायें कहुं तहारुं राज्य लेवे सखुं. तें तो सामुं महारुं कुल अजवाव्युं. हवे एक दिवस पिता कहेवा लाग्यो के, हे पुत्र! आ राज्य त था प्रजा प्रमुख तमे पालो. अने हुं चारित्र अंगीकार करीश. ते वात कु मरें अणमानतां पण अति आग्रह करीने घणा आमंवरें तेने पितायें रा ज्यानिपेक कखो. अने राजा पोतें गुणवंत आचार्य पासे चारित्र अंगीका र करी आगमनो अन्यास करी गीतार्थ थयो. गुरुयें तेने योग्य जाणी आ चार्यपद आप्युं. उग्र चारित्र पालता थका विचरे ठे अने लज्जितांग पण न्याय सहित राज्य पालतो, धर्म आराधतो प्रजाने सुख देतो विचरे ठे.

एवामां एक दिवसने विषे उद्यानपालकें आवी राजाने विनंती करी के, हे महाराज ! नरवाहन राजरूपि उद्यानमां समोसखा ठे. ते सांज ली लाखपसाय वधामणियाने आपी. अंतेउर परिवार अने चतुरंगी सेना सहित गुरुने वांदवा नीकव्यो. त्यां विधिपूर्वक वंदना करीने धर्म सांजल वा बेठो. त्यारें मुनियें पण महाव्रत प्ररूपीने पढी श्रावकनां सम्यक्त्वमू ल बारव्रतरूप धर्म प्ररूप्यो. ते सांजली राजाये दृढचित्ते सस्रकित अंगी कार कहुं. ते राजा सात क्षेत्रे धन वावरतो, विज्ञेपें संघनी जक्ति करतो अ नुक्रमें मणिसुवर्णमय पगथीयां, रंगमंरुप, स्नात्रमंरुप, नृत्यमंरुपादिक चोरा शी मंरुपें सहित एक दिव्य शिखरबंध चैत्य करावतो हवो. तेमां श्रीरूप नदेव स्वामीनुं बिंब प्रतिष्ठा करीने स्थापतो हवो. त्यां निरंतर स्नात्रपूजा

કરતો, અનુક્રમે વૃદ્ધાવસ્થા થઈ જાણીને પોતાના પુત્રને રાજ્યેં થાપીને ચારિત્ર લેઈ. ઠઠ અઠમાદિક તપ કરતાં ઉપસર્ગાદિકને સહેતાં ઠેડે અણસણ કરીને દેવલોકેં ગયા ત્યાંથી ચ્યવી મહાવિદેહ ક્ષેત્રમાં મનુષ્યાવતાર પામી, સકલ કર્મને ક્ષય કરી કેવલજ્ઞાન પામી, આત્મરામી મોકે જશે. એ રીતે ધર્મથી ચલવું નહીં. એ કથા શ્રી પાર્શ્વનાથ ચરિત્રમાં જોઈ લેજો ॥

હવે જે સત્ત્વવંત હોય, તેજ આપદામાં સચાઈ થાય, તે માટે આપદામાં સચાઈ થનારો બતાવે છે. તે બંધવા જે વસણે હવંતિ ॥ (જે કે૦) જે પુરુષ અથવા જે પ્રાણી (વસણે કે૦) કષ્ટ આપદાને વિષે આપણા (હવંતિ કે૦) હોય. અર્થાત્ કષ્ટ આપદાની વચ્ચે જે આપણને સાહાય્ય કરે, (તે કે૦) તે પુરુષ અથવા તેજ પ્રાણી (બંધવા કે૦) બાંધવ કહીયે. હાં પાર્શ્વનાથે (વહંતિ, એવો પણ પાઠ છે, તે (વહંતિ કે૦) આપદાને વહે એટલે આપદાનો નિસ્તાર કરે, તે બાંધવ કહીયે. તે આપદા એક ડબ્બથી અને બીજી જાવથી એવા બે પ્રકારેં જાણવી. તેમાં ડબ્બથી આપદા તે નિર્ધન થવું, કષ્ટ પામવું, રોગાદિકનું પામવું, વહાલાનો વિયોગ, અને અવહાલાનો સંયોગ એ સર્વ ડબ્બઆપદા કહીયે, અને જાવ આપદા તે હુર્ગતિયે જવું, ધર્મરહિતપણે થવું. ઇત્યાદિક આપદામાંથી જે નિસ્તારે, તે બાંધવ કહીયે. એના ઉપર સિંહ તથા વસંત એ બે જાણનો દૃષ્ટાંત કહે છે.

મગધ દેશે મહાલય નામક ગામે, એક સિંહ અને બીજો વસંત એ બે નામેં બે સગા જાઈ વસે છે. તેને માંહોમાંહે ઘણી પ્રીતિ છે. એક એક વિના રહી શકે નહીં. અનુક્રમે યૌવન અવસ્થા પામ્યા. સાર્થેંજ નણ્યા, પૃથ્વીમાં જમે, ડબ્બ ઉપાર્ક્ષે, જોગ જોગવે, ચાચે પીચે વસ્ત્ર વિલેપનાંદિ સર્વ સાર્થેંજ કરે.

એક દિવસ લઘુ જાઈની જાર્યા જતારને એકાંતે કહેવા લાગી કે, તમે મૂર્ખ દેખાઉ ઠો. કેમ કે જે ઘરમાં વાત થાય છે, તેની પણ તમને સ્વર નથી? એમ સાંજલીને તે પણ ચમક્યો. કે, આતે શું કહે છે. ત્યારેં તે બોલી, તમારો મહોટો જાઈ મુખેં મીઠો છે, પણ હૃદયે ધિઠો છે. પોતાની સ્ત્રીને કંકુ, વસ્ત્ર, ઘરાણાં તથા સ્વજૂર પ્રમુખ સ્વાદિમ સર્વ આણી આપે છે. વલી ડબ્બ પ્રમુખ પણ ગાંઠે કરે છે. તમને ઘણું શું કહું? પણ એનાં ફલ આગલેં જાણશો. ત્યારે વસંત બોલ્યો. રે પાપિણી ! એવા જૂઠા સંજેડા શું લગાડે છે? કદાપિ જુગ પલટાય, તો પણ મહારો જાઈ એવો હોય નહીં. તું બીજાના ઘરની

पेठे अमारुं घर धूल मेलववा तैयार थइ ठो महारी जोजाइ महारी माता बरोबर ठे. ते कदापि वांकुं करे नहिं. ते सांजली मौन करी रही.

वली एक दिवस एमज कहेवा लागी. एम दिन दिन कहेतां थकां ए क दिवस तेना चित्तमां ते वात बेशी गइ के, आ महारी स्त्री खरु कहे ठे. त्यारें ते स्त्री पण बोली के, हे जर्तार ! तने प्रांति ठे. तुं बांधव उपर रक्त ठो माटे कांइ देखतो नथी ॥ यतः ॥ रत्तो डुछो मूढो, केणइ बुग्गाइउय जो पुरिसो ॥ देवेहिं वि सयलेहिं, नरतिरिए पत्तियावेउ ॥ ४५ ॥ ते जोजाइ तो कूड कपटनी कोथली ठे, मने नहानी जाणीने घरनां सर्व काम करावे ठे. मुऊने दासीनी पेठें गणे ठे. अने महोटा जाइ तुऊने चाकरनी पेठें गणे ठे. अमे तुऊने वलग्या ठैयें तो हवे गुं करियें मौन करीने बेसी रहीये ठियें. एवी वातो संजलावीने जंजेखो ॥ यतः ॥ सुवंशजोंऽप्यकृत्यानि, कुरु ते प्रेरितः स्त्रिया ॥ स्नेहलं दधि मथ्नाति, पश्यं मंथानको नहि ॥ ४६ ॥

हवे एक दिवस न्हानो जाइ ते महोटा जाइने कहेवा लाग्यो के माहारो जाग वहेंची आपो. त्यारे अपूर्व वचन सांजलीने वृद्ध जाइ बोळ्यो के, कोनी साथे तहारे जाग वहेंचवुं ठे ? महारा विना तहारे कोण ठे ? अने तहारा विना महारे कोण ठे ? जे कांइ तहारुं विंपरीत कछुं होय, ते कही दे खाड. आ सर्व लक्ष्मी तहारी ठे. सुखें विलसो, जोगवो. ते सांजलीने न्हानो जाइ लाज्यो. पाठो घेर आवी स्त्रीने कहेवा लाग्यो के, जाइ तो आ रीतें कहे ठे. त्यारे स्त्री बोली के, जे धूर्त होय ते एमज बोले. माटे एवा वचनें लजचाइश नहिं, पण महारुं वचन नथी मानतो, तो हुं जाणुं बुं जे तहारी मति खशी गइ ठे. तुं जोजो ठो पण हाथमां आव्युं कोण मूके ? तहारे चाकर थइ रहेवुं होय, तो सुखें रहे; पण हुं तो दासीपणुं नही करुं; हुं महारा पियरमां जइने रहीश.

एम सांजलीने वली वृद्धजाइनें जइ कछुं के, जाग वहेंची आपो. तेवारें तेणें वली पण तेवांज मीठां वचन कह्यां ते सांजलीने तेमज पूर्वली पेठें लाज्यो. एम वारंवार स्त्रीने तथा जाइने वचनें मोलायमान थको रह्यो. एम वली पण एक दिवस आवीने अडी वेठो. के, आज तो जाग आपशो त्यारेंज उठीशुं. एम सांजलीने वृद्धजाइयें विचाखुं के, जगत्मां स्त्री तो घणी वात ठे. स्त्रीथी सर्व हेतुं ठे, एणें बधुं घर खराब कछुं. ॥ यतः ॥ अनृतं

साहसं माया, मूर्खत्वमतिलोचता ॥ अशौचं निर्दयत्वं च, स्त्रीणां दोषाः
स्वजावजाः ॥ ४७ ॥ इत्यादिकं विचारीने घरबार प्रमुख सर्व इव्य तेणे व
हेंची आप्यां. ते लइ न्हानो जाइ बहार नीकल्यो.

हवे थोडा दिवसमां लघुजाइ सर्व लक्ष्मी विणसाडीने खाली थयो. वृ
द्धजाइयें वली नवी लक्ष्मी उपार्जी, त्यारें लघुजाइ महोटा जाइने कहेवा
लाग्यो के, तमे जूदो गांठ राखी मूकी हती माटे तेमांथी मने आपो तेवा
रें वली पण ते वृद्धजाइयें लक्ष्मी आपी. एम वारंवार मागे, त्यारें वारंवार
वृद्धजाइ आपे. वारंवार लघुजाइनी लक्ष्मी खूटे. तेथी लोक सर्व ते लघुजा
इनी घणी निंदा करे, अने वृद्धजाइतो घणो स्नेह धरे, मीठे वचनें बोलावे.
एम घणा वखत लक्ष्मी लीधाथी न्हानो जाइ लाजनो माखो मागी तो शके
नही, पण वृद्धजाइ उपर छेप धरतो गाम नगरनेविपे जमतो फरे, परंतु
क्यांय कोडिमात्र कमाय नही. पढी निर्धन थवाथी मलिन वस्त्र पहेरतो,
नूखें मरतो फरी पण पोताना गाममां आव्यो. वृद्धजाइ उपर ठरी काढी
मारवा त्रूद्यो. जाइयें ते घात बचावी लीधी. मनमां विचाखुं के, धिक्कार
पडो संसारने !! जे सगो जाइ थको पण आवुं अकार्य करे ठे, इत्या
दिक चित्तमां वैराग्य आणतो गाम मूकीने बहार नीकल्यो. त्यां पांच स
मिते समिता, महा समताना धणी, जितेंडिय, आत्मसाधन करता कोइक
मुनिराज, दीठा. तेमनी पासे धर्मोपदेश सांजलीने चारित्र लइ. पालीने सौ
धर्म देवलोके देवता थयो. लघुजाइपण तापसी दीक्षा लइ पालीने जोति
पी देवता थयो. त्यांथी संसारमां रजल्यो. अनुक्रमें अचलनामे नगरीने
बहार बहुशाल नामें उद्यानमां कालो विकराल सर्प थयो.

एवामां वृद्धजाइ सिंहनो जीव देवलोकनां सुख जोगवीने गजपुर नग
रनेविपे सुरेंड नामें राजानो वसुधर नामें पुत्र थयो. ते महागुणवंत, सुम
तिवंत, न्यायवंत, सर्व लोकने प्रिय एवो थयो. अनुक्रमें यौवनवय पाम्यो.
कोइक साधु दीठा के, तत्काल जातिस्मरण ज्ञान उपन्युं. पाठलो सिंहनो
जव सांजल्यो. हर्ष उपन्यो. वैराग्य पाम्यो, एवामां श्रीगुणधर नामें केवली
पासे दीक्षा लीधी. त्यां केवली जगवाननें लघु जाइनो संबंध पूढ्यो. केवलीयें
पण सर्व संबंध संजलाव्यो. त्यारें सर्पनो जव सांजलीने महावैराग्य उप
न्युं. अनुक्रमें ते वसुधर नामें मुनि चौद पूर्व जण्या, तेमने आकरा तप त

पता, संयममां तत्पर रहेतां अवधिज्ञान उपन्युं. वली आगल शुन अथ्य वसायें वर्ततां मनःपर्यवज्ञान उपन्युं, त्पारें आचार्यें योग्य जाणी आचार्य पद आप्युं. ते वसुधर आचार्य विहार करता ते सर्पने प्रतिबोधवा बहु शाल वनमां पधाखा. ते सर्पने धर्म संजलाव्यो. तेथी वैराग्य पाम्यो. सर्प ने जातिस्मरण ज्ञान उपन्युं, धर्म ऊपर प्रतीत आवी के, तेज वेला अनशन कखुं. पांच दिवस अनशन पाली समाधियें काल करीने सौधर्म देव लोकें देवता थयो. अनुक्रमें सिद्धि वरशे. ए कथा नवजावना वृत्तिमां तथा नेमिचरित्रमां जोजो. तेमाटे नाइ ते एवा होय. जे इव्य अने जावरूप वेहु आपदामां आवी उजा रहे, अने निस्तार पमाडे. इति सिंहवसंतकथा. ॥ इति श्रीसकलसज्जानामिनीजालस्थलतिलकायमान पंढितश्रीउत्तमविजयगणेशिष्य पंढित पद्मविजयगणिकृत बालावबोधे गौतमकुलक प्रकरणे द्वितीय गाथायां सप्तोदाहरणानि समाप्तानि ॥ २ ॥

हवे त्रीजी गाथानो संबंध लखीयें ठैयें. बीजी गाथामां चारे पद संसार निस्तार थवानां कह्यां. हवे त्रीजी गाथामां संसारमां जे रज्जलावे ठे, ते कोण ? तो के, क्रोधादिक रज्जलावे ठे; माटे क्रोधादिकनुं स्वरूप कहे ठे. तेमां पण यद्यपि अनंतानुबंधी, अप्रत्याख्यानी अने प्रत्याख्यानी ए त्रण कपायनी चोकडीउ ते गुणठाणांने अनुक्रमें साथें जाय ठे. तथापि संज्वलना कपाय जे ठे ते अनुक्रमे जेवारें बंधमांथी अने सत्तामांथी जाय ठे, तेवारें चार मांहेथी प्रथम क्रोध जाय ठे. तेमाटे आदिमां क्रोधनुं स्वरूप कहे ठे.

॥ मूल गाथा ॥

॥ कोहान्निनूया न सुहं लहंति, माणंसिणो
सोयपरा हवंति ॥ मायांविणो हुंति परस्स
पेसा, लुब्धा महिष्ठा नरयं उ विंति ॥ ३ ॥

अर्थः—कोहान्निनूया न सुहं लहंति एटले जे प्राणि (कोहान्निनूया के०) क्रोधे करीने अजिम्त एटले व्याप्त थयेला होय, ते प्राणी (सुहं के०) सुखने (नलहंति के०) न पामे. अथवा (सुहं न लहंति के०) शुन ए

ટલે કલ્યાણને ન પામે ॥ અહે વયઃ કોહેણં ॥ ઇતિ ઉત્તરાધ્યયન સૂત્રવ
ચનાત્ ॥ તે ઝપર શૂર નામા વિપ્રની કથા કહે છે.

॥ વસંતપુર નગરને વિષે કનકપ્રજ રાજા રાજ્ય કરે છે. તેને સોમજસા
નામેં પૂરોહિત છે. તે પૂરોહિતને સૂરનામેં પુત્ર છે. તે ચૌદ વિદ્યામાં પ્રવીણ
અને માહ્યો છે. પણ ઘણો ક્રોધી છે. અગ્નિની પેઠેં રાતદિવસ પ્રજલતો રહે
છે. સ્વનાવેંજ કઠોરજાથી છે. રાજસનામાં પણ કહુઆં વચન બોલીને જો
ક સાથેં ઘણો ક્લેશ કરે છે. એક દિવસને પ્રસ્તાવે ક્રોધ કરતાં પિતાનેજ ગ
લું મરડીને મારી નાંચ્યો. તેં દેશીને તેની માતા નાસીને પિયરે જતી રહી,
રાજાયેં પણ હુષ્ટ જાણી પૂરોહિત પદવીથી ઉતારી મૂક્યો. સદા રોષેં રાતો
રહે ॥ યતઃ ॥ ક્રોધઃ પરીતાપકરઃ, સર્વસ્યોદ્દેગકારકઃ ॥ વૈરાનુષંગ જનકઃ,
ક્રોધઃ સુગતિહંતૃકઃ ॥ ૧ ॥ પાડોસી સાથે પણ આકરો ક્લેશ કરે.

હવે તે સૂરની સ્ત્રી ઘણી રૂપવંતી છે, તેને દેશીને રાજા તે સ્ત્રીને લેવા
માટે બિડ્ જોયાં કરે છે. એક દિવસ તે સૂર બ્રાહ્મણ પાડોશી સાથેં લજ્જ્યો.
લડતાં થકાં પાડોશીનું મસ્તક ફૂટ્યું. તેથી તે પાડોશી મરી ગયો. ત્યારેં
રાજાયેં તેનું સર્વે ડચ્ચ ઝલાલી લીધું. સ્ત્રીને તેડી પોતાના અંતેઝરમાં મૂકી
અને શૂરને ત્યાંથી કાઢી મૂક્યો ॥ યતઃ ॥ લવણ સમો નહિ રસો, વિન્નાણ
સમો બંધવો નહિ ॥ ધમ્મસમો નહિ નિહી, કોહસમો વડરિઝ નહિ ॥
॥ ૨ ॥ માર્ગમાં તેણેં ક્રોધેં કરી તાપસી દીક્ષા લીધી. ત્યાં ઘણું અજ્ઞાન
કષ્ટ કરીને અંતે જો આ તપનું ફલ હોય, તો હું આ રાજાના વધનો કર
નાર થાઉં એવું નિયાણું કરી મરણ પામીને વાયુકુમારમાં દેવતા થયો. ત્યાં
પૂર્વે જવનાં વૈરેં કરીને નગર ઝપર ધૂલનો વરસાત વરસાવ્યો. સમસ્ત નગ
ર ધૂલમાં ઢાંટ્યું. ઇત્યાદિક પાપ કરી મરણ પામીને મૂંબ થયો. ત્યાંથી કા
લ કરીને પહેલી નરકે નારકી થયો. પછી અનંતા જવ જમીને મગધદેશને
વિષે કોંઈક ગામમાં પટેલ થયો. ત્યાંપણ મહાકષાયી થકો કષાય કરી રા
જા સાથે ત્રૌટાવચ્ચે લજ્જ્યો. ઝઘંઠ વચન બોલવા લાગ્યો, રાજા રૂઠો. ત્યા
રેં તે પટેલને વૃદ્ધની શાખાયેં બાંધીને ઝંધે મસ્તકે ટંગાડ્યો ॥ યતઃ ॥
અનુચિતકર્મારંજઃ સ્વજનવિરોધો બલીયસા સ્પર્ધા ॥ પ્રમદાજનવિશ્વાસો,
મૃત્યુદ્ધારાણિ ચત્વારિ ॥ ૩ ॥ એવા અવસરને વિષે કેવલજ્ઞાની જગવંત વિ
ચરતા તે ગામને વિષે સમોસચ્ચા. રાજા પ્રમુખ સર્વે કેવલીને વાંદવાને ગયા

जगवानें, दयाधर्मेनी देशना दीधी ॥ यतः ॥ संतापं तनुते जिनत्ति विनयं
सौहार्दमुत्सादय, त्युद्देगं जनयत्यवद्यवचनं सूते विष कवलम् ॥ कीर्तिं
कृतंति दुर्गतिं वितरति व्याहंति पुण्योदयं, दत्तेऽयं कुगतिं सहीतुमुचितो
रोषः सदोषः सताम् ॥ ४ ॥

एवी देशना सांजली देशनाने अंतें राजायें पूढ्युं हे जगवन् ! शूरवीर
सुनटें शुं जीतवुं ? केवली बोल्या. अंतरंगनां काम, क्रोधादिक शत्रु जीत
वा. तेना विपाक महा बिहामणा ठे. ते क्रोधना विपाक उपर सूरना जव
थी वर्णवीने ते गामनो पटेल टांग्यो ठे. त्यांसुधीनो सर्ववृत्तांत कही संज
लाव्यो. ते कथा सांजलीने घणा जव्यप्राणी प्रतिबोध पाम्या. ते माटे
क्रोधी सुख न पामे इति. आ सूरविप्रनी कथा जवजावना ग्रंथमां ठे.

हवे बंधमांथी तथा सत्तामांथी क्रोध गया पढी मान जाय
ठे, माटे क्रोध पढी माननो स्वरूप कहे ठे.

॥ माणंसिणो सोयपरा हवन्ति ॥ (माणंसिणो के०) जे पुरुष मानवंत
एटले अहंकारी होय, ते पुरुष (सोयपरा के०) सोच करवाने विषे
तत्पर (हवन्ति के०) होय. अथवा (माणंसिणो के०) मान करनारो पु
रुष एटले अहंकार करनारो पुरुष (सोय पराहवन्ति के०) शोकना परा
जवने पामे. एटले मानी पुरुषने सोच करवो पडे. ए जाव ॥ यतः ॥ पा
वन्ति जइ अयंस, उमायं अप्पणो गुणप्लंसं ॥ उवदसणीजो अजणो, हुंति
अहंकारिणो जीवा ॥ ५ ॥ ते मान उपर उन्नित कुमारनो दृष्टांत कहे ठे.

नंदिपुर नगरने विषे रत्नसार नामें राजा राज्य करे ठे. ते राजाने रूप
वती रंजा सरस्वी रंजा नामें स्त्री ठे. तेने पुत्रपुत्र्यादिक अपत्य कोइ जीव
ता रहेता नथी. एकदा प्रस्तावने विषे पुत्र आव्यो. तेने जीवाडवानो उ
पाय करवा माटे सुपडामां घालीने उकरडे नांख्यो. पढी घडिएकने आंतरे
त्यांथी पाढो लीधो. ते दैवसंयोगें जीवतो रह्यो. एम एक वार ठांमीने
फरो पाढो लीधो माटे उन्नित कुमर नाम दीधुं. ते यौवनवय पाम्यो. पण
कोइ जातिस्वजावें घणो अहंकारी होवाथी कोइने नीचो नमेज नही. स्त
ब्धनो स्तब्ध रहे ॥ यतः ॥ नमन्ति सफला वृद्धा, नमन्ति कुलजा नराः ॥
शुष्कं काष्ठं च मूर्खाश्च, न नमन्ति जजन्ति च ॥ ६ ॥ ते सर्व जगत्ने तृण
बराबर गणो ठे. अनुक्रमें उपाध्यायनी पासें जणवा मूक्यो; परंतु ते उपा

ધ્યાયને પણ વંદે નહી. એક દિવસ ઉપાધ્યાયને તમાચે તમાચે મારીને હેમો નાંચ્યો. તિરસ્કાર કચ્યો. તે વાત રાજાયેં સાંજલીને પુત્રને ઘણો નિઝંઠયો. ઘણી શિશ્વામણ દીધી ॥ યતઃ ॥ મર્દય માનમતંગજદર્પે, વિ નય શરીરવિનાશનસર્પ્પમ્ ॥ ક્ષણો દર્પાદિશવદનોપિ, યસ્ય ન તુલ્યો જીવને કોપિ ॥ ૭ ॥ તો પણ રાજાની શિક્ષા ન માની ત્યારેં વિષનો અંકૂ રો જાણી તર્જના કરી મૂક્યો ॥ યતઃ ॥ ધણં ધણાણ મૂલં, જાય મૂલં સુ હાણ સયલાણં ॥ વિણઉ ગુણાણ મૂલં, દર્પો મૂલં વિણાસાણં ॥ ૮ ॥ તે વારે તે ફરતો ફરતો તાપસને આશ્રમે આવ્યો. પણ તાપસને મસ્તક નમા વે નહી. ત્યારેં તાપસે જાણ્યું કે, એ અવિનીત છે માટે અમારા કામનો નહી. તેથી તાપસેં પણ તેને કાઢી મૂક્યો. હવે માર્ગેં ચાલ્યો જતો સામો સિંહ આવ તો દેખીને અહંકારેં જરાંણો સ્વસે નહી. તેને સિંહેં પણ ફાલ દેડ મારીના ચ્યો. મરીને ગર્દન થયો. તિહાં ઘણી તાડના તર્જના સ્વમતો જવ પૂરો કચ્યો.

ત્યાંથી મરીને નંદિપુર નગરને વિષે પૂરોહિતનો પુત્ર થયો. સર્વ વિદ્યા જણી શાસ્ત્રનો પારંગામી થયો. પણ અહંકારી ઘણો હતો માટે ત્યાંથી મ રણ પામીને મૂંબ થયો. તિહાં તે મૂંબને જેવારેં પાઠજા જવનું પુરોહિતનું કુટુંબ દેસે તેવારે તેમને ઘણો રાગ ઉપજે. એવા અવસરમાં ત્યાં કેવલી જગવાન પધાચ્યા. તેમને પુરોહિતનું કુટુંબ વાંદવા ગયું. વાંદીને બેઠા. કેવ લીયેં દેશના દીધી ॥ યતઃ ॥ બલિન્યો બલિનઃ સંતિ, વાદિન્યઃ સંતિ વાદિનઃ ॥ ધનિન્યો ધનિન સંતિ, તસ્માદ્દર્પે ત્યજેત્સુધઃ ॥ ૯ ॥ ઇત્યાદિક દેશના સાં જલીને પુરોહિતનું કુટુંબ પૂઠવા લાગ્યું. હે જગવાન ! અમે ઉત્તમ જાતિનાં કહેવાઈયેં ઠતાં. અમને એ મૂંબ ઉપર સ્નેહ ઉપજે છે, તેનું શું કારણ છે ? ત્યારે કેવંલીયેં ઉપ્પિત કુમારના જવથી સંબંધ કહી દેશાજ્યો. તે સાંજલી ને રાજા પ્રમુખ અનેક જવ્ય પ્રાણીઉં દીક્ષા લેડ મોઢે પહોતા તે મૂંબ ઘણો સોચ કરવા લાગ્યો. તે મૂંબ સંમતા અંગીકાર કરી મોઢુ જશે ॥ એ માન ઉપર ઉપ્પીત કુમારની કથા કહી ॥ ઇતિ જવ જાવનાયાં ॥

હવે માનનો બંધ ગયા પઠી માયાનો બંધ જાય છે, તે માટે હવે માયા કહે છે.

॥ માયાવિણો હુંતિ પરસ્સ પેસા, જે પ્રાણી (માયાવિણો કે) માયાવી એટલે જે માયાવંત હોય તે પ્રાણી આજવે તથા પરજવે (પરસ્સ કે) પાર કા (પેસા હુંતિ કે) ચાકરપણે થાય. એટલે કપટી પ્રાણી આજવેં તથા

परजवे पारको दास थाय तिहांआजवाअयी शेठनी पुत्रीपद्मनीनी कथा कहेते.

वणारसी नगरीयें कमठ नामा शेठनी पद्मिनी नामें पुत्री ठे ते पुत्री महा मायानुं घर ठे. माता पिताने पण कूड कपट विनयें करीने रीऊवे ठे. माता पिताने तेना उपर घणो राग ठे, एक कृणमात्र पण पुत्रीनो विरह खमी शकतां नथी. ते पुत्री ज्यारें यौवन अवस्थामां आवी. तेवारें को इक चंडनामे परदेशी वाणियाने घर जमाइनीं परठण करी परणावीने घेर राख्यो. एम करतां पद्मिनीनो बाप मरी गयो. त्यारें घरनो घणी चंड थ यो. पद्मिनी पण निरंकुश थइ, जर्तारने पण कपट विनयें करी रीऊवीने अन्य पुरुष साथें अनाचार सेववा लागी. तो पण तेनो जर्तार जाणे के, ए महासती ठे. एकदा ते पद्मनीयें पुत्र प्रसव्यो, त्यारें विचाखुं के जो ए बालकने स्तनपान करावीश तो महारा सर्व अवयवं शिथिल थाशे, अ ने शरीर निर्बल थाशे, त्यारें विषयनो स्वाद जतो रहेशे, एम चिंतवी ध वरावे नही. जर्तारने कहेवा लागी के, हे स्वामी ! आज पर्यंत महारे को इ पुरुषनो हाथ अज्यो नथी, तो हवे आ बालकने स्तनपान केम करावुं ? जर्तारें तेनी सर्व बात साची मानीने एक धाव्य राखी.

एकदा ते चंड पोताने हाटे बेठो व्यापार करे ठे, एवामां कोइक तरुण ब्राह्मण चंडना हाटे आवी बेठो ठे. ते समये ब्राह्मणने माथे ठाज उपर थी एक तरणुं पड्युं. त्यारे चंडें तेना मस्तक उपरथी ते तरणुं लीधुं. ए टले ते ब्राह्मणें पोतानी केहेडे कटारी हती. ते काढीने पोतानुं मस्तक ठेदवा मांम्युं. तेने शेठें पराणे जाली राख्यो के, अरे चूंमा ! तुं आ गुं काम करे ठे ? श्यामाटे मस्तक ठेदन करे ठे ? अमारो शो अपराध ठे ? विप्र बोव्यो के, हे शेठ ! तमारो कांइ वांक नथी; पण में आ जन्मथी मांमी ने कोइनुं तृणमात्र पण अदत्त लीधुं नथी अने आज महारे मस्तके तरणुं लीधुं, माटे महारा व्रत नियमनो जंग थयो.

ते सांजली चंडशेठें विचाखुं के, महारी स्त्री सती ठे, अने आ ब्राह्मण निर्लोनी ब्रह्मचारी महारा घर योग्य ठे. एम विचारी शेठ घणोज आ ग्रह करी तेने पोताने घेर तेडी आव्यो. अने कहुं के, हवें महारे घेर रहेजो, क्यांहि जशो नही. एम कहीने तेने पोताने घेर राख्यो.

एम शेठने घरनी फिकर टली माटे निश्चित थयो. हवे ते स्त्रीने ते वि

પ્રસાથે વાત ચિત કરતાં વસ્ત્ર અશનાદિ આપતાં લેતાં પરિચય થયો. તે થી માંહોમાંહે અનાચાર સેવવાં લાગ્યાં ॥ યતઃ ॥ અન્યં મનુષ્યં હૃદયે નિધાય, અન્યં નરં દૃષ્ટિનિરાહ્વયંતિ ॥ અન્યસ્ય દત્ત્વા વચનાવકાશં, અન્યે ન સાર્ધં રમયંતિ રામાઃ ॥ ૧૦ ॥ એકદા તે ચંડશેઠ કુસુમપુર નગરે ગયો. તે નગરને બહાર એક ઉદ્યાન છે, તેમાં એક પંખી નિશ્ચેષ્ટ કાષ્ઠની પેટે પડ્યો રહે છે. લોક, તે પંખીને તપસ્વી જાણીને પૂજે છે. તે જ્યારે પૂજક લોકો જતા રહે ત્યારે તે પંખી, બીજા પક્ષીઝ જે યુગ કરવા ગયા હોય, તેમના માલામાં જડને ફંમાં નક્કણ કરી જાય. વલી તે અવસર થાય એટલે પોતાને સ્થાનકે આવી બેસે. એવો વૃત્તાંત ચંડશેઠે નજરે દીધો. વલી ચંડશેઠ પોતાના સેવકને સાથે લેઈ શરીર ચિંતાયે ગયો છે, ત્યાં એક વૃક્ષને આંતરે રહેલો તાપસ દીધો. તે ધૂંસરા પ્રમાણે દૃષ્ટિ દેઈ જૂમિકા નિહાલતો પ્રમાર્જના કરતો આવીને ત્યાં કાઠસ્સગ્ગે રહ્યો. એવામાં અનેક સખીયેં પરિવરી થકી રાજકન્યા ત્યાં ક્રીડા કરવા આવી. તે કન્યા સખીયોનું ટોલું મૂકી તાપસને જોવા આવી. તેને એકલી જાણીને તાપસેં તેનું ગલું મરડી આનરણ ઉતારી લડને ધરતીમાં દાઢ્યાં. અને કુમરીને મારીને એક ઘાડમાં દાટી, પોતેં અન્ય સ્થાનકે જઈ કાઠસ્સગ્ગે ઝળો રહ્યો. એ સર્વ વાત ચંડશેઠ દૂરથી દેખીને પોતાને ઉતારે આવ્યો. રાજાયેં પોતાની પુત્રીની શોધ કરી પણ તે મલી નહી. તેસાંજલી રાજાયેં પડહ વજડાવ્યો કે, મહારી પુત્રીની શોધ કરે તેને હજાર સોનેયાં આપું. તે સાંજલી ચંડશેઠના સેવકેં રાજાને વાત સંજલાવી. રાજાયેં તાપસને પકડીને મારી નાખ્યો.

હવે ચંડશેઠેં વિચાણું જે અહો ! આજ મેં બે મહોટાં આશ્ચર્ય દીધાં. જે મ અતિ આચાર, તેમ અતિ કપટ દીધું !! તેમ મહારી સ્ત્રીમાં પણ અત્યાચાર હતો કે, જેણેં પોતાના પુત્રને પણ ધવરાવ્યો નહી, અને બ્રાહ્મણ પણ અત્યાચારી હતો. કારણ કે, તે પણ એક તરણામાટે સાંધુજ કાપી નાંખતો હતો ! તેમાટે રહે એ બેઝ જણમાં પણ અનાચાર હોય ! ॥ યતઃ ॥ અશ્વજ્ઞા અશ્માણં, અશ્નીયાલોચણં ચ અશ્નીરુ ॥ પુરિસસ્સ મહિલિઆએ, ન સીલસુહસ્સ લિંગાઈ ॥ ૧૧ ॥ તેમાટે એક વાર ઘેર જઈ પરીક્ષા કરું, ત્યારેં મહારો સંદેહ જાંગે. એમ વિચારીને ઘેર જવા ઝજમાલ થયો, સર્વ ક્રિયાણા પ્રમુખ લડને વણારસીયેં આવ્યો. રાત્રીયેં સર્વ સાથ બહાર મૂકી પોતેં એ

काकी प्रवृत्तपणें घेर आव्यो. तिहां जे रीतें कोइ बिडादिकें करी सर्व वस्तु जणाय एवे ठामें रह्यो. जूवे ठे तो स्त्री ब्राह्मण साथें स्वेच्छायें निःशंकपणें विविध प्रकारनी क्रीडा करती दीठी. त्यारें जेठथी स्थिर रहेवाणुं नही. मा टे एक श्लोक कह्यो ॥ यतः ॥ बालेनाचुंबिता नारी, ब्राह्मणस्तृणहिं सकः ॥ काष्ठनूतो वने पक्षी, जीवानां रुद्धको व्रती ॥ १२ ॥ आश्चर्याणि च चत्वारि, मयापि निजचक्षुषा ॥ दृष्टान्यहो ततः कस्मिन्, विश्रब्धं क्रियतां मनः ॥ १३ ॥ एवां नर्त्तारिनां कहेजा वचन सांलीजने ते पद्मनी अनाचार सेवतां अधवच उठीने उनी थइ. अने ब्राह्मणने घरमांथी बहार काढ्यो. चंडजेठ पण स्त्रीनां माया कपटनां चरित्र देखीने मनमां संसारनी असारता जावतो संसारथी उपरांतो थयो थको, परम वै राग्यवंत थइ सर्व इव्य सात क्षेत्रें वावरी साधु पासे जइ दीक्षा लइ तेज नवमां केवलज्ञान पामीने मोक्ष पहोतो.

ब्राह्मण तथा स्त्रीपण पारकी चाकरी करतां पण दुःखें पेट जराइ चलावतां तेमां वली स्त्री तो विशेषें पराधीन रहेती थकी तेमज काष्ठनूत पंखी तथा तापस ए चारे जण मरण पामी अनंतो संसार जमजो. ॥ यतः ॥ जह जह वंचइ लोयं, माइलो कूडइय वंचेहिं ॥ तह तह संचिणइ मलं, बंधइ नव सायरं घोरं ॥ १४ ॥ इति नवजावना वृत्तौ ॥ ए माया करतां आ नवमां तथा परनवमां पारकी सेवा प्रमुख करतां दुःख पाय्या. तेम वली माया करतां परनवे पारका चाकर थाय. ते ऊपर वाणियानी कथा कहे ठे.

पश्चिम महाविदेहनेविषे बे वाणियाने परस्परें घणी मित्राइ ठे. पण ते मां एक तो मायानुं मंदिर ठे. अने बीजो वाणियो सरल-स्वजावी ठे. तथापि बेहु जण जेगो व्यापार करे ठे. तेमां जे मायावी ठे. ते सरलने घणुं उगे ठे. अने सरल वाणियो तो तेनाथी क्रांइ पण नहि गोपवतां सम्यक् रीतें व्यापार करे ठे. एम ठे तो पण बेहुने दान देवानी घणी रुचि ठे. अनुक्रमें ते बेहु नव पूरो करीने जे सरल स्वजावी हतो, ते युगलियो थयो. अने जे मायावी हतो ते मरीने तेज युगलक्षेत्रमां वणें उजलो अने चार दंतुशलवालो हाथी थयो. ते अनुक्रमें महोटो थयो. तेवारें फरतां फरतां तेणे युगलियुं दीतुं. तेथी मनमां घणी प्रीति उपनी. तेणें पूर्वे घणी माया करी ठे, तेथी आनियोगिकजनित कर्म उदय थयुं. त्यारें ते युगलीयाने सुंदे

કરી સ્વંધે બેસાડયું. તે દેશીને સર્વ યુગલિઆયેં તેને સર્વથી અધિક જાણી તેનું વિમલવાહન એવું નામ દીધું. હાથીને જાતિસ્મરણ ઉપનું ત્યારેં જાણ્યું કે માયા કરવાયા હું દાસ થયો છું. એ સંબંધ આવશ્યક નિરૂક્તિમાં છે.

હવે માયા ગયા પછી બંધમાંથી તથા સત્તામાંથી લોન જાય છે, માટે લોન કહે છે

લુહા મહિષ્ઠા નરયં ઉવંતિ. (લુહા મહિષ્ઠા કે૦) જે પ્રાણી લોનને કરીને મહાશ્ઠાવાંત હોય, તે પ્રાણી મરીને (નરયં ઉવંતિ કે૦) નરકને વિષે જાય. એટલે લોનની મહાશ્ઠાવાલો પ્રાણી નરકેં જઈ ઉપજે એ જાવ ॥ લો હાઉં હુહઉનયં ॥ ઇતિ વંચનાત્ ॥ અથવા (લુહા મહિષ્ઠા કે૦) લોનને કરીને મહાશ્ઠાવાલો પુરુષ (રયં ન ઉવંતિ કે૦) રતિ પ્રમુખ ન પામે. એટલે લોની પ્રાણી સંતોષ કરીને વેસી રહી શકે નહીં. તે ઉપર કોણિક રાજાનો દૃષ્ટાંત.

ચંપાનગરીને વિષે શ્રેણિક રાજાનો પુત્ર, કોણિક નામે છે. તે રાજા, અનુક્રમે જેવારેં શ્રેણિક રાજા કાષ્ઠપંજરમાં મરી ગયો. ત્યારેં નવી ચંપાનગરી વસાવીને તેમાં રહ્યો. ત્યાં સર્વ હાથી, ઘોડા, લશ્કર અને જાડના પરિવાર સહિત રાજ્ય કરે છે. એવામાં કોણિકનો લઘુ જાડ હલ અને વિહલ એ નામે છે તે સિંચાનક હાથી ઉપર બેસીને કાને કુંમલ, તથા હાથેં હાર પ્રમુખ આનૂષણો તથા શુભ વસ્ત્ર પહેરીને બહાર જાય છે. તેમને દેશીને કોણિકની રાણી પદ્માવતી વિચારવા લાગી કે, એવા હાર, હાથી અને કુંમલાદિક અમારે નથી. તેથી ચક્રુયેં રહિત મુખ સરસું આ રાજ્ય શ્યા કામનું ? એમ ચિંતવી તે વાત જતારીને કહી. ત્યારેં જતારેં કહ્યું કે, એ વસ્તુ પિતાયેં આપેલી છે એટલે દિવ્ય કુંમલ તથા અષ્ટાદશ ચક્રહાર અને સિંચાનક હાથી એટલા વાના શ્રેણિક રાજા જીવતાં એમને આપેલા છે તે મહારાથી પાઠા કેમ લેવાય ? પિતા પરલોકેં ગયા માટે મહારે તો એમની ઝલટી વિશેષેં સ્વર્ગ રાખવી ઘટે છે. એમ કહેતાં પણ રાણીયેં કહ્યું કે, એ હાથી અને હાર તો મને અવશ્ય જોશે એવો રાણીયેં અતિ આગ્રહ કરે થકે, હલ વિહલ પાસેથી હારાદિક માર્ગી લેવાનું કોણિકેં કબૂલ કહ્યું.

પછી એક દિવસ તે હારાદિક હલ વિહલ પાસેથી જાડનો સ્નેહ મૂકીને કોણિકેં માગ્યાં. ત્યારે હલ વિહલેં કહ્યું કે, પ્રમાણ છે. એમ કહીને ઘેર જઈ વિચાર્યું કે, કોણિક બલવાન છે માટે એની સાથેં આપણું જોર ચાલશે નહીં અને આપણી ઉપર એની નજર જલી નથી. માટે આપણે બીજે સ્થા

नकें जइयें. एम चिंतवी पोतानुं अंतेउर तथा हार, हाथी प्रमुख सर्व वस्तु लइने रात्रियें त्यांथी नीकलीने विशाला नगरीयें आव्या. त्यां तेमनो माता मह चेडो महाराजा राज्य करे ठे. तेणें पुत्र जाणीने राख्या.

कोणिकें गलोर्यें हाथ दइने विचाखुं के, एतो धूतारानी पेठें विश्वास देइने जता रह्या. तेथी जाइ पण गया, अने वस्तु पण हाथ न आवी. हुं उन्नयथकी च्रष्ट थयो. में स्त्रीनुं कहुं कहुं माटे, हवे जो पाठो जाइने मनावीने तेडावुं तो वणिकमां तथा महारामां श्यो अंतर ? एम विचारिने दूत मोकव्यो. ते दूत चेडाराजा पासें जइ एम कहेतो हवो के, हल तथा विहल ए वे जाइ हार अने हाथी प्रमुख लेइने नाशी आव्या ठे, ते पाठा आपो. अने जो नहि आपो तो राज्यादिकथी च्रष्ट थशो. एक खीलीने मा टे आखो देवकुल न पाडियें. चेडोराजा बोव्यो; जो बीजो पण कोइ शर एो आव्यो होय, तो तेने न आपुं, तो दोहित्राने ते केम आपुं ? दूत बोव्यो. जो सर्व न आपो तो एनी पासें हार अने हाथी ठे ते लइने आपो. त्यारें चेडो राजा बोव्यो के, ए धर्म नथी. के एकने उदालीने बीजाने आपियें. बीजुं वली महारे कांइ ए कदाग्रह नथी; पण दोहित्रा तमने केम अपाय ? अने तेनो हार हाथी पण उदालीने केम लेवाय ? ते सांजलीने दूतें चंपानगरीयें जइ कोणिकने कहुं. कोणिक पण तत्काल क्रोधारुणनेत्र करीने जयजंजा वजडावतो हवो. तेसमय कोणिकना कालादिक उरमान द शो जाइ आवी रज्जु थया. ते एकेकाने त्रण त्रण हजार हाथी, त्रण त्रण हजार घोडा, त्रण त्रण हजार रथ, त्रण त्रण कोडि पायदल, तेम कोणिकने पण एटलुंज लस्कर ठे. एटला लस्कर सहित चेडामहाराजा उ पर चढाइ करी. चेडा महाराजा पण अठार मुकुटबंध महाराजा सहित स न्मुख आव्या. ते पण एकेक राजाने त्रण त्रण हजार हाथी, त्रण त्रण हजार घोडा, त्रण त्रण हजार रथ, तथा त्रण त्रण कोड पायदल ठे, अने एटलुंज चेडा महाराजनुं पण लइकर ठे. ते सर्व मली सत्तावन्न हजार हाथी, सत्तावन्न हजार रथ, सत्तावन्न हजार घोडा अने सत्तावन्न कोड पायदल एटलुं सैन्य एकतुं थयुं, अने कोणिक पण सर्व मली तेत्रीश हजार हाथी, तेत्रीश हजार घोडा, तेत्रीश हजार रथ अने तेत्रीश कोडि पायदल एटलुं लइकर लइ विशालायें आव्यो तेणे कालकुमरने सेनाधिपति कखो ते

कालकुमर चेडा महाराजाना सैन्य साथें लडतो लडतो अनुक्रमें चेडा महाराजाना हस्तिनी ठूकडो आव्यो. कोइनो खलाव्यो हव्यो नही. ते वेला यें चेडा महाराजायें एक दिव्य बाण मूक्युं. तेथी कालकुमर मरण पाम्यो. ते चेडाराजानी एवी प्रतिज्ञा ठे के नित्य एक बाण नाखवो ते अमोघ बाण पाठो फरे नही माटे ते बाण नित्य एकज अग्रसेनानीने मारवा माटे नाखे.

ते संग्राममां पहेले दिवसे रुधिरनीनदिउ चाली. एवामां सूर्य आथम्यो. संग्राम निवर्त्यो. बीजे दिवसे महाकाल लडाइयें चड्यो तेपण एमज मरण पाम्यो. ए रीते दश दिवसे दशे जाइ सेनानी थइ संग्राममां मरण पाम्या. ए संग्रामनो वर्णन लखवामां न आवे, एवो जोरावर थयो ठे. हवे पोताना बरोबरिया दशे जाइ मरण पाम्या जाणीने कोणिक चिंतववा लाग्यो के, अमोघ बाणनो धणी चेडोमहाराजा एक बाणें काम करे, एने महाराथी के म जीताय ? अर्थात् क्रोडोगमे सुजटे पण न जीताय ! माटें में पण एनी शक्ति अजाणते थके दश जाइ ह्य पमाड्या. हवे जे दश जाइनी गति ते महारी पण गति. जेमाटे अग्निमां बड्यानुं औषध अग्निज ठे. तथा कांटें कांटो नीकले, हीरें हीरो विंथाय. ए न्यायें देवताइ बाणने देवता जीते एवुं चित्तमां धारीने अछम तप करी बेठो. एटले चमरेंइ तथा सौधमेंइ ए बेउ तपना प्रेक्षा तथा पाठला जवना मित्र पण हता तेथी त्यां आव्या. आवीने कोणिकने कहुं के, अमने केम समखा ठे ? कोणिक बोव्यो चेडारा जाने मारो. तेवारें शक्र बोड्या फरीने कांइक मागो. चेडो महाराजा तो अमारो साधर्मिक ठे माटे अमे एने मारीयें तो नही, पण तहारा शरीर नी रक्षा करिणुं. कोणिकें कहुं एमज हो. त्यारें चमरेंइ महाशिला कंटक नामें संग्राम विकुर्व्यो. ते संग्राममां एक कांकरो नांखे, तो पण साहामाने महा शिलापणें थइने परिणमे. अने एक कांटो सरखो नांखे तो ते महाशस्त्र थइने परिणमे. तथा बीजुं रथमुसल नामा संग्राम विकुर्व्यो. तेमां एक रथ ने मुसलुं बांध्युं ते रथ देवशक्तियें करी संग्राममां सारथी विना फरे. ते रथ फरतो जे आडमां आवे, तेने दल नांखे. जेने मुसलुं लागे तेना प्राण जा. य एम सुरेंइ, असुरेंइ अने नरेंइ ए त्रणें मली चेडा महाराजा साथें युद्ध मांम्युं एवामां नाग नामा सारथीनो पोत्रो वरुण नामा परम श्रद्धावंत, द्वादश व्रतनो धरनारो, ठछ अछमना पारणानो करनारो तेने ठछने पारणे

चेडामहाराजायें दूकम कखो. ते वखते ते अछमनुं पञ्चस्काण करीने महा दुर्द्धर एवा रथमुसल संग्राममां अवतखो. तेनी साहामो कोणिकनो से नानी पण रथे बेसी सन्मुख आवीने बोव्यो के, महारी उपर प्रहार कर. त्यारें वरुण बोव्यो. हुं श्रावक बुं, माटे निरपराधीने आगलथी प्रहार के म करुं ? ते सांजलीने कोणिकनो सेनानी बोव्यो के, रुडुं रुडुं व्रत राख व्रत राख. एम कही कर्ण पर्यंत खेंचीने सेनांनीयें बाण मूक्युं. ते वरुणने मर्मस्थानके लाग्युं. त्यारें वरुणें पण अरुण लोचन करी एकज प्रहारें ते सेनानीने जमराजाने घेर मूक्यो. पढी पोताने पण गाढो प्रहार मर्मस्था नके लागेलो जाणी रणमांथी बहार नीकली तृणनो संथारो पाथरी तेनी उपर बेसीने विचारे ठे के, में महारा स्वामीनुं कार्य तो कखुं; पण हवे महारे स्वार्थ साधवानो अवसर ठे. एम चिंतवीने अरिहंत, सिद्ध, साधु अने केवलिजापित धर्म ए चारनुं शरण करी, सर्व जीवने खमावी, सर्व जीवनी साथें मैत्रीजाव राखी, अठार पापस्थानक जे सेव्यां ते वोसिरा वी, चारे गतिने विपे जे कांइ दुष्कर्म कखां ते सर्व त्रिविधें त्रिविधें वोसि रावीने, श्रीवीरस्वामीने नमस्कार करतो, इत्यादिक आराधना करीने चारे आहारनां पञ्चस्काण करी नवकारनां ध्यानमां तत्पर थको रह्यो.

एवामां वरुणनो मित्र एक मिथ्यादृष्टि ठे ते संग्रामथी बहार आवी वरु णने कहे ठे के, जेनुं तमने शरणुं तेनुं मने पण शरणुं होजो. एम बेहुज णें समाधिमां काल कखो. तेमां वरुणतो सौधर्म देवलोके उपन्यो. त्यां चार पद्योपम आयु पालीने महाविदेह क्षेत्रे मनुष्यावतार पामीने मोक्षे जशे. अने मिथ्यादृष्टि जे वरुणनो मित्र हतो ते मरीने मनुष्यपणें उपन्यो. ते पण फरी महाविदेहमां मनुष्य थइ मोक्षे जशे.

हवे वरुणनो कृत्य थयो जाणी चेडाराजाना सुजट तथा अठार गणो रा जामली बमणुं युद्ध करता हवा. त्यारें कोणिक पोतानुं बल जाग्युं जाणी ने पोतें चढ्यो. ते लडतो थको चेडा महाराजानी दूकडो आव्यो. त्यारें चेडा राजायें पण तेनी उपर दिव्य बाण मूक्युं. ते वेलाये इंदें कोणिकना मुख आगलवज्र कवच कखुं. अने चमरेंदें पठवाडे लोहनो संनाह कखो. तेथी चेडा राजानुं बाणतो अमोघ हतुं, पण निष्फल गयुं. ते देखीने चेडामहारा जाना सुजटें विचाखुं के, आपणा स्वामीनुं पुण्य खूट्युं देखाय ठे, पण बीजुं

વાણ ન મૂકયું. એવી પ્રતિજ્ઞા હોવાથી બીજું બાણ કોણિકની ઝપર ન મૂકયું. સંગ્રામથી ઝસરી પાઠો ઠેકાણે આવ્યો. બીજે દિવસે પણ એજ રીતે બાણ ખાલી ગયું. એમ દિન દિન પ્રત્યેં બેઠું જણનું માંહોમાંહે ધોર યુદ્ધ પ્રવર્ત્યું. બે ઢુના લશ્કરમાં થઈને એક ક્રોડને ઈંશીલાખ મનુષ્યનો ક્ષય થયો. તે સર્વ નરક અને તિર્યંચમાં ઝપજતા હતા. હેમચંડાચાર્યકૃત શ્રીવીરચરિત્રના અનુસારેં એ પાઠ છે. અને પ્રતિક્રમણસૂત્રવૃત્તિને અનુસારેં તો મહાશિલા કંટક સંગ્રામને વિષે નવ લાખ મનુષ્ય તો એક માઠલીની કૂંચે જઈ ઝપન્યા. તથા શ્રી જગવતીજી સૂત્રને અનુસારેં દશ હજાર એક માઠલીની કૂંચે ઝપન્યા. એ મતાંતર છે. તથા શ્રીવીરચરિત્રને અનુસારેં સામાન્ય પ્રકારેં બેઠું સૈન્યમાં થઈને એક ક્રોડને ઈંશીલાખ મનુષ્યનો ક્ષય થયો કહ્યો છે. અને શ્રી જગવતીજી સૂત્રને અનુસારેં મહાશિલા કંટકને રથમુસલ એ બેના સંગ્રામમાં પણ એટલાજ મનુષ્યોનો ક્ષય કહ્યો છે.

હવે અઢાર ગણ રાજા સર્વ પોત પોતાના નગરે જવાને ઇચ્છતા જાણીને, ચેડો રાજા નાશીને પોતાની નગરીમાં પેઠો. તે જોઈ નગરીને કોણિકેં વીંટી લીધી, તેવારેં હલ તથા વિહલ રાત્રે શૂરવીર થઈ સિંચાનક હાથી ઝપર બેસીને બહાર નીકળી લોકને મારી મારીને નાશી આવે, પણ કોઈથી પકડાય નહીં. ત્યારેં કોણિક મંત્રીશ્વરને કહેવા લાગ્યો કે, આપણું બધું લશ્કર તો એ હલેં વિહલેં ઝપડવ્યું, માટે એને જીતવાનો ઝપાય વિચારો. ત્યારે મંત્રીશ્વર બોલ્યા કે, જ્યાં સૂધી એ હાથી હોય, ત્યાં સૂધી એને કોઈ રીતેં ન જીતાય, માટે હાથીને મારવાનો ઝપાય એ છે, જે મારગમાં એક ઝાઈ બનાવવી. તેમાં ઝ્વેરનાં અંગારા જરીને તે ઝાઈને ઢાંકી મુકશું, જેથી તે જણાય નહીં. પછી તે હાથી ઝતાવલો આવતાં ઝાઈ માંહે પડશે, એટલે બલી જશે. એમ સાંજલી હલ વિહલને આવવાને માર્ગેં એજ રીતની ઝાઈ બનાવી ઝ્વેરના અંગારેં જરીનેં ઝપરથી ઢાંકી મૂકી. .

હવે હલ વિહલ સિંચાનક હાથી ઝપર બેસીને જેટલે ઝાઈ પાસે આવ્યા, એટલે તે હાથી વિજંગ જ્ઞાનવંત છે માટે આગલ પગ મૂકે નહીં. ત્યારે હલ વિહલેં તે હાથીને ઘણો નિઝંઢયો કે, આ વેલાયે તું ચાલતો નથી તે શું રણથી કાયર થયો કે ? એક તહારે માટે તો અમે પરદેશેં આવ્યા, બધાને વિયોગ થયો, ચેડા રાજાને મહા કષ્ટમાં નાંચ્યો. આટલા લોકનો

कह्य थयो, तेथी जो तहारा करतां कूतरो पाव्यो होत. तो रूडुं थात जे माटे तुं आज अमारा काममां पाठां पगलां दे ठे ते सारुं नथी.

एवुं सांजलीने हाथीयें हृदय विहृदने उतारी हेठा मूक्या, पढी पोतें खाइमां जंपापात दइ, मरीने पहेली नरके नारकी पणें उपन्यो. ते देखी ने कुमरो विचारवा लाग्या. हा ! हा !! धिक्कार पडो आपणने ! जे माटे आपणेज पशु ठैयें पण ए हाथी कांइ पशुं न हतो. जे हाथीने माटे मातामहने कष्टमां नांख्या. ते हाथी मरी गयो. अने हजी लगण डुबुद्धिना धणी अमे जीवियें ठीयें. ए सर्व नाशना करनार आपणे थया. माटे हवे आपणने जीववुं सारुं नही. अने कदाचित् जीवियें तो श्रीवीर वर्द्धमान स्वामीना शिष्य अइने जीवियें; पण अन्यथा न जीववुं. एम विचारे ठे, एट ले ते जाव साधुने शासन देवतायें त्यांथी उपाडीने. प्रभुं पासे मूक्या. चारित्र अंगीकार कछुं. एटलुं थयुं तो पण विशाला नगरीमां श्री मुनि सुव्रत स्वामीनो श्रूज ठे तेना प्रजाव अकी कोणिक विशाला नगरी न लइ शक्यो, त्यारें कोणिक बोढ्यो के, जो ए नगरीमां गर्दनें हल न फेरवुं, तो जंपापात करीने मरुं. अथवा अग्निमां पेशीने मरुं, एवी प्रतिज्ञा करी. तो पण नगरी लेवाइ नही. त्यारें कोणिक खेद धरंतो हवो. एवामां आकाशवाणी थइ के, जो मागधिका वेश्या साथें कुलवालुक साधु रमे, तो विशाला लेवाय. एवी वात सांजलीने कोणिक, आशावंत थयो. अने जाण्युं के, आकाशवाणी निष्फल जाय नही ॥ यतः ॥ बालकानां हि जाया या, जाया या योषितामपि ॥ औत्पातिकी च जाया या, सा वै जवति नान्यथा ॥ १५ ॥ पढी कोणिकें मंत्रीश्वरोने तेडीनें पूठ्युं के, कुलवालुक क्यां ठे ? तथा मागधिका गणिका पण क्यां ठे ? तेनी खबर काढो. मंत्री बोढ्यां. हे महाराज ! गणिकातो तमारी चंपा नगरीमां ठे, अने कुलवालुआनी तो खबर नथी. पढी अर्धुं सैन्य त्यां मूकी अने अर्धुं सैन्य साथें लेइने चंपायें जइ गणिकाने तेडावीने आदर कखो के, तमे बुद्धिवंत कलावंत ठो. माटे कुलवालुकने पति पणें करी लावो. अने तमारी कला सफल करो.

मागधिकायें पण ते वचन अंगीकार कछुं. त्यारें राजायें तेने वस्त्र अलंकारादिकें घणो सत्कार करी विसर्जी. गणिका पण पोताने घेर जइ कोइक कला विचारीने कपटथी लोकमां बार व्रतनी धरनारी खरी श्राविका थइ.

चैत्यपूजामां तत्पर, देशना सांजलवाने सावधान, आचार्य पण एम जाणे के, ए खरेखरी श्राविका ठे. एम करतां एक दिवस आचार्यने पूठ वा लागी हे स्वामिन ! कुलवालुक साधु ते कोण ठे ? त्यारें आचार्य तेनुं मर्म अणजाणतां बोड्या के, हे श्राविका ! सांजल. एक महागुणी आचार्य पंचाचारना पालनारा हता. तेने वानरानी पेठें अस्थिर चित्तवा जो एक लघु चेलो हतो. ते गुरुनी सारणा वारणा खमी न शक्यो, तो पण गुरु तो निरंतर तेने शिखामण दे, ॥ यतः ॥ परो हृष्यतु वा मा वा, विषवत्प्रतिजातु वा ॥ जाषितव्या हिता जाषा, स्वपद्गुणकारिणी ॥ १६ ॥ तो पण ते शिष्य कठोर वचनें अने मीठे वचनें पण गुरुनुं कहुं न माने.

एक दिवस विहार करतां नव्य जीवने प्रतिबोध देतां ते आचार्य श्री सिद्धाचलजीनी यात्रा करवा पधाखा एम श्रीउत्तराध्ययननी वृत्ति मध्ये कहुं ठे अने प्रश्नोत्तर रत्नमालानी वृत्तिमध्ये श्रीगिरनारें पधाखा एम कहुं ठे, ते वेलायें ते अविनीत चेलो पण साथें गयलो ठे. तिहां परमे श्वर बालब्रह्मचारी श्रीनेमिनाथने वंदना करी पाठा वलतां पठवाडेथी चे लायें गुरुने मारवा माटे उपरथी शिला रेडी. तेनो खडखडाट शब्द सांजलीने गुरुयें वेहु पग पहोला कखा. तेवारें ते शिलानो पठर गुरुना पग वच्चे थड जतो रह्यो. ते वेलायें गुरुने कषाय चड्यो, त्यारें गुरुयें शाप दीधो के, अरे पापी ! स्त्री थकी तहारो व्रतजंग थजो. चेले विचाखुं जे गुरुनो श्राप जूगो करवो, माटे ज्यां स्त्रीनुं नाम पण कोड न जाणे, त्यां जड बेसुं.

एम चिंतवी गुरुने ठांमीने पर्वतनी नदीने कांठे जड काउस्सगें रह्यो. मासखमण प्रमुखने पारणे कोड पंथी आवे, तेनी पासेथी आहार मले, तो ले, एम करतां चोमासामां नदी पूर आवी त्यारें शासन देवतायें विचाखुं के, तपस्वी मुनि तणाड जजो. एम विचारीने नदी बीजे मार्गे वाली. तेमाटे ते मुनिनुं नाम कुलवालुक एवं कहेवाणुं. एवं आचार्यनुं बोलवुं सांजलीने देश्या हर्ष पामती घेर आवी. पठी तीर्थयात्रा करवाने मिषें ज्यां ते कुलवालुक साधु ठे, त्यां आवी, वंदना करीने साधुने कहेवा लागी के, हे मुनि ! हुं गिरनार प्रमुख चैत्यने वांदवा नीकली तुं. त्यारें मुनियें काउस्सग पारी धर्मलाज देइने पूठयुं के, तमे क्यांथी आव्यां ? देश्या बोली. अमे चंपा नगरीथी तीर्थनी यात्रा करवा आव्यां, पण तीर्थ करतां

तो परमतीर्थ तमे मद्या तेमाटे आमारो आहार शुद्धमान ठे, ते लेइ पारणुं करीने अमारी उपर उपगार करो. एवा कपटी श्राविकानां वचन सांजल्या, एटले कृपावंत यइने तेणीनी साथे बहोरवा चाल्या. तेणीयें पण पूर्वे संयोजित डव्यना मोदक दीधा. ते मोदक वावल्या, एटले अतिसार रोग थयो. ते अतिसारें करी हाथ पण पण संकोची न शकें एवा ग्लान थया. त्थारें मागधिका बोली. हे स्वामिन् ! अमे पापणीउ ठियें जे माटे अमारा उपगारने अर्थें तमे पारणुं कछुं, अने आहारने अनंतर तमने रोग उपन्यो, ते माटे हे स्वामिन् ! तमने एकलां मूकीने अमाराथी केम जवाय ? अमारापण तो जेम बेडीमां घाले तेम घाल्या ठे, एम कह्नीने ते वेश्या त्यांज रही. अने उद्धर्तना प्रमुख करवाने वारंवार त्यां आवे. ते उद्धर्तना दिक करतां साधुने सर्व अंगे स्पर्श करती हवी. साधु पण अनुक्रमें तेनी साथें वातो करवा लाग्या. त्थारें ते पण कटाक्ष नेत्रें जोवा लागी. अनुक्रमें कुजवालुकनुं चित्त चढ्युं. जे माटे स्त्रीने संगें केटलिकवार तपस्या रहे ? मागधिका तथा मुनिने परस्परे शय्या, आसन, संजोग जेगो थयो. स्त्री न त्तरिनो व्यवहार प्रवर्त्यो. दिवसें दिवसें ते व्यक्तपणें प्रवर्त्यो. पढी तेना कह्याथी चंपायें आव्यो. जे कामांध होय ते स्त्रीना किंकर यइने गुं गुं न करे ? ॥ यतः ॥ सूपसंयोग कृत्यादि, कुरुते प्रेरितः स्त्रिया ॥ स्नेहजं दधि मध्ना ति, पश्य मंथानको न हि ॥ १७ ॥

इहां गणिकायें राजाने कछुं के, कुजवालुकने नत्तर करी लावी बुं. हवे ते गुं करे ? ते आज्ञा करो. त्थारें राजायें कुजवालुकने कछुं के, जेम विशाला नगरीने आपणे जांजीयें तेवो उपाय करो. एवां राजानां वचन सांजलीने महाबुद्धिनो निधान ते कुजवालुक लिंगीनो वेष करी विशाला नगरीमां अस्वजित गतियें चाल्यो, कोणिकें पण आवीने नगरी वींटी पड्यो. एवामां कुजवालुकें नगरीमां आहुं अवलुं जोतां श्री मुनिसुव्रत स्वामीनो शून देखीने विचाळुं के, आ शूननी उत्तम मुहूर्ते प्रतिष्ठा यइ ठे, माटे ज्यां सुधी ए शून होय त्यांसूधी आ नगरी इइयकी पण न लेवाय !

हवे त्यांना लोक पण गढ रुंधन होवार्थी आकुल व्याकुल थयां थकां ते कुजवालुकने लिंगी जाणी पूठवा लाग्या. के, अमारो गढरोध क्यारें मटशे ? तेमने कुजवालुक कहेवा लाग्यो के, हुं निमित्त सम्यकरीतें जाणुं

તું કે, જ્યાંસૂધી આ યૂન છે, ત્યાંસૂધી નગરીનો રોધ નહીં મટે. માટે જ્યારે આ યૂન જાંગવા માંદશો, ત્યારે લશ્કર હટતું જશે. એ નીશાની જાણજો. તે જ્યારે સઘલી યૂન ઝપાડી નાંચશે, તેવારે તો સર્વ ઝપડવ મટી જશે. તે વાત સાંજની નગરના લોકો તો લશ્કરની બીકે યૂન પાડવાને વલગ્યા, એટલે કુલવાલુકે કોણિકને જણે કહ્યું કે, તમે હમણાં ફાંચી ઝસરો (પાઠા જાત) તે સાંજની લશ્કર વે ગાઝ પાતું હટ્યું. એટલે લોકોને પ્રતીત આવી. તેથી લોકે આવી યૂન થડમૂલમાંથી કૂર્મન્યાસની (તલીયાની) શિલા સૂધી સ્વીદીને ઝપાડી નાંચી. તે વચ્ચે કોણિકે તે વિશાલા નગરીને બાર વર્ષને અંતે જાંગી. અને કોણિકને ચેડા મહારાજાનું યુદ્ધ નિવર્ત્યો. આ અવસર્પિણીમાં એવું યુદ્ધ કદી પણ થયું નથી.

હવે કોણિકે ચેડા મહારાજાને કહેવરાવ્યું કે હે આર્ય ? તમે મહારી માતાના પિતા ઠો, મહારા પૂજ્ય ઠો માટે કહો તમને શું પ્રિય કરું ? ત્યારે ચેડા મહારાજાયે વિદ્વીણ થઈને કહેવરાવ્યું કે, તને નિત્ય જય ઉત્સવની ફાંચ છે. તે માટે થોડીવાર વિલંબ કરીને સુખે નગરીમાં પ્રવેશ કરજે. એ વાત સાંજની કોણિકે વિચાશું કે એ શું માગ્યું ? તોપણ તે વચન માન્યું. એવા અવસરમાં ચેડારાજાની દીકરી સુજ્યેષ્ઠાનો દીકરો સાત્યકિ નામે વિદ્યાધર છે. તેણે વિચાશું કે, મહારા માતામહની નગરીની પ્રજાને પ્રજાતે શત્રુ લૂંટશે ? તે મહારાથી દેશ્યું કેમ સ્વમાય ? એવું વિચારી વિદ્યાયે કરી નગરીના સર્વ લોકને ત્યાંથી ઝપાડીને નીલવંત પર્વત ઉપર લેઈ ગયો. હવે ચેડા મહારાજાયે પણ ગલે લોઢાની પૂતલી બાંધીને અગાધ પાણીમાં પોતાનું શરીર પડતું મૂક્યું. તેજ વેળાયે ધરણેઈ પોતાનો સાધર્મિક જાણીને તેને પોતાના જીવનમાં લેઈ ગયા. જે માટે આઝ્યું ત્રૂઢ્યાવિના મરણ કેમ પામે ?

હવે ધરણેઈ ઘણી પ્રશંસા કરતો ચેડો મહારાજા પણ ધર્મધ્યાનમાં તત્પર થકો, મરણને અણવાંઠતો, અરિહંતાદિક ચારેનાં શરણાં કરતો, ચારેને મંગલ ધારતો, નિરીહ, નિરહંકારી, નિર્મમ એવા સાધુનાં શરણાં કરતો, સૈકડાગમેં જીવમાં જે કાંઈ અપરાધ કહ્યા તેની ગર્હાંકરતો, શ્રાવકનાં બાર વ્રત પાલતાં જે અતિચાર લાગ્યા હોય, તેને વોસિરાવતો, ક્રોધ, માન, માયા અને લોચેંકરી જે હિંસા કરી હોય, તેને ત્રિવિધેં ત્રિવિધેં મિહ્વામિ છુકડં દેતો, ક્ષત્યાદિક આરાધના કહ્યાનંતર પંચપરમેષ્ઠિ મંત્ર સંજારતો કા

ल करीने देवलोकमां पधाखो. कोणिक पण, गर्दजे हल जोतरीने नगरीमां फेरवी पोतानी प्रतिज्ञा पूरी करी घणा आमंवर सहित चंपानगरीयें आय्यो.

एवा अवसरमां जगत् गुरु पृथ्वीने पावन करता ग्रामानुग्रामे विचरता चंपानगरीने विषे पूर्णजड नामा वनमां आवी समोसखा. त्यां कोणिक राजा प्रमुख घणे आमंवरें वांदवा नीकळ्या. परमेश्वरनी देशना सांजलीने वैराग्य पामीने कालादिक दशे कुमारोनी दश माताउ पुत्र पौत्रादिकना अ जाव थकी दीक्षा अंगीकार करती हवी. हवे कोणिक परमगुरुने पूठतो हवो के, हे परमेश्वर ! जेणें जन्मथी मांमीने कामजोग न तज्या, ते चक्रवर्ती कड गतिमां जाय ? त्यारें प्रभु बोल्या. सातमी नरके जाय. इहां श्री हरिजडसूरिकृत दशवैकालिक तथा श्रीहेमचंडाचार्यकृत वीरचरित्र अने न वपद प्रकरण वृत्ति एमना लेखें चक्रवर्ती अधोगति जाय, अने श्रीजगवती जी सूत्रने अनुसारें सातमी नरके जाय ए मतांतर ठे. फरी कोणिक बो ल्यो. के स्वामी हुं मरीने क्यां जडश ? त्यारे प्रभु बोल्या तुं ठीनरकें जडश. तेवारें कोणिक बोळ्यो शुं हुं सातमी नरकें नहीं जाउं ? प्रभु बोल्या तुं चक्रवर्तीज नथी तो ए केवा विचार करे ठे ? कोणिक बोळ्यो. हुं केम चक्रवर्ती नही ! महारे चक्रवर्ती सरखी राजरुद्धि ठे. स्वामी बोल्या के, चौद रत्नमां एक रत्न उंहुं होय, तोपण चक्रवर्ती न कहेवाय. ते वेला अहंकार नो पर्वत एवो जे कोणिक तेणें अहंकारें करी लोढाना सात पर्वत एकेंडि रत्न निपजाव्या, अने पद्मावतीने स्त्रीरत्न उराव्युं तथा हस्ति रत्न, अश्व रत्न प्रमुख अल्पबुद्धिनो धणी पोतानी बुद्धियें कल्पतो हवो.

हवे जरतक्षेत्रने साधतो नवनवा मनोरथ करतो अनुक्रमें त्रैताढ्यनी तिमिस्रा गुफा सूधी महापराक्रम फोरवतो पडोच्यो ते पोतानी शक्ति अण जाणतो उन्मत्त थको दंभें करी गुफाना बारणां उघाडवा माटे त्रण बार ताडना करी. त्यारें कृतमाल नामा गुफानो अधिष्ठायक देव बोळ्यो के, मर वानी इच्छा करतो एवो कोण गुफानां बारणां ठोके ठे ? कोणिक बोळ्यो के, हुं अशोकचंड नामा चक्रवर्ती उपन्यो. हुं ते जरतक्षेत्रने जीततो थको आय्यो हुं. माटे मुज्जे तुं नथी उंजखतो शुं ? त्यारें कृतमाल देव बोळ्यो के, चक्रवर्ती तो बार थवाना हता ते सर्व थड गया, माटे अप्रार्थ्यनी प्रार्थना करना रा एवा हे राजा ! तुं तहारे ठेकाणे जा. तुज्जे कड्याण थाउ. कोणिक बो

લ્યો. હું તેરમો ચક્રવર્તી પુણ્યેં ઉપન્યો હું, જેમાટે પુણ્યેં શું ડુર્જન છે ? તું મ હારું પરાક્રમ નથી જાણતો ? માટે ગુફા ડઘાડ અન્યથા તું પણ રહીશ નહીં. એવાં અસંબંધ વચન સાંજલી દેવતાને કોણિક ઉપર ક્રોધ ચઢ્યો. તેણેં બાલી જસ્મ કહ્યો. મરીને ઠઠી નરકે ગયો. એ અતિ લોજથી મરીને નરકે ગયો ॥ એ કથા શ્રીવીરચરિત્રમાં કહી છે ॥ ઇહાં કોશ્ક એમ કહે છે કે, સર્વ ચક્રવર્તી જેવારેં તિમિસ્રા ગુફાનાં બારણાં ડઘાડે, તેવારેં તેનો સેનાની બાર યોજન ઘોડો પાઠો હટાવે. નહિં તો બાલી નાસ્તે; પણ એ વાત અનાગમિ ક છે. આવશ્યકની ટિપ્પણમાં પણ ના કહી છે. તથા જંબુદ્વીપપ્રકૃતિમાં ક હું છે કે, સેનાની હાથેં ગુફા ડઘાડે. તથા ટીકામાં પણ આવશ્યક ટિપ્પણ ની સાસ્ત્રે ના કહી છે ॥ ઇતિ કોણિક કથા ॥ ઇતિ શ્રી સકલ સજ્જા ના મિનીજાલસ્થલતિલકાયમાન પંક્તિ શ્રીઉત્તમ વિજય શિષ્ય શ્રી પદ્યવિજય ગણિકૃત બાલાવબોધે શ્રીગૌતમકુલક પ્રકરણે તૃતીય ગાથાયાંચત્વાર્યુદાહરણાનિ સમાપ્તાનિ ॥ ૩ ॥

પૂર્વે ફલદારેં ક્રોધાદિક વર્ણવ્યા, હવે એ ક્રોધાદિકનું સ્વરૂપ કહે છે. અથવા, પૂર્વે જે કહ્યું, તેહજ ફરી દેશથી ઉપમા દેખાડી કહે છે. અથવા ત્રીજી ગાથાને અંતે કહ્યું કે, લોજવંત નરકેં જાય, અને નરકના જવમાં ડુઃખ તો કડવાં કહ્યા છે, “ પહ્લા કડુઆ વિવાગા ” ઇતિ ઉત્તરાધ્યયન વચનાત્ ॥ તે કડવું તો વિષ હોય, માટે ચોથી ગાથાની આદિમાં વિષ પૂઠે છે. એટલે વિષ તે શું કહિયેં ? એ સંબંધે આવી ચોથી ગાથા તે કહે છે.

**॥ કોહો વિસં કિં અમયં અહિંસા, માણો અ
રી કિં હિયમપ્પમાડ ॥ માયા જ્ઞયં કિં સરણં
તુ સચ્ચં, લોહો હુહો કિં સુહમાહં તુઠિ ॥ ૪ ॥**

અર્થ:—ઇહાં ગુરુ પ્રત્યેં શિષ્યેં પૂઠ્યું કે, હે સ્વામિન્ ! (વિસં કિં કે ૦) વિષ એટલે શું ? ત્યારેં ગુરુ બોલ્યા, હે શિષ્ય ! (કોહો કે ૦) ક્રોધ તેજ વિષ જાણવું. તે વિષ ઉપર સ્વંધક આચાર્યની કથા કહે છે.

સાવહી નગરીને વિષે જિતશત્રુ રાજાની ધારણી નામક પટરાણી છે. તે

नी कूखे स्कंधक नामा पुत्र थयो. तेने पुरंदरजसा नामक जगिनी ठे. तेने कुंजकारकटक नगरें दंमक राजाने परणावी ठे. ते दंमक राजाने पालक नामा पुरोहित ठे. एक दिवस दंमक राजायें कांश्क काम उद्देशीने पालक ने पोताना ससरा पासें मोकल्यो ठे. त्यां जितशत्रु राजानी सज्जामां कोइ वार्त्तावर्ज्ञें करी पालकें धर्मचर्चा करवा मांम्ही. ते चर्चा करतां पालक पोतें ना स्तिकमति ठे, तेथी तेणें नास्तिक मत थाप्युं. त्यारें पासें वेठेला स्कंधक कुमार जैन धर्मना तत्त्वना जाण हता. तणें जैनमार्गमां कहेली युक्तियें करी पालकने निःपृष्ठव्याकरण करी मानच्रष्ट करी भूक्यो. तेथी पालक क्रो धें जराणो; पण कांश् चाल्युं नही. पढी जे कामें आव्यो हतो, ते काम करीने पाठो पोतानी नगरीयें आव्यो.

एक दिवसें वीशमा तीर्थंकर श्रीमुनिसुव्रत परमेश्वर हरिवंशमां उपन्या ते जगजुरु विहार करतां सावढी नगरीयें समोसखा. तेमने स्कंधककुमार वांदवा आव्या. प्रभुजीयें देशना दीधी, ते सांजलीने स्कंधककुमार वैराग्य पामी पांचर्ज्ञें पुरुषनी साथें दीक्षा लइ उग्र विहार करता हवा. समस्त सिद्धांतनो सार अवगाह्यो. प्रभुजीयें एमने पांचर्ज्ञें साधुजीना आचार्य कखा. एक दिवसें स्कंधकाचार्यें आवीने प्रभुजीने विनंति करी के, हे जगव न ! जो तमारी आज्ञा होय, तो पुरंदरजसा वेहेन तथा दंमक राजा बने वी प्रमुखने प्रतिबोधवा जावं ? त्यारें प्रभुजी मौन रह्या. वली बीजी वार पूठ्युं, एम त्रीजी वार पूठ्युं, त्यारें प्रभु बोल्या के, तमारे प्राणांत उपस र्ग थजो. ते सांजली स्कंधक अणगार बोल्या के, हुं आराधक तुं के नहिं ? प्रभु बोल्या के, तारा विना तहारा शिष्य सर्वे आराधक ठे. स्कंधक अण गार बोल्या हुं शुं न पामुं ? एम कही प्रभुने वंदना करी पांचर्ज्ञें अणगार साथें कुंजकारकटक नगरें पढोता.

ते वात सांजलीने स्कंधकने आवतां पहेलांज ज्यां साधुने उतरवानुं उ द्यान ठे, त्यां पालकें अनेक शस्त्र दटाव्यां, ते स्थानकें स्कंधकाचार्य पण पधाखा. तेमने दंमकराजा नगरना लोक सहित वांदवा आव्या. गुरुयें दे शना दीधी. जवनी अनित्यता देखाडी. ते सांजलीने सहु हर्ष पाम्या. पढी एकांते राजाने तेडीने पालक कहेवा लाग्यो के, हे महाराज ! ए स्कंधक ते पाखंमी ठे. आचारच्रष्ट ठे. एमां साधुपणुं नथी. ए पांचर्ज्ञें

साधु जे एनी साथें आव्या ठे ते सर्व सहस्रयोधी सुजट ठे. ते तमारुं राज्या लेवा आव्या ठे. राजा बोव्यो, तें केम जाण्युं ? पालक बोव्यो एतुं कपट हुं तमने देखाडीश. एम कही साधुउने कोइक कार्य उद्देशीने बीजा वनमां उताव्या. पढी धरतीमां दाटेला शस्त्र सर्व ते पालकें, राजाने देखा ज्यो. शस्त्र देखीने राजानुं चित्त चंचल थयुं. तेज वेला पालकने आझा दीधी के तुं एने तहारे गमे तेम करजे. एम कही राजा घेर गयो.

पढी पूर्वलो छेप राखीने पालक पुरोहितें पुरुष पीलाय एवुं यंत्र आपीने ते साधुउने घाणीना यंत्रमां नांखवामां मया. तेवारें स्कंधकाचार्य तो सहुनी पासे रहीने प्रत्येकने उपदेश देवा लाग्या के, हे मुनिउ ! तमे परस्वजाव मां प्रवेश करशो नही. आत्मस्वजावमां रहेजो. ए पालक तमारो शत्रु नथी; पण तमने सिद्धि साधतां साहाय्यकारी मद्व्यो ठे. जे कर्म घणे कालें ह्य थाय, ते कर्म अल्पकालमां ह्य थजो. माटे मरणथी मरशो न ही. समाधि मरणने तो मुनिराज वांढेज ठे. माटें वेदनाथी बीहीशो न ही. एवी वेदनाउ तो आ आत्मा समता विना अनंतीवार जोगवी आ व्यो ठे. ते माटें समतामां रहेजो. धैर्य मूकशो नही. सर्व जीव पोतानां क स्वां कर्म जोगवे ठे ॥ यतः ॥ सवो पुत्रकयाणं, कम्माणं पावए फल विवा गं ॥ अवराहेसु गुणेषु य, निमित्तमित्तं परो होई ॥ १ ॥ तेमाटें एक पोतानुं आत्मस्वरूप निपजाववाने अर्थें शुद्ध ध्यानमां रहेजो. इत्यादिक गुरुना वचन सांजली ते महात्मा पण सकल कर्मनो अजाव करीने सिद्धि सीमंतिनीने वरता हवा. एम अनुक्रमें चारजें ने नवाणुं मुनिराज तो सकल कर्मरूपी. इंधणां बाली शुक्लध्यान ध्यायीने अंतगड केवली अइमोहें गया.

हवे एक लघु शिष्य शेष रह्यो ठे, तेने पण ते पापीयें पीलवा मांमथो त्यारें स्कंधकाचार्य बोव्या रे पालक ! प्रथम मने पील, पढी तहारे गमे ते म करजे. एम कहेथके पण ते दुष्टात्मायें सर्वनुं दुःख आचार्यने देखाड वा सारु प्रथम लघु शिष्यने पील्यो. ते पण ह्यकश्रेणी मांमी केवलज्ञान पामीने अव्याबाध सुखनो जोगी थयो. एवुं तेनुं कृत्य देखीने आचार्यें विचारुं के, अहो ! ए दुरात्मायें महारुं एटलुं वचन पण न मान्युं, तें थी आचार्यने महाक्रोधानल व्याप्यो. तेणें करी गुणरूप इंधणनें बाली नांख्यां, अहो ! महारां देखतां ए पापीयें गुं निपजाव्युं ? ए दुष्ट पालक

तथा दुष्ट राजा अने नगरना लोक पण महा निर्दयी देखाय ठे. ए रीतें क्रोधाध्मात थका स्कंधकाचार्यें पालकने उद्देशीने कहेवा मामयुं के, रे पापी! आ तपनेज प्रजावें हुं तमारो वध करनारो याजो ! एवं नियाणुं कयुं. एटले तेणें स्कंधकाचार्यने पण घाणीमां पीड्या. ते स्कंधकाचार्य विराधि त संयमी यइने अभिकुमार निकायमां जइ देवतापणें उपना.

एवा अवसरमां स्कंधकाचार्यनुं रजोहरणं रुधिरें खरडयुं, माटे मांसनी चांतियें कोइक पंखीयें उपाडयुं. ते पंखीना मुखमांथी तूटीने स्कंधाकाचार्यनी बहेन पुरंदरजसाना मुख आगल पडयुं. ते रजोहरण तेनी बहेन उलख्युं. अने लोकने मुखें सर्व वृत्तांत सांजळ्युं. तेवारें ते पुरंदरजसा राजा पासें आवीने कहेवा लागी के, रे पापी ! दुरात्मा ! इनीतिना करनार ! आ कु कर्म तें शुं कयुं ? तें साधुहत्या करी तेथी तहारुं नरकं विना बीजुं को इ ठेकाणुं नथी. ए साधुहत्या महा अनर्थनी करनारी ठे. एम वारंवार निजृंभना करीने संसारथी उपरांठी थकी वैराग्यवंत थइ. एटले शासन दे वतायें तेने परिवारसहित उपाडीने श्रीमुनिसुव्रत स्वामीनी पासे जइ मूकी. तिहां तेणीयें दीक्षा अंगीकार करी, पोतानुं आत्मकार्य साध्युं.

हवे स्कंधकाचार्य अभिकुमार देवतापणें उपन्यो, एटले अवधिज्ञानें उपयोग दीधो के, तत्काल कषाय जाग्यो. तेवारें क्रोधें करी पालकसहित दंभक राजानो देश बालीने नरम कयो. त्यां ते देशनुं दंभकारण्य एवं ना म लोकप्रसिद्ध थयुं. ए रीतें क्रोधने विषे स्कंधकाचार्यने विष थयुं. ए कथा श्री उपदेशमालानी वृत्तिमां ठे. इति स्कंधकाचार्य कथा ॥

हवे विषनुं प्रतिपद्दि अमृत ठे, माटे अमृत पूढे ठे. इहां पण किंशब्द लेवो. एटले गुरुप्रत्यें शिष्य पूढे ठे के, हे स्वामिन् ! (अमयं किं के०) अमृत ते शुं ? त्यारें गुरु कहे ठे के, (अहिंसा के०) सर्व जीवनी दया पालवी तेज अमृत जाणवुं. जे कारण माटे सर्व जीव जीवुं इहे ठे. ॥ यतः ॥ सवे वि जीवा इहंति, जीविं न मरिक्लिं ॥ तम्हा. पाणिवहं घोरं, निगंथा वज्जयंति ॥ १ ॥ ते उपर जीम कुमरनो दृष्टांत कहे ठे.

जरतक्षेत्रने विषे कमलापुर नगरें हरिवाहन राजा राज्य करे ठे. ते नेम दनसुंदरी नामें पटराणी ठे. तेणीयें सिंहस्वप्ने सूचित महातेजवंत पुत्र प्रसव्यो. तेनुं कुलक्रमागत जीमकुमर एवं नाम दीधुं, अनुक्रमें ते पांच

ધાવેં જાલતો પાલતો મહોટો થયો. તે રાજાને બુદ્ધિસાગર નામેં પ્રધાન છે. તેનો મતિસાગર નામેં પુત્ર હતો તે કુમરનો મિત્ર થયો. છે તે કુમરને ઘણો ઇષ્ટ વદ્ધન છે, તેથી ક્ષણ માત્રપણ તેનો વિયોગ ન સ્વમાય. એક દિવસ પુત્રસહિત રાજા આસ્થાન સજામાં બેઠો છે, એવામાં વનપાલકેં આવી વધામણી દીધી કે, હે રાજન્ ! આપણા ઝ્યાનને વિષે દેવચંડ નામેં આચાર્ય પધાયા છે. તે સાંજલીને રાજા હર્ષિત થઈ એક મુકુટ વિના બીજા પોતાના સર્વ અલંકાર વનપાલકને દેતો હવો. પછી રાજા પરિવારસહિત કુમરને તેડીને વંદના કરવા ગયો. ત્યાં વંદના કરી યથાયોગ્ય સ્થાનકેં બેઠો. ગુરુયેં પણ ધર્મલાજ દેશને ધર્મદેશના દેવા માંમી, અને કહ્યું કે, રે જવ્ય પ્રાણી ! દશ દૃષ્ટાંતેં કરી મનુષ્યનો જવ પામવો દોહિલો છે. માટે મનુષ્ય જવ પામી મોક્ષમાર્ગેને વિષે યત્ન કરવો. તે દેશના સાંજલીને રાજાયેં સમકિત મૂલ્યવાર વ્રત અંગીકાર કહ્યાં. અને જીમકુમર પણ દેશના સાંજલી શ્રદ્ધાવંત થયો. ત્યારેં મુનિયેં યોગ્ય જાણી જીમને કહ્યું. હે જીમ ! તું દયાવ્રત ચોક્કું પાલજે. બીજાં વ્રત તે પ્રથમ વ્રતની વાડરૂપ છે, દયા તે સર્વ ધર્મની માતા છે, માટે કોઈ નિરપરાધી જીવને હણીશ નહીં. આહેડો પ્રમુખ સર્વ આ તજજે. એવું સાંજલીને જીમેં નિરપરાધી જીવને હણવાનાં પચ્ચસ્કાણ કહ્યાં, સમકિત પણ અંગીકાર કહ્યું. વલી મુનિ બોલ્યા કે, તુજને ધન્ય છે. જે માટે તેં બાલક થકાં પણ વૃદ્ધના જેવી મતિ કરી. પછી તેને સ્થિર કરવા માટે મુનિયેં એક ઝડાહરણ કહ્યું, તે કહે છે.

કોઈક ગામમાં ઠ પુરુષ ઘાત કરવાને અર્થેં ગયા. તેમાં એક બોલ્યો કે, દ્વિપદ, ચતુષ્પદ જે આવે તેને મારો. બીજો બોલ્યો, પશુને માણે શું થાય ? માટે મનુષ્યને મારો. ત્રીજો બોલ્યો, મનુષ્યમાં પણ સ્ત્રીને મારશો નહિ; પરંતુ પુરુષને મારજો. ચોથો બોલ્યો, પુરુષમાં પણ હથેલીયાર બંધને મારજો, પણ બીજાને મારવાનું શું કામ છે ? પાંચમો બોલ્યો, જે કોઈ આપણને મારવા આવે તેને મારજો, પણ બીજાયેં આપણું શું બગાડ્યું છે ? ત્યારેં ઠગો બોલ્યો, કોઈને મારશો નહીં. આપણું કામ સહ્યાથી કામ. એ ઠયેં પુરુષ અનુક્રમેં ઠયે લેશ્યાના પરિણામી જાણવા. તેમાટે હે જીમકુમર ! તું ઊત્તમ શુક્લ લેશ્યાનો ધણી થજે. તેં બાલક થકાં જહું નિયમ લીધું. તે સાંજલીને જી

मकुमर बोड्यो. हे स्वामिन् ! तमे आवी तरुण वयमां चारित्र केम ली धुं ? तेनुं कारण कृपा करीने कहो. त्यारे मुनि बोड्या सांजल.

कोकण देशमां सिद्धपुर नामे नगरें जुवनसार नामें राजा ठे. ते राजा एक दिवस सजामां बेठो थको दक्षिण देशथी कोऽ अद्भुत नाटकीया आ व्या ठे, तेनुं नाटक जुए ठे. तेमां एकाग्र मन करी बेठो ठे. एवामां एक निमित्तियो आव्यो ठे, तेने जोऽ राजायें कह्युं के, आ अवसरें निमित्तिया ने शुं करियें ? त्यारें प्रधान बोड्यो के, हे राजन् ! नाटकीया तो वली म जशे, पण झानी पुरुष मजवा दोहिला ठे. ते माटे सर्व वात पडती मूकी झानीने आदर करी बोलावो. त्यारें राजायें पण तेने आदरसहित बोला व्यो. निमित्तियो आव्यो त्यारें राजायें प्रणाम कखो. निमित्तियो पण आ शीर्वाद देशने यथास्थानकें बेठो. राजायें कह्युं, हे निमित्तिया ! तमारे कुशल ठे ? त्यारें दीन वचनें निमित्तियो बोड्यो. हे स्वामिन् ! कुशल तो एवुं ठे के, जे मुखें कही न शकियें. त्यारें राजा शंका पामीने बोड्यो के, शुं आकाश त्रूटी पडशे ? के, शुं अनार ठे ? निमित्तियो बोड्यो के, तमें कहो ठो तेमज थशे. त्यारें राजा नयच्रांत थशेने पूठवा लाग्यो के, हे निमित्तिया ! तहारा ज्ञानमां आव्युं होय ते साचुं कहे. त्यारें निमित्तियो बोड्यो. हे राजन् ! हमणां बे घडी पठी मुसलधारायें मेघ वरसशे. जेथी घरबार सर्व एकाकार थशे. ते सांजलीने आस्थान सजाना सर्व लोक नयच्रांत थया. एवामां उत्तर दिशानो वायरो वाह्यो, अने कृण्णैकमां तो मात्र कचोला जेटलुं वादलुं थयुं. ते जोऽ निमित्तियो बोड्यो. जो लोको ! ए जुउ ! आ आवडुं वादलुं ठे ते सर्वत्र पसरि जशे. एम कहेतां तो.ते वादलुं स घले व्यापी गयुं. आस्थान समाना लोक सर्व पोताने घेर गया. नाटक पण विसर्ज्युं. एटले गाजवीज थवा लागी, पठी मुसलधारायें वर्षाद वर सवा लाग्यो. कृण्णैकमां जोतां जोतां पाणी विस्तार पाम्युं. नगरमां हा हाकार थइ गयो. लोक घणो बुंबारव करवा लाग्या. पाणी समाय नही. पठी राजा, प्रधान अने निमित्तियो ए त्रणे सात जूमीना महोल उपर चढया. राजा, नगर लोकना आक्रंद सांजलतो घणुं दुःख धरवा लाग्यो. पाणी तो कृण्णैकमां सातमी जूमीयें चढी गयुं, ते देखीने राजा बोड्यो. अहो ! में विषयमां आसक्तचित्तें श्रीजिनेश्वरनामित धर्म कखो नही, अने

હવે મરણ તો ઢૂકડું આપ્યું માટે હવે શી ગતિ થશે ? હા હા ! હું ફોગટ નવ હાથો ॥ યતઃ ॥ આયુર્વર્ષશતં નૃણાં પરિમિતં રાત્રૌ તદર્ધં ગતં, તસ્યા ઈસ્ય પરસ્ય ચાર્દમપરં બાલત્વવૃદ્ધત્વયોઃ ॥ શેષં વ્યાધિવિયોગદુઃસ્વકલિતં ચાયુઃ પરિહ્નીયતે, જીવે વારિતરંગચંચલતરે સૌખ્યં કુતઃ પ્રાણિનામ્ ॥ ૩ ॥ હવે શું કરું, ક્યાં જાવું ? હવે તો શ્રીઅરિહંત, સિદ્ધ, સાધુ અને ધર્મ એ ચારનું શરણું માહારે છે. એમ બુંબારવ કરે છે. ત્યાં તો પાણી ઢૂકડું આવી પહોંચ્યું.

એવામાં એક જહાજ આવતું દીતું. પ્રધાન બોલ્યો. આ પ્રવહણ કોઈક દેવતા તમારી ઉપર પ્રસન્ન થઈને લાવે છે. તે માટે એ પ્રવહણ ઉપર બેસ જો. હવે તે પ્રવહણ ઢૂકડું આપ્યું અને તેના ઉપર પગ મૂકવા જાય એટલે મેઘ પળ ગયો, ગાજવીજ પળ ગઈ અને પૂર્વલી પરં નાટક જુએ છે, કચેરી ના લોક સર્વે બેઠા છે, એનું દીતું. ત્યારેં રાજાયેં નિમિત્તિયાનેં પૂઠ્યું કે, આ આશ્ચર્ય તે શું ? નિમિત્તિયો બોલ્યો, હે રાજન્ ! આ ઇંડજાલની વિદ્યાના બલેં મેં તમને તમાસો દેખાડ્યો. તે સાંજલી રાજાને રીજ ઉપની, નિમિત્તિયાને દાન દેઈ વિસર્જ્યો. હવે રાજા ચિત્તમાં વૈરાગ્ય પામ્યો વિચારે છે કે, જેવું ઇંડજાલ, તેવું એ રૂપ, યૌવન, સ્નેહ, આઝખું, સંપદા પ્રમુખ સર્વે અસ્થિર છે, હું આ અપવિત્ર કાયામાં મગ્ન થયો છું, ઇત્યાદિક વિચારતાં ચિંતવે છે કે, મહારા પૂર્વજેં જે ધર્મ આચર્યો તે હું પણ આચરું. એવો નિશ્ચય કરી હરિવિક્રમ પુત્રને રાજ્યેં આપી પોતેં તિલકાચાર્ય નામેં આચાર્યની પાસેં ચારિત્ર લીધું. તે જીવનસાર હું પોતેંજ છું. એ મહારા વૈરાગ્યનું કારણ તુજને કહ્યું.

તે માટે હે જીમ ! તેં જે પ્રાણાતિપાત સ્થૂલવ્રત લીધું છે, તેમાં સાવધાન થજે, નિશ્ચલ રેજે. જીમ બોલ્યો હે. સ્વામિન્ ! તમારું વચન પ્રમાણ છે. પછી વંદના કરી સદુ પોતાને સ્થાનકેં પહોંતા. જીમપણ યુવરાજ પદવી જો ગવતો, ધર્મનિયમ કરતો વિચરે છે. એક દિવસ તે કુમર મિત્ર સાર્યેં ક્રીડા કરે છે, એવામાં એક કાપાલિક આવ્યો. તે આશીર્વાદ દેઈને એકાંતે કહેવા લાગ્યો. હે જીમ ! તું પરમોપકારી છો, માટે સાંજલ. મહારે જીવનદ્વો જિણી નામેં વિદ્યા છે, તે બાર વર્ષ સાધતાં મેં પૂર્વ સેવા તો કરી. હવે ઉત્તર સેવામાં કાલીચૌદશને દિવસે સ્મશાનમાં જઈને સાધીશ તેવારેં તું મહારો ઉત્તરસાધક થાય તો મહારી વિદ્યા સિદ્ધ થાય. તે સાંજલીને કુમર વિચારે છે કે, આ અસાર શરીરેં કરી કોઈને ગુણ થાય તો ઘણુંજ રૂઢું. એમ ચિં

तवीने कुमरें तेनुं वचन मान्युं. तेवारें कापालिक बोळ्यो. कालीचौदशने आ ववाने दश दिवस बाकी ठे. त्यांजगें हुं तमारी पासें रहीश. तेपण कुमरें मान्युं. हवे ते योगी, कुमर साथें खाय, पीये, एकांते वातो करे, एम करतां एक दिवस मंत्रिपुत्र बोळ्यो. हे कुमर ! तमारे ए पाखंमी साथें गोष्टी करवी सारी नथी. जेमाटे दुर्जननी संगति अनर्थकारक ठे. कुमर बोळ्यो, हे मित्र ! तमें साचुं कद्युं पण में दाक्षिणतायें हां कही ठे, ते हवे नाकारो केम कहे वाय ? वली मंत्री पुत्रें घणु वाखी तो पण कुमर न रह्यो. अनुक्रमें कालीचौद शे निर्णय थकां स्मशानमां गया. त्यां कापालिकें मंजु आलेखी कोइक दे वताने संजारीने जीमनी शिखा बंध करवा मांमी. त्यारें जीम बोळ्यो मारी शिखायें बंध श्यो ? महारुं सत्व ठे तेज शिखाबंध ठे. एम कही हाथमां खड्ग लश्ने साहसिक थको उजो थयो. त्यारें कापालिकें विचाखुं के, शिखा बंधनने ठळें तो ए न ठलाय, हवे पराक्रमें एनुं मस्तक लेउं. एम विचारीने आकाश सरखुं पोतानुं रूप करीने महा गर्जरिव करतो कोपें जराणो थ को जीमने कहेवा लाग्यो. रे रे बालक ! तहारुं मस्तक पराक्रमें लेइश. अ ने जो तुं पोतानी मेळें आपे तो आगळे जवे देवता थइश. त्यारें जीम बोळ्यो. रे चंमाल, पाखंमी, मायावी, तने हुं शत्रुनी पेठे मारीश. एम कहे ठे, एवामां पाखंमीयें शस्त्रघात कखो. ते घात जीमें वचमांथी बचावीने हाथमां तरवार थइ हती ते सहित कापालिकने खंधे चढी बेठो. अने मनमां विचारे ठे के, एने मारुं के नही ? वली विचाखुं के, जीवतो सेवा करे तो कोण मारे ? एम चिंतवे ठे. एवामां तो ते पाखंमीयें जीमनें पकडीने आकाशे उठाव्यो. त्यांथी पडतां एक यक्षिणी देवी तेने करसंपुटमां राखी पोताना मंदिरमां लइ आवी. त्यां रत्नमय सिंहासन उपर बेंसारीने यक्षिणी कहेवा लागी. हे सुजग ! आ विंध्याचल पर्वतमां हुं वैक्रिय जुवन बनावी क्रीडाने अर्थें वसुं हुं. हुं कमला नामें यक्षिणी हुं. आजे परिवार सहित अष्टापदे जश्ने त्यांथी पाढी वलतां इहां तुजने पडतो देखीने हुं इहां लइ आवी हुं. हुं महाकंदर्पें करी पीडा पामुं हुं, अने तुं दयावंत ठे. हुं तहारे शरणे आवी हुं. ते माटे मने पीडा पामंती राख. आ महारो परिवार ते तहारो चाकर रूप जाणजे. ते माटे महारी साथें दिव्यजोग जोगव. ते सांजलीने जीम बोळ्यो. हुं जूमिगोचर अने तमे देवांगना ठो, तेथी आप

ણો સંગમ કેમ થાય ? વલી પણ મહારી વાત સાંજલ. જે વિષય તે આગ લ મહા દારુણ વિપાકેં આવે છે, વિષયાસક્ત થકા જીવ નરક નિગોદને વિષે નમે છે ॥ યતઃ ॥ સદ્ધનં કામા વિસં કામા, કામા આસીવિસોવમા ॥ કામા પહે ય માણા, કામા જંતિ ડુગ્ગં ॥ ૪ ॥ તે માટે તમે મહારે માતા વરોબર ઠો. તો એવી વાત મ કહેશો. એમ કહીને પગે લાગ્યો. ત્યારેં યદ્દિ ણી બોલી. તું સાહસિક ઠો, માટે કાંઈક માગ ! કુમર બોલ્યો મહારે સર્વ છે એક શ્રીજિનેશ્વરનું શરણું છે, તે ઊપરાંત મહારે બીજું કાંઈ જોતું નથી. દેવી બોલી, મહારે પણ આજ પઠી શ્રીજિન વીતરાગ તેહજ શરણ છે.

એ રીતેં બેહુ જણ પરસ્પર વાતો કરે છે, એવામાં અકસ્માત્ મધુર ધ્વનિ સાંજલીને કુમરેં પૂછ્યું કે, આ ધ્વનિ ક્યાં થાય છે ? દેવી બોલી. એક સાધુ ઊપવાસ કરીને ચીમાસું રહ્યા છે, તે સપ્નાય કરે છે, તેનો એ શબ્દ છે. જીમ બોલ્યો, તેમને વાંદીને જન્મ સફલ કરિયેં. એમ કહી કુમર તેની સાથેં ચાલ્યો યદ્દિ ણી પણ પરિવારસહિત માર્ગે દેખાડતી ચાલી બેહુ મુનિ પાસે આવી વં દના કરીને મુનિનો સપ્નાય બેઠા સાંજલે છે અને અનુમોદના કરે છે.

એવામાં આકાશથી એક યુજા આવતી દીઠી. તે અકસ્માત્ કુમરની પાસેં આવી પડી. જીમેં વિચાણું કે, આ શું કરશે ? એટલામાં તો તે યુજા, જીમનું સ્વપ્ન લઈ ચાલવા માંડી. કુમરેં વિચાણું કે, આ લાંબી કાલી કો ની યુજા છે અને એ ક્યાં જશે ? એવું વિચારી કૌતુકસહિત ઊઠલીને તે યુજા ઊપર ચઢી બેઠો. માર્ગેં અનેક પર્વત, નદી, વન દેખતો કાલિકાનું યુવન ધરતી ઊપર છે ત્યાં આવ્યો. તે યુવન કેવું છે ? તો કે જેને નાના પ્રકારના હાડકાંની તો જીંત છે, મનુષ્યના મસ્તકના તો કોશીષા છે, હ સ્તિના દાંતનાં તોરણ છે, કેશપાશની ધ્વજા છે, વાઘના ચામડાનો ચંડુ ઝ છે, રુધિરેં કરી રક્ત પૃથ્વીનું તણું છે, તે યુવનને વિષે મસ્તકની માલા ની ધરનારી, ક્રૂર નેત્રની ધણિયાણી, પાડાનું જેનું વાહન છે એવી કાલિકાની મૂર્તિ દીઠી. તેના મુખ આગલે એક હૃષ્ટ, ધૃષ્ટ, પાપિષ્ઠ, પાશ્વંદી, જે ણે વામહસ્તમાં એક પુરુષ પકડ્યો છે, એવો એક કાપાલિક બેઠો દીઠો. એ નો જમણો હાથ તે જેના ઊપર જીમ બેસીને આવ્યો તેજ છે. તે જોઈને જીમ મનમાં વિચારે છે કે, એના હાથમાં પુરુષ છે તેને એ શું કરશે ? તે તમા સો જોઈ. એમ વિચારીને તે હાથ ઊપરથી ઊતરીને ક્યાંક ઠાનો ઝનો રહ્યો.

हवे ते कापालिक हाथमां खड्ग लेइने ते वाम हाथमां पकडैला पुरुषने कहेवा लाग्यो. रे रांक ! तुं तहारा इष्ट देवने संजार. हुं आ खड्गे करी तहा रुं मस्तक ठेदीने देवतानी पूजा करीश. त्थारें ते पुरुष बोड्यो. जगत् जी वना उपगारी एवा एक श्रीवीतराग तेनुंज महारे शरण होजो. वली परोप कारी, पुण्यवंत, मने प्राण थकी अधिक, दयावंत, धर्मनो रसियो एवो जे नीम कुमर जेने में वाख्यो तो पण ते कापालिकनी साथें शुं जाणु क्यांय गयो ? तेनुं महारे शरण होजो एम कही पढी. पाखंमीने कह्युं के हवे तहारे जे करवुं होय ते तुं वहेलुं कर. पाखंमी बोड्यो, तेने तो लक्ष्णवंतो जाणी हुं देवनी पूजाने अर्थे लाव्यो हतो, पण ते शुं जाणियें क्यायें नाशी गयो. हवे तेने स्थानकें तुजने लक्ष्णवंतो जाणीने लाव्यो हुं. माटें तेने संजाखा थी शुं वलवानुं ? ते तो श्वेतजिहु पासे बेगो ठे. ते वात सांजलीने नीम कुमर बोड्यो. रे इष्ट पापीष्ठ ! महारा मित्रने विटंबना पमाडे ठे ? ते हुंज नीमकुमर सर्व जीवनी रक्षा करवाने सौम्य हुं, पण तहारो संहार कर वाने नीम हुं. त्थारें कापालिक मंत्रिपुत्रने मूकीने नीम साहामो चाव्यो. एटले कोइ अवसर पामी साहसिक थइ ते कापालिकना बे पग पकडीने हेगो नांखी हृदयउपर पग मूकीने ताडना तर्जनी करवा लाग्यो. एटले देवी आकुल व्याकुल थइने बोली. रे रे नीम ! एने म मार. ए महारी से वानो करनार ठे. मनुष्यना मस्तकरूप कमलें करी महारी पूजानो करनार ठे. ए मुऊने जेवारें एकशो ने आठ मस्तक चढावशे, तेवारें हुं एने प्रत्यक्ष थइश अने जे ए मागशे ते हुं आपीश. पण हमणां तो तहारुं पराक्रम दे खीने हुं तहारी उपर संतुष्ट थइ हुं. माटे कांश्क माग. त्थारें नीम बो ड्यो. जो मुऊउपर तूठी होय, तो मनें वचनें अने कायायें करीने तुं हिं सा मूकी दे. हे माता ! सर्व धर्मनुं बीज तो दया ठे. दया होय तो सर्व मनवांछित फले. अने हिंसायें तो घणो संसार जमियें ॥ यतः ॥ कृपान दीमहातीरे, सर्वे धर्मतृणांकुराः ॥ तस्याः सुखमुपेता ये, किंननंदंति ते चि रम् ॥ ५ ॥ ते माटे हिंसा तजो अने समता जजो. एवुं सांजलीने देवी कहे वा लागी. हे वत्स ! आज थकी हुं सर्व जीवने महारा जीवसरखा जाणी श. हवे कोइने न मारुं. एम कहीने देवी अदृश्य थइ.

हवे अवसर पामीने मंत्रिपुत्र बोड्यो. हे कुमर ! तमारी स्त्री, वासजव

नमां प्रथम पहोरे गइ, त्यारें तमने न दीठा. तेणीयें चोकीदारने पूठ्युं. तेने पण तुं न जज्यो. त्यारें राजाने कहुं. राजायें खोल कराववा मांमी, पण तुं न जज्यो. त्यारें राजा राणी सर्व मूर्छा खाइने धरतीयें पज्यां. व ली चेतन वड्युं, त्यारें प्रधान पागिया सर्व चिंतातुर थइने बेठा एवामां ए क नायिका आवीने कहेवा लागी, के हुं तमारी कुलदेवी हुं. नीम कुमर नी चिंता न करो, तेणें मूलथी मांमीने सर्व चरित्र कही देखाड्युं. अने कहुं के, केटलेक दिवसें नीम कुमर घणी रुद्धि लइने इहां आवशे. एम कहीने अदृश्य थइ. ते सांजलीने हुं स्मशानमां तमने खोलवा नीकड्यो. एटले एणें उपाडीने मने इहां आय्यो. में पुण्ययोगें तमने दीठा. ते सांजलीने कापालिक बोड्यो. हे सात्विक ! तें कालिकाने दयाधर्म कह्यो ते में पण अंगीकार कखो. तुं आजथी महारो धर्मगुरु ठो. अने हुं तहारो सेवक हुं. तहारा केटला गुण वर्णवुं. तुं गुणें करी परिपूर्ण जखो ठो.

एवामां प्रातःकाल थयो. तेवारें पर्वत सरखी कायावालो सप्तांग प्रतिष्ठित एवो एक हाथी तिहां आव्यो. ते हाथी मंत्रिसहित कुमरने उपाडी पोतांनी पीठे आरोपीने आकाशे उत्पत्यो. त्यारें कुमर कहेवा लाग्यो के, पृथ्वी उपर एवा पण हाथी होय ठे ! के जे आकाशे उमे. त्यारें मंत्रिपुत्र जैनधर्मे वासित थको बोड्यो. हे कुमर ! ए हाथी नथी, तमारा पुण्य नो प्रेखो कोइक देवता ठे. माटे आपणने ज्यां लइ जाय, त्यां लइ जवा द्यो. सर्व स्थानके पुण्यथी सारुं थशे. हवे बे जण सहित ते हाथी गगन थी हेठो उतरीने एक उजड नगरने दरवाजे ते बेहुने मूकीने पोते क्यांय जतो रह्यो. त्यारें कुमर, मंत्रीने बहार मूकीने पोतें कौतुकनों लीधो ते न गरमां गयो. त्यां रुद्धीयें परिपूर्ण, मनोहर परंतु मनुष्यें करी शून्य ठे. ए वा घर हाट जोतो जोतो ते नगरमां एक सिंहें पोताना मुखमां एक पुरुष लीधो ठे. तेने कुमरें दीठो. ते देखी विचारवा लाग्यो के, आ कोइक देव्यानुजाय ठे. एम चिंतवी विनयपूर्वक सिंहने कहेवा लाग्यो. हे सिंह ! ए पुरुषने मूक. सिंह पण ते पुरुषने पोताना पगनी वचमां घालीने शंकि. त थइ नीमने कहेवा लाग्यो. हे सत्पुरुष ! हुं दुधार्थी हुं, घणे काले नरु मड्युं ठे. ते केम मूकुं ? कुमर बोड्यो. तमे कोइ देवता ठो ? पण कोइक कारणें सिंहनुं रूप कहुं जणाय ठे. पण सांजलो. जे माटे देवताने पण

हिंसा न घटे. देवता कवलआहारी होय नही. तथापि जो तमारे मांस नी इच्छा होय, तो हुं महारा शरीरनुं मांस आपुं ? ते सांजली सिंह बो ल्यो. हे कुमर ! तें साची वात कही, पण एणें पाठले जवें मने घणुं दुः ख दीधुं ठे. जे मुखें कही शकाय नही, माटे ए पापीने हुं सो सो जव सूधी मारुं तो पण महारो क्रोध जाय नही. कुमर बोळ्यो, हे जड ! ए तो दीन देखायठे तो दीन उपर एवडो श्यो क्रोध ? वली क्रोध कस्यां पोतानो जव बगडे, माटे क्रोध मूको. इत्यादिक युक्तियें कहुं, पण ते सिं हें मान्युं नही. त्यारें कुमरें विचाळुं के, डुष्ट होय ते तो आक्रोश करे थकेज पाथरा थाय. एम चिंतवी हाथमां खड्ग लश्ने सिंहनी सन्मुख दोळ्यो. सिंह पण ते पुरुषने पीठ उपर थापीने मुख विकस्वर करीने कुमर सन्मुख आव्यो. एटले कुमर खड्ग लश्ने सिंहनां मस्तकं उपर जमाडवा लाग्यो. त्यारें सिंह ते नरने त्यांज मूकीने अदृश्य थड गयो.

हवे कुमर अने ते पुरुष बेउ जणा साथें राजमंदिरमां गया. त्यां सर्व शून्य देखतां एक सात जूमिया महोल उपर चढ्या. तेमां एक काष्ठनी पू तली ठे. तेणीयें सुवर्णमय आसन घणा आदर सहित कुमरने आपुं. नीम पण विस्मय पामीने त्यां वेगो. कृणोक थंड एटले स्नाननी सामग्री लावीने कहेवा लागी के, हे प्रभु ! स्नान करो. नीम बोळ्यो. महारो मि त्र मतिसागर नामें बहार ठे; तेने इहां लावो. ते मित्रने पण त्यां लावी, ते मित्र सहित स्नान करीने नोजन कराव्युं. सुंदर शय्या पाथरी आपी. त्यां सूता एम सविस्मय थको कुमर त्यां रह्यो ठे, एवामां चलितकुंमलाचरण थडने देवता प्रत्यक्षपणें कहेवा लाग्यो. हुं तहारा धैर्यें तुष्टमात थयो हुं. माटे वर माग. कुमर बोळ्यो के, तूठो ठो तो कहे तुं कोण ठे ? आ नगर शून्य केम ठे ? देवता बोळ्यो. आ हेमपुर नगरमां हेमरथ नामा राजा राज्य करे ठे. तेने चंमनामें पुरोहित ठे. ते लोकने घणुं पीडे, राजा पण कान नो काचो, ते थोडा अपराधें पण घणो दंड करे. एवो पुरोहितनो जूठो अपराध कोडक पुरुषें राजा आगल कह्यो. राजायें रूठे थके अणविचारें उल्ल तेल ठांटीने तेने माळ्यो. ते अकाम निर्झरायें मरीने हुं राक्षस थयो हुं, ते में पाठला जवनुं वैर संजारीने सर्व नगरीना लोक प्रवन्न कस्या ठे. तथा सिंहरूप करी राजाने मुख मध्ये लीधो हतो ते तें मूकाव्यो. तथा तहारी

स्नानादिक सर्व सामग्री में करी. तहारी अनुवृत्तियें लोक पण सर्व प्रकट कखा. कुमर पण जुये ठे तो नगर सर्व संपूर्ण लोके करी वसतुं दीतुं.

एवामां सुरासुरे स्तविजता एवा चारणमुनिराज आकाशथी आव्या. अनुक्रमें नगर बहार उतखा, ते कुमरें दीठा. पढी कुमर, राजाने कहेवा लाग्यो. ए मुनिश्वरनां चरणकमल वांदीने जव सफलो करो. एम विचारि गोखथी हेतो उतरिने ॥ यतः ॥ जिनें प्रणिधानेन, गुरुणां वंदनेन च ॥ न तिष्ठति चिरं पापं, विद्वहस्ते यथोदकम् ॥ ६ ॥ कुमर, मंत्री, राक्षस अने हेमरथ राजा ए सर्व मुनि पासे गया, नगरना लोक पण आव्या, वंदना करीने यथोचित स्थानके बेठा, मुनियें धर्मदेशना दीधी कें, हे जय्य प्राणिउ ! क्रोध न करियें. क्रोध ते महादारुण ठे. पोताना आत्माने तपावे, परना आत्माने तपावे, अने जन्मनी प्रीतिनो कृणोकमां विध्वंस करे. इति ॥ सिद्धांतेष्युक्तम् ॥ यतः ॥ पुरिस वयणेणदीणंतचं, अहि सिवंतो अहणइ मासतवं ॥ वरिस तवं सवमाणो, हणइ हणंतो अ सामन्नं ॥ ७ ॥ इत्यादिक देशना सांजलीने राक्षस बोळ्यो. हे जगवन् ! आ कुमरना प्रजावें गामना लोक उपरथी तथा राजा उपरथी में क्रोध मूक्यो. एवामां गजारिव करतो एक हाथी त्यां आव्यो. तेने देखीने पर्षदा बीहिवा लागी. एटले ते गजरूप मूकीने चलितकुंमलाजरण थइ दिव्यरूप धरीने यद्द थइ बेठो. त्यारें मुनि बोळ्या. हे यद्द ! तमारो पुत्र हेमरथ राजा तेने राखवा माटे तमे हाथीना रूपें जीम कुमरने उपाडी लाव्या. यद्द बोळ्यो. हा स्वामा ! तमें सत्य कखुं. ए हेमरथ राजा महारो पुत्र ठे, में परजवना स्नेहथी ए काम कखुं. में पूर्वे सम कित अंगीकार करीने कुसंसर्गे विराध्युं. ते दोषें हुं व्यंतर थयो. ते माटे हे स्वामिन् ! मने फरी समकित उचरावो, त्यारें मुनिराज पण यद्द, राक्षस अने राजा प्रमुख सर्वने विधिपूर्वक सम्यक्त्व देता हवा.

हवे ते सर्व मुनिने वंदना करीने यद्दादिक सर्व राजाने घेर आव्या. त्यारें हेमरथ राजा कुमरने विनंति करतो हवो कें, हे कुमर ! आ सर्व राजसंपदा तमारी ठे. हुं तमारी आज्ञानो करनार तुं. तमें महारी मदालसा नामें कन्यानुं पाणिग्रहण करो. कुमर पण अति आग्रह करे थके ते कन्याने परणतो हवो. एवामां ते कालिका देवी वीश जुजाने धारण करी कापालिक सहित विमान उपर बेसीने त्यां आवी. कुमरने प्रणाम करीने बेशीने

कहेवा लागी के, हे जीम ! महारो हार तुं ले. ए हारमां नव रत्न ठे. ते ने प्रजावें तुं त्रण खंमनो धणी थइश. तथा एथी आकाशो गमन थइ. सर्व राजा तहारी आझायें वर्त्तइ. वली सांजल हुं विमाने बेशी तहारा न गर उपर थइने जती हती, तिहां तहारा माता पिता तथा नगरना लोक तुज्जने घणुं संजारे ठे. तहारे विरहें तहारा माता पिता घणा विलाप करे ठे. ते सांजली में तेमने कह्युं के, बे दिवसमां जीम कुमरने हुं तेडी आबुं बुं. माटे हे जीम ! तमे चालो. ते सांजली जीम कुमर पोताना नगर न एणी जवाने उजमाल थयो. एटले यहु विमान विकुर्विने कहेवा लाग्यो हे कुमर ! आ विमानमां बेशीने पोताने नगरे जाउ. त्यारें हेमरथ राजा पण घणां हाथी, घोडा, आजरण, रत्न प्रमुख कुमरने आपतो हवो.

पढी घणा आग्रहथी हेमरथ राजानी आझा.लेइने विमानमां बेसी कन्या अने मंत्री सहित पोतानी नगरी नणी चाल्या. हाथी, घोडा, पायक प्रमुख सर्व जूंइ उपर चालता हवा. अनुक्रमें घणा आमंवरथी कमल पुरना वनमां पहोता. त्यां चैत्यने विषे यहु राहुसादिक सहित जीमकुमर, परमेश्वरनी स्तवना करी पादविहारें पिताने नमवा चाल्यो. पिताने पण वनपालकें वधामणी दीधी के, हे स्वामिन् ! जीम कुमर आव्या ठे. ते सांजली राजायें पोताना आजरण सर्व वनपालकने आप्यां. सर्व नगर शणगायुं. प्रधान प्रमुख सर्व सामा आव्या. जीम पण ते सर्वने आवता देखी माता पिताने चरणे नम्यो, सहुने हर्ष थयो, सर्व स्थानकें पहोता, नोजन कल्यां, मंत्रीयें सर्व वृत्तांत राजाने कही संजलाव्यो. राजा घणो रीज्यो. पढी घणी राजकन्याउ कुमरने परणावता हवा. अनुक्रमें कुमरने राज्यानिषेक करीने हरिवाहन राजायें गुरु पासें दीक्षा लीधी. जीम राजा जैनशासननो घणो प्रजावक थतो हवो. अनुक्रमें ते त्रण खंमनो नोक्ता थयो. ए रीतें देव तानी पेटें सुख जोगवतां पांत्रीश हजार वर्ष व्यतिक्रम्या.

एक दिवसें वनपालकें आवी राजाने वधामणी दीधी के, हे राजन ! कूमासागर नामें आचार्य चार ज्ञानना धणी घणा साधुयें परिव्रता थका आपणा सहस्रात्र वनने विषे पधाखा ठे. राजा पण वधामणीयाने शीख आपीने परिवारसहित वंदना करवा आवतो हवो. गुरुने वांदी यथोचित स्थानकें बेशी सर्व धर्म सांजलवाने इहता हवा. गुरु पण धर्मदेशना देता

हवा ॥ यतः ॥ स्वर्णस्थाले क्षिपति स रजः पादशौचं विधत्ते, पीयूषेण प्र
वरकरिणं वाहयत्यैधनारम् ॥ चिन्तारत्नं विकिरति करादायसोद्गायनार्थं,
यो दुःप्राप्यं गमयति मुधा मर्त्यजन्म प्रमत्तः ॥ ८ ॥ अपारे संसारे कथम
पि समासाद्य नृनवं, न धर्मे यः कुर्याद्विषयसुखतृष्णातरलितः ॥ बुद्ध्वा पा
रावारे प्रवरमपहाय प्रवहणं, स मुख्यो मूर्खाणामुपलमुपलब्धुं प्रयतते ॥ ९ ॥
इत्यादि देशना सांजलीने राजा हाथ जोडीने पूठतो हवो के, हे जगवन् ! में
पाठले जवें शुं पुण्य कथुं हतुं के, जेथी आटलुं सुख पाम्यो ? गुरु बोव्या सांजल.

प्रतिष्ठानपुर नगरने विषे देवदत्त अने सोमदत्त एवे नामें बे जाइ वसे
ठे. पण ते मांहोमांहे द्वेष धरे, अमर्ष वहे. तेमां महोटा जाइने पुत्र न
थवाथी घणी स्त्रीयो परण्यो, पण पुत्र न आव्यो. ते एक दिवस कोइक
गामें उघराणी जाय ठे, वाटमां जतां दावानल दीठो. तेमां एक सर्प ब
लतो आकुल व्याकुल थतो दीठो. त्यारें देवदत्तना मनमां दया आवी के,
जो ए सर्प उगरे तो हुं सर्वे पाम्यो जे माटें सर्व प्राणीने जीवितव्य व
हालुं ठे. एम विचारीने पोताना जीवितव्यनी अपेक्षा अण करतो दावा
नलमांथी सर्प काढतो हवो. तेने कष्टथी राख्यो, ते वेला आकरुं पुण्य उ
पाज्यु ॥ यतः ॥ क्रीडानूः सुकृतस्य दुष्कृतरजःसंहारवात्याक्रमो, दुर्वार
व्यसनाग्निमेघपटली सम्यक्त्वदूती तथा ॥ निश्चेणी त्रिदिवौकसः प्रियस
खी मुक्तेः कुगत्यर्गला, सत्त्वेषु क्रियतां कृपैव जवतु क्लेशैरशेषैः परैः ॥ १० ॥
वली एक दिवस नोजन करवा बेसतां मासखमणनां पारणार्थी मुनिरा
ज पधाव्या. तेमने घणा हर्षे करी प्रतिलाज्या. अनुक्रमें आउखाने क्ये
मरण पामीने तुं इहां राजा थयो ठो. पूर्वजवें सर्पने कष्टथी मूकाव्यो ते
पुण्यें तहारु कष्ट गथुं, अने राज्य पाम्यो. तथा पूर्वजवनो जाइ सोमदत्त ते
हमणां कापालिक थयो. ते पाठला जवना अन्यासथी तहारा उपर द्वेष
धरतो रह्यो. ते माटे हे जीम ! तुं दया पालजे. अने हिंसा त्यजजे. एवुं
सांजली जीमराजाने जातिस्मरण ज्ञान उपन्युं, पूर्वजव दीठो. गुरु उपर
प्रतीत आवी. त्यारें वैराग्य पामीने गुरुने विनंति करी, हे जगवन् ! कृपा
करीने इहां चोमासुं रहो तो घणो लाज थजो. गुरु पण लाज जाणीने
त्यां चोमासुं रह्या. राजायें समस्त देशने विषे अमारीनो पडहो वजडाव्यो.
नवां जिनचैत्य कराव्यां. निरंतर व्याख्यान सांजलतां, चोमासाने अंते

चारित्र अंगीकार कछुं. हवे नीम मुनि, गुरु साथें विहार करतां, निरति चार चारित्र पाजतां, अनेक जीवने प्रतिबोध देतां, केवलज्ञान पामी पर मानंद पद पाम्या. इति नीमकुमरनी कथा. श्रीपार्श्वनाथ चरित्रमां विशेष ठे.

हवे, आगढ्या पदमां विष तथा अमृत सप्रतिपद्धें उदाहरणसहि

त कह्यां, तेज माटे शत्रु तथा मित्र सप्रतिपद्धें देखाडे ठे.

॥ माणो अरि किं एटले इहां गुरु प्रत्ये शिष्य पूढे ठे के, हे स्वामिन् ! (अरि किं के०) शत्रु ते कोण ? त्पारें गुरु कहे ठे के, (माणो के०) मान. एटले ए जाव जे मान जे ठे ते आत्माने शत्रुतुल्य ठे ॥ माणेण अह मा गइ ॥ इति वचनात्. ते मान आठ प्रकारनो ठे यतः ॥ जाति लाजकु लैश्वर्य, बलरूपतपःश्रुतैः ॥ कुर्वन् मदं पुनस्तानि, हीनानि लज्जते जनः ॥ ११ ॥ तिहां प्रथम जातिमद उपर हरिकेशीना पाबला जवनों दृष्टांत कहे ठे.

मथुरा नगरीने विषे शंखराजा राज्य करे ठे, ते राजा घणो न्यायनि पुण ठे. एक दिवसे ते शंख राजा गुरुपासे धर्मदेशना सांजली वैराग्य पा मी चारित्र लेता हवा. ते तपस्या करतां घणा लब्धिपात्र थया ठे. एकदा निहाने अर्थे हड्डिणाउरनगरमां गया ठे, त्यां मार्गने अजाणता कोइ सोम देव नामें पुरोहित हतो, तेने मार्ग पूढ्यो. पण ते पुरोहित मुनिना वेष नो द्वेषी ठे, बली ते नगरमां वे मार्ग ठे, तेमां एक मार्ग व्यंतरअधिष्ठित ठे, तेथी जे कोइ ते मार्गे जाय, ते बलीने राख थइ जाय, एवी उष्ण धरती विकुर्वी ठे. बीजो मार्ग पाधरो ठे, पण पुरोहितें मुनिने व्यंतरअधिष्ठित मार्ग देखाड्यो. मनमां जाएयुं के, ए बली नस्म थाय तो कौतुक जोइयें !

हवे साधुतो ते मार्गे चाड्या, तेवारें ते व्यंतर पण साधुना तपतेजथी नावो. तेथी मार्ग शीतल थयो. शंखराजर्षितो ईर्यासमितियें हलंवे हलवे चाड्या जाय ठे. त्पारें सोमदेव पुरोहितें गोखमां वेठां विचाखुं के, अहो! ए धर्म महोटो ठे. जे माटे एवो मार्ग ते पण एने प्रजावें शीतल थयो. तेमाटे ए वेषने धन्य ठे, अने ए मार्गने पण धन्य ठे. एम चिंतवी गोख थी हेठो उतरी साधुने पगे लागी. कछुं हे स्वामिन् ! में अज्ञानपणें महा पाप कछुं. महारो अपराध खमो. साधुयें पण योग्य जाणी धर्म कह्यो. ते सांजलीने पुरोहित प्रतिबोध पाम्यो. मनमां विचाखुं के, ए मुनिराज महा उपगारी ठे. जे माटे में अपराध कखो, तो पण एणें मुज्जने धर्म समजा

વીને ડપગાર કહ્યો ! પઢી કહ્યું કે હે સ્વામિન્ ! સંસાર સમુદ્રમાં ચારિત્રરૂપ પ્રવહણ દેશને મને તારો. ગુરુયેં પણ તેને ચારિત્ર અંગીકાર કરાવ્યું. તે નિરતિચાર ચારિત્ર પાલે, પણ બ્રાહ્મણજાતિ માટે જાતિમદ ઘણો કહ્યો તે થી નીચ ગોત્ર કર્મ બાંધ્યું. બહુકાલ ચારિત્ર પાડ્યું પણ અંતે મદ કહ્યો તે આલોચ્યો નહિ, પઢી કાલ કરીને દેવતા થયો. ત્યાં બહુકાલ સૂધી દેવતા ના જોગ જોગવીને નીચ ગોત્રનામકર્મને ડદયેં તે સોમદેવ પુરોહિતનો જીવ ગંગાને કાંઠે બલકોટ નામેં ચંપાલ રહે ઢે, તેની ગૌરી નામેં જાર્યાની કૂચેં આવી ડપન્યો. ંથી આગલ ં કથા “ અનૂસણો સોહફ બંજયારી ” ત્યાં જલ્લાજો ંતિ શ્રીઉત્તરાધ્યયનસૂત્રવૃત્તો ॥ ં જાતિમદ ડપર કથા કહી.

હવે જાન મદ ડપર સુજૂમ ચક્રવર્તિની કથા કહે ઢે.

॥ વસંતપુરનગરે જેનો સર્વ વંશ ડહેદ પામ્યો ઢે ંવો ંક ઢોકરો હતો. તે દેશાંતર જમતો ંક તાપસની પાલીમાં ગયો. તે તાપસનું જમ ંવું ના મ ઢે. તે તાપસેં ઢોકરાને મહોટો કહ્યો. અનુક્રમેં જમનો પુત્ર માટે જમ દગ્નિ નામ કહેવાણું. તે પણ ઘોર તપસ્યા કરવા જાગ્યો. તેથી લોકમાં પ્રસિદ્ધિ પામ્યો. ંવા અવસરમાં ંક વિશ્વાનર દેવતા તે શ્રાવક ઢે, અને બીજો ધન્વંતરિ નામેં દેવતા તે તાપસનો જત્કિવંત ઢે. ં બેહુ દેવોને માં હોમાંહે વિવાદ થયો. ંકેં કહ્યું સાધુ દૃઢધર્મી હોય, અને બીજાયેં કહ્યું કે તાપસ દૃઢધર્મી હોય. પઢી બેહુ જણેં વિચાર કહ્યો કે, તાપસ તથા સાધુની પરીક્ષા કરિયેં. ત્યારેં શ્રાવક દેવતા બોલ્યો કે, અમારો સર્વમાં નવો જે સાધુ હોય તેની પરીક્ષા કરિયેં, અને તમારો સર્વમાં પ્રધાન મુખ્ય જે તપસ્વીહોય, તેની પરીક્ષા કરિયેં. ંવો ઢેરાવ બેહુ જણેં કહ્યો.

ંવા અવસરમાં મિથિલા નગરીને વિષે તાજો ધર્મ પામેલો ંવો પદ્મરથ નામેં રાજા તે ચંપાનગરીમાં શ્રીવાસુપૂજ્ય સ્વામિની પ્રતિમા પાસેં ચારિત્ર લેવા જાય ઢે. તે રાજાની પરીક્ષા કરવા માટેં દેવતાયેં તેના ચાલવાના માર્ગમાં દેડકીડ વિકુર્બી. તે દેશીને મેઘકુમારના જીવ હાથીની પરેં તે રાજાયેં પોતાના પગ ડંચો રાશી મૂક્યો, પણ આગલ ન ચાલ્યો. ંહાં કોફ કહે ઢે કે દેવતા સિદ્ધપુત્રનું રૂપ કરી રાજા પાસેં ગયા, અને ચમત્કારની વાતો દેશાડીને કહ્યું કે તું ં ધર્મ હમણાં મ કર. તહારું આઝખું ઘણું ઢે. ત્યારેં

राजा बोव्यो. जो घणुं आउखुं हरो, तो घणो धर्म सधाओ. इत्यादिक घणा प्रकारें ठलकरतां पण ते देवो राजाने चलावी न शक्या.

पढी जमदग्नि तापस पासें गया. त्यां पंखीनुं रूप करी तापसनी दाढीमां मालो कखो, अने पंखी पंखणीने कहेवा लाग्यो, हे नडे ! हुं हिमवंत पर्व ते जाउं हुं, त्यारें ते पंखणी तेने जवा न देतां कहेवा लागी के, तमे पा ठा न आवो. त्यारें पंखीयें सम खाधा तो पण न मान्युं. त्यारें गोहत्या, ब्रह्महत्या, स्त्रीहत्या अने बालहत्यानुं पाप कबूल कखुं, तो पण न मान्युं. पढी पंखणीयें कखुं जो तुं ए जमदग्नीनुं पाप ताहरे माथे ले, तो हुं तुऊ ने जवा देउं. ते सांजलीने जमदग्नि रूढो, वेहु हाथें बे पंखीने पकडीने कारण पूढवा लाग्यो. त्यारें ते बोव्या, तमारे पुत्र नथि, अने पुत्रविना गति नथी ॥ यतः ॥ अपुत्रस्य गतिर्नास्ति, स्वर्गो नैव च. नैव च ॥ तस्मात्पुत्रमु खं दृष्ट्वा, स्वर्गं गच्छन्ति मानवाः ॥ १२ ॥ ते सांजलीने तापस खोजाणो अने विचाखुं के ए साचुं कहे ठे, तेथी तप मूकीने मृगकोष्ठ नगरे गयो. इहां ते बे देवतामांथी मिथ्यात्वी देवता समकित पाम्यो.

हवे ते नगरमां जितशत्रु राजा राज्य पाळे ठे, तेनी पासें गयो. राजा पण पगें लागी कहेवा लाग्यो के, तमने शुं आपुं ? तापस बोव्यो के, त हारे सो कन्या ठे, तेमांथी एक कन्या मने आपो. राजा पण शापथी बीहि न्यो थको बोव्यो के, जे कन्या तमने इहे ते कन्या तमो व्यो. ते सांजली ने तापस अंतेउरमां गयो. तेने देखीने सहु कन्यायें शुशुकार कखो. एवी ते कन्याउनी निर्जर्त्सना जोइने तापसें सर्वने शाप देइ कुबडिउ करी मूकी. एवामां एक लघु कन्याने धूलमां रमती देखीने एक फल आप्युं. ते फल कन्यायें लीधुं. त्यारें तापसें राजाने कखुं के, आ बालकन्यामने इहे ठे एम कहिने तेने अंगीकार करी एटले कुबडी कन्याउयें प्रार्थना करी. तेने सालीउ जाणीने साजी करी. अनुक्रमें ते कन्याने आश्रमे लावी पाणिग्रहण कखुं.

हवे ऋतु अवसरे स्त्रीने कहेवा लाग्यो के, तहारे माटे ब्राह्मण संबंधि चरु मंत्र्यो ठे, ते जम्या थकां ताहारे घणो सुंदर पुत्र आवओ. त्यारें ते स्त्री बोली के, महारी जगिनी हळिणाउर नगरमां अनंतवीर्य राजानी नार्या ठे, ते माटे एक कृत्रिय संबंधी चरु पचावो. जेथी महारी जगिनी रूढो पुत्र प्रसवे. ते सांजलीने तेंणे बे चरु पचावीने स्त्रीने आप्या. स्त्रीयें विचा

खुं के जो हुं ब्राह्मणसंबंधी चरु जमीश, तो जेम हुं वनमां रऊजुं हुं तेम महारो पुत्र पण रऊजुं, एम चिंतवीने कृत्रियसंबंधी चरु पोते खाधुं, अने बीजो चरु जगिनीने मोकव्यो. अनुक्रमें तेने राम नामें पुत्र थयो. तथा बहेनने कृतवीर्य नामें पुत्र थयो. पढी ते तापस पुत्र राम यौवन पामे थके त्यां एक विद्याधर आव्यो, ते अकस्मात् मांदो पड्यो. रामें तेनी घणी चाकरी करी, त्यारें ते विद्याधरें परशुनी विद्या आपी. रामें ते विद्या साधी तेथी परशुराम एवे नामें विख्यात थयो. हवे ते परशुरामनी माता बनेवीने घेर पोतानी बहेनने मलवा गइ ठे. त्यां अनंतवीर्य नामें बनेवी साथें व्यजिचार सेव्यो, तेथी एक पुत्र आव्यो. ते जोइ जमदग्निने क्रोध चढयो, तेवारें ते रेणुकाने पुत्रसहित त्यांथी लावतो हवो. ते जाणीने परशुरामें परशीयें करी अनंतवीर्यने माख्यो. त्यार पढी अनंतवीर्य नो पुत्र कृतवीर्य राज्यें बेठो. कृतवीर्य पण परशुरामथी पोताना पितानुं मरण जाणीने जमदग्निने मारतो हवो. तेवारें परशुरामने रीस चढी. ते एं जाज्वल्यमान परशु छेइने संग्राममां कृतवीर्यने मारी पोतें राज्यें बेठो. कृतवीर्यनी राणी नासीने तापसने आश्रमे गइ. तिहां जयविब्हल थकां पुत्र प्रसव्यो. तेनुं सुनूम नाम दीधुं, ते तापसने आश्रमे महोठो थयो.

हवे परशुरामनी परशी कृत्रीनी समीपे जाय, एटले ज्वली उठे. एक दिवस परशुरामने तापसना आश्रमनी पासें थइने जतां परशी ज्वलववा लागी. त्यारें परशुराम बोव्यो के, इहां कोइक कृत्रिय ठे ? ते सांजली तापसो बोव्या के, इहां तो अमे कृत्रिय ठियें. गमे तो मार. त्यारें तेनी शंका टली. एम अनुक्रमें परशुरामें सात वार निःकृत्रिय पृथ्वी करतां कृत्रिय नी दाढायें करीने थाल जख्यो. हवे परशुरामें निमित्तियाने पूठयुं के, महारुं मरण कोनाथी ठे ? निमित्तियो बोव्यो. जे सिंहासनने विषे बेशसे, अने जेना देखतां दाढाउनुं खीर थजो, ते खीरने जे खाजो, तेनाथी ता हरुं मरण. जाणजे. ते सांजलीने तेने जाणवा निमित्तें परशुरामें दानशा ला मंमावी, सिंहासन मंमाव्युं. तेनी आगल दाढाउनो थाल मूक्यो.

एवामां वैताढ्यपर्वतें मेघनाद नामा विद्याधर ठे, तेणें निमित्तियाने पूठयुं के, महारी पद्मश्री नामें पुत्रीनो जर्तार कोण थजो ? निमित्तियो बोव्यो. सुनूम चक्रवर्ती थजो. ते दिवसथी मेघनाद विद्याधर नित्यप्रत्यें सुनू

मनी सेवा करे. एवामां सुजूम यौवनमां आव्यो थको जोंयरामां रहे ठे. माटे माताने पूढे ठे के, लोक एटलोज ठे ? त्यारें मातायें सर्व वृत्तांत कह्यो. ते सांजलतांज अहंकार करीने हस्तिनागपुरें गयो. तिहां दानशालाने को जना पमाडतो, पूर्वोक्त सिंहासने बेठो. एवामां थालमां जरेली दाढाउ सर्व खीर थइ गइ, ते जोइ चाकर लोक सूजुमने मारवा लाग्या, तेने मेघनादें ताडना करी दूर कख्या, सुजूम स्वस्थ थइने तै खीर खाइ गयो, चाकर लोकें परशुरामने खबर कही, तेणे पण संनद्धबद्ध थइ सुजुमनी उपर परशु मूकी ते जेम सूर्यनी आगल दीवो उड्हाइ जाय. तेम सूजुमनी आगल परशु उड्हाइ गइ. सुजूम पण धरती पढाडी उजो थयो. तेज थाल हाथ मां लीधो एटले थाल ते चक्र थइ गयुं, ते चक्रें करी परशुरामनुं मस्तक ठेदीने सुजूम पोतें राज्यनो धणी थयो.

हवे ते सुजूमें अहंकारें करी तथा रोषें करी एकवीशवार निर्बाहणी पृथ्वी करी. मेघनाद विद्याधरनी पुत्री परण्यो. अनुक्रमें ठ खंम साधीने चक्रवर्ती पदवी पाम्यो. वली पोतानी ईश्वरता ठकुराइ देखी अहंकारें न राइ विचाखुं के, ठ खंमतो सर्वे चक्रवर्ती साधे ठे, तो महारी ए रुद्धि नो ज्यो विशेष ? माटे हुं धातकी खंमना ठ खंम साधुं. एम चिंतवी अं त अवस्थायें ठ खंमनी रुद्धि लेइने जवणसमुद्ध मध्ये चर्मरत्न उपर वे ठो. त्यारें चर्मरत्नना एक अधिष्ठायकें विचाखुं, जे हुं एक चर्म नही उपा हुं तो चालशे, कारण के बीजा घणा देवता उपाडनारा ठे, एम सम काले हजार देवतायें विचारीने चर्मरत्न मूकी दीधुं. तेथी ठ खंमनी रुद्धिसहित सुजुम समुद्धमां बुडी मुउ ! मरीने सातमी नरके उपन्यो. इत्यादि कटुक फल पाम्यो, ए रीतें एने अहंकार तेज शत्रु थयो. इति आवस्य कनिर्युक्तौ. समुद्धमां बुड्या ए अधिकार सर्व वडेरा सप्ताय प्रमुखमां आणे ठे. तेथी जख्यो ठे. अन्यथा ग्रंथोक्त नजरमां नथी आव्यो; पण पड घोष साचो ठे, नहिं तो वडेरा लावे नही.

हवे त्रीजा कुलमद उपर मरीचिनो दृष्टांत कहे ठे. यथा—

॥ श्रीकृष्णदेव स्वामीना पुत्र, जरत महाराजा, तेनो मरीचि नामें पुत्र; श्रीवीरस्वामीना स्थूल सत्तावीश जवनी अपेक्षायें त्राजा जवें उपन्यो. ते एं श्रीकृष्णदेव स्वामीनी पासे देशना सांजली वैराग्य पामीने चारित्र ली

धुं. स्थविर पासे अगीयार अंग नण्यो. एक दिवस उष्णकाल आव्यो, तयारें तापादिकें पीडा पामतो चिंतववा लाग्यो के, संयमजार तो दुःखें वहेवाय. हुंतो निर्वाह करी न शकुं, अने घेर जवुं ते पण रूडुं नही. एवं विचारी ने एक नवो वेष पेदा कखो के, साधुतो त्रण दंमथी विरम्या ठे, अने हुं तो नथी विरम्यो, तेमाटे महारे त्रिदंमनुं चिह्न हो. तथा साधुयें इव्यथी केशनो लोच कखो ठे, अने जांवथी क्रोधादिक मुंमाव्या ठे, अने हुंतो ए वो नथी माटे हुं कुरमुंमन अने शिखा राखीश. तथा साधु सर्वप्रा णातिपातथी विरम्या ठे, अने हुं नथी विरम्यो, माटें मुज्जे स्थूलथी ते हो. तथा साधु शीलसुगंधी ठे, अने हुं तेवो नथी माटे महारे चंदनादिकें विलेपन हो. तथा साधु तो मोहरहित ठे, अने हुं तो मोहें ढांक्यो हुं ते माटें महारे बत्र हो, तथा साधुना पगें उपानह नथी, अने महारे उपा नह हो. तथा साधु कषायरहित ठे, अने हुं तेवो नथी माटे महारे क षायिक वस्त्र हो. वली साधु तो स्नान थकी विरम्या ठे, अने महारे तो परि मित जलें स्नान पान थाउ. एम पोतानी बुद्धियें परिव्राजकनो वेष लीधो.

पठी लोक नवो वेष देखीने धर्म पूढे, तेने मुनिनो धर्म संजलावे, देश ना शक्तियें अनेक राजपुत्र प्रमुखने प्रतिबोधीने प्रभुने शिष्यपणें आपे. प्र भुनी साथेंज विहार करे, पठी एक दिवसने विषे प्रभुजी अयोध्या नगरी यें समोसखा. जरत राजा वंदन करवा आव्या, जरतें पूढ्युं के, हे जगवन! आ पर्षदामां कोइ एवो जीव ठे के, जे आ जरतमां आ चोवीशीमां ती र्थकर थाय ? प्रभु बोल्या. हे जरत ! तहारो मरीचि नामें पुत्र आ चोवीशी मां चोवीशमो तीर्थकर थरो. वली महाविदेहने विषे मूका राजधानीमां प्रियमित्र नामें चक्रवर्ती थरो. तथा एहज जरतमां त्रिष्टु नामा प्रथम वा सुदेव थरो. एवं सांजलीने जरत चक्री हर्ष पामतो मरीचिनी पासे आवी त्रण प्रदक्षिणा देइ वंदना करीने कहेवा लाग्यो. हे मरीचि ! जेटला जग त्मां लाज तेटला तेंज पाम्या ठे. जे माटे तुं तीर्थकर तथा चक्रवर्ती ते मज वासुदेव थइश. वली हुं तहारा परिव्राजकपणाने नथी वांदतो; पण तीर्थकर थइश, माटे वांडुं हुं. एम वारंवार स्तवना करी जरत पोताने स्थानकें गयो. मरीचि पण ते सांजलीने हर्षना उडेक थकी त्रिपदी आ स्फोटन करी नाचतो थको एम कहेवा लाग्यो के, हुं पहेलो वासुदेव थ

इश, चरम तीर्थकर थइश, अने मूका नगरीयें चक्रवर्ती पण थइश, तेमा टे महारुं कुल उत्तम ठे. वली नव वासुदेवमां प्रथम वासुदेव हुं, तथा बार चक्रवर्तीमां प्रथम चक्रवर्ती महारो पिता, वली चोवीश तीर्थकरमां पण प्रथम तीर्थकर महारा पितामह (बापना बाप) श्रीकृष्णदेवजी थया, माटे महारुं कुल उत्तम ठे. ए रीतें मद करवाथी ते मरीचि नीच गोत्रक र्म बांधतो हवो ॥ यतः ॥ जातिलाजकुलैश्वर्य, बजरूपतपःश्रुतैः ॥ कुर्वन् मदं पुनस्तानि, हीनानि लज्जते जनः ॥ १ ॥ ए कर्म मरीचीने नवे बांध्युं. ते श्रीवीरस्वामीना नवमां पण अहेराजूत ब्राह्मणने कुले प्रभु उपन्या. ए कथा श्रीहेमचंद्राचार्यकृत श्रीवीरचरित्रमां ठे.

हवे चोथा ऐश्वर्य मद उपर दशार्णजइ राजानो दृष्टांत कहे ठे.

॥ दशार्णपुर पाटणने विषे दशार्ण जइ राजां राज्य करे ठे. त्यां एकदा श्रीवीरस्वामी दशार्ण पर्वते आवी समोसखा. वनपालकें राजाने वधामणी दीधी. ते सांजली हर्ष पामीने राजायें आसनथी उठी उत्तरासंग करी परमेश्वरना सन्मुख सात आठ पगलां जरीने श्रीवीतरागने विधिपूर्वक वंदना करी पाठा सिंहासने बेसीने वधामणियाने महादान आपीने विचाखुं के, प्रजाते जगजुरुने जेम कोइयें न वांद्या होय, ते रीतें हुं वांदीश. एवुं चिंतवी रात्रिने विषे नगर सणगाखुं, पताकाउ उनी करी, हाटें शोना करी, सुगंधि पाणीयें करी धरतीने विषे ठटकाव कराव्यो, रत्ननां तोरण पुतलियोयें सहित एवा मंचातिमंचनी श्रेणी विराजित करी, ठाम ठामने विषे कृष्णागुरु प्रमुखनी धूपघटी प्रकट करावी. स्थानके स्थानके नाटक मंमाव्या.

प्रातःकाले शणगार करी राजा गंधहस्ति उपर बेसी सर्व सांमंतें परिवस्यो, सर्व रुद्रि सहित तथा जेणें रूपें करी इंडाणी सरखीने पण जीती ठे एवी पांचशे अंतेउरी प्रत्येकें शिविकारूढ थकी, सायें चालती, तथा अठार हजार हाथी, चोवीश लाख घोडा, एकाणुं क्रोड पायदल अने एकवीश हजार रथ इत्यादिक परिवारें परिवस्यो, सर्व जगत्तने तरणा बरो बर गणतो, नगरमांथी श्रीमहावीर परम गुरुने वांदवाने निकल्यो. पगले पगले वाजिंत्र, गीत अने नाटक जोतो थको, याचकोने यथा इच्छायें दान देतो, अनुक्रमें दशार्ण नामा पर्वतने विषे पहोतो. प्रभुने देखी हाथीथकी हेतो

उतरी समवसरणमां पेसवानी विधियें पेशीने त्रण प्रदक्षिणा देइ वीतराग नें नमस्कार करी यथोचित स्थानके बेठो.

एवा अवसरे सौधमेंइ ज्ञानें करी देखीने चित्तमां चमत्कार पाय्यो थको विचारतो हवो के, अहो ! विश्वपूज्यने पूजवानो ए राजाने अत्यंत राग ठे ! पण हा इति खेदे ! मानें करी दूषित ठे !! जे कारण माटे सर्व सु रासुरना इंड मलीने पोतानी सर्व रुद्रियें करी समकाले पूजा करे, तो प ए श्री परमेश्वर देव अनंतगुणी न पूजाय. कारण के, गुण अनंत अने पू जा तो मानोपेत ठे, ते माटे ए राजानो मान सूकाववाने यत्न करणुं.

एम चिंतवी ऐरावण देवता पासें चोशठ हजार चालता पर्वत सरखा हाथी कराव्या. ते एकेक हाथीने पांचशेने बार मस्तक ठे, एकेक मुखें आठ आठ दंतूशल एम सर्व मली एक हाथीना (४०९६) दंतूशल आय. ते एकेक दंतूशले आठ आठ वावडियो करी, ते वावडियो (३२७६८) थइ, एकेक वावडीने विषे आठ आठ कमल ठे, ते कमल सर्वे (२६२१४४) थयां. एकेक कमलने विषे लाख लाख पांखडी ते पांखडीयो सर्वे (२६२१४४०००००) ठवीशशें क्रोड, एकवीश क्रोडने, चुम्मालीश लाख आय. ते कमलना वचमां कर्णिका, ते उपर एकेको प्रासाद, ते प्रासादने विषे इंडमहाराज आठ अग्रमहिषीयुक्त बेठा थका कमलना पत्र पत्रने विषे जे नाटक थाय ठे, ते जुए ठे. ए एक हाथीनी रीति कही, ए रीतें चोशठ हजार हाथीने परिवारें इंड आव्या ते चोशठ हजारने पांच शे बारें गुणतां (३२७६८०००) मस्तक थाय. तेना दंतूशलनी संख्या (२६,२१,४४०००) तथा (२०,९,७१,५२०००) बरें क्रोड, नव क्रोड, ए कोतेर लाखने बावन हजार एटली वावडी थाय, तथा (१६७७७२१६०००) सोलशेंने शिचोतेर क्रोड, बोतेर लाख, ने सोल हजार एटली कमलसंख्या जाणवी, अने कमल जेटलीज इंडनी संख्या पण जाणवी, तेथी वली इंडाणीनी संख्या आठगुणी जाणवी. इत्यादिक रुद्रियें करी इंड महा राज श्रीजिनराजने नमस्कार करवा आव्या. ते इंड हाथीउपर बेठा थकां परमेश्वरने प्रदक्षिणा देइ वांदता हाथीना आगल्या बे पग पठरमां मग्न थया, ते कारणे गजाग्रपद एवे नामें ते तीर्थ कहेवाणुं.

हवे दशार्णजइ राजा सौधमेंइने देखीने चिंतववा लाग्यो के, अहो

इंद्रुं रूप ! अहो रुद्रि ! अहो इंडाणीनो समूह !! अहो नक्ति ! अहो शक्ति ! जे वस्तु देखियें ठियें, ते सर्व आश्चर्यकारी ठे, है है ! धिक्कार पडो मने ! कूआना देडकानी पेठें में फोकट रुद्रिनो अहंकार कखो, तेथी हुं लघुता पाम्यो. तेमाटे ए अनर्थनी दायक लक्ष्मीयें सखुं. एम विचारी ते राजायें पंचमुष्टि लोच करी श्रीमहावीर पासें दीक्षा लीधी.

तेवारें इंड महाराजें विचाखुं के, हुं हाखो. महाराथी ए चारित्र न ले वाय. एम चिंतवी दशार्णजइ मुनिने नमस्कार करीने बोळ्यो. हे राजर्षि ! तमे धन्य ठो, दुःखें करी पूराय एवी तमें पोतानी प्रतिज्ञा पूरी करी ! ए म वारंवार स्तवना करीने सौधमेंइ स्वर्गे पधारता हवा. दशार्ण जइ राजर्षि पण चारित्र पाली घाति कर्म क्य करी केवल ज्ञान पामी अघाति कर्म क्य करी मोहें पधाया ॥ इति वृंदावृत्तौ ॥ ए. ऐश्वर्यमदनी उपर कथा ॥

॥ हवे पांचमा बलमद उपर श्रेणिक राजानो दृष्टांत कहे ठे.

॥ जेम श्रेणिक राजायें सगर्जा मृगली बाणें करी हणी, अने पोताना बलनो गर्व कखो, तेथी नरकनुं आउखुं बंधाणुं. ए कथा पडघोषथी सां जलीने लखी ठे. पण कथा पत्र ग्रंथ सांजरतो नथी. अथवा बलना मदथी श्रीवीरस्वामीना जीवें नियाणुं कखुं के, महारां तपफलें करी हुं महा वीर्य वंत पराक्रमी थजो. तेथी त्रिष्टुष्ट वासुदेव थइ. नरकें गया. इति बलमद.

हवे रूप मद उपर सनत् कुमार चक्रवर्तीनी कथा कहे ठे.

॥ योवेणवि सप्पुरिसा, सणकुमारुव केइ बुज्जंति ॥ देहे खण परिहाणी, जं किर देवेहिं से कहियं ॥ १ ॥ कुरु देशने विषे हस्तिनागपुरें कुरुवंशनो अश्वसेन राजा राज्य करे ठे. तेने सहदेवी नामक पट्टराणी घणी शीलवंती सौजाग्यवंती हती. एकदा तेनी कूखे गर्ज रह्यो. तेनां योगें रात्रिमां गजवृषजादि चौद स्वप्नां दीठां. अनुक्रमें संपूर्ण मासे पुत्रजन्म थयो तेनुं सनत्कुमार नाम आप्युं. साडी एकतालीश धनुष शरीरमान, त्र ए लाख वर्षेनुं आउखुं, महारूपवंत जगत्मां एवुं उत्कृष्टरूप कोइनुं नथी. अनुक्रमें ठ खंम साध्या. चौद रत्न, नव निधान, बत्रीश हजार देश, चोराशी लाख हाथी, चोराशी लाख घोडा, चोराशी लाख रथ, ठनु क्रोड पायदल अने चोशठ हजार स्त्रियो इत्यादिक महा चक्रवर्तीनी पदवी पाम्यो. त्यारें राज्यानिषेकनो अवसर थयो.

एवा समयने विषे सौधमेंई उपयोग दीधा के, सनत्कुमारने राज्या निपेकनो अवसर ठे, अने एतो पूर्व जवें महारा सरखा सौधमेंई हता. एवो चित्तमां राग आणीने वैश्रमण देवने बोलावी कहुं के, सनत्कुमार म हारो बांधव ठे, माटे एना राज्यानिषकने अर्थे हार, वनमाला, ठत्र, मु कुट, चामरयुग्म, कुंमलयुग्म, पादपीठसहित सिंहासन, अने पाडुका एटलां वानां लइ जइ जेटणुं मूकीने कहे जो के, शक्र तमने सुखशाता पूठे ठे. ते वचन वैश्रमण देव प्रमाण करीने हस्तिनागपुरें आव्यो. वली इंद्रे अनिपेक महोत्सवने अर्थे अप्सराउ पण मोकली.

हवे वैश्रमण देव जेटणुं मूकीने सनत्कुमारने कहेवा लाग्यो. हे स्वामिन् ! तमारा राज्यानिषेकने अर्थे शक्रे मुक्तने मोकल्यो ठे. ते वात चक्रवर्तीयें अंगीकार करी. त्यारें वैश्रमण देवें योजन प्रमाण मणिपीठ रच्युं. ते उपर रत्नमय मंमप रच्यो, तेना मध्य जागे मणिमय पीठिका रची. ते उ पर सिंहासन रच्युं. त्यां बेसाडीने खीरसमुझना पाणीयें रत्न कनकना क लशो जरी जय जय शब्द अते मांगलिकनां गीत गाते, बहुवाजिंत्र वाजते, अनिपेक करता हवा. रंजातिलोत्तमाउ पण सर्व अलंकारें विनूषित करती हवी, पढी घणा आमंवरें गजपुरमां प्रवेश कराव्यो. त्यां ते चक्रवर्ती, मनुष्य संबंधी पंच विषय सुखनो अनुत्तर जोगी अको काल गमावे ठे.

एकदा सौधर्म सजाने विषे सौधमेंई सिंहासन उपर बेठा देवांगनानां नाटक जोता अका विचरे ठे. एवा अवसरें एक संगम नामा देवता ईशा न देवलोकनो वसनारो सौधमेंई पासे आवतो हवो. ते देवतानी कांतियें करी सर्व देवतानुं तेज नाश पामतुं हवुं. जेम सूर्यप्रजायें ग्रहगण अ ने तारा निस्तेज थाय, जेम गमे तेवा तार्किक होय पण जैन आगल नि स्तेज थाय, ते रीतें सर्व देवताउ उल्हाइ गया. हवे संगम देव त्यांथी ग या, पढा बीजा देवता सौधमेंईने पूठता हवा के, हे स्वामिन् ! एनुं आव डुं तेज केम ठे ? त्यारें इइ बोल्या एणें पाठले जवे आयंबिल वर्द्धमान तप मुनिराजपणें कहुं हतुं. तेना प्रजावथी एवी रूपसंपदा ए पाम्यो ठे. ते सांजली सर्व देवतायें फरी पूठ्युं के, हे स्वामि ! हमणां एवो संपूर्ण रूप वान् कोइ बीजो ठे के नथी ? त्यारें इइ बोल्या के, हड्डिणाउर नगरें सन

कुमार नामें चक्रवर्तीनुं तेज अने रूप देवताथकी पण अधिक ठे, ते म हारा सरस्वती पण वचनें कहेवाय नही.

ते इंदुनी वातने बे देवता अणसद्वहता ब्राह्मणनां रूप करी चक्रीनुं रूप जोवा आब्या. तेमने प्रतिहारें रोक्या. पढी चक्रीनी आझा लावीने मांहे पेसवा दीधा. ते वेलायें चक्रवर्ती स्नानने अर्थें सुगंधि इव्यें सुगंधि तैलें मर्द न करावे ठे. सर्व आनरण अलंकार उताखां ठे. तो पण रूप अथाग ठे माटे ते रूप देखी देवता घणो विस्मय पाग्या, चक्रियें पूठ्युं. रे ब्राह्मणो ! श्या प्रयोजनें इहां तमारुं आवुं थ्युं ? त्यारें विप्र बोल्या. तमारुं रूप त्रि लुवनमां वर्णववा योग्य सांजल्युं हतुं. ते माटे जोवाना कौतुकें आब्या ह ता. पण जेवुं सांजलता हता, तेथी अधिक दीतुं. त्यारें चक्रीयें अति रूप पना गवें करी ब्राह्मणोने कहुं. जो जो विप्रो ! तमें थुं मंहारुं रूप दीतुं ? जो रूप जोवुं होय तो थोडीवार पडखो, हुं ज्यारें न्हाइ, अलंकार पहेरी सजामां बेसुं त्यारें मंहारुं रूप जोजो. ते सांजली विप्रें विलंब कखो. रा जा पण शीघ्र स्नान करी अलंकार आनरण पहेरी सिंहासने बेठा, ते वे ला ब्राह्मणोने बोलाव्या. त्यारें ते ब्राह्मणो, चक्रीनुं शरीर देखी छेप पामता हवा. अने मुखें बोलवा लाग्या, अहो ! मनुष्यनां रूप, लावण्य, यौवन कृणमात्रतोरूडा देखियें, अने कृणोकमां कांइ नही जेवा थइ जाय.

एवां वचन सांजली चक्रीयें पूठ्युं. रे विप्रो ! तमें एटलो खेद केम करो ठो ? अने मंहारुं शरीर केम निंदो ठो ? विप्र बोल्या. हे राजन् ! देव तानां रूप अने यौवन ठे ते तो ज्यारें देवता शय्यामां उपजे त्यांथी मां मीने ठमास आउखुं बाकी रहे, त्यां सुधी तेमनुं तेम रहे. पढी हानि पामे ठे, अने मनुष्यने तो मध्य अवस्था थाय, त्यांसुधी तेज तथा यौ वन वृद्धि पामे, अने पढी हानि पामे. परंतु तमारा रूपमां तो वली वि शेष आश्चर्य दीतुं के, हमणांज रूप दीतुं अने हमणांज हानि पाम्यो. त्या रें राजा बोल्या, रे विप्रो ! तमे केम जाणो ठो ? देवोयें शक्रप्रशंसा प्रमुख सर्व वृत्तांत कहीने वली कहुं, हे चक्रिन् ! तहारा शरीरने विषे सात महा रोग प्रगट थया ठे ॥ उक्तंच योगशास्त्रवृत्तौ ॥ कुष्ठशोषज्वरश्वासारुचि कुक्ष्यद्विवेदनाः ॥ सप्ताधिसहे पुण्यात्मा, सप्तवर्षशतानि सः ॥१॥ श्रीउत्तरा ध्ययनसूत्रटीकानो पण एज अजिप्राय ठे. तथा ऋषिमंजरीटीकामां तो

વલી આ પ્રમાણે સાત રોગ કહ્યા છે તે કહે છે. ॥ યતઃ ॥ કંઠૂ અનત્તસ
ઠા, તિલાવિ અણાઝઅઙિ કુઢીસુ ॥ કાસં સાસં ચ જરં, અહિયાસઙ સત્તવા
સાણ ॥ ૧ ॥ ઇતિ ॥ તથા મરણસમાધિપયન્નામધ્યે તો ॥ યતઃ ॥ સોલસ
રોગાર્યકા, સહિયા સહચક્કિણા ચઝઢેણ ॥ વાસ સહસ્સ સત્તઝ, સામન્નધુરં
ઝવગણં ॥ ૧ ॥ એ રીતે સાત હજાર વર્ષ સૂધી શોલ રોગ સહ્યાં. તથા
ઝત્તરાધ્યયનની દીપિકા મધ્યે તો ॥ સત્તવર્ષ સહસ્ત્રાણિ, અષ્ટાદશ રોગા ન
ધિસેહે ॥ એરીતે સાત હજાર વર્ષ પર્યંત અઢાર રોગ સહન કહ્યા. ઇત્યાદિ
ક પાઠનું તત્ત્વ બહુશ્રુત જાણે. એમ ચક્રવર્તિને માત્ર રૂપનો મદ કરતાંજ
કર્મ ઝદય થઙ ગયું, માટે રૂપમદ ન કરવો. ઇહાં એટલીજ કથાનું પ્રયોજ
ન છે. તથાપિ પ્રસંગાગત વિશેષ કથા પણ આગલ લખિયે ઠિયે.

હવે ચક્રી પોતાનું શરીર વિજ્ઞાય દેખીને ચિંતવવા લાગ્યો કે, અહો !
અનિત્યતા સંસારની ? અહો અસારતા શરીરની ? જે એટલી વારમાં શરીર
વિનાશ પામ્યું. તેમાટે એને વિષે પ્રતિબંધ કરવો તે અયુક્ત છે. રૂપ યૌવન
નો અનિમાન કરવો એ મહોટી મૂર્ખાઈ છે. માટે હવે એનો ત્યાગ કરીને
પરલોકનું સાધન કરું. એમ વિચારી પુત્રને રાજ્યે આપતો હવો. તે જોઈ તે
બે દેવતા પણ બોલ્યા કે, અંહો ધીર પુરુષ ! તમે પૂર્વ પુરુષનો જલો માર્ગ અં
ગીકાર કહ્યો. એમ પ્રશંસા કરી તે દેવતા દેવલોકે જતા હવા.

હવે ચક્રી પણ સર્વ સંગ ત્યાગ કરી ચારિત્ર અંગીકાર કરતા હવા. ત્યા
રેં સ્ત્રીરત્ન પ્રમુખ ચૌદ રત્ન, નવ નિધાન, યદ્દ દેવતા તથા લશ્કર પ્રમુખ
જે પરિવાર હતો તે સર્વ સાર્થે થયો. ઘણાં વિલાપ કરતા હવા, ચારે તરફ
વિંટાઈને રહ્યા. સનત્કુમાર રૂપિ ઠઠને પારણે ગોચરીયે નીકલ્યા. ત્યાં ચણાના
ફોતરા અને બકરીના ડુધની ઢાશ મલી તે વાવરીને વલી બીજો ઠઠ કહ્યો,
ત્યારેં સર્વ રોગ બહાર નીકલ્યા. તેની મહાવેદના જોગવતા હવા. એમ તપ
કરતાં થકાં આમોસહિ, સ્વેલોસહિ, વિપ્પોસહિ પ્રમુખ સાત લઘ્વિયો ઝપ
જતી હવી. તો પણ શરીરની શુશ્રૂષા કાંઈ પણ કરે નહી.

વલી એકદા સૌધમેંઙ સજામાં બેઠાં પ્રશંસા કરતા હવા કે, અહો !
સનત્કુમાર મુનિની ધીરતા જૂઝ કહેવી છે કે, રોગેં કદર્થના પામે છે,
તો પણ તેનો ઝપચાર કરતા નથી. તે વાત અણમાનતાં બે દેવતા શબર
વૈદ્યનાં રૂપ કરીને ત્યાં આવ્યા. અને કહેવા લાગ્યા કે, હે જગવન્ ! ત

मारा रोगनुं औषध करियें, रोग शमावियें. तो पण मुनि बोल्या नही. फरी मुनिने पूछ्युं, त्यारें मुनि बोल्या के तमे ड्व्यरोग टालशो के, जावरोग टालशो ? वैद्य बोल्या के जावरोग तो अमे जाणता नथी. त्यारें चक्रीयें पोतानुं थूंक लेइ अंगुलियें चोपड्युं. एटले कनकवर्णी काया थइ गइ. ते देखाडीने कहुं के, हे वैद्यो आ ड्व्यरोग तो हुं पण टाली शकुं बुं. परंतु संसाररूप जावरोग टालवा समर्थ हो, तो टालो.

ते सांजली देवता विस्मय पामीने कहेवा लाग्या के, ए जावरोग टालवाने तो, तमेज परम वैद्य ठो. एम प्रशंसा करी शकनो व्यतिकर संजलाबीने चलितकुंमलाजरण थइ, देवतानुं रूप प्रकट करी, प्रणमीने स्वस्थानकें गया. सनत्कुमार पण पचाश हजार वर्ष लगे कुमरपणें रह्या, पचाश हजार वर्ष लगे मंमलिक राजा रह्या, एक लाख वर्ष चक्रवर्तीपणें रह्या, लाख वर्ष साधुपर्याय पाव्यो, अंतें समेतशिखरने विषे अनशन करी, आलोइ, पडिक्कमी, समाधिमां काल करीने सनत्कुमार नामे त्रीजे देवलोके देवतापणें उपना. त्यांथी च्यवी महाविदेह क्षेत्रने विषे मोह्जे जशे ॥ इति सनत्कुमार चक्रवर्तीनी कथा श्रीउत्तराध्ययनसूत्रादिकने विषे ठे.

हवे तपमद उपर नंदिषेण मुनिनी कथा कहे ठे.

कोइक गामने विषे कोइक ब्राह्मणें यज्ञ मांमयो ठे. त्यां एक चाकर राख्यो, ते चाकर कहेवा लाग्यो के, शेष जात उगरे, ते मुऊने आपोतो हुं रहुं, अन्यथा न रहुं. ते वात ब्राह्मणें कबुल करीने तेने यज्ञपाटकमां राख्यो. तिहां ते चाकर जे अन्न वधे ते पोतें लेइने साधुउने पडिलाजे. ते पुण्योदयें करीने देवतानुं आउखुं बांध्युं. ते दास मरीने देवता थयो.

त्यांथी च्यवीने राजगृह नगरने विषे श्रेणिक राजानो नंदिषेण नामें पुत्र थयो. यज्ञकारक ब्राह्मण तो घणी योनीने विषे घणा जव जमीने से चानक हाथी थयो. अनुक्रमें ते हाथी श्रेणिक राजायें पकड्यो. आलान मूले बांध्यो. त्यांथी ते हाथी नाठो त्यारें सडु लश्कर मली तेने पकडवा गया, पण पकडाणो नहीं. परंतु त्यां ते हाथी नंदिषेणनां वचन सांजलीने शांत थयो. अवधिज्ञानें पाठलो जव जाणतो हतो माटे आलानमूले बांध्यो थको रह्यो. ते हाथी राजा श्रेणिकनो पट्टहस्ती थयो.

एकदा जगवंत, जगजुरु, त्रिलोकीनायक एवा श्रीवीरवर्धमान स्वामी रा

जगृह नगरीने विषे आवीने समोसखा. तेमने राजा तथा नंदिषेण प्रमुख वांदवाने गया. जगवंतनी देशना सांजलीने नंदिषेण प्रतिबोध पामतो हवो. पढी घणा आग्रहें करी माता पितानी आझा लइ दीक्षा लेवा चाव्यो. ते वारें आकाशे देववाणी थइ के, रे वत्स ! अकाले चारित्र लेवा केम उज माल थाय ठे ? हजी तुऊने जोगकर्मफल घणां ठे, माटे थोडो काल घ रमां रहे, कर्मकृत्य थया पढी दीक्षा लेजे, काल विना क्रिया फले नहीं, ते सांजलीने नंदिषेण विचारवा लाग्यो के, साधुनी संगतें रहेतां मने जोग कर्मफल गुं करजो ? एम चिंतवी प्रभुजी पासे जतो हवो प्रभुयें, निषेध्यो थको पण पराणे दीक्षा अंगीकार करतो हवो. ठठ अठम प्रमुख तपस्या करतो भुवनगुरु साथें ग्रामपुरनगरादिकने विषे विचरे. सूत्र अने अर्थ न एतों, जावना जावतो, परिसह सहेतो थको रहे ठे.

तेने जोगकर्मना उदयथी जोगनी इच्छा तो थाय, तो पण बलात्कारें रोकरी राखे. तपस्यायें करी शरीर अतिदुर्बल करे. इंदियोना विकार टा लवाने निरंतर स्मशानादिकने विषे जइ घोर आतापना ले, तो पण विष यविकार घणो जागे, तेवारें व्रतजंगना जयथकी शरीर बांधवा मां मथो, ते बंध देवतायें त्रोडी नाख्यो. वली शस्त्रें करी आत्मघात करवा मांमथो, त्यारें देवतायें शस्त्र बूठां करी नांख्यां. विष खावा मांमथुं, तेवारें देवतायें विषशक्ति अपहरी लीधी. वली अग्निमां पेशी बली मरवा मां मथुं, त्यारें देवतायें अग्नि शीतल करी नाख्यो. वली पोतें पर्वत उपर च ठी जंपापात करवा मांमथो, त्यारें देवतायें ऊडपी लेइने कह्युं के, महारुं वचन संजार. जोगकर्मफल जोगव्या विना तीर्थकर सरखा पण बूटे न ही. तो तुं श्यो फोकट विकल्प करे ठे ? एम सांजली एकाकी विहार क रतो एक दिवसने विषे ठठने पारणे गोचरी करवा चाव्यो. अनाजोग थ की वेश्याना घरमां जइ धर्मलान दीधो. त्यारें वेश्या बोली, अमारे धर्म लाननुं तो प्रयोजन नथी, पण अर्थ लान जोइये ठिये. एवुं हास्यनुं व चन सांजलीने नंदिषेणें विचाखुं के, ए बापडी रांक मने हसे ठे ! एम चिं तवी ठापरैथी एक तरणुं ताण्युं एटले लब्धियें करी रत्ननी वृष्टि थती ह वी. तेवारें वेश्याने कह्युं के, तमारे अर्थलान थयो. एम कही तेना घर मांथी बहार नीकल्या, त्यारें वेश्या पण संचरमसहित पठवाडेथी दोडती

आवीने कहेवा लागी के, हे तपस्वि ! ए व्रत मूको, अने महारी साथें जोग जोगवो. नहिं तो हुं निश्चयें करी प्राणत्याग करीश. एम वारंवार ते वेश्यायें प्रार्थना करे थके जोगनां कटुक फल जाणतो थको पण जोग कर्मना वशथी वेश्यानुं वचन अंगीकार करतो हवो. त्यां वेश्याने घेर रहे तां थकां पण एवी प्रतिज्ञा करी के, महारे प्रतिदिन दशजणने प्रतिबोध देवो. जो दशने प्रतिबोधी न शकुं, तो फरीं दीक्षा लेवी. एम करी साधुनो वेष मूकी वेश्याने त्यां रह्या. पण देवतायें कहेलुं दीक्षानुं निषेध वचन त था प्रभुजीनुं वचन संजारे, वेश्या साथें जोग जोगवे, अने नित्य प्रत्यें दश दश जणने प्रतिबोधीने प्रभुजी पासें मोकले, एम करतां बार वर्ष वीत्या.

एक दिवस नवजणने प्रतिबोध्या नंतर दशमो एक सोनी आव्यो ठे, पण ते बूजे नही. एवामां रसोइ तैयार थइ .त्यांरें वेश्यायें विनंति क री के, हे प्रभु ! जमवा उठो, रसोइ टाहाडी थाय ठे, तेने नंदिपेणें कहुं के, महारो अजिग्रह पूरो थयो नथी. एम कही वली सोनीने विविध प्र कारना वचनें प्रतिबोधे ठे. एटलामां वली वेश्या आवीने कहेवा लागी के, एक रसोइ तो बगडी गइ. वली नवी रसोइ तैयार करी ठे. माटे हवे विलंब न करो. नंदिपेण बोल्या के, दशमो पुरुष प्रतिबोध्यो नथी माटे आज दशमो हुं पोतेंज दीक्षा लइश. एम कही दीक्षा लीधी. ग्रंथांतरें वे श्यायें कहुं के, उठो आज तमेज दशमा थाउ. एवुं वेश्यानुं वचन सांजली ऊठ्या. वेश्यायें घणा विलाप कखा पण ते गणतिमां आल्या नही, अने पोतें श्रीवीरस्वामीनो पासे चारित्र लइ, आलोइ पडिक्कमीने देवलोके पथा ह्या. ए नंदिपेणना बार वर्षमां प्रतिबोधेला जीव सर्व मली (४३१एए) थाय. ॥ इति नंदिपेणकथा श्रीवीरचरित्रादि ग्रंथे ठे ॥ ७ ॥

हवे श्रुतमद उपर थूलिजइजीनी कथा कहे ठे.

॥ पामलिपुर नगरे त्रण स्वम धरतीनो धणी एवो नवमो, नंद नामें राजा थतो हवो. ते राजाने महाबुद्धिनो निधान कल्पकना वंशमां उपजो एवो श क्माल नामें मंत्रीश्वर ठे. तेनी लक्ष्मीवती नामे शीलवंती स्त्री होती हवी. तेने एक स्थूलिजइ अने बीजो सिरिउ एवे नामें बे पुत्र थया. ते नगरमां जेणें रूपें करी इंशाणीने पण जीती ठे. जगत्ना चित्तने वश करनारी ए वी. एक कोश्या नामें वेश्या वसे ठे. ते वेश्या साथें श्रीथूलिजइजी नित्य

जोग जोगवतो त्यां रहे ठे. एम ते वेश्याने घेर रहेतां बार वर्ष वही गया.

एवा अवसरमां एक कवीश्वर, महावादी, वैयाकरणशिरोमणि, एवो वररुचि नामें विप्र ते नित्य एकशो आठ नवां काव्य करीने नंदराजानी उलग करे. ते सांजली राजा मंत्रीसामुं जुए. पण मिथ्यात्वी जाणीने मंत्री तेनी प्रशंसा करे नही. त्यारें राजा पण तुष्टिदान दिये नही. ते अनिप्राय ब्राह्मणें जाण्यो त्यारें ते ब्राह्मण मंत्रीश्वरनी स्त्रीनी सेवा करवा लाग्यो. तेथी लक्ष्मीवतीयें संतुष्ट यझे एक दिवसें तेने पूढ्युं. त्यारें विप्रें कह्युं त मारो स्वामी महारा काव्यनी प्रशंसा करे, तो हुं दान पामुं. तेवारे स्त्रीयें, जर्तारने तेना काव्यनी प्रशंसा करवा कह्युं. प्रधान बोळ्यो, हुं मिथ्यात्वीनी प्रशंसा केम करुं ? तो पण स्त्रीयें घणो आग्रह करवाथी प्रधानें मान्युं. जे माटे अंध, स्त्री, बाल अने मूर्ख ए चारनो आग्रह बलवंत होय.

पठी ते विप्रें राजाना मुख आगल काव्य कहां. त्यारें मंत्रीश्वर बोळ्या के, ए सुनाषित रूडां ठे. ते सांजली राजायें एकसो आठ दीनार आप्या ते दिवसथी मांमी निरंतर एकसो आठ सोनैया तेने राजा आपे एक दिवस मंत्रियें राजाने पूढ्युं के, हे राजन् ! आ सोनैया तमे केम आपो ठो ? राजायें कह्युं के, तमें प्रशंसा करी माटे आपुं तुं. अन्यथा पूर्वे कां न आप्या ? मंत्री बोळ्या. में एनी प्रशंसा तो करी नथी में तो मात्र पूर्वनां काव्य वखाण्यां हतां, एतो पूर्व पुरुषोना जोडेलां काव्य ते तेणे पोतें जो डेला ठे, एवो जुठो अजिमान धरीने तमारा आगल कहे ठे. राजा बोळ्यो ए वात केम मनाय ? मंत्री बोळ्यो महारी दीकरीउने पण ए काव्य आ वडे ठे. तेनी परीक्षा तमोने प्रातःकाले करी देखाडीशुं.

हवे ते मंत्रीश्वरने सात पुत्रिउ ठे ॥ यतः ॥ जस्का य जस्कादिन्ना, नू आ तह चेव नूअदिन्ना य ॥ सेणा वेणा रेणा, जयणीउ थूतिनहस्स ॥ १ ॥ तेमां पहेली कोइ पण काव्य जो एकज वार सांजले, तो तेने सुखपाठ थइ जाय. एवी माही ठे, बीजीने बे वार सांजले एटले आवडे, त्री जीने त्रणवार सांजलें एटले आवडे, एम सातमीने सातवार सांजले एटले आवडे. पठी प्रधानें ते साते पुत्रियोने परिअचने आंतरे राजसजामां बे सारी. अने जेटले वररुचीयें एकशो आठ काव्य नवां जोडीने कहां, ए टले यद्दायें ते तरत कही देखाड्यां. पठी बीजीयें कहां. पठी त्रीजीयें क

ह्यां, एम अनुक्रमें सातमीयें कह्यां. ते सांजली राजाने रीस चढी, त्यारें निषेध कखो के, ब्राह्मणने कांइ आपशो नही. हवे वररुचीयें गंगामध्ये ज इने यंत्र कखुं. तेमां एकसो आठ सोनैयानी पोटली बांधी मूके. प्रातःका ले गंगानी स्तुति करी पोताने पगें आक्रम करे. एटले पोटली पाणी उपर आवे तेवारें ते पोतें तेने उपाडी जियें. एम नित्य करे, ते जोइ लोक सर्व वि स्मय पाम्या. ते वात राजायें सांजली मंत्रिने कही. त्यारें मंत्रीश्वर बोल्या. जो ए वात सत्य ठे, तो प्रातःकाले जोवा जइशुं. राजायें पण मान्युं.

हवे मंत्रीश्वरें ठानो दूत मूक्यो, ते सरने थांजे बुपीने पंखीनी पेठें रह्यो. जेवारें ते ब्राह्मणें सोनैयानी ग्रंथि घाली, तेवारें ते चर पुरुषें दीठी, ते ब्राह्मण गयो त्यारें ते ग्रंथि चर पुरुषें काढीने ठानी मानी जइ मंत्रीश्वरने आपी.

प्रातःकालें मंत्रीश्वर राजाने तेडी गंगाने कांठे जोवा गया. वररुचीयें पण प्रातःकाले आवी गंगानी स्तवना करी, पगे करीने यंत्र चालना घणी ये करी पण ग्रंथि आवी नही !! त्यारें हाथ घाली खोलवा लाग्यो, पण जडी नही. तेथी मौनपणें रह्यो. ते जोइ प्रधान बोड्यो के, आज गंगाजी केम सोनैया आपतां नथी ? हे जूंमा ! आगलथी गंगामांहे ग्रंथि घाली ते तो महारी पासे ठे. माटे हवे शुं खोले ठे ? लें आ तहारी गांठडी उल ख ! एम कहीने गांठडी आपी. ते देखीने तेने मरणथकी पण वधारें दुःख लाग्युं. प्रधान राजाने कहेवा लाग्यो, हे महाराज ! लोकने उगवाने माटे आगला दिवसनी सांजे घाली जाय ठे, अने सवारे आवी काढे ठे. राजायें कखुं के, तें जलुं कपट जाण्युं. पठी सौ पोतपोताने घेर आव्या.

हवे वररुचि हृदयमां घणो द्वेष राखे, मंत्रिनां ठिड खोले, मंत्रीश्वरना घरनी वात दासी प्रमुखने पूठयां करे. एक दिवस दासीयें कखुं के, मंत्री ना पुत्र सिरियानो विवाह ठे, माटे राजा जमवा आवशे. तेने जेट करवा सा रुं शस्त्रादिक घडाय ठे, ते वात सांजली विप्रने ठल जड्युं. तेवारें न्हानां ठोकरांने चणा प्रमुख खावा आपीने जणावतो हवो के, “ जे सकमाल करे ठे ते नंदराजा जाणतो नथी. सकमाल तो राजाने मारीने सिरिया ने राजा करशे, ” ते ठोकरा पण ठाम ठाम एम कहेतां फरे. अनुक्रमें परं परायें ए वात राजा सूधी आवी, त्यारें राजा विचारवा लाग्यो के, बाल क बोले ते साचुं थाय ॥ यतः ॥ बालका यच्च जाषन्ते, जाषनो यच्च योषि

तः ॥ औत्पातिकी च या नाषा, सा जवत्यन्यथा नहि ॥ १ ॥ हवे तेनी प्रतीत करवा माटे मंत्रीश्वरने घेर खबर काढवा एक पुरुष राजायें मोक द्यो. ते पुरुषें पाठो आवीने दीतुं तेवुं राजाने कहुं. ते वात राजायें धारी राखी. जेवारें मंत्रीश्वर राजा पासे सलाम करवा आव्यो, त्यारें राजा अवलुं मुख करीने बेठो. एवो राजानो नाव जाणीने मंत्री घेर आव्यो. सिरियाने बोलावी कहुं के; राजाने काने कोइक वैरी लाग्यो ठे, माटे राजानो आपणा उपर द्वेष थवाथी आपणा कुलनो उब्बेद करवा तत्पर थयो ठे. माटे तुं जो महारुं वचन माने, तो हुं कहुं तेम कर. ज्यारें हुं राजाने मुजरो करुं, त्यारे तुं तरवारें करी महारुं मस्तक ठेदी नाखजे. ज्यारें राजा ठबको दे, त्यारें कहे जे के, स्वामीनो अजक्तो ते पिता पण श्या कामनो, अने हुं तो घरडो हुं, चार दिवस रहीने पण मरवुं तो ठेज. परंतु आम करीश तो आपणुं कुटुंब सर्व जीवतुं रहेजो. ते सांजली सिरियो गदगद वचनें रोतो थको कहेवा लाग्यो के, हे तात ! ए घोरकर्म, चंमाल पण न करे, तो हुं केम करुं ? प्रधान बोड्यो, एवो विचार करीश तो सर्व कुटुंब घाणीमां पीलाशे, अने वैरी हसशे. ते माटे कुल राखतां महारो ह्य ते रुडो ठे ॥ यतः ॥ त्यजेदेकं कुलस्यार्थे, ग्रामस्यार्थे कुलं त्यजेत् ॥ ग्रामं जनपदस्यार्थे, आत्मार्थे सकलं त्यजेत् ॥ १ ॥ तथा हुं गले तालपुट बांधीने राजाने मुजरो करीश, एटले तने पिता माखानुं पाप पण नही लागे. एम कहे थके सिरियें ते वचन अंगीकार कहुं. अने पितानुं मस्तक ठेयुं. एटले राजायें कहुं हे, चूंमा ! ए काम शुं कहुं ? सिरियो बोड्यो, स्वामी जोही जाण्यो माटे माखो. स्वामीना अनुयायी काम करे, तेसेवक कहियें.

पठो सिरियायें प्रधाननुं मृतकार्य कहुं, राजा सिरियाने कहेवा लाग्या के, तमारा बापनी मंत्रीमुडा तमे ल्यो. त्यारें सिरियो बोड्यो, महाराज ! महारो वडेरो जाइ शूलिजड ठे ते मुजने पिता बरोबर ठे, ते अमारा पिता ना हेतथी. बारवर्ष थयां कोश्याने घरे जोग जोगवतो सुखें रहे ठे, ते जाई सार्थे हुं विचार करुं. तेने राजायें कहुं के, आजनो आज विचार करो. त्यारें शूलिजडने बोलावी सर्व वात मांमीने कही. शूलिजडजी अशोकवाडीमां जइ विचार करवा लाग्या के, राजकाजमां शयन जोजन प्रमुख वखत उपर करी शकियें नही, स्त्रीनां सुख पण जोगवी शकियें नही. त

था राजानां कामकाज करतां चाडिया लोक उपड्व करे. वली पोतानुं इ व्य तथा पोतानुं शरीर व्यय करीने राजानो स्वार्थ साधवाने यत्न करवो पडे, त्यारें पोतानाज आत्मसाधनने अर्थे यत्नकां न करियें ? एम चिंतवीने श्रीयूजिनइजी, पोतेंज पोताना हाथें मस्तकें लोच करता हवा. रत्नकंबल नां दशियानो उघो कखो. पढी राजानी सनामां जइ धर्मलान देइने राजाने कहुं के, में आलोच्युं. पढी जेम गुफामांथी सिंह नीकले, ए रीतें राजसना मांथी नीकव्यो. राजायें मनमां विचाखुं के, एकपट करीने पाढो वेइयाने घेर जशे, तेमाटे राजा गोखमां बेसीने जोवा लाग्या के, ए क्यां जाय ठे.

हवे स्थूजिनइं वाटे जतां दुर्गधि स्थानकें पण नासिका मरडी नही. ते देखीने राजा माथुं धुणावतो हवो. अने मनमां चिंतववा लाग्यो के, अहो ! ए तो जगवान् बीतराग थया देखाय ठे. ! में.मातुं चिंतव्युं ! स्थू जिनइ पण श्रीसंनूतिविजय आचार्य पासें जइने दीक्षा अंगीकार कर ता हवा. पढी राजायें सिरियानो हाथ पकडीने बलात्कारें मंत्रिमुडा आपी.

सिरियो पण राजकाज चलावतो हवो. ते जाणियें नवा शकमाल महे ताज आव्या होय नहिं ! ते सिरियो महा विनीत स्थूजिनइना स्नेहथी नित्य कोश्याने घेर जाय, जाइनी स्त्री जाणीने तेनो बहुमान करे, कोश्या पण स्थूजिनइना वियोगथी सिरियाने देखीने रुए. त्यारें सिरियो कहे के, गुं करियें ! वररुचि ब्राह्मणें अमारो पिता मराव्यो, अने स्थूजिनइ जाइ नो तमने तथा अमने वियोग कराव्यो. ते वररुचि तहारी बेहेन जे उप कोश्या तेनी साथें हमणां रक्त ठे. तेमाटे कांइक वैरनिर्यातननो उपाय विचारो अने उपकोश्याने कह्नीने एने मदिरापान करावो तो.रुडुं थाय.

कोश्यायें पण जर्तारना वियोगथी अने सिरियाना मोहदांक्षिण्यथी उपकोश्याने शीखवीने वररुचीने मदिरापान कराव्युं ! ! स्त्रीनो वशवर्ती प्राणी गुं गुं अकार्य न करे ? वली ते वररुचीथी अमात्यनो अजाव थ यो. ते दिवसथी सिरियो पण राजानी सेवामां तत्पर रहे ठे. एक दिवस प्रातःकाले उपकोश्यायें आवी कोश्याने कहुं के, आज वररुचीने मदिरा पाइ ठे, ते बात सिरियें सांजजीने विचाखुं के, हवे पितानुं वैर छेइगुं.

वररुचि पण निरंतर सनामां आवे, तेने राजा, हाली, मोहाली सर्व घणो आदर करे. एकदा राजा, मंत्रीश्वरना गुण संजारवा लाग्यो, अने

सिरियाने गदगद वाणीयें कहेवा लाग्यो के, महारो अमात्य शकमाल घणो नक्तिवंत, घणो शक्तिवंत, इंदने बृहस्पति सरखो हतो. ते सहेजें जेम तेम माखो गयो ! हा हा दैव ! ए तें शुं कखुं ! अहो जाइ ! शकमाल विना सर्व सूनुं देखुं तुं. त्यारें सिरियो बोळ्यो, हे महाराज ! हुं शुं करूं. ए सर्व मदिरानो पिनारो वररुचि पापी तेनां काम ठे. ते सांजली राजा बोळ्यो के, शुं वररुचि मदिरा पीये ठे, ए वात साची ठे ? त्यारें सिरियो बोळ्यो, राजन् ! ए वात काले देखाडीश. पठी सिरियें पोताना माणसने शीखवी मूक्युं के, कचेरी मळे ते वेलायें तुं एकेकुं कमल सढुने आपजे, अने वररुचीने मीढलरसें करी तत्काल जावित करेलुं एवुं कमल आपजे. तेवारें ते पुरुषें तेमज कखुं. त्यारें राजा प्रमुख कहेवा लाग्या के, अहो ! ए अद्भुत सुगंध क्यांथी लाव्य ? एम करी नासिकाग्रे दीधां, विप्रें पण सुंध्युं, तेथी तेणें रात्रियें चंडहास मदिरा पीधी हती, ते वमन कखुं ते जोइ स दुयें वररुचीने धिग्धिग् करी सजामांथी काढ्यो. वररुचीयें एक विप्र पासें जइ प्रायश्चित्त माग्युं. तेने विप्रें कखुं के, तपाव्युं तरुवुं पान करे तो ए पाप टले. वररुचीयें पण तेमज लोकजाजें तरुवुं पीधुं तेथी मरण पाम्यो.

हवे स्थूलिजइ पण श्रीसंज्ञूतिविजय आचार्य पासे चारित्र पालतां शु तसमुदना पारगामी यता हवा. ज्यारें चोमासुं आव्युं, त्यारें एक मुनियें गुरुने प्रणमीने एवो अनिग्रह लीधो के, हुं चार मास लगे सिंदहुफाने बारणें उपवास करी काउस्सगें रहीश. बीजो साधु बोळ्यो के, हुं दृष्टि विष सर्पना बिल्वनी उपर चार महिना उपवास करीने काउस्सगें रहीश. त्रीजो साधु बोळ्यो के, हुं उपवास करीने कूआना नारवटीयानी उपर काउस्सगें रहीश. एवुं सांजली गुरुयें पण योग्यता जाणी ते त्रणेने आज्ञा दीधी. एटले स्थूलिजइजी उठी वंदना करीने बोळ्या के, हुं कोश्या नामें वेश्याने घेर चित्रशालानी याचना करीने तेमां रहीश, पण तपस्या करीश नही. षट्तरस नोजननो आहार करतो चार मास पर्यंत अनिग्रह लइने रहीश. त्यारें गुरुयें उपयोग देइने योग्य जाणी तेने आज्ञा आपी.

एम ते चारे मुनि आज्ञा लइने स्वस्वस्थानकें गया. ते मुनि शीतल तीव्रत पस्यावंत देखीने त्यां वनना सर्प, सिंह अने अरहट्टना खेडु प्रमुख सर्व जीव शांत यता हवा. स्थूलिजइ पण कोश्याने घेर आव्या. तेने जोइ कोश्या

पण हाथ जोडी सहामी आवी उनी रही. मनमां विचाखुं के, एणे व्रत तो लीधुं पण निर्वाह न थयो, माटे इहां आव्या ठे. एम चिंतवीने कहेवा ला गी के, हे स्वामिन् ! आझा करो, हुकुम फरमावो, ते हुं करुं ? आ शरीर, धन, परिवार, सर्व तमारुं ठे. त्यारें स्थूलिज्जि बोल्या मुऊने चोमासुं रहेवा माटे तमारी चित्रशाली आपो. वेश्या बोली, स्वामी ! सुखें रहो, प धारो. एम कही वेश्यायें चित्रशाली तैयार करी, एटले श्रीस्थूलिज्जि प ए कामना घरमां बलियो थइने जेम धर्म पेसे तेम चित्रशालीमां पेठा.

त्यां ते वेश्या षट्तरस जोजन मुनिने वहोरावे: त्यार पठी सोले शण गार सजी मुनिने खोचाववा आवे, पूर्वला कामजोग संजारीने नवनवा कामविलास जे प्रमाणे शास्त्रमां कह्या ठे ते प्रमाणें करे, तेथी ते मुनिरा ज ह्जोनाय नही, एम निरंतर ह्जोनावतां मुनिने तो उलटी ध्यानधारा व धती हवी. एवुं मुनिनुं निर्विकारिपणुं देखीने वेश्या पगे लागी. स्थूलिज्जि इजीनी दृढता देखीने वेश्यायें श्राविकापणुं अंगीकार कखुं. अने एवो अनिग्रह लीधो के, कदाचित् राजा कोइनी उपर संतुष्ट थइ महारे घेर मोकले, तो ते पुरुष मोकलो, पण बीजो पुरुष महारे न कल्पे.

हवे चोमासुं उतखां ते त्रणे मुनि गुरु पासें आव्या. तेमां प्रथम सिंहगुफावासी साधुने गुरुयें कखुं अहो “डुकरकारक” तमे सुखथी आव्या एम कही कांइक आसन ऊंचुं कखुं वली बीजा बे साधुने पण गुरु एम ज कहेता हवा. पठी ज्यारें श्रीस्थूलिज्जि साधु आव्या त्यारें गुरु उजा थ इने बोल्या के अहो ! डुकरकार ! डुकरकार ! तमे सुखशातायें आव्या ? एवुं सांजली पूर्वला त्रणे मुनि विचारवा लाग्या के, अहो ! ए मंत्रिपुत्र ठे मा टे गुरु एनुं केटलुं बहुमान करे ठे ? जे माटे षट्तरस आहार जोजन करी लष्ट पुष्ट थको आव्यो, तेने गुरु एटला वानां करे ठे ? तथापि कांइ फक र नही ए सर्व आवते चोमासें जाणिखुं. एम धारी अमर्ष धरतां आठ मा स काढ्या. फरी चोमासुं आव्युं. त्यारें सिंहगुफावासी साधु गुरुनी पा सें आवी प्रतिज्ञा करतो हवो के, कोइया नामें वेश्याने घेर षट्तरस आहार जोजन करीने हे जगवन् ! हुं चोमासुं रहीश. त्यारें गुरुयें ज्ञानना उप योगें विचाखुं के, ए स्थूलिज्जि उपर ईर्ष्या लावीने बोले ठे, पण एना थी निर्वाह नही थाय ! एम चिंतवी गुरु बोल्या, हे वत्स ! ए अनिग्रह

डुकर डुकर ठे. माटे न करो. स्थूलिजइजी मेरुनी पेठें ए अजिग्रह पाल वाने थिरतावंत हता. त्यारें ते साधु बोढ्यो के, महारें डुकर नथी तो डुकरडुकर केम कहो ठो ? माटे हुं अवश्य करीश. गुरु बोढ्या के, पूर्वला तपनो पण जंग थो. जे माटे शक्तिविना घणो नार उपाडीयें तो शरीर नां गी पडे. तो पण ते गुरुनुं वचन अपमानीने वेश्याने घेर गयो.

वेश्यायें विचाखुं के, श्री स्थूलिजइजीनी स्पर्शयें ए महात्मा आव्यो ठे, पण एने संसारमां पडतो राखुं. एम विचारी उठीने प्रणाम कखो. मुनि यें रहेवा माटे चित्रशाली याची, वेश्यायें पण जग्या आपी, त्यां रह्या. पदरस आहार जोजन सामग्री वेश्यायें तैयार करी, ते जोजन साधुयें कखुं.

हवे मथ्यान्ह समयें तेनी परीक्षा करवा वेश्या सोल शणगार सजीने आवी. मुनितो देखता मात्रमां होनायमान थता हवा. तेवी स्त्री अने ते हुं जोजन ते कोने विकार न करे ? ते साधु कंदर्पें व्याकुल थयो थको वेश्याने जोगनी प्रार्थना करतो हवो. वेश्या बोली के, अमे तो धन होय तो वश थइयें. मुनि बोढ्यो. अमारी पासे इव्य क्यांथी ? वेश्या बोली के, नेपाल देशनो राजा मुनिने रत्नकंबल आपे ठे, ते लावो. मुनि पण नेपा ल देशें रत्नकंबलने अर्थें चाढ्या. चोमासानो काल ठे, मार्गमां कचरा पाणी घणा ठे. तो पण ते साधु जेम अंतरथी पोताना व्रतमां खलाया, तेम बा ह्यथी पण पगें पगें खलाता चाढ्या. एम करतां त्यां रत्नकंबल पाम्या. तेने वांसनी लाकडीमां गोपवी वाटे पाठा आवतां चोरनी पल्लीमां एक सूडो हतो, ते बोढ्यो. “ लक्ष्मायाति ” एटले लक्ष्मव्य आवे ठे. तेवारें पल्ली पतियें कोइ चाडखो पुरुष जाड ऊपर बेगो हतो, तेने पूठ्युं के, हुं आवे ठे ? ते पुरुष बोढ्यो, एक जिरुक आवे ठे. एवामां साधु त्यां आव्यो ते ने पल्लीपतियें तपासी जोयुं, पण कांइ दीतुं नही. त्यारें मुनिने मूकी दी धो. ते जोइ पंखी बोढ्यो “ लाख जाय ठे. ” ते सांजली फरीथी ते पल्ली पतियें साधुने पकडीने पूठ्युं के, साधुं बोल अमारो पंखी जूतुं बोले न ही. साधुयें पण जेवुं हतुं तेवुं कखुं. पल्लीपतियें दया आणी जवा दीधो. अनुक्रमें आवीने वांसमांथी रत्नकंबल काढीने वेश्याने आप्युं. ते वेश्यायें लश्ने खालमां नाखी दीधुं. मुनि बोढ्या. रे जूंमी ! घणो क्लेश खमी बहु मूढ्यनुं रत्नकंबल में लाव्युं, तेने तुं अपवित्र कचरा मध्ये हुं नांखीदे ठे ?

वेश्या बोली. रे मूढ ! तूं रत्नकंबलनी शोचना करे ठे, पण गुणरूप रत्नम य पोतानो आत्मा ते नरकरूप कचरामां पडे ठे, तेने केम नथी सोच तो ? ते सांजली मुनिने संवेग आब्यो. त्यारें कहेवा लाग्यो. के हे वेश्या ! संसारमां पडता एवा मुज प्रत्यें तें राख्यो. हवे अतिचार पंक शोधवाने अर्थें हुं गुरु चरणे जइश. हे निःष्पाप तुज्जे धर्मलाज हो. कोश्या पण कहे वा लागी के, में ब्रह्मचारी थकां तमने खेदं पमाज्यो, ते मने मिहामिड कडं हो. में तमने प्रतिबोधवा निमित्तें एटला वानां कखां, ते हे ऋषीश्वर ! तमे खमजो, अने हवे उतावला गुरु पासे जाउ. अने गुरुवचन अंगीकार करो. मुनि पण ते वचन प्रमाण करी श्री संनूतिविजय गुरु पासे गया त्यां प्रायश्चित आलोचीने तप अंगीकार करता हवा.

हवे श्रीसंनूतिविजयजी पण अनशन करी देवलोके पंथाखा. वली एक दिवसें राजा रथिक पुरुषनी उपर संतुष्ट थयो; तेवारें तेना मागवाथी तेने राजायें कोश्याने घेर उतारो आप्यो. हवे कोश्यातो एक थूलिजइ टाली अन्य कोइ पुरुषने इहती नथी. ते माटे रथकार पुरुषनी आगल पण श्री थूलिजइजीना गुणवर्णन करती हवी. रथकार पण घरनी वाडी मध्ये ढोलीयें बेसीने वेश्यानुं चित्त रीजववा माटे पोतानुं विज्ञान देखाडवा आं बानी लुंब बाणें वींधी, पठी ते बाणना पूंखने विपे बीजुं बाण सांध्युं. व ली बीजा बाणें ते सांध्युं तेणे करी बेठां थकांज आम्र वृद्धनी लुंब पाडी कोश्याने आपी. त्यारें कोश्या पण पोतानुं विज्ञान देखाडवा माटे एक सरसवनो ढगलो करी ते उपर सूची मूकी पुष्पपत्रें ते सूइ ढांकीने ते उ पर नाटक करती हवी. पण सूची विंथाणी नही. अने सरसव पण ख स्या नहीं ते जोइ रथकार पुरुष कहेवा लाग्यो. के, तहारी डुकर करणी देखीने हुं संतुष्ट थयो हुं. माटे कांइक माग, ते तुज्जे आपुं. त्यारें कोश्या बोली. शुं महारी डुकर करणी दीठी के, जे जोइने तुं महारी उपर री ज्यो ? अन्यासीने शुं डुकर ठे ? ए तहारी तथा महारी बेहुनी करणी कांइ पण डुकर नथी, पण जे थूलिजइ कखुं, ते डुकर ठे. जे माटे बारवर्ष रही महारी साथे जोग जोगव्या, तेज चित्रशालीमां रही अखंम व्रत राखी ने गयो ! स्त्रीनी पासे एकदिवस पण रही न शकाय. ते श्री थूलिजइ चा रमास पर्यंत अखंम व्रतें रह्या. वली षटूरस जोजन आहार करता तथा

कामने जागृत करनारी चित्रशालीमां रहेता, पोतानी स्त्रीनी पासे वसता, वर्षाकाल, यौवनावस्था, पूर्वलो राग, एटलां वानामांहेलुं जो एक वानुं ठतुं थाय, तो लोढानुं शरीर होय, ते पण गली जाय, तो सर्व कारणनी शी वात ! ॥ यतः ॥ न डुकरं अंबय लुंबतोडणं, न डुकरं सरिसवनञ्चिया ए ॥ तं डुकरं तं च महाणुजावं, जे सो मुणी पमयवणंमि बुद्धो ॥ १ ॥ कवयोऽपि ॥ गिरौ गुहायां विजने वनान्तरे, वा संश्रयन्तो वशिनः सहस्रशः ॥ हर्म्येऽतिरम्ये युवतीजनान्तिके, वशीश एकः शकमालनन्दनः ॥ २ ॥ योऽमौ प्रविष्टोऽपि नैव दग्धः तिलो न खड्गाग्रकृतप्रचारः ॥ रुक्माहिरन्ध्रेऽप्युषितो न दष्टो, नाक्तो जनांगारनिवासकोऽपि ॥ ३ ॥ वेश्या रागवती सदा तदनुगा पडनीरसैर्नोजनं, शुभ्रं धाम मनोहरं वपुरहो नव्यो वयःसंगमः ॥ कालोऽयं जलदाबिलस्तदपि यः कामं जिगायादरात्, तं वंदे युवतिप्रबोधकुशलं श्रीस्थूलिजडं मुनिम् ॥ ४ ॥ रे काम वामनयना तव मुख्यमस्त्रं, वीरा वसन्तपिकपंचमचंडमुख्याः ॥ त्वत्सेवका हरिविरंचिमहेश्वराद्या, हा हा हताश मुनिनापि कथं हतस्त्वम् ॥ ५ ॥ श्रीनंदिषेण रथनेमिमुनिश्वरादि-बुद्ध्या त्वया मदन रे मुनिरेष दृष्टः ॥ ज्ञातं न नेमिमुनिजम्बुसुदर्शनानां, तुर्यो न विष्यति निहत्य रणांगणे माम् ॥ ६ ॥ श्रीनेमितोऽपि शकमालसुतं विचार्य मन्यामहे वयममुं नटमेकमेव ॥ देवोऽडिडुर्गमधिरुह्य जिगाय मोहं, यन्मोहनालयमयं तु वशी प्रविश्य ॥ ७ ॥

इत्यादिक श्रीस्थूलिजडजीना गुण वर्णन सांजलीने रथकार पुरुष बोड्यो. रे स्त्री ! ते स्थूलिजड महासत्त्वनो धणी कोण ठे ? जेनां तुं एटला गुण वर्णन करे ठे. त्यारें वेश्या बोली. राजानो प्रधान शकमाल नामें हतो तेनो पुत्र स्थूलिजड तेने हुं वर्णवुं बुं. ते सांजली संच्रांत थयो थको रथकार बोड्यो. रे स्त्री ! ते महामुनिनो हुं किंकर बुं. एम सांजली वेश्यायें तेने संवेगमां आव्यो जाणी, धर्मदेशना देइने तेनी अनादिकालनी मोहनि डा टाली, त्यारें रथकार बोड्यो के, हे नडे ! तें मुऊने जलो प्रतिबोध कखो. हुं पण ते मुनिने मार्गे चालीश. तें मुऊने आज मार्ग देखाड्यो, तहारुं कढ्याण थाउ. तुं तहारो अजिग्रह दृढ राखजे. एम कही सशुरु पासे जइने रथकारें पण प्रवज्या अंगीकार करी.

जगवान् श्रीस्थूलिजडजी पण तीव्र व्रत पालतां बारवर्ष डुकाल पड्यो

ते महाविकराल डुकालने विषे साधुनो समुदाय, मली समुझने कांठे जइने रहेतो हवो. ते नूखें करी सूत्र गणी न शके, तेथी सर्व सूत्र वीसरी ग यां ॥ यतः ॥ अगणिज्जंति नासे विज्जा, दंमिज्जंति नासे पज्जा ॥ कुट्टिज्जंति नासे नज्जा, बहु बोलंति नासे लज्जा ॥ १ ॥ हवे डुकालने अंतें पाम लिपुर नगरने विषे साधुनो समुदाय एकठो थयो. ते वखत जे साधुनी पासे अंग, अध्ययन, उद्देशादिक जे कांइ कंठाग्रें हतुं, ते लीधुं. त्यारें अ गीयार अंग तो मढ्यां, पण दृष्टीवाद पूर्वमध्ये कांइयें न जड्युं. त्यारें सर्व संघ जेलो थइने पूर्व विद्या मेलववाना निमित्तें चिंता करवा लाग्यो.

ते अवसरें नेपाल देशना मार्ग मध्ये रहेला एवा श्रीनइबाहुस्वामी, ते पूर्वधर ठे. तेमने तेडवा माटे श्रीसंघें मली बे साधुने, मोकळ्या. ते सा धु त्यां जइ श्रीनइबाहुने नमस्कार करी हाथ जोडींने एम कहेता हवा के, श्रीसंघें तमने तेडवा माटे अमने मोकळ्या ठे. गुरु बोळ्या के, में तो महाप्रणिधान मांमयो ठे ते बारवपें पुरो थारें तिहांसुधी महाराथी अवा शे नही ए महाप्रणिधान निपन्यां पढी जो कोइ कार्य आव्युं होय तो स र्व पूर्व सूत्रने अर्थ सहित अंतर्मुहूर्तमां संपूर्ण गणी शकाय.

हवे ते मुनियें पाठा जइने श्रीसंघने ते वात कही. तेवारें श्रीसंघें बली बीजा बे साधुने मोकलीने कहेवराव्युं के, तमे गुरुने पूठजो के जे श्रीसंघनी आज्ञा न माने तेने श्यो दंम थाय ? ते कृपा करी कहो. त्यारें गुरु कहेजो के, तेने संघबहार करवो, त्यारें तमें सारी पेठें कहेजो के, ए दंमयोग्य तमें ठो. ते साधुयें पण त्यां जइने तेमज कह्युं. त्यारें आचार्य बोळ्या के, श्री संघ एम करी शके ते वात महारे प्रमाण ठे; पण श्रीसंघ महारा उपर प्रसाद करीने बुद्धिवंत साधुने जो इहां मोकळे तो हुं तेमने नित्य सात वाचना आपीश. तेमां एक वाचना गोचरीथी आवीने आपीश, त्रण वा चना काल वेलायें आपीश, तथा त्रण वाचना सांजना पडिक्कमणा पढी आपीश. ए रीतें पण संघकार्य थजो. अने महारुं कार्य पण नहि सीदाय. पढी ते मुनियें आवीने संघने तेमज विनंति करी. श्रीसंघें पण स्थूलिज इ प्रमुख पांचशे मुनि जणनारा बुद्धिवंत जोइने मोकळ्या. आचार्य पण सहुने जणावता हवा. पण ते साधु थोडी वाचना माटे जणतां उद्देग पाम्या. एक श्रीस्थूलिजइजी टकी रह्या. ते जणतां जणतां आठे वषें आठ

પૂર્વે જાણ્યા. પઠી આચાર્યે પૂછ્યું કે, ઝઘેગ કેમ પામો છો ? ત્યારે સ્થૂલિન ડ્જી બોલ્યા કે, હું ઝઘેગ નથી પામ્યો. પણ વાચના થોડી છે. ત્યારે આ ચાર્યે બોલ્યા. હવે પ્રણિધાન પ્રાયઃ પૂર્ણ થયું છે. પઠી તમારી ઇચ્છા પ્રમાણે વાચના આપીશું. સ્થૂલિન ડ્જી બોલ્યા, હું કેટલું જાણ્યો ? અને કેટલું બાકી છે ? ગુરુ બોલ્યા એક બિંદુ જેટલું તું જાણ્યો, અને સમુદ્ર જેટલું બાકી છે.

હવે ધ્યાન પૂરું થયે થકે બે વસ્તુ ઊણાં દશપૂર્વ સ્થૂલિન ડ્જીયે જેટલે સંપૂર્ણ કહ્યાં, તેટલે વિહાર કરતા પામલિપુર નગરને વિષે જગવાન શ્રીજિન ડ્જી બાહુસ્વામી યદ્યાનમાં પધારતા હતા. ત્યારે યદ્દાદિક સ્થૂલિન ડ્જીની બહેનો સાધવિઝ થઈ છે તે વંદના કરવા આવી. તેણીયે ગુરુને વાંદીને પૂછ્યું કે, હે પ્રભુ ! સ્થૂલિન ડ્જી ક્યાં છે ? ગુરુ બોલ્યા, નહાના દેવકુલમાં છે. તે સાંજની દેવકુલ તરફ ચાલી. એટલે બહેનોને ચમત્કાર દેખાડવા શ્રીસ્થૂલિન ડ્જી સિંહનું રૂપ કરી બેઠા. તે રૂપ દેખી બહેનો બીહીનીયકી પાઠી આવી ગુરુને કહેવા લાગી કે, વડા જાણને તો સિંહનરૂપ કરીને ત્યાં બેઠો છે, તે સાંજની આચાર્યે ઉપયોગ દીધો, અને ફરી કહ્યું કે, તે તમારા મહોટા જાણ છે, પણ સિંહ નથી. માટે જાણને વાંદો ત્યારે તે સાધવીઝયે ફરી ત્યાં જાણને મૂલગે રૂપે દેખી વંદના કરીને. પઠી પોતાની કથા કહેતી હવી કે, આ પણ જાણ સિરિયે અમારી સાથે દીક્ષા લીધી, પરંતુ એકાસણું કરવાને પણ અસમર્થ હોવાથી એક દિવસ પર્યુપણ પર્વને દહાડે મેં કહ્યું કે, આજ પોરિસી કરો, તે તેમણે કરી. પહોર પૂર્ણ થયો ત્યારે મેં કહ્યું કે, આ પર્વ દોહિલું છે માટે પૂરિમહ્ન કરો. તે પણ કહ્યું. એમ કરતાં અપરાધનું પચ્ચ સ્કાણ કરાવ્યું. મેં કહ્યું એટલો કાલ તો સુખે જશે, તે પણ કહ્યું. પઠી અવસરે વલો પણ મેં કહ્યું કે, હવે રાત્રિ ટૂંકડી છે, ઝંઘમાં રાત્રિ જશે માટે ઉપવાસ કરો. તેવારે ઉપવાસ પણ કહ્યો. રાત્રિયે દેવગુરુને સંજારતાં હુધાયે પીઙ્ગોથકો મરીને દેવલોકે ગયો. માટે મને રૂપિયાતનું પાપ લાગ્યું તેનો પશ્ચાન્તાપ કરતી શ્રીસંઘપાસે પ્રાયશ્ચિત્ત માગ્યું. ત્યારે સંઘે કહ્યું કે, તમારો શુદ્ધ જાવ છે, તેથી પ્રાયશ્ચિત્ત ન આવે. મેં કહ્યું કે, જો સાક્ષાત્ પરમેશ્વર મને કહે તો શાતા થાય, અન્યથા નહિ ! તે સાંજની સંઘે કાઝસ્સ ગ્ગ કહ્યો, શાસન દેવતા આવ્યા, તેણે સંઘને કહ્યું કે, કહો શું કરું ? સંઘે કહ્યું કે, યદ્દાજીને શ્રીજિનેશ્વર પાસે લેઈ જાઉં. ત્યારે શાસન દેવી બોલ્યા

के, हुं निर्विघ्नपणें जइ शकुं, माटे तमें काउस्सगमां रहेजो. ए वातनी सं घें हा कही. त्थारें शासनदेवी मने श्रीसीमंधरस्वामी पासें लइ गया. में श्रीपरमेश्वरजीने वंदना करी, प्रभुजी बोल्या के, जरतद्धेत्रथी आ आर्या आव्यां ठे, ते निर्दोष ठे. ते सांजलीने महारो संदेह टव्यो, श्रीसंघनी पा से कृपा करीने प्रभुजीयें मने चार अध्ययन आप्यां. शासनदेवता, पाठां म ने महारे स्थानकें लाव्यां. एक जावना अध्ययन, बीजुं विमुक्ति अध्ययन, त्रीजुं रतिकला अध्ययन, अने चोथुं विविक्तचर्या अध्ययन, ए चारे अध्ययन में एक वाचनायें ग्रह्यां. श्री संघनी आगल वात कहीने ए चारे अध्ययन कही देखाव्यां. तेमां वे अध्ययन श्रीआचारांगजीनी वे चूलिका थापी. अने वे अध्ययन श्रीदशवैकालिकजीनी चूलिकापणे थाप्यां. एवुं कहे थके स्थूलिजइजीयें ते वातनी आइा दीधी. साध्वी पोताने ठेकाणें आव्यां.

हवे स्थूलिजइपण गुरु पासे वाचना लेवा आव्या, गुरु बोल्या के, तुं वाचनाने अयोग्य ठे. ते सांजलीने स्थूलिजइ पण दीक्षा दिवसथी मांमी ने पोतानो अपराध विचाखो, पण कोइ अपराध दीतो नही. त्थारें गुरुने कह्युं के, स्वामी ! महारो अपराध तो महारी नजरमां आवतो नथी. गुरु बोल्या. अपराध करीने वली मानतो नथी ! त्थारे स्थूलिजइ सिंहरूप सं नारीने गुरुना चरणे मस्तक घाली कहेता हवा के, हे स्वामिन् ! हवे फ री एवुं नही करुं. ए महारो अपराध खमो. गुरु बोल्या. हवे तुं न करजे, पण ए काम कह्युं तेथी वाचना नहि आपुं. एम कहे थके स्थूलिजइजीयें संघने विनंति करी गुरुने कहेवराव्युं, जेमाटे महोटा कोप्या तेने महोटा ज प्रसन्न करवां समर्थ होय ! सूरि बोल्या. हवे बीजा पण. आज पढी मं दसत्त्वना धणी थजो, माटे योग्यता नथी. थाकतां पूर्व महारीज पासे र हो, एनो दंमतो बीजाने शिक्षा माटे ठे. ते सांजली संघें घणो आग्रह कखो त्थारें गुरुयें उपयोग दीधो, जाण्युं के, महाराथी पूर्व विच्छेद नही जाय, एम जाणी हवे कोइने नणावशो नही. एवो श्रीस्थूलिजइजीने अजिग्रह करावीने थाकतां पूर्व तेमने नणाव्यां. इहां कोइ कहे ठे के, स्रुत्रें चार पूर्व नणाव्यां पण अर्थ न आप्यो. अनुक्रमें आचार्य पद नइवा दुस्वामीयें स्थूलिजइनें आप्युं. ए रीतें स्थूलिजइ जेवामुनि पण श्रुत मद करवाथी नणवाने अयोग्य थया तो बीजानी शी वात ? माटे श्रुतमद न

કરવો. એ આઠમા મદ ઉપર કથા શ્રીપરિશિષ્ટ પર્વણીમધ્યે છે. ઇતિ ॥

હવે સામાન્ય માન ઉપર બાહુબલીનો દૃષ્ટાંત કહે છે.

શ્રીકૃષ્ણજન્મકાવ્યે દીક્ષા લીધી, ત્યારે જરતને વિનીતાનું રાજ્ય આપ્યું. બાહુબલીને બહુલિ દેશનું રાજ્ય આપ્યું. તથા બીજા અઘાણુ પુત્રને અંગવંગા દિદેશ વહેંચી આપ્યા. પ્રજુને દીક્ષા લીધાં એક હજાર વર્ષ થયાં. ત્યારે જરતને ચક્રરત્ન ઉપન્યું, ઠ સ્વંમં સાધ્યા, બીજા અઘાણુ જાણે આજ્ઞા મનાવ તાં તેડ રાજ્ય ઠાંમી, શ્રીકૃષ્ણ સ્વામી પાસે દીક્ષા લેઈ કેવલજ્ઞાન પામ્યા છે.

જરતચક્રી ઠ સ્વંમં સાધી, વિનિતાયે આપ્યા, પણ આયુઃશાલામાં ચક્ર આવે નહિ, ત્યારે પ્રધાને કહ્યું કે, તમારો જાણે બાહુબલી તમારી આણ માનતો નથી, માટે આયુઃશાલામાં ચક્ર આવતું નથી. જરતે જાણે ઉપર દૂત મોકલ્યો. તે બહુલિ દેશને વિષે ગયો. ત્યાંની સ્ત્રીયોયે પૂછ્યું. તું કોણ થો ? દૂતે કહ્યું. હું જરતનો દૂત હું. બાહુબલી પાસે જાવું હું. ત્યારે સ્ત્રીયે કહ્યું જરત તે કોણ છે ? જરતતો અમારે કાંચલિયે છે. તે સાંજલી દૂતે ચિંતવ્યું કે, હાંના લોક એવા હૃદય છે. તો તેનો રાજા કેવો હશે ? એમ વિચાર કરતો તિલ્હશિલા નગરીયે પહોંચ્યો. ત્યાં બાહુબલી રાજા સજા પૂરી બે ઠા છે. તેના ત્રણ લાખ પુત્ર છે, તેમાં મહોટો સોમયશ છે. તેને વલી ચો રાણી હજાર સ્ત્રી છે. તેના શ્રેયાંસ પ્રમુખ બહોતેર હજાર પુત્ર છે. એમ પુત્ર પૌત્રાદિકે પરિવશ્યો સૂર્યની પેરે દેદીપ્યમાન એવા બાહુબલીને દેખી જય જાંત થકો દૂત બોલ્યો. હે મહારાજા ! તમારા જાણે તમને જુહાર કહ્યો છે. અને કહ્યું છે કે, ચક્રરત્ન આયુઃશાલાને વિષે આવતું નથી, માટે મહારી આણદાણ માનજો. તે સાંજલી જમુહ ચઢાવી, રાતાં લોચન કરી, બાહુબલી બોલ્યો. અરે દૂત ! જરતને હજી લાજ નથી ? જે માટે અઘાણુ જાણે રાજ્ય લેઈ ઠ સ્વંમનો ધણી થયો, તો પણ તૃપ્તિ ન થઈ ? કે, મહારું રાજ્ય લેવા વાંછે છે ? તે દહાડા વિસરી ગયા કે, ન્હાનપણમાં રમતાં દહાડાની પેરે કંચો ઝઘાલીને પડતો તેવારે હું જાલી લેતો, હું તેનો તેજ હું. રાજ્યનો સ્વપ્ન હોય તો વહેલો આવજે. પણ આણ તો શ્રીતાતજીનીજ માનીશ. એમ કહી દૂતને નિઝંઠી કાઢ્યો. દૂતે આવી સર્વ વાત જરતને કહી. ત્યારે જરતચક્રવર્તીને ક્રોધ ચઢ્યો, પઠી પોતાના સવાક્રોડ પુત્ર છે, તેમાં મહોટો પુત્ર આદિત્યયશ છે, તેના વલી મહાજસા પ્રમુખ સવાલાખ પુત્ર

ठे. ते सहित पोतानी रुद्धि जइ बहुलिदेशनी संधियें आवी पड्यो. बाहुबली पण पोतानुं कटक लेइ सामो आव्यो. मांहोमांहि युद्ध थयुं. तेमां घणा लोकनो संहार थवा मांमयो. एम युद्ध करतां बार वर्षे थयां. त्यारें इं ईं आवी बे जाइने समजावी. दृष्टियुद्ध, वचनयुद्ध, बाहुयुद्ध, मुष्टियुद्ध अने दंमयुद्ध ए पांच युद्ध करवा ठेराव्या. ते पांचे युद्धमां जरत हाख्यो. तेवारें क्रोधने वशें जाई उपर चक्र मूक्युं. ते चक्र पण बाहुबलीने प्रदक्षिणा देइ पाबुं जरत पासे गयुं. जे माटे गोत्रमां चक्र न लागे.

जरतें विचाखुं के, अमोघ शस्त्र पाबुं फखुं तो निश्चय ए महारुं राज्य लेइ. हवे जरतें चक्र मूक्याथी बाहुबलीने पण क्रोध चढ्यो. के, एणें महारुं मस्तक ठेदवाने कीधुं, तो हुं पण चक्रने अने चक्रवर्तीने मुष्टियें करी चूर्ण करुं. एम चिंतवी क्रोध चढावी मुष्टि उपाडी त्यां जरत पण सामो धायो. एटले बाहुबलीने विचार उपन्यो के, हा हा ! जूंहुं थजे !!! ए मुष्टियें जरत मरजे, ठखंम रंमाजे ! कृष्णना वंशने कलंक लागजे !! लोकमां हाहाकार थजे !!! अने मुष्टि उपाडी ते पण निष्फल केम करुं ? एम चिंतवी ते मुष्टियें मस्तकनो लोच कख्यो. देवतायें वेष आप्यो. जय जय शब्द थयो. जरत आवी पगें लागी अपराध खमावी पोताने स्थानकें गयो.

बाहुबलियें विचाखुं के, महारा अछाणु जाई दीक्षा लेइ केवली थया ठे. ते न्हाना जाइने वांदबुं पडजे, ते माटे केवलज्ञान उपजावी पढी न गवानना समवसरणमां जावुं. जेम तेमने वांदवा न पडे. एवो अजिमान आणी त्यांज काउस्सग करी रह्या. वर्ष दिवस सूधी नूख तृषा खमी, पगें मान उग्या, वृद्धनी पेटें वेलडीयें विंटाणा, कानमां पंखीयें माला घाव्या, ताढताप खमता रह्या. वर्ष दिवसने अंते ब्राह्मीने श्रीकृष्णदेवस्वामीयें मोकली, तेणें आवी कखुं के, हे वीरा ! गजथकी उतरो. ए वचन सांजली बाहुबलियें विचाखुं के, हुं तो गज उपर नथी चढ्यो, अने ए महासतीनुं वचन पण जूतुं न होय, एम विमासतां मनमां ज्ञान उपन्युं के, हुं अजिमानरूप हाथीयें चढ्योज हुं. जेमाटे न्हाना जाइतो परमगुणी थया. केवली थया, वीतराग थया, रत्नत्रयीरूप गुणें करी ते परम वडेरा ठे, त्रिभुवनने वंदवा योग्य ठे, ते उपर अजिमान करवाथी मने आशातना लागी, माटे जइने वंदना करुं. एम विचारी जेटले पग उपाडे ठे, तेटले एज

જાવનાયેં ક્ષપકશ્રેણી માંમી ઘાતિકર્મ ક્ષય કરી કેવલજ્ઞાન પામ્યા. કેવલી પર્યાય પાલી મુક્તિ પહોચ્યા. તે માટે માનેં ધર્મ ન હોય ॥ યતઃ ॥ ધમ્મો મણેણ હુંતો, તો નવિ સીઝન્હવાયવિપ્પહિત ॥ સંવહરમણસિત, બાહુબલી તહ કિલિસ્સંતો ॥૧॥ જે માટે વર્ષ દિવસ સૂધી કેવલજ્ઞાન અટકાવ્યું. તે માટે માનથી ઉપરાંત વલી બીજો શત્રુ તે કોણ છે ? ॥ ઇતિશ્રીઉપદેશમાલાયામ્ ॥ હવે માન તે વૈરી કહ્યો, માટે વૈરીનો પ્રતિપક્ષ હેતુ છે, માટે હેતુ પૂછે છે.

इहां “हियमप्पमाउ” ए पदनो अर्थ कहे ठे शिष्य पूछे ठे के, हे स्वामि न ! वैरी ते मान कह्यो. त्यारें (हियं किं के०) हित ते छुं ? इहां किं शब्द पठ वाडेनो ठे, ते लेइयें. त्यारे गुरु बोल्या के, हे शिष्य ! (अप्पमाउ के०) अप्रमाद तेज हित ठे. जे कारण माटे थोडा पण जे माठा अथ्यवसाय करवा, ते प्रमाद ठे माटे ते करवा नहि. तेने अप्रमाद कहियें. ते अप्रमादना दृष्टान्ततो गौतम, सुधर्म, जंबू, प्रजवा, अने वयरस्वामी प्रमुख घणा ना ठे, ते जाणवा. इहांतो व्यतिरेकें चंदा अने सर्गमाताना पुत्रनो दृष्टान्त कहे ठे. जे माटे थोडो प्रमाद पण महाअनर्थनुं आपनारो ठे ते कहे ठे.

आज जंबुद्वीपना दक्षिणार्धे चरतने विषे उत्तरापथ देशमां वर्द्धमानपुर नगरें, अजितवर्द्धन नामें राजा राज्य करे ठे. त्यां सख एवे नामे गाथा पति रहेठे. तेनीं चंदा नामें जार्याનો सर्ग एवे नामें पुत्र ठे. ते पूर्वकृत कर्मकरि निर्धन ठे. अनुक्रमें ते सख मरण पाમ्यो. केटलो एक काल गयो, पढी आजीविका पण दुःखे पूराय माटे चंदा उदरचरणनिमित्तें परघरने विषे काम करे. सर्ग पण साग प्रमुखनां इंधणां लावी आजीविका करे. ॥ यतः ॥ किं किं न कयं को को, न पड्डिउ कह कह एणामियं सीसं ॥ दुप्परउयरस्स कए, किं न कयं किं न कायवं ॥१॥ एम करतां एक दिवसें तेनी पासें ईश्वरशेठ पाडोशी वसे ठे. तेने घेर जमाइ आव्यो ठे. सर्गनी पण घेर आववानी वेला थइ ठे. एवा अवसरे ईश्वर शेठें पाणी चरवा माटे चંदाने बोलावी, त્યारें चंदा पण पुत्र चूख्यो आवशे, एवું जाणी. ते ना सारुं शીके नोजन मૂकी, कूतरा प्रमुखना नयथकी बारणें कडी चढावीने त्यां गइ. थोडी वेला पढी सर्ग आव्यो. तेणें इंधणां मૂकी માતાને खોલી; પણ જડી નહી શીકેપણ જોયું નહી. ચૂર્ણે તરખે પીણ્યો કષાય વંત થયો.

હવે ચંદાયેં પાણી વહ્યું; પણ શેઠના માણસ કામકાજમાં વ્યગ્ર હતા.

तेणें कांइ न आप्युं. माटे चंदाना मनमां घणो खेद उपन्यो. पढी घेर आवी एटले कषायें सर्ग बोळ्यो. अरे तने त्यां शूलियें दीधी हती के शुं ? जेमाटे महारी वेला वीसरी गइ. हुं नूखें पीडा पामु हुं. त्यारें ते पण दुःख एी हती, तेथी बोली के, शुं तहारा हाथ कपाणा हता के, शीकेथी लेइने खाधुं नही ! एवी रीतें बे जणने तथाविध वचन उचारतां हीणा कर्मबंधाणां.

एकदा कोइ कर्मविचित्रतायें, जाविजावनायोगें, विशिष्ट फल यनार ठे, माटें मानतुंग नामा आचार्य पासे ते बेहु जणें जैनधर्मनो बोध पामी आ वकपणुं अंगीकार कयुं. तेने घणा काल पाली वृद्धावस्थायें शुन परिणामें बेहु जणें चारित्र लीधुं. अंते संलेशणा करी समाधियें मरण पामी देवलोकें उपन्या. त्यां आउखुं पूर्ण थये सर्गनो जीव च्यवीने जंबुद्वीपना जरतमां ताम्रलिप्ति नगरीयें कुमारदेव नामें शेठने घेर जींजुआ नामें नार्यानी कूखें पुत्रपणें उपन्यो. तेनुं अरुणदेव नाम दीधुं. ते अनुक्रमें कुमारजाव पाम्यो.

पाठलथी चंदानो जीव पण देवलोकथी च्यवीने पामलापथ नगरें ज सादित्य नामें शेठनी इलुआ नामें नार्या ठे, तेनी कूखें स्त्रीपणें आवीने उपनी, तेनुं देयणी एवुं नाम पाडयुं. ते महोटी थइ, त्यारें जाविजावना योगें अरुणदेवने आपी. ते परण्या विनाज व्यापार करवा जहाजे चढयो. महा कडाह द्वीपे गयो, त्यांथी पाठां वलतां कर्मपरिणाम विचित्र ठे माटे जहाज नांग्युं. पोतें अने एक महेश्वर नामें बीजो पुरुष हतो, ए बेहुज ए पाटीये वलग्या. पाटीयुं तरतुं तरतुं समुडने कांठे आव्युं. ते पामला पथ नगरना उद्यानने विषे आव्या. महेश्वर बोळ्यो, हे कुमार ! इहां त मारुं सासरुं ठे, माटे गाममां जइयें. अरुणदेव बोळ्यो हे आर्य, आ अवस्थायें सासरे जवुं युक्त नथी. महेश्वर बोळ्यो, जो एम ठे तो तमे आ देवकुलमां बेसो, हुं हाटयकी कांइक नोजन लइ आवुं. एम कही. महेश्वर गाममां गयो. पाठलथी अरुणदेवने मार्गना खेदें देवकुलमां उंघ आवी गइ.

एवा अवसरमां देइणीने पाठला जवे जे पुत्रनें कयुं हतुं के, “ तहारा हाथ कपाणा हता के ? ” ते वचनना कर्मनो उदय आव्यो. ते जवनना उद्यानने विषे रही ठे. त्यां तेने तस्करें ग्रही तेना हाथमां महामूढ्य मा एिकनां कटकयुगल हता, ते अर्ध काढ्यां पण आकरा घणां हता तेथी पूर्ण काढी न शक्या. तेवारें तेनुं मुख जीडी ठरीथी हाथ कापी कटक यु

गल लेइने चोरें नासवा मांमयुं. ते उद्यानपालकें दीठो. बूम पाडी. एवा मां कोटवाल आव्यो. ते चोरनी पाठल दोड्यो. चोर पण उतावळुं चाल वाथी श्वासें जराइ गयो. शक्ति ह्मीण थइ. अने जाण्युं के, हवे आगल न हिं चाली शकुं. पूर्वे देवकुल धारी मूक्युं हरो, माटे ज्यां अरुणदेव सूतो ठे, ते देवकुलमां पेटो. एवा अवसरें अरुणदेव पण पूर्वजवें बोड्यो हतो. जे “ तने शूलियें दीधी हती के गुं ” इत्यादिक वचननुं कर्म उदय थयुं. तेवारें ते चोरें विचाखुं के, बीजो उपाय नथी, तेथी कटक युगल अने ठरी ए वे वस्तु अरुणदेवनी पासे मूकी. अने पोतें शिखरमां संताइ रह्यो.

हवे अरुणदेव जाग्यो, दैवयोगें कडां अने ठरी ए वेहुने अरुणें पोतें लीधां. अने विचाखुं के, कोइ देवतायें संतुष्ट थइने मने आप्यां हरो, मा टे फांटमां घाट्यां. पण वजी शंका उपनी के, देवें आपेलामां ठरी केम हो य ? एम चिंतवे ठे एवामां कोटवाल आव्यो तेने देखी मनमां खोजना पा म्यो. कोटवाल बोड्यो. रे दुष्ट दुराचार ! क्यां जइश ? एवुं सांजलतां हाथ मांथी ठरी हेठी पडी. तेने कोटवाले पकड्यो त्यारें अरुणदेव बोड्यो. हुं कडांनी वात जाणतो नथी. एटले तलारने रीश चढी. मारवा मांमयो. जयें करी पूरां गोपव्यां न हतां तेथी कडां हेठां पड्यां. ते कोटवाले लीधां. अने निश्चय कखो के, एज चोर ! पढी राजा पासे लाव्या. सर्व व्यतिकर राजाने संजलाव्यो. राजाने कांइ पण शंका रही नही. त्यारें हूकम कखो के, एने शूलियें द्यो. राज्य पुरुषोयें वधस्थानके लावी शूलियें दीधो.

एवामां महेश्वर नोजन लेइने आव्यो, देवकुलमां जोयुं तो अरुणदेव ने दीठो नही. पढी ठूकडो आवी सर्व ठेकाणे जोयो, पण न जड्यो. म हेश्वर आकुलव्याकुल थयो. पढी देवकुलनी समीपे मालीप्रमुखने पूठयुं के, अरे पुरुषो ! तमे एवा प्रकारनो शेठनो पुत्र देवकुलमांथी जतो आवतो दीठो ? त्यारें ते बोड्या. जाइ कोइ दीठो नथी. पण हमणां एक चोर माखो. तिहां न जाणियें कदापि कौतुक जोवा गयो होय तो होय ? त्यारें महेश्वर खोजना पामतो बोड्यो. रे जइ क्यां क्यां ते स्थानक ? त्यारें माली यें मार्ग देखाड्यो, शून्य हृदयथकी महेश्वर त्यां गयो. तेणे शूलियें च ढावेलुं शरीर जेदाणुं, महादारुण अवस्था नोगवतो अरुणदेवने दीठो.

हवे महेश्वर पण हे श्रेष्ठिपुत्र ! हे श्रेष्ठिपुत्र ! एम कहेतो मूर्खा खाइ

नूमियें पड्यो. त्यां जे लोक जोवा आव्या हता ते लोकें कौतुक अने अ
नुकंपायें आश्वासना करी पूठ्युं. हे आर्य, ए श्रेष्ठिपुत्र ! कोण ठे ? त्यारें
गज्जद वाणीयें महेश्वर बोळ्यो. अरे नाइ ! ए कथा शी पूठो ठो ? ए क
था पूरी थइ. ए तो ताम्रलिप्ति नगरीने विषे तिलकनूत एवो कुमारदेव ना
मा शेठनो पुत्र ठे, अने आ नगरमां वसनारो जसादित्यनो जमाइ ठे, ते
जहाज नांग्युं, परिवारथी वियोग पामीने आंजज इहां आव्यो. में कहुं के,
इहां तहारुं सासरुं ठे. चालो आपणे तेने घेर जइयें. त्यारें एणें कहुं के,
आ अवस्थायें सासरे केम जइयें ? त्यारें में कहुं आ देवकुलने विषे तमे
रहो. हुं हाटेथी नोजन लावुं. एम कहीने हुं नोजन लेवा गयो. हुं पाप
कर्मा नोजन लेइने आव्यो, सघलें जोयुं पण न दीठो. अनुक्रमें मालिने
पूठवाथी तेणें कहुं के, हमणां चोर माख्यो, ते त्यां जोवा गयो होय तो
कोण जाणे ? ए जोवा हुं इहां आव्यो. एटले ए रीतें दीठो. एम कहेतो
कहेतो वली पृथ्वी उपर पड्यो. ते जेम तपावेली वेलुमध्ये मल्ल तडफडे,
तेम तडफडवा लाग्यो. वली उठी शिलायें करी पोतानो वध करवा लाग्यो.
एटले लोकोयें पकडी राख्यो. ए वात सर्वत्र प्रसिद्ध थइ. जसादित्यें पण
ए व्यतिकर जाण्यो. त्यारें तेजवेला देइणीने लेइने त्यां आव्यो. ते पण अरु
णदेवने शूलियें देखी विलाप करवा लाग्यो. अहो ! महारी अधन्यता ! एम
कहेतां देइणीसहित मूर्छा खाइने धरतीयें पड्यो. परिजनें आश्वासना क
री, पढी जसादित्य बोळ्यो के, काष्ठ लावो, महारे बली मरवुं ठे. आ शो
क संताप महाराथी खमाय नही. परंपरायें ए वात राजायें पण सांच
ली. राजा कोटवाल उपर कोपायमान थयो. कोटवाल बोळ्यो. महारो
कांइ वांक नथी. में चोरने मुद्दा सहित पकड्यो. ठे हुं कांइ ज्योतिषी न
थी. इत्यादिक वातो कही राजाने प्रतीत करावी, राजा पण जसादित्यने
प्रतीत कराववा निमित्तें वध स्थानके आवीने शेठने कहेवा लाग्यो. रे जइ !
इहां अमारो वांक नथी. दैवनो वांक ठे. माटे ए मरवानो व्यवसाय न
करो. दैवपरिणति एवीज होय. एम कही अरुणदेवने शूलियेंथी उताख्यो.

एवा समयें चारझानना धणी अमरेसर नामा आचार्य घणा जीवने
प्रतिबोध देवानो अवसर जाणीने घणा साधु, घणा देवतायें परिव्रथा थकां
त्यां पधारता हवा. तेमना प्रजावेंज महेश्वरादिकना शोकनो अनुबंध वि

जय जतो हवो. अहो ! अपूर्व दर्शन जगवंत प्रशान्त, देवतायें पूजित माटे धर्म सांजलियें, एवी बुद्धि थइ. देवतायें पण धरती शुद्ध करी, सुगंधी पाणी वरसावीने सुगंधि कुसुमनी वृष्टि करी. सुवर्णकमल रच्युं. ते उपर बेसी गुरुयें धर्मदेशना दीधी. जो जो ! देवाणुप्पिया मोहनिडा ठामो, धर्म जा गरणे जागो, प्राणातिपात प्रमुख अठार पापस्थानक परिहरो, कृमाप्रमुख गुण अंगीकार करो, नाव शत्रु प्रमादने ठामो, प्रमाद रसें वाह्यो जीव थो डापण अनाचार दोषें घणाकाल दारुणविपाक वेदवा योग्य कर्म बांधे. ते ने विपाकें अरुणदेव अने देइणीनीपेरें शरीरसंबंधि अने मनसंबंधि घणा दुःख जोगवे. त्यारें राजा प्रमुखें पूठ्युं के, हे जगवन् ! एणें शुं दुःष्कृत क खुं हतुं ? तेमने गुरुयें पूर्वनुं सर्व कथानक कहुं ते सांजली, अहो ! एटला दुष्कृतना एवा विपाक ! तो बीजानी शीवात ? एवुं जाणी पर्षदा वैराग्यवंत थइ.

एवामां अरुणदेव अने देइणी मूर्त्ता पामी, फरी चेतना पाम्या, जा तिस्मरण ज्ञान उपन्युं, हृदयथी संक्लेश गयो, गुज परिणाम वध्यो. त्यारें कहेवा लाग्यां के, हे जगवन् ! जेम तमें कहुं तेम अमें साक्षात् दीतुं. जि नधर्म अचिंत्य चिंतामणि रत्नसरखो पाम्यां. अमें सारीपेठें जाण्युं के, कर्मपरिणति एवीज होय ठे. तेथी अमारुं सर्वे आर्तध्यान गयुं. अमने परम संवेग उपन्यो ठे. ते माटे हवे अमने अनशन पञ्चस्कावो, अने जन्म, जरा, मरण, शोकना जय टालो. आचार्य जगवान् बोल्या. ए योग्य ठे, एमज घटे ठे, आ अवस्थायें विशुद्ध पञ्चस्काण ठे. ते जवनी परंपराने टाले, दुर्गति दूर करे, सज्जतिये पोचाडे, मनुष्यनां अने देवतानां सुखने साधावे, अनुक्रमें परम निर्वाणपद पमाडे. एम कही राजा अने शेरने सम्मत ते बे ने अणसण पञ्चस्कावता हवा. तेणें अमरेसर आचार्यनी घणी स्तवना करी के, हे जगवन् ! अमारुं सुलब्ध मनुष्यपणुं. जेने तमे धर्मसारथी मल्या, विचित्र कर्म परिणामने वश जे प्राणी थया ठे तेने तमे परम वैद्य ठो. हवे हे जगवन् ! अमारे शुं करवुं ? गुरु बोल्या के, जे करवुं हतुं ते क खुं. वली विशेषें सर्व नावने विषे जे ममत्व ठे, ते दुःखनुं मूल ठे, ते ने टालो, वली परमपदनुं कारण एवुं जे मैत्रिपणुं ते समस्त जीव उपर नावो, पूर्वे दुष्कृत कष्टां होय, तेनी विशुद्ध नावें दुगंठा करो, तीर्थंकरनी प्ररूपी ज्ञानदर्शनचारित्ररूप रत्नत्रयीनो बहुमान करो, प्रमाद परिह

रीने परम पदनुं स्वरूप चिंतवो, ते सर्व तेणें यथाशक्तियें करवा मांमयुं.

ए अवसरे राजा परम संवेगें करी बोलतो हवो. हे जगवन् ! एटलुं पाप तेना एवडा विपाक आव्या ? तो अमने शुं निपजज्ञे ? जेमाटे उद्दाम प्रमादना परवश थकी, अणविचाख्या कामना करनारा अमारा सरखा प्राणीनी शी गति थज्ञे ? गुरु बोल्या. हे राजन् ! ए कर्मपरिणति एवीज ठे, ए रीतें थोडा प्रमादथी उपन्यां कर्म तेनां एवां अथवा एथी पण आकरां विपाक उदय आवे, अने घणां अधिक कर्म संच्यां होय तो तेथी आगल नारकी तिर्यचनां तीव्र दुःख जीव जोगवे. ते पण घणा काल सूधी जोगववां पडे, ते माटे जगजुरुयें कहुं ठे के, सुख शब्दकें, थोडो प्रमाद पण न करवो. वली जेर खावुं ते रूडुं, व्याधियें शरीर तपाववुं ते रूडुं, अग्निमध्ये जीलवुं ते रूडुं, शत्रुनी संगत करवी ते जली, जुजंग जेगा वसवुं ते श्रेष्ठ; पण प्रमाद करवो ते रूडो नही; महा दुःखदाइ जाणवो. पूर्वे सर्व विष प्रमुख जे कह्या ते तो मात्र एकज जवे दुःखना देनार ठे, अने प्रमाद तो बेहु जवे दुःखदायक ठे. वली प्रमादना सामर्थ्यथी जीव आत्मकार्य न देखे, रास जवृत्तियें प्रवर्ते, अनागत काल न देखे, गुरुलाघव न विचारे, गुरुनो बहु मान न करे, अनुक्रमें पापकर्म बांधीने तेना विपाकें नरकादिकने विषे एवुं संक्लेशस्थानक नथी, के जे प्रमादी प्राणी न पामे. त्यारें राजा बोल्या. हे जगवन् ! ए प्रमाद सेव्यो तेनो हवे श्यो उपाय ? गुरु बोल्या. सर्व आरंज अने परिग्रहनो त्याग करवे करीने चारित्र अंगीकार करवुं. ए अप्रमादनुं जे आराधन ते हे राजन् ! एकांते कर्म व्याधिनुं औषध ठे. सर्व लोक मां अनिंदित, पंढित लोकने आनंदनुं उपजावनार, आ जव अने परज वने विषे विघ्नकष्टनुं टालनार ठे, मिथ्यात्वने दूर करनार ठे, ज्ञानपरिणतीने वधारनार ठे, सकल कल्याणनुं साधन ठे, परम आरोग्यना सुखनुं उपजावनार ठे. ए अप्रमादथी वृद्धवंतें शीघ्र, निरतिचार चारित्र पालवाथी, पूर्वला महा प्रमादें करी संच्यां जे पाप, ते क्षय थाय अने स्वजावें तेवा कारणने अजावें नवाकर्म बांधे, त्यारें हे देवाणुप्रीय ! कर्मजाल खपावी केवलज्ञान पामी अपुनरागमनें सिद्धि वरे. ज्यां जन्म नही, जरा नही, रोग नही, शोक नही, संयोग नही, वियोग नही, एवुं निरुपम सुख पामे.

त्यारें राजा बोल्या. हे स्वामी ! शुं एणें अप्रमाद न सेव्यो ? जे माटे ए

ટલો લગારેક પ્રમાદ, તે એવડા ડુઃખનો દાતાર થયો ? ત્યારે જગવંતે કહ્યું કે, અપ્રમાદ તો સેવ્યો, પણ કર્મપરિણતિ વિચિત્ર છે, માટે અપ્રમાદ માત્રે સકલ કર્મ ન સ્વપે, કિંતુ ઉત્કૃષ્ટો અપ્રમાદ સેવે ત્યારે સ્વપે. વલી સાંજલ હે રાજન ! એટલા અપ્રમાદથી પણ એ રીતનાં ઘણાં કર્મ સ્વપાવ્યાં. વલી આગલે એની સંતતિપરંપરા ત્રુટી, ઉત્કૃષ્ટા અપ્રમાદનું બીજ વાવ્યું, એક નવ જોગવવા યોગ્ય રહ્યું હતું તે જોગવ્યું, માટે ધન્ય છે. તેથીજ પરમેશ્વરે કહ્યું છે. “ સમયં ગોયમા મા પમાયએ ” તે માટે પૂર્વલાં ડુષ્કૃત નિંદિયે, ગુરુ પાસે વૈરાગ્યે કરીને આલોડ્યે, વિધિપૂર્વક પ્રાયશ્ચિત્ત અંગીકાર કરિયે, એ રીતે જીવન પરિણામરૂપ અગ્નિયે કરી કર્મબીજ બલે થકે નિયમા વિપાકરૂપ અંકુરાની ઉત્પત્તિ ન હોય. તે માટે અપ્રમાદની સામગ્રી મહે પ્રમાદ ન સેવવો. તે સાંજલી રાજા પ્રતિબોધ પામ્યો, બંદીસ્થાનાં મૂકાવ્યાં, દાન દેશ્ ચારિત્ર અંગીકાર કહ્યું. જસાદિત્યે તથા મહેશ્વરે પણ દીક્ષા લીધી. એ વાત સાંજલી કડાના ચોરને પશ્ચાત્તાપ થયો, ત્યારે તે ગુરુ પાસે પ્રગટ થઈ કહેવા લાગ્યો કે, તે પાપકર્મા હું બું. મહા નિર્દયકામ મેં અંગીકાર કર્યું, ઘણું જીવું કહું અવશ્ય મહારે મરવું છે. તે માટે મહારે યોગ્ય હોય તે બતાવો. ત્યારે ગુરુએ વિચાર્યું કે, એને લૌકિક સુંદરપણ આપ્યું છે. તેથી એને ગુણજાજનતો કરી શકિયે નહીં. તો પણ તેને અનશન કરાવ્યું, નવકાર દીધો, ચોરે પણ તેમજ અંગીકાર કહ્યો, ગુરુને વાંચ્યા, પઠી આઝ્ઘાને ક્રૂએ અરુણદેવ અને દેશ્ણી તથા ચોર એ ત્રણે મરીને દેવલોકે ગયા. તે માટે અપ્રમાદ તે હેતુ છે ॥ ઇતિ સમરાદિત્ય ચરિત્રે ॥

હવે જય તથા શરણ પૂઠે છે.

॥ ઇહો શિષ્ય ગુરુ પ્રત્યે પૂઠે છે કે, હે જગવન ! (જય કિં કેળ) જય તે જીવ ? ત્યારે ગુરુ બોલ્યા કે, હે શિષ્ય ! (માયા કેળ) માયા તેજ જય. એટલે પરને માયાયે કપટ કરી, ઊગવું, આલ દેવું, તે જય કહિયે. તે ઉપર સર્વાંગ સુંદરનો દૃષ્ટાંત કહે છે.

વસંતપુર નગરને વિપે જિતશત્રુ નામે રાજા રાજ્ય કરે છે. તે નગરમાં ધનપતિ અને નાવહ નામે બે જાડ વસે છે. તેને ધનશ્રી નામે બહેન છે, પણ તે બાલરંજા છે. પરલોક સાધવા અર્થી છે. એવામાં શ્રીધર્મઘોષ નામે આચાર્ય ત્યાં પધાસ્યા. માસકલ્પે રહ્યા. તે આચાર્ય પાસે ધનશ્રી પ્રતિબોધ

पामी, जाइ पण धर्म सांजलीने समज्या. पढी धनश्रीयें जाई पासे दीक्षा नी आझा मागी, पण संसारना स्नेहें करी जाइयें आझा आपी नही.

ते धनश्री धर्ममां घणो धन व्यय करे, तेथी नोजाइयो कलकलाट करवा लागी ते जोइ धनश्रीयें विचाखुं के, जाइनो अनिप्राय जोउं जे जाइने महारा उपर केवो राग ठे ? नोजाइथी महारे खुं प्रयोजन ठे ? एम चिंतवीने माया यें आलोच करी एकदा तेणें सूती वखतें एक नोजाइने धर्मोपदेश कहे वा मांमयो, ते धर्म कहीने पढी जेम तेनो नर्चार सांजले, तेम तेने कहुं. के घणुं कहे खुं थाय, साडी राखीये, ते सांजलीने जाइयें विचाखुं, के ए महारी स्त्री निश्चयें दुश्चारिणी देखाय ठे. तेथीज महारी बेहिनें एने शी खामण दीधी अने जगवंतें तो असतीपोषण कर्मनी ना कही ठे. ते माटे हुं ए स्त्रीनो त्याग करूं. पढी ते स्त्री ज्यारें पद्व्यकें बेसवा आवी, त्यारें ते णें निषेध कखो. ते जोइ स्त्रीयें विचाखुं के, आ ते खुं ? वली नर्त्तारिं कहुं के, तुं महारा घरमांथी निकल. स्त्रीयें चिंतव्युं के, में खुं दुष्कृत कहुं ? विचारतां थकां पोतामां हीणुं आचरण तो कांइन दीतुं. त्यारें त्यांज धरती उपर महाकष्टें रात्रि गमावी. प्रजातें आमण डुमणी थकी बहार नीकली, त्यारें तेनी नणंद धनश्रीयें पूठ्युं के, तुं आमणडुमणी केम ठो ? ते रोती थकी कहेवा लाग। के, न जाणियें महारो शो अपराध ठे ? जेमाटे तमा रा जाइयें मने घरमांथी काढी मूकी. त्यारें धनश्रीयें कहुं तुं धैर्य राख, हुं ए वातनी खबर काढीश. पढी धनश्रीयें पोताना जाइने पूठ्युं के, तहारी स्त्री दिलगीर थायठे, तेनुं खुं कारण ठे ? जाइयें कहुं के, ए कुशीला स्त्री थी सखुं ! बहेनै कहुं के, तें एने कुशीला केम जाणी ? ते बोळ्यो. के, तहारी पासेज धर्मदेशना देतां निवारण कहुं ते सांजव्युं. त्यारें धनश्री बोली अहो ! तहारुं पंमितपणुं अने विचारदाक्षिण्य, जेमाटे में तो तेने धर्मोपदेश देतां एवुं कहुं के, दुःशील ते बहु दोषमय ठे. माटे साडी राखियें. ए टला माटे तहारी समजप्रमाणे ते दुशीलणी थइ गइ ? ते सांजलीने जाइ जाज्यो, मिहामि डुक्कड देवराव्युं, त्यारें धनश्रीयें विचाखुं के, ए जाइतो काळुं धोळुं जे कांइ हुं कहीश ते सर्व मानशे.

पढी धनश्रीयें बीजा जाइनी परीक्षा पण एमज करवा मांमी, तेमां ए टलो विशेष के, तेनी वहुने धर्मोपदेश देतां कहुं के, हाथ राखियें. ते जाइ

यें पण तेमज कखुं. ते सर्व पूर्वे कहेला पहेला जाइनी पेठें जाणवुं. त्यारें धनश्रीयें जाण्युं के, ए जाइ पण कालुं धोलुं जे कहीश, ते सर्व मानशे.

ए रीतें मायायें आल देवाना दोष थकी तीव्र कर्म बांध्युं. पढी ते कर्म अणआलोइ अणपडिक्कमीने जावथकी पोताना बे जाइ, अने बे जोजाइ उनी साथें धनश्रीयें दीक्षा लीधी. ते पांचे जण दीक्षा पालीने देवलोकने विषे उपन्यां. त्यां आउखुं पूर्ण थये बे जाइ आगलथी चव्या. ते साकेतपुर नगरें अशोकदत्त नामें शेठ, तेना समुद्रदत्त अने वरदत्त नामें बे जाइ पुत्र पणें थया. बहेननो जीव पण चवीने गजपुर नगरें शंख नामे श्रावकनी पुत्रीपणें आवी उपनी. ते रूपें घणीज सर्वांगें सुंदर हती, माटे तेनुं सर्वांगसुंदरी एवुं नाम दीधुं. बे जोजाइना जीव पण देवलोकथी चवीने कोशला पुर नगरें नंदन शेठनी श्रीमती अने कांतिमती नामें पुत्रीयो थइ. अनुक्रमें ते सर्व यौवन अवस्था पामी.

एकदा अशोकदत्त शेठ कांइ काम उदेशीने गजपुर नगरने विषे आया ठे, तेणें सर्वांगसुंदरीने दीठी. त्यारें कोइकने पूढ्युं के, ए कोनी कन्या ठे ? तेणें सर्व वात कही. ते सांजलीने पोताना समुद्रदत्त पुत्रने माटे शंखशेठ पासे मागी. शंखशेठें हाकारो जण्यो, अनुक्रमें परण्यो. त्यार पढी जमाइ ससराने घेर आव्यो. ससरायें आदरसत्कार दीधो, वासघर सज्युं, एवा अवसरमां ते सर्वांगसुंदरीने प्रथमनुं मायाबद्ध कर्म उदय आय्युं, तेवारें जर्तारें वासघरने विषे रह्यां, कोइ देववाणी अने कोइ पुरुष नी ठाया दीठी. त्यारें जर्तारने शंका उपनी के, महारी स्त्री कुशीलणी ठे, एने कोइक जोइने गयो. पढी ते स्त्री वासजवनमां आवी, पण जर्तारें बोलावी नही. तेवारें दुःखार्तिवर्जें पृथ्वीने विषेज रात्रि गमावी. प्रजातें कोइ सज्जनने विना पूढेज एक ब्राह्मणने कहीने समुद्रदत्त साकेतपुर नगरें गयो. पढी कोशल पुरने विषे नंदनी दीकरी पूर्वजवनी धणीयाणी श्रीमतीने परण्यो, अने एनो नहानो जाई पण ते श्रीमतीनी बहेन अने पाठला जवनी पोतानी घणीयाणी कांतिमतीने परण्यो. ते सर्वांगसुंदरीयें सांजल्युं. के, जर्तार बीजी स्त्री परण्यो. तेथी तेना कुटुंबने सर्वांगसुंदरीने विषे घणी अधृति उपनी. पढी जावुं आववुं पण टळ्युं. त्यारें सर्वांगसुंदरी धर्मेने विषे तत्पर थइ. अनुक्रमें कोइक साधवी पासे दीक्षा लीधी. का

लांतरे विहार करती गुरुणी साथे साकेतपुरे गइ. त्यां पूर्वजवनी नोजाइयो तो उपशांत चित्तवाली श्राविकाउ थइ ठे, पण बे नाईयो धर्म पाम्या नथी.

ते अवसरें बीजुं मायाबंध कर्म ते आर्याने उदय आव्युं, तेथी पारणा ने दिवसे गोचरी गयां, त्यां श्रीमती वासधरमां रही थकी हार परोवे ठे. एवामां एने घेर साध्वी आव्यां. तेने जोइ श्रीमती उठीने उची थइ, ते हार पडतो मूकी जिह्वा आपवाने अर्थें घरमां अन्न लेवा गइ एवामां चित्रा मणनो मोर उतरिने हार गली गयो. ते साध्वीयें उजां उजां दीगो, अने विचारुं के, आ अचरज ते केवुं ! एवामां साडीने ठेडे जिह्वा लइ आवी ते लेइने साध्वी त्यांथी चालती थइ. पाठलथी श्रीमतीयें हार जोयो; पण जज्यो नही त्यारें तेणें महोटा आश्चर्य पूर्वक परिजनने पूठ्युं. परिजनें कहुं के, एक आर्या टालीने बीजुं कोइ आजे इहां आव्युं नथी. तेणीयें स्वजनने ठबको दीधो. के, एशी वात बोल्यां ? कांइ आर्याजी हार लीये नही. पढी तो वात फूटी. आर्यायें पण पोतानी गुरुणीने मोरनो व्यतिकर कही देखाज्यो. त्यारें गुरुणीयें कहुं के, कर्मनी परिणति विचित्र ठे, पढी ते साध्वी उग्र तप करवा लागी. ते जोइ श्रीमती अने कांतिमतीना जर्तार हस्या. पण साध्वी धर्मथी चूकी नही. तेथी पूर्वे जे कर्म बांध्युं हतुं, ते पातलुं पड्युं.

ते अवसरें श्रीमती जर्तार सहित वासधरने विषे बेठां ठे, एवामां चित्रामणना मोरें हेठे उकरीने हार वमन कखो. ते जोइ स्त्री जर्तार बेहु वैराग्य पाम्यां, अने विचारता हवा के, अहो ! साध्वीजीनुं गंजीरपणुं ? अहो ! महोटुं साहासिक पणुं के जेमाटे ते पोतें जाणतां हतां पण कहुं नही !! एम विचारीने खमाववा जाय ठे, एवा अवसरने विषे त्यां साध्वी जी कोइ तथाविध जावनायें करी ध्यानारूढ थइने हृपकश्रेणीमांमी केवल ज्ञान पाम्यां तेनो देवता महोत्सव करवा आव्या ठे. स्त्री जर्तार पण खमावीने पूठवां लाग्यां के, आ शो विपाक ? त्यारें केवली जगवानें सर्व पूर्वजवनो व्यतिकर कह्यो, अने कहुं के, कोइ माया करशो नही. ते सांज ली ते स्त्री जर्तार वैराग्य पामी चारित्र अंगीकार करता हवा. एवी माया दुःखावह ठे ॥ इति आवश्यकें अरिहंत वर्णनाधिकारे ॥

हवे जयनुं प्रतिपद्दी शरण ठे, माटे शरण कहे ठे.

अर्थः—शिष्य गुरु प्रत्ये पूठे ठे, के हे जगवन ! (सरणं तु किं के०) श

रण ते शुं ? त्यारे गुरु बोल्या के, हे शिष्य ! (सच्चं के०) सत्य तेज शर
 ए जाणवुं. ॥ यतः ॥ विश्वासायतनं विपत्तिदलनं देवैः कृताराधनं, मुक्तेः
 पथ्यदनं जलाग्निशमनं व्याघ्रोरगस्तंजनम् ॥ श्रेयःसंवन्नं समृद्धिजननं सौ
 जन्यसंजीवनं, कीर्तैः केलिवनं प्रजावजवनं सत्यं वचः पावनम् ॥ १ ॥
 ते कालिकाचार्यनी पेटें जाणवुं ते कालिकाचार्यनो संबंध कहे ठे.

तुरमिणी नामा नगरें जितशत्रु नामें राजा ठे. त्यां एक कालिक नामा
 ब्राह्मण वसे ठे, तेनी जडा नामे बहेन ठे. ते बेहिननो दत्तनामें पुत्र ठे.
 एकदा कालिक ब्राह्मणें पोतानी मेलें प्रतिबोध पामी चारित्र लीधुं. अनुक्रमें
 आचार्यपद पास्या. तेमनो दत्तनामें जाणोज निरंकुश थको व्यसनें पराजव
 पास्यो, राजानी सेवा करे. कर्मयोगें राजायें तेने मंत्रिपद दीधुं.

हवे ते बल पास्यो थको राजाने पण बहार काढी पोते राज्य लइ लीधुं.
 राजा पण तेना जयथकी नाठो ठानो रहे. हवे ते दत्तराजा महाक्रूरकर्मा
 मिथ्यात्वमोहित अनेक याग करावे. घणां पशुनो घात करे. एकदा त्यां
 कालिकाचार्य पधाव्या. त्यारें दत्त पण पोतानी जडा माताना आग्रह थ
 की आचार्यने वांदवा आव्यो. गुरुयें देशना दीधी. ॥ यतः ॥ धर्माद्धनं ध
 र्मत एव कामा, कामेभ्य एव सकलैर्द्वियजं सुखं च ॥ कार्यार्थिना हि खलु
 कारणमेषणीयं, धर्मो विधेय इति तत्त्वविदो वदन्ति ॥ १ ॥ एम सांजली
 दत्तराजायें यागनुं फल पूठ्युं. त्यारें गुरु बोल्या के, ज्यां हिंसा त्यां धर्म
 न होय ॥ यतः ॥ कृपानदी महातीरे, सर्वे धर्मतृणांकुराः ॥ तस्यां सौख्य
 मुपेता ये, कियन्नंदन्ति ते चिरम् ॥ १ ॥ तथा ॥ दमो देवगुरुपास्ति, दान
 मध्ययनं तपः ॥ सर्वमप्येतदफलं, हिंसां चेन्न परित्यजेत् ॥ २ ॥ एम गु
 रुयें कहे थके राजायें फरी यागनुं फल पूठ्युं. गुरु बोल्या. हिंसा ते दुर्गति
 नुं कारण ठे ॥ यदुक्तम् ॥ पंगुकुष्ठिकुणित्वादि, दृष्ट्वा हिंसाफलं सुधीः ॥ नि
 रागस्त्रसजंतूनां, हिंसां संकल्पतस्त्यजेत् ॥ १ ॥ त्यारें फरी दत्तें कहुं के,
 एवुं यद्वा तद्वा उत्तर केम द्यो ठो ? जेम होय तेम सत्य कहो. त्यारें
 कालिकाचार्यें विचाखुं के, यद्यपि ए राजा यागना धर्ममां रक्त ठे, माटे
 जेम थनार होय ते थाउं, पण जूतुं बोलवुं ते मंगलिकजणी न थाय
 ॥ यतः ॥ यशो यस्मात् जस्मीजवति वन वहेरिव वनं, निदानं दुःखानां
 यदवनिरुहाणां जलमिव ॥ न यत्र स्याद्वायातप इव तपःसंयम कथा, कथं

चित्तन्मिथ्या वचनमजिधत्ते न मतिमान् ॥१॥ एम विचारीने गुरु बोल्या के, हे दत्त ! निश्चयें यागनुं फल ते नरक ॥ यदुक्तम् ॥ यूपं कृत्वा पशून्हत्वा, कृत्वा रुधिरकर्दमम् ॥ यद्येवं गम्यते स्वर्गे नरके केन गम्यते ॥ १ ॥ त्यारें दत्त बोल्हो. केम जणाय के, यागनुं फल नरक ? गुरु बोल्या. आजथी सा तमे दिवसे घोडानी खुरीयें विष्टा उठलशे, ते तहारा मुखमां पडशे. पढी लोहनी कुंमीमां तुं पडीश. ए वात जो महारी साची थाय तो ते अनु मानें ए पण सत्य जाणजे के, तहारे नरके जवुं ठे. त्यारे दत्त बोल्हो के, तमारी शी गति थशे ? आचार्य बोल्या. अमे धर्मेना प्रजावें स्वर्गे जइशुं. एम सांजलीने दत्तने क्रोध उपज्यो, मनमां चिंतव्युं के, जो सात दिवसमां ए वात नहि मले, तो ए आचार्यने अवश्य मारीशुं. एम विचारीने आचार्यनी पासे सुजटोनी चोकी मूकी, पोतें नगरमां आवीने नगरना सघला मार्गमांथी अशुचि प्रमुख कढावी शुद्ध करावीने सर्व ठेकाणे सात दिवस फूल पथराववानो हुकम करी पोते अंतेउरमां जइ वेगो.

ज्यारें ठ दिवस गया त्यारें आठमा दिवसनी चांतिथें सातमे दिवसे क्रोध करीने अश्वउपर बेसी जेवामां गुरुने मारवा आवे ठे, एवा अवसरें कोइ क घरडो माली वडी नीतिनी बाधायें पीडा पामवा लाग्यो, ते मार्ग व सचे फूल पाथरतां खाडमां वडी नीति करी. तेनी उपर फूल ढांकीने गयो, ते विष्टानी उपर दत्तराजानां घोडानो पग पड्यो, तेमांथी विष्टानो ठांटो उठल्यो, ते राजाना मुखमां पड्यो. राजाने विश्वास आव्यो एटले पाठो वल्यो त्यां एकांत स्थल जोइने राज पुरुषोयें तेने दुष्ट जाणी पकडी लीधो. जितशत्रु राजाने राज्यें थाप्यो. पढी सामंत प्रमुखें विचाशुं के, ए जीवतो रहेशे तो, वली पण दुःखदाइ थशे, एम जाणीने लोढानी कोठीमां घा ड्यो, घणा दिवस सूधी महाकष्ट जोगवतो विलाप करतो पोकार करतो मरीने सातमी नरकें गयो, अने श्रीकालिकाचार्य तो चारित्र पाली स्वर्गे गया. ए रीतें प्राणांते पण जूतुं न बोलवुं ॥ इति उपदेश मालायाम् ॥

हवे जे लोच ठे तेज दुःख ठे ते देखाडे ठे.

॥ इहां शिष्य गुरु प्रत्ये पूछे ठे के, हे स्वामिन ! (दुहं किं कै०) दुःख ते शुं ? त्यारें गुरु बोल्या. हे शिष्य (लोहो के०) लोच तेज दुःख जे मा टे लोच उपरांत बीजुं कांइ पण दुःख नथी. ॥ यतः ॥ ये दुर्गामटवीमटं

તિ વિકટં ક્રામંતિ દેશાંતરં, ગાહંતે ગહનં સમુદ્ગમતનુક્લેશાં ઋષિં કુર્વંતે ॥
સેવંતે ઋપણં પતિં ગજઘટાં સંઘટ્ટ ડુઃસંચરં, સર્પંતિ પ્રધનં ધનાંધિતથિય
સ્તલ્લોજવિસ્ફૂર્જિતમ્ ॥ ૧ ॥ તે ઉપર મમ્મણ શેઠનો દૃષ્ટાંત કહે છે.

રાજગૃહ નગરે મહાન્યાયવંત, સમકિતયુક્ત શ્રેણિક રાજા રાજ્ય કરે છે. તે
ને શીલવંતી, સમ્યક્ત્વવંતી અને પતિવ્રતાનુવર્તી એવી ચેલણા નામેં રાણી
હતી. તથા તે રાજાને ચાર બુદ્ધિનો નિધાન, સકલકલાસંપન્ન એવો અજ
યકુમાર નામેં મંત્રીશ્વર હતો. તે નગરમાં અનેક કોટિદ્વ્યનો ધણી, અને
ક વ્યાપારનો કરનાર, પરંતુ કેવારેં રૂઢાં વસ્ત્ર પહેરે નહી, દાન સન્માન
માં સમજે નહી, સર્વ ઋપણમાં શિરોમણિ, જો કદાચિત્ પાડોશીને ઘેર પ્રાદુણો
આવ્યો હોય, તો પણ તે શેઠના પેટમાં ડુખવા આવે. તથા યાચક જનને
સ્તવના કરતાં સાંજલે, તો તે અવલું મુખ કરી વેસે. તથા કોઈ માણસ
દાન દેતો હોય, અથવા રૂઢું જોજન કરતો હોય, તો તેને દેખીને તેના
મનમાં સ્વેદ ઉપજે એવો મમ્મણ નામેં શેઠ વસે છે.

તે શેઠેં ઋષિ, વાણિજ્ય, પોઠિયા અને શકટ પ્રમુખ વહેવરાવી અનેક
પ્રયત્ન કરી રત્નના પુંજ જેગા કરી તેનો એક રત્નમય વૃષ્ણ કરાવીને પોતાના
ઘરના ઉપરલા માલે થાપ્યો છે. અને વલી બીજો પણ રત્નમય વૃષ્ણ કરવા
માંમ્યો છે, પણ તેનું શીંગડું અધુરું છે. તે સંપૂર્ણ કરવાને અનેક વ્યાપાર કરે છે.

એકદા ચોમાસાનો કાલ આવ્યો છે, જલવટ સ્થલવટના માર્ગે તો ચા
લતા નથી, દેશાવર પ્રમુખને વિષે વાણોતર વ્યાપારનાં કામ ચલાવે છે, અને
પોતેં તો નકામો વેઠો છે, તેથી મનમાં વિચાણું કે, હું નકામો વેઠો હું. મા
ટે આજ નદી પૂર આવવાથી લાકડાં તણાઈ જતાં હશે, તેનો નારો બાંધી
લાવું, તો પાંચ પૈસા કમાવું. એમ ચિંતવી વર્ષાદ વરસતે એક કૌપિન પહેરી
શીતલ વાયરેં શરીર કંપાતે થકે અંધારે કરી એકાકી દિશાડ ઢંકાડ ગડે,
એ માર્ગે ચાલતો નદીયેં આવ્યો માંહે પેશી કાષ્ઠ કાઢવા માંમ્યા.

તે અક્સરે ચેલણા રાણીયેં ગોસે વેઠાં થકાં મહા ડુઃખીયો, મહા દરિ
ડી રૂપેં તે શેઠને વીજલીના ચમકારેં દીધો. ત્યારેં રાજા પાસે આવીને ક.
હેવા લાગી. જો રાજેંડ તમ સરખા જે છે તે જણાને જરે, પણ એવા ડુઃખી
યાને કોઈ ન આપે ॥ યતઃ આકટ્ઠિક્કણ નીરં, રેવા રયણાયરસ્સ અપ્પેડ ॥
નહુ ગહ્ઠડ મરુદેસે, સવં જરિયં જરિજ્ઞંતિ ॥ ૨ ॥ તે માટે હે રાજન્ ! જરે

जानें जरबुं ते वृथा ठे ॥ यथा ॥ वृथा वृष्टिः समुदेषु, वृथा तृप्तेषु नोजनम् ॥
 वृथा दानं धनाढ्येषु, वृथा दीपो दिवापि च ॥ ३ ॥ हे राजन् ! जे अ
 नाथ दुःखीया दरिद्री होय तेनें उपगारना करनारा थोडा. एवां राणीनां
 वचन सांजलीने राजाने दया आवी. तेवारें पोताना पुरुषोने मोकलीने शे
 ठने तेडावी पूठ्युं के, हे मोसा ! आ वेलायें नदीमांथी लाकडां काढे ठे,
 तेनुं शुं कारण ठे ? त्यारें ते बोव्यो. हे राजेंड ! महारे घेर एक वृषज ठे,
 अने बीजो जोइयें ठे; माटे धन उपार्जवानी इत्तायें में विचाखुं के, आ
 ज वर्षाकालें नवरा बेठा कांइ कार्य करियें, अने आज इंधणां मोंधां ठे, ए
 म जाणीने आ काम करुं बुं. त्यारें राजा तेनी उपर संतुष्ट यइने पो
 तानी गमाणीमां महा बलवंता धुरंधर मनोहर अनेक वृषज देखाज्या, अने
 कहुं के, एमांथी जे तहारे गमे ते जे. पण शेठने एंके वृषज न गम्यो. त्यारें
 राजायें तेने पूठ्युं के, तहारो वृषज केवो ठे ? त्यारें शेठ बोव्यो. रत्नजडित
 सुवर्णमय ठे. ते सांजली राजा, चेलणा राणी अने अजयकुमार प्रमुखें प
 रिवख्यो थको वृषज जोवा सारुं मम्मण शेठने घेर गयो. ते वृषज देखी राजा
 विस्मय पाम्यो. ते बलदमां एकेकुं रत्न एवुं ठे के, राजाना जंमारमां पण
 तेवुं नथी. त्यारें राजायें शेठने ठवको दीधो के, शुं आ कष्ट रुपणाइ करे
 ठे ? ए कांइ तहारी साथे नहि आवे ? तोपण ते शेठना मनमां न आव्युं.
 ॥ यतः ॥ उपदेशो हि मूर्खाणां, प्रकोपाय न शान्तये ॥ पयः पानं जुजंगानां,
 केवलं विषवर्धनम् ॥ पठी राजाप्रमुख निंदा करतां पोताने घेर आव्या.
 मम्मण शेठ पण अनंतानुबंधी लोचन उदयथी मरीने सातमी नरके ग
 यो. त्यांथी निकली वली पण अनंतो संसार रज्जु ॥ इति श्रीआवश्यक
 निर्युक्तौ ॥ तेमाटे लोच उपरांत कोइ बीजो दुःख नथी.

हवे दुःखनुं प्रतिपद्दी सुख ठे माटे ते पूठे ठे.

॥ इहां गुरु प्रत्ये शिष्य पूठे ठे के, हे स्वामिन् ! (सुहं किं के०) सुख ते
 शुं ? त्यारें गुरु (आह के०) बोव्या के, हे शिष्य ! (तुष्टि के०) संतोष तेज
 सुख ठे. संतोष उपरांत बीजुं सुख नथी. ते उपर कपिल केवलीनो दृष्टांत कहे ठे.

कोशांबी नामे नगरीने विषे जितशत्रु नामें राजा राज्य करे ठे. त्यां का
 श्यप नामें ब्राह्मण रहे ठे ते चौद विद्यानो पारगामी, राजानो पुरोहित, राज
 मान्य ठे. तेने जसा नामें जार्यानो कपिल नामें पुत्र ठे. ते बालक थकांज

तेनो पिता मरण पाय्यो. त्थारें पुरोहितनी पदवी राजायें बीजाने आपी. एकदा ते नवो पुरोहित घोडे बेसी ठत्र धरावतो मार्गे चालतो देखीने, जसा रोवा लागी. त्थारें कपिलें पूढ्युं के, हे माता ! तुं श्यामाटे रुप ठे ? जसा बोली के, तहारो बाप आवी रुद्धिथीज निकलतो हतो, जे माटे ते विद्या वंत हतो. ॥ यथा ॥ विद्या नाम नरस्य रूपमधिकं, प्रब्रह्मगुप्तं धनं, विद्या नो गकरी यशःसुखकरी विद्या गुरुणां गुरुः ॥ विद्या बंधुजनो विदेशगमने, विद्या परं दैवतं, विद्या राजसु-पूज्यते नहि धनं विद्याविहीनः पशुः ॥ १ ॥ त्थारें कपिल बोळ्यो के, हुं पण विद्या जणीश. तेने मातायें कहुं के, इहां मत्सरें करी तने कोइ नहि जणावे. ते माटे जो जणवानी इह्वा होय, तो सावढी नगरीयें जा. त्यां तहारा बापनो मित्र इंदुदत्त नामें पंमित ठे. ते तने जणावशे. एम सांजलीने कपिल त्यां गयो. जइने इंदुदत्तने पगें प ज्यो. तेणें पूढ्युं के, तुं कोण ठे ? त्थारें कपिलें सर्व वृत्तांत निवेदन करी हाथ जोडीने कहुं के, हुं विद्यार्थीं हुं, महारा माता पिता अने तमारामां कांइ फेर नथी, ते माटे हुं तमारे चरणे आव्यो हुं. तो तमे मने जणावी ने पसाय करो. त्थारें उपाध्याय बोळ्या के, तुं महारे पुत्रसरखो ठो. तु ऊने विद्या गृहवानो उद्यम करवो युक्त ठे. ॥ यतः ॥ श्लोकार्धं श्लोकपादं वा, समस्तं श्लोकमेव वा ॥ अवंध्यं दिवसं कुर्या, दानाध्ययनकर्मसु ॥ १ ॥ माटे विद्यारहित पुरुष ते पशुसरखो जाणवो. ते माटे तुं सुखें जण्य पण नोजननी सामग्री महारे घेर नथी. हुं निर्धन हुं. अने नोजनना सुख विना जणाय नही ॥ यतः ॥ आचार्यपुस्तकनिवाससुसंगजिह्वा, बाह्या इमे पठन पंचगुणा जवंति ॥ आरोग्यबुद्धिविनयोद्यमशास्त्ररागा, अन्यंतराः पठनपंचगुणा जवंति ॥ १ ॥

ते सांजली कपिल बोळ्यो के, जिह्वावृत्तियें जणीश, उपाध्याय बोळ्या. के, जिह्वाने अने जणवाने बनशे नही, ते माटे तुं आव्य, तहारे अर्थें कोइक शेठने नोजननी प्रार्थना करीयें. पढी ते बेहु जण मली शालिजड नामा शेठने घेर गया. आशीर्वादमां गायत्री कही ॥ उँनूर्जुवः स्वस्तत्सवितुर्वरेण्यं नमो देवास्व धीमहि इत्यादि ॥ त्थारें शेठें प्रयोजन पूढ्युं. उपाध्याय बोळ्या जे, ए महारा मित्रनो पुत्र कौशांबी नगरीथी जणवा माटे आव्यो ठे. तेने तमे नोजननो आश्रय आपो, तो सुखें विद्या जणाय. तम

ने महोदुं पुण्य यशे. शेठें ते वात मानीने दासीने कहुं के, ए विद्यार्थी ठे, तेने तुं निरंतर जमाडजे, अने एनी खबर राखजे.

हवे ते कपिल नित्य जणे अने शेठने घेर जमवा जाय. पण कपिलने सहेजेज हांसीनो ढाल घणो ठे, योवन पण विकारनुं घर ठे, कंदर्प पण डुर्जय ठे, माटे दासी साथें रक्त थयो. दासी पण कपिल साथें अनुरक्त थइने बोली के, तुंज महारे नर्त्तार हो. पण तहारी पासे कांइ डव्य नथी, हुं तो वस्त्र प्रमुखनी लालचें बीजा साथें वसुं हुं. तुं कबूल करे, तो कोशनी पासें न जाउं ! कपिलें तेनुं वचन कबूल कहुं.

पठी ते कपिल दासी साथें रमतां काल काढे, एक दिवसें दासी महोत्सव आब्यो, तेवारें दासी शोकातुर थइने बेठी ठे. कपिलें पूछुं, तुं आज शोकातुर केम हुं ? त्यारें दासीयें कहुं. आज दासीमहोत्सव ठे, महारी पासे वस्त्र, फूल, तंबोल, आजरण कांइ पण वस्तु लाववाने डव्य नथी, माटे सखीयो मध्ये महारी हांसी यशे. ते सांजली कपिल घणुं डहवाणो, दासी कहेवा लागी. तुं डहवाइश नही. एहज नगरमां धन नामें शेठ वसे ठे. तेने प्रथम जे कोइ आवी आशीर्वाद दे, तेने बेमासा सुवर्ण आ पे ठे. ते माटे तुं पण वहेलो जइ आशीर्वाद दे. कपिलें पण तेनुं कहुं मान्युं.

हवे कपिलें विचाखुं के, रखेने शेठनी पासें महाराथी आगल कोइ जाय ! तो मने सोनुं मलशे नही. ते माटे घणो वहेलो निकळ्यो. मार्गमां कोट वाल पुरुषें पकड्यो, बांध्यो, प्रजाते राजा पासे लाब्या. राजायें वात पूठी त्यारें आद्यथी मांमी जेवी हती तेवी कही देखाडी. साचुं जाणी राजा संतुष्ट थयो. कहेवा लाग्यो के, माग्य, माग्य, जे मागे ते आपुं. त्यारें कपिलें कहुं एकांते जइ आलोची आवुं, एम कही अशोकवाडीमां जइ आलो चवा बेठो. त्यां विचारे ठे के, बे मासें वस्त्र आजरण नही थाय, माटे सो सोनैया मागुं, वली विचाखुं के, यानवाहनादिक सर्व सो सोनैयामां गुं थाय, ते माटे हजार मागुं. वली हजारें पण परणवुं प्रमुख करतां न हि पहोचे. माटे कोडि किंवा सो कोडि किंवा हजार कोडि मागुं ? इत्यादिक चिंता करतां गुन कर्मना उदयथी गुन परिणाम थयो. संवेग पाम्यो, अने विचारवा लाग्यो के, अहो ! लोननो विज्ञास केवो ठे, जे माटे हुं बे मासा सोनाने अर्थें निकळ्यो हतो, अने लाज देखीने कोडीसूधी चढ्यो;

पण लोन पूरो न थयो वली विद्या जणवा माटे प्ररदेश आव्यो बुं, में मा ताने पण न संजारी, उपाध्यायनो उपदेश पण लेखे न गण्यो, कुल पण न विचाखुं, आ दासीने नीच जाणतो ठतो पण तेमां मूंजाणो ! ते माटे ए सुवर्णे सखुं. ए विषयसंगें सखुं. ए संसारना प्रतिबंधें सखुं. इत्यादिक जावनायें जातिस्मरण ज्ञान उपन्युं. स्वयंबुद्ध थयो. पढी पोतानी मेळें लो च करीने देवतायें आपेलो वेष लेइने राजा पासे आव्यो. राजायें पूठयुं. शुं विचाखुं ? त्यारें कपिल मुनियें सर्व वृत्तांत कह्यो ॥ यथा ॥ जहा लाहो तहा लोहो, लाहा लोहो पवमूइ ॥ दोमासाकणयकज्जं, कोडिएवि न नि ष्ठियं ॥ १ ॥ राजा हर्ष पाय्म्यो थको बोव्यो. के, कोडि पण आपुं. मुनि बोव्या. महारे खप नथी. में सर्व संग तज्यो हे राजन् ! संतोषमां सुख ठे. तुं पण रूडां काम करजे. एम कही विहार कखो. ते माटे संतोष तेज सुखठे. इहां तो एटलुंज प्रयोजन ठे, पण प्रसंगे आगल कथा कहिये ठिये.

हवे कपिल मुनियें धर्मज्ञान देइ विहार कखो. पांच समितियें समिता, त्रण गुप्तियें गुप्ता, घोरतपवंत, उग्र ब्रह्मचर्यवासी, निर्मम, निरहंकारी, अस्खलित पंच महाव्रतना धरनार एवा श्रीकपिल मुनिने ठ महिने केवल ज्ञान उपन्युं. एवा अवसरे राजगृह नगरने अंतरे अठार योजननी अट वीमां बलनट उत्कट आदि नाम देइ पांचशे चोर वसे ठे. ते कपिल मुनि यें ज्ञानें करी जाण्युं के, ए चोर बूज्जो. ते माटे बीजो मार्ग मूकीने अट वीने मार्गे चाव्या. अनुक्रमें ते स्थानके पहोच्या. चोरें वेगलेथी जाण्युं के, कोइक आवे ठे. तेज्यारें ठूकडा आव्या एटले श्रमण जाणीने. सढुयें मली पकड्यो, सेना समीपे लाव्या, सढुयें विचाखुं के, ए श्रमणनी साथें खेल करियें. तेथी कखुं के, तुं नाच. केवली बोव्या. हुं नाचुं पण ताल को ए वगाडजो ? त्यारें पांचशे चोर मली तालीउ कूटवा लाग्या. मुनि पण गावा लाग्या ॥ यथा ॥ अधुवे असासयंमि, संसारंमि उ दुक्कपउराए ॥ किं नाम होज तं कम्मयं, जेणाहं दुग्गयं न गञ्जिज्जा ॥ इत्यादिक श्री उत्तराध्ययन सूत्रमां कापिलीय नामे आठमुं अध्ययन प्ररूप्युं. ते सांजली केइ क पहेलीवारे बूज्या, केइक बीजी वारें बूज्या, एम अनुक्रमें पांचशेने बूज्जवीने दीक्षा आपी. ते माटे संतोष उपरांत कोइ सुख नथी ॥ इति श्री उत्तराध्ययनसूत्रे ॥ इति सकलसज्जानामिनीजालस्थलतिलकायमानपंमित

श्रीउत्तमविजयगणिशिष्यपंथितपद्मविजयगणिकृतबालावबोधे श्रीगौतमकुल
कप्रकरणे चतुर्थगाथायां षोडशोऽदाहरणानि समाप्तानि ॥

हवे संतोष उपरांत सुख नहीं, एम कह्युं, अने जे संतोषी होय,
ते प्रायें विनयवंत होय; ते माटे पांचमी गाथानी आदिमां
विनय कहे ठे. ए संबंधें आवी पांचमी गाथा तेनुं सूत्र.

**बुद्धी अचंमं जयए विणीयं, कुद्धं कुसीलं
जयए अकित्ती ॥ संजिन्नचित्तं जयए अ
लब्धी, सच्चे ठियंसं जयए सिरीय ॥ ५ ॥**

अर्थः—बुद्धी अचंमं जयए विणीयं ॥ जे प्राणी (विणीयं के०) वि
नयवंत होय, तथा (अचंमं के०) सौम्यपरिणामी होय, तेने (बुद्धी
के०) विद्या. ते (जयए के०) जजे, एटले सेवे. अर्थात् जे प्राणी विनय
वंत सौम्यपरिणामी होय, तेने विद्या सेवे. अकषायी विनयवंतने ज्ञान
आवे. ॥ इति जावः ॥ इहां अकषायी उपर जवराज ऋषिनो दृष्टांत कहे ठे.

विशाला नामें नगरी अनेक जैनप्रासादें मंथित महा रुद्रियें नरेली ठे.
त्यां जवनामैं राजा महान्यायवंत, प्रजानो पालनार, दुष्टनो निग्रह करनार,
शिष्टने पालनार, एवो ठे. तेने गर्दनिन्न नामें पुत्र ठे, अणुद्विका नामें पुत्री
ठे, दीर्घिष्ठ नामें महा अमात्य सर्व मंत्रीमां मुख्य ठे. एक दिवसैं राजा
पाठली रातें जाग्यो, चित्तमां चिंता उपनी के, में पूर्वे दानादिकं शुन कर
णी करी ठे, तो समुद्रपर्यंत महारी आज्ञा अखंम पणें चाले ठे. चतुरंगी
सेना महारे शोजायमान ठे. महारा देश मध्ये दुर्जिह्, इति, उपद्रव, रो
ग, एमनो जय नथी. सर्व लोक देवतानी पेठें सुखिया ठे, पण ए सर्व पू
र्वनी पूंजी वावरुं बुं. ते माटे हवे आगल्या जवनुं संबल करुं. एम विचा
रंतां प्रातःकाल थयो तेवारें सनामध्ये जइ कचेरी नरी बेठो ठे.

ते अवसरे वनपालकें आवी विनंति करी के, हे राजन् ! बहार उद्या
नने विषे सजुरु पधाखा ठे. ते सांजली राजा हर्ष पाम्यो, मुकुट टाली बी

જા સર્વ આજ્ઞાપણ વધામણિયાને આપ્યાં. નગરમાં ઝડપોષણ કરાવી કે, રાજા ગુરુને વંદના કરવા જાય છે, તે માટે સદુ આમંબર કરી વંદના કરવા નિકલજો. લોક પણ હર્ષ પામ્યા. મન ગમતું ને વૈદ્યે કહ્યું. રાજા પટ હસ્તિવપર બેસી, સદુ લોકથી પરિવચ્છો, યાચકાદિકને દાન દેતો, જિનશાસન પ્રજાવતો, કેશક મિથ્યાત્વીને વિષે ધર્મબીજ વાવતો, ચાલતો હવો. અનુક્રમે પંચાન્નિગમ સાચવીને ગુરુને વંદના કરી, યોગ્ય સ્થાનકે બેઠો. સદુ રુચે મોક્ષમાર્ગની દેશાડનારી ધર્મદેશના દીધી. જેમ કે રાજ્યલક્ષ્મી તે પત્ર છે, સ્વર્ગાદિકનાં સુખ તે ફૂલ છે, મોક્ષ સુખ તે ફલ છે, એવો ધર્મરૂપ કલ્પવૃક્ષ જયવંતો છે. સંસાર સમુદ્ જન્મજરામૃત્યુરૂપ કલ્પોલ્લે સહિત છે, તેમાં જહાજરૂપ ધર્મ તે પુણ્યયોગે પામિયે. તે ધર્મ સાધુશ્રાવકયોગ્ય દ્વિવિધ કહ્યો છે. તે બેમાં યદ્યપિ સાધુપણું ડુકર છે, તથાપિ તે નિર્વાણસુખ શીઘ્ર આપે જેમાટે જુજાયે સમુદ્ તરવો, એક હાથે મેરુપર્વત તોલવો, એકલાયે કર્મ શત્રુનું મહાસૈન્ય જીતવું, સ્વઙ્ગધારા ઉપર ચાલવું, વેલુના કોલિયા જરવા, એવી દીક્ષા પાલવી કઠણ છે. અને શ્રાવકધર્મ તે સમક્ષિતમૂલ દ્વાદશ વ્રતરૂપ છે. એવી દેશના સાંજલી રાજા પણ હાથ જોડી ગુરુને વિનંતિ કરતો હવો કે, હે જગવન્ ! હું પુત્રને રાજ્યે આપીને તમારી પાસે ચારિત્ર લેશ. ગુરુ બોલ્યા કે, પ્રમાદ ન કરો. જાગ્ય હોયતો એવા મનોરથ થાય.

રાજાયે પણ ગુરુનું વચન પ્રમાણ કરી ઘેર આવી પુત્રને રાજ્યે આપીને શિશ્વામણ દીધી કે હે પુત્ર તમે પ્રજાને પુત્રની પેઠે પાલજો, જે માટે દાન જોગાદિકે કરી લક્ષ્મી કૃપ પામે નહી. પણ પ્રજાને સંતાપ ઉપજાવતાં તેના શાપે રાજાની લક્ષ્મી કૃપ પામે. વલી અન્યાય ટાલજો, ન્યાય પાલજો, નિરંતર ધર્મ ચૂકશો નહી, તમે મહારી પેઠે અંતે રાજ્ય ઠાંતી ચારિત્ર લેજો, અન્યથા એ રાજ્ય નરકે પહોંચાડશે. એ રીતે શિશ્વામણ દેશ, પ્રજાની આજ્ઞા માગી, શાસનની પ્રજાવના કરીને દીક્ષા લીધી ॥ યતઃ ॥ સ્વર્ણાદિસ્તાવડુ તુંગ; પારાચારશ્ચક્રસ્તરઃ ॥ કષ્ટા કાર્યગતિર્યાવત્, નધીર પ્રતિપદ્યતે ॥ ૧ ॥ પઢી ગર્દનિહ્ન રાજા તથા અમાત્ય અને નગરના લોક વંદના કરી સ્વસ્થાનકે ગયા.

હવે જવરાજરૂપિ ગુરુ સાર્થે વિહાર કરતાં ઘણો વિનય, વૈયાહૃત્ય કરતા, મહા તપસ્યા કરતા વિચરે. સર્વ સિદ્ધાંતનું સાર એવો જે પંચપરમેષ્ઠિ નમસ્કાર તેને સંજારતાં અપ્રમત્ત થકાં રહે છે, પણ જણે નહી તેમને ગુરુચે

कह्युं हे वत्स ! तमे जणो. मोक्षमार्ग देखाडवाने ज्ञान ते त्रीजुं नेत्र ठे, त्या रें जवरूपि बोल्या. हे स्वामिन ! महाराथी वृद्धावस्थायें जणातुं नथी मा टे तमारा चरण कमलनी सेवा करीश. अने दुस्तर तप करीश. एम करतां केटलेक काळें ज्ञानवंत गुरुयें लाज जाणी आझा करी के, विशाला नगरी यें पुत्रने प्रतिबोधवा निमित्ते जाउ. त्यां बीजा प्राणीने पण पुण्यनो लाज थज्ञे. ते गुरुवचन प्रमाण करी चाव्या. जे गुरुनी आझा तेमुख्य मार्ग ठे.

हवे जवरूपि मार्गे विहार करतां चित्तमां. चित्तवे ठे के, मुजने कांइ आ वडतुं नथी, माटे पुत्रने श्यो उपदेश देइशुं ? उपदेश विना बीजा प्राणी पण केम प्रतिबोध पामज्ञे ? एवा अवसरने विषे एक जवनुं खेतर ठे, त्यां एक गर्दन ठे, ते अरही परही दृष्टि क्लेपवतो जव खावानुं मन करे ठे, ते देखीने क्षेत्ररक्षकें एक गाथा कही. जे माटे पूर्वकृत कर्म करी विजाती यने पण विद्या होय ॥ गाथा ॥ उहावसी पोहावसी, ममं चेव निरिस्कसी ॥ लक्खित्ते अनिप्पाउ, जवं पड्डेसि गद्धा ॥ १ ॥ व्याख्या:—(उहावसी पोहाव सी के०) अरहो आवे ठे, अने परहो जाय ठे. (ममं के०) मनेज देखे ठे. (तेअनिप्पायो के०) ए तहारो अनिप्राय (लक्खित्ते के०) उल्लख्यो. (गद्धा के०) हे गर्दन ! तुं (जवं पड्डेसि के०) जवनी प्रार्थना करे ठे. इति ए गाथा सांजलीने जवराजरूपि विस्मय पामीने ते गाथा जणवा ला ग्या. जाणे अमोघ शास्त्र पाम्यो एम मानता हवा. विद्या पाम्यानी पेटें मार्गमां ते गाथाने गोखता आगल चाव्या. एवामां नहानां बालक मोइ दांमियें रमे ठे, तेमां एक ठोकरें काष्ठखंम रूप अणुल्लिका मोई उठाली. ते क्यांक जती रही, घणीयें खोली पण न जडी. त्यारें पूर्वजवना अन्यास थी एक बालकें गाथा कही ॥ यथा ॥ अउ गया तउ गया, जोइज्जंती न दीसई ॥ अम्हे न दिठा तुम्हे न दिठा, अगडे बुढा अणुल्लिआ ॥ २ ॥ व्याख्या:—(अउगया के०) इहांथी गइ, (तउगया के०) तिहांथी गइ, (जोइज्जंती के०) जोतां थकां पण नथी देखाती. (अम्हे के०) अमें न दीठी, तमें पण न दीठी. (अगडे के०) ते माटे कूआमां नांखी. अणु ल्लिका शब्दे काष्ठखंम रूप मोइ कहिये. ते सांजलीने जवराजरूपीश्वर सा धु ते गाथा पण जणवा लाग्या. विचाखुं के, जेवुं तेवुं पण जणवुं ते सर्व रूडुं ठे. एम करतां केटलेक दिवसे विशाला नगरीयें पहोता. त्यां कुंजार

ની શાલાયેં ઝતસ્યા. એવામાં ત્યાં કુંજારની શાલામાં ઝંદરડા વારંવાર ઘણો સ્વડસ્વડાટ કરે છે, તે સાંજલી કુંજારેં પણ એક ગાથા કહી ॥ યથા ॥ સુકુમાલ કોમલ જહલયા, તુમ્હ રાત્તિ હિંમણસીલણયા ॥ અમ્હ પસાઝ નહિ જય, દીહપીઠાઝ તુહ્ય જય ॥૩॥ વ્યાખ્યા:—(સુકુમાલ કે૦) સુકોમલ સુંવાલું જડવંત રૂડા (રાત્તિ કે૦) રાત્રે ચાલવાનો શીલ એટલે આચાર છે જે ને એવા તુમને (અમ્હ કે૦) અંમારાતપસાયથી જય નથી, પણ (દીહપીઠાઝ કે૦) દીર્ઘપૃષ્ઠ જે સર્પ તેથી તુમને જય છે. તે ગાથા સાંજલીને મુનિયેં વિચાણું કે, કામધેનુ ચિંતામણિ અને કલ્પવૃક્ષ એ ત્રણ હું પામ્યો.

એવા અવસરેં ત્યાં રાજાની બેહેનને, દીર્ઘપૃષ્ઠ મંત્રીશ્વરેં ઠાની લાવીને જૂમિગૃહ મધ્યે રાખી છે. તથા હરકોડ ઉપાય કરી એ રાજાને મારીને મહારા પુત્રને રાજ્યેં બેસારીશું, અને રાજાની બહેન મહારા પુત્રને પરણાવીશું. એવો દીર્ઘપૃષ્ઠ મંત્રીયેં નિશ્ચય કહ્યો છે. જે કારણ માટે ડુર્જન અને સર્પ એ બે કાંડ કોડનુ ઉપગાર કરેલો જાણે નહી.

રાજાયેં પોતાની જગિની શોધવાને માણસો મૂક્યા. તો પણ જડી નહી. પ્રધાને સાંજલ્યું કે, કુંજારને ઘેર જવરાજ કૃષીશ્વર આવ્યા છે, તે ડુસ્તર તપ કરીને જ્ઞાન પામ્યા છે, માટે એમને મુખેં વૃત્તાંત સાંજલીને જો મહારી વાત રાજા જાણશે. તો મને કુટુંબસહિત યમને ઘેર પહોંચાડશે. તો હું તેનો આગલથી ઉપાય કરું ! પાપી હોય તે પોતાને પાપેં પોતેં જ શંકા પામે.

હવે મંત્રી રાજા પાસે ગયો. તેને રાજાયેં પૂછ્યું. તમે આ રાત્રીની વેલાયેં કેમ આવ્યા ? મંત્રી પણ ઢલવેલા જાણી બોલ્યો કે, તમારા પિતા જ મ્મત્રત પરિણામી થઈ કુંજારને ઘેર આવ્યા છે. તે પ્રજાતેં તમારું રાજ્ય લેશે. ત્યારેં રાજા બોલ્યો. જો પિતા રાજ્ય લે, તો મહારું મહોટું જાગ્ય ! હું ચાકર થઈને પિતાનાં ચરણકમલ સેવીશ. તેને મંત્રીયેં કહ્યું. હે રાજન્ ! રાજ્યતો બલાત્કારેં લઈયેં પણ પામ્યું રાજ્ય કેમ સ્વોડયેં ? તે માટે આજ કુંજારને ઘેર જઈને પિતાને મારો. પઠી નિર્વિઘ્નપણેં રાજ્ય જોગવો. તે રાજાયેં સાચું માન્યું. જે માટે રાજાને કાંડ વિચાર હોય નહી. કારણ કે પાણીની નીક અને રાજા એ બે જ્યાં વાલિયેં ત્યાં વહે.

હવે રાત્રે સર્વ લોક સૂતા, તે વેલાયેં રાજા એકલો હાથમાં સ્વડ્ગ લઈને કુંજારને ઘેર ગયો. તિહાં પિતા સૂતા છે કે, જાગે છે, એવું બિડેં કરી જોવા

मांमयुं, एटले मुनियें खेत्रपालक पासें सांजलेली प्रथम गाथा गणी. ते गाथामां त्यां जव शब्दें धान्य हतुं, अने इहां जव शब्दें जवराजा समज्यो, तथा त्यां गद्गहा शब्दें गर्दन हतो अने इहां गर्दनिघ्न एवो अर्थ समजाणो, ते गाथा सांजलीने राजा विचारवा लाग्यो के, पिताने ज्ञान उपन्युं देखाय ठे. जे माटे में क्रूर पणें आडुंअवलुं जोयुं. ते एमणें जाणी लीधुं तो पण ए खरा ज्ञानी त्यारें मनाय के, ज्यारें महारी बहेननी खबर कहे एम राजा चिंतवे ठे ! एटलामां तो वली.मुनियें बीजी गाथा कही. तेमां अणुद्विका शब्दें ते कुमरीनुं नाम ठे, ते जणायुं. तथा अगड शब्दें जूमिगृह जाण्युं. ते सांजली राजायें विचायुं के, ए ज्ञानें जाणीने जे विचारुं, तेनोज जबाप दे ठे. अहो ! ज्ञान ते महोद्री वात ठे माटे हवे जे शत्रुयें महारी बहेन ठानी राखी ठे, तेनुं नाम कहे तो रुडुं थाय. एटले गुरुयें त्रीजी कुंजार वाली गाथा कही. ते गाथामां दीहपिठ एटले दीर्घ पृष्ठ नामें प्रधान तेशी तुजने जय ठे. एवुं समजायुं. ते सांजली राजायें जाण्युं जे महारा पिता अतिशय ज्ञानवंत ठे. महारा मनना संदेह सर्वें जाणे ठे, अने ते संदेह टाले पण ठे.

एम विचारीने राजा द्वारमां पेठो. आंखे आंसु रेडतो मुजने धिग् धिग् हो ?? जे माटे एकतो पिता बीजो संयमी अने त्रीजो ज्ञानवंत तेने हुं मारवा आव्यो हुं ? एम पोतानी निंदा करतो पणे लागीने वली कहे तो हवो के, हे पिताजी ! पुत्र कुपुत्र थाय, पण पिता कुपिता न थाय. जो दुध पाइयें तो पण जे सर्प ठे ते जेर मूके नही. ते सर्प सरखो हुं थयो. अने . तमेतो रागद्वेषरहित ठो ॥ यतः ॥ शत्रौ मित्रे तृणोऽस्त्रैणे, स्वर्णेऽश्मनि मर्णे मृदि ॥ मोक्षे जवे जिदा नास्ति, निर्विशेष मनः सताम् ॥ १ ॥ तमे तो ज्ञानवंत ठो, अनुक्रमें मोक्ष पामशो. पण हुं तमारो पुत्र अइने धिक्कार थाउ मने के, हुं दुष्ट थयो !! अथवा दीपयकी. पण धूम होय ठे. एम राजायें कहे थके पण मुनि बोल्या नही. जे कारण माटे परमार्थ अजाणताने मौनपणुं करवुं तेज रुडुं ठे. राजा पण महात्माने खमावतो, आत्मनिंदा करतो, शेष रात्रि त्यां काढीने प्रजाते स्वस्थानके गयो. प्रातःकाले दीर्घपृष्ठ प्रधाननुं सर्वत्र घर खोजतां त्यां जूंशरामांथी राजा

ને પોતાની જગિની જડી. તેવારેં રાજાયેં પ્રધાનનાં ઘરબાર લૂંટી લઈને તે ને દેશ બાહિર કાઢી મૂક્યો. લોકોયેં પણ પ્રધાનને ધિક્કાર કહ્યો.

પઠી રાજા સમસ્ત પરિવાર લેઈ મુનિને વંદના કરવા આવ્યો, અને સર્વ સન્નામધ્યે સ્તવના કરતો હવો કે, હે સ્વામિન્ ! તમે ગાથા કહે તે થકે મુજને કુમંત્રી થકી રાખીને ઉપગાર કહ્યો. પઠી મુનિયેં ધર્મ કહ્યો. તે સાં જાણી ઘણા જીવ પ્રતિબોધ પામ્યા, શાસનની પ્રજાવના કરીને, મુનિ પાઠા ગજ મધ્યે આવ્યા. પઠી મુનિયેં વિચાર્યું કે, ક્ષેત્રપાલક તથા ઢોકરા તથા કુંજારની ગાથાયેં હું જ્ઞાનીની પેઠેં માનીતો થયો, તો તે પ્રાણીને ધન્ય બે કે, જે પ્રાણી નિરંતર શ્રદ્ધાયેં કરી શ્રીસિદ્ધાંત જણતા હશે ! એમ ચિંતવી ને પોતેં નિર્માયી થકા જણવા માંમયું, જેમ જેમ જણે તેમ તેમ આત્મા ને કૃતાર્થ માનતાં હવા. વસ્ત્ર, પાત્ર, અશનાદિકનો લોજ તજીને એક સ્વાધ્યાય વિનયાદિકને વિષે તત્પર થયા થકા જણવા માંમયું, ઘણું જણ્યા તો પણ જણવાની ઇચ્છા નિર્વર્તિ નહી. એ રીતે ઘણુંજ તપ તપી, ઘણી સમતા કરી, સપ્નાયરૂપ અમૃત પાન કરી, ગુરુની સેવા વેચાવજ્ઞ કરી, અનુક્રમેં કાલ કરી દેવલોકને વિષે દેદીવ્યમાન દેવતા થયા. એમ જે ક્રોધરહિત હોય, તેને વિદ્યા આવે. તે ઉપર એ જવરાજ રૂપીશ્વરનો દૃષ્ટાંત કહ્યો.

હવે વિનયવંતને વિદ્યા જજે તે ઉપર બે વિદ્યાધરનો દૃષ્ટાંત કહે બે.

॥ કોઈક સિદ્ધપુત્રના બે શિષ્ય હતા તે નિમિત્ત જણ્યા, એક દિવસને વિષે તૃણકાષ્ઠ નિમિત્તે બહાર નિકળ્યા બે, એવામાં હાથીનાં પગલાં દીઠાં. તે માં એક બોલ્યો. એ હાથીનીનાં પગલાં બે. બીજાયેં કહ્યું તેં કેમ જાણ્યું ? તેણેં કહ્યું મેં લઘુનીતિયેં કરીને જાણ્યું. વલી કહ્યું. કે એ હાથીની કાળી બે. બીજાયેં કહ્યું તેં કેમ જાણ્યું ? તેણેં કહ્યું કે એણેં એક દિશિનાં તૃણાં સ્વાધાં બે. તે ઉપરથી જણાય બે કે, બીજી આંસેં દેવતી નથી. વલી કહ્યું કે, એ હાથીની ઉપર સ્ત્રી અને પુરુષ બેઠો બે. બીજાયેં કહ્યું તેં કેમ જાણ્યું ? તેણેં કહ્યું. બેટુ જણે હેઠા ઉતરીને લઘુનીતિ કરી બે. તે નિન્ન નિન્ન જણાય બે ? વલી બોલ્યો કે, એ સ્ત્રી ગર્જવતી બે. બીજાયેં પૂછ્યું. તેં કેમ જાણ્યું ? તેણેં કહ્યું કે, હાથનો ડાંનો દેડને ડાં બે, તેથી જાણ્યું. વલી કહ્યું કે, ગર્જમાં પુત્ર બે. બીજાયેં પૂછ્યું તે કેમ જાણ્યું ? તેણેં કહ્યું કે, જમણો પગ નારે બે. વલી

कह्युं के, रातां वस्त्र पहेखां ठे. बीजें पूठ्युं के, तें केम जाण्युं, तेणें कह्युं तें वस्त्रना दशिया वडवुहें लाग्या ठे, तेथी जाण्युं.

एम करतां आगल नदीने कांठे गया. त्यां एक मोशीनो दीकरो परदे श गयो ठे, तेनी चिंतायें मोशीयें पूठ्युं के, महारो दीकरो क्यारें आव शे ? एम पूठतांज मोसीनो घडो पडी गयो. ते घडो जांग्यो, त्यारें एक बोळ्यो ॥ यतः ॥ तज्जायण तज्जायं, तन्निजेण य तन्निजं ॥ तारूवेण य तारूवं, सरिसं य विणिहिसे ॥ १ ॥ ए रीतें चूडामणि ग्रंथमां कह्युं ठे. ए श्लोकनो अर्थ चिंतवीने बोळ्यो के, तहारो दीकरो मरण पाव्यो ठे. एम कह्युं, त्यारें बीजो बोळ्यो. रे मोशी ! तहारो दीकरो घेर आव्यो. ते सांज ली मोशी घेर गइ. दीकरो आव्यो दीतो. तेवारें तेज वेलायें बे रूपैया छेइ ने मोशीयें आवी सिद्धपुत्रनो सत्कार कखो: ते 'जोइ पहेलाने बीजायें पूठ्युं. तें केम जाण्युं के, मुउ ? तेणें कह्युं के, घडो फूळ्यो माटे जाण्युं. वली बीजाने पहेलायें पूठ्युं के, तें केम जाण्युं के, घेर आव्यो ? तेणें कह्युं के, " तज्जायेण " ए श्लोकनो अर्थ विचाखो. जे जूमिथकी घट थयो अने फूटीने जूमिने मळ्यो, तेथी ते दीकरो पण मोशीने मळ्यो जोइये. त्यारें तेणें गुरुने जइने ठबको दीधो के, मने ए अर्थ केम न जणाव्यो ? गुरुबोळ्या. विनी तने यथार्थ परिणमे अने विनयरहित होय, तेनें यथार्थ न परिणमे. तेमां महारो शो दोष ठे ? इति आवश्यके ॥ माटे विनयवंतने बुद्धि नजे.

हवे विनयी होय ते अचंम एटले अक्रोधी होय एम कह्युं माटे

तेथी विपरीत तो क्रोधी तथा कुशील होय ते कहे ठे.

अर्थ:—(कुंइं कुसीलं नयए अकित्ती ॥ (कुंइं के०) क्रोधीने तथा (कुसीलं के०) कुशीलियाने (अकित्ती के०) अकीर्त्ति (नयए के०) न जे. एटले क्रोधी अने कुशीलियानो अपजस थाय. तेमां प्रथम क्रोधी उ पर कुलवालुकनी कथा ठे. ते पूर्वे एज ग्रंथमां लोज इहक प्राणीना दृष्टांतें कोणिक राजानी कथा आवी ठे तेनी अंतरनूत ए कथा ठे त्यांथी जोइ लेवी.

हवे कुशीलियाने अपकीर्त्ति नजे, ते उपर मुंजराजानी कथा कहे ठे.

धारा नगरीयें नोजराजाना नाई मुंजराजा चौदशे चुम्मालीश हाथी नी ठकुराइ नोगवे. तेने अनुक्रमें कोइक प्रत्यंतर राजायें संग्राम करतां बांधी लइने नजरकेद राख्यो. तेने जमवा सारुं नित्य दासीनी साथें जात

पाणी मोकले. एम करतां मुंजराजा ते दासीनी साथें विषय सेववा लाग्यो.

पढी नोजराजायें सुरंग देवरावीने मुंजराजाने जणाव्युं के, आ ठेकाणे बारणुं ठे ते मार्गे यइने आपणा नगरमां आवो त्यारें मुंजें दासीने जणा व्युं के, आ सुरंग मार्गे यइने हुंतो जइश. तहारे आववुं होय तो तुं पण चाव्य. त्यारें दासीयें कह्युं हुं आनरण लेइ आवुं. त्यां सुधी तमे रहो. ए म कही आनरण लेवा गइ. तेने कांश्क वार लागी तेवारें मुंजें विचाखुं के दासीने घणीवार यइ माटे कोइने खबर पडी जाशे, एम चिंतवीने पो तें जवा मांमथुं. एटले दासी पण आवी तेणें मुंजने जतो देखी विचाखुं के मने मूकीने गयो. एम जाणीने पोकार कखो के, मुंज जाय ठे. ते सां नलीने राजाना माणसो आव्या. तेणें मुंज राजानुं उपरथी मांथुं पकडथुं अने नीचेथी पोताना माणसें पग पकड्यो. एम ताण खेंच यइ. तेवारें मुंजें पोताना पुरुषोने कह्युं के, तमे पग खेंचशो एटले ते वैरी उपरथी मस्तक कापी लेशे. ते माटे तमे मुणने मूकी द्यो. एवुं सांनली ते माणसो जता रह्या. पढी मुंजने पकडीने गाम मध्ये जीख मागवा फेरव्यो. एवामां को इक घेरमां कोइक स्त्री रहेंटीयो कातती हती, ते रहेंटीयो चरड चरड बो लतो हतो. त्यां जइने मुंजें कह्युं के, हे माता ! जिह्वा आपो. एम कह्युं, तो पण ते स्त्रीयें काततां सांनल्युं नही. तेथी पाठो जवाब दीधो नही. त्यारें मुंजें एक श्लोक कह्यो ॥ यतः ॥ रे रे यंत्रक मा रोदी, र्यदहं त्रामितोऽन या ॥ राम रावणमुजाद्याः, स्त्रीजिः के के न त्रामिताः ॥ १ ॥ एम कही वली आगल चाव्यो. बीजे घेर कांश्क प्रकरण ठे, तेणे मांमा तैयार कीधा ठे. त्यां जइने कह्युं के, जिह्वा द्यो. त्यारें स्त्रीयें पण अर्धो मांमो फाडीने धी यें टीपां पडतां लावीने आपवा मांमथो, त्यारें मुंजराजा बोव्यो ॥ यतः ॥ रे रे मंमक मारोदी, र्यदिहं त्रोटितोऽनया ॥ रामरावणमुजाद्या, स्त्रीजिः के के न त्रोटिताः ॥ १ ॥ एम कही वली आगल चाव्यो. तिहां तेने घेर, स्त्री ठांण पूंजो करे ठे, कोइक पशुने ठोडे ठे. कोइक पशुने बांधे ठे. एवामां मुंजें जइने कह्युं, जिह्वा द्यो. त्यारें ते स्त्री बोली. जिह्वा क्यां ठे ? हाथ नवरा नथी ? ते सांनली मुंज बोव्यो ॥ गाथा ॥ रे जोली मम गव करी, देखवि गमरीआंहिं ॥ चउदहसें चउआलसा, मुंज गइंद गयाइ ॥ ॥ १ ॥ वली आगल चाव्यो. एवामां कोइक धनवंती स्त्री मुंज राजाने जी

ख मागतो देखीने हसवा लागी. त्थारें मुंजरजा बोव्यो ॥ काव्यं ॥ आप जतं हससि किं इविणांधमूढे, लक्ष्मीःस्थिरा न नवतीति किमत्र चित्रम् ॥ दृष्टं सखे नवति यज्जल्यंत्रमध्ये, रिक्तो नृतश्चनवति नरितश्च रिक्तः ॥ १ ॥ ए रीतें नगरमां फेरवी लोक मुखें अपजस बोलाते मुंजने मारी नांख्यो. इति ॥ एनो विस्तारें संबंध मुंज प्रबंधथी जाणजो, ते माटे कुशीलियाने अप कीर्ति नजे. हवे ए कुशीलनुं चित्त स्थिर न होय माटे आगल पद कहे ठे.

• अर्थः—संजिन्नचित्तं नयए अलक्ष्मी ॥ (संजिन्नचित्तं के०) नम्रचित्तवा लाने (अलक्ष्मी के०) अलक्ष्मी एटले निर्धनपणुं (नयए के०) नजे. ए टले अस्थिरचित्तवाला प्राणीने दरिद्रपणुं आवे. ते उपर शूर ब्राह्मणनी कथा एज ग्रंथमां त्रीजी गाथानी आद्यमां क्रोधेंव्याप्त जीवना दृष्टांत उपर कही ठे, त्यांथी वांचवी. आहीं फरी लखी नथी.

हवे अलक्ष्मी नजे एमकहुं, माटे तेनी प्रतिपक्षी लक्ष्मी नजे ते कहे ठे.

॥ सच्चे विर्यसं नयए सिरी य ॥ (सच्चेविर्यसं के०) सत्यने विषे रहेला पुरुषने (सिरीय के०) लक्ष्मी (नयए के०) नजे, एटले सेवे. अर्थात् सत्यनापकने लक्ष्मी नजे. ते उपर मकरध्वज राजानी कथा कहे ठे.

आज जंबुद्वीपने विषे दक्षिण नरताई मध्य खंमने विषे कांति नामें नगरी ठे. त्यां वैरिदमन नामें राजा राज्य करे ठे. ते राजाने घणा पुत्र ठे, तेमां मकरध्वज नामें लघु पुत्र ठे. ते विनय, औदार्य, गांजीर्य, आर्ज व, सौजाग्यादि गुणें करी महोठो ठे. एक दिवसने विषे वनमां वसंतऋतु फूली ठे. त्थारें वनपालकें आवी राजाने विनंति करी के, हे महाराज ! व संत फूव्यो ठे. तेनी शोना जोवाने पधारो. एवामां राजायें पोताने मस्तकें धोलो वाल दीठो. तेथी विचाखुं के, हुं तो हवे धर्म करवा योग्य थयो. ते माटे महारे जवुं न घटे. एम चिंतवीने पुत्रोने मोकलतो हवो. ते पुत्रोयें वसंतोत्सव करतां याचकने कोश्यें लाख आप्या, कोश्यें बे लाख, कोश्यें त्रण लाख, कोश्यें चार लाख सोनैया आप्या. अने मकरध्वज कुमारें तो महा उदार थइने कोडीसोनैया दान दीधुं. बीजा सहु कुमरें मलीने प चाश लाख सोनैया आप्या. ए स्वरूप जंमारीयें राजाने कहुं. राजायें म करध्वज कुमारने पूठयुं, रे कुमर ! एवडा सोनैया दानमां आप्या तो ज्या रें दुर्निह्व होय अथवा कोइ सार्थें संग्राम करवो पडे, त्थारें जंमार विना

કેમ નિર્વાહ થાય. જૈ માટે મહારા દેશમાં ત્રીશ ક્રોડ સોનૈયા વર્ષે વર્ષે ઝ પજે છે. તેમાં સોલ ક્રોડ અંતેઝરના સ્વરચમાં વપરાય છે, અને ચાર ક્રોડ સો નૈયા ઘરસ્વરચે વ્યય થાય છે. એક ક્રોડ સોનૈયા હાથીઝનું સ્વરચ થાય છે. બે ક્રોડ સોનૈયા ગાય ઘોડા પ્રમુખના સ્વરચમાં વપરાય છે. યાચકના દાન માં ચાર ક્રોડ સોનૈયા વપરાય છે. ત્રણ કોડિ સોનૈયા જંદારમાં આપું હું. માટે તું એકલોજ જેવારેં એક દિવસમાં એક કોટિ સોનૈયા સ્વરચ કરી આ વીશ, તેવારેં થોડા દિવસમાં મહારો જંદાર સ્વાલી થઈ જાશે.

તે સાંજલી મકરધ્વજ કુમર બોલ્યો ! જેને પુણ્યપ્રબલ છે, તેને દાન દેતાં પણ જંદાર વૃદ્ધિ પામે. જો જાગ્યહીન હોયતો જંદાર સ્વાલી થાય. તે સાં જલી રાજા બોલ્યો. જો તહારે પુણ્યજ પ્રમાણ છે, તો ક્રોડ સોનૈયા જે દા નમાં તું આપી આવ્યો તે પાઠા લાવ્ય, નહિ તો તહારું મસ્તક ઢેદીને આ પ્ય. એવું રાજાયેં ક્રોધેં વચન કહ્યું. તે સાંજલી મકરધ્વજ કુમાર અજિમાન આળી સજામાંથી ઝઠીને પૂર્વ દિશિને દરવાજે ગયો. એટલે જમણો સ્વર થયો, તેવારેં દક્ષિણ દારેં ગયો એટલે જમણો ઘૂહડ થયો. પઠી પશ્ચિમ દિશાયેં આવ્યો. ત્યાં ઘોર શિવારુત સાંજલ્યું. ત્યાંથી ઊત્તર દિશાયેં આવ્યો, એટલે માર્બી જૈરવ થઈ. એ સર્વ અપશકુન જાણીને પાઠો વલ્યો. તે વેલા દરવાજાને મુખે રહ્યાંજ શિવાશ્વદ થયો. તે શિવાશ્વદેં વંશજાલમાં ચાર રત્ન વંશચઠિમાં રહ્યા છે. એવું શકુન જ્ઞાનેં જાણી વંશજાલી ઢેદી વંશને જેદીને તેમાંથી ચારે રત્ન લીધાં. અને એ સર્વ પુણ્યપ્રજાવ છે, એમ મનમાં વિચારીને ઘરતરફ ચાલવા માંમ્યું. એવામાં દિવ્ય ગીતધ્વનિ સાંજલી તે શ્વદને અ નુસારેં ચાલ્યો. આગલ એક યક્ષનું દેહરું દીતું. ત્યાં એક મુનિરાજની આગલ દિવ્ય નાટક થાય છે. તેને જેટલે કુમાર જુએ છે, તેટલે તો દેવતાયેં ના ટક સંહલ્યું. પઠી કુમરેં મુનિને પ્રણામ કરીને પૂછ્યું. એ દેવતા કોણ છે ?

મુનિ બોલ્યા. હે કુમર ! એ દેવતાનો પાઠલો જવ હું કહું હું, તે તું સાં જલ્ય. એ પૂર્વે કોશ્ક નગરને વિષે જોઈ હતો. તેણે સાધુના પરિચયેં કરીને મૃષાવાદ બોલવાનું પચ્ચસ્કાણ કહ્યું. પઠી એકદા લોજેં પરાજવ્યો થકો પા રકી થાપણ ઝલવી. તે પાપેં કરી અલ્પરુદ્ધિવાલો યક્ષ થયો છે. જો વ્રત જંગ ન કરત તો વૈમાનિક દેવતા થાત. તે માટે હે કુમર ! પ્રાણ જતે પણ જૂતું ન બોલિયેં. તે સાંજલી મકરધ્વજ કુમારેં બીજું અણુવ્રત અંગીકાર

कह्युं. पढी संतोषें करी तुष्टात्मा थको कुमर घर जणी चाव्यो. त्यार पढी यहेँ साधुने पूठ्युं. हे महाराज ए मकरध्वज कुमार पण महारी पेठें व्रत खंमरो किंवा राखरो ? साधु बोल्या. हे यद्द ! ए कुमर प्राणांते पण व्रत नहि खंमे. ते सांजली तेनी परीक्षा करवा माटे ते यद्द, कापडीनो वेष लइ राजघारें आवी तृणनो पूलो लेई पोकार करवा लाग्यो. जो राजन् ! महारां चार रत्न वंशनी जालमां मूक्यां हतां ते कोइक चोर लेइ गयो. माटे जे कोइ ते चोरी कबुल करे तेनो निग्रह करो. पण बीजानुं नाम लेशो नही. ते सां जली राजायें ठंडेरो फेरव्यो. ते पडह सांजली कुमरें आशंका आणी चारे रत्न आणी आप्यां. लोकोयें घणो समजाव्यो के, जूतुं बोल तो पण प्रा णांते जूतुं न बोड्यो. त्यारें देवतायें प्रकट यइने कुंमरनी पूजा करी नम स्कार कखो सुवर्णनी वृष्टि करीने चार रत्न पाठां आप्यां. पुण्यप्रभाव प्रकट थयो. सर्व लोक चमत्कार पाम्या. देवता ठेकाणो गयो. वैरिदमन राजा पण मकरध्वजनो पुण्यातिशय देखीने अपराध खमावतो हवो. अने कह्युं के हे कुमर, तें जे पुण्यनी वात कही ते साची जाणवी. पढी मकरध्वज कुम रने राज्यें थापी राजा पोतें दीक्षा लेइ तेने रुडीरीतें पालीने स्वर्गे पथाख्यो.

मकरध्वज राजायें अनेक जीर्णोद्धार कराव्या. नवा जिनप्रासाद पण कराव्या. महाधर्मिष्ठ न्यायें राज्य पाली सद्गुरु समीपे दीक्षा लीधी ते राजा, उग्र तपस्या करी आठमे देवलोके देवता थया. त्यांथी मनुष्यावतार पामी ने दीक्षा अंगीकार कररो. अनंतज्ञान अनंतदर्शन अनंतवीर्य अनंतसुख मयी थरो. ते माटे सत्य वचन बोलवुं ॥ यतः ॥ नेंडुरश्मिनिचयो न नंदनं, नो सुधापि न च हारयष्टयः ॥ निर्वृतिं मनसि तन्वते तथा, सत्यवादिव चनं श्रुतं यथा ॥ १ ॥ पुनः ॥ विश्वासायतनं विपत्तिदहनं दैवेः कृताराध नं, मुक्तेः पण्यदनं जलाग्निशमनं व्याघ्रोगस्तंजनम् ॥ श्रेयः संवननं समृ ध्दिजननं सौजन्यसंजीवनं, कीर्त्तः केलिवनं प्रजावचनं सत्यं वचः पावन म् ॥ १ ॥ इति श्रीमकरध्वजनृपकथा ॥ इति श्रीसकलसज्जानामिनीजालस्थल तिलकायमानपंढितश्रीउत्तमविजयगणेशिष्यपंढितपद्मविजयगणिकृतबाला वबोधे श्रीगौतमकुलकप्रकरणे पंचमगाथायां षडुदाहरणानि समाप्तानि ॥

હવે ઠઠી ગાથા કહે છે. તેનો પૂર્વજી ગાથા સાથે એ સંબધ છે કે, પૂર્વગા
થામાં એમ કહ્યું કે, જે સત્ય બોલે તેને લક્ષ્મી આવે, અને તેથી વિપરીત
એટલે અસત્ય બોલનાર પ્રાયે કૃતઘ્ન હોય, માટે કૃતઘ્નનું લક્ષણ કે
હેવાને સંબંધે આવી જે ઠઠી ગાથા તે કહે છે.

**ચયંતિ મિત્તાણિ નરં કયઘ્નં, ચયંતિ પાવા
ઇ મુણિં જયંતં ॥ ચયંતિ સુક્કાણિ સરાણિ
હંસાં, ચણ્ણ બુદ્ધી કુવિયં મણુસ્સં ॥ ૬ ॥**

અર્થ:-ચયંતિ મિત્તાણિ નરં કયઘ્નં ॥ (કયઘ્નં કે ૦) કૃતઘ્ન એટલે કે
હ્યા ગુણના હણનાર. એવાં (નરં કે ૦) પુરુષ તેને (મિત્તાણિ કે ૦) મિત્ર
હોય તે પણ (ચયંતિ કે ૦) ઠાંમે છે ત્યજે છે. એટલે કૃતઘ્ન પુરુષને મિત્ર
હોય તે પણ દીર્ઘરાજાની પેઠે ઠાંમે છે. તે દીર્ઘરાજાની કથા કહે છે.

કાંપિલ્લપુર નામે નગરમાં બ્રહ્મ નામે રાજા રાજ્ય કરે છે. તેનું જીવણી
નામે રાણી તેનો પુત્ર બ્રહ્મદત્ત નામે બારમો ચક્રવર્તી છે. તે કુમરપણે જ
તાંજ તેનો પિતા મરણ પામ્યો. ત્યારે બ્રહ્મરાજાના ચાર મિત્ર હતા તે વા
રાફરતી તેનું રાજ્ય સંજાલવા લાગ્યા. એમ કરતાં તે ચાર માંહેલો એક
દીર્ઘરાજા જીવણીરાણીથી લુબ્ધ થયો. તેની સાથે વિષય જોગવવા લાગ્યો.
એમ તે કૃતઘ્ન થયો. ત્યારે બીજા ત્રણ મિત્રોયે તેને ઝેર પીવડાવ્યો. ૬
હાં તો એટલીજ વાતનું પ્રયોજન છે એ કથા વિસ્તારે સાતમી ગાથાના આ
થમાં બ્રહ્મદત્ત ચક્રીને અધિકારે આવશે ત્યાંથી જોડે લેવી.

હવે હાં ત્યજવાના અધિકાર માટે વલી કહે છે.

॥ ચયંતિ પાવાં મુણિં જયંતં (જયંતં કે ૦) યત્નવંત (મુણિં કે ૦) મુ
નિને (પાવાં કે ૦) પાપ જે છે તે (ચયંતિ કે ૦) તજે છે, એટલે યતનાવંત
મુનિ જે હોય તેને પાપ ત્યજે છે. ॥ યતઃ ॥ જયં ચરે જયં ચિદ્ધે, જયં માસે
જયં સદા ॥ જયં જીવંતો નાસંતો, પાવં કમ્મં ન બંધઃ ॥ ૧ ॥ તે ઉપર મેતાર્ય
મુનિનો દૃષ્ટાંત જાણવો તે કથા આગળ ત્રીજા જાગમાં ઉપશમને અધિકારે
પૃષ્ઠ ૨૯૮ માં સવિસ્તર આવી છે ત્યાંથી વાંચવી પણ તેમાં મેતાર્યજીના પૂ
ર્વજા પુરોહિતના જવમાં એટલું વિશેષ છે કે દીક્ષા લીધા પછી ડુંગળા કે

रतां तपस्या करी ठे, पण चारित्र डक्कर पाव्युं ठे. आंही संहैपे लखीयें ठैयें.

जेमने सोनीयें लीलुवाधर मस्तके बांधी वचमां कीलिका घाली ते वाधर सूकायां तेथी मुनिनां नेत्र तडतडाट करी त्रुटी पड्यां. मुनि पण ते वाधरने फूलनी मालासरखुं मानता एम ध्यावता हवा के, हे आत्मन् ! तें घणुं सुकृत काम कखुं. जे माटे तें पंखीने अजयदान दीधुं. प्राणतो जव जवने विषे पामवा सोहिला ठे, पण परप्राण उगारवा दोहिला ठे. सहेजे दया पालवी तो सोहिली ठे, पण पोताना प्राण जते दया पालवी दोहिली ठे ॥ यतः ॥ नवंति शतशो मर्त्याः, सुस्थावस्थाः सुकृत्कराः ॥ द्वित्रास्त एव ये प्राण, प्रयाणेऽपि कृपालवः ॥ १ ॥ धनधान्यादिकना देनारा सुलज ठे, पण अजयदान देनारा थोडा ठे. ते माटे रे आत्मा ! तें आ जीवदया करी तेथी तें खुं सुकृत न कखुं ? इत्यादिक मैत्रीजावना जावतो हृपकश्रेणी मांमी घातिकर्म ह्य करी केवलज्ञान पाम्या. अने आउखुं पण पुरं थयुं, त्यारे मोक्के पधाखा. ए कथा प्रश्नोत्तररत्नमालावृत्तिमां ठे. ते माटे मेतार्य मुनिनी पेठे यतनावंतने पाप त्यजे ठे ॥ ४४ ॥

वली तजवाना अधिकार माटे दृष्टांतें करी त्यजवुंज बतावे ठे.

॥ चर्यंति सुक्काणि सराणि हंसा (सुक्काणि के०) सुकाइ गयेला (सराणि के०) सरोवरोने (हंसा के०) हंस पड्किउ (चर्यंति के०) त्यजे ठे. एटले सुकायेला सरोवरोने हंस पड्की त्यजे ठे. इहां दृष्टांत रूपें ए पद जो डियें. जेम हंस सूका सरोवरने त्यजे ठे, तेम इहां (हंस के०) आत्मा जाणवो ते सर शब्दें शरीररूप तलाव ते आउखारूप पाणी खूटवाथी जे वारें सूकाय तेवारें तेने आत्मारूप हंस त्यागीने गत्यंतरे जाय इति जावः ॥ एटले आउखुं अस्थिर ठे, माटे धर्म करो. एम सूचव्युं ते उपरं समुद्दत्तादिकनीकथा कहे ठे. ए कथा एज पुस्तकनां पहेला जागमां गौतमपृष्ठा ग्रंथमां आठमा प्रश्ने आठपायुबांधवाना अधिकारें पृष्ठ १४० मां आवी ठे. तो पण तेमां अने एमां फेरफार होवाथी पाढी आहीं पण लखियें ठैयें.

आज जरतहेत्रने विषे उल्लयणी नगरीयें समुद्दत्त नामां वाणियो व से ठे, तेने धारणी नामें स्त्री ठे, अने शिव नामें पुत्र ठे. ते वाणियाने ए क यद्दत्त नामें चाकर ठे. प्रायें ते सर्वमां दयानुं नाम नथी. एकदा ते स मुद्दत्त मरण पाम्यो. तेना दीकरायें मरणकार्य कखुं. तेनी स्त्री धारणीयें

तो केटला एक दिवस गया पढी यद्ददत्तचाकरने महारूपवंत जाणीने ज तरार कखो. लोकमां घणो अपवाद थयो. शिवें पण जाएयुं ॥ यतः ॥ चंद कलाबुरिमुमितं, चोरिअरमियं चथी जणेमंत ॥ ए एगोविज्जंता, जंति दि ए पायडा हुंति ॥ १ ॥ एक दिवस धारणीयें एकांतें यद्ददत्तने कहुं के, तुं शिवने माख. आगलजतां ए महारो पुत्र वधतो थको आपणने दुःख दायी थजे. जे कारणे वैरी अने रोग ए बेहुने वधवा देख्यें नही.

यद्ददत्त बोव्यो. ए कुमार तहारो पुत्र थाय, अने महारो स्वामी थाय एने प्रसादें आपणे सर्व सुख जोगवियें ठियें. माटे विचारो के, ए अनर्थ केम करीयें ? फरी धारणी बोली. रे मूढ ! जो मुऊने तथा पोताने कुशल इहे तो एने माख. अहो ! स्त्रीना चित्तनी वृत्ति ॥ यतः ॥ मारेइ पियजत्तारं, हणइ सुअं तह विणासए अहं ॥ नियगेहंपि पलीवइ, नारी रागाउरा पावा ॥ १ ॥ एम घणे कष्टें तेने हाकारो जणाव्यो. अने तेणें अंगीकार कहुं के, एने हुं मारीश. स्त्रीयें प्रेस्यो पुरुष गुं गुं न करे ? ॥ यतः ॥ अन आ यत्र हेपंते, पर्वणि मुंमिंत शिरः ॥ तत्किं न कुर्यात्तन किं हन्यात्, स्त्री निरन्यर्थितो नरः ॥ १ ॥ सुवंशजोप्यकृत्यानि, कुरुते प्रेरितः स्त्रिया ॥ स्ने हलं दधि मथ्नाति, पस्य मंथानको न किम् ॥ २ ॥

अन्यदा धारणीने रडती देखी शिवें पूढ्युं. हे माता ! तमे रुदन केम करो ठो ? ते बोली हे वत्स ! गुं करियें कोइ गायोनो संजाल करनार नथी. ते माटे सकल गोकुल विनाश पामजे. ते सांजली शिवें विचायुं. अहो ! स्त्रीना कपटनी खबर न पडै. स्त्री वीजली थकी पण अत्यंत चपल होय; वंशजालनी पेटें अतिवक्र रुदयवाली होय. माटे एनो कोण विश्वास करे ? तोपण हुं स्वात्मरक्षा करीश एम चिंतवी शिव बोव्यो. हे माता ! हुं पण जाणुं हुं. पण गुं करुं ? गोवालीया गायो संजारता नथी. सामो क्लेश उ पजावे ठे. तेवारें माता बोली. रे वत्स ! ए तें साचुं कहुं; तो पण तुं यद्द दत्त साथें गोवालीया पासे जा. त्यारें शिव अने यद्ददत्त बेजण हाथमां तरवार लेइ चाव्या. मार्गमां आगल पाठल चालतां एक खाड आवी त्यां ठाया वधती देखीने शिवने आशंका उपनी. तेवारें उतावलो चाव्यो. तेथी यद्ददत्त मारी न शक्यो. अनुक्रमें बेहुजण गोकुलमां पहोच्या. तेने आव्या जाणी गोवालीया हरख्या, तथा तेनी आझामां तत्पर थया. बे

हु जणने दधि दूधें जमाज्या. रात्रें पाडामां लावी बेहु जणने सूवा माटे जुदी जुदी शय्या आपी. तेनी उपर बेहु सूता. एवामां शिवने बुद्धि उप नी तेथी जेवारें गोवालिया सर्वने निडा आवी, तेवारें शिवें उठीने पोता नी देह प्रमाणे एक काष्ठ लावीने पोतानी शय्या उपर मूक्युं. तेनी उपर एक वस्त्र ढांक्युं. अने पोताना हाथमां तरवार लेइने कोइक स्थानकें जइ ठानो बेसी रह्यो. एवामां यद्दत्त जाग्यो. तेणें शिवनी शय्या पासें आवीने विचाखुं के ए तो उंघ्यो ठे. तेवारें खड्ग काढीने जेटले तेने मारवा ने धायो तेटले शिवें तत्काल आवीने तेनुं मस्तक खड्गें करी ठेदी ना रख्युं, पढी काष्ठखंभ बीजे स्थानके मूकीने पोतानो अपजस टालवाने पो कार कखो के, अरे रे ! गोपो उठो. कोइक चोर मारी जाय ठे. ए रीतें सोर बकोर कखो. ते सांजली गोवालिया पण चोरने सोधवां माटे तेनी साथें थोडीशी जूमियें गया पण चोर नही मलवाथी पाठा वव्या.

प्रातःकाले यद्दत्त मुठ देखी शिव बोळ्यो अहो ! ए शुं थयुं !! एम मायाकपटें लगारेक विलाप करी तेनुं मरणकार्य करीने कहेवा लाग्यो. रे रे ! गोपालो ! यद्दत्त विना हुं रही शकतो नथी. ते माटे हुंतो महारे घेर जाउं हुं. एम कहीने घेर आव्यो तेवारें तेनी मातायें विचाखुं के, ए तो हजीसूधी जीवतो खेमकुशलें घेर आव्यो. यद्दत्त मूर्खायें एने माखो नही, एम विचारीने पुत्रने कहेवा लागी हे वत्स ! यद्दत्त गोकुलमांथी के म न आव्यो ? त्यारें शिव बोळ्यो. हे माता ! यद्दत्त आवतां यकां पठ वाडैथी पाठो वव्यो. एम कहीने शिव विचारवा लाग्यो, अहो ! आ दैवनो शो विलास ठे जे कारणे माता पण महारा प्राणलेवा सारुं सावधान थइ ठे ! एवामां धारणीनी दृष्टे तरवार पडी. ते उपर कीडियो पेसती नीकलती दीठी. त्यारें आशंका आवी, अने विचाखुं जे यद्दत्त एने मारीने आवज्ञे ए महारो मनोरथ निष्फल गयो ! एम चिंतवी म्यानमांथी तरवार कहा डी जोइ तो रुधिरें खरडी दीठी. ते वेलायें रोषें करीने तेना रक्तनेत्र थयां. विचाखुं जे एणें महारा स्वामीने माखो. तो हुं एने मारुं. पढी तेज तर वारें करीने पुत्रनुं मस्तक ठेद्युं. ते जोइने शिवनी धाव मातायें स्नेहें करी तेज वेलायें एक मुसळुं लइने धारणीने माखुं. तेथी ते पण तत्काल मरण पामी. अने धावमाताने वली एक दासीयें तरवार मारी तेथी ते पण

મરણ પામી. વલી તે દાસીને બીજા કોણે મારી નાખી. એમ તે બધા મરણ પામ્યા. તે જોઈ આવ્યું અસ્થિર જાણી ત્યાં ઘણા ધર્મિલોકોયે ચારિત્ર લીધાં. એ કથા પ્રશ્નોત્તરરત્નમાલાની વૃત્તિમાં છે. ઇતિ સમુદ્દત્તાદિકથા ॥ ૪૫ ॥ એ કથા પહેલા જાગમાં ગૌતમ પૃથ્વામાં પણ આવેલી છે.

વલી પણ તજવાના અધિકાર માટેજ તજવું બતાવે છે.

॥ ચણ્ડ બુદ્ધી કુવિયં મણુસ્સં (કુવિયં કે૦) કોપવંત થયેલા (મણુસ્સં કે૦) મનુષ્ય પ્રત્યે (બુદ્ધી કે૦) બુદ્ધિ (ચણ્ડ કે૦) તજે છે. એટલે કષા યવંત મનુષ્યને પશ્ચિધાતક રાજાની પેઠે બુદ્ધિ પણ તજે છે. તે કથા કહે છે.

કોઈક નગરનો રાજા, એકદા રથવાડીયે રમવા નીકળ્યો. તે વ્રજ શિક્ષિત અશ્વ ઉપર બેસીને ચાલ્યો. તેથી જેમ જેમ રાજા લગામ સ્વેચ્છે, તેમ તેમ અશ્વ દોડે, પણ ઝેનો રહે નહીં. એમ કરતાં મહાઅટવીમાં લેઈ ગયો. ત્યાં રાજા થાક્યો, લગામ મૂકી દીધી. ત્યારે ઘોડો પણ ઝેનો રહ્યો. રાજા પણ તરણ્યો થયો છે, તેથી જલી ઠાયાવંત એવા એક મહોટા વૃદ્ધ દેવલ વિસામો લે છે, એવામાં તે વૃદ્ધના કોટરમાં એક અજગર રહેલો છે, તેના મુખથી ગરલ પડતું દેખીને પાણીની ઝાંતિયેં રાજાએ પત્રનો દડિયો કરીને નીચે ધસ્યો. અનુક્રમે તે અજગરની ગરલથી જરાણો. તે દડિયો લેઈને જેવારેં રાજા પીવાને તત્પર થયો તેવારેં તે વૃદ્ધની ઉપર એક પંખી બેઠો હતો, તેણે તે સર્વ વ્યતિકર જાણ્યો, અને વિચાર્યું કે, એ રાજા ઘણા લોકનો આધારનૂત છે, તે એ પાણી પીશે, અને મરણ પામશે. એમ ચિંતવીને રાજાને હિત વાંઘતો જાપટ મારીને રાજાના હાથમાંથી દડિયો ઢોલાવી નાંખ્યો. એમજ વલી બીજીવાર પણ રાજાએ તેજ ગરલથી દડિયો નસ્યો, અને તે પંખીયેં પણ તેમજ બીજીવાર ઢોલાવી નાંખ્યો. એમજ ત્રીજીવાર પણ ઢોલાવી નાંખ્યો. ત્યારે રાજા રૂઠોથકો અકારણ હુષ્ટપણું જાણી જલપાનાંતરાય કર્તા પંખીને સ્વર્ગે કરીને મારતો હવો. પછી રાજાનું સૈન્ય ત્યાં આવ્યું. તેવારેં રાજાએ પાણી પીધું, આહાર કસ્યો, સ્વસ્થ થયો, પછી રાજા વડના કોટર મધ્યે જોવા લાગ્યો. ત્યાં અજગરના મુખથી નિકળતું ગરલ દેખી વિચાર કરવા લાગ્યો કે, અરે ! એતો વિષ દેસવાય છે. અહો ! પંખી નિઃકારણ ઉપકારી, મહારા જીવિતનો દાતાર, અને હુંતો રૂઠગ્ર થયો. જેમાટે વિચાર કસ્યા વિના પંખીના પ્રાણ લીધા. માટે હું મહાપાપી

थयो. ए रीतें पश्चात्ताप करतो, महा शोक धरतो, चंदनना काष्ठें करी ते पंखीना शरीरने संस्कार करतो हवो. अनुक्रमें नगरे आव्यो, ते कालांत रे शोकरहित यज्ञे राज्य पालतो हवो. ए रीतें कषायीने बुद्धि ठांमे, ते माटे बुद्धिना अर्थियें कषाय न करवो. इति पद्धिघातक राजानी कथा ॥ ४६ ॥ इति श्रीसकलसज्जानामिनीजालस्थलतिलकायमानपंम्नितश्रीउत्तमविजयगणेशिष्यपंम्नितपद्मविजयगणिकृतबालावबोधे श्रीगौतमकुलकप्रकरणे षष्ठगाथायां चत्वार्युदाहरणानि समाप्तानि ॥

हवे सातमी गाथा कहे ठे. तेनो ठवी गाथा साथें ए संबंध ठे के, पूर्वनी गाथाना अंतें जे कह्युं के, क्रोधीने बुद्धि ठांमे, अने बुद्धिविना जे करवुं ते विलापतुल्य जाणवुं. ते माटे सातमी गाथामां विलाप देखाडे ठे.

**अरोइ अठं कहिए विलावो, असंपहारे क
हिए विलावो॥विस्कित्तचित्तो कहिए विला
वो, बहू कुसिसे कहिए विलावो ॥ ७ ॥**

अर्थः—अरोइ अठं कहिए विलावो (अरोइ के०) अरुचिवालाने (अठं के०) परमार्थनी वात (कहिए के०) कहेवी, ते (विलावो के०) विलापरूप एटले निरर्थक जाणवी, अर्थात् अरुचीवालाने परमार्थनी वात कहेवी ते विलापरूप जाणवी. ते माटे सांजलनारने रुचि होय तो ज कहेवुं. नहिं तो ब्रह्मदत्त अने चित्र मुनिनी पेटें. विलाप सरखुं निरर्थक थाय इति जाव ते ब्रह्मदत्तनी कथा कहे ठे.

साकेत नगरने विषे चंडावतंसक राजा हतो. तेनो पुत्र मुनिचंड नामें हतो ते कामजोग थकी विरम्यो थको पुत्रने राज्ये थापीने पोतें, सागर चंड मुनिराज पासे दीक्षा लेतो हवो. एक दिवसें उग्र तपस्या करतां गुरु साथें विचरतां कोइक गामें गोचरीयें गया. साथ हतो ते जतो रह्यो, गुरुने पण वीसरी गयुं. तेथी गुरु पण साथ साथें चाट्या गया. पाठल थी सागरचंड पोतें एकला अटवीमां आव्या, लुधातृषायें बाधा पामता थका त्रीजे दिवसे होठ, कंठ, तालु सूकाइ गया. तेथी मूर्छा पामी वृद्ध

नीचें पड्या. एवामां गोवालियाणा चार बालकें आवी तेमनी सेवा करी. ते चारे बालकें मुनिनी देशनायें प्रतिबोध पामी. दीक्षा लीधी. तेमां बे ज ए तो चारित्रनी डुगंठा करी अणआलोइ समकेत गुणें करी देवलोकें ग या. तथा बीजा पण बे जण देवलोकें गया. पण तेनो अधिकार इहां नथी.

अन्यदा दशपुर नगरें संमिह्वनामा ब्राह्मणनी जसमती नामें दासी ते ने कूखे पहेला बे जण पुत्रनी जोडला पणें आवी उपना. ते अनुक्रमें यौ वन पाम्या. एकदा खेत्रनी रखवाली करवा अटवीमां गया त्यां रात्रें एक वड हेवल सूता ठे. एवामां वडना कोटरमांथी एक सर्प निकल्यो तेणें ते वेमांथी एकने मंश्यो. तयारें बीजायें सापने खोलवा मांमयो. एटले बीजा ने पण तेज सापें करज्यो. त्यां बेहुजण मरण पामीने कालिंजर नामा पर्व तने विपे मृगलीनी कूखें सुगलपणें आवी उपन्या. अनुक्रमें पूर्वनी प्रीतिथें पासें पासें ठूकडा चरता जोइ त्यांकोइ व्याधें आवीने एकज बाणें ते बेहुने माख्या. मरीने गंगाने कांठे बेहुजण एक हंसीनी कूखे उपन्या. एटले हं स थया. तेने पण एक मञ्जुबंधकें पासमां नांखी कोट मरडीने मारी नां ख्या. मरीने वणारशी नगरीयें महाधनवंत नूतदिन्न नामें चंमालना घेर पु त्र पणें जइ उपन्या. त्यां पण पूर्वनी पेटें परस्परें बेहु जणने प्रति थइ. ए कनुं नाम चित्र अने बीजानुं नाम संनूति थयुं. एज समये तेज वणार शी नगरीने विपे शंखनामें राजा राज्य करे ठे. तेने नमुचि नामें मंत्री ठे. एक दिवस मंत्री अपराधी होवाथी राजायें नूतदिन्न चंमालने हुकम क कखो के, ए मंत्रीने ठानो मारजे. चंमालें पण मारती वेलायें मंत्रीने क ह्युं के, जो तुं नूंयरामां रहीने महारा पुत्रने जणावे तो हुं तुज्जने जीवतो राखुं. मंत्रीयें पण जीवितव्यना लोचें जणाववानी हा कही.

हवे ते ठोकराने जणावतां केटलोएक काल गयो. त्यां ते मंत्री नूतदि न्न चंमालनी स्त्री साथें लपटाणो. ते वात नूतदिन्न जाणी, तेवारें तेने मारवा मांमयो, पण चित्र अने संनूति ए बे जाइयोयें पोताने जणाववा नो उपकारी जाणीने तेने नसाडी मूक्यो. त्यांथी निकली हड्डिणाउर नगर ने विपे सनत्कुमार चक्रवर्त्तिने जइ मल्यो. तिहां ते मंत्रिपद पाम्यो.

हवे ते चित्र संनूति चंमाल पुत्रोयें पण रूप, यौवन, लावण्य, गीत, नाटकनी कला प्रमुखें करी तथा वीणा वजाववे करी वणारसी नगरीना

लोकनां चित्त हृत्वा. एक दिवस वसंतऋतुने विषे नाना प्रकारना लोक, युवान स्त्रीयोनां नाटक यते अके क्रीडा करवा प्रवर्त्या ठे. तेवामां चंमाल पण पोताना परिवार सहित क्रीडा करवा नीकव्यो. तिहां चित्र संज्जति पण गीत गान करवा लाग्या. ते मनोहर स्वर सांजलीने सर्व नगरीनालो क एने जोवा मळ्या. तेमां वली स्त्रीयोतो विशेषे जेगी थइ. ते देखीने च तुर माह्या लोकें राजाने विनंति करी के, हे देव ! सर्व लोक ए चंमालें विटाव्यो. ते सांजली राजायें पण चंमालने नगरीमां प्रवेश करवो निवा खो. वली केटलोक काल गयो अन्यदा कौमुदीमहोत्सव आव्यो, त्यारें पूर्वली शीखामण वीसारी पोतानी जूमिका अणगणीने बेजण नगरीमां पेठा. त्यां कौतुकरसें गीत गान सांजलीने पोतें पण एक देशे रही गावा लाग्या. ते जोवा सर्व लोक जेगा थया. तेमणें पूर्वली बात जाणीने मारमार कर तां प्रहार देता काढी मूक्या. तेवारें उद्यानमां जइ आमण डमणा थइ विचारवा लाग्या के, अमारुं रूप, यौवन सौजाग्य, लावण्य, कला तथा कुशलपणाने धिक्कार ठे ! जे माटे एक चंमालनां कुल कलंक मात्रें सर्व फोक थयां. त्यां घणुं वैराग्य पाम्या, स्वजन कुटुंबने वगर कहे मारवानो निश्चय करीने दक्षिण दिशे चाव्या. त्यां दूर थका एक पर्वत दीठो. ते उपर चढतां एक शिला उपर दुर्बल शरीरें ध्यान करता, आतापना जेता, काउ स्तग्गे रह्या एवा एक मुनि दीठो. ते देखी हर्षें करी पासे जइ वंदना करी. मुनियें पण ध्यान संपूर्ण थये धर्मलाज देइ पूठ्युं के, तमे क्यांथी आव्या ? तेणें पोतानुं सर्व वृत्तांत निवेदन करीने कहुं के, हवे अमे आ पर्वत उपरथी पडीने मरीछुं. त्यारें ऋषि बोड्या. एम पामरनी पेठें मरवुं तमने न घटे. तमोने तो शारीरिक अने मानसिक एवा बे प्रकारना दुःखनो ह्यकारक एवो श्रीजिनेश्वरनो प्ररूप्यो धर्म करवो घटे ठे.

तेणें मुनिवचन अंगीकार करी दीक्षा लीधी. अनुक्रमें गीतार्थ थया. ठठ, अठम, दशम, डुवालस, मास अने अर्थमासादिक विचित्र तपस्यायें आत्माने जावता, ग्रामानुग्रामें विचरता, अन्यदा हड्डिणाउर नगरना उद्यानने विषे आवी रह्या ठे. एकदा मासखमणने पारणे संज्जति मुनि, ते नगरमां गोचरीने माटे इर्यासमिति सहित जमे ठे. तेवा समयें राजमागें जमतां तेने नमुचि प्रधानें दीठो. अने उलख्यो. जे ए चंमालनो दीक

रो ठे, ते राजा प्रमुखने महारी वात जणावरो. एम पोताने जयें पोताना माणस मूक्या ते यष्टिमुष्टिना प्रहारें मुनिने कदर्थना करीने काढता ह्वा.

ते अवसरे मुनिने निरपराध मारे ठे, ते माटे कोप थयो. तेणें करी मुखमांथी तेजोलेश्या निकलवा मांमी, धूमना समूहें नगर व्याप्युं; धूमा डाना गोटेगोट नीकल्या, तेथी आकाश ठावाइ जता सार्यें अंधकार थइ गयो, ते जय अने कौतुकें करी नगरना लोक आव्या, मुनिने देखी वंदना करी प्रसन्न करवा लाग्या. सनत्कुमार चक्री पण आव्या. वंदना नमस्कार करी हाथ जोडीने कहेवा लाग्या के, हे जगवन् ! अमारा सरखा अज्ञान प्राणीयें जे अपराध कखो ते खमो. तप तेज संहरो. अमने जीवितव्य दे वेंकरीने प्रसाद करो. फरी एवुं काम नही करियें. तोपण प्रसन्न न थया.

हवे ते धूमादिकें देखी लोकने मुखें पण सांजलीने चित्र साधु त्यां आव्या, अने कहेवा लाग्या. हे संजूति मुनि ! कषाय अनल समावो, समता करो, समताप्रधान मुनिराज होय, अपराधी उपर पण मातुं न चिंतवे, क्रोध ते अनर्थनुं मूल ठे, क्रोध ते संयमनो घातक ठे, क्रोध ते दुर्गतियें लेइ जाय, क्रोध ते पूर्व कोडीनुं चारित्र बाली नस्म करे, ते वचन सांजली संजूतिमुनिनो क्रोधानल उपशम्यो. वैराग्यमां व्याप्तथइ पाठा उद्यानमां आव्या, लोक सहु सहुने ठेकाणे गया, मुनियें विचाखुं के, संक्षेपणातो अमे करी. हवे अणसण करीयें. एम चिंतवी अणसण कखुं.

हवे सनत्कुमारें नमुचीनो सर्व व्यतिकर जाण्यो. त्यारें नमुंचीने दृढरज्जु बंधनं बांधीने मुनि पासे लाव्या. मुनियें तेने मूकाव्या. ते समयें सुनंदा नामें चक्रवर्तिनी स्त्रीरत्न ते संजूति मुनिने पगे लागी. तेवामां तेनी वेणीनो फरस संजूतिमुनिने थयो. तेथी संजूतियें नियाणुं करवा मांम्युं, त्यारें चित्र मुनियें विचाखुं के, अहो ! दुर्ज्ञेयेंडिय ! अहो विषय उन्माद ! जे कारणे एवो तपस्वी, जिनवचननो जाण ठतां स्त्रीना वालाय फरसवाथी एवा अध्यवसायवालो थयो ! एम चिंतवीने तेने प्रतिबोधवाने अर्थे कहेता ह्वा के, हे संजूति ! एवा अशुज अध्यवसायथी निवर्त्य. ए कामजोग असार ठे, परिणामे दारुण ठे, संसार जमवाना हेतु ठे, परमार्थे दुःखरूप ठे, सुखनो अनिमान मात्र ठे ॥ उक्तंच ॥ जह कहुवो कहु, कंमूअमाणो डहं सुणइ सुकं ॥ मोहाउरा मणुस्सा, तह कामडहं सुहं बिंति ॥ १ ॥ केवल

अशुचियें नखुं मनुष्यनुं शरीर निरंतर अशुचि द्वारें वहेतो, विष्टानो कोथलो एमां शी नलीवार ठे ? वली प्रधान वस्त्र, प्रधान फुल, प्रधान गंध विले पन होय ते पण शरीरना संगें विणशी जाय. वली उल्लीदांतने विपे दुर्गंध, मुखने विपे अशुचि रस, नासिकामांथी नित्य अपवित्र पदार्थ वहे, वली रोगनुं घर एवा शरीरने विपे हे मुनिराज ! तमे मुंजाउ नही. जेमाटे नियाणाथी घोर तप अनुष्ठान कखा होय ते पण तेवां फलवंत न थाय. इत्यादिक वचन कखा पण तेने प्रतिबोध न लाग्यो. अने नियाणुं कखुं के, जो ए तपनुं फल होय तो जन्मांतरे हुं चक्रवर्ती थाउं. अनुक्रमें मरण पामी सौधर्म देवलोके बेहु जाई देवता थया. त्यांथी चित्रनो जीव च्यवीने पुरिमताल नगरें शेतनो पुत्र थयो, अने संजुतिनो जीव च्यवीने कंपिद्धपुर नगरने विपे ब्रह्मनामें राजा तेनी चुल्लणी नामे राणीना उदरने विपे चौदं सुपनें सूचित पुत्र थयो, तेनुं ब्रह्मदत्त एवुं नाम पाडयुं, ते अनुक्रमें महोदो थयो, बहोत्तेर कला जण्यो.

हवे ब्रह्मराजाने चार राजा उत्तम वंशना उपना मित्र ठे. तेमां एक तो काशी देशनो धणी कनक नामें राजा ठे, बीजो गजपुरनो धणी कणे रदत्त नामें राजा ठे, त्रीजो कोशल देशनो धणी दीर्घनामें राजा ठे, चो थो चंपानो धणी पुष्पचूल नामें राजा ठे. ते चारें मांहोमांहे स्नेहें करी एकबीजाना विरहने अणइच्छता अनुक्रमें एकेक वपें जेगा रहे. विचित्रक्रीडा करतां काल गमावे ठे. अन्यदा ते चारे ब्रह्मराजाने घेर रह्या ठे. एक दा ते ब्रह्मराजाने मस्तके रोग ऊपन्यो, त्यारे तेणें पोतानो पुत्र चारे मित्रने खोले मूक्यो. पठी ब्रह्मराजा मरण पाम्यो. तेना मृत्युकार्य करीनें चारे जणें विचार कखो के, ज्यांसुधी ब्रह्मदत्त राज्य चलाववाने समर्थ थाय त्यां सुधी राज्यनो निर्वाह आपणने करवो. एम निरधारी चार जणमांथी दीर्घ राजाने राज्य सोंपीने त्रण राजा पोताने स्थानके गया. पठी ते दीर्घ राजा सकल सामग्रीसहित राज्य नजरें जोइ जंमारमां पेटो. अंतेउर पण जोयुं. हवे इंडियो दुर्निवार ठे, माटे ब्रह्मनी मित्राइ पण न गणी, लोक मां निंदा थशे; ते पण न गणी अने चुल्लणी राणीथी लाग्यो. केटलो एक काल गयो, तेवारें धनुनामें प्रधाने ते वृत्तांत यथार्थ जाणीने पोताना वरधनु नामें पुत्रने कखुं के, चुल्लणी कुशीलिणी थइ ठे. माटे ए वात कुमर ने जणावो. तेणें पण तेमज कखुं.

બ્રહ્મદત્તપણ માતાનું હુશ્ચરિત્ર સહી ન શક્યો. માટે કાગડો અને કોયલ
 વે પદ્ધિયોને પકડી અંતેઝરમાં જઈ તેમનો સંયોગ કરાવતો જાય, અને ક
 હેતો જાય કે, કોઈ આ રીતે કરશે તેનો હું નિગ્રહ કરીશ. ઇત્યાદિક ચેષ્ટા
 કરતો દેહીને દીર્ઘરાજાયેં, ચુદ્ધણીને કહ્યું, જે કાગડો અને કોયલનો સં
 યોગ કરાવીને બાલકની પેઠે જેમ તેમ બોલતો બોલતો આપણને સમ
 જાવવા માટે મુજને કાગડો અને તુજને કોયલ ઠેરાવે છે. એમ નિશ્ચય જા
 ણજે. તે માટે એને મારેતો નિર્વિઘ્નપણે આપણાથી સુખ જોગવાય, અને હું
 હું, તો તુજને દીકરા ઘણાય આવશે. તે સાંજલી સ્નેહના પરવશે એવી અ
 નાર્ય વાતની પણ હા જણી ॥ ઝકંચ ॥ મારૂં પિયજત્તારં, હણૂં સુયં તહ
 ય નાસે અહં ॥ નિયગેહં પિ પલીવડ, નારી રાગાઝરા પાવા ॥ ૧ ॥ પઠી
 મારવા માટે કુમરનો વિવાહ માંમયો. અનેક સ્તંજસહિત લાખનું ઘર ક
 રાવ્યું. ત્યારે વરધનુ પ્રધાને ગંગાને કાંઠે દાન દેવાને મિષે દાનશાલા મંદા
 વી. ત્યાંથી વિશ્વાસી પુરુષો પાસે સુરંગ સ્વોદાવીને લાખના ઘર સૂધી લા
 વ્યો. હવે વિવાહ થયા નંતર લોક સહુ ઘેર ગયા. વર વહુ લાખના ઘરમાં
 આવ્યા. વહુ વર અને વરધનુ નામે પ્રધાન પુત્ર એ ત્રણ બેઠા છે. બે પહોર રાત્રી
 ગઈ. એટલે ચારે તરફ આગ લાગી. હાહાકાર થયો. કુમરને કાંઈ સૂઝે ન
 હી. ત્યારે મંત્રિપુત્રને પૂછવા લાગ્યો કે એ શું થયું ? તે બોલ્યો કે, જે રાજક
 ન્યા પરણવાની હતી તેને તો અમે પત્રી લેખીને નિષેધ કહ્યો હતો. તે માટે
 આતો કોઈ અન્ય સ્ત્રી મોકલી છે. તેથી એ સ્ત્રી ઉપર પ્રતિબંધ કરશો નહીં.
 તમે આ સ્થાનકે પ્રહાર કરો. જેમ આપણે નિકલી જઈએ. કુમરે પણ તે
 મજ કહ્યું. બેહુજણ સુરંગને મુખે બાહર નિકલ્યા. ત્યાં પૂર્વ સંકેતિત વિશ્વાસી
 બે પુરુષ અશ્વ લેઈ ઝડપે છે. તે અશ્વ ઉપર ચઢી આગલ ચાલ્યા. ઇહાં બ્રહ્મ
 દત્તની હાંમી કહેવી. અનુક્રમે ચૌદ રત્ન, નવ નિધાન, ચોરાશી લાખ હા
 થી, ચોરાશી લાખ ઘોડા, ચોરાશી લાખ રથ અને ઘનુ ક્રોડ પાયદલ, ચો
 શઠ હજાર અંતેઝરી ઇત્યાદિક સર્વ ચક્રવર્તિની સામગ્રીસહિત કંપિલપુર
 નગરે આવ્યા. તેવારે ચુદ્ધણીયેં જયેં કરી ચારિત્ર લીધું, અને દીર્ઘરાજાયેં સં
 ગ્રામ કહ્યો. બ્રહ્મદત્તે ચક્ર મૂક્યું તેથી દીર્ઘરાજા મરણ પામ્યો. પઠી સર્વ
 રાજાયેં મલી ચક્રવર્તીપદે અનિષેક કહ્યો. કંપિલપુરેં રાજ્યેં બેઠા. એમ ચ
 ક્રવર્તીપણું જોગવતાં રહે છે. ઇહાં વિસ્તારના અર્થિયેં બ્રહ્મદત્ત ચરિત્ર જોવું.

हवे अन्यदा ब्रह्मदत्तनी हजूर नाटकीयें नाटक मांमयुं ठे, पाठलो प होर ठे, एवामां एक दासी फूलनी माला तथा दडा प्रमुख लावी राजा पासे मूकती हवी, ते कुसुम तथा नाटक जोतां राजाने विकल्प थयो, के, एवुं नाटक क्यांक में दीतुं ठे, एवो फूलनो दडो पण क्यांक में सुंघ्यो ठे. एम विचारतां जातिस्मरण ज्ञान उपन्युं, जूँ पड्यो, मूर्छा आवी, सामं त प्रमुखें चंदन प्रमुख ठांठ्यां, शीतल वायु नांख्या, एटले चेतन वड्युं. त्यारें पाठले जवे पद्मगुल्म विमाने पोतें सौधर्म देवलोके हतो, त्यांना ना टक सुगंध फूल प्रमुख सांजल्यां, पण जाइ क्यां उपनो ठे तेनी खबर न प डी. माटे तेनी खबर काढवा सारु दोढ श्लोक गुप्त करी वरधनु प्रधानने आप्यो. तेनी मारफत नगरमां उद्घोषणा करावी के, कोइ पठवाडाना बे पद पूरे तेने अर्हुं राज्य चक्रवर्ती आपे. ते सांजली सहुं दोढ श्लोक न ए पण कोइथी पाठला बे पद पूराय नही. ते दोढ श्लोक ए ठे ॥ दासा दसन्ने आसी, मिया कालिंजरे नगे ॥ हंसा य गंगतीरा इंसोवागा कासि नूमिए ॥ १ ॥ देवा य देवलोएसु, आसी अम्मे महाद्विया ॥ इति ॥

एवा अवसरें पुरिमताल नगरें पूर्वला जवें ब्रह्मदत्त राजाना जाइ चित्र नामें हता, ते इत्यपुत्र थया ठे, ते जातिस्मरणज्ञान पामी चारित्र लेइ ब्रह्मदत्तना नगरमां मनोरम उद्याने आवी काउस्सगें रह्या ठे, त्यां कोइ अरहट्टनो खेडू पूर्वोक्त दोढ श्लोक जणे ठे, ते सांजली ज्ञान उपयो गें जाइतुं सर्व स्वरूप जाणीने मुनियें बीजा श्लोकनुं पश्चाद् पूछुं. यथा ॥ इमाणे ठठिया जाइ, अस्सामस्सेण जाविणा ॥ ते सांजलतांज अरहट्ट खे डू, सर्व काम पडता मूकी हर्ष पामतो राजा पासे गयो. जइने संपूर्ण बे श्लोक कह्या. ते सांजलीने राजा, जाइना स्नेहें मूर्छा पाम्यो. ते वेला राज सजा क्कोजना पामी, पासें उजेला सेवकोयें अरहट्ट खेडूने चपेटायें हण वा मांमयो, मारता थकां ते बोळ्यो. ए बे पद में नथी पूछ्यां पण वनमां रहेला मुनियें पूछ्यां ठे. एम विलाप कखो तेवारें मूकी दीधो. ते पोताने ठे काणे गयो. चक्रवर्त्तिने पण मूर्छा वली, तेवारें वृत्तांत सांजलीने जाण्युं के, जाइ आव्या देखाय ठे. ते स्नेहें करी ब्रह्मदत्त चक्री परिवारसहित उ द्यानमां वांदवा निकल्या, त्यां मुनिने देखी तेने वंदना करी बेठा, मुनियें पण देशना दीधी, संसारनी निर्गुणता देखाडी, कर्मबंधना हेतु देखाज्या, मो

हमार्ग वर्णवी देखाज्यो, ते सांजलीने पर्षदाने वैराग्य उपन्युं. ब्रह्मदत्ततो अजावित थकां बोल्या हे जगवन् ! जेम तमें पोतें मुज्जे मलवाथी आनं द उपजाव्यो, तेम हवे महारुं राज्य अंगीकार करीने हर्ष उपजावो. महा रे आवास ठे; गीत, नाटक, वाजिंत्र स्त्रियो प्रमुख ठे, तेना तमे जोग जो गवो, प्रव्रज्या, तो महाडुःख ठे, में तप कखुं तेनुं फल हुं पाम्यो हुं अने तमेतो तेवाने तेवाज ठो. मुनि बोल्या हे राजन् ! तें नियाणुं कखुं हतुं ते विपाकें आपणो बेहुनो वियोग थयो. वली हे राजन् ! तहारे जेम राजरू छि ठे, तेम महारे घेर पण घणी रूछि हती. पण में जिनवचन सांजली ने तेनो त्याग कख्यो. वली हुं तो गीत ते विलाप जाणुं हुं, नाटक ते विटं बना जाणुं हुं, सर्व आचरण ते चार जाणुं हुं. कामजोग तो बालकने मी ठा लागे ठे, पण पंमितनें तो महाडुःखदायी ठे, जे कोइ मुनिराज कामजो गथी विरम्या, तपोधन थया, शील गुणमां रंगाणा, ते मुनिने जे सुख ठे. ते तहारा कामजोगमां सुख नथी ॥ यतः ॥ सर्वं विलवियं गीयं, सर्वं नट्टं विमंभणा ॥ सर्वे आचरणा चारा, सर्वे कामा दुहावहा ॥ १ ॥ बालाजि रामेसु दुहावहेसु, न तं सुहं कामगुणेषु राया ॥ विरक्तकामाण तवोधणा णं, जं जिस्कुणो सीलगुणे रयाणं ॥ २ ॥

ते माटे हे राजन् ! आपणो सर्वथी नीच निंदनीक एवी चंमालनी जा तिमां हता. अने इहां एवा कामजोग पाम्या. ते सर्व संयम तप कख्या ते नां फल ठे. एवुं जाणी प्रमाद न करो, ए अशाश्वता जोग ठांमीने घर मांथी चारित्र लेवा नीकलो, ए जीवित अशाश्वतुं ठे, तेमां जे प्राणी पुण्य न करे, ते प्राणी धर्म कख्या विना मरण ठूकडुं आवे त्यारें परलोकने विषे घणो शोच करे. जेम सिंह होय ते मृगने लेइ जाय, तेम अंतकाले मृत्यु आवी प्राणीने लेइ जाय. ते वखत माता पिता चाइ प्रमुख कोइ पण स खाइ न थाय. वली स्वजन, मित्र, पुत्र, बांधव प्रमुख कोइ दुःख पण वहेंची जिये नही, एकलो जीव पोतेज जोगवे. जे माटे कर्म ते कर्त्तानी सार्थे जा य, ए सर्व द्विपद, चतुष्पद, खेत्र, धन, धान्यादिक मूकीने परजवे पोतानां कख्यां गुनागुन कर्म लेइने जाय, वली पोतें मरे, त्यारें तेनी चार्या, पुत्र प्रमुख तेना शरीरने बालीने लोकानुयायी केटलाएक दिवस शोक करीने व ली पोतानो स्वार्थ पोते पूरो पाडे, ते माटे हे राजन् ! तुं चारे कर्म न कखुं.

चक्री बोल्या. हे मुनीश ! तमे कहो ठो ते हुं पण जाणुं बुं. पण ए जोग संग कारी अमारा सरखाने घणा दुर्जय ठे. में पूर्वे हड्डिणाउर नगर ने विषे चक्रवर्त्तिनी रुद्धि देखीनें कामजोगमां गृह यश्ने अशुचि नियाणुं कखुं, ते पडिक्कम्बुं नही, तेनां ए फल ठे. जे माटे धर्मेने जाणतो पण कामजोगमां मूर्खीणो बुं. जेम हाथी होय ते घणो कचरो अने थोडुं पाणी जे स्थले होय तेमां पेटो थको यजने देखे खरो पण कचरामां खूत्यो होय तेथी कांठे आवी न शके. एम हुं पण कामजोगमां मग्न थयो थको साधुनो मार्ग लेइ शकुं नही. मुनि बोल्या जोग अनित्य ठे. तेने जो तुं ठां मवा असमर्थ ठो, तो पण गृहस्थावासमां रह्यो थको आर्यकाम करजे. जो धर्मेने विषे रही सर्व जीवनी अनुकंपा करीश, तो पण वैमानिक देव ता थइश ॥ यतः ॥ जइतंसि जोए चइवं असत्ती, अज्जाइक्कम्माइकरे हि रायं ॥ धम्मे छियं सब्हियाणुकंपी, तहो हि सी देवइउवि उवि ॥ १ ॥ तुज्जे जोग ठांमवानी बुद्धि यती नथी, अने आरंजपरिग्रहमां गृह ठे. तेथी एटलीवार विप्रलाप में कखो ते फोक थयो. माटे हे राजन् ! हवे हुं जाउं बुं ॥ यतः ॥ न तुप्प जोगे जइक्कण बुद्धि, गिद्धोसि आरंजपरिग्रह देसु ॥ मोहो कउ एत्तिउ विप्पलावो, गह्वामि रायं अममातिउसि ॥ १ ॥ एम कहिने मुनियें विहार कखो. अनुक्रमें उग्र चारित्र पालीने तेज नवें सिद्धि वखा. ब्रह्मदत्ते पण कामजोग न ठांमया, ते उत्कृष्टा कामजोग जो गवीने सातमी नरकें नारकीपणें जइ उपन्यो. ते माटे अरुचिवंतने जे कहेवुं ते सर्व विलाप जाणवो. इति ब्रह्मदत्त कथा. श्रीउत्तरा ध्ययने.

हवे कोइक प्रतमां “ अईय अठे कहिए विलावो ” एवो पाठ ठे. त्यां एम अर्थ करवो के, (अईय के०) गइ ठे (अठे के०) वस्तु जेथी ते अतीतार्थ कहिये. तेनी पासे (कहिए के०) कखुं एटले माग्युं. ते पण विलाप जाणवो. एटले जे पोतानी पासे नथी ते परने शुं आपे ? ॥ यतः ॥ योगशास्त्रे ॥ परिग्रहारंजमग्ना, स्तारयेयुः कथं परान् ॥ स्वयं दरिद्रो न पर, मीश्वरीकर्तुमीश्वरः ॥१॥ इहां श्रीकृष्ण अने वीरासालवीनो दृष्टांत कहे ठे.

द्वारिका नगरीयें श्रीनेमिनाथजी समोसखा. कृष्ण प्रमुखें वंदना कखा नंतर प्रजुजीयें देशना दीधी. देशनाने अंतें श्रीकृष्णें पूठ्युं के, हे स्वामिन् ! साधु चोमासामां विहार केम न करे ? प्रजु बोल्या. हे कृष्ण ! चोमासा

मां जीवनी उत्पत्ति घणी होय ठे तेथी विहार करतां जीवविराधना था य. माटे वर्षाकालें एक स्थानके अंगोपांग गोपवीने रहे. ते सांजली श्री कृष्णें प्रतिज्ञा करी के, सोल हजार मुकुटबंध राजाउने जतां अवतां घणी हिंसा थाय, माटे चोमासामां कचेरी नहि जोडुं. एम कहीने घेर आ व्या. अने सहुने निषेध कखो के, चोमासा मध्ये कोइ सनामां आवशो न हिं. ते दिवसथी लोकोमां देवसूती अगीयारश कहेवाय ठे.

हवे कृष्णनो नक्तिवंतो एक वीरो एवे नामें सालवी ठे. ते कृष्णनुं मुख जोया विना जमतो नथी. माटे नित्य बारणे आवी पूजा करीने जाय. एम चार मास नूख्यो रह्यो. चोमासुं व्यतिक्रांत थयुं त्पारें वीरो आव्यो. तेने कृष्णें पूढ्युं के, तुं डुबलो केम देखाय ठे, त्पारें पासें बेठेला लोकें वृ तांत कखुं. ते सांजली श्रीकृष्णें विचाखुं के, एनी महारा उपर आवडी न क्ति ठे ! तो हुं सर्वने कही मूकुं जे एने आवतां कोइ रोकशो नहिं. एवुं निर्धारी ते प्रमाणें श्रीकृष्णें सहुने संजालाव्युं.

हवे कृष्ण महाराजने प्रतिज्ञा ठे के, पोतानी कन्याने परणाववी नहीं. तेवामां जे कन्याने शणगार करावीने तेनी माता राजसनामां मोकले, ते कन्याने कृष्ण पूढे जे तमे राणी थशो के, दासी थशो ? त्पारें कन्या कहे राणी थइखुं. तेने श्रीकृष्ण कहे के, राणी थवानी इडा होय तो प्रचुजी पासे जइ चारित्र अंगीकार करो. त्पारें तें वात प्रमाण करीने चारित्र लि ये. एम करतां एक दिवस एक राणीयें पोतानी दीकरीने शीखवी मूक्युं के. ज्यारें कृष्ण पूढे जे, राणी थशो के, दासी थशो ? त्पारें तुं दासीपणुं मागजे. एवुं सांजली ते कुमरीयें पण तेमज कखुं. त्पारें कृष्णें चिंतव्युं के, हवे हुं एवुं करुं के, फरी बीजी स्त्री ए काम न करे. एम विचारी वीरासा लवीने एकांते तेडी पूढ्युं के, तें तहारा नवमां शी करणी करी ठे ? त्पारें ते बोढ्यो के, बोरडी उपर बेसीने में पडरें करी कार्किंमो माखो हतो, त था पांजणी करवानी घेंशनी कलशीमां माखीउ जरी हती त्पारें में तेनी उपर हाथ दीधो हतो, तेथी मट्टिका गणगणाट शब्द करवा लागी. व ली चोमासामां रथ चालवाना मार्ग मध्ये पाणी चाढ्युं जतुं हतुं, त्पारें में आडो नाबो पग दीधो हतो, तेथी पाणी रोकाइ रखुं.

ते सांजली श्रीकृष्णराजा तखते बेसी सनामां कहेवा लाग्या के, सां

नलो, वीरो सालवी एवो बलियो ठे ॥ यतः ॥ जोय रत्तफणो नागो, वसं तो बदरीवणे ॥ (पाठांतरे) आहउ पुढवीसठेणं ॥ पढरसठेण हउ, वेइम इ णाम खत्तिउ ॥ १ ॥ जेण घोसवइ सेणा, वसंति कलुसी उरइ ॥ धा री वामहठेणं, वेमई णाम खत्तिउ ॥ २ ॥ जेणे चकुसकया गंगा, वहं ती कलु सोदयं ॥ धारिया वामपाएणं, वेमई णाम खत्तिउ ॥ ३ ॥ माटे हुं एने आ कन्या आपुं बुं. एम कहीं श्रीकृष्णं कन्या आपी. वीरा सालवीयें तेने घेर लावी. तखते बेसारीने सेवा करवा मांमी. एम केटला एक दिवस गया नंतर कृष्णं पूढ्युं. रे वीरा ! घरनां काम करावे ठे के, न थी करावतो ? वीरो बोड्यो, हे महाराज ! हुं चाकरनी पेठें सेवा करुं बुं. कृष्ण बोड्या, जो घरनां सर्व काम एनी पासें नहि करावे, तो तहारी वात तुं जाणें. ते सांजलीने वीरो घेर आवी स्त्रीने कहेवा लाग्यो के, उ ठ घेंश रांध्य, पांजणी कख. ते स्त्रीयें कहुं, रे कोलिक ! पोतानी जाति वि चार ! एवुं सांजलीने वीरोसालवी ताडना तर्कना करवा लाग्यो. त्या रें ते रोती थकी माता पासे आवीने कहेवा लागी. मने महारो धणी मारे ठे. ते सांजली राणीयें जइ कृष्ण आगल कहुं. कृष्ण बोड्यो, हे स्त्री, महारो शो वांक ठे ? एणें पोतें दासीपणुं मागी लीधुं ठे. ते सांजली रा णीयें कहुं जवाड्यो. हवे ए दीक्षा लेशे. कृष्णं कहुं के, वीरासालवीने पूढि यें. एम कही वीराने पूढी उत्सव महोत्सवथी तेने दीक्षा लेवरावी.

वली एकदा श्रीनेमिनाथ समोसखा ठे. तेमने कृष्णवंदना करवा आव्या. त्यां द्वादशावर्त वंदनायें अठारहजार साधुने वंदना करवा मांमी. त्यारें बीजा पण घणा राजायें कृष्णनी साथें वंदना करवा मांमी अनुक्रमें सडुये थाक्या, पण वीरा सालवीयें कृष्णने अनुजाइये अठारे हजार मुनिने वांढ्या. पढी कृष्णें प्रभुजीने पूढ्युं. हे स्वामिन् ! आज थाक घणो लाग्यो. पूर्वे घणा संग्राम करतां पण क्यारें एवो थाक लाग्यो नथी. तेने प्रभुजीयें कहुं के, हे कृष्ण ! एतो तमारो थाक उतख्यो, जाणो. जे माटे सातमा न रकना दलीया त्रोडी त्रीजी नरकनाकख्या, जिननामकर्म उपाज्युं; तथा ह्यायि क समकित कहुं. ते सांजली कृष्ण बोड्या, फरीथी वंदना करुं. जेम शेष त्रण नरकना दलिया त्रुटे. परमेश्वरें कहुं, ते जाव हवे न आवे. त्यारें कृष्णें पूढ्युं. हे स्वामिन् ! वीराने श्यो लाज थयो ? प्रभुजी बोड्या. एकतो तें रूडुं

માન્યું, અને બીજું કાયકેશ થયો. એ વે શિવાય બીજો કાંઈ લાજ વીરાસા લવીને થયો નથી. ઇત્યાદિક સર્વ અધિકાર શ્રીઆવશ્યકનિર્યુક્તિમધ્યે છે. વીરાસાલવીયેં કૃષ્ણની ઘણી સેવા નક્તિ કરી. પણ ફલ કાંઈયે ન પામ્યો. કેમ કે, કૃષ્ણ પોતેજ આરંજ પરિગ્રહેં મગ્ન હતા, પોતાની પાસે ચારિત્ર ધન ન હતું, તો વીરાને સંસારથી કેમ પાર ઉતારે? એમ ઉપનય જોડવો ॥ ૪૭ ॥

॥ અસંપહારે કહિએ વિલાવો (અસંપહારે કે૦) અનિશ્ચિત અર્થ એટલે પરમાર્થ સમજ્યા વિના જે અર્થ (કહિએ કે૦) કહેવો, તે ગામડીયા પુરુષની પેઠે (વિલાવો કે૦) વિલાપતુલ્ય જાણવો. તેની કથા કહે છે.

કોઈક ગામને વિષે કોઈક મૂર્ખ હતો, તે દૈવયોગેં સમસ્ત રાગ રાગિણીની જાણ એવી કન્યા પરણ્યો. પઠી તે સ્ત્રીને આણુ કરવા ગયો. તિહાં સાસરે તે મૂર્ખના સાંલા. હંતો, તેમણેં વિચાર કહ્યો કે, આપણે પ્રજાતે પંચમ રાગ કરીશું. તે વિચાર તેની જગિનીયેં સાંજલ્યો. તેણીયેં જરતારને કહ્યું કે, તમને મહારા જાણ્યો રાગની વાત પૂઠે ત્યારેં કહેજો કે, એ પંચમ રાગ થયો. પઠી પ્રજાતે સાલાયેં તેમજ પૂઠ્યું, ત્યારેં મૂર્ખેં કહ્યું કે, એ પંચમ રાગ છે, તે સાંજલી સાલાયેં મનમાં વિચાશું કે, એતો ગૂંગ પૂંઠ વિનાનો પશુ છે. પણ કાંઈક ઘરનો જેદ મલ્યો, જણાય છે. એમ ચિંતવી નગર બહાર જશ્ને ચારે કાને વિચાર કહ્યો કે, આપણે પ્રાતઃકાલેં ધન્યાશ્રી રાગ કરવો ॥ યતઃ ॥ ષટ્કર્ણો નિદ્યતે મંત્ર, શ્રતુષ્કર્ણો ન નિદ્યતે ॥ દ્વિકર્ણસ્ય તુ મંત્રસ્ય, બ્રહ્માપ્યંતં ન ગહ્વતિ ॥ ૧ ॥ એમ કરી પ્રાતઃકાલે ધન્યાશ્રી રાગ કરીને પૂઠ્યું કે, એ શો રાગ? તેવારેં મૂર્ખેં બોલ્યો એ ઠઠો રાગ. તે સાંજલી સાલા તાલી દેશ્ને માંહોમાંહે હસવા લાગ્યા. મૂર્ખેં બોલ્યો. રે મૂર્ખો! હસો 'ઠો શું? કાલે તમે પંચમ રાગ કહ્યો હતો. માટે આજ ઠઠોજ રાગ યુક્ત છે. જે કારણે પાંચ પઠી ઠ એમ તો બાલ ગોપાલ પણ જાણે છે. તે સાંજલી વલી સાલા ઘણુંજ હાસ્ય કરવા લાગ્યા. ત્યારેં તેની સ્ત્રીયેં જણાવવા માટે ધાન્યની હાંમલી દેખાડી. તે દેખી મૂર્ખેં બોલ્યો. જાણ્યું જાણ્યું એ તોલ્લડ રાગ છે. ત્યારેં વલી અત્યંત હાંસી યોગ્ય થયો ॥ એ કથા એજ ગૌતમ કુલકની વૃત્તિમાં છે ॥

॥ વિસ્તિત્ત ચિત્તે કહિએ વિલાવો (વિસ્તિત્તચિત્તે કે૦) વ્યાકેપવંત ચિત્તવાલાને જે (કહિએ કે૦) કહેવું, તે સર્વ (વિલાવો કે૦) વિલાપતુલ્ય જાણવું. તે ઉપર બટુકની કથા કહે છે.

कोइक गामने विषे एक ब्राह्मण कथा कहेवा बेगो. तेने ज्यारें बे घडी थइ, त्यारें ब्राह्मणें पूठयुं के, कांइ समज्या ? त्यारें एक बटुक बेगो हतो, ते बोड्यो. समज्या. विप्र कहे शुं समज्या ? बटुक बोड्यो. तमारो हरडियो (गलानी नीचेनो जाग) हालतो हतो. विप्र बोड्यो. आते तें शुं धाखुं ? कांइ कहुं शुं तेमां प्रमाण कर. बटुक बोड्यो. फरी कथा कहो तो प्रमाण करूं. त्यारें विप्रें फरी कथा कहेवा मांमी. वली बे घडी थइ एटले पूठयुं के, प्रमाण कखुं ? त्यारें बटुक बोड्यो. आ दरमांथी ७०७ कीटिकाउ नीक ली, अने सातसे सात पेठी. विप्र बोड्यो. जूंमा ! एमां शुं प्रमाण कखुं ? हुं कहुं ते वात धाखुं. बटुक बोड्यो, फरी कथा कहो. विप्रें फरी कथा कहे वा मांमी. वली विप्रें बे घडी पठी पूठयुं. कांइ धाखुं ? बटुक बोड्यो. हा में धाखुं. विप्र बोड्यो, शुं धाखुं ? बटुक बोड्यो के, तमने कथा कहेतां घणी वा र थइ. हवें क्यारे मूकशो ? त्यारें विप्रें कखुं. में फोगट विलाप कखो ! मा टे विह्वितचित्तवालाने न कहेवुं. ए कथा उपदेशरत्नाकरमां ठे ॥ ५० ॥

॥ बहू कुसीसे कहिए विलावो (कुसीसे के०) कुशिष्यने (बहू के०) घणुं (कहिए के०) कहेवुं ते युंगप्रधान कालिकाचार्यना शिष्योनी पेटें (विलावो के०) विलाप जाणवो. तेनी कथा कहे ठे.

कालिकाचार्यने सर्व शिष्य आलसु मड्या हता. गुरु घणी शिक्षा दीये तो पण वेलाये पडिक्कमणुं पडिलेहण न करे. आंखो चोलता थका असु रा उठे. एक दिवस आचार्यें विचाखुं के, हुं एमने केटली शिक्षा देउं ! जे कहुंशुं ते सर्व अलेखे जाय ठे. एम चिंतवी प्रातःकाले प्रतिक्रमण तथा पडिलेहण करीने एक शय्यातर आवकने जणाव्युं के, हुं अमुक ग्रामे सागराचार्य पास जाउं शुं, कदाचित् अति आग्रहे महारा शिष्यो पूठें तो, महारुं ठेकाणुं बतावजो. एम कही गया. पठी केटलीएक वेलाये चेला उठ्या तेणें गुरुने दीठा नही. खोलतां पण जज्या नही. त्यारें विचाखुं के, ज्यां गया हजो ? त्यां शय्यातरी आवकने कहीने गया हजो. माटे शय्यातरी आवकने घेर जइ पूठयुं के, गुरुजी क्यां गया ? ते बोड्यो, फिट मूर्खो ! पांचजो शिष्य मलीने एक गुरुने जालवी न शक्या ? गुरुने खोइ बेगो. ते ने शिष्योयें कखुं तमने कही गया हजो, माटे अमने बतावो. शय्यातरी बोड्यो. तमारा डुःखेंज गया ठे, गुरुजी नित्य तमने ठबको देता हता, पण

તમે માનતા નથી. ત્યારે ગુરુજી શું કરે ? હારીને જતા રહ્યા. તે સાંજલી ચેલા બોલ્યા. હવે ફરી એવું ન કરિયેં. પણ હમણા અમને બતાવો. શર્યાત રીયેં કહ્યું કે, સાગરાચાર્ય પાસે ગયા છે. તે સાંજલી સર્વ શિષ્યોયેં વિહાર કહ્યો. લોક પૂછે કોણ સાધુ જાય છે ? ત્યારે તે કહે કાલિકાચાર્ય જાય છે.

હવે પૂર્વે કાલિકાચાર્ય પણ સાગરાચાર્યને ઉપાશ્રયે જડ જગ્યા માર્ગી એ કાંતે ઉતર્યા છે. તે સાગરાચાર્ય, કાલિકાચાર્યના શિષ્યના શિષ્ય છે, પણ તેણે પોતાના દાદા ગુરુજીને નજરે દીઠા નથી. માટે ડંડાખ્યા નહીં. પણ લોકને મહોદે સાંજલ્યું છે કે, કાલિકાચાર્ય ઇહાં આવે છે. તેથી મનમાં ઘણી હોંશ છે કે, દાદા ગુરુજી આવશે તેમને વાંદીશું. એમ કરતાં સાધુનો સંઘાડો પૂઠતો પૂઠતો ત્યાં આવ્યો. અને પૂઠવા લાગ્યા કે, હે સાગરાચાર્ય ! ઇહાં ગુરુજી આવ્યા છે. સાગરાચાર્ય બોલ્યા. ગુરુજી તો આવ્યા જાણ્યા નથી. પણ એક મોસો પ્રાહુણોતો આવ્યો છે. ત્યારે તે બોલ્યા, અરે જાણા આ દમી ! એજ ગુરુજી છે. તે સાંજલીને સાગરાચાર્ય ઘણું લાજી ગયા. જે માટે એકતો દાદા ગુરુજી થાય, અને વલી ડંડાખ્યા નહીં, બીજું વલી પ્રાહુણા જાણીને વ્યાખ્યાન પ્રમુખ ઉત્કર્ષથી ઘણું લટકાથી કહ્યું. વલી શિષ્યોને વાચના આપી. તે પણ ઘણોજ પોતાનો ઉત્કર્ષ જણાય એમ આપી. વલી એમ પણ પુઠ્યું હતું કે, હે મોસા ! વ્યાખ્યાન તથા વાચના પ્રમુખ અવલ રીતે થાય છે કે, નહીં ? તે વચ્ચે મોસાયેં પણ કહ્યું હતું, જે ઘણું રૂઢી રીતે થાય છે. એવી વાતો કરી હતી માટે ઘણા લાજ્યા. અને પશ્ચાત્તાપ કરવા લાગ્યા કે, અહો ! એ જ્ઞાનના સમુદ્રની આગળ મેં મહારો એટલો ઉત્કર્ષ કહ્યો ? એ મહોટા સ્વેદ જેવી વાત થઈ. એમ વિચાર કરતાં સદુયે આવ્યા. ગુરુને વંદના કરી. આહાર કરીને બહાર જૂમિકાયેં ગયા. ત્યાં ચેલાડને કહ્યું કે, જાજનમાં વેલુ જરી લાવો. તે પણ વેલુ જરી ઉપાશ્રયે લાવ્યા. ત્યાં ચાલણી મંગાવી. તે વેલુ ચાલણીયેં ચાલી તેમાંથી કચરાનો ઢગલો અલગો કહ્યો. પછી તે ઝીણી વેલુ ચેલાડ પાસે ઉપડાવીને બીજે ઠેકાણે ઢગલો કરાવ્યો. વલી ત્યાંથી ઉપડાવીને ત્રીજે ઠેકાણે ઢગલો કરાવ્યો. એમ કરતાં થોડી થોડી વેલુ ડંડી થતાં થતાં બધી વેલુ સ્વપી ગઈ. ત્યારે ચેલાયેં પૂઠ્યું સ્વામિ ! એ શું કરો છો ? આચાર્ય બોલ્યા, હે શિષ્યો ! પૂર્વે શ્રીસુધર્માસ્વામીયેં જંબૂને શ્રુત આપ્યું. જંબૂસ્વામીયેં પ્રજવાજીને આપ્યું. પ્રજવાસ્વામીયેં

સચ્ચંનવસૂરિને આપ્યું. એમ એકના કોઠાથી બીજાના કોઠામાં આવતાં સૂ
ક્ષ્મજ્ઞાન તો ઊંડું થતું ગયું. એમ જતાં જતાં સ્થૂલ કાંકરા સરખું આજઞ્ઞા
ન રહ્યું છે. તેમાં વળી અહંકાર કરવો તે શા લેખે ? તે સાંજલીને સાગરા
ચાર્યે વિચાણું કે, અહો ! ગુરુજીયેં મને શીખામણ દીધી. એમ ચિંતવી ગુરુ
જીને સ્વમાવ્યા. ઇત્યાદિ. માટે ઘણા કુશિષ્ય કરવા તે વિલાપ જાણવો.
એમ શ્રીઉત્તરાધ્યયન સૂત્ર મધ્યે ગર્ગાચાર્યના શિષ્ય પણ જાણવા. ઇતિ શ્રી
સકલસનાનામિનીજાલસ્થાનતિલકાયમાનપંક્તિશ્રીઉત્તમવિજયગણિશિષ્ય
પંક્તિપદ્મવિજયગણિકૃતબાલાવબોધે શ્રીગૌતમકુલકપ્રકરણે સપ્તમગાથાયાં
પંચોદાહરણાનિ સમાપ્તાનિ ॥ ૭ ॥

હવે આઠમી ગાથા કહે છે. તેને પૂર્વ ગાથાસાચ્યે એ સંબંધ છે. પૂર્વે હીણા
શિષ્યાદિક મહે, તે વિલાપ જાણવા. તે માટે ઇહાં કહે છે. જે હીણા રાજા
હોય, તે દંમ કરવાને તત્પર હોય. એ સંબંધે આવી જે આઠમી ગાથા તે કહે છે.

**હુઠાહિવા દંમપરા હવંતિ, વિજ્ઞાહરા મંત
પરા હવંતિ ॥ મુક્કા નરા કોવપરા હવં
તિ, સુસાહુણો તત્તપરા હવંતિ ॥ ૮ ॥**

અર્થ:-હુઠાહિવા દંમપરા હવંતિ (હુઠાહિવા કે०) હુઠરાજા હોય તે
(દંમ કે०) પ્રજાને દંમવાને વિષે (પરા કે०) તત્પર (હવંતિ કે०) હોય.
એટલે હુઠ રાજા પ્રજાને દંમવા માટે તત્પર હોય. અર્થાત્ હીન રાજા હોય
તે પ્રજાને હુઃસ્વ આપે તે ઉપર બલરાજાની કથા કહે છે.

ક્ષિતિપ્રતિષ્ઠિત નગરેં બલ નામેં રાજા રાજ્ય કરે છે. તે શત્રુને વિષે બલ
દેવનો લઘુ જાણ્યો હોય નહિં, એવો બલીયાના પણ બલને ટાલનારો છે. અન્ય
દા ઘણો વર્ષાદ આવ્યો. તેણે કરી નગર બહાર નદી છે, ત્યાં પૂર આવ્યું.
તે પૂર જોવા સારુ નગરના ઘણા લોક આવ્યા છે. ત્યાં કોટવાલ પણ જો
વા આવ્યો છે. તે પૂરમાં એક મહોટું બીજોરું તણાતું આવ્યું. તેને કોટવાલે
દીતું. તેવારેં નદીમાં પેસી તે બીજોરું કાઢી લેશે બલરાજાને જણાવ્યું.
તે બીજોરાનો વર્ણ પણ ઘણો સુંદર, સુગંધ પણ ઘણી, સ્વાદ પણ ઘણો,

पौष्टिकता पण उत्कृष्ट, एवं बीजोरुं आस्वादन करीने राजा घणो हर्ष पा म्यो. कोटवालने आदर देइने पूठवा लाग्यो. ए बीजोरुं क्यांथी पाम्या. कोटवाल बोव्यो, नदीना पूरमां तणातुं आवतुं मव्युं. राजा बोव्यो ए बीजोरानी मूल उत्पत्ति खोली काढो. त्यारें ते पण नदीने खोलवा लाग्या. त्यां आगल जतां एक वन दीतुं. ते वनमां पेसवा मांम्युं, एटले पासे गोवालिया हता ते बोव्या रे जाइत ! जे कोइ एमांथी फल ले ठे, ते निश्चें मरण पामे ठे, माटे विचारी काम करजो. ते सांजली कोटवाल पाठो वव्यो. जे कारण माटे “ मरण समं नञ्जि जयं ” तेणें आवीनेराजा ने कस्युं. राजा पण सर्व मर्यादा मूकीने एम कहेतो हवो के, आपणा नगरमां वारो बांधो. नित्य एकेकुं मनुष्य जइने बीजोरुं लावे. ते सांजली ने कोटवाल पण निव्यं सर्व लोकना नामनी चीठी लखी. एक घडामां नाखीने कुमारी कन्या पासे चिठी कढावे. तेमां जेना नामनी पत्री नीक ले, ते जमराजानी दूती सरखी लोकने लागे, अने ते पुरुष बीजोरुं त्रो ठे, एटले मरी जाय, ते बीजोरुं कोटवाल लावीने निरंतर राजाने आपे. ए रीतें लोकोनो ह्य थतो हवो. सर्व नगरना लोक जयत्रांत थता रह्या के, आज मरवानो वारो आवजो, के काल आवजो.

हवे एक दिवसें जिनदास नामें श्रावकनी चिठी नीकली. त्यारें ते श्रावकें, घरदेरासरमां पूजा करी, घरमां स्वजन कुटुंबने खमावीने सागारी पञ्चकाण कस्युं के, जो ए उपसर्गथी जीवतो आवीश, तो आहार पाणी जेइश. अन्यथा जावज्जीव सूधी पञ्चकाण ठे. पठी ते श्रावक अदीन मन थको जाणियें लीला वनमांज पेसतो होय नहि !!! तेम वनमां बीजोरुं लेवा जतो हवो. त्यां ते महाबुद्धिवंत, धीर पुरुष, गाढे स्वरें, ‘ नमो अरिहंताणं ’ कहेतो थको वनमां पेठो. ते समये ते वननो अधिष्ठाय कहुइ व्यंतरदेव पूर्वजवे व्रत विराधीने उपन्यो ठे, ते नमस्कार सांजल वाथी तेने पाठलो जव सांजखो. तत्काल प्रतिबोध पाम्यो. हाथ जोडी प्रत्यक्ष थइ श्रावकने नमस्कार करी घणी जक्ति पूर्वक कहेतो हवो के, हे जिनदास ! तमेंज महारा गुरु ठो, सदा पूजवा योग्य ठो, तमे मने धर्म पमाव्यो, पापथकी वाख्यो, माटे आजथी घेर बेठां हुं तमने बीजोरुं पहोचाडीश.

जिनदास श्रावक कृतकृत्य थइ पाठा आव्या. राजाने सर्व व्यतिकर

कह्यो. हवे ते व्यंतर बीजोरुं आपे, ते लइने शेर आवी राजाने निरंतर आपे. राजा जिनदासनी घणी स्तवना करे, जैनधर्म वखाणे, एम शास ननी उन्नति थइ. शेर राजाने घणुं मानीतो थयो, सकल नगरना लो कने हर्ष थयो, लोक सर्व नवोजन्म मानता घेर घेर उत्सव मांमता ह वा. ए कथा वृंदारवृत्तिमां ठे. राजायें एक रस इंडीयनो लोलुपी थइ सर्व नगरनी हत्या पण हिसाबमां न गणी. नगरदंमधुं. माटें दुष्टराजा एवा होय.

॥ विज्ञाहारा मंतपरा हवंति (विज्ञाहारा के०) विद्याधर होय, ते मेघ रथनी पेटें (मंतपराहवंति के०) मंत्रसाधवाने तत्पर होय ते कथा कहे ठे.

आ नरतक्षेत्रने विषे वैताढ्य नामा पर्वत ते जेम बेहु पांखे पंखी फ रशी रहे, तेम बेहु पाखें नरतने फरशी रह्यो ठे. त्यां उत्तरश्रेणीने विषे आ नूषण सरखुं देवताने पण वल्लज एवुं नगर होतुं हवुं. त्यां बे विद्याधर सगा जाइ तरुणवयवाला, मांहोमांहे प्रीतिवंता एवा मेघरथ अने विद्युन्मा ली नामें होता हवा. ते बेहुजणें नीचकुलनी उपनी कन्या परणीने एक वर्षे सूधी ब्रह्मचर्य पालवुं. ते विधिप्रमाणे विद्या साधवा माटें गुरुनी आ झा मागीने विचार करता हवा के, आपणे ए विद्या साधवा सारु नूचर मनु ष्य पासे जइयें. त्यां आपणी विद्या सिद्ध थशे. पढी दक्षिण नरतमां वसंतपुर नगरें चंमालनो वेष करी चंमालना पाडामां आव्या. त्यां बुद्धिप्रपंचें क री कोइक महाबुद्धिनिधान एवा चंमालनी साथें प्रीति मांमी. एकदा मा तंग बोळ्यो. तमनें आव्यां घणा दिवस थया. माटे तमे क्यांथी आव्या, अने केम आव्या, ते वात कहो. तेवारें ते बेहु विद्याधर पण पोतानो सज्जाव गोपवीने बोळ्या. अमे क्षितिप्रतिष्ठित नगरथी आव्या. अमने अ मारा मातापितायें कुटुंबबहार करी काढी मूक्या. तेम अमे पण रीसैं करी नीकल्या. ते फरतां फरतां इहां आव्या. मातंग बोळ्या सुखें सुखें इ हां रहो. जो तमारी इच्छा होय तो एक एक कन्या पण देइयें. पण अमा री कन्यानुं पाणिग्रहण करो तो, अमारुं उचित अनुष्ठान सर्व करवुं पड शे. विद्याधरोयें कह्युं के, एमज करीशुं. ते वेला चांमालें पण पोतानी ए क काणी अने दंतुर एवी बे कन्याउ तेमने परणावी दीधी.

हवे विद्युन्माली तो चंमालनी कन्या उपर घणो राग धरे. कुरूपिणीनी ऊ पर पण मोही रह्यो, तेथी विद्यासाधन करे नहीं. एम करतां अनुक्रमें ते

વિદ્યુન્માલીની સ્ત્રી ગર્જવતી થઈ. અને વર્ષપણ સંપૂર્ણ થયું. એટલે મેઘરથ તો સાધવા માંમેલી વિદ્યાને સિદ્ધ કરીને સિદ્ધ વિદ્યાવંત થયો, તેવારે પ્રીતિયે કરીને જાણને કહેવા લાગ્યો. હે જાઈ ! આપણને વિદ્યા સિદ્ધ થઈ. આપણે હવે ચંદ્રાલકુલ મૂકી વૈતાલ્યમાં જઈ વિદ્યાધરનાં સુખ જોગવિયે. તું ચંદ્રાલકુલને તજીદે, હવે આપણને વિદ્યાધરી કન્યાનું સ્વયંવરાયે આવજો. તે સાંજલીને વિદ્યુન્માલી પણ લક્ષ્મી નીચું મુખ કરી બોલ્યો. હે જાઈ ! તમે તો કૃતકૃત્ય થયા. વ્રત રાખીને સિદ્ધ વિદ્યા કરી. તે માટે તમે તો સુખે જાન. હું તો અધમ સત્ત્વનો ધણી હોવાથી મેં નિયમરૂપ વૃદ્ધ જાંગટે. માટે મુજને વિદ્યા સિદ્ધ ક્યાંથી થાય ? વલી તમે સુવિદ્યાવંત અને હું અવિદ્યાવંત માટે સાથે આવતાં પણ લાજ વપજે છે. વલી હમણા મહારી સ્ત્રી સગર્જા છે, તે કેમ તજાય ? તે માટે તમને કલ્યાણ થાઉં. તમે વિદ્યાવંત થકા સુખે જાન. હું વિદ્યારહિત થકો કુટુંબને સુખ કેમ દેશાઉં ? મેં પ્રમાદે કરીપો તાના આત્માને પોતે ઠગાવ્યો. હવે વ્યવસયવંત થઈને વિદ્યા સાધીશ. એક વર્ષ પછી મહારા ઉપર સ્નેહ રાખીને તેડવા આવજો. હું તમારી સાથે આવીશ. એમ મેઘરથ પણ ચંદ્રાલકુલનો સ્નેહ વિદ્યુન્માલીને મૂકાવી ન શક્યો. તેથી પોતે એકલોજ વૈતાલ્યે ગયો. તેને કુટુંબે પૂછ્યું. એકલા કેમ આવ્યા ? તમારો જાઈ ક્યાં છે ? ત્યારે તેણે કુટુંબને વિદ્યુન્માલીની કથા કહી સંજલાવી.

હવે વિદ્યુન્માલી પણ કુસ્વપ્નની પેઠે વિદ્યાધરનાં સુખ વીસારી મૂકીને ચંદ્રાલકુલિયે પુત્ર જણ્યો તે દેખી હર્ષ પામતો હતા. વલી પણ વિદ્યુન્માલીની સ્ત્રીયે ફરી ગર્જ ધણ્યો. હવે મેઘરથથી પણ જાણનો વ્યયોગ સ્વમાતો નથી, માટે વિચારવા લાગ્યો. હું દેવાંગનાસરસ્વી વિદ્યાધરીયાંને જોગવું હું. અને મહારો જાઈ તો કાળી દંતુર ચંદ્રાલકુલને જોગવે છે. હું સાત જૂમિયા આવાસને વિષે રહું હું. અને જાઈ તો હાડકા પ્રમુખે સહિત મસાણ સરસા ઘરમાં રહે છે. હું વિવિધ વિદ્યાસહિત મનોવાંચિત કરું હું. અને જાઈ તો જુનાં વસ્ત્ર પહેરે છે. કદન્ન આહાર સ્વાય છે. એમ ચિંતવતો કેમે કરી એક વર્ષ કાઢીને વલી વિદ્યુન્માલી પાસે આવી કહેવા લાગ્યો. કે જાઈ ! જાણો જઈ વૈતાલ્ય પર્વતે, વિદ્યાધરનાં સુખ જોગવીયે.

તે સાંજલી વિદ્યુન્માલી વિલસો થઈ બોલ્યો. હે જાઈ ! મહારી સ્ત્રી, વલી ગર્જવતી થઈ છે. તે હું જાણું તો તેને કોણ આધાર થાય ? હું તમારી પે

तैं कठोरहृदयवंत नथी. ते माटे जाइ तमे जाउ. वली अवसरें दर्शन दे जो. हमणांतो हुं इहांज रहीश. महारा उपर रीस करशो नही. ते मेघ रथ जाइने प्रतिबोध देतो ठेवट थाकीने पोताने ठेकाणे गयो. जे माटे जडने गमे तेवो उपदेश द्यो, पण लागे नही. हवे ते विद्युन्मालीने बीजो पण दीकरो आव्यो. तेवारें तो ते स्वर्गथी पण अधिक सुख मानतो वस्त्र नोजननुं दुःख नोगवे. बेहु बालक खोलामां बैठा. वडीनीत लघुनीत करे, तो पण ते तेने गंगा स्नाननी पेटें मानतो हवो, चंमालणी तर्जना करे, ते पण दासनी पेटें खमे, स्नेहबंधें करी मेघरथ पण वारंवार तेनी पासें आवीने कहे के, हे कुलवंता ! तुं चंमाल कुलें म रहे. जे मानस स रोवरनो हंस होय ते कांइ घरनी खालकुंमीमां रति न करे. माटे तुं पोता नुं कुल गुं मलिन करे ठे ? एम आलिंगन देइने कहे तो पण विद्युन्माली माने नहीं. ठेवटे हुं नही आवुं. एम कहीने ते मेघरथ पोताने ठेकाणे पढोतो. त्यां पोताना पिता संबंधी राज्यने घणा काल सूधी पाली अवसरे पोताना पुत्रने राज्यें थापी सुस्थित नामा अणगारनी पासें चारित्र लेइ तप तपीने स्वर्गे गयो. एम जे विद्याधर होय, ते मेघरथनी पेटें मंत्र साधवा तत्पर होय. ॥ ए थका परिशिष्टपर्वणीमां जंबुस्वामी अधिकारे ठे.

अर्थः—मुस्का नरा कोवपरा हवति (मुस्का नरा के०) मूर्खनर जे होय ते (कोवपरा के०) कोप एटले क्रोध करवाने विषे तत्पर एवा (हवति के०) होय ठे. ते उपर अहिर अने आहिरीनो दृष्टांत कहे ठे.

कोइक आहिर पोतानी जार्याने साथें लेइने घीनुं गाडुं जर्रीने वेचवा माटे पासेना नगरमां चौटामध्ये आव्यो. घी वेचवानुं मूल्य ठेराव्युं. ते घीने उतारवा माटे जरतार गाडीउपरथी घडो आपे, ते आहिरणी हेठ ल उनी रही ले. एम करतां किमेक आपतां अथवा लेतां अणउपयोग थकी एक न्हानो घडो आहिरणीना हाथमांथी जूइ पड्यो. ते जांगी खं मो खंम थयो, त्यारें घीनी हाणी थइ. आहेरनुं मन डहवाणुं. माटे उलंजा देवा सारु जार्याने कर्कश वचन कहेवा मांमथां. जे हे पापिणी, दुःशीजा ! कामें विमंबना पामी थकी, कोइ रूपवंत तरुण पुरुष सामु जोती थकी रूडी रीतें घडो लेती नथी. त्यारें स्त्री पण कठोर वचन सांजलीने महा कषाय प्रकट थते होठ फफडावती, स्तन कंपावती, जांपण चढावती, का

લાં કટાક્ષ મહા વિકરાલ નેત્ર કરીને પાહું બોલી રે અધમ ગામડિયા ! ધીનો ઘડો આપે છે, તેમાં ચિત્ત રાખતો નથી ? પણ મદોન્મત્ત કામિની નાં મુલકમલ જોતો રહે છે. અને સામાં મને કઠોર વચન કહે છે ? તે સાંજલીને આહિર પણ અત્યંત કોપાનલેં બલતો, જેમ તેમ અસંબંધ બોલવા લાગ્યો. સ્ત્રી પણ તેમજ અસંબંધ, અસમંજસ બોલવા લાગી. એમ કરતાં પરસ્પર વલગ્યા, જૂમા જૂમી થંડ, કેશે કેશ પકડ્યા, મારા મારી આવ્યા, એટલે પગ આપો પાઠો પડતાં ઘડામાંહેલું ધીતો પ્રાયેં સઘલું ચૂંસ્યેં ઢલી ગયું. તેમાં કેટલુંક ધરતીયેં શોષી લીધું. કાંઈક રહ્યું તે કૂતરાં ચાટી ગયાં. કાંઈક ગાડીમાં બાકી રહ્યું હતું, તે તાકી રહેલા ચોરપ્રમુલ્લ લેઈ ગયા.

હવે એની સાથેં બીજા આહિર ગાડીયો જરીને ધી વેચવા આવ્યા હતા, તે સર્વ વેચીને પરિવંશ્યા. ઘેર જવાને ઝજમાલ થકા સદુ કોઈ પોતાને ઘેર ગયા. અને એ આહિરને સ્ત્રી સાથે લડતાં શેષ સ્વલ્પ દિવસ બાકી રહ્યો, ત્યારેં યુદ્ધ શમ્યું. કાંઈક પ્રથમથી ધૃત વેચ્યું હશે તેનું ડબ્બ લેઈને સ્ત્રીજત્તાર પોતાના ગામજળી ચાલ્યા. માર્ગમાં સૂર્યઅસ્ત થયો, દશે દિશા યેં અંધકાર વ્યાપ્યો. ત્યારેં ચોર આવીને વસ્ત્ર, બલદ અને ડબ્બ લેઈ ગયા. એમ જે મૂર્ખ ક્રોધ કરે તે દુઃખ જોગવે. એ કથા ઉપદેશરત્નાકરમાં છે ॥

॥ સુસાદુણો તત્તપરા હવંતિ (સુસાદુણો કે૦) જલા ઉત્તમ જે સાધુ મુનિરાજ છે, તે (તત્તપરા કે૦) તત્ત્વ જે પરમાર્થ તેને વિષે તત્ત્વર એવા (હવંતિ કે૦) હોય છે. તે ઉપર આર્યસુહસ્તિ, આર્યમહાગિરનો દૃષ્ટાંત કહે છે.

શ્રીયૂલિનજીના એક આર્ય મહાગિરિ અને બીજા આર્ય સુહસ્તિ એ બે હુ શિષ્ય દશ પૂર્વના ધણી થયા. તે પૃથ્વીતલને વિષે જન્મ જીવને ઉપગાર કરતા વિચરે છે. એમને બાલક થકા યદ્દા આર્યાયેં માતાની પેઠેં પાડ્યા. તે માટે આર્ય પદ આગલથી પ્રસિદ્ધ પામ્યું છે. અનુક્રમેં જગદ્બંધુ મહાગિરિ અનેક વાચનાયેં કરી ઘણા શિષ્ય નિપજાવી પોતાનો ગૃહપરિવાર આર્ય સુહસ્તિને સોંપી પોતેં જિનકલ્પ વિશ્લેષ ગયો માટે ગૃહની નિશ્ચાયેં રહેતા થકાંજ જિનકલ્પ વૃત્તિયેં મન થકી એકાકીપણેં વિચરે છે. એકદા પામજિપુરેં આવ્યા. ત્યાં વસુજૂતિ નામેં જોતને આર્યસુહસ્તિયેં પ્રતિબોધ દેઈને જીવાજીવાદિક તત્ત્વનો જાણ એવો શ્રાવક કહ્યો છે. તે જોઈ પણ આચાર્યને અનુસારેં કુટુંબને ધર્મદેશના દે, પણ કોઈ પ્રતિબોધ પામે નહી. તે જોઈ

गुरुने कथुं, महाराज ! महारो प्रतिबोध लागतो नथी, माटे तमे प्रतिबोध द्यो. ते सांजली आर्य सुहस्तिजी शेठने घेर देशना दीये ठे. एवामां आर्य महागिरि पण निहाने अर्थें त्यां आव्या. तेमने आर्य सुहस्तिजीयें उजा यझे नमस्कार कखो. ते जोइ श्रेष्ठी बोल्या. तमे जगतने वांदवा योग्य ठो. तो तमारो पण कोइ गुरु ठे ? जे माटे तमे पण नमस्कार करो ठो ? आर्यसुहस्ति बोल्या. ए आचार्य महारा गुरु ठे. ए सर्वदा नांखी देवातो आहार जझे आहार करे ठे. ए निरंतर उपवासी ठे. एमना पगनी रज, ते पण महारा सरखाने पगे लागवा योग्य ठे. एम आर्यमहागिरिनी स्तवना करी, शेठना कुटुंबने प्रतिबोध देइ पोताने स्थानकें आव्या. शेठें पण महा नक्तिवंत यझे कुटुंबने कही मूक्युं के, ए गुरुराज ज्यारें निहाने लेवा आवे त्यारे अन्न पाणी नांखी देवानो आग्रह देखाडीने एमने वहोरावजो तो महाफल थरो.

बीजे दिवसें वली आर्यमहागिरिजी पधाखा. तेवारें तेज रीतें शेठना कुटुंबें रूडुं अन्न नांखतो देखाडी देवा मांमयुं, अने विनंति करी के, आ आहार अमारें कोइ खातो नथी, माटे तमे ल्यो. गुरु पण उपयोग देइ, अकल्प जाणीने ते आहार लीधा विनाज पोताने स्थानकें आवी आर्यसुहस्तिने कहेवा लाग्या के, तें महारो विनय कखो, तेथी बधुं अशुज कथुं. तहारा उपदेशें मने श्रावकें निहाने आपवा मांमी. ते अशुद्ध होती. ते सांजलीने आर्यसुहस्ति बोल्या. फरी एवुं नहिं करूं. एम कही आर्यमहागिरिना पग वझे माथुं घालीने अपराध खमाव्यो.

एकदा उज्जयणीने विषे ते बेडु मुनि पधाखा. त्यां जीवितस्वामीनी रथयात्रा ठे, तेथी यद्यपि परिवार घणो होवाथी निन्न निन्न स्थानके उताखा ठे, तो पण यात्रामां सर्व जेगा नीकल्या ठे. एवामां राजमागें संप्रति राजायें तेमने दीठा. त्यारें राजायें विचाखुं के, एवुं में क्यांएक दीतुं ठे. एम उहा पोह करतां राजाने जातिस्मरण ज्ञान उपन्युं. त्यारें गुरु पासे आवी पगे लागी राजा, कहेतो हवो. हे जगवन ! जैनधर्मनुं शुं फल ? गुरु बोल्या, स्वर्ग तथा मोक्ष. फरी पूढ्युं, स्वामिन् ! अव्यक्त सामायिकनुं शुं फल ? गुरु बोल्या, अव्यक्त सामायिकनुं फल राज्यादिक पदवी जाणवी. एम सांजल्युं, एटले राजाने प्रतीति उपनी. तेवारें राजा बोड्यो. मने उजखो ठो ? महारुं शुं

नाम ? गुरु पण उपयोग देइ बोल्या. हुं रूडी रीतें उजखुं बुं. ताहारो पा ठजो जव सांजल. एकदा अमे बेहु गुरुनाइ कोसंबी नगरीयें आव्या. त्यां वस्ती सांकडी हती, अने अमारो परिवार घणो हतो, ते माटे अमे छुदा छुदा स्थानकें उतखा हता अने वली ते काले डुकाल हतो, पण लोकने आहार पाणी आपवानी नक्ति अमारा उपर घणी हती.

एक दिवस एक शेठना घरमां साधु गोचरीयें पेठा. पठवाडैथी एक रांक पण पेठो. साधुने तो .इहा प्रमाणे ते श्रावकें आहारादि वहोराव्या. ते रांकें दीठा. जिह्वा लशने साधु वल्या. त्यारें रांक केडे आवीने जिह्वा मां गतो हवो. साधु बोल्या. अमाराथी तो न अपाय. अमारा गुरु पासे माग्य, त्यारें तेणे पण साधुजनी साथें साथें आवी अमारी पासे आहार माग्यो. साधुयें पण कसुं के, अमारी पासे एणें आहार माग्यो हतो, त्यारें अमे पण ज्ञानना उपयोगें करी तेने जावि शासननो उद्योतक जाणीने कसुं के, जो तुं दीक्षा ले, तो तुज्जे अमे आहार आपियें. ते सांजली रांकें विचाखुं के, कष्टतो हमणा पण निरंतर सहन करुं बुं. तो ते करतां व्रतनुं कष्ट सहन करुं तो घणुंज रूडुं. अने नोजननो लाज पण ठे. एम चिंतवीने दीक्षा लीधी. नूख्यो हतो माटे मोदक पण यथारुचियें स्वाद करीने पेटनरी खाधां के, जेम श्वासोह्वासनो वायु पण पेसी न शके ! तेथी तेज रात्रियें मध्यस्थ परिणामें काल कस्यो. मरीने कुणाल राजाना पुत्रपणें तुं उपन्यो ठे ! ते वात सांजलीने राजा बोळ्यो. तमारा पसायें हुं राज्य पा म्यो. तमें दीक्षा न दीधी होत, तथा जैनधर्म न फरश्यो होत, तो महारी शी गति थात ? ते माटे आ जव अने परजवना तमे उपकारी ठो. तो हवे मुज्जे आज्ञा करो जे आप कहो ते करीने हुं कांश्क अरुणी थावं. गुरु बोल्या. आ लोक अने परलोकने विषे सुखदाइ एवो जैनधर्म ठे ते तुं अंगीकार कसुं. राजा बोळ्यो. अरिहंत ते देव, सुधासु ते गुरु, अने अरिहंतें जाण्यो तें धर्म, ए महारे प्रमाण ठे, पढी पांच अणुव्रत, सात शिक्काव्रत धरतो संप्रति राजा श्रावक थयो. त्रिकाल जिनपूजा करे, साहामी वात्सल्य करे, जीवदयामां तत्पर थको वर्षोवर्ष संघसहित श्रीजिनेश्वरने पूजे, रथयात्रा करे, तेम दीन अनाथने दान देतो, त्रण खंमनो जोक्ता थशने, नरतक्षेत्रने जैनप्रसादें मंमित करतो हवो.

आर्य सुहस्तीजी त्यांज रहेतां कोइक वर्षे संघसहित देहेरानो यात्रोत्सवमांढयो ठे, त्यां निरंतर संघ यात्रा करवा नीकले. त्यारें आर्यसुहस्तीजी आवीने मंढप मध्ये बेसे. तेमना मुख आगल संप्रति राजा लघुशिष्यनी पेठें बेसे. ते चैत्य यात्राने अंते संघे रथयात्रा करवा मांढी. जे कारण माटे यात्रानो उत्सव ते रथयात्रायेंज संपूर्ण आय. ते वखत सुवर्ण, माणि क्यमय सूर्यना रथ सरखो दशे दिशायें अजुवाळुं करतो एवा रथमां श्री अरिहंतनी मूर्ति थापीने नीकल्या. तिहां पूजाविधिना जाण, एवा श्रद्धा वंत श्रावक स्नात्र जणावतां, सुगंधी डव्यें प्रतिमाने विलेपन करतां, मुखे मुखकोश बांधीने मालती शतपत्रादिकनी मालायें पूजा करतां, कृष्णागुरु प्रमुखना धूप उवेखता, आरति उतारता, श्री अरिहंतने नमस्कार करी, आगुआनी पेठें आगल थइ रथने खेंचता हवां. अनेक प्रकारनां वाजिंत्र वाजते, घणी सोहागणी स्त्रीयो धवलमंगल गाते, ए रीतें हाट हाट प्रत्यें घर घर प्रत्यें नित्य पूजा यते, घन सार कुंकुमने उत्तम पाणीयें धरती सिंचते, अनुक्रमें संप्रति राजाने मंदिरे रथ आव्यो. त्यारें रोमराजी विक स्वर करी, अष्टप्रकारी पूजा करी, घणा आनंदपूर्वक राजायें सर्व सामंतने बोलावीने कहुं. जो तमे सार पदार्थनी इत्हा राखताहो, तो सम्यक्त्व ग्रहण करो. जो मने स्वामीपणें मानो ठो, तो श्रमणना उपासक थाउ. महारे तमारा डव्यनुं प्रयोजन नथी. मात्र में कहुं ते प्रमाणे करो. एटले महारुं सर्व मनोवांछित कहुं, एम कही सर्वने पोत पोताना देश प्रत्ये विदाय कख्या. ते पण स्वामीनी जक्ति साधुनी सेवा घणी करता हवा. ते सर्व राजाउयें पोतपोताना देशने विषे रथयात्रा प्रवर्त्तावी. ए रीतें जे प्रांत देश हता, ते पण साधु विहारयोग्य थया. एकदा रात्रियें संप्रतिराजायें विचाखुं के, अनार्य देशमां साधुने विहार करावुं. पढी अनार्य देशना राजाउने बोलावीने कहुं के, जेम मने कर आपो ठो, तेम महारा जे पुरुष आवे, ते कहे तेम करजो, एम कही पोताना पुरुषोने साधुनो वेष पहारावीने अनार्य देशमां मोकल्या. ते त्यां जइ अनार्य लोकोने कहेवा लाग्या के अमने बेतालीश दोष रहित वस्त्र पात्र अन्न पाणी आपो. तथा जैनना शास्त्र जणो. इत्यादिक अमारुं कहुं करशो, तो संप्रति राजाने रीऊ उपजशे. अन्यथा नहि उपजे. ए रीतें ते पुरुषोयें कहुं. ते प्रमाणे ते सर्व करता हवा.

પઠી રાજાયેં ગુરુને પૂઠ્યું. આર્ય દેશની પેઠેં અનાર્ય દેશમાં વિહાર કેમ નથી કરાવતા ! ગુરુ બોલ્યા, અનાર્ય દેશમાં અજ્ઞાનેં કરી રત્નત્રયીનો વધા રો થાય નહી. રાજા બોલ્યા અનાર્ય દેશને વિષે સાધુને વિહાર કરાવો તો તેની ચતુરાઈની માલમ પડે. એમ રાજાના આગ્રહથી કેશક સાધુને આંધ્ર દ્વિડ પ્રમુખ દેશેં વિહાર કરાવ્યો. ત્યાં તે લોકો પણ એ સંપ્રતિ રાજાના પુરુષ આવ્યા હે, એમ જાણી તેમને અશનપાનાદિક શુદ્ધમાન આપતા હવા. એવું અનાર્ય દેશમાં નિરવધ શુદ્ધમાન આહાર મલતો દેખી તે સાધુડ ગુરુની આગલ આવી વિસ્મયની વાત સંજલાવતા હવા. એ રીતે સંપ્રતિ રાજાયેં અનાર્ય દેશને પણ સાધુને વિહારયોગ્ય કહ્યા. વલી રાજાયેં પાઠલા જવનું રાંકપણું સંજારીને ગામને ચારે દરવાજે દાનશાલા મંદાવી. ત્યાં પોતાનો પરનો વહેરો વંચો નથી, ત્યાં સદુ રાંક પ્રમુખને જોજન કરાવતાં જે ઝગરે, તે રાંધણિયા તથા ચાકર વહેંચી લે. એક દિવસ રાજાયેં પૂઠ્યું. ઝગ્યું જોજન કોણ લે હે ? રાંધણિયા પ્રમુખ બોલ્યા. અમેં લેશ્યેં ભૈયેં. રાજા બોલ્યો જે અન્ન પાણી વધે તે નિરવધ આહારના લેનારા મુનિને આપજો. તેનું તમને ડચ્ચ આપીશું. તે પણ રાજાના કહ્યા મુજબ મુનિને આપતા હવા. મુનિ પણ શુદ્ધ જાણી લેતા હવા. વલી રાજાયેં કંદોડને, તેલના વેચનારાને, દહિંના વેચનારાને તથા વસ્ત્રના વેચનારાને બોલાવીને કહ્યું કે, જે કાંડ સાધુને જોડ્યે, તે આપજો તેનું મૂલ્ય હું આપીશ. કાંડ પણ શંકા લાવશો નહી. તેવારેં તે પણ ઘણા હર્ષ પામતા તેમજ કરતા હવા. જેમાટે વાણિયાને તો વસ્તુ વેચાય, એટલે ઘણો હર્ષ થાય.

એ સર્વ વાત આર્ય સુહસ્તીજી સારીપેઠેં જાણે હે, પણ શિષ્યનો રાગ વલવત્તર હે, માટે બોલે નહી. ત્યારેં આર્યમહાગિરિ બોલ્યા. અરે અશુદ્ધ જાણતાં થકાં શું આહાર લ્યો ઠો ? સુહસ્તીજી બોલ્યા “યથા રાજા તથા પ્રજા ” જેમ રાજા રાગેં જક્તિ કરે હે, તેમ લોક પણ તેને અનુયાયી પણેં જક્તિ કરે હે. એ વાત સાંજલીને મહાગિરિજી, આર્યસુહસ્તિ ઉપર કોપ્યા, અને કેહતાહવા કે, તું માયા કરે હે માટે આજથી મહારે અસાંજોગિક પણું હે, આહાર પાણીનો સંબંધ નથી, આપણી નિન્ન સામાચારી થઈ, તેથી તહારો મહારો પંથ પણ જૂદો જાણજે. તે સાંજલીને આર્યસુહસ્તિજી કંપતા થકા બાલકની પેઠેં પગે લાગી હાથ જોડીને કહેવા લાગ્યા. હે જ

गवन् ! हुं अपराधी हुं. मने मिहामि डुक्कडं हो. महारो अपराध खमो. फरी एवुं नही करुं. आर्यमहागिरिजी बोल्या. तहारो शो दोष ठे ? पूर्वे श्री मन्महावीरस्वामी कही गया ठे के, महारा शिष्यनी परंपरामां श्रीस्थूलिङ्गी पढी सामाचारी हानि पामशे. अने श्री स्थूलङ्गीनी पढवाडे तो तीर्थना प्रवर्त्तावनार आपणे बेहु थया. ते माटे तें प्रचुनुं वचन खरुं कयुं. एम कही निन्न सामाचारी असांजोगिकपणुं थापी, उक्कयणीने विषे जीवितस्वामीनी यात्रा करीने, गजाग्रपद पर्वतने विषे अनशन लइ स्वर्गे पधाखा. संप्रति राजा पण श्रावक व्रत पाली देवता थयो. अनुक्रमें मोक्ष जशे. आर्य सुहस्तीजी पण अनुक्रमें अवंतिसुकुमालने प्रतिबोधी, प्रधान शिष्यने गह्व सोंपी, अनशन करीने स्वर्गे पधाखा. ए कथा परिशिष्ट पर्वमां ठे. एरीतें साधु होय, ते तत्त्वने विषे तत्पर होय ॥ इति श्रीसकलसंज्ञानामिनीजालस्थल तिलकायमानपंढितश्रीउत्तमविजयगणेशिष्यपंढितपद्मविजयगणिविरचिते श्रीगौतमकुलकबालावबोधे अष्टमगाथायां चत्वार्युदाहरणानि समाप्तानि ॥

हवे नवमी गाथानो प्रारंज करियें ठियें. तेने पूर्व गाथा साथें ए संबंध ठे के, पूर्व गाथाने अंतें कयुं के, जे सुसाधु होय ते तत्त्वने विषे तत्पर होय, ते सुसाधु तपस्यावंत पण होय, ते तप करीने कृमा करे तो शोना थाय. ते माटे शोजानी वात नवमी गाथामां कहे ठे.

**सोहा जवे उग्गतवस्स खंती, समाहिजोगो
पसमस्स सोहा ॥ नाणं सुजाणं चरणस्स
सोहा, सीसस्स सोहा विणए पवित्ति ॥ ए ॥**

अर्थः—सोहा जवे उग्गतवस्स खंती (उग्गतवस्स के०) उग्र तपस्या वंतने (खंती के०) कृमाथकी (सोहा जवे के०) शोना होय. एटले उग्र तप करे तेनी शोना शी ? एम शिष्यें पूढे थके गुरु बोल्या के, जो कृमा सहित तप करे, तोज शोने. ते उपर सुकोसलमुनिनी कथा कहे ठे.

अयोध्या नगरीयें श्रीऋषभदेवस्वामीना वंशमां कीर्त्तिधर नामें राजा थयो. ते एकदा महोलमां बेठां सूर्यनुं ग्रहण थतुं देखीने वैराग्यनाव नायें विचारवा लाग्यो के, जेम सूर्यनी कृणोकमां आ अवस्था थइ, तेम

सर्व जगत् एज रीतें अनित्य ठे. माटे चारित्र लेवुं ते सारुं. ए विचार चिंतवी ते पोतानो अजिप्राय मंत्रीने कह्यो. मंत्री बोड्यो, पुत्रने राज्ये थापीने संयम ल्यो. ते राजायें मान्युं. अनुक्रमें सुकोसला राणीने सुकोसल नामा पुत्र आव्यो. तेने राज्यतिलक करीने, कीर्तिधर राजायें चारित्र लीधुं. ते मुनि श्रुतान्यास करतां बहुश्रुत थया. अनुक्रमें एकल विहारी थइ तप संयम पालता, ग्रामानुग्रामे विचरता, ठठ अठम दशम, मासखमण चारमासी प्रमुख तप करता, गिरिगुफाने विषे रहेता, अनुक्रमें अयोध्या नगरीयें पधाखा. मासखमणने पारणे नगरी मध्ये गोचरीयें नीकड्या.

ते अवसरे सुकोसला राणीयें जत्तारिने आवता देखीने मनमां विचारुं के, जो महारो कुमर एने देखरो, तो एना कुलनी रीत प्रमाणें ए पण कदापि पोताना बाप सार्थें जतो रहे ! एम चिंतवी सुजटो मोकड्या. ते सुजटें जइ गलुं पकडीने मुनीने काढवा मांमद्या. ते जोइ कुमरनी धाव्य माताने मूर्छा आवी, धरतीयें पडी, तेने शीतल उपचारें करी कुमरें सज्ज करी. तेवारें ते आंसु रेडवा लागी. एटले सुकोसल राजा विनंति करवा लाग्यो. रे माता ! एवडुं दुःख तमे शामाटे करो ठो ? तमने केणें डुहव्यां ? त्यारें ते बोली. हे वत्स ! नगरमां महोटुं पाप थाय ठे. तेथी मने दुःख लाग्युं. जेम पहाड त्रुटी पडे. अथवा समुद्र पृथ्वीने रेल ठेल करे. एवुं पाप नगरमां वर्ते ठे. कुमर कहेवा लाग्यो. हे मात ! एवुं शुं पाप वर्ते ठे ? धाव्य माता बोली. तहारो पिता कीर्तिधर राजर्षि आ नगरमां गोचरी करवा आ व्या हता. तेने देखीने राणी उपड्व करीने कढावे ठे. एवा धाव्यनां वचन सांजलीने सुकोसल राजाना मनमां घणो खेद उपन्यो. तेज वेलायें आख मांथी आंसु रेडतो उघाडे पगें चालतो नगर बहार जइ मुनिने मल्यो. त्यां सुजटोने हांकी काढ्या. ते पण जेम सिंह देखी शीयाल नासे तेम नाठा. साधुनो उपसर्ग टाव्यो. पढी सुकोसल राजा विनंति करवा लाग्यो. हे स्वामिन् ! नगर मध्ये गोचरीने अर्थें पधारो एम कल्युं. परंतु मुनियें तो बीजुं मासखमण कल्युं. तेथी वहोरवा आव्या नही, पण पुत्रने धर्मदेशना दीधी. ते सांजली पुत्रनेपण वैराग्य उपन्युं. तेवारें पोतानी स्त्रीने गर्ज हतो, ते गर्जनेज राज्यें थापीने पोतें चारित्र अंगीकार कल्युं.

ते पिता पुत्रनी जोडी संयम मार्ग पालतां, उग्र तपस्या करतां, मोह

जट साथें संग्राम करता, कहेणी तथा करणी बेहु सरखी राखता, ईयां समिति शोधतां, पगलां देइ धरतीने पवित्र करता, विचरे ठे. मुनिमागें सा वधान रहे ठे. एवा अक्सरें जे वेलायें सुकोसलें चारित्रि लीधुं, ते वेलायें रागें करीने तेनी माता सुकोसलायें उपरथी जंपापात कखो. ते अशुजध्यानं मरण पामीने वाधण अइ. मुनि पण विचरता चित्रकूट पर्वतें आवीघोर तप करता चोमासुं रह्या. अनुक्रमें पारणाने माटे नगर उदेशीने बेहु गोचरी जणी चाब्या. ते समयें ते वाधणें पण तरत अपत्य प्रसव्यां ठे. माटे नूखी थकी विकराल अइ चार दिशें नजर फेरव्यां करे ठे. एवामां ते बे मुनि ने आवता दीठा. मुनियें पण वाधण दीठी. त्पारें कीर्तिधर राजर्षि सुकोसल मुनिने कहेवा लाग्या. हे वत्स ! ए वाधण उठलती फाल मारती आवे ठे. ते उपसर्ग अमारे सहेवो ठे. माटे तमे पठवाडे रहो. अमे आगल थइयुं. सुकोसल मुनि बोल्या. हे तात ! तमें उजा रहो. ए महारा उपर कृपा करो तो हुं महारुं कार्य साधुं. त्पारें कीर्तिधर मुनि बोल्या, हे वत्स ! तमे बाल ठो, वाधण विकराल ठे, माटे ए परिसह तमे केम जीती शक शो ? सुकोसल मुनि बोल्या के, नहाना महोटानुं शुं कारण ठे. मन दृढ करवुं जोइये. ते कारणे पारणामां ए सुखडी मने आपो. एम कहीने पो तें आगल नीकव्यो. वाधणी पण नूखी थकी फाल देती आवी. ते वेलायें सुकोसल मुनियें चार आहारनां पञ्चकाण करीने चोराशी लाख जीवा जोनी खमावी. जेम शूर सुजट संग्राममां चढे, तेम परिसहनी फोजने म होडे जइ अज्या. वाधणी पण मुनिने आपो देइ हेठा पाडी चटचट चमडी चूँटवा लागी, तड तड नसाजाल त्रोटवा लागी, फटफट हाडकां फूटवा मांमथा, रुधिर बहेवा लाग्युं. त्यां सुकोसल मुनि परम संवेगं समतायें परिणम्या. पोतानां कर्म अहियासता हवा. कीर्तिधर पिता पण निजाम ता हवा. अनुक्रमें सुकोसल मुनि शुक्लध्यानं करी, कृपकश्रेणी मांमी, घन घाति कर्मनो ह्य करी, केवलज्ञान पामी, योगारोध करी, चौदमे गुणठा ए शैलेशीकरण करीने परमानंद पद पामता हवा. एकथा रामचरित्रमां ठे.

हवे वाधणी पण मुनिमांस नक्षण करती घणुं घणुं राचती माचती, मुनिना मुख सूधी खावा आवी. त्यां सोनानी रेखा दांते जलकती दीठी. ते पूर्व परिचित देखीने जातिस्मरण पामी, त्पारें पश्चात्ताप करवा लागी

के, हा हा ! में ए कुकर्म कखुं ? जेमाटे में महारा पुत्रने माखो. माखुं पट कवा लागी. है है ! ए कर्मथी हुं केम बूटीश ! ! ! एम चिंतववा लागी. ते अनुमानें कीर्त्तिधर मुनियें जाणुं के, ए कोइक जाति स्मरणादिकें समजी देखाय ठे. एम जाणीने मुनि बोल्या. रे वाघणी ! एम करे खुं थाय ? हवे चार शरणां करी चारे आहारनां पञ्चस्काण कख के, जेथी कर्म बूटे, ते सांजली वाघणी पण अनशन करीने अनुक्रमें देवलोके गइ. कीर्त्तिधरजी पण अनुक्रमें केवलज्ञान पामी मोक्षे गया. ते माटे उग्रतपनी शोजा ते क्कमाठे.

॥ समाहिजोगो पसमस्स सोहा के०) समाधियोग जे ठे तेज, उपश मनी शोजा ठे. ते उपर सुव्रतमुनिनुं उदाहरण कहे ठे.

सुदर्शनपुर नगरें सुजाग नामें गृहपति वसे ठे. तेने सुजसा नामें जार्या ठे. ते स्त्रीजत्तारि बै श्रावक ठे. ते स्त्रीयें सुव्रत नामें पुत्र प्रसव्यो. अनुक्रमें महोठो थयो. ते यौवन अवस्थायें कोइ मुनिनी देशना सांजलीने प्रतिबोध पाम्यो. त्यारें वगर परणेज माता पिताने पूढीने घणा आग्रहथी दीक्षा लीधी. अनुक्रमें गीतार्थ थयो, घणो समतावंत थयो; एकल विहार पडि मा अंगीकार करी. एवा महा समतावंत, धैर्यवंत मुनिने देखी सौधमेंडें देवतानी सजामध्ये प्रशंसा करी के, सुव्रतमुनि पोताना समाधि योगथी को इना चलाव्या चले नही. ते सांजलीने बे देवता अणमानता परीक्षा करवा आव्या. तेणें प्रथमतो अनुकूल उपसर्ग करवा मांम्या. तेमां एक देवता बोड्यो. धन्य ठे सुव्रत अणगार ! जे तमे कुमार थका ब्रह्मचारीपणें दीक्षा लीधी. बीजो देवता बोड्यो. एने खुं वखाणे ठे. एणें तो कुलसंताननो उछे द कखो. माटे ए अधन्य ठे. एवुं सांजळ्युं तो पण ते मुनि समाधियोगमां रह्या. वली देवतायें ते मुनिनां माता पिताने विषयने विषे आसक्त रहेला देखाज्या. तोपण समाधियोगमां रह्या. वली देवतायें मातापिताने मा रवा मांम्यां, त्यारें मातापितायें करुणस्वरें रोवा मांम्युं, तोपण मुनि समाधीमां रह्या. पढी दिव्य स्त्री विकुर्वीने विच्रम विलास सहित मुनिने जोवा मांम्युं. दीर्घ निसासा नांखीने मुनिने आलिंगन देवा मांम्युं. तो पण पोताना समाधियोगथी चल्या नही. एम समाधियोगमां रहेता केवलज्ञान पाम्या. अनुक्रमें मोक्षे गया. इति आवश्यकनिर्युक्तो योगसंग्रहे कथा ॥

॥ नाणं सुजाणं चरणस्स सोहा (नाणं के०) ज्ञान तथा (सुजाणं के०)

શુનધ્યાન, તેજ પુષ્પજૂતિ આચાર્યની પેરેં (ચરણસ્સ કે૦) ચારિત્રની (સોહા કે૦) શોના છે. તે પુષ્પજૂતિ આચાર્યની કથા કહે છે.

સિંધુવર્ધન નગરને વિષે મુંઝવિક નામેં રાજા હતો. ત્યાં પુષ્પજૂતિ નામા આચાર્ય બહુશ્રુત મહાગુણવંત હોતા હવા. તે આચાર્યેં રાજાને પ્રતિબોધી ને શ્રાવક કહ્યો છે. તે આચાર્યને પુષ્પમિત્ર નામેં શિષ્ય છે. તે બહુશ્રુત છે પણ ક્રિયા વ્યવહારેં શિથિલ છે. તે માટે આચાર્યથી જૂદો રહે છે. સુખમાં કાલ ગમાવે છે. એક દિવસેં તે આચાર્ય, સૂક્ષ્મધ્યાનમાં પેસવાની ઇચ્છા કરે છે. પણ તે મહાપ્રાણ ધ્યાન સરખું છે. તે ધ્યાનમાં રહ્યા થકાં ચેતના છે કે નથી એવું પણ જાણવામાં ન આવે, એવું તે પ્રબલધ્યાન છે. વળી તે આચાર્યની પાસે જેટલા શિષ્ય છે, તે સઘલાયે અબહુશ્રુત છે. તેમાટે આચાર્યેં પુષ્પમિત્ર શિષ્યને બહુશ્રુત જાણીને બોલાવીને કહ્યું કે, મહારે ધ્યાનમાં પ્રવેશ કરવો છે. માટે તું પાસે રહેતો પ્રવેશ કરું. તે ચેલેં પણ અંગીકાર કહ્યું. પછી એકાંતે ઝરડામાં બેસી આચાર્યેં ધ્યાન કરવા માંડ્યું. જે કોઈ આવે તેને તે પુષ્પમિત્ર માંહે આવવા ન દીયે, અને કહે કે, તમે ઇહાં રહીનેજ આચાર્યને વંદના કરો. આચાર્યજીતો કાર્યમાં વ્યાકુલ છે. એમ કેટલાક દિવસ ગયે થકે સાધુ માંહોમાંહિ વિચારવા લાગ્યા કે, પૂજ્યજી શું કરતાં હશે ? તેમાં એક સાધુયેં જણે જોયું પણ આચાર્ય અંશમાત્ર ચલે નહી, અને બોલે પણ નહી. તે જોઈ તેણે આવી સર્વ સાધુને સંજલાવ્યું. તે સર્વ રુઠાથકા પુષ્પમિત્રને કહેતા હવા કે, જો જો ! આચાર્ય તો કાલ પામ્યા છે. તેમ બતા તું અમને કેમ નથી કહેતો ? પુષ્પમિત્રેં કહ્યું આચાર્ય કાલ પામ્યા નથી, પણ ધ્યાનધ્યાય છે. માટે આચાર્યને ધ્યાનમાં વ્યાધાત ન કરો. ત્યારેં તે બોલ્યા, એ તહારું ધૂર્તપણું છે. જે માટે આચાર્ય લક્ષણવંતા છે. તેને તું વેતાલ સાધના કરનારો મલ્યો છે. અને અમને તું ઠગે છે. એ રીતેં સર્વ સાધુ તે પુષ્પમિત્ર સાથેં ક્લેશ કરવા લાગ્યા. અનુક્રમેં રાજાને તેડી લાવ્યા. અને કહ્યું કે, હે રાજન્ જૂઝ આચાર્ય કાલ પામ્યા છે તેને પરંવવા દેતા નથી. રાજાયેં પણ આચાર્યને રૂઢીરીતેં જોયા અને નિર્ધાર કહ્યો કે, આચાર્ય કાલ પામ્યા છે. તેવારેં પુષ્પમિત્રની અવજ્ઞા કરીને શિબિકા બનાવી. હવે આચાર્યેં પૂર્વે પુષ્પમિત્રને કહી મૂક્યું છે કે, અગ્નિપ્રમુખનો મહા ઝપ ડવ થયો જાણે તો મહારો અંગૂઠો સ્પર્શજે. તે સંકેત સંજારીને આચાર્યનો

અંગુઠો ફરશ્યો. એટલે આચાર્ય જાગૃત થઈ બોલ્યા. મને ધ્યાનમાં વ્યાધાત કેમ કહ્યો ? પુષ્પમિત્ર બોલ્યો. તમારા શિષ્યોયે વ્યાધાત કહ્યો છે. ત્યારે તે આચાર્યે શિષ્યોને ટકનો દીધો. જે એ તમે રૂઢું ન કહ્યું. ઇત્યાદિ કથા આવશ્યક નિર્યુક્તિમાં છે, તે માટે ચારિત્રની શોના તે જ્ઞાનધ્યાને છે.

॥ સીસસ્સ સોહા વિણે પવિત્તિ (વિણે કે૦) જે વિનય ગુણમાં (પવિત્તિ કે૦) પ્રવૃત્તિ કરવી તેજ (સીસસ્સ કે૦) શિષ્યની (સોહા કે૦) શોના છે. એટલે વિનયને વિષે પ્રવર્તવું, તેજ શિષ્યની શોના જાણવી. માટે શ્રી ઉત્તરાધ્યયન મધ્યે પ્રથમ વિનય અધ્યયને ઉદાહરણ કહ્યું છે. તે કહે છે.

ઝજ્ઞેણી નામા નગરીને વિષે અંબરૂપિ નામે બ્રાહ્મણ વસે છે. તેને માલુંગા નામે નાર્યા છે તે બેદુ શ્રાવક છે. તેને નિંબક નામે પુત્ર છે. અનુક્રમે માલુંગાર્યે કાલ કહ્યો. તે જોઈ પિતા પુત્ર બેદુને વૈરાગ્ય ઉપન્યું. તેવારે બેદુ જણે કોઈક આચાર્ય પાસે દીક્ષા લીધી. પણ તેમાં ઢોકરો હુર્વિનીત છે. માટે સમાધિ લઈ બેઠેલાની જગાને કાંટું કરી સ્વોદે, કાલગ્રહણની ક્રિયા કરતાં ઠીંકે, એમ કાલ ગમાવે, સર્વ સામાચારી વિપરીત આચરે. ત્યારે સર્વ સાધુયે મલી આચાર્યને વિનંતિ કરી કે, તમે એ નિંબકને રાખો, અથવા અમને રાખો. જે માટે નિંબક રહેશે તો, અમે સર્વ ચાલ્યા જઈશું. તે સાંજલી આચાર્યે નિંબકને કાઢી મૂક્યો. પિતા પણ પુત્રના રાગે સાર્યે નીકલ્યો. તે બેદુ કોઈ બીજા આચાર્યની સમીપે જઈને રહ્યા. ત્યાં પણ ઢોકરાને અપલક્ષણો જાણી કાઢી મૂક્યો. એમ ઝજ્ઞેણીમાં પાંચસે સંઘાડામાં તે બેદુ પિતા પુત્ર ફર્યા, પણ ક્યાંહિ ટકી શક્યા નહી. એક દિવસ પિતા પુત્ર બહારજૂમિકાર્યે ગયા છે, ત્યાં પિતા રુદન કરવા લાગ્યો. ત્યારે પુત્ર બોલ્યો. શા માટે રડો છો ? તમેજ મહારું નામ નિંબક દીધું છે પિતા બોલ્યો. મેં સાર્યક નામ દીધું, તદ્વારા હુષ્કૃતે કરી હું પણ ક્યાંય સ્થાનક પામતો નથી.

હવે આચાર્ય પાસે પણ જઈ ન શકે, ત્યાં પણ કોઈ વિશ્વાસ ન કરે. ત્યારે પુત્ર બોલ્યો. હે પિતા હવે એકવાર કોઈક ડ્યાનકે જગ્યા ગવેષો. તે સાંજલી બાપ બોલ્યો. જો તું વિનીત થાય તો હું જગ્યા સ્વોલું. નિંબક બોલ્યો. હવે હું વિનીત થશ. તે સાંજલી વલી મૂલ આચાર્ય પાસે આવ્યા. એ ટલે સર્વ સાધુ ઢોજના પામ્યા. તેમને તેના પિતાયે કહ્યું હવે એ મહારો પુત્ર અન્યાય નહી કરે. તો પણ તે સાધુ માને નહી. ત્યારે આચાર્ય બોલ્યા. હે

आर्यो ! एम न करो. हाल तो ए आपणी पासैं प्राहुणा थका रहेसो. ते आजकाल बे दिवस रहीने जसो. एम करीने बेहु जण रह्या.

हवे ते चेजो पडिलेहण वेलायें पडिलेहण करे, उच्चारप्रस्त्रवणनूमिका बहार पडिलेहे, इत्यादिक सर्व सिद्धांतोक्त सामाचारी करतो सर्व साधुने रीज उपजावी, अनुक्रमें उज्जयणी नगरी मांहेला पांचसैं उपासराना सर्व साधुउ मलीने ते निंबकने अमृतना आंबा सरखो माने. ज्यां जाय त्यांथी नीकलवा न दीये. एवो मद्ध्यं थयो, महाविनयवंत थयो, घणी यश कीर्त्ति वृद्धि पामी. एम शिष्यनी शोना ते विनयमां प्रवृत्ति करवाथी आय इति निंबककथा आवश्यकवृत्तौयोगसंग्रहे इति सकलसज्जानामिनीजालस्थलतिल कायमानपंढितश्रीउत्तमविजयगणिशिष्यपंढितपद्मविजयगणिविरचिते श्रीगौतमकुलकबालावबोधे नवमगाथायां चत्वार्युदाहरणानि समाप्तानि ॥ ९ ॥

हवे दशमी गाथानो प्रारंज करियें ठैयें. तेने पूर्वगाथासाथें ए संबंध ठे. जे पूर्वे चार प्रकारनी शोना कही, अने इहां पण जे गुणें करी शो जे, ते गुण बतावे ठे. ए संबंधें करी आवी जे दशमी गाथा ते कहे ठे.

**अनूसणो सोहइ बंजयारी, अकिंचणो
सोहइ दिरकधारी ॥ बुद्धीजुउ सोहइ राय
मंती, लज्जाजुउ सोहइ एगपत्ति ॥ १० ॥**

अर्थ:-“अनूसणो सोहइ बंजयारी (बंजयारी के०) जे ब्रह्मचारी ठे, ते (अनूसणो के०) जुषण एटले आनरण तेणें करी रहित होय तो पण (सोहइ के०) शोने ठे. एटले ब्रह्मचारी पुरुष अनूषण विना पण शोने ठे. ते उपर हरिकेशी अणगारनुं उदाहरण कहे ठे.

मथुरा नगरीना शंख नामे राजायें धर्म सांजली चारित्र लीधुं. ते ए कदा विहार करतां गजपुर नगरें गया. नगरीना मार्गनी वचमां आव्या. त्यां स्वजावेंज धरती अत्यंत उल्ल ठे. जेथी चाली न शकाय, पण ते साधु अजाणतां सोमदेव नामे पुरोहितनें मार्ग पूठता हवा. त्यारें पुरोहितें हां सीमां तेज मार्ग बताव्यो. साधु ते मार्गें चाव्या. साधुना तपना प्रजावें

માર્ગ શીતલ થયો. તે વ્યતિકર પુરોહિતેં ગોચે બેઠાં જોયું, તેવારેં વિચારવા લાગ્યો. કેમેં સાધુની આશાતના કરી. પઠી યદ્યાનમાં જડ સાધુને કહેવા લાગ્યો, સ્વામિન્ ! મેં પાપકર્મ કહ્યું તેથી કેમ ભૂટીશ ? સાધુ બોલ્યા, દીક્ષા લ્યો, તે સાંજલી દીક્ષા લીધી, દીક્ષા પાલી, પરંતુ જાતિમદ કહ્યો. તેથી મરણ પામીને દેવલોકેં ગયો. ત્યાંથી ચ્યવીને, મૃતગંગા કાંઠે બલકોટેં હરિકેશી ચંદ્રાલનો સ્વામી છે, તેને ગોરી તથા ગંધારી નામેં બે ચાર્યા છે, તેમાં ગોરીની કૂચે ઉપન્યો. તેણીયેં સ્વપ્નમાં વસંતમાસ દીગો. ફલ્યો ફૂલ્યો આંબો દીગો. પ્રજાતે સ્વપ્ન પાઠકોને તેનું ફલ પૂઠ્યું. તે બોલ્યા. તહારે મહાત્મા પુત્ર થજો. અનુક્રમેં પુત્ર આવ્યો. પૂર્વજવના મદને દોષેં કરી શરીરે કાલો મહાવિરૂપ થયો. બલ એવું નામ દીધું. જંમણશીલ ક્લેશ કરે. કોડનું કહ્યું સ્વમે નહી.

એકદા વસંતનો કાંશક ઉત્સવ છે, તેથી સદુ જેગા થડ જમે છે, મદિરા પ્રમુખ પિયે છે, બલને તો ઉદ્ધંઠ જાણીને વેગલો કાઢી મૂક્યો છે, તે પણ વેગલો બેઠો જુએ છે. એવામાં સહસાત્કારેં એક સર્પ નીકલ્યો. તેને સર્વેં મલીને માલ્યો ! એવામાં વલી બીજો જેરુંમ સર્પ નીકલ્યો. તેને સદુયેં નિર્વિષ જાણીને જીવતો મૂક્યો. તે દેશીને બલને ચિંતા ઉપની કે, અહો ! પોતાના દોષેં કરીને જીવ ક્લેશનો જાગી થાય છે !! તે માટે જડક થવું, તે જ રૂઢું છે. જે જડક હોય તે જડ પામે. જે કારણે વિપસહિત સર્પ હતો તે હણાયો. અને એ બીજો સર્પ નિર્વિષ હતો તો તેને જીવતો મૂકી દીધો. ॥ યતઃ ॥ જદા એવ હોયવં, પાવડ જદાણિ જદઉ ॥ સવિસો હસુડ સપ્પો, જેરુંમો તલ્લ મુચ્છડ ॥ ૧ ॥ એમ વિચારતો પોતાની મેલેં પ્રતિબોધ પામ્યો. જાતિસ્મરણ જ્ઞાન ઉપન્યું, તેવારેં દીક્ષા લીધી. વિહાર કરતાં વણારશી નગરીને વિષે તિંડુક નામે યદ્યાને પહોતા. ત્યાં ઠઠ અઠમાદિક તપ કરતા મંદિક નામે યદ્દને દેહેરે રહ્યા, તપને પ્રજાવેં તે યદ્દ અત્યંત મુનિનો રાગી થયો. એકદા ત્યાં બીજો પ્રાહુણો યદ્દ આવ્યો. તેણેં મંદિકને કહ્યું, મહારા વનને વિષે તમે હમણાં કેમ નથી આવતા ? મંદિક યદ્દ બોલ્યો, હું મુનિની સેવામાં હું. એમના ગુણેં આવર્જ્યોથકો બીજે ઠેકાણે જડ શક તો નથી. તે સાંજલીને પ્રાહુણો યદ્દ મુનિનો રાગી થયો. પ્રાહુણા યદ્દેં મંદિકને કહ્યું. એવા મુનિનો મહારા વનમાં ઘણા ઉતર્યા છે. ચાલો ત્યાં જડને સેવા કરિયેં. એમ કહીને બેહુ જણ ત્યાં ગયા. ત્યાં રહેજા મુનિને વિ

कथा करता तथा प्रमादने विषे तत्पर थका दीठा. ते कारणे ते मुनिथी विरक्त थइने ते यहु पाठो फरी हरिकेशी बज मुनि पासे आवी प्रणाम करीने निरंतर सेवा करतो रह्यो. एकदा वणारशीना धणी कौशलिक राजा नी जडा एवे नामें दीकरी ठे, ते अनेक परिवारें परिवरी, पूजानी सा मग्री लेइने त्यां आवी. तेणें ते यहुनी प्रतिमाने पूजीने पढी प्रदक्षिणा देतां जेनुं शरीर मलिन अने वस्त्र पण मलिन एवो, महाकुरूपी मुनि दी गो. ते देखीने शुशुकार कस्यो. यहुं विचाखुं के, मुनिने तिरस्कार करे ठे. ते माटे एने शिखामण देवी जोइयें. पढी तेजवेला यहु तेना शरीरमां पे गो. तेथी ते कन्या असमंजस बोलवा लागी. तेने दासीउयें उपाडीने घेर लावी. राजायें घणाज मंत्रवादी तथा वैद्य बोलाव्या. तेणें आवी अनेक औषधोपचार कस्या, पण गुण विशेष कांइ न थयो.

हवे तेने मुखे यहु संक्रमीने स्पष्टपणें बोड्यो. एणें महारा देहेरामां रह्यो जे मुनि तेनी निंदा करी ठे. ते माटे ते साधुनुं पाणिग्रहण करे तो एना शरीरमांथी नीकलुं. राजायें विचाखुं के, ऋषिपत्नी थइने पण जो जी वती रहे तो सारुं. तेथी राजायें ते वचन अंगीकार कस्युं. त्यारें कुमरी साजी थइ. हवे राजा पण कुमरीने सर्व अलंकार पहेरावी विवाहनां उ पकरण लेइ घणा आमंवरसहित यहुने देहेरे लाव्या. त्यां मुनिने पगे लगाडीने विनंति करवा लाग्या के, हे मुनि ! महारी कन्यानुं पाणिग्रहण करो. मुनि बोड्या हे जइ ! ए निंदित वातें सखुं ! साधु तो स्त्री साथें ए क वसतीमां पण वसे नही. वली सिद्धिरूप नारीनो रागी. एवो जे साधु ते अशुचियें पूर्ण शरीर वाली एवी स्त्रीने केम इठे ? एम कस्युं.

पण ते यहुं ऋषिनुं शरीर ढांकीने नवुं शरीर विकुर्विने कन्यानुं पाणिग्रहण कस्युं. संपूर्ण रात्रि त्यां रही. प्रजातें यहु दूर थयो. त्यारें स्वप्नावि करूपें कन्या देखी ते प्रत्यें मुनि बोड्या, रे जइ हुं संयमी मन वचन का यायें स्त्रीनो संग न करूं. में तहारुं पाणिग्रहण पण नथी कस्युं. पण महारा जक्तिवंत जे यहु ते तने विमंबना करे ठे. तें यहु हमणां दूर गयो ठे, ते माटे तुं वेगली रहे. ते सांजलीने ते जडा परणवानी वातने स्वप्ननी पेठें मानती खेद करती घेर गइ. राजाने सर्व व्यतिकर कह्यो. ते वेलायें राजा पासे रुद्रदेव नामें पुरोहित बेगो हतो ते बोड्यो. हे राजन् ! ए ऋषि

પત્ની યતિયેં મૂકી માટે બ્રાહ્મણને આપો. ત્યારેં રાજાયેં પુરોહિતનેંજ આપી. તે સાથેં વિપયસુખ જોગવતાં કેટલોક કાલ ગયો. હવે યજ્ઞકરવાનો ઇચ્છક થઈ પુરોહિતેં તેને યજ્ઞપત્ની કરી. તે યજ્ઞમંત્રપે દેશાંતર થકી ઘણા વિપ્ર જેગા થયા છે. તેને માટે જોજનસામગ્રી તૈયાર કરી છે. તે અવસરેં તે મુનિ પણ ગોચરીયેં નમતા યજ્ઞ મંત્રપે આવ્યા. ત્યારેં પુરોહિતેં, હરિકેશી બલને કહ્યું. રે તું ઇહાં ક્યાં આવ્યો ? અતિ બીહામણો, વર્ણે કાલો, દેખાતો, વિકરાલ ધુલેં સ્વરહયું શરીર, દર્શન કરવા અયોગ્ય, તે શી આશાયેં ઇહાં આવ્યો છે ? જા ન જર આગલથી ! કેમ ઝનો રહ્યો છે ? ત્યારેં તે યજ્ઞ નક્તિયેં કરી મુનિના શરીરમાં પેસીને બોલ્યો. હું શ્રમણ સંયતિ, બ્રહ્મચારી, પરિગ્રહથી નિવત્ત્યોં, રાં ધવું પ્રમુખ ન કરું, પરને અર્થેં જે અન્ન નીપન્યું હોય, તેમાં વધ્યું હોય તેની નિહા લેવું. તે અન્નને અર્થેં ઇહાં યજ્ઞવાડામાં આવ્યો હું. વલી દીન અનાથને આપો ઠો. ઘેવર, શાલિ, દાલ પ્રમુખ પ્રત્યક્ષ પળેં તયાર છે. અને હું યાચ વેજ આજીવિકા કરું હું. એવું જાણીને અંતપ્રાંત આહાર મને તપસ્વીને આપો. ત્યારેં વિપ્ર બોલ્યા. આ અવલ સુંદર જોજન બ્રાહ્મણેં પોતાને અર્થેં રાંધ્યું છે. તે માત્ર બ્રાહ્મણનેંજ આપિયેં, પણ બીજાકોંને ન આપિયેં તો તે ઉત્તમ અન્ન તુજને કેમ અપાય ? તેમાટે કેમ ઝનો છે. તું તહારે માર્ગેં જા. સાધુ બોલ્યો. કર્ષણી ધાન્ય વાવે છે. તે નીચી ધરતીયેં પણ વાવે, અને ઝંચી ધરતીયેં પણ વાવે. તેમ તમે જોપણ નીચી ધરતીસરસા ઠો. તોપણ મને ઝંચી ધરતીસમાન જાણીને આપો. અને પુણ્યક્ષેત્ર જાણીને આરાધો. બ્રાહ્મણ બોલ્યા. પુણ્યક્ષેત્ર અમે જાણિયેં ભિયેં. જ્યાં વાવ્યું થકું ઘણું નીપજે. તે તો જે બ્રાહ્મણજાતિ વિદ્યાયેં કરી સહિત છે તેજ ક્ષેત્ર ઘણું મનોહર છે. તેને આપ્યાં ઘણું ઝગે. ત્યારેં વલી મુનિ બોલ્યો. જેને ક્રોધ હોય, માન હોય, હિંસા હોય, તથા જે જૂતું બોલે, વગર આપ્યું લે, પરિગ્રહ રાખે, તે બ્રાહ્મણજાતિ વિદ્યા હીન જાણવા, તે બ્રાહ્મણને પાપક્ષેત્ર જાણવા. જો બ્રાહ્મણો ! તમેતો વેદનો માત્ર નાર વહો ઠો, અર્થ નથી જાણતા, અને વેદ નણો ઠો. તે માટે ઝંચ નીચ ઘેર ફરીને જે નિહા લે છે, તે મુનિ ઉત્તમ ક્ષેત્ર જાણજો. ત્યારેં વિદ્યાર્થી બ્રાહ્મણ બોલ્યા. અરે અમે પાસે રહ્યા થકાં પણ તું અમારા ઝપા ધ્યાયના સામું બોલે છે ? તે માટે એ અન્ન પાળી સર્વ વિણશી જાઉં. પણ તને નહિ આપિયેં. મુનિ બોલ્યા, હું પાંચ સમિતેં સમિતો, ત્રણ ગુપ્તેં ગુપ્તો, સમા

धिवंत, पांच इंडिय जीतनारो हुं तेने जो तमे ए दोपरहित अन्नपाणी नहि आपो तो आ यइनुं फल शुं पामशो ?

हवे उपाध्याय बोव्यो. अरे कोइ ठात्र अध्यापक अग्निपासे वेठो होय ते ए यतिने वांसनी लाकडी कोठ प्रमुख फलें करी मारीने गले पकडीने काढी मूको. एवां अध्यापकनां वचन सांजलीने घणा कुमरो जुवान ठात्र दंमं करी, वेत्रं करी, कोरडें करीने ते यतिने ताडना करवा लाग्या. एवा अवसरें नडा नामें राजकुमरी ते मुनिने मारता देखीने क्रोधमां आवेला कुमरोने उपशमाववा माटे कहेवा लागी के, मुऊने, देवताने बलात्कारें रा जायें एने आपी हती, पण एणें मने ठांमी दीधी. इह्मी पण नही. एवो ए ऋषि ठे. ए उग्रतपनो धणी महात्मा जितेंडिय, संयमी, ब्रह्मचारी, महाय शवंत, महामहिमावंत, घोरव्रती, डुकरव्रतवंत, घोरं पराक्रमी, कषायादि कनो जीतनार एवो ठे. एनी हेलना न करो. अपमान न द्यो. रखे तम ने तप तेजें करी बालीने राख करे ! एवां नडानां वचन सांजलीने ते य ऋषिनुं वैयावृत्य करवाने अर्थे घणा देवताने परिवारें परिवख्यो उपसर्ग ना करनारा कुमरोने निवारतो हवो. ते यहुना किंकरदेवो आकाशमां बिहामणे रूपें रह्या थकां कुमरोने लोही वमता करता हवा. ते देखीने नडा, ब्राह्मण प्रत्यें कहेती हवी के, अरे ! तमे नखें करीने पर्वत खणो ठो. दातें करीने लोढुं चावो ठो. पगेंकरी अग्निने हणो ठो. आ जिहुने अपमान देता एटलावानां करो ठो. वली ए आशीविष सर्पसरखा ठे, जेथी मरण पामियें. जेम पतंगियानी श्रेणी अग्निमां जंपापात करे, अने मरण पामे, तेम तमे जिहुने जोजन अवसरे दंड करो ठो. तेथी मरण ठूकडुं करो ठो. ते माटे जो धन अने जीवितव्यनी इह्मा करो ठे, तो सर्व परिवार सहित मस्तक नमावीने ए ऋषिनुं स्मरण करो. नहिं तो ए को प्यो थको सर्व लोकने बालीने राख करशे. हवे त्यां सघला कुमर, वांका चुंका थइ. हाथ पढोला करी, पड्या ठे, आंखो फटकारी करे ठे, मुखें लोही व मे ठे, मुख उंचा रही गया ठे, जीज तथा आंखो बहार नीकली ठे, बां हो लांबी करी पड्या ठे, हालता चालता नथी. एवा कुमरोना हाल देखीने ते ब्राह्मण चिंतावंत, विमनस्क, महाखेदवंत थयो. अहो ! ए केम साजा थशे ! एम विचारीने जार्यासहित ऋषिने संतोष उपजावतो हवो.

रूपिने कहेवा लाग्यो, हे जगवन् ! ए ठात्र सर्व बाज ठे. एमणें मूढपणें करी तथा अज्ञानपणें करीने जें तमारी हेजना करी, निंदा करी ते खमो. रूपीश्वर तो महाप्रसादवंत होय, पण क्रोध करवा तत्पर न होय. ते सांजलीने मुनि बोल्या. पूर्वे पण महारामां क्रोध न हतो, अने हमणा पण न थी, तेम हवे पढी पण क्रोध करीश नही, परंतु महारी वैयावृत्य करनारा यद्दें ए कुमरोने हण्णा ठे. ते सांजली उपाध्यायप्रमुख बोल्या. तमे शास्त्रार्थना जाण तथा रुडीरीतें यतिधर्मना पालक थका कोप करो नही, तमे महाप्रज्ञावंत ठो. ते कारणथी तमारा चरणे अमे सर्व मलाने शरणे आव्या ठीये. तमे पूजवा योग्य ठतां अमे तमने पूज्या नही. माटे अमारो अपराध खमीने शालि, सालणां प्रमुख अमारे घणुं अन्न ठे. ते अमारा उपगारने अर्थें वहीरो. एवो तेनो आग्रह जाणीने मासखमणने पारणे ते महात्मा जात पाणी लेता हवा. ते वेला सुगंध पाणीनी तथा सुगंध फूलनी वृष्टि थइ. वली वसुधारा (सोनैयानी) वृष्टि थइ. देवतायें देव छुडंजी वगाडी. आकाशने विपे “अहो दाणं महा दाणं” एवा शब्द थया. ते जोइ ब्राह्मण हर्ष पामीने कहेता हवा के, ए साक्षात् तपनो महिमा देखाय ठे. जातिनो विशेष कांइ देखातो नथी. जे माटे हरिकेशी बज चं मालनो पुत्र तेनी एवी साक्षात् रुद्धि देखियें ठैयें.

हवे मुनि कहे ठे. हे ब्राह्मणो ! तमारे यज्ञ करतां अग्निनो आरंज कर वो युक्त नथी. तथा पाणीयें करी शुद्ध थाउ ठो, ते बाह्य शुद्धि ठे. ते बाह्य शुद्धिने तत्त्वना जाण नथी मानता. वली माज, यज्ञनो थंज, तृणां, काष्ठ जे जेगां करो ठो, सांजे अने प्रजाते पाणीना कोगला करो ठो, ते सर्व प्राण नूतनी हिंसा करो ठो, एम करता फरी पाप करो ठो, ते सांजली ब्राह्मण पूढे ठे के, त्यारें अमो यज्ञने अर्थें केम चालियें ? अमे पापथकी वेगला केम थइयें ? हे यद्दपूजित मुनि ! तत्त्वना जाण ! तमे रूडो यज्ञ के वीरीतें थाय ते कहो ? मुनि बोल्या. जे ठकायनो आरंज न करे, मृषा न बोले, अदत्त न लिये, स्त्रीनो संग न करे, परिग्रह न राखे, क्रोध मान माया अने लोच न करे, इंद्रियो दमीने यज्ञने अर्थें प्रवर्त्ते, वली सर्व आश्रव ने संवरे, जीववानी आशा अणकरता जे पोतानी कायाने वोसिरावे, उप

સર્ગસહિત શ્રુશ્રૂષા અણકરતા કર્મરૂપ શત્રુ તેજ મહોટો છે યજ્ઞ જેને એવો યજ્ઞ તે ઉત્તમ યજ્ઞ છે, તે યજ્ઞ તમે કરો.

ત્યારે તે વિપ્રો મુનિને પૂછતા હવા કે, તમારે એ યજ્ઞમાં અગ્નિ કયો છે ? તથા અગ્નિ યાપિયે તે સ્થાનક કયું છે ? તમારે હોમ કરતાં ચાટુડીથી ઘી પ્રમુખ સિંચવાને ચાટુડી પ્રમુખ કયી છે ? તમારે અગ્નિ સંધૂકવાને ઢાળા નો ગોર કયો છે ? તમારે સ્વીજડા પ્રમુખનાં ઇંધણાં કયાં છે ? તમારે શાંતિ કોણ છે ? કે જેણે કરી ઉપડવ ટલે. તમારે હોમવાનો વિધિ શો છે ? તે સર્વ કહો ?

મુનિ ઉત્તર કહે છે. અમારે બારજેદનું તપ તે અગ્નિ છે. અગ્નિનું સ્થાનક તે જીવ છે. મન વચન કાયાના યોગ તે ચાટુડી છે. શરીર તે ગોર છે. કર્મ તે ઇંધણ છે. સંયમ યોગ તે શાંતિ છે. એ વિધિયેં અમે યજ્ઞ કરિયેં થૈયેં.

વલી બ્રાહ્મણ અન્યંતર સ્નાન શુદ્ધિ પૂછે છે. હે મુનિ ! તમારે સ્નાન કરવાનો ઇહ કોણ છે ? તમારે સંસાર સમુદ્ર તરવાને તીર્થ કોણ છે ? પાપ ઉપશમાવે એવું પુણ્યક્ષેત્ર શાંતિતીર્થ કોણ છે ? શાને વિષે નાહ્યા થકા કર્મરૂપ રજ પરિહારો થો ? એ વાત અમે સાંજલવા ઇચ્છિયેં ત્રિયેં માટે કહો.

મુનિ ઉત્તર કહે છે. હિંસારહિત ધર્મ તે અમારે ઇહ છે, બ્રહ્મચર્યરૂપ શાંતિ તે તીર્થ છે, તે તીર્થ કેવું છે ? તો કે, મિષ્ટ્યાત્વાદિકેં મહોલું નથી, જીવને વિષે જે નિર્મલ લેશ્યા તેણે કરી તે નિર્મલ છે, જેને વિષે ન્હાયો થકો જીવ, નિર્મલ વિશુદ્ધિયેં કલંકરહિત પરમ શીતલનૂત અણે સર્વ દોષને ઢાંમે, એ સ્નાન તીર્થકરેં કહ્યું છે. મુનિને એ સ્નાન ઘણું પ્રશસ્ત છે. એને વિષે સ્નાન કરી મહારૂપિ શુદ્ધ નિર્મલ અણે ઉત્તમ સ્થાનને વિષે પહોતા. એટલે સિદ્ધિ વચ્ચા. તે માટે એ હરિકેશી મુનિને રૂપ પણ ન હતું, નૂપણ પણ ન હતાં, પરંતુ બ્રહ્મચારી પુરુષ હોવાથી ઘણું શોજતા હવા. એ કથા શ્રી ઉત્તરાધ્યયન સૂત્રના બારમા અધ્યયને છે.

॥ અર્કિંચણો સોહૃદિસ્કધારી (દિસ્કધારી કે) જે દીક્ષાધારી સાધુ, તે (અર્કિંચણો કે) અર્કિંચન એટલે પરિગ્રહરહિતપણે કરીને (સોહૃદ કે) શોજે છે. તે ઉપર કરકંમૂ પ્રત્યેક બુદ્ધની કથા કહે છે.

॥ યતઃ ॥ કરકંમૂ કલિંગેસુ, પંચાલેસુ ય હુમ્મુહો ॥ નમિરાયા વિદેહેસુ, ગંધારેસુ ય નિગ્ગઃ ॥ ૧ ॥ વસજે ય ઇંદકેજ, વલણ અંબેય પુષ્પિણે બોહી ॥ કરકંમૂ હુમ્મુહસા, નમિસ્સ ગંધાર રમ્મો અ ॥ ૨ ॥ એનો અર્થ કથા જાણવો.

॥ ચંપાનગરીનો દધિવાહન રાજા તેની પદ્માવતી નામેં રાણી છે. તે ચેડા મહારાજાની પુત્રી છે. એકદાં તેને ગર્જને પ્રજાવેં દોહલો ઉપન્યો કે, રાજાનાં વસ્ત્ર હું પહેરું. રાજા મને ઠત્ર ધરે, અને ઉદ્યાનમાં ક્રીડા કરું. રાજા તે દોહોલો પૂરવા માટે રાણીને હાથી ઉપર બેસાડીને ઉદ્યાનમાં ચાલ્યો. એવામાં વર્ષાનો પ્રારંજ થયો છે, તેના યોગેં માટીની ગંધ આવવાથી, હાથી મદોન્મત્ત થયો થકો વનજળી દોડતો હવો, તેની પઠવાડે કોઈ પહોંચી શક્યો નહીં. હાથી થણો દૂર અટવીમાં ગયો. એવામાં વેગલેથી એક વડ દેખીને રાજા રાણી પ્રત્યેં કહેતો હવો કે, હાથી વડતલેં યડ્ને જશે. માટે વડની શાખા પકડી લેજો, જેવારેં વડ આવ્યો તેવારેં રાજાયેં તો શાખા પકડી લીધી પણ રાણી શાખાને પકડી શકી નહીં, તેથી રાણીને જ્યાં કોઈ મનુષ્યે પણ ન મલે તેવી અટવીમાં હાથી લેઈ ગયો. એવામાં તે હાથીયેં એક ફહ દીઠો. ત્યારેં તૃષાવંત થયો થકો જલકેલિ કરવા લાગ્યો. રાણી પણ હલવે હલવે ઉતરીને માર્ગે અજાણતી થકી સાગારી પચ્ચરકાણ કરીને એક દિશિ જળી ચાલી. આગલ જતાં રાણીને એક તાપસ મલ્યો. તે બોલ્યો રે વત્સ ! તું કોણ ઠો ? રાણી બોલી. હું ચેડામહારાજાની પુત્રી હું. અને દધિવાહન રાજાની નાર્યા હું. મને હાથી અપહરી લાવ્યો છે. તે તાપસ ચેડામહારાજાનો ગોત્રિઉં હતો, માટે રાણીને ઘણી આશ્વાસના કરી ને વનફલ ખાવાને આણી આપ્યાં. કેટલાક દિવસ ત્યાં રહ્યા પઠી તાપસેં રાણીની સાથેં ચાલીને તે અટવી ડલંઘાવીને તાપસ બોલ્યો. હવે હલેં સ્વેહેલી ધરતી આવી માટે મહારાથી ચલાય નહીં એ અમારો આચાર નથી, માટે તમે એ માર્ગેં ચાલ્યા જજો, આગલ દંતપુર નગર આવજો. તે સાંજલીને રાણી દંતપુરે ગઈ, ત્યાં સાધ્વી પાસે દીક્ષા લીધી, પણ ગર્જની વાત સાધ્વીને કહી નહીં. પરંતુ સાધ્વીજીયેં ઉધાનની વાત જાણીને રાણીને એકાંત જગામાં રાખી. અનુક્રમેં પુત્ર આવ્યો. ત્યારેં રાત્રિયેં તે બાલકના કંઠે નામાં કિત મુડા થાપી રત્નકંબલેં વિંટીને સ્મશાને મૂક્યો. તે બાલકને સ્મશાનના રાખવાલા ચંપાલેં લેઈને પોતાની સ્ત્રીને આપ્યો. રાણીયેં સાધ્વીજીને કહ્યું કે, પુત્ર મુણ્લો આવ્યો, માટે પરઠવ્યો છે, એમ સમજાવીને પોતેં ચંપા લણી સાથેં સખીપણું કરીને નિત્ય પુત્રને જોવા જાય.

તે બાલક વધતો થકો બાલકો સાથેં રમતાં રમતાં એમ કહે કે, હું ત

मारो राजा बुं, माटे मने कर आपो. ते दंममां जे मने खरज आवे ते खरज खणो. तेथी करकंमू एवं नाम पड्युं. साध्वीनो ते बालकनी उपर राग घ णो हतो, तेथी सुंदर मोदक जिह्यामां लावीने बालकने आपे. एम करतां ते जुवान थयो. एटले स्मशाननी रखवाली करवा जाय.

एवामां एक दिवसे बे साधु त्यां आवी चढ्या. तेणें त्यां वंशनी जा लीमां एक वंश उजो दीतो. त्यारें ते बेमां एक सामुद्रिक लक्षणनो जाण ठे, ते लघु साधुने कहेवा लाग्यो के, जो ए बालक आ वंशना दंमने चार आंगल वधवा देशने पढी ले, तो राजा थाय. तै वचन करकंमूयें सांज द्युं. तथा एक ब्राह्मणें पण सांजद्युं. ते ब्राह्मण मुनिनुं वचन सत्य मानतो उतावलो चार आंगल धरती खोदी दंम कापीने लेइ गयो. ते देखीने करकंमूयें पण ते ब्राह्मणपासेंथी लाकडी जोंटावी लीधी. तेवारें ते ब्राह्मण नगरीमां पंचातीयाने एकठा करीने कहेवा लाग्यो के, महारी लाकडी चंमाल पुत्र पासेथी अपावो. बालकें कहुं महारी स्मशान जूमि ठे, माटे हुं नहिं आपुं. पंचातीयें कहुं, हे विप्र तुं बीजा लाकडी ले. विप्रें कहुं महारे तो एज लाकडीनो खप ठे. कारणिया बालकने पूढवा लाग्या. तुं लाकडी केम नथी आपतो ? बालक बोड्यो. ए दंमना प्रजावथी हुं राजा थइश. ते सांजली कारणिया हसीने बोड्या के, ज्यारें तुजने राज्य मले, त्यारें ए ब्राह्मणने एक गाम आपजे. ते वचन बालकें अंगीकार कहुं. पढी ब्राह्मणें बीजा ब्राह्मणो एकठा करीने कुमरने मारवानो उपाय कखो, ते वात चंमालें सांजली. तेवारें तेना मा बाप ठोराने लेइने त्रणे जण नागां. अनुक्रमें कांचनपुरे गयां. नगरनी बाहेर ते चंमालपुत्र.सूतो ठे, हवे त्यां अपुत्रियो राजा मरण पाय्यो ठे, तेथी पंचें मली अश्व अधिवास्यो ठे. तेणें ज्यां बालक सूतो ठे, त्यां आवीने हेपारव कखो, त्यारें लक्षणना जाण पुरुषें आवीने जोयुं तो लक्षणवंतो बालक जाण्यो. जय जय शब्द थयो. बालक उठयो. तेने घोडा उपरें बेसाख्यो. पण चंमाल जाणीने ब्राह्मणोयें नगरमां पेसवा अटकाव्युं. तेवारें करकंमूयें वज्रनी पेटें ते वासना दंमने हाथमां लीधो. एटले ते दंम अग्निजेवो जाज्वल्यमान दीसवा लाग्यो. ते जोइ सर्व ब्राह्मण बीहीना थका नाशी गया. करकंमूने सद्दुयें मली राज्यें बेसाज्यो. त्यां वाडवस्थानकवासी जे चंमालो हता, ते सर्वने राजा

यें ब्राह्मण कखो. जे मार्ग राजा चलावे, ते चाले ॥ यतः ॥ दधिवाहनपुत्रे
ए, राजा च करकंमूना ॥ वाटस्थानकवास्तव्या, श्रंमाला ब्राह्मणीकृताः ॥ १ ॥

हवे करकंमू राज्य पाय्यो ते सांजली ब्राह्मण आवी गाम मागवा ला
ग्यो. राजा बोळ्यो, तहारी इत्ता आवे ते गाम माग्य. विप्र बोळ्यो महारुं
घर चंपानगरीयें ठे, माटे त्यां एक गाम आपो. त्यारें करकंमू राजायें चं
पापुरीनो राजा पोतानो पितां हतो तेने लख्युं के, ए ब्राह्मणने महोटुं गाम
तमारी धरतीमां आपजो. अने तेने बदले तमे कहो ते एक गाम अथवा
नगर महारी धरतीमांथी तमने आपुं. जे कारणे देतां लेतां स्नेह घणो व
धे. ॥ यतः ॥ ददाति प्रतिगृह्णाति, गुप्तमाख्याति जल्पति ॥ जुंके नोजयते
चैव, पट्टविधं प्रीतिलक्षणम् ॥ १ ॥ ते लेख वांचीने दधिवाहन राजा को
प्यो थको बोळ्यो, जे. ए चंमालने पोताना आत्मानि खबर नथी. अने म
हारी उपर कागल लखे ठे. ते सांजली दूत पाठो जइने करकंमूने संजलावतो
हवो. करकंमू पण सर्व लश्कर लेइ अहंकारे जइने चंपा नगरी वींटतो हवो.

बेहु राजाने घोर युद्ध अथवा लाग्युं तेवारें साध्वी करकंमू पासे जइ ए
कांते तेडीने कहेवा लागी के, ए राजा तहारो पिता ठे. ते सांजली कर
कंमूयें चंमाल माबापने पूठ्युं, तेणें पण यथार्थ वात कही. नामांकित
मुद्रा तथा रत्नकंबल देखाड्युं, ते जोइने साध्वीने कहेवा लाग्यो, हे माता !
हुंतो अहंकारथी पाठो न वलुं. त्यारें साध्वी चंपापुरीयें राजाना महोल
मां गयां, तेमने सहुयें उलख्यां. नमस्कार कखो, दासीउं रोवा लागी, ते
सांजलीने राजापण त्यां आय्यो, साध्वीने गर्जनी वात पूठी, साध्वी बो
ळ्यां, जेणें आ नगरीनो रोध कखो ठे, ते तहारो पुत्र ठे, ते सांजली रा
जा हर्षित थइ पुत्रने मळ्यो, महोत्सव कखो, पठी राजा, बेहु राज्य कर
कंमूने आपीने पोतें चारित्र लेतो हवो.

ते करकंमू राजाने प्रायें गोकुल घणा प्रिय हतां. एक दिवस शरत्कालें
एक वाठडो घणो सुंदर उज्ज्वलवर्णे दीगो. ते वेलायें हुकम कखो के, ए
वाठडानी माताने दोहोशो नही. सर्व दूध वाठडाने पीवा देजो. तेम बीजुं
दूध पण एने पीवरावजो, गौरखवालें पण तेमज कखुं. अनुक्रमें ते बलद घणो
डुधर थयो. राजा देखीने घणो हरख्यो. एकदा घणा काले गोकुल जोवा
गयो. त्यां ते वृषजने बीजा पाडा पराजव करता देखीने राजायें गोवालने

पूठयुं के, ते वृषज क्वां ठे ? गोपालें ते वृषज देखाज्यो. घणो घरडो थयो दीठो. ते देखीराजाने वैराग्य उपन्युं. जातिस्मरण ज्ञान उपन्युं. यदाह नाप्यकारः ॥ सेयं सुजायं सुविहितसंगं, जो पासिया वसजं गोठमप्रे ॥ रिद्धि अरिद्धिं समुपेहियाणं, कलिंगराया विसमिस्क धम्मं ॥ १ ॥ गोष्ठंगणमप्रेढं, कि य सदेण जस्स जयंति ॥ दिता वि दरिय वसजा, सुतिस्कसिंगा समञ्जा वि ॥ २ ॥ पोरायण गयदप्पो, गलंतनयणो चलंतवसुतुठो ॥ सो चेवइ मो वसजो, पट्टय परिघट्टणं सहइ ॥ ३ ॥ अर्थः—श्वेत, उज्ज्वल, सुजात, गर्जदोषें रहित, रूडां वहेंच्या बरोबर शीगडां ठे जेनां, एवो जे वृषज तेने गोष्ठ मध्ये, गोकुल मध्ये देखीने राजा चिंतवणा करे ठे के, जेना टंकित शब्द (नांकार शब्द) सांजलीने बीजा दर्पवता. तीक्ष्णजृंगवाला एवा स मर्थ बलद पण नासता हवा. ते बलीवर्द पुराणिक घरडो गतदर्प एटले गयो ठे मद जेनो, तथा नेत्र गलतां ठे, अने होठ चलतां ठे, एवो थ को पाडाना पराजव सहे ठे. ए रीतें रुद्धि पण विपरीत ठे. धिक्कार पडो संसारने ! सर्व प्राणीनी एज स्थिति ठे. ते माटे ए संसारें सयुं. एम वि चारीने करकंमू प्रतिबोध पाम्या. दीक्षा लेइने विहार करता हवा ॥ १ ॥

हवे बीजा द्विमुख प्रत्येकबुद्धनी कथा कहे ठेः—

॥ पांचालनामा देशने विषे कांपिछपुरे द्विमुख नामें राजा हतो. तेणें ए कदा, लोके पूजिजतो एवो इंध्वज अनेक लघु ध्वजायें परिवस्यो दीठो. वली तेज इंध्वज पड्यो थको तेना उपर लोक लघुनीति वडीनीति करतां दुर्गंध सहित दीठो. तेथी द्विमुख राजाने पण वैराग्य उपन्युं, जातिस्मरण ज्ञान पामी दीक्षा लेइने विचरता हवा ॥ २ ॥ यदाह नाप्यकारः ॥ जो इंदकेव सुअलंकियंतं, दंष्ट्रं पडंतं पविलुप्पमाणं ॥ रिद्धिं अरिद्धिं समुपेहियाणं, पंचालराया विसमिस्क धम्मं ॥ १ ॥

॥ हवे त्रीजो प्रत्येकबुद्ध नमि नामें राजा हतो, एकदा तेना शरीरें महा दाह रोग उपन्यो. ते दाहनी उपशांतिने अर्थे राणीयो चंदन घसवा लागी. घसतां थकां तेनां कंकणनो खडखडाट थाय. ते राजाने काने खमाय न ही. त्यारें राणीयोयें वलय उतारीने मात्र एकेकुं वलय राख्युं. तेथी खडखडाट मटी गयो. राजायें पूठयुं के, हवे खडखडाट केम नथी थतो ?

त्यारें पासैं बेठेला जनोयें कहुं के, महाराज ! राणीयोयें एकेकुं बलय राखीने बीजा बलय सर्व उतारी मूक्यां ठे. ते सांजलीने राजाने एकत्वजाव ना आवी. विचाखुं के, एकाकीपणामांज सुख देखाय ठे !!! बहुमां खड बड देखाय ठे. एम चिंतवतां जातिस्मरणज्ञान उपन्युं. वैराग्य पामी दी ह्वा जेइने विचरता ह्वा. यदाह नाप्यकारः ॥ बहुयाण सदयं सुच्चा, एक स्सय असदयं ॥ वलयाण नमीराया, निस्कंतो महिलाहिवो ॥ ३ ॥

हवे चोथा प्रत्येकबुद्धनी कथा कहे ठे.

॥ गंधार देशने विपे सिंहपुर नामे नगरे निग्गइ नामें राजा हतो. ते एक दा राजपाटियें नीकव्यो ठे. त्यां एक फल्यो फूल्यो आंबो दीतो. तेमांथी एक मांजर राजामें लीधी. पठवाडे लश्कर आव्युं. तेणें पण कोइयें पत्र कोइयें मांजर लीधी. एम अनुक्रमें पठवाडे तुंगो लाकडो रह्यो. रयवाडी थी पाठा बलतां राजायें सेवकोने पूठ्युं के, ते आंबो क्यां गयो ? मंत्री बो ल्यो. हे राजन् ! तमे एक मांजर लीधी. त्यार पठी सेनाना लोकोयें पत्रा दिक लेतां लेतां एवो काष्ठना थंननूत आंबो रह्यो. राजा विचारवा ला ग्यो. राज्य पण ए रीतनुं ठे. ज्यां सूधी रुद्धि त्यां सूधी शोन्ने. एम वैराग्य पामी व्रत अंगीकार करी निर्मम थका विहार करता ह्वा, तथाचाह नाप्य सुधांजोनिधिकारः ॥ जो चूअरुस्कं तु मणानिरामं, समंजरीपल्लवपुष्पचित्तं ॥ रिद्धिं अरिद्धिं समुपेहियाणं, गंधारराया विसमिस्क धम्मं ॥ १ ॥

ए रीतें चारे साधु विहार करता क्कितिप्रतिष्ठित मगरे चार द्वारनुं देव कुल ठे, त्यां आवी चढया. पूर्वदिशिद्वारे करकंमू पेठा. दक्षिणदिशि द्वारे द्विमुख पेठा. पश्चिम दिशि द्वारे नमिराजर्षि पेठा अने उत्तर दिशि द्वारे निग्गइ पेठा. देवतायें विचाखुं के, एके रूपिने पुंठ केम देउं ? एम विचारीने चार मुख कख्या. हवे ते करकंमूने बाल अवस्था थकी खरज घणी ठे, माटे तेने खणवाने अर्थें एक पंजो राख्यो ठे. तेणें करी कान खणी पाठो गोपव्यो. ते देखीने द्विमुख, साधु करकंमूने कहेता ह्वा ॥ यतः ॥ जया रज्जं परिचज्जं, पुरं अंतोउरं तद्वा ॥ लवमेयं परिचज्जं, संचयं किं करेसिमं ॥ १ ॥ अर्थः—जो राज्य, पुर, अंतोउर सर्व ठाम्युं तो आ संशय शो करो ठो ? ते सां जलीने करकंमूयें जवाब दीधो नहीं. एटलें नमिराजरूपी, द्विमुख प्रत्ये बो ल्या ॥ यतः ॥ जया ते पेइए रज्जे, कया किञ्चं करा बहु ॥ तेसिं किञ्चं प

रिचङ्ग, अङ्ग कङ्गपरो नव ॥ १ ॥ अर्थः—ज्यारें पिता संबंधियो राज्यने विषे कामना करनारा घणा, चाकर कखा ते सर्वनो त्याग करीने आज नि रर्थक अन्यदोषचिंतक तमे शामाटे थाउ ठो ? इति ॥ त्यारें गंधारदेशना वासी निग्गइ नामे मुनि, नमिराजरूपि प्रत्ये बोल्या ॥ यतः ॥ जया सवं परिचङ्ग, सुखाय घडसी नवं ॥ परं गरीहसी कीस, अत्तनिस्स सकारए ॥ ॥ १ ॥ अर्थः—जो सर्व तजीने मोक्षने अर्थे उजमाल थया ठो, त्यारें आत्माने निःश्रेयस जे मोक्ष तेना कारक एवा जे तमे ते पारकी गर्हा जे निंदा ते कां करो ठो ? ए त्रणे मुनिना वचन सांजलीने करकंमूजी बोल्या ॥ यतः ॥ मुक्कमग्गं पवन्नेसु, सादूसु वंजयारिसु ॥ अहियं निवारंते, न दोसं वत्तुमरिहसि ॥ १ ॥ अर्थः—मोक्ष मार्गने पाम्या एवा साधु ब्रह्मचारीने विषे अहित अर्थने निवारतां दोष कहेवा योग्यं नथी. ॥ रुसउ वा परो मा वा, विसं वा परियत्तउ ॥ नासियवा हिया नासा, सपरकगुणकारिया ॥ १ ॥ अर्थः—अन्य रुसो अथवा न रुसो अथवा विष परावर्त्त थाउं; पण हितकारी, आत्माने गुणकारी एवी जापा कहेवी. इत्यादिक कहेतां करकं मूयें पण सर्व परव्युं. एम गुरु मुखें सांजलियें ठियें. माटे कांइ न राखुं ए साधुनी शोना ठे ॥ इति श्री आवश्यक निर्युक्तौ योगसंग्रहे ॥

॥ अर्थः—बुद्धीजुउ सोहइ रायमंती. (रायमंती के०) राजानो मंत्री एटले प्रधान, ते (बुद्धीजुउ के०) बुद्धियें करी युक्त होय, त्यारेंज (सोहइ के०) शो जे ठे. एटले बुद्धियुक्त प्रधानें करी राजा शोने ठे. ते उपर अजयकुमारादिक अनेकनी कथाउं ठे, ते प्रसिद्ध ठे, माटे इहां कल्पकनो दृष्टांत लिखियें ठियें.

पामलिपुर नगरने विषे उदायी राजा राज्य करे ठे. पण ते वर्षोवर्ष कटकाइ करे, तेवारें सर्व राजाने तेडावे ते माटे सर्व राजा खेद पाम्या थका मनमां विकल्प कखां करे के, केमे करी उदायी राजा मरे तो ठीक थाय. एवा अवसरे कोइक राजानो कांइक अपराध थयो, एटले उदायी राजायें तेनुं राज्य हरी लीधुं. तेवारें ते राजानो दीकरो नासतो उल्लिखिणी यें जइ चंद्रप्रद्योत राजानी सेवा करतां ते कुबुद्धिनो धणी राजाने कहेवा लाग्यो के, उदायीने हुं मारुं; पण तमे सखाइ थजो. चंद्रप्रद्योतने अंगीकार कखुं. त्यारें ते पण पामलिपुर नगरे गयो. मारवाना घणाये ठिइ जुए पण ठिइ पामे नहि. परंतु साधुने राजानी पासे जता देखीने ते पण कपटी

સાધુ થયો. તેણે સર્વ સાધુના વિનયાદિક કરવે કરી સર્વને વશ કહ્યા.

ઠ્ઠદારી રાજા પણ આઠમ ચૌદશે પૌષધ કરે ઢે, આચાર્ય પણ ધર્મ કથા સંજલાવવા રાજા પાસે જાય. ંક દિવસ સંધ્યા સમયે આચાર્યે ચે લાને કહ્યું. ંપધિ લ્યો. રાજા પાસે જવું ઢે. તે સાંજલીને તત્કાલ તેણે ંપધિ લેડને કંકલોહની પાલી પણ સાથે ઢાની લીધી. આચાર્ય રાજકુલે ગયા. ધર્મકથા કંઢી. અનુક્રમે પોરિસી જણાવીને આચાર્ય તથા રાજા સ ઢું સૂતા ઢે, તે વચ્ચત ચેલો ંઠીને રાજાને ગલે ઢરી મૂકી બહાર નીક લ્યો, ચોકીયાતે પણ સાધુ જાણી રોક્યો નહીં. તેથી તે કપટી ંતિ જતો રહ્યો.

અનુક્રમે ંઠદારી રાજાના શરીરનું રુધિર, ગુરુના સંધારે આવ્યું. ગુરુયે ંઠીને રાજાને જોયા. રાજા મરણ પામ્યા જાણીને ગુરુ વિચારવા લાગ્યા કે, ઢું જીવતો રંઢું તો લોકમાં કહેવાશે કે, ગુરુયે રાજાને મરાવીને ચે લાને નસાડી મૂક્યો. ંમ શાસનમાં ંઢ્ઢાહ થશે. તે વેલા ગુરુયે આલોડ પઢિક્કમી સર્વ જીવને ચમાવી તેજ પાલી પોતાને ગલે મૂકી. પ્રાતઃકાલે રાજા તથા ગુરુ બેઢુજણ મરણ પામ્યા ઢેઢીને લોક વિચારતા હવા કે, કોડ્ક ઘાતક પુરુષ ઢલે કરી બેઢુને મારી ગયો. પઢી બેઢુનો સંસ્કાર ક લ્યો. રાજા અપુત્રિયો ઢે, માટે રાજ્યયોગ્ય પુરુષ પામવા અશ્વને અધિવાસ ના કરીને નગરમધ્યે તથા નગરબહાર ફેરવે ઢે. તે અવસરે ંક નાપિતે પ્રાતઃકાલે ંવું સ્વપ્ન ઢીતું. જે મહારે આંતરઢેં કરી પામલિપુર નગર વીં ઢ્યું ઢે. તેણે તે સ્વપ્નનું ફલ સ્વપ્નના જાણ ંપાધ્યાયને પૂઢ્યું. ંપાધ્યાયે પણ તેને પોતાને ઘેર લાવીને ન્હવરાલ્યો. પઢી પોતાની ઢીકરી પરણાવી ઢીધી.

હવે તે અશ્વ પણ જમતો જમતો જ્યાં નાપિત ઢે, ત્યાં આલ્યો. નાપિ ત સામો રહીને હેષારવ કરવા લાગ્યો. ત્યારે પ્રધાન લોકો તે નાપિતને ઢી પતો ઢેઢીને રાજ્યને વિષે આપતા હવા. પણ રાજલોક તેને નાપિત જાણી ને અમરે કરી તેવો તેનો વિનય ન કરતા હવા. તે જોડ તે નાપિત નંઢ, સુજટોને કહેવા લાગ્યો કે અહો સુજટો ! ં લોકને પકડો. ંવું સાંજ લીને તે સુજટો પરસ્પર સામુ જોડને હસતા હવા. તેવારે નંઢ નાપિત સ જાયે લેપ્યમયી ંટલે જીતે ચિત્રિત પુરુષોની સાહામું જોયું. કે તત્કાલ તે લેપ્યમય બે પુરુષ હાથમાં ચઢ્ગ લેડ ઘાવતા હવા. તેને જોડ કેડ્ક નાશી ગયા. કેડ્કને માલ્યા. તે ઢેઢીને સર્વ પ્રધાન પાગીયા રાજાને ચમાવીને વિ

नय बहुमान करता हवा. हवे ते राजाने प्रधान कोइ नथी, तेने खोले ठे.

एवा अवसरे ते नगरने बहार एक कपिल नामें ब्राह्मण वसे ठे. एक दिवसें सांज समयें कोइ साधु विहार करता त्यां आव्या. असुर वेला हो वाथी गाममां जवाय नही. एम जाणी तें साधु कपिल अग्निहोत्रना घर ने विषेज रह्या. त्यां ब्राह्मणें विचारुं के, कांश्क प्रश्न पूढुं, जे ए कांइ स मजे ठे ? एम जाणी जे जे प्रश्न पूढ्यां ते ते सर्वना उत्तर साधुयें कह्यां. त्यारें कपिल श्रावक थयो. एम केटलाक दिवस गया. पढी साधुयें विहार कखो. एकदा बीजा साधु एने घेर चोमासुं रह्या. एवामां कपिलने एक पुत्र आव्यो. तेने जन्मतांज व्यंतरी वलगी ठे. एवामां साधु पात्राने का प देता हता, ते पाणीना हेठल कपिलें, ठोकरो लावीने धखो. तेना प्रजा वें व्यंतरी नाठी. ते जोइ कपिल पण धर्ममां थिरं थयो. पढी जे कारणे पि ता धर्मे थिर थया ते ते कारणे करी ते पुत्रनुं नाम कल्पक एवुं दीधुं. अनु क्रमें तेनी माता पिता कालधर्म पाम्या. कल्पक महोटीं थयो. चौद विद्या नो जाण थयो. एवामां त्यां एक ब्राह्मण वसे ठे. तेने एक पुत्री ठे ते ज लोदर रोगिणी ठे. तेथी तेने वर मलतो नथी. ते ब्राह्मणें कोइक उपायें कल्पकने ते कन्या आपवामाटे आंगणे कूड खोदी तेमां कन्याने मूकी.

एवामां कल्पक मार्गमां चाव्यो जाय ठे, तेने जोइ ब्राह्मणें पोकार क खो. जोकल्पक ! कन्या कूआमां पडी ठे, माटे जे काढे तेनी ए कन्या. ते सांजलीने कल्पक दयायें करी दोडतो आवीने ते कन्याने खेंची काढतो हवो. तेवारें ब्राह्मणें कहुं ए कन्या तमारी थइ, माटे तमे परणो. कल्प क पण लोकना अपवादथी बीहीतो थको ते कन्याने परणीने पढी औष धने योगें रूपें रतिसरखी नीरोगी ते कन्याने करी मूकी.

हवे कल्पक महा संतोषी, कोइनुं दान इहे नही, विद्यार्थी आवे तेने न णावे, एम अनेक ठात्रें परिवस्यो चाले. ते वात राजायें सांजली के, कल्प क महाबुद्धिवंत ठे. माटे तेडावीने कहुं के, तुं मंत्रीपदवी ले, कल्पकें कहुं, मंत्रीने तो लोचने वरें पाप करवा पडे, अने हुं तो जोजन तथा वस्त्र टाली अधिक परिग्रह पण राखतो नथी. ए वात सांजलीने राजायें विचारुं के, ए कांश्क वांकमां आवे तो महारी वात मानशे. पढी राजा तेना ठिइ जोवा लाग्यो, पण प्रायें महोटा पुरुषने ठिइ होय नही. मा

टे ठिड् जड्युं नही. त्पारें राजायें कल्पकना वस्त्रनो धोनारो धोबी हता, तेने बोलावीने कहुं के, कल्पकनां वस्त्र धोइने पाठा आपीश नही. ते धोबी पण राजानी आझा प्रमाण करीने घेर गयो. एकदा कौमुदीमहोत्सव व ठूकडो आव्यो. त्पारें कल्पकनी स्त्रीयें कल्पकने कहुं. राजाना धोबी पासे महारुं वस्त्र धोवरावी आपो. जेम ते चोखां वस्त्र थाय. ते धूपीने कौमुदीमहोत्सवना पर्वमां पहेरुं. ते सांजली कल्पकें विचाखुं के, धोबी जा डाने लोचें, कौमुदीमहोत्सव ठूकडो ठे माटे मने वस्त्र नही आपे, तो हायें करीने क्लेश वेचातो लेवो पडो. एम चिंतवी स्त्रीनुं वचन उवेखी मूक्युं. जे पंमित लोक होय ते स्त्रीने आधीन होय नही. तथापि स्त्रीयें अति आग्रह करवायी कल्पकें ते धोबीने वस्त्र धोवा आप्यां. कारण के, स्त्रियोनो, बालकनो, राजानो, अनें मूर्खनो, कदाग्रह पण बलवंत ठे.

हवे पर्वदिवस आव्यो, त्पारें कल्पक, धोबीने घेर वस्त्र लेवा आव्यो, पण धोबीने राजानी आझा नथी, माटे आपे नही. केहे के, आजतो जाउं काल आवजो. ए रीतें वायदा करे. एम जेम लहेणीयात देणीयात ने घेर जाय, तेम नित्य धोबीने घेर वस्त्र लेवा जाय, एम करतां वे वर्ष वही गयां, पण धोबी वस्त्र आपे नही. जे माटे अतिहमा ते पराजवनुं स्थानक थाय. जय विना प्रीति न होय. एम विचारीने त्रीजे वपें धोबीने घेर जइने कल्पक बोळ्यो. तुं चोर ठो. महारां वस्त्र तुजने जड्यां पण जो तहारा रुधिरें वस्त्र रंगीने लेउं, तो हुं कल्पक खरो जाण जे. अन्यदा रातना समयने विषे ते कल्पक विद्यासाधक पुरुषनी पेटें साहसिक थको गुप्त ठरी राखीने धोबीने घेर गयो. चुकुटी चढावी महा कोपवंत अइने धोबीने कहेवा लाग्यो. रे डुष्ट ! तहारे घेर में चाकरनी पेटें फेरा खाधा. हवे वस्त्र आपे ठे के नही ? ते धोबी पण कल्पकने राक्षससरखो जयंक र देखीने पोतानी स्त्रीने कहेवा लाग्यो. एनां वस्त्र आप्य. तेम धोबणें पण वस्त्र प्रकट करी देखाड्यां. त्पारें कल्पकें ठरी काढीने धोबीना पेटमां मारी. जेम कोशें करी धरतीने विदारीयें तेम धोबीनुं पेट विदाखुं. तेना रुधिरें करी वस्त्र रंगी लीधा. ते जोइ धोबण बुंवारव करती बोली. रे शुं अमने मारे ठे ? राजानी आझायें एटला दिवस तुजने वस्त्र नही आप्यां, ते सांजलीने कल्पक संच्रांत थको विचारवा लाग्यो. अहो ! राजानुं वचन

में न मान्युं, माटे ए श्यो प्रपंच राजायें कखो ठे? हवे में धोबीने माखो. ए अपराधें राजाना पुरुष मने लेइ जशे. माटे तेथी पहेलांज हुं राजानी पासे जाउं. एम निरधारीने राजानी पासें गयो. तेने नंदराजायें पण घणा आनंदसहित आदर आप्यो. राजा इंगिताकारनो जाण होवाथी कल्पकने अनिलाषसहित जाणीने प्रार्थना करी के, तमे अमात्यपदवी ल्यो. कल्पकें पण पोताना अपराधनुं औपध जाणीने, राजानुं वचन मान्युं. जे माटे बुद्धिवंत होय ते अवसरना जाण होय.

हवे नंदराजा पोताने कृतकृत्य मानतो, कल्पकं सार्थें वातो करतो थ को, संदेहनी वातो पूठेठे. कल्पक पण राजाना सर्व संदेह नांगेठे. ए वामां तिहां धोबीयो सर्व एकठा यइने पोकार करता आव्या. तेणें कल्प कने गौरवता सहित राजानी पासे वेठेलो दीगो. ते जोइ धोबी पोत पोता ने घेर गया. राजायें पूर्वला सर्व अमात्य टालीने एक कल्पकने महामंत्री कखो. कल्पक पण अनेक उपाय करीने नंदराजाने धरती अने लक्ष्मी अपा वतो हवो. राजानो पण जसवाद घणो होतो हवो. हवे पूर्वला मंत्री कल्पक उपर घणो द्वेष धरे, कल्पकनां ठल खोजे. ते डुष्टमंत्रियोयें कल्पकना घरनी दासीने वस्त्रादिक आपीने वश करी लीधी. तेने कल्पकना घरनी खबर नित्य पूठे. दासी पण लोचे करीने कल्पकना घरनी सर्व वात तेमने कहेती रहे.

हवे कल्पकने घणा पुत्र ठे. जे माटे जैनशासनीने प्रायें घणा पुत्र हो य. एकदा कल्पकने पुत्रनुं विवाहमंगल करवुं ठे, माटे राजाने अंतेश्वर सहित घेर तेडवांनी इह्वा करे ठे. ते राजाने आपवा सारु मुकुट ठत्र चामरा दिक कराववा मांमथा ठे. बीजी पण राजाने योग्य वस्तु करावे ठे. ते सर्व वात दासीयें पूर्वला मंत्रीयो आगल कही. तेणें पण ठल पामीने राजाने कहुं, हे स्वामिन् ! तमारा लेखें अमे कशा कामना नथी. तो पण अमे स्वामिना नक्तिवंता ठियें, हितवांठक ठियें, कुलवंत ठियें, माटे हितनी वात कहियें ठियें. तमारो वहालो मंत्रीश्वर जे कल्पक, तेणें जे वात मांमी ठे, ते सां चलो. तेणें पोताने घेर ठत्रचामरादिक राजालंकार कराववा मांमथा ठे. ए टली वाततो अमें कही. तेनो आशयतो तमे महाराज जाणो. जे माटे बुद्धि वंत पुरुषने एक सिद्ध जोवामां आवे तो सर्व रांध्यानी खबर पडी जाय. अमे महाराजनुं लूण खाइने सर्व महोटा थया ठियें, ते माटे कहियें ठियें,

पण कल्पकनी ईर्ष्यायें नथी कहेता. कदाचित् आपएम जाणो के, ए मत्सरें करी कहेते, तो चरपुरुष मूकीने खबर करावो.

ते सांजली राजायें पण चरने जोवा मोकल्या. तेणें तेमज दीतुं. आनीने राजाने सर्व कहुं. तेवारें राजायें पण कल्पकने कुटुंबसहित अंधारा कूआमां उताखो. तेने खावा माटे एक सेइ कोइवा अने एक नेकरवो पाणीनो कूवामां मूक्यो. त्यारें थोडुं अन्न देखीने कल्पक बोळ्यो. आपणने एक सिद्ध सिद्ध जागे आवशे, परंतु कोलियानी तो वात शी? अने कवल तो शत संख्यायें होय त्यारें उदर पूर्ण थाय. अने सिद्ध प्रमाण खातां तो सर्व मरी जइयुं. ते माटे जे कोइ मंत्रिपदनुं वैर वालवा समर्थ होय, ते एकज जण ए अन्न पाणी वावरो. त्यारें सर्व कुटुंब मलीने कहेवा लाग्युं के, वैर वालवातो तमे समर्थ ठो, बीजो कोइ नथी. ते माटे तमे एकला वावरो. ते सांजली कल्पक ते अन्न वावरे. बीजा सर्व कुटुंबना माणसतो अन्न नशन करी देवलोके गया. ते अवसरें सामंत राजायें जाण्युं के कूपमां रहेतां कल्पकनो अज्ञाव थयो हशे, माटे नंदने उपाडी पामलिपुर लेइ मूकीयें. एम विचारी पामलिपुर नगरने सर्व सामंत राजायें मली वींटी लीधुं. नंद राजायें दरवाजा बंध कखा. लोक पण महा जयत्रांत थया. नंद राजा पण ते शत्रु साथें लढवा असमर्थ थयो थको बेसतां, सूतां, खार्ता, पीतां कोइ स्थानकें पण दाहज्वर पीडितनी पेटें रति न पामतो हवो. त्यारें विचारवा लाग्यो के, ज्यां सूधी कल्पक मंत्रीश्वर हतो, त्यां सूधी सिंहनी गुफानी पेटें कोइ पामलिपुर सामुं जोइ न शक्युं. अने कल्पक विना नगरीनी आ अवस्था थइ! रखवाल विना उपवनने पंथी लोक पण पराजव करे. ते माटे जो कल्पक जीवतो होय, तो सर्वने उडाडी मूके. बीजा सर्व मंत्रीतो जोइ रह्या ठे, पण कोइने कांइ सृजतुं नथी. जे माटे प्रायें हाथीनो जार ते हाथीज उपाडे. एम विचारी कारागारना अधिकारीने तेडीने पूठ्युं. त्यारें ते बोळ्या. स्वामिन्! आज सूधी कोइक कोइवा तो ले ठे, एम कही तेज वखतें कूआमां मांची मूकी. ते मांची उपर बेसारीने जेम निधान काढे, तेम कल्पकने बहार काढ्यो. कल्पकने सर्व हकीकत कही संजलावी. कल्पक बोळ्यो, मने कोटनी रांगें चारे दिशि फेरवीने, शत्रुनी नजरें पाडो. त्यारें राजायें कल्पकने शिबिका उपर बेसाडीने पाका वृद्धनां

पत्र सरखो चारे दिशि कोट उपर फेरव्यो. ते देखीने वैरी विचारवा ला ग्या, जे नंदराजा घणो निर्मल ठे. ते कारणथी आपणने कूटकल्पक देखा डीने बीवरावे ठे. एम चिंतवी वली घणो उपडव करवा लाग्या. ते जाणीने कल्पकें दूत मोकली वेरीउने कहेवराव्युं के, तमो सर्वने मान्य एवो मंत्री प्रमुख जे होय तेने नावमां बेसारीने तमे गंगामध्ये आवो. हुं पण ना वमां बेसीने आवुं हुं. आपणे विचार करी जेम तमने गमज्ञे, तेम करीशुं.

एवुं दूतनुं वचन सांजलीने ते संधि करनास पुरुषो, नावमां बेसीने आव्या. कल्पक पण नावमां बेसीने गंगामां सामो आव्यो. तिहां कोइक ना हाथमां शेलडी हती, ते देखीने कल्पकें आंगलीनी संझायें बताव्युं के, ए शेलडीनुं मूल अने ठेडो कापी नांखिये, त्यारें शेष शुं रहे ? एम कहे थके ते संधिविग्रहिक पुरुष यद्यपि घणाये बुद्धिवंत हता, घणाये माह्या हता, पण कल्पकना बोलवानो आशय न समज्या. कल्पकनो आशय ए हतो के, जेम शेलडी मूले वधे, अथवा प्रांते वधे, तेम बेहु संधि सरखी होय, त्यारें कृत्रियनी संतति वधे. पण एक सत्य संधिवालो होय, अने बीजो मायासंधिवालो होय, ते केम चाले ? ते माटे सत्यसंधिवंत नंद ठे, अने मायासंधिवंत तमे ठो, तेथी तमारुं कांइ नही चाले. वली ते स्थान के एक आहीरणीने माथे दहिंनी हांमी देखीने कल्पकें हस्त संझायें देखा डीने कहुं के, आ दंमैं करी जो ए हांमी जागी नांखियें, तो शुं थाय ? ए आशय पण संधिविग्रहिक पुरुष न समज्या. परंतु कल्पक अमात्यनो ए आशय हतो के, तमारुं लश्कर ते हांमीसरखुं ठे. ते महारा वीर्यरूप दं में हण्युं थकुं, तमारुं सर्व बल दहिंनी पेटें वेराइ जज्ञे. फोदे फोदा थइ जज्ञे. वली कल्पकें पोतानुं नावडुं शत्रुना नावडानी वचमां घालीने, त्रण प्रदक्षिणा दीधी. तेनो अजिप्राय पण ते संधिविग्रहिक पुरुषें न जाण्यो. पण ते कल्पकनो अजिप्राय ए हतो के, जेम महारी नावें तमारी नावने आवरी, तेम महारुं तेज तमने आवरज्ञे. ए त्रण संझा करी, पण एके संझानो जावार्थ अणजाणतां ते संधिकारको, विचार समुझमां पड्या. जेम काग डानुं बालक मुख विकस्वर करी रहे, तेम रह्या. कल्पकतो वगर बोले पाठो वली पोताने स्थानकें आव्यो. संधिविग्रह पुरुषतो जावार्थ अणजाणतां विलखा थइने पोताना लश्करमां गया. तेमने सामंत राजायें पूठ्युं. कल्प

કેં તમને શું કહ્યું ? તે કહેવા લાગ્યા કે, કલ્પકતો અસંબંધપ્રલાપી લવા ડી ઢે. તો પણ સંધી કરવાનો જવાબ ન મળવાથી સામંત રાજા ફરી ફરી તેમને પૂછવા લાગ્યા. ત્યારે તે લાજ પામીને બોલ્યા કે, અમે તો કલ્પકનો અજિપ્રાય સમજી શક્યા નહીં. તે સાંજલી સર્વ વૈરી રાજાયેં વિચાશું કે, કલ્પકેં એને પણ કાંઈક ડબ્યાદિકને લોનેં લપટાવ્યા દેશાય ઢે. નહિંતો સાચું કેમ બોલે ! તો રચેને એ માંહેલા જેડુ થડને આપણને મરાવે ! તેથી આપણને હવે ઇહાં રહેવું ઘટતું નથી. એમ જાણીને તે સર્વ લશ્કર સહિત નાસવા લાગ્યા.

તે જોડ કલ્પકેં નંદરાંજાને કહ્યું. હવે અસ્વારી કરીને જેમ તમને ગમે તેમ લૂંટો. કોડ આઢા હાથ કરનાર નથી. તે સાંજલીને નંદરાજાયેં પણ ચઢાડ કરી તે રાજાઝના હાથી, ઘોડા, રથ, રત્ન ચંદ્રાર પ્રમુખ ઘણાં લૂટી લીધાં. નંદરાજાનું રાજ્ય સ્થિર થયું. નંદરાજા પણ પૂર્વલા દુષ્ટ મંત્રીને કલ્પકને ડુઃખ દાયક, અનર્થકારક જાણીને નિગ્રહ કરતો હવો. તે કલ્પક ન્યાય નીતિયેં કરી ડબ્ય ડપાર્જીને રાજાનો ચંદ્રાર ઝરતો હવો. એ કલ્પકની કથા પરિશિષ્ટ પર્વણીમાં ઢે. તે માટે કલ્પકજેવા મંત્રિ હોયતો રાજા શોજે. અજયકુમારેં કરી જેમ શ્રેણિક રાજા શોજતો હવો. તેમ સકલ કલામાં કુશલ એવા કલ્પક મંત્રિયેં કરી તે નંદરાજા શોજતો હવો.

અર્થ:-લક્ષ્મણુડ સોહડ બંજયારી. અથવા લક્ષ્મણુડ સોહડ એગપત્તિ. (લક્ષ્મણુડ કે૦) લક્ષ્મણુક (એગપત્તિ કે૦) પતિવ્રતા સ્ત્રી એટલે શીયલ વંતી સ્ત્રી (સોહડ કે૦) શોજે ઢે. અથવા સતી હોય તે લાજ મૂકીને જે મ તેમ ન બોલે, તો ઘણું શોજે. ઇહાં જિનમતીનો દૃષ્ટાંત કહે ઢે. યથા:-

એક અજુત નગર હતું. ત્યાં પ્રવલ શત્રુને મર્દન કરે એવો, જનાર્દન નામે રાજા રાજ્ય કરે ઢે. ત્યાં રાજાને ઘણું માનીતો, મહાજનમાં મુખ્ય, પરો પકાર કરવા તત્પર, એવો વસુમિત્ર નામે શેઠ વસે ઢે. તે શેઠને નિર્મલ ગુણવંતી યશોમતી નામેં જાર્યા ઢે; તે સ્ત્રી જત્તારિને સમસ્ત મનોરથ પૂર્ણ થ તે કાલ જાય ઢે. પણ પુત્ર નથી. તેનું ઘણું ડુઃખ ધરે ઢે. તે શેઠેં કુલદેવતા આરાધી. તેણેં તુષ્ટમાન થડ વર આપ્યો, તેથી પુત્ર આવ્યો. વધામણાં કશ્યાં, વરદત્ત એવું નામ દીધું. તે અનુક્રમેં મહોટો થયો, સર્વ કલા જાણ્યો, યૌવન અવસ્થા પામ્યો. તેને એક સાગર નામેં બાલમિત્ર ઢે. પણ તે વક્ર ઢે, અને વરદત્ત પોતેં સરલ ઢે. અન્યદા કોડ એક કન્યાને પોતાના ઘરની નીચે

कंडुकक्रीडा करती देखीने वरदत्तें विचारुं. अहो ! जुउ एनुं रूप, लावण्य अने कांति केवी ठे ? एम चिंतवी पोताना सागरनामे मित्रने पूढ्युं. ए कोनी पुत्री ठे ? मित्र बोळ्यो एज गामनो वसनारो बंधुदत्त नामें शेठ तेनी बंधुमती नामें जार्या, तेनी ए जिनमती नामें पुत्री ठे. ते सांजलीने वरदत्त रीऊयो. एवामां जिनमतीयें पण तिर्हीं दृष्टियें तेने दीगो.

वरदत्त पोताना मित्रसहित घेर तो आब्यो. पण बीजो सर्व व्यापार मू की ते स्त्रीने चित्तमां ध्यातो शय्यायें सूतो. त्यां तप्तशिलातले जेम मळ तडफडे, ते रीतें तडफडे ठे, लांबा निशासा नांखे ठे, ते वात तेना पिता यें जाणीने सागरने पूढ्युं के, वरदत्तने शी अशाता ठे ? त्यारें सागरें सर्व वात कही. वसुमित्र शेठें बंधुदत्तने याचना करी के, तमारी पुत्री महारा पुत्रने आपो. बंधुदत्त बोळ्यो, तमे युक्त वात कही, तमाराथी बीजो उत्तम कोण ठे ? पण महारो नियम ठे के, श्रावक विना बीजाने पुत्री आपवी नही. ते सांजली शेठें घेर आवीने पुत्रने सर्व वात कही. वरदत्तेंपण कन्या परणवानी इहायें मुनि पासे जइने श्रावकपणुं अंगिकार कयुं. ते तेने जा वयकी परिणम्युं पण खरुं. ते वात बंधुदत्तें जाणीने पोतानी पुत्री वरदत्त ने परणावी. ते स्त्रीजत्तारिने मांहोमांहे घणो राग थयो, विश्वास थयो, बेहु विषयसुख अनुभवतां काल गमावे ठे.

अन्यदा वरदत्त बहार गयो जोइने सागर, जिनमती पासे आब्यो. जिन मतीने कहेवा लाग्यो के रुइदेव शेठनी वहु साथें तमारो जत्तार एकांते कांश्क विचार करता हता. ते तमे जाणो ठो के नहि ? ते सांजली, सरल स्वभाव वाली जिनमती बोली, ते वात तो तेउ जाणे, अथवा तमे तेमना मित्र ठो माटे तमे जाणो. सागर बोळ्यो, हुं जाणुं तुं; पण पूढ्या विना केम कहुं ? जिनमती बोली, तमे कहो शुं कार्य हशे ? सागर बोळ्यो, जे महारे तमारी साथें काम ठे ते काम तमारा जत्तारिने तेनी साथें ठे. जिनमती बोली, महारी साथें तमारे शुं काम ठे ? सागर बोळ्यो तहारो जत्तार मूढ ठे, जे तहारा सरखी स्त्रीने मूकीने बीजी स्त्री पासे जाय ठे, पण विषयरसना आस्वादना जाण होय, तेने तो तहारो खप केम न होय ? एवुं घणुंज दुर्वचन ते जि नमतिने कर्णकटुक लाग्युं, त्यारें कोपे जराणी थकी तिरस्कार करती कहेवा लागी. रे निर्लेऊ ! रे अनार्य ! तुं एवुं पाप चिंतवे ठे !! अथवा जेवुं चि

તમાં ચિંતવ્યું હોય તેવું વચનપણ નીસણું જણાય છે માટે ધિક્કાર હો તને! અને તહારાં ચરિત્રને પણ ધિક્કાર હો ! તેં મહારા જતારને પણ કલંક દીધું. માટે આહીંથી દૂર જા. તહારું દર્શન પણ મહાપાપજની થાય.

તે સાંજલીને તે સાગરચોરની પેઠેં ત્યાંથી નિકલતો સાહામો આવતાં વર દત્તેં દીઠો. ગૌહત્યાકારકની પેઠેં મલિનમુખ ચકો દેખીને તેને વરદત્તેં પૂછ્યું, તમને શો ઝઘેગ છે ? શ્યા કારણે આમણ ડુમણા દેખાતો છો ? સાગર નિસા સા નાંચી બોલ્યો. શું ઝઘેગની વાત પૂછો છો ! એ વાત પ્રકાશી ન શકિયેં. તેમ ગોપવી પણ રચાય નહી. જેમ કુસ્થાનકેં ગુંવડું ચયું હોય, તેની પેઠેં એ જાણજો. એમ કહેતો આંસુની ધાર રેડતો કપટેં કરી ઠાનો રહ્યો. તે સાં જલી વરદત્તેં વિચાણું કે, એના મનમાં કોઈ મહોટો ઝઘેગ દેખાય છે. વરદત્ત બોલ્યો. કહેવા જેવું હોય તે ઝઘેગનું કારણ કહો. હું હુઃખનો સંવિજાગ કરીને તમારું હુઃખ ડું કરીશ. સાગર બોલ્યો, તમે મહારા પરમ મિત્ર છો માટે તમારાથી મહારે શું ઠાનું હોય ? તમે જાણો છો જે, નારી અનર્થનું કારણ છે. જેમ હિંસા સર્વહુઃખનું કારણ છે, જેમ અંધકારનું કારણ રાત્રી છે તેની પેરેં સ્ત્રીપણ સર્વ હુઃખનું કારણ છે. વરદત્ત બોલ્યો કે, આજ મહાઝેરવંતી સાપણી સરચી એવી કોઈ સ્ત્રીના સંકટમાં તમે પડ્યા હતા કે, કેમ છે ? સાગર બોલ્યો. જિનમતિયેં મુજને નિર્લજ્જ કચ્યો. ઘણા કાલ સૂધી કંદર્પના વિકાર અસમંજસ પળેં મુજને એણીયેં દેખાડ્યા. તેમ મુખથી પણ વિષય સેવવા કહ્યું સ્વરું. તથાપિ મેં જાણ્યું. એ આજ કાલ પોતાની મેલેંઠેકાણે આવશે. એમ વિચારીને એટલો કાલ ડવેચી મૂકી. પણ નિત્ય નિત્ય અધિકઅધિક અસતીના ચાલા કરતી વચન કહેવા લાગી. પરંતુ કહેતી રહી નહી. આજ હું તુજને જોવા માટે ઘેર આવ્યો હતો, ત્યારેં તેણેં રાહસણીની પેઠેં ઢલ જોતી મને રુંધી રાચ્યો. જેમ હરિણ વાઘરી પારાધી ચકી ટૂટીને નાશે, તેમ જિનમતિયકી હું મહારા આત્માને મૂકાવીને જયેં બીહીનો ચકો નાઠો. એવામાં તમે મલ્યા. મેં મનમાં વિચાણું જીવ આપવાવિના મને ટૂટકો નથી. તેમાટે મરું તો રૂડું. વલી વિચાણું જે, મરવું તો યુક્ત નથી. વલી જિનમતી જર્તારને આગલ કાંઈક કહે. તે કદાપિ પરોઢને માટે મહારો મિત્ર સાચું પણ માને. અથવા મિત્રને સર્વ વાત યથાર્થ સંજલાવું. જો એનાં ચરિત્ર મિત્ર જાણેતો એનો વિશ્વાસતો ન કરે ! રચે મિત્રને કાંઈક આપદામાં નાંચે ! વલી

में विचाखुं के, ए पण न घटे जेमाटे एक तो में एनी आशा पूरी नकरी. बीछुं वली एनुं कुशीलपणुं प्रगट करवुं एतो चांदा उपर खार चोपड्या सरखुं थाय. एवी विचित्र चिंता चिंतवतो थको मुऊने तमे दीगो. माटे हे मित्र ! महारुं उद्वेगनुं कारण जे हतुं ते में तमने कह्युं.

एवां ते पापी मित्रनां वचन सांजलीने वरदत्तने घणो रोषनो जर थयो. ते घेर गयो एटले जिनमती तेनां पग पखालवा पाणी लावीने तेना मुखआगल आवी उनी, तेवारें तेणे रीसैं करी ठरी लेइने. जिनमतीनुं नाक ठेद्युं, तेथी हाहाकार थइ गयो, सर्व सगा कुटुंबी जेला थया, सहुंयें वरदत्तने ठबको दीधो, रे पापी, निःकरुण ! कुलमां कलंक पण न विचाखुं ? सज्जनस्नेहपण न गण्यो ? आ लोकने विपे अने परलोकने विपे दुःखदायी पणुं पण न विचाखुं ! तें ए गुं काम कह्युं ? ए जिनमती समस्त गुणवंती ठे. तिलतुष मात्र पण जेमां दोष नथी. जे कारणे एनुं उत्तम कुल, उत्तम जाति, मनोहर रूप, मधुर वाणी, विनयवंती, पर पुरुष सामुं जुए पण नही, लज्जावती, एना गुणेंकरी सकल कुटुंब एने वश थइ रह्युं ठे, एनुं चंडमा सरखुं निर्मल शील ठे, तेने तें गुं कह्युं ? एवो कोलाहल सांजलीने राजपुरुष आवी वरदत्तने पकडी राजा पासे लाव्या. राजायें पूठ्युं, रे नइ ! ए स्त्रीयें तहारो शो अपराध कखो, जे माटे राजकुले जणाव्या विना तें तहारें हाथेंज निग्रह कखो ! वरदत्त बोळ्यो, महारो सागर मित्र ठे. ते एनो सर्व अपराध जाणे ठे. राजायें अनुचरोने कह्युं के, जाउ सागरने तेडी लावो. ते सांजली कोटवाल तेने खोलवा गयो. खोलतां थकां कोइ वननी कुंजमां नासतो पकड्यो. बांधीने राजा पासें लाव्यो. राजायें पूठ्युं. रें डुराचार ! ए महासतीयें शो अपराध कखो ? सागर धुजतो थको कांइ बोळ्यो नही. त्यारें कोरडाना प्रहारें मार दीधो. पठी जेवो हतो तेवो वृत्तांत कह्यो. राजायें बेहुने अन्यायना करनार जाणी बंदीखाने नांख्या.

कुलवंती स्त्रीने जरतार गमे तेवी पीडा दे, तो पण ते नर्तार उपर मातुं न चिंतवे. जेम शेलडीने पीले तो पण मधुर रस आपे. तेम जिनमती नर्तार उपर अथवा सागर उपर द्वेषनो लेश पण हैयामां न धरती, वली जैन मतनी वासनायें वासित थकी एम विचारे ठे के, में नवांतरे दुष्ट कर्म कखां ठे, तेनां ए फल मने उदय आव्यां ठे ॥ यतः ॥ सबो पूर्वकयाणं, कम्माणं पावए फलविवागं ॥ अवराहेसु गुणेषु य, निमित्तमित्तं परो होइ

॥ ૧ ॥ વલી વિચારે ઢે કે, મહારી નાસિકા ઢેદાણાનું તો કાંઈ ડુઃખ નથી. જે માટે કર્મને વર્ણે જીવ શી શી વિટંબના નથી પામતો? પણ મહારા નિર્મલ કુલને મેં કલંક લગાવ્યું. બીજું જૈનધર્મની મેં લઘુતા દેખાડી. એ મુઝને મહાડુઃખ લાગે ઢે. એમ કહેતી ઘરના દેહેરાસર મધ્યે જડને જિન પ્રતિમા આગલ એકાગ્ર મને કાઠસ્સગેં રહી. એવા સમયે જિનમતીનું અ સ્વંમ શીલ દેસ્વી શાસન દેવતા ઘણું રીઝ પામ્યાં થકાં જિનમતીની નાસિકા સુંદર સરલ સ્વરૂપ વાલી નિપજાવતા હવા. આકાશથી ફૂલની વૃષ્ટિ કરી, દેવડુંડની વાગી, જૈનશાસન જયવંતું ઢે, જ્યાં જિનમતી સરસ્વી સતીયો વસે ઢે, એવા ઘોષ કહ્યા. એ સર્વ સતીનું અદ્ભુત સ્વરૂપ સાંજલીને રાજા પોતે ત્યાં આવીને જિનમતીના ગુણ વર્ણવ કરવા લાગ્યો કે, હે સતિ! તું ધન્ય, તું કૃત પુણ્ય, તારો જન્મ સફલ ઢે, તારા શીલનો મહિમા અદ્ભૂત ઢે.

હવે જિનમતીયેં હાથ જોડીને કહ્યું. હે રાજન્! મહારા નર્તારને તથા નર્તારના મિત્રને મૂકો. ત્યારેં રાજાયેં તેના વચનથી તે વેદુને મૂક્યા. જિનમતી પણ સંસારસ્વરૂપ અસાર જાણીને દીઠ્ઠા લેતી હવી. તીવ્ર તપ ચારિત્ર સેવીને સજ્જતિયેં ગડ. વરદત્ત પણ લોકની નિંદા સાંજલી કોડને મુખ પણ દેખાડી ન શક્યો, પશ્ચાત્તાપ પણ ઘણો થયો. એ રીતેં એક પત્ની લઙ્કાવંત થકી શોજે ઢે. ઇતિ જિનમતી કથા શ્રી સુમતિનાથચરિત્રે પ્રાકૃતપ્રબંધે પૂર્વજન્મે ॥ ઇતિ શ્રીસકલસનાનામિનીનાલસ્યલતિલકાયમાન પંમિતશ્રીઉત્તમવિજયગણિશિષ્યપંમિતપદ્મવિજયગણિવિરચિતે ગૌતમકુલકપ્રકરણબાલાવબોધે દશમગાથાયાં ચત્વાર્યુદાહરણાનિ સમાપ્તાનિ.

હવે અગીયારમી ગાથા કહે ઢે. તેને પૂર્વજી ગાથા સાથેં એ સંબંધ ઢે. જે પૂર્વ ગાથાને અંતે એમ કહ્યું કે, એક પત્ની સતી લઙ્કાવંત હોય, તે શોજે. તે સતીપણું તો જો આત્મા સ્થિર હોય તો થાય, અને સ્થિરનું પ્રતિપદ્ધી અસ્થિરપણું ઢે, માટે એમાં અસ્થિરપણું કહે ઢે. એ સંબંધેં કરી આવી જે અગિયારમી ગાથા તે કહેઢે.

**અપ્પા અરી હો અણવઠિયસ્સ, અપ્પા જસો
સીલમહ નરસ્સ ॥ અપ્પા દુરપ્પા અણવઠિય
સ્સ, અપ્પા જિઅપ્પા સરણં ગઈય ॥ ૧૧ ॥**

अर्थः—अप्पा अरी हो अणवच्छियस्स (अणवच्छियस्स के०) अनव स्थितस्य एटले जेना मनादिक योग्य ठेकाणे न होय, तेने पोतानो (अप्पा के०) आत्माज (अरी हो के०) वैरी समान होय. एटले चपल चित्त वालाने शेठनी स्त्रीनी पेठें पोतानो आत्मा तेज वैरी जाणवो. ते कथा कहे ठे.

श्रीपुरनगरने विषे वसुनामें शेठ वसे ठे. तेने गोमती नामें स्त्री ठे. अने धनपाल नामा पुत्र ठे. अनुक्रमें पिता मरण पाव्यो. तेना मृतकार्य कखां. कालें करी शोक टव्यो. पढी गोमती, पुत्रनी वडू साथें निरंतर क्लेश करे, पुत्रें कहुं. हे माता ! तमारे घरसंबंधि चिंता करवांनुं गुं प्रयोजन ठे, तमे बेठां थकां धर्म करो, हुं तमारो आज्ञाकारी हुं, तमे आज सूधी घरना व्याह्नेपें करी धर्म सांजल्यो नथी, अवधाव्यो नथी, माटे धर्म सांजलो. ए म कहीने कोइक शास्त्रना वांचनारने घेर तेज्यो, तेणें शास्त्र वाचवा मां मयुं, गोमती सांजलवा बेठी ते वांचनार जेटले बोव्यो, जीष्म उवाच. ए टले खडकीमां अरधो पेठो कूतरो दीठो. त्यारें दूरथी हाड हाड एम कहे ती ते गोमती उठी उनी थइ. खडकीना रखवाला उपर रुठी, तेने कांइ क ठवको दीधो, थोडीक वारें आवीने वली सांजलवा बेठी. वली वांचनार बोव्यो, जीष्म उवाच. एटलुं कहुं एटले रसोडाने दूकडी बिलाडी दीठी, त्यारें वेगलेथी ठिरि ठिरि एम कहेती उठी. रांधणीया उपर रूठी रीस करी वली पाठी बेठी. वली पुस्तकनो वांचनार बोव्यो, जीष्म उवाच. एटले वाढडो बूव्यो ते जोइ उठीने पोकारवा लागी के, अरे वाढडो बूव्यो रे वाढडो बूव्यो. एम करती वाढडाना पालक उपर रीस करती वली सांजलवा बेठी. वली वांचनार बोव्यो, जीष्म उवाच, एटले कागडा काउ काउ करवा लाग्या, त्यारें मुख वांकुं करीने चाकर उपर रीस करवा लागी. ए म याचक प्रमुखना आववाथी वारंवार उठवे करी एक पहोर थयो. एटले पुस्तकनो वांचनारो घेर गयो. वली बीजे दिवसे प्रातकाळे वांचनार आव्यो. त्यारें पण सांजलवानी जे रीत हती, तेनी तेज रीत हती. वांचनारो थाकीने घेर गयो ॥ यतः ॥ अणवच्छियस्स धम्मं, मा हु कहिज्जा सुट्टु वि पियस्स ॥ विट्ठापं होइ मुहं, विट्ठाप गिंधमंतस्स ॥ १ ॥ पुनः ॥ अप्युत्तसहुद्धिनिधिः प्रबोधयेत्, बहूपदेशैरपिकोऽनवस्थितम् ॥ जेतुं तडिद्धि मलं न पुष्करा, वत्तोऽपिधाराशत लद्धकोटिनिः ॥ २ ॥ इत्युपदेशरत्नाकरे.

હવે બીજા પદનો અર્થકહે છે. અપ્પા જસો સીલમઝ નરસ્સ (સીલમઝ કે૦) શીલવંત (નરસ્સ કે૦) જે પુરુષ હોય, તેનો (અપ્પા કે૦) આત્મા તેજ સીલવતીની પેઠે (જસો કે૦) જસ પામે.

આહીં શીલવતીની કથા મૂલ એ ગ્રંથમાં લગ જગ (૧૧૫) શ્લોક જેટલી સંક્ષેપથી લખેલી છે, પરંતુ એ પંદર જાગમાંહેલો ચોથો જાગ ઠપાડ બહાર પડી ચૂકો છે. તેમાં ચોથા શીલવતની ઉપર દૃષ્ટાંતરૂપે પૃષ્ઠ ૧૯૮ મધ્યે શ્લોક ૯૦૦ જેટલી એકથા ઠપાડ ગયેલી છે. માટે આહીં લખી નથી. ત્યાંથીજ વાંચી લેવી, એ કથા શ્રી સુમતિનાથ ચરિત્રમાં વિસ્તારે છે. તથા એ શીલવતીનો રાસ પણ માહારી પાસે શ્લોક ૩૦૦૦ ને આસરેનો છે.

વલી શીલવતીની સાસુનું નામ યશશ્રી છે. તેને બદલે ચોથા જાગમાં શ્રી એવું નામ ઠપાડ ગયેલું છે. તેમજ શીલવતીના શ્વશુરને પહેલાં જેવારે પુત્ર ન હતો, તેવારે યશશ્રીયે પુત્ર પ્રાપ્તિને માટે પોતાના જરતારને કહ્યું છે કે, હે આર્યપુત્ર ! આપણા નગરના ઉદ્યાનને વિષે અજિતનાથ સ્વામી ના દેરાસરના દ્વારદેશે અજિતબલા નામે દેવી છે. તે અપુત્રિયાને પુત્ર, નિર્ઝનિયાને ધન, રાજ્યરહિતને રાજ્ય, અવિદ્યાવંતને વિદ્યા, દુઃખિયાને સુખ, આંધલાને આંખો, અને રોગીયાને નિરોગીપણું આપે છે, માટે તમે પણ ઉદ્ધેગ કરવો પડતો મૂકીને તે દેવીની યાચના કરો તો મનોવાંઙિત પૂર્ણ થાય. તેવારે શેઠ બોલ્યો, હેલ્લિ ! તેં જલી યાદ આપી. એમ કહી નાહી ઉજ્જવલ વસ્ત્ર પહેરી, પૂજાના ઉપકરણ લઈને, જિનેશ્વરને દેહેરે ગયા. શ્રીઅજિતનાથસ્વામીની પ્રતિમાની પૂજા વાવના ચંદન, બરાસ, કસ્તૂરી, અગર, ફૂલ, સ્નાત્ર અર્ચાયે કરી પઠી અજિતબલા દેવીની આગલ આવ્યા. તેની પૂજા પણ તેજ રીતે કરીને શેઠ બોલ્યા. હે જગવતિ ! તમારા પસાયે મહારે પુત્ર થશે, તો હું જૈનધર્મને વિષે તત્પર થયો થકો તમારી મહોટી નક્તિ કરીશ. તથા પુત્રનું નામ પણ તમારા સંબંધી દેશ. એમ કહી ઘેર આવ્યા. એટલી વાત માંહેલો કેટલોક જાગ તેમાં ઠપાયો નથી, પરંતુ બીજી વાત તો આ પ્રત કરતાં ચારગુણી વિસ્તારે તેમાં ઠપાડ છે. તે જાણવી.

હવે ત્રીજા પદનો અર્થ કહે છે. અપ્પા દુરપ્પા અણવઠ્ઠિયસ્સ. જેનું ચિત્ત ધર્મને વિષે (અણવઠ્ઠિયસ્સ કે૦) અનવસ્થિત એટલે અસ્થિર છે, તેને પોતાનો (અપ્પા કે૦) આત્માજ (દુરપ્પા કે૦) દુરાત્મા જાણવો. એટ

ले जेनो आत्मा गंगापाठकनी पेटें धर्मने विषे न रह्यो, मोहें मूक्यो थको वस्तुतत्त्व न समजे. अने वस्तुनुं स्वरूप कोइ कहे तो माने पण नही. तेज दुष्टात्मा जाएवो. ते गंगा पाठकनी कथा कहे ठे.

लाटदेशने विषे जरुअच्च नगरें गंगानामे पाठकें, घणा बालक निशालि याने जणावी जणावीने घणुं धन एकतुं कखुं. पढी वृद्धावस्थायें परण्यो. ते स्त्री तरुण होवाथी तेने विषय समावबुं विषम थइ पड्युं, तैथी नर्मदा नदीने पहेले कांठे कोइक पुरुष साथें रंगाणी ठे. माटे निरंतर रात्रीयें घ डायें करी नर्मदा नदी उतरिने पार जाय. त्यां विषय सेवीने पाढी आवे. घणी माया केलवीने जर्तारनुं मन रीऊवे. दिवसें कागडाने बलि नांखवा जाय. त्यारें जर्तारने कहे के, हुं कागडाथी बीहुं. बुं. जर्तार पण सत्य मा नतो तेनी रक्षा करवा पोताना ठात्रोने मोकले. कोइक अवसरे तेने जर्तारें कखुं के अमुक मनुष्यने अमुक कार्यमाटे नित्य तेडी आवजे, स्त्रीयें क खुं के, हुं पुरुष साथें बोली जाएं नही. त्यारें पाठक पोते बोलावी लावे. ते देखी एक ठात्रें विचाखुं के, ए सरलनां लक्षण नही ॥ यतः ॥ अत्या चारमनाचार, मत्यार्जवमनार्जवम् ॥ अतिशौचमशौचं च, षड्विधं कूटल क्षणम् ॥ १ ॥ एम विचारीने एनां चरित्र जोवा लाग्यो, ते जोतां जोतां रात्रीयें नर्मदा नदी उतरती दीठी. एवामां सामा आवता चोर कुतीर्थें उ तख्या, ते चोरने मगरें पकड्यो ते देखीने स्त्री बोली कुतीर्थें खुं करवा उत ख्या ? तोपण जलुं थयुं. हजी कांइ गयुं नथी. तमे ए मगरमत्स्यनी आंख्यो ढांकी मूको. एम कखुं ते ठात्रे सांजलीने विचाखुं के, अहो ! जूउ स्त्रीनुं सा हसपणुं केवुं ठे ! ॥ यतः ॥ अनृतं साहसं माया, मूर्खत्वमतिजोचता ॥ अशौचं निर्दयत्वं च, स्त्रीणां दोषाः स्वजावजाः ॥ १ ॥

वली एक दिवस बलि नांखवा अवसरे कागडाथी रक्षा करवा माटे पाठकना आदेशथी तेज ठात्र स्त्रीनी साथें आव्यो ठे. बलि नांखतां ते ठा त्र बोळ्यो ॥ उक्तंच ॥ दिया कागाण बीहेसी, रत्तिं तरिसि नम्मयं ॥ कुति ढाणि य जाणासि, अञ्जीणं ढंकणाणि य ॥ १ ॥ ते सांजलीने स्त्रीयें वि चाखुं के, महारी वात ए जाणतो देखाय ठे. तेवारें ते बोली के लोकस्वजा व एवोज देखाय ठे. माटे मौन करो. आजथी नर्मदा तरबुं मूक्युं. त्यार पढी चंचलपणें करी तेज ठात्र साथे संयोग थयो.

एक दिवस देशांतर जवा माटे तेज ठात्रने घर जलावी पाठक देशांतर गया. पाठजथी घरमां एक मृत कलेवर लावी रातें अग्नि लगाडीने ते ठात्र संगाये स्त्री नीकली गइ. प्रातःकाले पाठक घेर आव्यो. घर बढ्युं ते संबंधी सर्व स्वरूप जाण्युं. त्यारें हा प्रिया ! मरी गइ, एम घणो खेद करतो मृतकारज करी ते स्त्रीनां हाडकां लेइने गंगाजणी मार्गे चाब्यो जाय ठे. ते स्त्रीने पण ठमास पर्यंत ठात्र साथें रम्या पढी कोइक वातने लीधे रुसणुं थयुं ठे. त्यारें ते स्त्रीने पश्चात्ताप उपन्यो, के जत्तार मूकीने हुं इहां क्यां आवी ? एवुं पोतानुं सर्व स्वरूप, जत्तार त्यां आवी पढोंच्यो, तेने कहुं. त्यारें पाठक बोळ्यो. तुं महारी स्त्री सरखी देखाय ठे खरी, पण तेतो तुं नथी. तेनां अस्थितो आ महारी गांठे बांध्यां ठे. त्यारें स्त्रीयें तेने पूर्वली अनेक प्रकार नी निशानीयो बतावी, तो पण ते हाडकां बतावे पण माने नही. त्यारें स्त्रीयें ठात्र देखाज्यो, तेने जोइ पाठकें कहुं के, ए महारा ठात्रसरखो देखाय ठे, पण ते स्त्रीनां हाडतो महारी पासे ठे. त्यारें ते स्त्री खेद पामीने जत्तारने तजती हवी. एवा पाठकसरखा पुरुष कोइनुं कहुं सांजले नही, धर्मेने विषे उजमाल थाय नही. तेनो आत्मा दुरात्मा जाणवो. ए कथा आवश्यकनिर्युक्ति तथा उपदेशरत्नाकरमां ठे.

॥ हवे चोथा पदनो अर्थ कहे ठे. अप्पा जिअप्पा सरणं गर्इय (अप्पा के०) आत्मा ज्यारें इंदियो जीती मनने वश करे, त्यारें (जिअप्पा के०) जितात्मा थाय, एवो जे आत्मा, तेज (सरणं गर्इय के०) संसारथी बीहीता एवा प्राणीयोने आश्रय जूत थाय. एटले ते थावच्चा मुनिनी पेठें दुःखी प्राणीने सुखने अर्थे थाय ते थावच्चा मुनिनी कथा कहे ठे.

ते काले ते समयने विषे द्वारिका नामें नगरी होती हवी. ते पूर्वपश्चिम बार योजन लांबी अने उत्तरदक्षिण नव योजननी पहोली ठे. धनदें नि पजावी ठे, सुवर्णनो कोट ठे, नानाविध पंचवर्णमणिना कोशीशा ठे, धन दनी अलका नगरी सरखी ठे, जेमां हर्षवंत क्रीडावंत लोक वसे ठे, ते नगरी प्रत्यक्ष देवलोक सरखी ठे. ते द्वारिकाने बहार ईशान कूपे गिरनार पर्वत ठे, ते उंचो गगनथी वातो करतो, अनेक प्रकारनी वनस्पतियें मंमित, हंस, मृग, मयूर, क्रौंच, सारस अने चक्रवाक प्रमुख पक्षीयोवडें शोजित ठे. अनेक देवता तथा देवांगनाना मिथुन, चारण, विद्याधर एणेंकरी संकीर्ण ठे. ते गि

रनारने ठूकडुं नंदनवन नामें उद्यान ठे. ते सर्व रुतुना फल फूले सहित घणुं रमणीक ठे. ते उद्यानने मध्यजागे सूरप्रिय नामें यक्षनुं देउल ठे. ते द्वारिकामां कृष्ण नामें वासुदेव वसे ठे, ते समुद्रविजय प्रमुख दशे दसार, बलदेव प्रमुख पांच महावीर पुरुष, उग्रसेन प्रमुख सोल हजार राजा, प्रद्युम्न प्रमुख साडात्रण क्रोड कुमर, साम्ब प्रमुख साठहजार दुर्दांत कुमर, वीरसेन प्रमुख एकवीश हजार वीर पुरुष, ठप्पन्न हजार बलदेवना पुरुष, रुक्मिणी प्रमुख हजारो स्त्रीउ, अनंगसेना प्रमुख अनेक हजार गणिकाउ, इत्यादिक तथा वैताढ्यगीरि पर्यंत त्रण खंम जरत्ताईनो अधिपतिपणुं करतां विचरे ठे. ते नगरीने विषे थावच्चा नामें गाथापतिणी वसे ठे. महा रुद्रिवंत कोऽने परानवनीय नथी. तेने थावच्चा नामें पुत्र थयो. ते आठ वर्षेनो थयो जाणीने उत्तम मुहूर्त जोऽने कलाचार्य पासे जणवा मूक्यो. अनुक्रमें महोढो थयो त्यारें सर्व जोग समर्थ जाणीने एके दिवसें बत्रीश कन्यानुं पाणिग्रहण कराव्युं. ते साथेपांचे इंडियनां विषय सुख जोगवतो विचरे ठे.

एकदा दश धनुषनी काया, श्यामवर्णी शोजित, संयमतपस्यावंत एवा अरिहा श्री अरिष्टनेमि, अठार हजार मुनिराज, चालीश हजार आर्या जीने परिवारें परिव्र्या यथाप्रतिरूप अवग्रह ग्रहीने द्वारिकाने बहार गिरनारनी पासे नंदनवन उद्यानने विषे सूरप्रिय यक्षना देहेराने ठूकडुं अशोक वृक्ष ठे, त्यां समोसख्या. संयमने विषे आत्माने जावता थका विचरे ठे. पर्षदा परमेश्वरने वंदना करवा नीकली. ते प्रभुजीने आव्या जाणीने वा सुदेवनीसुधर्मा सजामध्ये कौमोदिकी नामे जेरी रहे ठे. ते वजडावता हवा. ते शब्द द्वारिकाने मांहे तथा बहार सघले व्यापतो हवो. ते सांजलीने सर्व लोक हर्ष पाम्या, सहु लोक न्हाइ, बलिकर्म करी, वस्त्र आनूषण पहेरी, केइ हाथीउपर, केइ घोडा उपर, केइ रथने विषे, केइ शिबिकायें बेसीने, केइ हिंमता थका, पुरुषना समूहें परिव्र्या थका कृष्ण पासे आव्या. त्यारें कृष्ण वासुदेव सर्व सामग्री सज्ज अइ जाणीने चतुरंगी सेना तैयार करावी, विजया नामे गंधहस्ति शणगारी, अनुक्रमें प्रभुजीने वांदवा नीकल्या. पंचानिगम साचवी प्रभुजीने वंदना करी. थावच्चा पुत्र पण ते वात सांजली वांदवा आव्या. अनुक्रमें प्रभुजीयें धर्मदेशना दीधी. ते धर्मदेशना सांजली हर्ष पामी थावच्चा कुमर बोल्या, हे स्वामिन् ! जेम तमें कद्युं तेम

જ ઢે. મહારે તમારી પાસે ચારિત્ર લેવાનું મન ઢે, પણ માતાની આજ્ઞા લઈ આયું. પ્રસુજી કહે જેમ સુખ ઉપજે તેમ કરો; એ વાતમાં પ્રતિબંધ કરશો નહીં.

અનુક્રમે માતા પાસે આવીને કહ્યું, હે માતા ! મેં નેમપ્રસુજીની દેશના સાંજલી તે મને રૂચી. માતા કહે તું ધન્ય કૃતાર્થ થયો. ત્યારે માતાને કહ્યું જો તમારી આજ્ઞા હોયતો હું ચારિત્ર અંગીકાર કરું. તે સાંજલી માતા મૂર્છા પામી, ચિત્ત વલ્યા પઠી માતાયેં ઘણા વિષયના અનુકૂલ પ્રતિકૂલ વચન કહીને ચારિત્રની ડુક્કરતા દેસ્વાડી, પણ આવચ્છા પુત્ર તે વચનમાં ન મૂંઝાણા. માતાની ઇજ્જાવિના દીક્રાની આજ્ઞા માગી. તેવારે આવચ્છા ગાથા પતિણી, મહોટાને યોગ્ય મહોટું જેટણું લેઈને સક્કાને પરિવરી થકી કૃષ્ણવાસુદેવ પાસે આવી. મુખ આગલ જેટણું મૂકી એમ કહેવા લાગી. હે દેવાણુપ્પિય ! મહારે આવચ્છા નામેં એકજ પુત્ર ઢે, ઘણો ઇષ્ટ ઢે, તે સંસારના જયથકી ઉદ્દેગ પામ્યો ઢે, અરિહા શ્રીઅરિષ્ટનેમિપાસે પ્રવ્રજ્યા લેવા ઉજમાલ થયો ઢે, તેમાટે દીક્રા મહોત્સવ કરવાનું મન ઢે, તેથી ઢત્ર ચામર મુકુટ પ્રમુખ આપો, તો મહોત્સવ કરું. ત્યારે કૃષ્ણવાસુદેવ બોલ્યા. એ વાતની તમે ફિકર કરશો નહીં. તમે સુખશાતામાં રહો. હું પોતે આવચ્છા પુત્રનો દીક્રામહોત્સવ કરીશ. એમ કહી કૃષ્ણજી ચતુરંગીસેનાસહિત વિજય નામેં હસ્તિ ઉપર વેસીને આવચ્છા ગાથાપતિણીને ઘેર આવી આવચ્છા પુત્રને એમ કહેતા હવા. હે દેવાણુપ્પિયા ! તમે દીક્રા ન લ્યો, મહારી બાહુઢાયાયેં સુખેં રહો, એક તમારા શિર ઉપર વાઝકાય સ્પર્શે તેને તો હું વારી ન શકું, પણ બીજો કો ઇતમને જો બાધા પીડા ઉપજાવે. તો તે સર્વ ઉપડવ હું નિવારીશ. ત્યારે આવચ્છાપુત્ર બોલ્યો. જો તમે જીવિતવ્યના અંતનો કરનાર એવો જે મૃત્યુ, તે ને નિવારો, અથવા રૂપ રંગની હાણી કરે, એવી જે જરા, તેને આવતી નિવારો, તો તમારી બાહુઢાયાયે રહીને મનુષ્ય સંબંધિ વિપુલ કામજોગ જોગવતો હું વિચરું. ત્યારે કૃષ્ણવાસુદેવ બોલ્યા. હે દેવાણુપ્પિયા ! એતો ડુર્ગતિક્રમણીય ઢે. એને તો મહાબલિયા એવા દેવ દાનવપણ નિવારી શકે નહીં, એક પોતાનાં કર્મકૃય થાય, તોજ જરા મરણ ટલે. ત્યારે આવચ્છાપુત્ર બોલ્યા. હે દેવાણુપ્પિયા ! એટલાજ માટે હું અજ્ઞાન મિથ્યાત્વ અવિરત કષાયેં કરીને સંચેલાજે કર્મ સંચય તેનો કૃય કરવાને ઇચ્છું હું.

તે સાંજલીને કૃષ્ણવાસુદેવ કૌટુંબિક પુરુષને બોલાવીને એમ કહેતા હવા

के, दारिका नगरी मध्ये शिंगोडाने आकारें मार्ग होय, त्रण मार्ग होय, चार मार्ग पडता होय इत्यादिक मार्गने विषे, तमे हाथी उपर बेसीने ढंढेरो फेरवो, अने एम कहो के, थावच्चा पुत्र संसारना तापथी उद्देग पाप्प्या ठे; जन्म जरा मरणथी बीहीना ठे, ते अरिहा अरिष्टनेमि पासे चारित्र लेवा उजमाल थया ठे, ते माटे हे देवाणुप्पिय ! राजा अथवा अथवा युवराज ना कुमर, ईश्वर, तलवर, कौटुंबिक, मामंबिक, अन्य, शैव, सेनापति सार्थवा ह प्रमुख जे कोइ थावच्चापुत्रनी साथें प्रवज्या लीये, तेने कृष्ण महाराजा आझा आपे ठे. तेने पठवाडे मित्र ज्ञाति प्रमुख जे आतुर होय, इव्यवा न न होय, तो तेनो घरनो निर्वाह श्रीकृष्ण करजो. एज रीतें कौटुंबिकें उ दधोषणा करी त्यारें हजार पुरुष, उपाडे एवी शिविका उपर प्रत्येक प्रत्ये कें बेसीने एक हजार पुरुष दीक्षा लेवामाटे थावच्चा पुत्रने घेर आव्या. ते देखीने कृष्णवासुदेवें महोटे विस्तारें दीक्षामहोत्सव कखो. अनुक्रमें अ रिहा अरिष्टनेमिना ठत्रातिठत्र देखीने सर्व शिविकाथी हेठा उतख्या. पठी कृष्णवासुदेव थावच्चापुत्रने आगल करीने प्रभुजी पासे आव्या. त्यां थाव च्चापुत्रें आनूषण उताख्या, ते थावच्चा गाथापतिणी हंसलक्षण पट्ट साडी मां लइ, ठिन्न मुक्तावलीना हारसरखा आंसु मूकती एम कहेती हवी. हे वत्स ! संयमने विषे यत्न करजो, पराक्रम फोरवजो, ए अर्थने विषे प्रमा द न करवो, एम कहीने जेम आव्यां हतां तेम पाठां गयां. त्यार पठी थावच्चापुत्र हजार पुरुष साथें पंचमुष्टि लोच करी. अनुक्रमें अणगार थ या. स्थविर पासे सामायिक आदे देइ चौद पूर्वना जणनार थया. घणा च उठ ठठ अठमादिक तप करता विचरे ठे. प्रभुजीयें ते हजार पुरुष थाव च्चापुत्रने शिष्यपणें सोंप्या.

एकदा प्रभुजीने वंदना नमस्कार करीने थावच्चा पुत्र कहेता हवा. हे जगवन् ! तमारी आझायें सहस्र अणगारसहित बीजे देशे विहार करवा इहुं बुं. प्रभुयें कहुं, हे देवाणुप्पिय ! जेम सुख उपजे तेम करो. त्यारें था वच्चापुत्र अणगार बहार देशने विषे विहार करता विचरे ठे.

एवा अवसरने विषे सेलंगपुर नामें राजा तेनी पद्मावती नामें राणी ठे. तेनो मंडुक नामें कुमार युवराज ठे. ते सेलंग राजाने पंथक आदे देइ ने चार बुद्धिना जाण, राज्यधुराना चिंतवनारा एवा पांचसें मंत्री ठे.

ત્યાં થાવજ્ઞાપુત્ર અણગાર સમોસહ્યા. રાજા વંદના કરવા નીકલ્યો. ગુરુયેં ધર્મકથા કહી. તે સાંજલી રાજા તથા પાંચડો મંત્રીશ્વર સર્વ શ્રાવકપણું અંગિકાર કરતા હવા. ત્યાંથી થાવજ્ઞાપુત્ર અણગાર, વિહાર કરતા હવા.

એવા અવસરને વિપે સૌગંધિકા નામેં નગરી હોતી હવી, ત્યાં નીલાશો ક નામેં ઉદ્યાન હતું. ત્યાં સુદર્શન નામેં નગર ડોઠ વસે ઢે. તે મહાકુદ્ધિવંત ઢે.

એવા અવસરેં એક શુકનામેં પરિવ્રાજક, ચાર વેદનો પારંગામી, પાંચ યમ પાંચ નિયમ સહિત શૌચમૂલ દશ પ્રકારનો પરિવ્રાજકધર્મ પાલતો તથા દાન ધર્મ કરવો, તીર્થવિપે સ્નાન કરવું એવું પ્રરૂપતો એકદા જગવાં વસ્ત્ર પહેરી, દંડ કુંદિકા, ઢનાલય અંકુશ, અંગુઠી પ્રમુખ રાખતો, હજાર તાપસેં પરિવસ્યો થકો, સૌગંધિકા નગરીને વિપે જ્યાં પરિવ્રાજકની વસતિ ઢે, ત્યાં આવી, સર્વ ઉપકરણ મૂકી સાંઘ્ય સમયમાં આત્માને જાવતો થકો વિચરે ઢે. તે વાત નગરીમાં પ્રસિદ્ધ થઈ. અનુક્રમેં લોક સર્વ તેને પગે લાગવા નીકલ્યા, સુદર્શન પણ નીકલ્યો, તે સુદર્શન તેને સાંઘ્યમતનો ધર્મ સંજલાવતો હવો કે, હે સુદર્શન ! અમારે શૌચમૂલ ધર્મ કહ્યો ઢે. તે શૌચ બે પ્રકારેં ઢે. એક ડ્વ્યશૌચ અને બીજું જાવશૌચ. ત્યાં ડ્વ્યશૌચ તે પાણી અને મૃત્તિ કા, તથા જાવશૌચ તે માન પાણી મંત્રી કરીને થાય. તેણેં જે કાંડ અપ વિત્ર હોય તે પવિત્ર કરિયેં. એમ કરતાં નિર્વિઘ્નપણેં સ્વર્ગેં જડ્યેં. તે સાંજ લીને સુદર્શનડોઠેં શૌચમૂલ ધર્મ અંગીકાર કહ્યો. અનુક્રમેં શુકપરિવ્રાજક પણ સૌગંધિકા નગરી થકી નીકલી બીજે ગામે વિચરંતો હવો.

અન્યદા તે થાવજ્ઞાપુત્ર અણગાર પણ સૌગંધિકા નગરીયેં સમોસહ્યા, પર્ષદા વાંદવા આવી, સુદર્શનડોઠ પણ આવ્યા, વંદના કરીને એમ પૂઠતા હવા. હે સ્વામિન્ ! મૂલધર્મ કયો ? ત્યારેં થાવજ્ઞાપુત્ર બોલ્યા. વિનયમૂલ ધર્મ કહ્યો ઢે. તે વિનય બે પ્રકારનો ઢે. એક ગૃહસ્થવિનય અને બીજો મુનિ વિનય. તેમાં ગૃહસ્થવિનય તે પાંચ અણુવ્રત, સાત શિક્ષાવ્રત અને શ્રાવકની અગીયાર પ્રતિમારૂપ કહ્યો ઢે. તથા મુનિવિનય તે પાંચમહાવ્રતરૂપ કહ્યો ઢે. વલી અઢાર પાપસ્થાનકનું વોસિરાવું, દશ પ્રકારના પચ્ચક્ષાણ, કરવા, બાર નિકુ પ્રતિમા આરાધવી, એવો વિનયમૂલ ધર્મ આરાધીને અનુક્રમેં આઠ કર્મ સ્વપાવીને જીવલોકના અગ્રજાગે સિદ્ધિ વરે.

पढी थावच्चापुत्र अणगारें, सुदर्शन शेठने पूढ्युं. तमारो शो मूलधर्म ठे ? शेठ बोड्यो. अमारो शौचमूल धर्म ठे. यावत् एथी स्वर्गे जइयें.

त्यारें थावच्चापुत्र बोड्या. हे सुदर्शन ! रुधिरें खरड्युं वस्त्र होय तेने रुधिरें धोइयें, तो शुद्ध थाय ? सुदर्शन बोड्या. शुद्ध न थाय. थावच्चापुत्र बोड्या. तेम तमारे पण प्राणातिपातप्रमुख अठार पापस्थानक सेवतां शुद्धि न थाय.

वली हे सुदर्शन, रुधिरें खरड्या वस्त्रने साजीखारें लीपी अग्नीयें चढावी पढी शुद्ध पाणीयें धोइयें त्यारें ते वस्त्र शुद्ध थाय ? सुदर्शन बोड्या. हा शुद्ध थाय. ए रीतें हे सुदर्शन ! अमारे प्राणातिपातनुं विरमण प्रमुख अठारे पापस्थानकना विरमण थकी शुद्ध थाय. ते सांजली सुदर्शन शेठ बू ऊया. थावच्चापुत्रने वंदना नमस्कार करे. थावच्चापुत्रें धर्म संजलाव्यो. अनुक्रमें बारव्रतधारी श्रावक थया. जीव अजीवना जाण. थया. इत्यादिक तेणे श्रावकना गुण सर्व अंगिकार कखा माटे ते सर्व इहां वर्णववा.

एम सुदर्शन शेठें शौचमूल धर्म ठांमीने विनयमूल धर्म आदख्यो. ते सांजलीने शुक्रपरिव्राजकें विचाखुं के, हुं पाठो जइने शौचमूल धर्म अंगिकार करावुं. एम चिंतवी वली पण एक हजार परिव्राजकसहित सौगंधिका नगरीने विपे आवी, परिव्राजकनी वसतीमां उपकरण मूकी, धाउडुं वस्त्र पहेरी, थोडा परिव्राजकने साथें लेइने सुदर्शन शेठने घेर आव्यो. सुदर्शन शेठ पण शुक्र परिव्राजकने आवतो जाणीने उजा न थया, वंदना पण न करी, सामा पण नगया, मौनपणें बेशी रह्या.

त्यारें शुक्रपरिव्राजक बोड्यो. आगल हुं आवतो त्यारें तुं उजो थतो, सामो आवतो, अने हमणांतो उजो पण थतो नथी. एवो विनयमूल धर्म तें क्यां अंगिकार कख्यो ठे. त्यारें सुदर्शन शेठ उजा थइने एम कहेता हवा के, हे देवाणुप्पिय ! अरिहा अरिष्टनेमिना अंतेवासी थावच्चा नामें अणगार इहां आव्या ठे. ते नीजाशोक उद्यानमां विचरे ठे. तेमनी पासे में विनयमूल धर्म अंगिकार कख्यो ठे. त्यारें शुक्र बोड्यो. हे सुदर्शन ! चालो थावच्चापुत्रनी पासे जइयें. हुं अर्थ हेतु प्रश्न पूडुं. तेनो जो मुज्जे खरो उत्तर आपशे, तो हुं पण वंदना नमस्कार करीश. तथा जो मुज्जे खोटो उत्तर आपशे, तो हुं तेमने हेतु प्रश्ने निःपृष्टव्याकरण करीश. एम कही ते शुक्रपरिव्राजक एक हजार परिव्राजक संघाते सुदर्शन शेठने ते

હી યાવજ્ઞાપુત્ર અણગારની પાસેં આવીને પૂઠતો હવો કે, તમારે યાત્રા છે ? યાપનિકા છે ? અવ્યાવાધ છે ? પ્રાશુક વિહાર છે ?

યાવજ્ઞાપુત્ર બોલ્યા. એ ચારે વાના મહારે છે. જે જ્ઞાન, દર્શન, ચારિત્ર, તપ, સંયમાદિકના યોગેં મહારે યતના વર્તે છે. તે મહારે યાત્રા છે ॥ ૧ ॥

તથા યાપનિકા બે પ્રકારની છે. એક ઇંદ્રિયાપનિકા અને બીજી નોંડિય યાપનિકા. તેમાં ઇંદ્રિયાપનિકા તે પાંચે ઇંદ્રિયો મહારે વશવર્તિ છે. અને નોંડિયયાપનિકા તે ક્રોધ, માન, માયા, લોભ એ ચારેં ક્ષીણ ઉપશાંત છે. એ મુઝને ઉદય આવતા નથી ॥ ૨ ॥

તથા અવ્યાવાધ તે મુઝને વાત, પિત્ત, શ્લેષ્મ, સન્નિપાત, વિવિધ પ્રકારના રોગાતંક તે પણ હમણા ઉદીરાતા નથી ॥ ૩ ॥

તથા પ્રાશુક વિહાર તે આરામને વિષે, ઉદ્યાનને વિષે, દેવકુલને વિષે, સજાને વિષે, સ્ત્રી પણ પંમક રહિત વસતીને વિષે, પાઠિહાર પીઠ ફલક શય્યા સંયારો ગ્રહીને વિચરું હું ॥ ૪ ॥ એમ ચારે ઉત્તર વાલ્યા.

એટલે વલી શુકપરિવ્રાજકેં પૂઠયું કે, પ્રાકૃત જાણાયેં “ સરિસવયા ” એ તમારે જઠ્ઠવા યોગ્ય છે કે, અજઠ્ઠવા યોગ્ય છે ? યાવજ્ઞાપુત્ર બોલ્યા. સરિસવયા તે બે પ્રકારના છે. તેમાં એક મિત્રરૂપ અને બીજા ધાન્યરૂપ છે. ત્યાં મિત્ર સરિસવય તે ત્રણ પ્રકારે છે. એક સાથેં જન્મ્યા, બીજા સાથેં મહોટા થયા, ત્રીજા સાથેં ધૂલમાં રમ્યા, એ ત્રણે તો સાધુને જઠ્ઠવા યોગ્ય નથી. અને બીજા ધાન્ય સરિસવ જે છે તે બે પ્રકારના છે. તેમાં એક તો શસ્ત્રેં પરિણમેલા હોય છે, અને બીજા શસ્ત્રેં પરિણમ્યા ન હોય તેમાં જે શસ્ત્રેં નથી પરિણમ્યા તે તો સાધુને અકલ્પ છે. અને જે શસ્ત્રેં પરિણમ્યા છે, તે વલી બે પ્રકારના છે. તેમાં એક તો પ્રાશુક અને બીજા અપ્રાશુક હોય. તે અપ્રાશુક તો સાધુને ન કલ્પે, અને જે પ્રાશુક છે તે વલી બે પ્રકારના છે. એક યાચના કરીલાવેલા અને બીજા અયાચિત્ હોય છે. તેમાં અયાચેલા તો સાધુને અજઠ્ઠ્ય છે. અને જે યાચેલા છે તે વલી બે પ્રકારેં છે. એક શુદ્ધમાન અને બીજા અશુદ્ધમાન તેમાં જે અશુદ્ધમાન તે ન કલ્પે, અને જે શુદ્ધમાન છે, તે બે પ્રકારેં છે. એક દાતારેં આપેલા, અને બીજા દાતારેં નથી આપ્યા. તેમાં જે દાતારેં નથી આપ્યા, તે સ્વાવા યોગ્ય નથી. અને જે દાતારેં આપ્યા છે. તે શ્રમણ નિર્ઘેયને સ્વાવા યોગ્ય છે.

इहां पूठनार परिव्राजकनो ए आशय ठे के, जो ए सरिसवय खावा योग्य कहेसो, तो हुं एने ठलमां नांखीने कहीश के, तमारे मित्र पण खावा योग्य देखाय ठे. परंतु एमतो थावच्चापुत्र न ठलाया.

त्यारें वली शुक्रपरिव्राजक, ठल करीने पूठे ठे के, तमारे कुलढी खावा योग्य के, न खावा योग्य ठे ? थावच्चापुत्र बोल्या, कुलढी बे प्रकारें ठे, ए क कुलवंती स्त्री ते कुलढी कहेवाय ठे, अने बीजुं कुलढी जे धान्य विशेष ठे, ते जाणवुं. तिहां कुलढी स्त्रीना त्रण जेद. ठे. एक कुलपुत्री, बीजी कुल माता, अने त्रीजी कुलवधू, ए त्रण तो खावा योग्य नथी, अने जे धान्य कुल थी ठे, ते सरिसवनी पेठे जाणवी. ए प्रश्नमां पण थावच्चापुत्र न ठलाया.

त्यारें वली ठल करीने शुक्रपरिव्राजक प्रश्न पूठे ठे के, तमारे मांस खावा योग्य के, नहि खावा योग्य ? थावच्चापुत्र बोल्या. मांस त्रण प्रकारना ठे. एक कालमास, बीजो अर्थमास, अने त्रीजो धान्यमास. तेमां कालमास तो थावणथी मांमी अषाढ सूधी बार प्रकारना ठे, ते साधुने खावा योग्य नथी. बीजा अर्थमास ते एक मासो, बे मासा प्रमुख जेथी सो नुं रूपुं तोलाय, ते अर्थमास कहियें. ते पण साधुने खावा योग्य नथी, त्रीजा धान्य मास, ते अडद कहेवाय ठे. ते सरिसवनी पेठे खावा योग्य न खावा योग्य कहेवा. ए प्रश्नमां पण थावच्चापुत्र न ठलाया.

त्यारें वली प्रश्न पूठे ठे के, तमे एक ठो के, बे ठो ? अक्षय ठो के, अव्यय ठो ? के अवस्थित ठो ? के अनेकनूतनाविनावस्वनाव ठो ? थावच्चापुत्र बोल्या, हुं एक पण हुं अने बे पण हुं, यावत् अनेकनूतनाविनावस्वनाव पण हुं. त्यां असंख्यात प्रदेशनी अपेक्षायें अक्षय हुं, अव्यय हुं, अवस्थित हुं, उपयोगनी अपेक्षायें अनेकनूतनाविनावस्वनाव हुं हुं, एटले नित्यानित्य बेहु पद्द सूचव्यां. कोइ रीतें खलाया नही. त्यारें शुक्र परिव्राजक बूज्या. थावच्चापुत्र अणगारने वंदना करी, नमस्कार करी, एम कहेता हवा के, स्वामिन् ! हुं तमारी पासे केवलीनो प्ररूप्यो धर्म सांजलवानी इहा करुं हुं. थावच्चापुत्रे धर्मकथा कही. ते सांजली घणो हर्ष पास्या थका थावच्चा पुत्रने एम कहेता हवा के, हुं तमारी पासे सहस्र परिव्राजक साथे मुंन यइ प्रव्रज्या लेवा इहुं हुं. थावच्चापुत्र बोल्या, जेम सुख उपजे तेम करो. ते वेलायें ईशान कूणे दंम प्रमुख एकांते मूकी,

पढी पोतानी शिखा उपाडी अनुक्रमें सद्गुणें प्रव्रज्या लीधी. सामायिक आदि देइ चौद पूर्वना जणनारा थया. थावच्चापुत्रें, ते हजार परिव्राजक, शुक्लने शिष्यपणें सोंपीने पोतें सौगंधिका नगरीथी विहार कखो, अनुक्रमें सिद्धाचलजीने विषे आवी, एक मासनुं पादपोषगमन अनशन पाली, केवलज्ञान पामीने, हजार पुरुष संघाते सिद्धि वखा.

त्यार पढी शूकंपरिव्राजक विहार करता, सेलंगपुर नगरने विषे समोस खा. पर्षदा वांदवा नीकली, सेलंगराजा पण वांदवा नीकल्या, धर्म सांज लीने सेलंग राजा बोल्या. हे स्वामिन् ! हुं पंथकप्रमुख पांचसे प्रधानने पूढी, मंहुक कुमारने राज्यें आपीने तमारी पासे चारित्र लेइश. शुक्ल मुनि बोल्या. जेम सुख उपजे तेम करो. त्यारें सेलंग राजायें घेर आवी, पांचसे मंत्रीने बोलावीने पूढ्युं, हे देवाणुप्पिय ! में शुक्ल मुनि पासे धर्म सांज ल्यो, ते गम्यो, रूढ्यो, संसारना जयथकी उद्देग पाम्यो हुं, माटे दीक्षा लेवानुं मन ठे. तमे शुं करो ठो ? तमारे हित इच्छित शुं ठे ? ते सांजली मंत्री बोल्या. जो तमे दीक्षा ल्यो ठो, तो अमारे बीजो कोण आधार आलंबन ठे ? अमे पण संसारना जयथी उद्देग पाम्या ठियें. माटे तमारी साथें दीक्षा लेइशुं. जेम अमारे संसारमां तमे वडेरा ठो, तेम दीक्षा लीधां पढी पण अमारा तमेज वडेरा ठो.

त्यारें राजायें मंत्रीश्वरोने कखुं. तमे तमारा वडा पुत्रोने कुटुंबनो नार सोंपीने, सहस्र पुरुष उपाडे एवी शिविकाये बेसीने, महारी पासे आवो. ते मंत्रियो पण तेमज अनुक्रमें राजा पासे आव्या. राजा पण मंहुक कुमारने राज्यानिषक करीने, सेलंगपुर शणगारावीने, पांचसे मंत्री साथें दीक्षा लेइ, अनुक्रमें अगीयार अंगना जणनारा थया. सेलंगराजरूपिने पांचशे मंत्रिने शिष्यपणें सोंपीने अन्यदा शुक्ल अणगार अन्य देशने विषे विहार करता हवा. अनुक्रमें हजार मुनिने परिवारें परिवखा थका श्रीसिद्धाचल उपर अनशनकरी मोक्ष पधाखा.

हवे सेलंग राजरूपिने पण, तुह, जूखा, अरस, विरस, टाहाडा, उन्हा, कालातिक्रांत, प्रमाणातिक्रांत एवा आहार पाणी करतां; सुकोमल शरीरें रोग प्रगट थयो. घणी वेदना कंभू, दाघ, पित्त, ज्वर, शरीरें व्याप्यो शरीर घणुं सुकाइ गयुं. अन्यदा विहार करता थकां सेलंगपुरें पधाखा, मंहुक रा

जा वंदना करवा नीकल्यो, वंदना करीने पिताना शरीरे रोग उपन्यो दे खीने सेलंग ऋषिने एम कहेता हवा के, तमे महारी यान शालायें आवी उतरो, हुं वैद्यने तेडीने तमारा रोगनी चिकित्सा करूं. सेलंग अणगारें ते वचन मान्युं, मंहुक राजा पोताने स्थानकें आव्या. सेलंग पण बीजे दिव से प्रातःकाले पांचसे अणगारनी साथें मंहुक राजानी यानशाला मध्ये प्राशुक पीठफलकादिक याचीने रह्या. वैद्य तेडावीने प्राशुक एषणीक औषधें करी तथा मद्यपानें करी साजा थया. त्यार पठी अशनादिकमां मद्य पानमां मूर्छाया, गृह थया, पासडा थया, उस्सन्नां थया, कुशील थया, संसत्ता थया, पीठ फलक शय्या संधारामां प्रमत्त थया, ते पीठफलकादिक जे मनीपासें याची लाव्या होय तेने पाठां आपतां मन चाले नही.

अन्यदा पांचसे प्रधान शिष्यमांहेलो एक पंथकं टालीने बीजा अणगा रोजे पाठली राते धर्म जागरिकायें जागतां एवो विकल्प उपन्यो जे सेलंग राजायें राज्य ठांमी दीक्षा लीधी, पण हवे प्रमादमां पड्या थका रस गृहि ठांमी शकता नथी, ते साधुने न कल्पे. माटे प्रातःकाले सेलंगराजर्षिने पूठी, पीठफलादिक आपीने, एक पंथक मुनिने वैयावचमां आपीने, आपणे बहार उग्रविहार करवो कल्पे ठे. एम चिंतवी अनुक्रमें सद्गुये विहार कस्यो.

हवे पंथक मुनि पण शय्या, संधारो, उच्चार, खेल, औषध, जेपज, जात पाणीयें करी, अगिलानपणें वैयावच्च करे. एम करतां एकदा कार्तिक चो मासाने दिवसे सेलंगराजर्षि विपुल अशनादिक आहार करी मद्यपान करी पाठले पहोरे सुखें सूतो ठे. तेवामां पंथक मुनियें चोमासी प्रतिक्रम एण करवा मांम्युं. विचाले चोमासी खामणा खामतां गुरुने मस्तकें पग फरश्यो, ते थकी सेलंग कषायमां आव्या, रीस चढी, उठीने बेठा थया, अने एम कहेवा लाग्या के, कोण आ अप्राप्यांनो प्रार्थनारो, हीणी चौदशनो उपन्यो, जे मुज्जे सुखें सूताने संघटे ठे ? ते वचन सांजलीने पंथकजी नय पाय्या, त्रास पाय्या, हाथ जोडी कहेवा लाग्या, हे स्वामिन् ! हुं पंथक, देवसिक पडिक्कमणानो काउस्सग्न करीने चोमासी खामणा खासुं तुं. तेमां हें देवाणुप्पिय तमने वंदना करतां तमारा पगने मस्तक फरश्युं. ते महारो अपराध खमो. तमे खमवा योग्य ठो. एम वारंवार खमावे ठे.

पंथकजीनां एवां वचन सांजलीने सेलंगराजर्षिने एवो विकल्प उपन्यो

के,में राज्यचार ठाम्यो. हवे इहां अशनादिकमां गृह यइने विचरुं तुं ते न घटे. माटे प्रातःकाल मंभूक राजाने पूढीने, पडिहार पीठ फलग शय्या संथारो पाठां आपीने, पंथक अणगार संगार्थें उग्र विहारे बहार विहार करीछुं. पढी जेम विचारुं तेमज करीने विहार करता हवा. ते वात चारडोनवाणु अणगारें सांजली, तेवारें मांढोमांहे कहेवा लाग्या, रे साधुउ ! सेलंगराज रुषियें पंथक मुनि सार्थें बहार देशे विहार कखो, तो हवे आपणे पण से लंगराज रुषिने अंगिकार करीने तेमनी सार्थें विचरवुं घटे ठे ! एम विचारी, सेलंगराजरुषि पासे आवीने, सार्थें विचरता हवा. घणा वर्ष सूधी घणा तप जप करतां, अनुक्रमें श्रीसिद्धाचलजी उपर पादपोषगमन अन शनैं केवलज्ञान पामीने सिद्धि वख्या. इति श्री ज्ञातासूत्रे पंचमाध्ययने ॥

इहां थावच्चा मुनिने प्रसंगे बीजो अधिकार पण कह्यो. आ श्रीज्ञातासूत्रमां श्रीशत्रुंजय महातीर्थतुं नाम आव्युं. माटे ए तीर्थवंदनीक पूजनीक ठे, रुषजकूटनी पेठें शाश्वतुं ठे, इहां ग्रंथ वधे माटे चर्चालखी नथी. जो थावच्चा अणगार जितात्मा थया तो पोतानो आत्मा तेहज गति तथा बीजा प्राणीने शरण नूत पण थयो. इति श्री थावच्चा पुत्र अणगार कथा ॥ इति श्री सकलसज्जामिनीजालस्थलतिलकायमानपंढितश्रीउत्तमविजयगणेशिष्य पंढितपद्मविजयगणिकृतं श्रीगौतमकुलकप्रकरणे बालावबोधे एकादशगाथायां चत्वार्युदाहरणानि समाप्तानि ए अगीयारमी गाथा कही ॥ ११ ॥

हवे बारमी गाथा कहे ठे. तेने पूर्व गाथा सार्थें ए संबंध ठे के, पूर्वे गाथाने अंतें जितात्मा ते गति शरण थाय एम कह्युं, तो इहां जे धर्मी होय तेज जितात्मा थाय. ते अधिकारे आवी जे बारमी गाथा ते कहे ठे.

**न धम्मकज्जा परमन्नि कज्जं, न पाणिहिंसा
परमं अकज्जं ॥ न पेमरागा परमन्नि बंधो,
न बोहिलान्ना परमन्नि लान्नो ॥ १२ ॥**

अर्थः—न धम्माकज्जा परमन्नि कज्जं (धम्मकज्जा के०) धर्मकार्य स मान बीजुं (परमन्नि के०) परम अर्थ एटले उत्कृष्ट (कज्जं के०) कार्य

(न के०) नथी. एटले ए जाव के, जगत्ना जीवोयें खाबुं, पीबुं, पहेरबुं, उठबुं, घरबार, स्वजन, कुटुंब परिवार, बैया, ठोकरां धणीयाणी प्रमुखनुं कार्य, ते पोतानुं करी मान्युं ठे. पण ते अज्ञानपणानो विलास ठे. परंतु परमार्थें तो एक धर्मकार्य करवुंज योग्य ठे. ते उपर सुग्धजट्टनो दृष्टांत कहे ठे.

कौशांबी नगरीने ढुकडुं शाली नामें गाम ठे. तेमां दामोदर नामें जट्ट रहे ठे. तेनी सोमा नामें चार्या ठे. तेने सुग्धजट्ट नामें पुत्र ठे. तेने सुलक्षणा नामें चार्या ठे. ते स्त्री जत्तारने सुखें रहेतां केटलोक काल गयो. अनुक्रमें माता पिता मरण पाम्या, अ नंतर पितानी लक्ष्मी ह्वय गइ ॥ यतः ॥ इंदिरा मंदिरेऽन्यस्य, कथं स्थैर्यं विधास्यति ॥ या स्वसद्मनि पद्मेऽपि, संधावधि विजृंजते ॥ १ ॥ त्यारें नाना प्रकारनी आपदानुं स्थानक एबुं दरीडि पणुं आव्युं ॥ यतः ॥ निर्द्वयो द्वियमेति द्वीपरिगतः प्रच्रश्यते तेजसा, निस्तेजाः परिचूयते परिजवान्निर्वेदमागच्छति ॥ निर्विन्नः शुचिमेति शोक सहितो बुद्धेः परिच्रश्यति, निर्बुद्धिः ह्वयमेत्यहो निधनता सर्वापदामा स्पदम् ॥ १ ॥ ते सुग्धजट्ट, लक्षायें करी स्त्रीने पण वगर पूठे रात्रिने विषे ठानो नगर बहार नीकब्यो. धननो अर्थी यको बार वर्ष सूधी परदेशे जमतो पाठो घेर आव्यो. त्यारें पोतानी स्त्रीने अत्यंत विनयवंत देखीने पूठवा लाग्यो. रे स्त्री ! तें बार वर्ष सूधी एकली यकी केम निर्वाह कखो ? त्यारें स्त्री बोली. हे प्राणप्रिय ! विमला नामें जैनमती प्रकृतें परउपकारणी ठे. तेणीयें विशिष्ट तत्त्व रसनो उपदेश कखो. तेमां मग्न यइ यकी में बार वर्ष ते बार दिवसनी पेठें काढ्या. ते सांजलीने ब्राह्मण घणो विस्मय पाम्यो. हेसते सुखें कहेवा लाग्यो के, ते तत्त्वनी वात मुऊने पण कहे. जेम हुं पण सुखी थाउं त्यारें तेणीयें पण जीवाजीवादिके नव तत्त्व रूडी रीतें कही समजाव्या. तेवारें ते विप्र पण सुश्रावक थयो.

हवे ते गामना वसनारा अन्य ब्राह्मणो ते स्त्रीजत्तारने घणो आक्रोश करे. पण ते जैनधर्ममां दृढ थकां न चले. जाणे के, जैनधर्म उपरांत बीछुं कांइ पण नथी. एकदा माह मासनी ताढ वहाते थके पुत्रने लेइने ता पंवाने अर्थे अंगीठी करीने ज्यां सर्व ब्राह्मण तापे ठे, त्यां सुग्धजट्ट पण आव्यो. एटले सर्व ब्राह्मणें मली तेने तिरस्कार कखो. रे पापिष्ठ डुष्ट ! इ हांथी उसर ! उसर दूरजा ! ते सांजलीने जट्ट विलखो थको बोव्यो. जाइ

એક જિનધર્મ તેહજ સત્ય છે. બીજું સર્વ અસત્ય છે. જો જિનધર્મ અસત્ય હોય તો આ મહારો પુત્ર બલી જાજો. એમ કહીને સહસાત્કારેં ધૈર્ય ધરીને સજ ગેલી અંગીઠીમાં પુત્રને મૂક્યો, તે જોડ સર્વ બ્રાહ્મણ હાહાકાર કરવા લાગ્યા, ત્યાં તત્કાલ ઉપધોગવંત શાસન દેવતાયેં પાસે થકાં અગ્નિ શીતલ કરી નાંખ્યો. તે શાસનદેવતા પ્રકટ થઈને જિનધર્મની પ્રશંસા કરવા લાગ્યા. તે શાસન દેવતાયેં પાઠલે નવેં ચારિત્ર લેઈને વિરાધ્યું હતું. તેથી મરીને વ્યંતરી થઈ છે તે વ્યંતરીયેં કેવલીને પૂછ્યું હતું કે, હું સુલજબોધી બું કે, ડુર્લજબોધી બું ? કેવલી જગવાનેં કહ્યું. તેં પૂર્વે નવે સંયમ વિરાધ્યો છે, તેથી આ નવમાં કોઈને કષ્ટ પડ્યું હોય તો તેને સહાય્ય કરી શાસનપ્રજાવના કરીશ, તો સુલજબોધી થઈશ. તે સાંજીને તે દેવી પણ ઠામ ઠામ જિનશાસનની પ્રજાવના કરતી ત્યાં આવી ચઢી. તેણેં મુઘજનટું પણ સહાય્ય કહ્યું. તે મહિમા દેવી બ્રાહ્મણ વિસ્મય પામ્યા, શ્રીજિનધર્મની પ્રશંસા કરતા હવા, પઠી મુઘજનટ ઘણો હર્ષ પામતો પોતાને ઘેર આવ્યો. પોતાની સ્ત્રીને વાત કહી. ત્યારેં સ્ત્રીયેં ઝલટો ઠબકો દીધો. કે, તમે એ જોલાપણું કેમ કહ્યું ? કદાચિત્ દેવતાનું સહાય્ય ન થયું હોત તો, પુત્ર બલી જાત, અને તમે પણ ધર્મત્રષ્ટ થાત, લોકમાં ધર્મની અપજ્ઞાજના થાત, તે માટે એમ ન કરિયેં અનુક્રમેં તે સ્ત્રીજત્તાર શ્રીઅજિતનાથ પરમેશ્વર પાસે ચારિત્ર અંગિકાર કરીને, સંયમ તપ પાલી, કેવલજ્ઞાન પામીને મોક્ષે ગયાં. બ્રાહ્મણપ્રમુખ પણ પ્રતિબોધ પામ્યા ॥ ઇતિ આચાર પ્રદીપે મુઘજનટ કથા ॥ તે માટે ધર્મકાર્ય ઉપરાંત બીજું કોઈ પણ ઉત્કૃષ્ટ કાર્ય નથી.

॥ હવે બીજા પદનો અર્થ કહે છે. ન પાણિહિંસા પરમં અકલ્લં (પાણિહિંસા કે) પ્રાણીની હિંસાથી કોઈ પણ (પરમં કે) ઉત્કૃષ્ટ (અકલ્લં કે) અકાર્ય (ન કે) નથી. એટલે જીવહિંસા ઉપરાંત કોઈ પણ અકાર્ય નથી. તે ઉપર દેવપ્રસાદ, સામદેવ અને વામદેવની કથા કહે છે.

આજ જંબુદ્વીપના નરતક્ષેત્રને વિષે પંચાલ દેશે કાંપિલપુર નામેં નગર છે. ત્યાં જયવર્મ નામેં રાજા રાજ્ય કરે છે. તેનેજ બાવલી નામેં રાણી છે. તેની સાથેં વિષયસુખ જોગવતો રાજા કાલ ગમાવે છે. એકદા રાણીયેં એવું સ્વપ્ન દીતું. જે કોઈક હુદે રત્નજડિત મુકુટેંકરી દેદીપ્યમાન એવું રાજાનું મસ્તક હેયું, તે મસ્તક મહારા જોલામાં પડ્યું. રાણી સંત્રમ પામીને

जागी. राजायें जाणुं त्यारें पूठ्युं के, खुं ठे ? राणीपण शोकें करी रोवा जागी. राजायें तेनी आश्वासना करी. वली अवसरे पूठ्युं. तेणीयें जेम हतुं तेम कह्युं. राजा बोळ्यो. ए शोक करवें सखुं. मुकुटनो धर नार महाराजा तहारे पुत्र थज्ञे. वली राजायें चित्तमां चिंतव्युं के, महारुं मरण पण ठूकडुं ठे. एवं ए स्वप्ने सूचवाय ठे. तोपण वृद्धम मूकवो नही. एम केटलोएक काल गयो. हवे राणीने तो गर्ज रह्यो ठे.

एवा अवसरें शूरसेन नामें एनो गोत्रियो प्रधान हतो, तेणें सामंत प्र मुखने वश करीने तेमनी साथें आवीने नगर रोक्वुं. त्यारें राजायें पोतानुं निर्बलपणुं जाणीने राणीना घरथी सुरंग खोदावीने स्मशानसुधी काढी. ते राणीने देखाडीने कह्युं के, वैरी प्रबल ठे, कार्यनी गति विषम ठे, कोण जाणे खुं थज्ञे, माटे अवसर जाणोतो आ सुरंगमांथी नीकलजो. एम करतां शत्रुयें नगरजंग करवा मांमथुं. त्यारें जयवर्म्म राजा लडवाने सामो नीकळ्यो. पु ६मां मरण पाम्यो. कोजाहल थयो ते सांजलीने सुरंगे थइने राणी नाठी. एवामां जयें करी राणीने प्रसव थयो ते बालकने राजानी मुझा सहित कं बल रत्नें वींटीने मसाणमां मूक्यो. पोते वेगली लताने थंतरे जइ बेठी.

एवा अवसरें तेज नगरमां जइनामें शेठ रहेठे, तेनी सुनझा नामें जा र्या ठे, पण ते मुआ बालक जणे ठे, तेथी शेठें कुलदेवी आराधी. तेणें तुष्टमान थइने कह्युं के, तुं ज्यारें मुआ बालकने परठववा जाय त्यारें त्यां कोइ बालकने देखेतो. उपाडी लेजे. एज रीतें शेठें बालक लीधो. ते लेतो देखीने राणी आगल चालती थइ. मनमां घणुं वैराग्य धरती तापसणी थइ.

हवे शेठें पण ते वात पोतानी जार्याने न कही; परंतु आपणो बालक तो जीवतो ठे, एम कहीने पाठो पोतानी स्त्रीने आप्यो. एक मास थयो त्यारें वधामणुं कखुं. देवप्रसाद एवं नाम दीधुं, महोटो थयो, कलाउ जण्यो, यौव न पाम्यो. घणा शेठोनी कन्या आवे पण कुमर सरखी न होवार्थी शेठ परणावे नही. एकदा एक निमित्तियो आव्यो. लोकोना मुखथी वखाण सांजलीने तेने शूरसेन. राजायें बोलाव्यो. मुष्टिप्रश्नप्रमुख प्रश्नें रूडो जा ण्यो. त्यारें राजायें एकांते पूठ्युं. ए राज्य महारा वंशमां रहेज्ञे के, नही ? निमित्तियो बोळ्यो, खेद करशो नही, हुंतो शास्त्रमां कह्या मुजब कहीश. राजा बोळ्यो, खेदनो शो अवसर ठे ? निमित्तियो बोळ्यो. तमारा वंशमां तो

नहि रहे, राजायें पूछुं. तो कोण राज्य करशे ? निमित्तियो बोळ्यो. आज थी पंदर दिवसें गायना गोकुलने जिल्ल लेइ जतां देखी जे पुरुष ते गोकुल ने पाबुं वालशे, तथा तमारा पुत्रनी आझा नही मानशे, तथा रत्नपुरनो धणी पूर्णचंड राजा ठे तेनी दीकरियोने जे परणशे, ते तमारुं राज्य जोगवशे. ते वचन राजायें मान्छुं, अने निमित्तियानें कुछुं के, कोइ आगल ए वात कदेशो नही. एम कही पूजीने निमित्तियाने विसर्ज्यो. शूरसेन राजायें पो ताना पुत्रोने गोकुलमां सूक्यां, अने शीखव्छुं के, एक मास सूधी त्यां र हीने गोकुल जालवजो. तेपण अनादर थकी परिवार विना त्यां गयां. अ र्द्धमास गयो ते सघला राजकुमर प्रमादमां रह्या, अने जिल्लें गोकुल ह्छुं. एवामां देवप्रसाद सज्जनना विवाह कार्यें गयो हतो, तेणें मार्गेनी वचमां गोकुल हरीजतां जिल्लोने देखीने पराक्रम फोरवी गोकुल पाबुं वाळ्युं. ए व्य तिकर सांजलीने राजायें जाण्छुं के, राज्यनो धणी शेठपुत्र देवप्रसाद थशे.

हवे राजपुत्रें पण नगरमां पडह वजडाव्यो. जे युवान पुरुष रमवा नीकलशे, तेने तो राजकुमर प्रसाद करशे. अने जे रमवा नही नीकले तो राजकुमर तेनो अपराध खमशे नही. एम सांजली नगरना घणा कुम र नीकल्या, पण देवप्रसाद न नीकल्यो. मातापितायें क्छुं, हे वत्स ! राज पुत्रनो उत्सव जुठ, राजानी आझा ते विषम ठे, कुमर बोळ्यो, महारुं मा थुं डुखे ठे, ते माटे बोलशो नही, स्नेहें करी मावित्र पण न बोळ्या.

एवामां देवप्रसादें वचन सांजळ्युं के, रत्नपुर नगरने विषे पूर्णचंड रा जानी लक्ष्मीवती अने कांतिमती नामें बे दीकरीयो ठे. ते गंध ड्य्यना सं योग रूडा जाणे ठे. ते एम कहे ठे के, अमे गंधड्य्य जेगा करियें. तेनो वि शेष जे जाणे तेने परणवुं, पण बीजाने न परणवुं. एम निर्धारी ते गंधड्य्य जेगा करीने घणा राजपुत्रोने दासीने हाथें देखाडे ठे, पण कोइने वि शेष मालम पडती नथी. ए व्यतिकरें राजा घणो दुःखीयो ठे. तेथी नगर मां पडह फेरव्यो ठे के, जे पुरुष कुमरीना गंधनो विशेष कहे, तेने हुं अ र्धुं राज्य अने ए कन्याउ परणावुं. ते सांजलीने देवप्रसाद त्यां जवानी चिंतासहित उद्यानमां आव्यो. एवामां उत्सवमां न आव्यो ए वांक का ढीने राजायें देवप्रसादने तेडवा पुरुष मोकल्या. पुरुषें आवीने शेठने क्छुं के, देवप्रसाद क्यां गयो ? राजानी आझानो लोपक डुष्ट, महा पापी, क्यां

हे ? राजानी आझायें अमारे तेने मारवो हे, शेठ बोल्या, एतो गइका छें रत्नपुर नगरे मामाने घेर प्राहुणे गयो हे. माटे हुं राजा पासे आबुं हुं एम कही शेठें, एक पुरुषने शीखवी कुमरपासें मोकल्यो. तेणें जइने कु मरने कहुं के, तमारा पितायें कहेवराव्युं हे, जेरत्नपुर नगरें मामाने घेर जजो.

पठी शेठ पण राजा पासे गयो, राजाने सर्व हकीकत कही, राजायें विचाखुं के, निमित्तियानुं वचन साबुं हे; तोपण मीतुं वचन बोलीने उपा य करवो ते श्रेष्ठ हे. एम चिंतवी शेठने कहुं, पुत्रने वहेलो बोलावो. शेठें कहुं आपनुं वचन प्रमाण हे. एम कही शेठ पोताने घेर आव्यो. कुमर पण रत्नपुर नगरे बंधुदत्त नामें मामाने घेर पहोच्यो. त्यां उचित कृत्य क री मामाने कहुं, मने ते गंध देखाडो. मामायें कुमरीनी दासीने तेडावी गंधइव्य देखाड्युं. देवप्रसाद कुमरें पण, परीक्षा करीने सर्व इव्य जूदा जूदा कही देखाड्या. अनुक्रमें सर्व प्रतीत करावी. ते जाणीने कुमरीउ हर्ष पा मी, राजाने जणाव्युं. पूर्णचंद्र राजायें विचाखुं के, धनवंत तो खरो पण वाणियो हे, अने एवो उदार विज्ञानवंत वाणीयो न होय, तेम राजक न्याने पण ए वाणिया उपर राग केम होय ? एवो विचार करे हे. एवामां देवप्रसादनो कृत्रिम मामो कंबलरत्न तथा जयवर्म राजानी नामांकित मुझा लेइने राजा पासें आव्यो. राजाने कहुं, हे राजन् ! महारा बनेवीयें कंपि द्रपुर थकी माणस मोकल्यो हे, ते माणसें मुऊने एम कहुं के, शूरसेन रा जायें तमारा बनेवीने वगर वाकें पकड्या हे, ते आपदामां कहेवराव्युं हे, जे ए देवप्रसाद जयवर्म राजानी नामांकित मुझासहित मसाणमांथी ली धो हे. ते मुझायें अमे जाण्युं के, ए जयवर्म राजानो पुत्र हे, पण जयें करी अमे कोइने कहुं नही, अने महोटो कखो. बीजुंतो अमे कांइ जाण ता नथी. वली बीजी वात कहुं हुं, ते सांजलो. शूरसेन राजाने ए कुमर नी उपर घणो द्वेष हे. एने पकडतां जूतुं मिष करीने में तमारें त्यां मोक ल्यो हे. माटे एने शूरसेन राजाना द्वेष रूप जयथी राखजो, एवी वात क हीने मुझा तथा कंबल रत्न राजाना मुख आगल मूक्यां. राजायें विचाखुं, अहो ! जयवर्मनो पुत्रतो महारो जाणेज हे. एम जाणी हर्ष पाम्यो थको शेठने कहेवा लाग्यो, रे शेठ ! तमारा बनेवीने कहेवरावो के, तमे रूडुं कहुं. जे कुमरने इहां मोकल्यो, अने समाचार जणाव्यो, हवे शूर सेननी

અંશમાત્ર પણ બીક રાખશો નહીં. એમ કહી દેવપ્રસાદને બોલાવ્યો. રાજાએ તેનું મુખ જોડને કહ્યું કે, અહો ! એતો જયવર્મા રાજા સરખો છે. એમ આનંદ પામીને સર્વ લોકને તે વાત સંજલાવી. બેહુ કન્યાઓ પરણાવી દીધી.

એકદા શૂરસેન રાજાએ મારનારા પુરુષ મૂક્યા. તે આવી કુમરને મલ્યા. કુમરે તેમને પાડ્યા. કુમરને જમણી ઝુજાયે પ્રહાર આવ્યો. તે સાંજલીને રાજા ત્યાં આવ્યો. તેણે તે અર્ધમુવેલા મારનારાને પકડ્યા. કુમર બોલ્યો. એ મુઝાને મારવું તે ઘટતું નથી, એમ અજયદાન દેવરાવીને પૂછ્યું જે સ્વરૂં કહો તમને કેણે મૂક્યા છે ? તે બોલ્યા, શૂરસેન રાજાએ મૂક્યા છે, કુમર પોતાના બાપનો વૈરી જાણીને કોપાયમાન થયો થકો, પૂર્ણચંડ રાજાને વિનંતી કરતો હવો કે, મને તમારું લસ્કર આપો તો, હું મહારા પિતાનું વૈર લેવું. રાજા બોલ્યો. લસ્કરનું શું કામ છે ? હું સાર્યે આવું હું, એમ કહી રાજા પોતે નીકલ્યો. તે નિરંતર પ્રયાણે કરી કંપિલપુર નગરે પહોંચ્યો. દૂતમુખે કહેવરાવી મૂક્યું કે, હે શૂરસેન ! તું હવે રાજ્ય મૂકીને ધર્મ કલ્પ ! તે વચન શૂરસેને ન માન્યું અને સંગ્રામ કલ્પ્યો, ત્યાં ઘણા ઉદ્યમે શૂરસેનને જીત્યો, તેને ગાઢા પ્રહાર લાગ્યા, તેથી અનુક્રમે મરણ પામ્યો. દેવપ્રસાદ રાજ્યે વેળો. પૂર્વની નીતિયો થાપી. પ્રજાલોક સર્વ આનંદ પામ્યા. સદુ સામંત રાજા વશ કલ્યા. દેવપ્રસાદ મહારાજા થયો. સ્વનાવેંજ દયાવંત કોઈ જીવની હિંસા ન કરે.

એક દિવસે દેવપ્રસાદ રાજાએ, ઊગતા સૂર્ય સરખું ઈશાન કૂળે અજુઆ હું દીતું. રાજાએ સ્વર કાઢવા પ્રતિહારને મોકલ્યો. પ્રતિહાર આવીને કહેવા લાગ્યો. હે મહારાજ ! આજ કુસુમકરંદક નામા ઉદ્યાનને વિષે દમસાર મુનિને કેવલજ્ઞાન ઉપન્યું છે. દેવતા ઉત્સવ કરવા આવ્યા છે. તેનું એ અજુવાલું છે. રાજાએ વિચાર્યું કે, પ્રજાતે કેવલીનાં ચરણ કમલ વાંદીશું. એમ ચિંતવતાં રાત્રી ગઈ. સવારમાં રાજા હાથીઉપર બેસી ઠત્ર ધરાવતે, ચામર વિંજાવતે, વંદના કરવા બહાર નીકલ્યો. એવામાં જે ચાલી શકતો નથી, મેષ સરખો કાલો છે, જૂસે કૂસ પળ ઊણી છે, દાંત બહાર નીકલ્યા છે, હાથ પગ સૂણ્યા છે, કોઠે કરીને કીડા પડ્યા છે, શરીર વિણશી ગયું છે, અગણિત માસીયે શરીર ઢાંક્યું છે, એવા પ્રત્યક્ષ પાપના પુંજ સરખા એક જીવારીને દેખીને રાજાને કરુણા આવી. વિચારવા લાગ્યો કે, અહો ! પૂર્વજવેં પાપ કલ્યાં. તેનું ફલ એ રાંક જોગવે છે. અનુક્રમે ઉદ્યાનમાં પહોંચ્યો. ઠત્ર, ઠરી

प्रमुख राज चिह्न मूक्या, केवली जे नमस्कार करी उचित स्थानके बेशीने राजायें पूठ्युं, हे जगवन् ! में मार्गमां एक जीखारी दीतो तेनो पूर्वजव शीरीतें ठे ते कृपा करीने मुऊने कहो. तेवारें केवली बोल्या.

धनपुर नगरें, जयपाल नामे राजा, त्यां सामदेव अने वामदेव नामे बे जाइ वसे ठे. एकदा डुकाल पडे थके वामदेवें, सामदेवने कहुं, नोजन मलतुं नथी तो डुकाल केम उतरीछुं ? माटे आपणे आहैडो करीने आजी विका करीयें, एम निर्धारी बेहु अटवीमां गया, पारधी कर्म करवा लाग्या. एक हरणने देखी वामदेवें बाण मूक्युं, ते बाण हरणने न लाग्युं, पण जवितव्यताना योगें एक जाडने अंतरे नासिकायें दृष्टि थापी, लंबायमान हाथ करीने एक मुनिराज काउस्सगें रह्या ठे, तेमना मुख आगल पड्युं. ते बाण खोलतां खोलतां त्यां पडेलुं दीतुं. ते देखीने सामदेवनुं श्याम मुख थइ गयुं विचारवा लाग्यो के, अहो ! में अकार्य कहुं, जो साधुने ए बाण लाग्युं होत तो मने नरकमां पण रहेवाने ठेकाणुं न मलत. पढी मुनिने पगे लागीने खमावतो हवो, मुनि पण योग्यता जाणी काउ स्सग पारीने धर्मकथा कहेता हवा के, जीवनी हिंसा करवी ते महाडुः खदायक ठे, एथी नरकें जइयें ॥ यतः ॥ सवे जीवा विइहंति, जीवितं न मरिज्जितं ॥ तम्हा पाणवहं घोरं, निगंथा वज्जयंति एं ॥ १ ॥ जो कुणइ परस्स ड्हं, पावइ तं चेव सो अपंतगुणं ॥ लप्पंति अंबयाइं, न दु निंव तरु मियवियंमि ॥ २ ॥ जो जीववहं काउ, करेइ ए खणमित्तमत्तणो ति त्तिं ॥ ठेयणजेयणपमुहं, नरयड्हं सो चिरं लहइ ॥ ३ ॥ जं दोहग्गमुदग्गं, जं जणलोए डुहावहं रूवं ॥ जं अरस्ससूलकय, खास सासकुठाइणो रोगा ॥ ४ ॥ जं कन्ननासकरचलण, कत्तणं जं च जीवियं तुहं ॥ तं पुट्ठारोविय जीव, डुरक रुक्कस्स फुरइ फलं ॥ ५ ॥ नवजलहीतरितुहं, महत्तकत्ताणड मअमअकुहं ॥ संजणियसिवसुक्कं, समुदयं कुंणह जीवदयं ॥ ६ ॥ इ त्यादिक उपदेश सांजलीने सामदेव गुरु पासे निरपराधी जीवने हणवो नही, एवी विरति लेतो हवो. पढी गुरुयें कहुं ए व्रत रूडी रीतें पालजो. जे माटे व्रत जंग करवुं ते महाअनर्थ जणी थाय ठे. ते स्पष्ट समजाववा माटे इहां कुंदनामा कर्म करनुं उदाहरण कहुं तुं ते सांजलो.

सोरठ देशमां अणुमंजीपुर नगरें एक कुंदनाम कर्मकर वसे ठे. तेने

મંજરીઆ નામેં જાર્યા છે. કુંદ પ્રકૃતિયેં ઘણો નડક વિનીત છે. એકદા મે ઘયોષ નામેં આચાર્ય વનને વિષે પધાસ્યા છે, નિરવદ્ય સ્થાનકે ઉતસ્યા છે, એવામાં કુંદ પણ કાષ્ઠાદિક લેવા નિમિત્તેં વનમાં જાય છે, તેણેં વચમાં આચાર્યને દીઠા. ત્યારેં અહો ! ધન્ય છે એમને એવું બહુમાન આચાર્યની ઉપર ઉપન્યું. તે વચત નક્તિસહિત વંદના કરી, ગુરુયેં પણ યોગ્યતા જાણી તેને ધર્મદેશના દીધી. તે સાંજલી કુંદ પ્રતિબોધ પામ્યો. કાંઈક વ્રત લેવું, એવી ઇચ્છાયેં મધમાંસની વિરતિ કરીને પોતાને ઘેર ગયો. ત્યાં પોતાનો સાલો પ્રાદુણો આવ્યો છે, તેને માટે માંસ રાંધ્યું છે, તે એને પણ પીરશ્યું, ત્યારેં એણેં નિષેધ કહ્યો. તો પણ પોતાની સ્ત્રીના આગ્રહથી ઘણો વિકલ્પ કરતાં માંસ खाધું. પઢી ઘણો પશ્ચાત્તાપ કરે છે, એવામાં રાત પડી. સ્ત્રીયેં પૂછ્યું, નિસાસા કેમ નાંખોં ઢો ? તેવારેં એણેં વ્રતજંગનું વૃત્તાંત સંજલાવીને કહ્યું કે, મુઝને એનો મહોટો સંતાપ છે. હે જૂની ! તેં મહારા વ્રતનો જંગ કરાવ્યો. તે વચન સાંજલીને તેની સ્ત્રીને પણ ઉદ્દેગ ઉપન્યો. તે બોલી તમે મને કેમ ન સંજલાવ્યું. અહોહો ! તમે મને પણ પાપમાં નાંખી હવે પ્રજાતે ગુરુને પૂઠીને જે યુક્ત હશે તે કરીશું કુંદેં પણ યુક્ત વચન જાણીને માન્યું.

પ્રજાતે લક્ષાવંત છે તો પણ સ્ત્રીને સાર્યેં તેડી ગુરુ પાસેં આવી બેઠો, પણ લાજેં કરી બોલે નહીં. ગુરુ બોલ્યા, એ રીતેં આમણ ડુમણો કેમ થયો ઢો ? તે બોલ્યો, હે જગવન ! હું પાપી હું, હું બોલવા યોગ્ય નથી, ગુરુ બોલ્યા, શ્યા માટે ? ત્યારેં તેની સ્ત્રીયેં ગુરુને પ્રણામ કરીને સર્વ વૃત્તાંત કહ્યું. ગુરુયેં વિચાશ્યું એ ઘણા રૂઢા છે કે, જેના એવા પરિણામ છે. એમ ચિંતવીને બોલ્યા તમે સ્વેદ શાને કરો ઢો ? શું ત્રુટો તંતુ ન સાંધિયેં ? શું વિષ્ણાયેં સ્વરજ્યો પગ ન ધોડ્યેં ? તેમ ઘણા પશ્ચાત્તાપેં કરી અલ્પબંધ થાય. ઇત્યાદિક દેશના દીધી. તેથી બેહુ જણને વૈરાગ્ય ઉપન્યું, મદિરા માંસનાં વ્રત લીધાં તે જાવથકી પાલીને આઝ્વાને ક્યે મરીને શ્રીકંઠનામા દેશને વિષે જયંતી નામેં નગરી ત્યાં કુરુચંડ નામેં રાજા તેને મંગલા નામેં રાણી તેની કૂચે કુંદનો જીવ પુત્રપણેં આવી ઉપન્યો. તેજ રાત્રીને વિષે રાજહંસ મુખમાં પેસતો સ્વપ્નમાં રાણીયેં દીઠો. જાગી ત્યારેં જતારને વિધિપૂર્વક સંજલાવ્યો. રાજા બોલ્યો, હે સુંદરી ! તહારે રાજહંસ પુત્ર થશે. રાણીયેં પણ તદ્દત્તિ કહી અંગીકાર કહ્યું. અનુક્રમેં જિનેશ્વરની તથા મુનિની સેવા કરું.

एवो दोहलो उपन्यो, राजायें दोहलो पूर्ण कख्यो. अनुक्रमें पुत्रनो जन्म थयो, वधामणां थयां, शकुनने अनुसारें राजहंस एवुं नाम दीधुं, निमि त्तियें कखुं ए महोटा राज्यनो धणी थरो. अनुक्रमें पिता मरण पाम्यो. त्यारें राजहंसने बालक जाणीने तेनो काको श्रीचंद नामें हतो ते राज्यें बेगो, राजहंसने युवराज पदवी दीधी. एवामां पूर्वजवें व्रत जंग कखुं ठे, ते दोषें करी तेनी उरमान माता रज्जा नामें हती तेणीयें विचाखुं के, ए महारा पुत्रनो वैरी ठे, जे माटे ए जीवतां महारा पुत्रने राज्य न मले. एम विचारीने तेणें राजहंस कुमरनी उपर कामण कखुं. तेथी थोडा दिव समां तेने जलोदर रोग थयो. राजायें औषध उपचार घणा कख्या, पण रोग न गयो. एवामां शत्रु राजायें पोतानो देश परानव्यो जाणीने राजा धाड लेइने ते उपर चडी गयो. पण ते दुर्गनूमिबले जीताणो नही. तेथी तेनो काको श्रीचंद राजा त्यांज विनाश पाम्यो.

हवे उरमान राणीना बलें करी परिवार पण राजहंसने कायर करे. त्यारें राजहंस विचाखुं के, महारे घर ते परदेश जाणवा माटे परदेश जवुं रुडुं ठे. एम चिंतवीने घेरथी ठानो नीकड्यो, महाकष्ट सहेतो, ग्रामानु ग्रामे जमतो, उज्जयणी नगरीयें गयो. रोगें अत्यंत ग्रहवाणो, चाली पण शके नही एवो थको एक देवकुलने विषे रह्यो. त्यां दयायें करी लोक खा वाने आणी आपे, एम महाकष्टें दिवस काढे ठे. ए अवसरें तेनी पूर्व जन्मनी जार्या मंजरी नामें हती ते पण आउखाने क्ये मरण पामी थ की उज्जयणी नगरीमां महासेन राजानी सेनानामें राणी ठे तेनी कूखने विषे देइणी नामें पुत्री थइ. तेने पण पूर्वना व्रतजंगदोषें करी रोग उपन्यो, ठे ते औषधादिकें करीने पण न गयो, अनुक्रमें यौवन पामी, एवामां कांश्क रोग पोतानी मेले पातला पड्या. ए अवसरें महासेन राजा सेवकोने पूढे ठे के, तमे कोना पुण्यें रुद्धि विलसो ठो? ते बोल्या. हे स्वामिन् ! तमारापुण्यें करीने विलसियें ठैयें. ते सांजली राजायें सर्व सेवकोने आदर पूर्वक विसर्ज्या.

ते वात सांजलीने देइणी हसती थकी बोली के, जूउ राजा लोकने सु ग्धतायें उगे ठे. एवुं बोली ते तेनी सोक मातानी दासीयें सांजल्युं. त्यारें दासीयें देइणी कुमरीने पूढ्युं, हे स्वामिनी ! एमां खुं खोटुं ठे ? देइणी बो ली पारके पुण्यें लक्ष्मी कोइ जोगवे नही. ते व्यतिकर दासीयें जइ राजाने

કહ્યો, રાજા કોપ્યો, દેશીને બોલાવી કહ્યું, તું કોને પુણ્યે લક્ષ્મી જોગવે છે? દેશી બોલી હે રાજન્ ! પરમાર્થે પોતાના પુણ્યે જોગવું હું. જે કારણ માટે સર્વ પ્રાણી પોતાના કષ્ટાં સુખ દુઃખ જોગવે છે. પર તો નિમિત્તમાત્ર છે. એ વું વચન સાંજલીને રાજાને અધિક કષાય જાગ્યો, તેવારે કોટવાલને તેડાવીને કહ્યું કે, તમે કોઈ અત્યંત દુઃખીયો પુરુષ દીઠો હોય તો તેને હાં વહેલો તેડી લાવો. કોટવાલ પણ રાજાનું વચન પ્રમાણ કરીને નગરમાં યોલવા લાગ્યો. તેણે દેવકુલમાં રાજહંસકુમરને મહાદુઃખીયો દીઠો, તેને રાજા પાસે લાવ્યો. રાજાએ પણ અવજ્ઞાએ કરી તેને દેશી પરણાવી દીધી તે વહુવરને દેશ નિકાલો દેશને વલી દેશીને વિજોપે કહ્યું કે, હવે તમે પોતાનું પુણ્ય જોગવો, કુમરીએ કહ્યું પ્રમાણ છે. પછી ક્ષેત્રે નગરી બહાર નીકળ્યા, માર્ગમાં ઉત્તરાપથ ગામી સાથે દીઠો. દેશીએ સાર્થવાહ પાસે જઈને પોતાનું વૃત્તાંત સંજલાવ્યું, અને કહ્યું કે, હું મહારા પિતાનો દેશ મૂકું, ત્યાં સૂધી મહારા નર્તારને લેઈ ચાલો. તે સાર્થવાહે અંગીકાર કહ્યું, એક પામો વેસવા આપ્યો, અનુક્રમે એક દેશ મૂકી બીજા દેશે પહોંચ્યા, સાથે અટવીમાં ઉતર્યો, દેશીએ પણ નર્તારને લેઈને પાસેના જાડતલે વૃદ્ધના પત્રનો સાથરો કહ્યો. ત્યાં રાજહંસ અને દેશી પણ નર્તારનું શરીર જોતી થકી વેઠી છે.

એવામાં કુમરની માતા મંગલા રાણી મરણ પામીને તે સ્થાનકે વ્યંતરી થઈ છે. તેણીએ રાજહંસને દીધો. તેની ઉપર રાગ ઉપન્યો. ત્યારે દિવ્ય શક્તિએ ઇંડજાલ વિકૂર્વી, તેથી ઉદેહીના શિખરમાંથી એક કાલો સર્પ નિકળ્યો, અને કુમરના મુખમાંથી એક ઉજ્જવલ સર્પ નીકળ્યો. તે સર્પ એક બીજાના મર્મ બોલવા લાગ્યા તેમાં કાલો સર્પ બોલ્યો, અરે દુરાત્મા, તું આ રાજકુમરના ઉદરમાં રહીને શ્યામાટે એનો વિનાશ કરે છે ? જે માટે હાં કોઈ જાણ પુરુષ નથી. નહીં કાં રાઈવાટી તક્ર સાર્થે એને પીવરાવશે તો તું મરણ પામીશ. ત્યારે મુખમાંથી નિકળેલો ઉજ્જવલો સર્પ બોલ્યો, રે કલ્પસર્પ ! તું જે દિવ્યને અધિષ્ઠીને રહ્યો ઠો, તે જો કોઈ જાણશે તો તારો બિલ્લ સોદીને દિવ્ય લઈ જાશે. તે સર્વ વાત દેશીએ સાંજલી. આ રાજપુત્ર છે, એમ જાણી દેશીને ઘણો હર્ષ ઉપન્યો. ચિંતવવા લાગી કે, અહો ! એણે સત્ય કહ્યું છે ॥ યતઃ ॥ પરસ્પરં ચ મર્માણિ, યે રહંતિ માનવાઃ ॥ ત એવ નિધનં યાંતિ, વલ્મીકોપરિ

सर्पवत् ॥ १ ॥ ते माटे मने रोग ह्य थवानो उपाय मळ्यो. पण तात नो देश मूक्यो, तो हवे इहांज रहीने कांइ क्रिया करुं.

हवे खोजतां खोजतां एक गोकुल जड्युं. ते गोकुलना स्वामीने वात कहीने प्रार्थना करी. तेणें पण अंगिकार करी देइणीने दीकरीपणें राखी. त्यारें सार्थवाहने पूढीने त्यां रह्या. राइ वाटी तक्र सार्थे आपवाथी कुमर थोडा दिवसमां साजो थयो. विद्याधर सरखो अन्य स्वरूप थयो. देइणी हर्षे पामी. विशिष्ट गोरसें करी शरीरे पुष्ट थइ. एकदा देइणीयें पूढ्युं. तमे कोण अने क्यांना वासी ठे ? राजहंसें पण यथार्थ वात कही दीधी. ते सांजलीने, देइणीयें विचाखुं के, एनो विधाता अनुकूल थयो, माटे पोताने देश जवुं युक्त ठे. पढी नर्तारने कळुं. आपणे पोताने देश जइयें. राजहंस बोळ्यो, जइयें तो खरा पण गोकुलना धणीने उपंगार कख्या विना जवुं युक्त नथी. देइणीयें विचाखुं ए महासत्त्ववंत पुरुष देखाय ठे. माटे संपदा पात्र थजे, पढी निधाननो व्यतिकर संजलाव्यो, तेणें पण सर्पनुं स्थानक खोदीने मांहेथी इव्य काढ्युं, ते गोकुलपतिने आपीने अनुक्रमें जयंती नगरीयें पढों च्या. बहार उद्यानमां आंबानी ठायडीये बेठा ठे. त्यां राजहंसने निडा आवी ठे. एवा अवसरें ते नगरीनो श्रीचंदनामें अपुत्रियो राजा मरण पाम्यो ठे, नवो राजा शोधवाने पंचदीव्य अधिवासना करीने नीकल्या ठे, फर तां फरतां नगरबहार राजहंस पासे आव्यां. जुए तो आंबानीठाया चली नथी. कुमरने मस्तके कलश ढाळ्यो, हर्षें करीने नगरमां लाव्या, सर्वें मली राज्यानिपेक कळ्यो, पुण्यना बलें सामंतादिकनो मान्य थयो. एम त्यां राज्य जोगवतां केटलोक काल गयो.

एकदा उज्जयिणीना महासेन राजायें सांजळ्युं के, राजहंसं चंपानगरी नो राजा थयो ठे. त्यारें दूत मोकलीने कहेवराव्युं के, सर्व धन जंमार महारीपासें मोकली देजे, नहितो युद्ध करवा सज्ज थजे. ते सांजलीने राजहंस बोळ्यो, हे दूत, तहारो स्वामी महोठो ठे, ते माटे प्रथमथी तो हुं कां इ नही करुं. अने युद्ध प्रारंभ्या पढी तो वगर बोळ्यो तत्काल जे उचित हंजे ते करीश. एम कही दूत विसर्ज्यो, दूत उज्जयिणीयें गयो, सर्व व्यति कर महासेन राजाने संजलाव्यो, राजा सांजलीने कोपायमान थयो, तेज दिवसे प्रयाण कळुं, अनुक्रमें देइणी ए वात सांजलीने राजहंस राजाने

કહેવા લાગી કે, તમે પણ સામા નીકલો. એમ સાંજલી રાજહંસ પણ બમણે પ્રમાણે પોતાના દેશની સીમા મૂકીને મહોટાસૈન્યની સામગ્રીસહિત જઈને પડાવ કહ્યો. બીજે દિવસે સંગ્રામ થયો, ઘણા સંગ્રામે મહાસેન રાજાને પાડીને બાંધી લીધો. પછી દેશીને બોલાવી પૂછ્યું કે, હવે શું કરવું યુક્ત છે ? દેશી બોલી સત્કાર કરીને વિસર્જવું એ સજ્જનને યુક્ત છે. રાજાયે પણ એમજ અંગિકાર કહ્યું, પ્રહાર નગાવ્યા, વ્રણને વિષે પાટા બાંધ્યા, તે અવસરે દેશીયે આવી પ્રણામ કરીને રાજાને કહ્યું, હે તાત ! તમે પ્રસાદ કરીને મુક્તને નર્તાર આપ્યો, તે મહારું પુણ્ય જુઠ ? તે સાંજલી રાજાયે દેશીને ઝલ્લવી, પણ બીજો નર્તાર કહ્યો જાણીને રાજા લાજ્યો, દેશીયે સર્વ વૃત્તાંત કહ્યું, તે સાંજલી સામંતાદિક સર્વ હર્ષ્યા, જે એ કુરુચંડ રાજાનો પુત્ર રાજહંસ કુમર છે, અને કુમરી પણ મહાસેન રાજાની પુત્રી છે, માટે સરખો યોગ મલ્યો છે. રાજા પણ વિચારવા લાગ્યો કે, અહો ! મેં રૂઢું ન કહ્યું ! જેમાટે સર્વ કોઈ પોતાનુંજ પુણ્ય જોગવે છે, એમ દેશીયે જે કહ્યું હતું તે સર્વ સત્ય છે. હવે રાજાને વ્રણ રુજાયા એટલે વિસર્જન કહ્યો. તે રાજા એમ કહેતો ગયો કે હું, વનમાં જાઉં હું. મહારા પુત્ર તમારા ચાકર છે, તેની સંજાલ કરજો. એ રીતે રાજહંસ, રાજાધિરાજ થયો. અનુક્રમે દેશીને પુત્ર થયો, તેનું રાજમૃગાંક એવું નામ દીધું.

એકદા રાજાને એવી ચિંતા થઈ કે, મને શા કર્મના વિપાક હશે ? એ અવસરે પ્રતિબોધવાનો સમય જાણીને ચાર જ્ઞાનના ધરનાર શ્રીજ્ઞાનજાનુ આચાર્ય ત્યાં પધાયા, પુરોહિતે આચાર્યનું આગમન કહ્યું. રાજા પણ દેશી સંઘાતે વંદના કરવા ગયો, ધર્મ સાંજલ્યો, પૂર્વ યોગે કરી ધર્મ પરિણમ્યો. સૂરીને પૂછ્યું, મેં પૂર્વે શા પુણ્યપાપ કહ્યાં હતાં કે, જેથી હું સુખ તથા દુઃખ પામ્યો ? તેને ગુરુયે પાઠલો સર્વ સંબંધ કહ્યો, તે સાંજલી રાજાને જાતિસ્મરણ જ્ઞાન ઝપન્યું. ત્યારે કહેવા લાગ્યો કે, હે જગવન ! જેમ તમે કહ્યું તેમજ છે. પરિજનને પણ સંજલાવ્યું. વ્રતજંગના અધિકાર સાંજલીને ઘણા લોક પ્રતિબોધ પામ્યા. સિદ્ધાંત સાંજલવાની ઇચ્છા થઈ. અણુવ્રત અંગિકાર કહ્યાં. ધર્મના અધિકાર ઘણા કહ્યા. ઘણા કાલ સૂધી શ્રાવકપણું પાડ્યું. પુત્રને રાજ્યે આપીને, દેશી તથા પ્રધાન પરિજનની સાર્યે રાજહંસે ચારિત્ર લીધું. સાધુપણું પાલીને સ્ત્રીનર્તાર વેદુ બ્રહ્મદેવલોકે દેવતા થયા, અનુક્રમે સિદ્ધિ વધ્યા.

एम व्रतजंगना विपाक सांजलीने सामदेव बोड्यो, हे जगवन् ! हुं प्राण जतां पण व्रतजंग नही करुं. एवो नियम लेइ घेर गयो. वामदेवतो कर्म ना दोषें करी गुरुवचन पडिवज्जीने पण प्राणीना वध करवामां प्रवत्थो, मांसजहण करवा लाग्यो, एवुं देखीने सामदेव तेनाथी जूदो रह्यो, तेवारें वामदेव, सामदेव उपर कोप्यो थको जयपाल नामें राजा पासे गयो. ते रा जाने पारधी कर्म वहालुं ठे. तेने वामदेव कहेवा लाग्यो के, हे राजन् ! सामदेव कहे ठे के, जे पुरुष पारधी कर्म करे, ते महापापी जाएवो. ते सांजली राजा कोप्यो, सामदेवने बोलावीने पारधी कर्म कराववा सार्थें लेइ गयो, राजायें कह्युं, जो पारधी कर्म करे तो हुं पसाय करुं. सामदेव बोड्यो, जे प्राणिनीहिंसायें रुद्धि पामीयें ते रुद्धियें सख्युं ! ते सांजली राजायें चा कर पुरुषोने कह्युं के, एना हाथमां शस्त्र आपो, जो एं हरणादिकने न मारे तो एने मारो, चाकर पुरुषो पण तेमज सामदेवने मारवा लाग्या, तोपण तेणें कोइ प्राणीनो घात न कख्यो. त्यारें राजायें विचाख्युं. जे ए लोनथी किंवा जयथी पण जीव नथी मारतो ? ते माटे ए अंगरहक घणोज रूडो ठे. एम चिंतवतो अनुक्रमें राजा पण जीववधथी वेगलो थयो.

ए रीतें निरतिचार व्रत पालीने सामदेव सौधर्म देवलोके देवतापणें उ पन्यो. वामदेवें पण पारधी कर्म करतां कोइक कालें निरपराधी सूअरने माख्यो. सूअरें पण रोषें रातो यइने वक्र दाढायें करी तेनी जंघाउ ठेदी नाखी. एटले जूमियें पड्यो. सूअरें तेनुं पेट विदाख्युं. ते वामदेव रौइथ्या नना वज्रें मरण पामीने प्रथम नरके नारकी थयो. सामदेवनो जीव देव लोकथी च्यवीने हे राजन् ! तुं इहां राजापणें उपन्यो. अने वामदेवनो जीव पण नरकमांथी नीकलीने ए डुमक थयो ठे. ए माटेज एने देखीने तने ल गार पण स्नेह न उपन्यो, एना अति उत्कृष्ट पापें करीने तें एनो कांइ पण उपचार न कख्यो. हजी पण ते पापने प्रजावें दीर्घ संसार रऊलशे. तथा तें पूर्व जवें हिंसानी विरति करी, तेथी सैकडोगमे आपदाउ उलंघीने राज्य पाम्यो. ते सांजली राजाने जातिस्मरण ज्ञान उपन्युं. त्यारें कहेवा लाग्यो. हे मुनीश्वर ! जे तमें कह्युं ते तेमज प्रत्यरूपणे में दीतुं. हवे पसाय क रीने मुऊने सर्व जीवना वधनी विरति करावो. ते सांजली गुरु बोड्या, हे श्रावक ! सर्व जीवनी विरति तो चारित्र अंगिकार करो त्यारें थाय. रा

જા બોલ્યો. હે સ્વામિન્ ! રાજ્ય સ્વસ્થ કરીને દીક્ષા લેશું. ત્યાર પછી રાજાયે, જય કુમરને રાજ્યે થાપીને વિજય કુમરને યુવરાજ પદવીયે થાપ્યો. અને પોતે દમસાર કેવલી પાસે દીક્ષા લીધી. તીવ્ર તપસ્યા કરીને સ્વર્ગે ગયા. અનુક્રમે મોક્ષપણ ગયા ॥ એ હિંસાની ઉપર દેવપ્રસાદ, સામદેવ અને વામદેવની કથા શ્રીસુમતિનાથ ચરિત્રમાં છે.

॥ હવે ત્રીજું પદ કહે છે. ન પેમરાગા પરમહિ બંધો (પેમરાગા કે૦) પ્રેમરાગ એટલે સ્નેહરાગ ઉપરાંત કોઈ (પરમહિ કે૦) ઉત્કૃષ્ટ (બંધો કે૦) બંધન (ન કે૦) નથી. એટલે સ્નેહરાગ તે મહોટું બંધન છે. તે ઉપર આર્દ્રકુમારનો સંબંધ કહે છે.

સમુદ્રમધ્યે આર્દ્રપુર નામે નગર છે. ત્યાં આર્દ્રનામે રાજારાજ્ય કરે છે. તેને આર્દ્ર એ નામે રાણી છે. તેને આર્દ્રકુમાર નામે પુત્ર થયો. તે રાજાને એક દિવસ શ્રેણિક રાજાયે જેટણું મોકલ્યું છે, તે જેટણું દેખીને આર્દ્રકુમારે પૂછ્યું. એ જેટણું કોનું આવ્યું છે ? રાજા બોલ્યા. મહારા મિત્ર શ્રેણિક રાજા છે. તેણે મંત્રિ સાથે જેટણું મોકલ્યું છે. ત્યારે કુમારે તે મંત્રિને પૂછ્યું કે, તમારા રાજાને કોઈ ગુણવંત પુત્ર છે ? મંત્રિ બોલ્યો. અનય કુમાર નામે પુત્ર છે. તે સાંજલીને અનય કુમારને યોગ્ય જેટણું જોઈ આપ્યું. તેની સાથે પત્ર પણ લખી આપ્યું. અને કહ્યું કે, આ જેટણું અનય કુમારને આપજો. તેણે પણ રાજગૃહિયે જઈને રાજાનું જેટણું રાજાને આપ્યું, અને કુમારનું જેટણું તથા પત્ર અનયકુમારને આપ્યું. અનય કુમારે વિચાર કયો કે, એ મહારી સાથે મિત્રાઈ કરવા ઇચ્છે છે, અને મહારી સાથે જે મિત્રાઈ કરે, તે તો અવશ્ય સમક્ષિત પામે. એમ પ્રયત્નજીયે કહ્યું છે. તે માટે એ કોઈ આસન્નસિદ્ધિયો લઘુકર્મી જીવ દેખાય છે. પણ પાઠલે નવે વ્રત વિરાધીને આવ્યો છે, તેથી અનાય દેશમાં ઉપન્યો છે. ઇત્યાદિક વિચારીને આજરણ ઉપકરણ સહિત એક શ્રીકૃષ્ણદેવસ્વામીની પ્રતિમાને પેટીમાં ઘાલીને પોતાના પુરુષ સાથે પ્રતિબોધ દેવાને માટે આર્દ્રકુમારને મોકલી. આર્દ્રકુમારે પણ એકાંતે જઈ અપૂર્વ જેટ જાણીને પેટી ઊઘાડી. ત્યારે જિન પ્રતિમા દેખીને વિચારવા લાગ્યો. આ કેવું આજરણ હશે ? એમ કરી કાને, કોટે પ્રમુખ પોતાને અંગે માંમી જોઈ, પણ શોંચે નહીં. ઠેવટે થાકીને મુખ આગલ માંમી. ત્યારે શોંચવા લાગી. વારંવાર સામું જોતાં ઇહા

पोह करतां जातिस्मरण ज्ञान उपन्युं पाठलो नव दीगो. ते आवी रीतें:—
 वसंतपुर नगरें सामायिक नामें कुटुंबी हतो. तेने बंधुमती नामें जार्या
 ठे. एक दिवस धर्म सांजलीने स्त्री नरतार वेढुयें दीक्षा लीधी. निन्न निन्न
 विहार करतां एक नगरमां जेगा गया. जार्याने आर्यापणें देखीने राग
 उपन्यो. ते वात आचार्यें जाणी प्रवर्त्तिनीने कहेवराव्युं के, बंधुमती आ
 र्याने जाजुं बहार निकलवा देशो नही. ते कारण बंधुमतीयें जाण्युं, त्यारें
 विचार्युं के, अहो ! धिक्कार पडो महारा रूपने के. जे देखीने नर्त्तारना चा
 रित्रमां परिणाम बगज्या ! एम चिंतवी आर्यायें अनशन कयुं. अनुक्रमें
 काल करी देवलोके गइ. ते वात सामायिक नामा साधुयें सांजलीने तेणें
 पण अनशन कयुं. काल करी देवलोकें देवता थयो. त्यांथी च्यवी हुं अ
 नार्य देशो उपन्यो हुं. एवुं ज्ञानमां देखीने अहो ! अजयकुमार विना मने
 अनार्य देशमां कोण प्रतिबोध आपे ? एम घणो उपकारी जाण्यो; पण अ
 जयकुमारने मलवा माटे पितायें आझा आपी नही. पितायें तेने वैराग्यवं
 त जाणीने, पांचसे सुजटने रखवाला मूकीने कयुं के, कुमरने नजरमां राख
 जो. एम करतां बहार रमवा जाय, घोडा दोडावतां एक पाटी पोतानो
 घोडो आगल काढे. एम करतां कोइ वेला एक घडीपढी आवे. कोइवेला
 वेघडियें पण आवे. एम विश्वास पमाडीनें एक दिवस सडुने वंचीने दरि
 याने कांठे गयो. त्यां जहाज उपर बेसीनें बीजां सर्व जहाज साथें हंकारीने
 पारकांठे लेइ गया. कांठे उतरिने त्यांथी आर्येक्षेत्रें आवी दीक्षा लेवानुं
 मन कयुं. देवतायें वाखो के, हजी तहारे जोगकर्म बाकी ठे. तोपण न
 मानतां दीक्षा लीधी. विचारतां वसंतपुर नगरे पहोंच्या. त्यां कोइ यक्षने
 देहेरे काउस्सगणे रह्या ठे, एवा समयमां पूर्वजवनी जार्या देवलोकथी च्य
 वीने ए नगरमां शेठने घेर श्रीमती नामें पुत्री थइ ठे, ते सखीयोनी साथें
 विहार काडा करवा आवी ठे. त्यां सर्व कुमरीयो पोतें पकडेला थांजाने
 नर्त्तार करी माने ठे, एवी क्रीडा करे ठे. तेमां श्रीमतीना हाथमां मुनिनो
 पग आव्यो. तेणें सहसात्कारें कयुं के, आ महारो वर. ते वेला देवतायें
 सोनैयानी वृष्टि करी. मुनितो पग ठोडावीने जता रह्या. ते इव्य राजायें
 लेवा मांम्युं. देवतायें निषेध कखो. ते सर्व इव्य देवताने वचनें शेठने
 घेर अनामत राख्युं. कन्या पण बोली के, महारे आं नवमां तो एज वर

વરવો. પણ બીજો નહીં. પઠી તે વર પામવા માટે દાનશાલાયેં દાન દેતાં બાર વર્ષ વહીં ગયાં. તેવારેં તે મુનિપણ દૈવયોગેં તેજ નગરેં આવ્યા. મુનિયેં જાણ્યું કે, નગરીતો તેજ છે, તથાપિ વિચાણું કે, તે વાતને બાર વર્ષ વહીં ગયાં, માટે હવે કોણ ડંત્રલચ્છે ? એમ જાણી નગરમાં ગોચરી ફરતાં તેનેજ ઘેર આવ્યા.

ત્યાં તે સ્ત્રીયેં પણ મુનિને પગેં પદ્મ જલકતું ધારી મૂક્યું છે, તે નીશા નીચેં ડંત્રલચ્છા. અનુક્રમેં રાજા અને રોઠ પ્રમુખેં ઘણો આગ્રહ કહ્યો. ત્યારેં મુનિયેં વિચાણું કે, અંગીકાર ન કરું તો કન્યા મરણ પામે. તથા દેવતા યેં પણ દીક્ષા લેવાની ના કહી હતી. એવું જાણીને પાણિગ્રહણ કહ્યું. અનુક્રમેં પુત્ર આવ્યો, તેને નિશાલે જણવા મૂક્યો.

હવે આર્ડકુમાર દીક્ષા લેવાને ડંત્રમાલ થયા, તે સાંજલીને શ્રીમતી રેં ટીયો લેડને કાંતવાં બેઠી. નિશાલેથી પુત્ર આવ્યો. તેણેં પૂછ્યું, રે માતા ! આ શું માંમ્યું છે ? માતા બોલી, રે વત્સ ! તું જણુ છે, અને તહારો વાપ દીક્ષા લે છે, તો હવે મહારે એ રેં ટીયોજ આધાર છે. ત્યારેં પુત્ર બોલ્યો, હે માતા ! મહારા પિતાને હું નહિં જવા દેઉં, બાંધી રાખીશ. તમેં ચિંતા ન કરો. એમ કહીને સૂત્રની કોકડી તાણી હતી તે લેડને પિતાને પગેં વીંટવા લાગ્યો. કોણેં ગ્રંથેં ટાટલા ઉપર બેઠા હતા તેમાટે ટાટલાને ચારે પાસે સૂત્ર નો તાંતણો વીંટતો જાય અને કહેતો જાય કે, પિતાને બાંધી રાંચું બું.

એવા મર્મનાં વચન સાંજલીને આર્ડકુમારેં વિચાણું કે, જો જણું, તો બાલક હુલવાશે, દિલગીર થશે, માટે જણું, જેટલા તંતુ હશે તેટલા વર્ષ રહિણું. એવામાં સૂત્ર વીંટી રહ્યા પઠી બાલક બોલ્યો, તમને બાંધી રાખ્યા છે. હવે ક્યાં જશો ? ત્યારેં તંતુ ગણ્યા તો બાર થયા. આર્ડકુમારેં સ્ત્રીને કહ્યું હું હજી બારવર્ષ રહીશ. તે પણ અનુક્રમેં પૂર્ણ થયાં. એટલે વલી પાણું ચારિત્ર લીધું.

હવે રાખવાલી કરનારા પાંચસેં સુનટોયેં વિચાણું કે, આપણે રાજાને શું મુખ દેખાડીયેં ? એમ ચિંતવી આર્યદેવેં આવી ચોરી કરી, વાટપાડુ થઈ પેટ જરાઈ કરતા રહ્યા છે. ત્યાં આર્ડકુમાર આવી ચઢ્યા. તેને ડંત્રલચ્છીને તે પાંચસેં આવી પગેં લાગ્યા. ઋષિયેં ધર્મદેશના દઈ, પાંચસેને પ્રતિબોધી દીક્ષા દીધી. તે પાંચસેને પરિવારેં પરિવહ્યા થકા રાજગૃહી નગરીયેં પ્રજાને આવ્યા જાણીને ત્યાં જવા લાગ્યા. માર્ગમાં જતાં ગોસાલો મળ્યો. તે કહેવા લાગ્યો કે, ક્યાં જાઉં છો ? મુનિ બોલ્યા. શ્રી મહાવીર પાસે જણું. ગોસાલો બોલ્યો.

ते वीर नथी. जे उग्र तप करता, वनमां एकांते रहेतां, कोइ साथें बोलता नही, ते सर्व लोकने उगवा माटे करता हता, ते सर्वने उग्या. हवे तो नित्य आहार करे ठे, स्त्रीयोना ऊकुंममां बेसे ठे, लाखोगमे लोकोने एक ठा मेलवे ठे, चामर विंजावे ठे, ठत्र धरावे ठे, रूपुं सोनुं तथा रत्नना गढ मां सिंहासने बेसे ठे. माटे तुं जाणतो होइश के, ते वीर ठे, पण ते वीर नथी. मुनि बोल्या. वीर तेवाज ठे. पूर्वे करता तेज करें ठे. जे माटे पूर्वे एवां कर्म हतां के, तपस्या करीने मौन रहेता, एकांते वनवास सेवतां, त्यारेंज ते कर्म खपे, अने हवे एवां कर्म ठे के, ठत्र चामर धरावे, देवता मनुष्यनी पर्षदा मध्ये बेसे, देशना दीये, त्यारें कर्म खपे. इत्यादिक युक्ति यें गोसलाने निरुत्तर करी आगल चाल्या. त्यां हस्ति सांकलें बांध्यो हतो, ते मुनिने देखीने सांकल नांगीने बूढ्यो, सर्व लोकं नाठा, हाथी आर्दकुमार ने पगे लागीने वनमां चाल्यो, गयो ते यशवाद नगरमां विस्तार पाम्यो, ते वात राजा श्रेणिकें तथा अजयकुमारें सांजलीने मंत्रिप्रमुख परिवारसहित त्यां आव्या. नमस्कार करी मुनिने पूठवा लाग्या, हे जगवन् ! हाथीने बंधनथी केम मूकाव्यो. मुनि बोल्या, ए सांकल त्रोटवी कांइ कंठण न लागी, पण सूत्रनां बार तंतु त्रोटवा घणा डुक्कर लाग्या. राजायें पूठयुं. ते के म ? मुनियें आद्यथी पोतानुं वृत्तांत कयुं. ते सांजलीने राजाने घणो हर्ष उपन्यो. अजय कुमारने पण हर्ष उपन्यो, अने विचारुं के, में प्रतिमा मो कली तेनुं आ फल अयुं ठे. इत्यादिक हर्ष पामता घेर गया. मुनि पण श्री वीरस्वामी पासे जइ, नमस्कार करी, उग्र तप करी. कृपकश्रेणि मांमी केव लज्ञान पामी मोहें गया ॥ इति श्री सूत्ररुतांगनिर्युक्तौ आर्दकुमारकथा ॥

हवे घोथा पदनो अर्थ कहे ठे. न बोहिलाजा परमब्धि लाजो. (बोहि लाजा के०) समकितरूप बोधिबीजसमान बीजो कोइ (परमब्धि के०) उ त्कृष्ट (लाजो के०) लाज (न के०) नथी ॥ यतः ॥ जह चिंतामणि मणिणं, कप्पतरू तरुवराण जह पवरो ॥ तह सम्मत्तं वुत्तं, पवरं सव्वाण वि गुणा णं ॥ १ ॥ पस्कीण पस्किराउ, सुराण इंदो गहाण जह चंदो ॥ तह सम्मत्तं पवरं, जणियं सव्वाण वि गुणाणं ॥ २ ॥ अमयं सव्वरसाणं, नरवराण च क्की मुणीण गणनाहो ॥ तह दंसणपसहं, जाणह सव्वाण वि गुणाणं ॥ ३ ॥ जं संमत्तविज्जा, निरवयं पालिउण जइ किरियं ॥ गेविंयं पि दु पत्ता, पुणो

વિ જમિરા જવમપારં ॥ ૪ ॥ નરયાણસુ ડુરકાઈ, સહંતિ અણ્ડસહાઈં શહ
જીવા ॥ ન ય તેસિં સિવગમણં, મોતું સમ્મત્તસંપત્તિ ॥ ૫ ॥ સમ્મત્તં પુણ
પત્તા, અંતમુહુત્તં પિ જંતિ મુક્કંમિ ॥ આસાયણ બહુલા વિ હુ, અવદ્ધપરિય
દ્ધમપ્પંમિ ॥ ૬ ॥ તો અણ્યારવિમુક્કં, ધન્ના પાલંતિ કેઈ સમ્મત્તં ॥ ધન્નાણ
વિ ધન્નયરા, જે તં જણયંતિ અન્નેસિં ॥ ૭ ॥

જંબુદ્વીપના નરતદ્વેત્રમાં વિંશાલા નામેં નગરીનો લલિતાંગ નામેં ધર્મવંત
રાજા હતો. તેને શીલવંતી અને ધર્મમાં ઝજમાલ એવી પ્રીતિમતી નામેં જાર્યા
હતી. તેને પાંચ પુત્ર ઉપર એક ચંપકમાલા નામેં પુત્રી થઈ. તે પુત્રીને કુમુદ
ચંદ પાઠક પાસે જણવા મૂકી. અનુક્રમેં લક્ષણ, સાહિત્ય, જ્યોતિષ પ્રમુખ શાસ્ત્ર
જણી. એકદા રાજા, સામંત અને મંત્રિમંદલ પ્રમુખ કચેરી મેલવી બેઠો છે.
તેવામાં પ્રતિહારેં આવીને કહ્યું, હે સ્વામિન્ ! કુણાલા નગરીનો સ્વામી અરિ
કેસરી નામેં રાજાધિરાજ તેનો અમરગુરુ નામેં પ્રધાન પુરુષ શ્રદ્ધાં આપ્યો છે.
તે સાંજલી રાજાયેં કહ્યું, તેને વહેલો મોકલ. તેણેં પણ તત્કાલ મોકલ્યો.
રાજાયેં પણ ઝજો અણ્ડ આલિંગન દેઝને તેને યચિત સ્થાનકેં બેસાડ્યો. અને
અરિકેસરી રાજાનું દ્વેમકુશલ પૂછ્યું.

એવા અવસરમાં ચંપકમાલા પણ સખીયોયેં પરિવરી અધ્યાપકસહિત
રાજા પાસેં આવી. રાજાયેં તેને યોલામાં બેસાડીને પૂછ્યું. રે વત્સ ! તું શું
જણી ઠો તે કહે. ત્યારેં કુમરી કાંઈ બોલી નહી. તે જોઈ કુમુદચંદ ઉપાધ્યાય
ય બોલ્યા હે રાજન્ ! એ બોલી નહી પણ ઘણા શાસ્ત્રના પરમાર્થ જાણે છે.
ત્યારેં અમરગુરુયેં વિચાર્યું. કે, જો એ અરિકેસરી રાજાની સ્ત્રી આયતો ઘણું રૂઢું
આય. એમ વિચારીને અમરગુરુ બોલ્યા રે રાજપુત્રી ! તેં ચૂંડામણી યંચનો
અન્યાસ કંચો છે ? કુમરી બોલી કાંઈક કહ્યો છે. ત્યારેં અમરગુરુ બોલ્યા
કહો, તમારો જતાર કોણ થશે ? ક્યારેં થશે ? કેટલા પુત્ર થશે ? અને કે
ટલી પુત્રીયો થશે ? તે સાંજલી કુમરી લાજથકી બોલી નહી. ઉપાધ્યાય બો
લ્યા. તું લજ્જાયેં નથી બોલતી પણ વિદ્યાની હેલના થશે. ત્યારેં વિચારીને
કુમરી મધુર વચન બોલી. અરિકેસરી રાજા એક વર્ષ પઠી મહારો જતાર
થશે. બાર વર્ષ સૂધી રાગ રહેશે. પઠી ઢમાસ સૂધી રાગ ઝતરશે. પઠી વલી
રાગ થશે. બે પુત્ર થશે. એક પુત્રી થશે. એટલી વાત તો પૂઠી તે કહી. પણ
હવે કાંઈક વગર પૂછ્યું કહું બું, તે સાંજલો.

तमारो पुत्र आजथी दशमा दिवस उपर मरण पाय्यो ठे. तेज रात्रीयें तमारी स्त्रीयें बीजो लक्ष्णवंत पुत्र प्रसव्यो ठे. ते सांजली हर्षविषाद सहित मंत्रि पूठवा लाग्यो. पुत्रने परलोके जवानुं कोण हेतु थयुं ? त्यारें कुमरी चूडामणी ग्रंथना परमार्थें विशेषें विचारीने बोली. ज्यारें तमे राजानी आ कायें महारा पिता पासें आववाने चाढ्या, त्यारें तमारो पुत्र पण तमारी साथें नीकव्यो. वाटमां थाक्यो तेथी तमें मूक्यो, तेवारें मनमां अपमान धारतो पाठो गयो. पोताना मित्रो साथें क्रीडा करतो काल गमावतो एक दा मंत्रिमंजल साथें तमारा पूर्व पुरुषनो खड्गं लेइने उजाणीयें जवा मांमयुं. त्यारें मातायें कहुं, रे वत्स ! ए खड्गरत्न पूजवा योग्य ठे. एने हलावियें नही. माटे एने मूकीने जाउ. ते सांजलीने पोताना आत्माने अपमानतो राते सर्व परिवारसहित माता सूतेथके, कुमर हलवे हलवे घरमांथी नीकलीने उपवनमां जइ वाव्यमां पड्यो के, तेज वखत प्राण जता रह्या. माता प्रमुखें सर्वत्र खोड्यो, पण जड्यो नही. तेथी तमारी पासे माण स मोकड्यो ठे. ते हमणां आव्यो ठे. एवी वात करे ठे, एटले ते माण स पण आव्युं. तेणें जेम कुमरीयें कहुं, तेम सघलुं समाचार कहुं. अमरगुरु बोड्यो. हे राजन् ! तमारे घेर आ प्रत्यक्ष सरस्वती अवतरी ठे. आ स्थान सजाना लोक सर्व, कुमरीनी घणी प्रशंसा करवा लाग्या.

हवे कुमरीयें ज्यारें उठवा मांमयुं, तेटले राजायें अंगलम आनूषण कुमदचंदने आप्यां. बीजा सजालोकें पण आप्यां. बीजुं लाख सोनैयानुं आसन आप्युं. चंपकमाला अने अध्यापक पोताने ठेकाणे पडोता. राजा अमरगुरुने कहेवा लाग्या के, राजायें संदेशो कह्यो होय, ते संक्षेपें कहीने उतावला घेर जाउ. त्यारें अमरगुरु बोड्या, तमारा देशनी सीमा यें गढ ठे, ते अमने आपो. त्यारें ललितांग राजा बोड्यो. सर्व राज्य अरिकेसरी राजानुं ठे. गढनो शो चार ठे ? अमरगुरु बोड्या. तमारा सरखा सज्जन कोण हशे ? के, जेणें गढ आप्यो. एम कही कुणाला नगरीयें गया. अरिकेसरी राजाने ललितांग राजानुं नेटणुं आप्युं. सर्व वृत्तांत संजलाव्युं. कुमरीनुं पण सर्व वृत्तांत कहुं. त्यारें राजा बोड्यो, तहारो एटलो प्रमाद थयो. जे कारणे ते बाला तें मागी नही. तेथी जो ते कोइ अन्य राजाने आपशे तो मने नेत्र आपीने उलाली लीधां एवुं थशे. त्यारें अमरगुरु बोड्यो. ते

કન્યાયેંજ એક વર્ષ પઠી તમે વરશો, એમ કહ્યું છે. રાજા બોલ્યો, તોપણ ન જરેં દીઠા વિના મને તૃપ્તિ ન થાય. તે માટે વલી પ્રાર્થના કરવાને મિષેં ત્યાં જા. હું પણ માહારો વેષ બદલાવીને તહારી સાર્થેં બચકાનો જાલનાર થઈને આવીશ. એમ નિર્ધારી અમરગુરુ પ્રધાન પોતાની સાર્થેં લઈકર લેઈ ત્યાં ગયો. રાજા પણ સાર્થેં ગયો. લલિતાંગ રાજાને અમરગુરુ મલ્યો. રાજાયેં યચિત આસને બેસાડી તરત પાઠા આવ્યા, માટે અરિકેસરી રાજાનું કુશલ પૂછ્યું ફરી શીઘ્ર આવ્યાનું કારણ પૂછ્યું. ત્યારેં અમરગુરુ બોલ્યો. મહારે મુખેં તમારી પુત્રીના ગુણ સાંજલીને અરિકેસરી રાજાને ઘણો રાગ ડપન્યો. એક વર્ષની ઢીલ જાણી તો પણ જોવાને મન ઘણું ડત્સુક થયું. જો રાજા કુમરીને ન દેખે, તો પ્રાણત્યાગ કરે. તે માટે જેમ તમને ઘટે તેમ કરો. એવી વાત કરતાં કુમરી પણ સરસ્વી વયવંતી સસ્વીયોની સાર્થેં પિતાને પગે લાગવા સારુ ત્યાં આવી. રાજાયેં સ્વોજામાં બેસાડી પૂછ્યું, રે વત્સ! એ અમરગુરુ જો કારણે આવ્યા છે? કુમરી બોલી એના બચકાનો જાલનાર તે રાજા પોતે છે. તે સાંજલી ને વિસ્મય પામી. લલિતાંગ રાજાયેં આસન થકી ડઠીને બચકા જાલનાર અરિકેસરી રાજાને પ્રણામ કહ્યો. અપર આસને બેસાડયા. પઠી કુમરીને તાતેં પૂછ્યું. તહારા પાણિયદ્ધણનો વર્ષ દિવસનો વિલંબ શા માટે છે? કુમરી પોતાના પગના અંગુઠા સામું જોઈને બોલી નહી.

ત્યારેં પિતાયેં જ્યોતિષીને બોલાવીને પૂછ્યું, કુમરીનું લગ્ન જોઈને કહો. જ્યોતિષી બોલ્યો, આ વર્ષમાં રૂઢું લગ્ન નથા. જે કારણે સૂર્યદેવેં વૃહસ્પતિ આવ્યો છે ॥ યજુક્તમ્ ॥ ગુરુદેવગતે જ્ઞાનૌ, જ્ઞાનુદેવગતે ગુરૌ ॥ વિવાહાદિ ન કુર્વીત, વાંઢન્ શુન્નપરંપરામ્ ॥ ૧ ॥ તેરસ માસે અહિં, ગુરુસ્સ એગંમિ હોઈ રાસિમ્મિ ॥ જં જુત્તિ તો વરિસે, ગયંમિ વડ્સાહ માસસ્સ ॥ ૨ ॥ એટલે વૈશાખ શુદ્ધિ અગીયારશ ડત્તરાફાલ્ગુનીને પહેલે પાડ્યેં દર્ષણ યોગેં સૂર્ય નદ્ધત્રથી દશમે નદ્ધત્રે શુદ્ધ લગ્ન છે. જે કારણે પાંચ ગ્રહ ને બલેં યુક્ત સૂર્ય તથા શુક્ર ડંચ સ્થાનક પામ્યા છે. લતાપાતાદિક દોષ રહિત છે. તે લગ્નદિવસ લખાવીને પુરોહિતને આપ્યો. જ્યોતિષીને આદર સત્કાર કરી વિસર્જન કહ્યો. ત્યાર પઠી અરિકેસરી રાજાને લક્ષ્મીપાક તેલેં મર્દન કરાવી, નવરાત્રીને, વસ્ત્રાદિક પહેરાવી. દેહેરાસરને વિષે લાવીને ફૂલગંધાદિક આપ્યા. તે રાજાયેં પણ વ્યવહાર થકીજ પૂજા પ્રણામ કહ્યો.

पढी नोजनशालायें लावीने परिवारसहित नोजन कराव्युं, घणुं आदरस न्मान देइ हाथी, घोडा, रथ, रत्न, आनूषणें पहेरामणी करी सिंहासने बेसाडीने ललितांग राजा एम कहेतो हवो, हे राजन् ! मारवाडनी धर तीयें फरतो हंस क्यांथी आवे ? अने आवे तो केटली वार रहे ? तेम अ मारे घेर तमे आव्या. माटे ज्यारें घेर पधारशो त्यारें चंपकमाला तमारी साथें आवशे. ते सांजली राजा बोड्यो. उचितना जाण, कालना जा ए, धीर, वीर, सज्जनमां धोरी एवा तमारा. सरखा बीजा कोण थशे ? तमारुं लावण्य, तमारो स्नेह, तमारो विनय देखीने हुं तृप्ति पामतो नथी. पण चंपकमाला साथें न आवे त्यां सूधी जे जाण्युं कार्य ते अधुरुं ठे. ते सां जलीने तरत चंपकमालासहित राजाने विदाय कखो. ललितांग राजा ते अ रिक्केसरी राजाने वोलावीने पोताने स्थानके आव्यो, अरिक्केसरी राजा पण पोताने नगरे पहोच्यो. चंपकमालाने एवो प्रासाद आप्यो के, पोताने स्थान के बेठां चंपकमालानुं दर्शन राजाने थाय. निरंतर चंपकमालाने आवासे जाय.

एक दिवस राजा अमरगुरुने साथें लेइने राणीपासें गयो. अमरगुरु बोड्यो कांश्क कलाविचार कहो. ते बोली. विविध प्रकारनां दर्शन ठे, तेमां तमारें कयो धर्म मान्य ठे ? अमर बोड्यो. ए प्रस्ताव विनानी शी वात कहो ठो ? ते बोली. प्रस्ताव विनानी केम कहो ठो ? जे कारणे सर्व कलामां प्रधान आ लोक अने परलोकनो साधनारो तो धर्म ठे ॥ यतः ॥ बावत्तरी कला पं, दि या वि पुरिस्ता अपंक्षिया चेव ॥ सब कलाणं पवरं, जे धम्मकलं न जाणं ति ॥ १ ॥ अमरगुरु बोड्यो इहां कोइ विचार करवो नथी. जेना पूर्व पुरुषें जे धर्म सेव्यो ते तेनो धर्म जाणवो. जेम माता दुःशील होय, अथवा सुशी ल होय, तेना विचारनुं शुं प्रयोजन ठे ? तथा रोगीने औषध साथें प्रयो जन पण वैद्य गमे तेवो होय. तेनो प्रयोजन नथी. तेम पोताना गुरु प्रमुखें यज्ञ प्रमुख धर्म जेम कह्यो ते प्रमाण. बीजी चिंता करवानुं शुं प्रयोजन ठे ?

एम अमरगुरु बोली रह्यो. त्यारें चंपकमाला बोली. तमें कह्युं ते खरुं हशे, परंतु तमारा सरखा पंक्षितने एम बोलवुं घटे नही. जे कारणे धर्म, अर्थ अने काम ए त्रण पुरुषार्थमां धर्म पुरुषार्थ ते परम पुरुषार्थ ठे. जे माटे धर्मथी अर्थ अने अर्थथी काम निपजे ठे. ॥ यतः ॥ धर्मादर्थोऽर्थतः कामः, कामात्सुखफलोदयः ॥ आत्मानं हंति तौ हत्वा, यो युक्त्या न निषे

વતે ॥ તે માટે ધર્મનો વિચારતો કરવોજ ઘટે છે. વલી તમે કહ્યું કે, પૂર્વ પુરુષનો ક્રમાગત આવ્યો તે ધર્મ, તે યુક્તિ પણ ઘટે નહીં. કારણ કે, પૂર્વ પુરુષ દરીડિ હોય અથવા રોગિષ્ઠ હોય, ત્યારે તેના પુત્ર થાય તે પણ શું રોગીપણું તથા દરીડિપણું ન ઠામે ? તેમ માતાનો દૃષ્ટાંત દીધો તે પણ અયુક્ત છે. જો માતા હુઃશીલ હોય, અને પુત્ર તેનો ત્યાગ ન કરે, તો તે માતા પુત્રને મારે. તથા ઔષધનો દૃષ્ટાંત દીધો તે પણ યુક્ત નથી. હંમાં વૈદ્ય સ્થાનાય ગુરુ લેવો; તેપણ રાગદ્વેષરહિત, પરમાર્થનો જાણ એવો હોવો જોઈએ. તેવા ગુરુ તો અરિહંત પોતે છે અથવા તેમની આણાયે ચાલતાં કાલોચિત યતનાયે વર્તતા મત્સરરહિત એવા ગુરુ સુસાધુ છે અથવા રાગાદિકે રહિત એવા પોતે શ્રી અરિહંત દેવ છે. તેવા બીજા દેવ નથી. તે સાંનજી રાજા બોલ્યો. હંમાં શું પ્રમાણ દેખાડો છો ? કુમરી બોલી, સર્વ શાસ્ત્રમાં જે દેવ કહ્યા છે તેમાં દેખીએ ઠીયે કે, પૂર્વ સૃષ્ટિનો સંહાર કરવો, નવી સૃષ્ટિ ઉપજાવવી, વલી સ્ત્રીને પાસે રાખવી, શસ્ત્ર ધરવાં, જપમાલા ધરવી, સ્ત્યાદિક સર્વ રાગ દ્વેષનાં લક્ષણ છે. માટે તે દેવ નહીં. સ્ત્યાદિક યુક્તિયેં કરી નિરુત્તર કહ્યાં. ત્યારે અમરગુરુ અને અરિકે સરી રાજા સમ્યક્ત્વ પામ્યા. નિશ્ચલચિત્ત થયા. અમરગુરુ બોલ્યા તેં અમને જૈનધર્મમાં આપ્યા માટે સંસાર સમુદ્માં તું અમને જહાજસરસ્વી થઈ.

એમ કરતાં એક વર્ષ તે એક યુગસરખું કષ્ટે ગમાવ્યું. પઠી લગ્નદિવસે રાજા પરણ્યો. તે સ્ત્રી સાથે દેવતાની પેઠે વિષયસુખ જોગવતાં ગયો કાલ પણ જાણતો નથી ! એકદા રાત્રીના પ્રથમ પહોરે ઝંઢ ઉપર ચઢીને દક્ષિણ દિશે જાઉં છું એવું સ્વપ્ન દેખીને અમરગુરુ જાગ્યા. પઠી વિચાર્યું કે, જો એ સાચું સ્વપ્ન હશે તો હવે મહારું આયુ અલ્પ જાણવું. એમ ચિંતવીને રાજાને કહ્યું કે, રાણીને મહારું શેષ આગ્રહું પૂઠો. ત્યારે રાજા અમરગુરુને રાણી પાસે લેઈ આવ્યા. ગુરુયેં રાજાને કહ્યું કે, તમે પૂઠો. એવામાં રાણીયેં વગર પૂઠે સર્વ વ્યતિકર સંજલાવીને કહ્યું કે, દશ મહિના આગ્રહું બાકી છે. તે સાંનજીને ફરી પૂછ્યું હે ધર્મમાતા ! મહારા ધર્મગુરુ ક્યાં છે ? રાણીબોલી. હંમાંથી સો યોજને પુરાણપુર નગરે છે. તે સાંનજીને અમરગુરુયેં રાજા રાણીને સ્વમા વ્યા. રાજા બોલ્યો. જે હલોક તથા પરલોકના સુખનું કારણ એવી ચંપકમા લાને દેશાંતરથી તમે લાવ્યા. તે તમારો વિયોગ હુઃખ મહારાથી કોઈરીતેં નહા સ્વમાય એવો છે. તે વેલા રાજાયેં અમરગુરુના પુત્રને તેડાવીને અમરગુરુના પદે

थाप्यो, अमारीनो पडह वजडाव्यो, बंदीखानां ठोड्यां, दीन अनाथनेदा न दीधां, अमरगुरुपण साधर्मिकने सन्मान देइ, जिनमंदिरने विषे पूजा रचा वी, अछाइ महोत्सव करावी, धर्मकार्ये घणुं डव्य व्यय करी, शूर वीर सुन टने सखाइ लेइ, राजाने पूठीने दीक्षा लेवा चाड्या. राजा वलावीने पाठा वड्या. अमरगुरुयें श्री समयजलधि नामें केवलीनी पासे चारित्र अंगीकार कयुं. चारित्र पाली केवलज्ञान पामी मोक्ष पथाखा.

हवे राजानी जे पूर्वली पटराणी ठे, ते चंपकमालानी उपर द्वेष धरती रहे ठे. तेणीयें सुलसा नामें परिव्राजिकानी घणी सेवा करीने कयुं के, हे जगवती ! चंपकमालाने कांश्क कलंक थापो, जेथी राजा विषमिश्रित अन्न नी पेठें एनो त्याग करे. परिव्राजिका बोली. ए राजा, चंपकमालाना ज्ञान गुणें रीज्यो थको एने बहुमान दे ठे. वली राजां मूढ आत्मा थको विचारे ठे, जे परम पदनो हेतु जैनधर्म ठे. ते धर्म एणें मुऊने पमाड्यो. एवुं जाणी एने बहुमान दीये ठे. ते माटे हुं ए चंपकमालाने धर्मथी च्रष्ट करुं, त्यारें राजा पोतानी मेले चिंतवशे के, ए जेम मुखथी कहे ठे, तेम करती नथी. तेथी एनो त्याग करशे. माटे पहेलां एने धर्मथी च्रष्ट करवानो उपाय करी ने पठी कलंक देवानो उपाय करीश. एम राणीने कहने ते परिव्राजिका पोतानी मेडिये गइ. चंपकमालाने जैनधर्मथी च्रष्ट करवानो निरंतर उपाय विचारतां चिंतवतां जाणुं के, एने पुत्र नथी. माटे प्रजाते जइने एने पुत्रनो उपाय कहुं, एम चिंतवी प्रजाते चंपकमालाना वासचुवने गइ. आशीष देइने बेठी. एकांते चंपकमालाने कहेवा लागी के, तमारे पुत्र नथी अने पुत्रविना जो नर्तारनुं घणुं प्रेम होय तोपण पातलुं पडे, वली पुत्रविना सज्जति न होय, माटे पुत्रप्राप्तिनो उपाय हुं कहुं ते करो. आ मूली तथा मंत्रेंपवित्र रक्षा लेइने स्नान करो, तथा तर्पण करीने कालीदेवीनी पूजा करो, काली देवीपासे पुत्र मागो, एम करतां तमारे पुत्र आवशे.

ते सांजलीने चंपकमाला सम्यक्त्वमां दृढचित्त राखीने बोली. रे धूर्त ! एम बीजा लोक धूताय. पण जे धर्मे जावित होय, जेणें संसारने दुःखरूप जाण्यो होय, ते धूताय नही. पुत्रविना नरतारनुं प्रेम पातलुं पडे एम जे तें कयुं ते मूर्खनुं वचन जाणवुं. जे माटे चक्रवर्तिनी स्त्रीरत्नने पुत्र कयां थाय ठे ? अने स्नेहतो आखा नवपर्यंत रहे ठे. वली तें कयुं के, अष्टपुत्रियाने

સજ્જતિ ન હોય, તેં પણ અજ્ઞાનવિલાસ છે. પુત્રતો અબ્રહ્મનો હેતુ છે. માટે બ્રહ્મચર્ય તે ધર્મ છે. અને ધર્મથી સજ્જતિ છે. તથા પુત્રથી જો સ્વર્ગ હોયતો જૂંમ, શૂકરી, કૂતરી અને કૂકડી પ્રમુખને સજ્જતિ થવી જોઈયે. 'તથા રહ્યા પ્રમુખેં પુત્ર થતો હોયતો, જગત્માં કોઈ અપુત્રિયો ન રહ્યો જોઈયે. વલી કાલીદેવીની પૂજા કરો, ઇત્યાદિક જે તેં કહ્યું તે કાલીદેવી કોણ છે ? તે જો મદિરામાંસમાં ગૃહ હોય તો તેમાં દેવપણું પણ જે મૂર્ખ હોય તે માને. તે માટે એક જિન અને તે જિનમતમાં રહેલા જનો તેને ટાલીને બીજાને ઢું પગે ન લાગું. હે જૂંમી ! હાંથી ઉપર ચઢીને ગર્દનની અસવારી કોણ કરે ? એમ યુક્તિયેં નિવારી તોપણ તે ધૂતારી ઊઠી નહીં.

ત્યારેં પ્રતિહારીપાસે બાહ જાલીને કાઢી મૂકાવી. તેથી તે પરિવ્રાજિકા, કષાયેં ધમધમતી થકી પૂર્વસાધિત વિદ્યા સંજારતી હવી. એટલે તે વિદ્યા આવી. વિદ્યા બોલી મુઝને કેમ સંજારી છે ? પરિવ્રાજિકા બોલી. એ પાપણી ચંપકમાલા પોતાના જ્ઞાનેં ગર્વવંતી થકી મહારી પણ અવજ્ઞા કરે છે ! માટે એ જીવતી થકીજ શારીરિક તથા માનસિક દુઃખ જોગવતી રહે, અને રાજા એનો ત્યાગ કરે, એવું કુશીલનું કલંક ચઢાવો. હવે જેટલે ચંપક માલાના વાસ જવનમાં રાજા આવ્યો, એટલે વિદ્યા દેવીયેં એક પુરુષ દેખાડ્યો તેને જેવામાં રાજા રૂઢીરીતેં જોવા લાગ્યો. એવામાં તે પુરુષ અદૃશ્ય થયો. ત્યારેં રાજા સહસાત્કારેં વિસ્મય પામ્યો થકો ચિંતવવા લાગ્યો. જે એના રૂપેં મોહ્યો થકો કોઈક વિદ્યાધરેં પ્રાર્થના કરે થકે તેને. એણીયેં અગીકાર ક સ્યો દેખાય છે !! માટે ધિક્કાર પડો સ્ત્રીના સ્વજાવને ! સ્ત્રીને કોઈરીતેં હાથ માં લેવાય નહીં. પણ જે તેના મનમાં ગમ્યું તે સ્વરૂં. એ જિન વચનેં વાસિ ત, નિર્મલ કુલની ઉપની, વલી ધૈર્યવાલી ઊતાં પણ જો કુશીલતા સેવે છે, તો બીજી સ્ત્રીની શી વાત કહેવી ! એમ વિચારીને રાજા વિરક્તમન થકો ચિંતવે છે કે, હવે એ સ્ત્રી જોગયોગ્ય તો નથી; તોપણ એણીયેં મુઝને જૈનધર્મ પમાડ્યો. એ મહોટો ઉપગાર કસ્યો છે. જેનો લાસો જવસુધી પણ પ્રત્યુપકાર કરી ન શકીયેં. માટે એની સાથેં નિત્ય આલાપ સંલાપ તો કરવો પરંતુ કાગડેં વિ ટાલ્યું જોજન ધાવા કોણ ઇહે ? એ રીતેં તે સાથે જોગનું મન ગોપવીને ઇંગિત આકાર ગોપવીને રાણી પાસે ગયો. રાણી પૂર્વની પેઠેં ઊઠી થઈ. રાજા પોતેં પણ ક્ષણેક શય્યા ઉપર બેસીને ઊઠ્યો. એમ રાજા નિરંતર જાય, વાત વિ

गत करीने उठे, पण जोगनी वात करे नही. त्थारें राणीयें विचाखुं के, राजा मंदस्नेही शा कारणे थयो हज्जे ? जेमाटे कृणोक आवीने जतो रहे ठे. त्थारें शब्दना अह्जर लेइने चूडामणि ग्रंथनो उपयोग दीधो तेथी जाण्हुं के, ए परिव्राजिकानो विलास ठे. तोपण परिव्राजिकानी उपर लेश मात्र खेद धखो नहीं. जाण्हुं के महारे ठ महिना सूधी जोगांतराय ठे. ते का ठवाने ए निमित्त थइ ठे. तथा एमां अंतराय पण शो ठे ? एतो अज्ञानी जीव मोहवज्जे अनादि कालनो अन्यास सेवे ठे, माटे विशेषें धर्मेने विषे उद्यम करवो घटे ठे. ते धर्म सकल सुखनुं कारण ठे.

पढी ते राणी, कोइक दिवस मधुर कंठें सज्जाय करे, कोइक दिवस सु गंधी फूलें देवपूजा करे, कोइक दिवस संसार स्वरूप जावे, कोइक दिवस देवगुरुना गुणग्राम करे. एम दिवस गमावे ठे वली सखियो सहित सा मायिक प्रतिक्रमण करे. एम अरतिरहित रात्रिदिवस गमावे ठे. एक दिवस महर्दिक सखीयें राणीने पूढ्युं. तमारा उपर राजानो मंदस्नेह केम दे खाय ठे ? चंपकमाला बोली, चंडमानी कलानी पेठें स्त्रीने जर्तारनो स्नेह घटे पण खरो, अने वधे पण खरो. वली हे सखी ! वात सांजलो, विषय नां सुख किंपाक वृद्धनां फल सरखां ठे. देखातां तो रूडां पण अंते प्राण हरे, एवा अने वली पोतानी मेलें न संपजे तो तेमां शुं अयुक्त ठे ? सखी बोली. एमज हो. पण लोकमां पर पुरुषना संगमनो अपवाद चाख्यो ठे. ते सांजलीने सज्जनोनां हृदय बले ठे. चंपकमाला बोली, लोकमां शी रीतें वात चाले ठे ? सखी बोली. कोइक विद्याधर तमारी साथें रमे ठे. चंपकमाला बोली तें साचुं कह्युं. में पण चूडामणि ग्रंथें करी जाण्हुं, लोक मां अपकीर्ति पण परिव्राजिकायें करी. तथापि हवे एवो उपाय करीशुं के, जेम तमारा सरखां सज्जनोनां मुख उज्ज्वल थज्जो. एम सांजलीने सखी उ ठी. एटलें राजा आव्यो. चंपकमाला बोली हे राजन् ! तमे नरमां चूडामणि रत्नसरखा ठो. तमारा गुण कोण गणी शके ? जेणें प्रत्यह् दोष देखीने पण महारी उपर एटलो राग राख्यो. तथा ठांमया जोजननी पेठें तमे महाराथी जोग ठांमयो. ते में चूडामणीग्रंथना उपयोगें जाण्हुं. शय्याने विषे महारी साथें रमतो पुरुष तमे दीठो. तथा लोकमां पण अपकीर्ति थइ. ते पण में ज्ञान उपयोगें जाण्हुं. ते कारणे लोक प्रत्यह् तमे मुज्जे आकरुं धीज

करावो. जेथी महारुं अपजस टले. राजा बोव्यो, क्यारें करावियें ? ते बोली प्रजातें करावो. राजा बोव्यो. शुं धीज करशो ? ते बोली, नगरना महर्धिक लोक कहेशे ते करीशुं. राजायें हाकार मान्यो. राणीने पूढीने उठयो. राजा अन्य स्थानकें जइ सूतो. पाठली राते जाग्यो, त्यारें विचारवा लाग्यो. के, राणी धीज करशे, अने जो कदाचित् शुद्ध यशे नहि त्यारें अमने बमणी अशाता यशे. इत्यादिक मोलायमान हृदयथका प्रातःकाल ययो, राजा सजा मध्ये आव्यो. परिजनने तथा नगरना लोकोने तेडाव्या. राजा बोव्यो, चंपकमाला कुशीलणी ठे, एवो लोकमां पडधोष चाव्यो ठे, ते राणीयें सां जल्युं. हवे कहे ठे के, धीज करीने शुद्ध यइश, तो जोजन करीश. ते माटे तप्तमाषनुं धीज करावीयें, तेनी सामग्री तैयार करो. त्यारें ते बोव्या. पामरलोकना वचन मात्रें एवडुं करवुं घटे नही. राजा बोव्यो. जे अवर्ण वाद विस्तयो ते महोटा पुरुषनो महिमा हणे. गामना मुखें गरणुं बंधाय नही. ते सांजली लोक बोव्या, जेम आपने गमे तेम करो. त्यारें राजायें दिव्य स्थानके जइने राणीने तेडवा मोकली. राणी पण पौषध पारी, विधि पूर्वक देवपूजा करी, शिबिका उपर बेसीने त्यां आवी. डुद्ध देवी प्रमुख अंतरे पण जवनिकाने आंतरे राजानी आझायें जोवा बेग, लोकमां को लाहल यइ रह्यो. जे आज देवी शुद्ध यशे.

हवे कारणीया पुरुषें जाज्वल्यमान अग्नि तैयार करी तेमां प्रचुर तेल घालीने कढा चढावी. पढी जेटले मांहि माष (अडद) नांख्या एटले सहसा त्कारें प्रलयकालनी अग्नि सरखी अनलज्वाला उठी, तडतड करी आकाश विवर पूरी काढ्या, खडहडाट करतां प्रासादनां शिखर त्रुटी पड्यां, माता पुत्रने मूकी नासती हवी, पुत्र माताने मूकीने नासवा लाग्या, प्रासादने अग्रे, कोइ कोट उपर चढे ठे, कोइ पोकार करे ठे, कोइ विलाप करे ठे, कोइ हाहाकार करे ठे, रे पुत्र ! रे माता ! रे पिता ! इहां अमारी शी गति यशे ? अमने राखो, इत्यादिक लोकनो शब्द विस्तार पाय्यो. एवामां आकाशें रही शासन देवतायें कहुं. एहजी थोडुं ठे ? परंतु चंडकला सरखी निर्मल स्त्रीनुं अपजस बोलता एवा तमे पोताना आत्माना वैरी ठो. माटे जुठ हवे शुं थाय ठे ? ते सांजलीने लोक जयें बीहीता थका चंपक मालाने पगे लागीने बोव्या, रे देवी ! बलती एवी आ अनाथ नगरीने तुं

राख! राख !! अविनीत लोकने पण महोटा पुरुष उवेखे नही. यतः॥ उ पजीविकेषु विमुखाः, सुजना न जवंति दुर्विनीतेषु ॥ वत्सव्यथितेऽप्युरसि, सुरर्निर्न संहरेत् क्षीरं ॥१॥ राजा बोव्यो, रे राणी ! स्फटिक सरखुं उजलुं तहारुं शील तेने मूढ लोकें कलंक चढाव्यो. तेज पापरूप विष वृद्धनां फूल अनुजवे ठे. पण तेने तहारो पसाय टाळीने बीजुं कोऽ शरण नथी. ते सांजली चंपकमाला बोली, जो अरिकेसरी राजा मूकीने बीजो कोऽ म हारा मनमां न वश्यो होय, तो ए अग्नि उजवाऽ जाउ. आ सर्व लोक वलुं वलुं करे ठे. ते स्वस्थ थाउ. एवुं कथुं, एटले शासन देवतायें तेमज कथुं. वली जे देवता कौतुकना लीधा नक्ति जावथकी आख्या हता, तेणें जयजय शब्द कथ्यो, कुसुमनी वृष्टि करी, देवडंडनि वगाडी, आकाशे देवांगनाउ नाटक करवा लागी, लोकपण पृथ्वीने विषे नगरमां कुंकुमना ठांटा देव रागता हवा, चंदनमालानां तोरण बंधाव्या, सर्व बाल, वृद्ध, स्त्री पुरुष एम कहेता हवा के, चंपकमाला चिरंकाल जीवती रहो.

एवुं अति अद्भुत कौतुक देखीने जयथकी बीहीनी एवी परिव्राजिका विचारवा लागी के, अहो ! ए अनर्थनुं मूल हुं थऽ ! माटे हवे मने मरण तेज शरण ठे. लस्को पापनी करनारी एवी हुं पापिणीने हवे लाखो गमे दुःख सहेवां पडजे. ए महापापनो निस्तार तो जिनमतना निपुण पुरुषो अप्रतिष्ठान नगर कहे ठे, त्यां जाउ. त्यारें थाय तो पण महारुं जे दुष्टच रित्र ठे ते सर्वलोक प्रत्यक्षे कहिने ए महासतीनां चरण कमलने पगे लागुं. एम करवाथी हुं पापजरें नराणी हुं, तेथी हलकी थऽने जो त्यां कदाचित् मुक्ते मरण आवजे तो पण रूडुं. एम धैर्य अवलंबी, परिव्राजिका त्यां दिव्य नूमिकायें आवी, वेगलेथी जुजादंम जंचा करीने कहेती हवी के, जिनशा सन जयवंतु वत्तो. ए महासतीने प्रचारें दिव्य प्रातिहार्य प्रत्यक्ष आज प ण देखाय ठे. एम कहिने चंपकमालाने पगे लागीने. कहेवा लागी, हे दे वी ! तहारुं शील जयवंतु वत्तो, तुं समकितने विषे निश्चल ठो, आजथकी त हारा पसायें मने पण समकित हो, जावज्जीव सूधी जे तहारा देव ते महा रा देव, तहारा गुरु ते महारा गुरु, एम समकित अंगीकार करीने चंपकमा लानुं कलंक विशेषें टालवाने लोकोमां पोतानुं दुष्ट चरित्र कही देखाडती

હવી. કે એ દેવી સતીમાં શિરોમણી છે. મેં વિદ્યાશક્તિયેં કરીને એની સાથે રમતો પુરુષ દેશ્વાજ્યો. મેં નગરના સર્વ લોકમાં એનું અપજસ કહેવરાવ્યું.

તેને રાજા પૂછવા લાગ્યો, એ તુજને શા માટેં કરવું પડ્યું ? પરિવ્રાજિકા બોલી. કૂડકપેટની જંમાર હુંજ હું. બીજું કોણ કારણ હોય ? રાજા બોલ્યો, જેમ તમારું હુષ્કૃત તમેં કહ્યું તેમ તેનો હેતુ પણ કહો. નહિ કહોતો તમારો વિનાશ થશે. પરિવ્રાજિકા બોલી, એ હુઃસ્વ તે કેટલું થશે ? હજી મને તો આગલ નરકનાં હુઃસ્વ ઘણાં જોગવવાં છે. રાજા બોલ્યો, રે રે સુનટો ! એની ઉપર ઝણ તોલ સીંચો. જેટલે તે કામ કરવા સુનટ કઠથા, તેટલે ચંપકમાલા બોલી, રે સ્વામી ! વારો વારો ! એ કામ ન કરો, તમારા સરસ્વા દયાવંત પુરુષ એવું કામ કેમ કરે ? એ પરિવ્રાજિકા પોતાના પ્રાણત્યાગેં કરી પરના પ્રાણ ઝગારે છે. વલી પોતાનું હુષ્કૃત લોકમધ્યે પ્રત્યક્ષ પળેં કહેવું તે હુષ્કર છે, એ તો જેને જિનવચન ચિત્તમાં રમ્યું હોય, તે જ કહે. તે એળેં કહ્યું માટે એની પૂર્વ અવસ્થાતો ગડ. હવે એ તો તમારી સાધર્મિક થઈ, માટે એનું વાત્સલ્ય કરવું ઘટે છે. યતઃ ॥ સાધર્મિકવત્સલતા, કલ્પલતા સંપદાં પ્રસવે ॥ યસ્માન્નસ્માન્નત્રૈ, વઠ્ઠતધિયઃ કુર્વંતે યત્નમ્ ॥ ૧ ॥ રાજા બોલ્યો, એ યુક્તાયુક્ત તમે જાણો. પઠી રાજા ચંપકમાલાસહિત પોતાને ઘેર આવ્યો, પરિવ્રાજિકા પણ શાંત થઈ થકી, પશ્ચાન્નાપ સહિત નિરંતર ચંપક માલા પાસે જઈને ગૃહસ્થયોગ્ય ધર્મ સાંજલતી હવી.

હવે હુદ્ધહ દેવીયેં પણ પોતાના પ્રાણ ત્યાગ કરવા ધાણું. તે વાત જ્ઞામણીના બહેં જાણીને ચંપકમાલા ત્યાં ગયાં, અને પૂછવા લાગ્યાં. શું કામ કરો છો ? રાણી બોલી, તમારાથી શું અજાણ્યું છે ? ચંપકમાલા બોલી, એ અપજસનો એ પ્રતીકાર નથી. હમણાં તમે ધર્મ કરતાં દિવસ કહાડો. પઠી અવસરે ઉપાય બતાવીશું. હુદ્ધહદેવી બોલી હે અપકાર કરે તે ઉપર ઉપકારિણી, ટિડની ઢાંકનારી, કુલવંતી, તુજ તને નમસ્કાર થાઉં. એમ કહી ધરણીયેં મસ્તક નમાવીને ફરી કહેવા લાગી, હે સતી ! તમારા ચરણ તે શરણ છે ॥ યતઃ ॥ નિર્ગુણેષ્વપિ સત્ત્વેષુ, દયાં કુર્વંતિ સાધવઃ ॥ નહિ સંહરતિ જ્યોત્સ્નાં, ચંદ્રશ્રંખાલવેદમસુ ॥ ૧ ॥ એ રીતેં ચંપકમાલા સાથેં ઘણી પ્રીતિ ધરતી રહે. રાજા પણ તે દેહીને ચિત્તમાં ચમત્કાર પામ્યો થકો ચિંતવવા લાગ્યો કે, ચંપકમાલા સુકુમાર ઝપની છે. માટે એ ઉપર મત્સર કર

वो घटे नही ॥ यतः ॥ वरं ज्वालाकुले वन्ही, वन्हाय निहितं वपुः ॥ न पुनर्गुणसंपन्ने, कृतः स्वप्नोऽपि मत्सरः ॥ १ ॥ ए रीतें राजा तेना गुणो नो बहुमान करतो, जिनधर्मने विषे विशेषें प्रवर्ततो, गाम गामने विषे, नगर नगरने विषे, जिनश्वरनां देहेरां करावतो हवो. तेमां पण पोताना देशमां विशेषें करावतो हवो. सुविहित जननी, नक्ति बहुमान वसती प्र दानादिक करे, घणां सामीवह्वल करे, बहुमानपूर्वक सिंघांत सांजले, सघ ले अमारी पडह वजडावे, श्रावकलोकना व्यापारमां दाण मूकी दे, राज्य कार्यमां अनवद्य पणें प्रवर्ते, एम करतां गुजलम गुजमूहूर्ते चंपकमाला यें पुत्र प्रसव्यो. प्रियंवदा दासीयें राजाने वधामणी दीधी. राजायें एक मु कट टाली अंगलम सर्व आनूषण दासीने आपी तेनुं दासपणुं टाव्युं. वधाम णी दीधी, जिनेश्वरनी पूजा प्रमुख करी. नगरमां पण घर घर गीत गान करावतो ध्वज तोरण प्रमुखें शोजित करे ! एम एक मास पर्यंत उत्सव क रीने ते बालकनुं चुवनानंद एवुं नाम पाडता हवा. अनुक्रमें कलाप्रमुख नणीने प्रवीण थये थके युवराज पदे थापता हवा. अनुक्रमें करसिंह ना में बीजो पुत्र थयो. पठी जयसुंदरी नामें एक पुत्री आवी. एम काल ज ते थके एक दिवस चंपकमालायें नर्तारने कव्युं. रे राजन् ! हवे आपने म होटा पुरुषोनो मार्ग आदरवो घटे ठे. राजा बोव्यो, तमे युक्त वात कही, पण हुं कर्मवशे करीने हजी तमारुं मुखकमल जोवाने तृष्णावंत बुं. राणी बोली, एवुं वचन म कहो, अने हुं कहुं ए रीतें पोताना आत्माने शिखाम ण आपो. जेम के, रे आत्मा ! तुं मनुष्यनो नव दुर्जन पामीने स्त्रीने माटे केम हारे ठे ? स्त्रीना शरीरमां तुं शी मनोहरता देखे ठे ? जो आ शरीरनी बहार ठे ते मांहे करियें, अने मांहे ठे ते बहार करियें. तो ए शरीरने का गडा कूतरा चूंथे एवुं ठे. वली स्त्रीनुं शरीर, तो चर्म, हाड, रुधिर, मूत्र, वि ष्टामय महा दुर्गंधी ठे. जेवुं तहारुं स्त्रीने विषे चित्त रंगाणुं ठे, तेवुं जिन धर्मने विषे चित्त रंगायतो तुं तेज न संसारनो ह्वय करे. वली जेनो स्नेह ते बीजलीनी पेटें चपल ठे. माटे ते पुरुषनी रेखा पण जूंशी नाखो, ते प मितनी जिह्वा पण शतखंभ थाउ. चंचा पुरुषसरखा ते पुरुष जाणवा के, जे स्त्रीने वर्णवे ठे. रे रे आत्मा ! तुज्जे शुं कहियें ! तुं महाकष्टें जिनशासन पाम्यो, ते फोकट हारे ठे, मदोन्मत्त हाथीनी पेटें विषयने विषे राचे ठे,

सुशील रूप वनराजीने नांजे ठे, जिनवाणीरूप अंकुशप्रहार मानतो नथी, अमृतसरखुं. जिनमत पामीने विषयरूप हाजाहल पीये ठे, ते धत्तुरो खा धो ठे, जे माटे जाणतो थको पण, अज्ञान मोहेंकरी विषयरूप विषने सु ख करी माने ठे. रे आत्मा ! धिक्कार पडो ! ! तहारी महोटाइने ! तथा कलाना महिमाने, जे कारणे तुं विवेक पामीने विषय जोगववा इहे ठे ! जीवित तो इंधनुषसरखुं चपल ठे, माटे तुज्जने विषयनी शी तृष्णा रहे ठे ? एम जाणीने निरंतर जवस्वरूप ध्यावो के, जेणें करी जन्म जरा अने मरणनाडुःखनुं हरनार एवो संवेग रसायन पामो.

एवां चंपकमालानां वचन सांजलीने ते राजा संवेग रसें जावित थको चंपकमालाने स्नेहें करी कहेवा लाग्यो के, तें मुज्जने मिथ्यात्वरूप कचरा मांथी उदख्यो. जेणें करी आजवने विपे अने परजवने विपे सुखनुं कारण एवो धर्मनो उद्यम थयो. जो राज्यजार धरवाने समर्थ एवुं बीजुं पुत्ररत्न मुज्जने थयुं. तो पण हुं पूर्वजवना अन्यास थकी रागदावानलें विधुर थयो तुं. माटे हवे आत्महित करवाने शीघ्र उद्यम करुं.

एवा अवसरमां चारज्ञानना धणी श्रुतजलधि नामें आचार्य बहु शि ष्यें परिव्र्या थका अवसर जाणीने नंदनवन उद्यानमां समोसव्या. उद्या नपालकें वधामणी दीधी. तेने प्रीतिदान देइने, सात आव पगलां सामा जइने, वंदना करी पढी मंत्रिश्चर राणी अने कुमरोना परिवारें परिव्र्यो थको, पंचाज्जिगमन साचवतो, ते राजा, आचार्य पासे पढोतो. चंपकमाला तथा दुल्लहदेवीयें परिव्र्यो थको. आचार्यने नमस्कार करी उचित स्थानके वेठो. आचार्यें पण गंजीर स्वरें देशना दीधी. ते जवस्वरूप देशना सां जली राजा हाथ जोडीने विनंती करतो हवो के, हे स्वामिन् ! मुज्जने दी ह्कारूप नावायें करी जव समुझनो पार पमाडो. गुरु बोल्या. विलंब न करो. पढी ते राजायें, पोताना कुमरने सिंहासने बेसारी सर्व समके राज्यें था पीने मंत्रीप्रमुखने कहेतो हवो के, ए जुवनानंद कुमारने महारी पेटें देखो, जो. एम कहीने पोताना कंठथी हार उतारी कुमरना कंठे नांखी वली कु मरने कहेवा लाग्यो के, जेम प्रजा अने परिवारने एटला दिवस में राख्यो तेम तमे राखजो. पढी परिजनने कहुं के, जेम तमे महारी आणा मस्तके वहेता हता, तेम हवे ए राजानी आणा वहेजो. हवे चंपकमाला पुत्रने क

हे ठे के, हे जात ! ए राज्य पामीने सम्यक् रीतें निर्वाह करजो, हे पुत्र लौकिक शास्त्रे धर्म अर्थ अने काम ए त्रण पुरुषार्थ कहा ठे, तेमां धर्म थकी अर्थ तथा काम पामीयें परमार्थ मोहनुं कारण ते धर्मज ठे, पण बीजुं नथी, अर्थ काम सेव्या थकांतो केवल जवडुःखनांज हेतु थाय. ते माटे रे वत्स ! अर्थ काम ते पुरुषार्थ नही, धर्म तेज पुरुषार्थ ठे, एम रागद्वेषरहित एवा श्रीजिनेश्वरें कह्युं ठे. ते माटे अप्रमादी यइने आत्माने धर्मने विपे प्रवर्त्तावजो. तेम लोकने पण जिनधर्मने विपे प्रवर्त्तावजो. जो पण तुं सकल कलामां कुशल ठो, तो पण हुं अपत्यना स्नेह माटे तुज ने जैनधर्मनो उपदेश देउं बुं, जुवनानंद राजायें पण ते उपदेश अंगीकार करी उठीने माता पिताने प्रणाम कख्या पठी राजा चंपकमाला प्रमुख राणीयोयें परिव्र्यो थको चारित्र अंगीकार करतो हवो. परिव्राजिकायें पण गुरुचरणे चारित्र लीधुं. आचार्य पण चंपकमाला प्रमुख आर्याउने आनंदश्रीनामैं आर्याने सोंपता हवा. जुवनानंद राजा पण, मुनिराजने वंदना करीने हर्षविषादसहित घेर पहतो.

जे नगरी, जे घरना प्रदेश जे कांइ पितायें शोजित हता, ते सर्व नही देखवाथी जुवनानंद राजा शोकातुर थयो, अनुक्रमें कालांतरे शोक ठांमीने, रूडी रीतें राज्य पालतो, रिपु समूहने आक्रमतो, विचरे ठे. अरिकेसरी राजरूपि पण रात्र दिवस सूत्रान्यास करता अनुक्रमें गीतार्थ थया. तेमने आचार्य आचार्यपदे थाप्या. बीजो तेनो परिवार जे साधु साधवीनो ह तो ते पण एमना परिवारपणें सोंप्यो. अनुक्रमें अरिकेसरी रूपि, घनघाती कर्म क्य करीने केवलज्ञान पाम्या. जव्य जीवने प्रतिबोध देइ, ज्ञेने शीकरण करी, आउखाने अंते परम पद पाम्या. अव्याबाध सुखी थया. चंपकमाला पण साधवीयें परिव्र्यां अंगीयार अंग जण्यां. गुरुणीयें प्रवर्त्तिनी पदे थाप्यां. विविध तपस्या करतां पृथ्वीने विपे विचरे ठे. घणां जव्य प्राणीने नरकनां दुःख निवारती, गुरुसेवा वैयावच्चादिकें अपूर्वकरण करी रूपकश्रेणी आरोही, दुस्तर मोहसमुद्र तरीने निर्मल केवलज्ञान पामती एक मासनुं अनशन करीने सुसाधवीयें परिव्र्यां थकां चंपकमाला सिद्धि व्र्यां. शाश्वता सुखनां जोगी थयां. एम समकितना. लाज उपरांत लाज नथी, ते उपर चंपकमालानी कथा कही ए कथा सुपार्श्वचरित्रमां ठे ॥ इति

सकलसज्जामिनीजालस्थलतिलकायमानपंक्तिश्रीउत्तमविजयगणिशिष्यपं
क्तिपद्मविजयगणिविरचते श्रीगौतमकुलकप्रकरणे बालावबोधे द्वादशगा
थायां चत्वार्युदाहरणानि समाप्तानि ॥

हवे तेरमी गाथा कहियें ठीयें. तेने पूर्व गाथानी साथें ए संबंध ठे.
जे पूर्व गाथायें चार वस्तु उत्कृष्ट देखाडी. हवे चार वस्तु जघन्य अधम ठे. ते
माटे तेनो त्याग करवो, ते देखाडवाने संबंधें आवी जे तेरमी गाथा ते कहेठे.

**न सेवियवा पमया परक्का, न सेवियवा पु
रिसा अविद्या ॥ न सेवियवा अहिमान
हीणा, न सेवियवा पिसुणा मणुस्सा ॥१३॥**

अर्थ:-न सेवियवा पमया परक्का (परक्का के०) पारकी (पमया के०) प्रमदा
एटले स्त्री ते (न सेवियवा के०) न सेववी. तेउपर वीरकुमरनी कथा कहे ठे.

श्री निलय नामा नगरें रिपुमर्दन नामें राजा राज्य करे ठे. तेने कमल
श्री नामें जार्या हती. अने वीरकुमर नामें महारूपवंत पुत्र हतो. पण ते
शूर, वीर, धीर, वादी, कछा गुणनो जाण, विनयवंत, कलानुं घर, कलंक
रहित ठे. ते कुमर एकदा महा अटवीने विपे आहेडे गयो. पण ससलो
के मृग प्रमुख कोइ जनावर नजरे न आव्युं. त्यारें विस्मय पामतो परि
वारसहित आगल चाव्यो, एटले एक स्थानकें ससला, मृग, महिष, ग
ज, वृषज, वाघ, चितरा, प्रमुख सर्व तीर्थच जेगा बेठेला दीठा. ते परस्प
रे वैरी पण मित्रनी पेठें वैर ठांमीने रह्या ठे. वली मेघनी पेठें गंजीर श
ब्दे करी कर्णने विपे अमृत सरखो लागे एवो सप्लाय ध्यान करता एवा मु
निउनो शब्द सांजव्यो. एटले कुमरना परिवारें नाना प्रकारनां शस्त्र तीर्थच
उपर नांख्यां, पण तीर्थचना शरीरें एके न लाग्युं. त्यारें कुमरें विचार्युं के,
जनावरनां वैर शम्या. ठे. अने एके शस्त्र न लाग्युं. ते सर्व मुनिनो प्रजाव
ठे. एम जाणी मुनिना चरणकमलें नमस्कार कखो. उचित स्थानके बेठो.
ते देखीने तेना परिवारें पण तेमज कखुं. मुनिवर पण धर्मलाज देऩे देश
ना देता हवा के, जे प्राणी जीवहिंसा न करे, ते सौजन्यता पामे. सर्व पा

पमां जीवहिंसानुं पाप महोटुं ठे. परम नरकनुं कारण ठे. सर्व जीवने सदा काल पोतानुं जीवितव्य वहालुं ठे. जेम मरण पोताने अनिष्ट ठे, तेम सकल जीवने मरण अनिष्ट जाणवुं ॥ यतः ॥ अमेध्यमध्ये काटस्य, सुरेन्द्रस्य सुरालये ॥ समाना जीविताकांक्षा, समं मृत्युजयं द्वयोः ॥ १ ॥ दुर्वचन, गाल, घात, पराजव, जवबंधन तथा मरवुं ए जेम पोताने अनिष्ट ठे, तेम परनेपण अनिष्ट जाणवुं. माटे जेने जे वहालुं होय, तेने ते देवुं ते परजवनुं शंबल ठे. तथा वली एक जणने कोइ एक एक ठत्रुं राज्य आपे, तथा कोइ एक जीवित आपे, ते बेहुमां जीवितनो आपनार वधे. वली धन, बांधव, स्वजन, पुत्र, कलत्र, सर्व करतां पोतानुं जीवित घणुं इष्ट ठे. एतो सहुने अनुजवसिद्ध ठे. वली जो मनुष्यथको पण मांस खाय, रुधिर पीये, तो कागडा कूतरा करतां तेमां शो विशेष ? ते माटे जीवता अशरण अनाथ जीवोने मारीने जे तेनुं मांस खाय, रुधिर पीये, ते नरक टालीने बीजुं स्थानक नहि पामे. वली प्रवर, स्वादवंत जे सूखडी प्रमुख जोजन ठे. तेने मूकीने जे अशुचि अपवित्र वस्तु एवुं मांस ठे, तेने ते निःशुक निःकरुण पणें खाय, तेमां शी अधिकाइ देखे ठे ? इत्यादिक गुरु नी देशना सांजलीने कुमर समकित पाम्यो. संकल्पीने स्थूल निरपराधी प्राणीने हणवुं नही. तथा परस्त्री सेववी नही. तथा मांस नहण करवुं नही एवा नियम लीधा. तेम कुमरना परिवार पुरुषोयें पण जेने जे गम्युं तेणें ते नियम लीधो. मुनि पोताने स्थानकें गया. कुमर पण घेर आव्यो.

हवे एकदा राजा, बुद्धिनी परीक्षा करवाने अर्थे सर्व कुमरोने जेगा करीने पूढे ठे के, पंचालदेशने विपे फोजदार मूकियें ठियें. तेमां एक तो घणो निपुण अने प्रकृतियें अवंचक ठे, ते एम कहे ठे. के हुं दश लाख सो नैया एक वर्षमां उपजावी आपीश, अने बीजो कहे ठे के, हुं पन्नर लाख सो नैया उपजावी आपुं. ते हकीकत अमे दश लाखना उपजावनारने कही, त्यारें तेणें कहुं के, महाराथी तो दशलाखथी वधु न उपजे, पढी राजाने गमे तेम करो. ते माटे हे कुमरो ! तमे कहो के एनुं शुं करवुं ? ते सांजली संघला कुमर बोल्या के, जे घणुं इव्य उपार्जी आवे तेने मोकलो. त्यारें वीर कुमरने राजायें कहुं. तुं केम नथी बोलतो ? वीर कुमर बोळ्यो, ए वात मुफने गमती नथी. मने तो जे तमे प्रथम पुरुष कह्यो जे अवंचक, निपु

ણ, તાતને હિતકારી, પ્રજાને પીડે નહી, માટે તેને મોકલવો યોગ્ય લાગે છે. કારણ કે, પ્રજા પીડાય નહિ ત્યારે વ્યાપારી વ્યાપારાદિક સુખે કરી શકે, તેથી રાજાને ન્યાયનો દોકડો ઘણો આવે અને વલી ન્યાયેં ચાલવાથી ધર્મની પણ વૃદ્ધિ થાય છે. તે માટે જે થોડું પણ ન્યાયેં ધન ઉપાર્જે. તેને અધિકારી કરવો યોગ્ય છે. બીજો પુરુષ પન્નર લાખ અન્યાયેં ઉપાર્જે તે અન્યાયથી તમને પણ અધર્મ થશે. તથા અપયશ થશે. વલી એક વર્ષ તો પન્નરલાખ આવશે. પણ પઠી બીજે ત્રીજે વર્ષે એક લાખ પણ નહિ ઉપજે. ॥ યતઃ ॥ અત્યુપાદાનમર્થસ્ય, પ્રજાન્યઃ પૃથિવીજુજાં ॥ ડુધમાદાય ધે નૂનાં, માંસાય સ્તનકર્ત્તનમ્ ॥ ૧ ॥

તે સાંજલીને રાજાયેં વિચાર્યું કે એ કુમર વયેં તો લઘુ છે, પણ બુદ્ધિ યેં કરી સર્વથી ગુરુ છે. માટે રાજ્યનારની ધુરી એ વહેશે. તેથી યદ્યપિ હું એના ગુણ પ્રકટ નહિ કરું, તો પણ નગરમાં એના ગુણ ઢાના નહિ રહે. અને સર્વ કુમરથી એ વિપરીત બોલ્યો છે, એટલે સદુ એના ઉપર મત્સર ધરશે, તે માટે હાંથી એને દેશાંતર મોકલું. એમ ચિંતવીને રાજા બોલ્યો, હે કુમર ! તહારા ગુણ ઘણા છે, માટે તહારે બાપની રુદ્ધિ નોગવવી યુક્ત નથી, તેથી તું એ રુદ્ધિ અને આ દેશ મૂકીને પરદેશ જા. તે સાંજલી તે કુમર, રાજાને પ્રણામ કરીને મતિસાગર પ્રધાનનો પુત્ર વિમલ નામેં હતો, તેને સાથેં લેઈને નિકલ્યો. તેની રચવાલી માટે રાજાયેં પંચીલોકને મિપેં ઢાના સુનટ મૂક્યા. તેણેં પરિવસ્યો કોસલપુરના પરિસરે જઈને વિશ્રામ કસ્યો. એહવામાં ઘણો કોલાહલ સાંજલ્યો. ઘણાં વાજિંત્ર સાંજલ્યાં ત્યારેં પ્રધાનપુત્ર વિમલની મારફત કુમરેં પૂઠાવ્યું કે, હાં શો મહોત્સવ છે ? વિમલેં પણ કોઈકને સુખેં સાંજલીને કુમરને કહ્યું. કે હાં રણધવલ રાજાને પોતાના પ્રાણથકી પણ અતિવહાલી. એવી પુરુષદ્વેષિણી કુરુમતી નામેં એક કન્યા છે. તેને પરણાવવા માટે તેના પિતાયેં કુલદેવીનું આરાધન કહ્યું ત્યારેં કુલદેવીયેં કહ્યું, તમારો પટ્ટહસ્તિ, જેનાકંઠમાં ફૂલની માલા આરોપે, તે પુરુષ, કુમરીનો નર્તાર થશે, અને કુમરી પણ તે ઉપર રાગ ધરશે. તે સાંજલીને રાજાયેં પટ્ટહસ્તી શણગારી તેને પૂજીને, તેની ઉપર કુમરીને બેસાડીને, અંકુશ રહિત તૂટો મૂક્યો છે. તે હાથીયેં માલીને હાટેથી સૂંઢમાં માલા લીધી છે. હમણા તે સર્વ રાજકુલીસાથેં નગરમાં નમે છે. એવી વાત કરે છે, એવામાં

त्यां पट्टहस्ती पण आव्यो, तेणें कुमरने कंठे माला घाली. वीरकुमरने सूं ठे करी पोताने खंधे आरोपतो हवो. ते कुमर रूपेंकरी कंदर्पावतार जेवो देखीने, राजा घणो हर्ष पाम्यो. कुमरी पण देखीने घणो आनंद पामी. ते वेलायें कुमरना शरीरथी धूल जटकावणीने माटे दशंहाथी, एक ला ख सोनैया, अने एक हजार घोडा राजायें आप्या. ठाय़ा लमेज कुरुमती नुं पाणिग्रहण कराव्युं, करमोचन वेलायें राजायें एक हजार गाम आप्यां. रहेवाने प्रासाद आप्यो. कुमर त्यां रह्यो. विलास करे ठे, ए सर्व वृत्तांत कुमरना पितायें जे ठाना पुरुष पंथीने वेपें कुमरनी पंढवाडे मूक्या हता, तेणें जशने कुमरना पिताने संजलाव्युं. राजाने घणो आनंद उपन्यो.

हवे विवाह दिवसे मांसादिकवर्जित नोजन कुमरें कखुं. त्यारें राजायें तेनो हेतु कुमरने पूठयो. कुमर कहेवा लाग्यो, पंचेंडियनो वध कखा विना मांसनक्ष्ण थाय नही. अने पंचेंडियनो वध, ते नरकें जवानुं परम हेतु ठे. इत्यादिक देशना देतां मांसना घणा दोष देखाज्या. त्यां प्रसंगे साधुनो तथा गृहस्थनो धर्म पण कह्यो. वली पोतें श्रावकनो धर्म अंगीकार कखो ठे, अने मांसप्रमुखनो परिहार कखो ठे, ते पण कखुं. ते सांजली राजाने धर्म उपर बहुमान उपन्युं. परम विश्वास थयो. राजायें मांस नक्ष्ण वर्ज्युं. वली देव, गुरु अने धर्म ए त्रण तत्व अंगीकार कखा.

एक दिवस संध्यासमयें एक स्त्री आवीने कहेवा लागी. हे कुमर ! राजानी नार्या, मंत्रिनी नार्या, शेतनी नार्या, अने प्रतिहारनी नार्या, ए चार जणीयें तमने दीठा, तेथी चारे कंदर्पें विह्वल थइ ठे. जूदी जूदी चारें जणीयें मुळने मोकली ठे. ते चारे पण मांहोमांहे जेम न जाणें तेम तमारो संगम थाय, तेवी करुणा करो. ते सांजलीने कुमर पोताना चित्तथी निश्चय करीने बोळ्यो. के आवती राते पहेजे पहोरे प्रतिहारीने मोकल जे, बीजे पहोरें शेतानीने मोकलजे, त्रीजे पहोरे मंत्रिनी नार्याने मोकल जे, अने चोथे पहोरे राणीने मोकलजे. ते स्त्री पण सांजलीने हर्ष पामती, कार्य सिद्ध मानती, स्थानके जइ सहुने वात जणावती हवी.

हवे कुमर राजाने कहेवा लाग्यो. हे राजन् ! जो दीतुं अणदीतुं करो तो हुं कांश्क वात देखाडुं. राजा बोळ्यो, तुं महारे पुत्रसरखो ठो, वली तें मुळने धर्म समजाव्यो, आ महारो जन्म सफल कखो, ते माटे तहारे ग

मे त्यां अमने जोड. त्यारें कुमर बोळ्यो, आज संध्यासमयें महारा आवा सने विषे ठाना आवजो. राजा बोळ्यो हुं आवीश.

हवे संध्या समये राजा ठानो आव्यो, कुमरें पोताना पढ्यंकनी पासे ना पढ्यंक उपररांजाने बेसाळ्यो. हवे हरकोड मिष करीने प्रतिहारी घरथी नीकली, कुमर पासे आवीने बेठी. कुमर कहेवा लाग्यो, रे स्त्री ! विषय जे ठे. ते आलोकने विषे दुःखनुं हेतु ठे, अने परलोकने विषे नरकनुं कारण ठे ते माटे कागडानुं मांस अने कूतरें बोटयुं, ए उखाणो साचो ठे. तथापि जो तृप्ति यती होय तो विषय पण जोगवीयें, जो मिष्ट जोजन होय तो तृप्तियें ठांमीयें, पण विषय जोगवे तृप्ति न होय. अने परलोकें नरकनुं कारण ए बे दंभ केम सहीयें ? वली ए जीवें विषय तो देवताना जवमां सागरोपमनी संख्याना काल सूधी जोगव्यो. तोपण तृप्ति न थड. तो थोडो काल मनुष्य ना जवनो तुळ जोग जोगवें केम तृप्ति थडो ? यद्यपि विषय आपातमात्र मनोहर लागे, तोपण किंवाक वृद्धनां फलसरखां परिणामे दुःखदाड ठे. ते माटे विषयने ठांमी इंडिय मनने दमीने मोक्षमार्ग समजीने तेने विषे उद्यम कर. तथा मोक्षनो मार्ग ते सम्यक्ज्ञान, सम्यक्दर्शन, सम्यक्चारित्ररूप रत्नत्रयीनुं स्वरूप विस्तारें समजाव्युं. तेथी प्रतिहारी प्रतीबोध पामी.

बीजे पहोरें शेठाणी आवी त्यारें, प्रतिहारीने जवनिकाने आंतरे बेसा डीने शेठाणीने प्रतिबोध दीथो. त्यारें तेपण तेमज प्रतिबोध पामी.

त्रीजे पहोरें मंत्रिनी चार्या आवी, तेने पण प्रतिबोधी रूडे मार्गे आपी ने तेने पोतानी पूंठे जवनिकाने आंतरे बेसाडी.

चोथे पहोरें राजानी राणी आवी. त्यारें कुमरें आसनथी उठीने प्रणा म कखो. राणी बोली, हे नाथ ! ए शुं करो ठो ? हमणां उजा थवानो शो अवसर ठे ? तथा प्रणामनो शो अवसर ठे ? पोताना अंगसंगरूप अमृतें करी मने शीतलता उपजावो.

विरहानलरूप अग्नियेंकरी बलती एवी मुळने कृणमात्र पण उवेखशो नही. जो उवेखशो तो महारुं हृदय फाटी जडो. ते सांजलीने कुमरें तेनी सामुं पण जोयुं नही. अने विचायुं के, हजी ए मदोन्मत्तपणाथी उपदेश योग्य नथी. राणी बोली, जे सत्पुरुष होय ते सत्य प्रतिज्ञावंत होय ॥ यतः ॥ सकृदपि यत्प्रतिपन्नं, तत्कथमपि न त्यजंति सत्पुरुषाः ॥

इत्यादिक मुज्जे एकांते तेडीने हवे उपरांठा केम थइ रह्या ठो ? त्थारें कुमर बोळ्यो. तमने बोलावीने जिनधर्मने विषे थापीने परलोकने विषे दुःख आपनारां एवां दुष्ट चरित्रथी दूर राखीछुं. राणी बोली तेमज करो. पण एकवार तमारा अंगनो संग कख्या पढी जेम कहो तेम हुं करूं. कुमर बोळ्यो, पाणिग्रहणना दिवसथी मांझीने आज दिवस सूधी कंदर्पावतार रा जानो निरंतर संगम करतां तमोने तृप्ति न थइ ? तो महारो संगम ते पण वली चोरीयें करवो. तेथी तृप्ति केम थाय ? माटे ए दुर्बुद्धि त्यागीने निरपराध सन्मार्ग सेवो. इत्यादिक पूर्वोक्त युक्तियें करी घणुये राणीने समजावी पण समजी नही, अने कहेवा लागी के, हुं सर्व तमारुं कछुं करीश, पण तमे महारी दूतीने जे वचन कछुं ठे ते पाजो. कुमर बोळ्यो, जे में दूतीने कछुं ते न करो, तमारे आ जन्ममांतो मनोवांछित पूरूं नहि पडे.

एवुं ते कुमरनुं असाधारण सत्त्व देखीने अने पोताना दुरध्यवसाय जोइने, वैराग्य पामी थकी कुमरना चरणे प्रणाम करीने राणी बोली, हे बांधव ! हुं पापी जगिनी ! तेणीयें तुज्जे पराजव कखो. हवे ए पापथी हुं क्यां लूटीश. हुं तमारी उरमान मातानी पुत्री लघु बहेन हुं. तमे पोताना कुलरूप आकाशमां चंद्रमासरखा थया. तमे परनारीने जगिनी करीने गणी ठे. अने हुं कलंकें सहित प्राण केम धरी शकुं ? माटे महारे तमारी आझा तेज शरण ठे. पढी कुमरनी आझायें पोताने स्थानकें गइ. बीजी त्रणे स्त्रीयो पण परपुरुषनो नियम करी समकित पामी कुमरने प्रणमीने कुमरनी शिक्षा सांजलीने पोताने स्थानकें गइ. राजा पण कुमरने कहेवा लाग्यो, रे महाजसना धणी ! आ संसार नाटक देखाडवे करीने तमे महारी उपर घणो उपगार कखो. हवे आझा करोतो महारे स्थानके जाउं. त्थारें कुमर राजाने पहोचावीने पाठो आब्यो.

हवे प्रातःकाले कुमर तथा राजा बेहु साथें बेठा ठे. एवामां सहसा त्थारें ईशानकूणे अति अद्भुत तेजनो विस्तार दीठो. प्रतिहारने पूछ्युं, आ छुं ठे ? तेणें खबर करीने कछुं. इहां एक केवली जगवान् समोसखा ठे. तेमने देवता वंदन करवा आवे ठे. तेनी ए कांति देखाय ठे. ते सांजलीने राजा पण कुमरने साथें तेडीने अन्य कार्य सर्व मूकीने सर्व रुद्धि सहित वंदनानिमित्ते गया, त्यां विधिपूर्वक वंदना करीने परिवारसहित पर्ष

દામાં વેઠા. કુમર પોતાના ધર્મદાયક જાણીને બોલ્યો. હે વીતરાગ ! તમે મને પવિત્ર કહ્યો. ઘણો પ્રસાદ કહ્યો. જે કારણે પોતાના ચરણકમલનું મુઝને દર્શન કરાવ્યું. રાજા બોલ્યો મને પણ પવિત્ર કહ્યો. સર્વ પર્ષદા ઝઠી ત્યારેં રાજાયેં પરિવારસહિત કુમરને લેશને અવગ્રહ વહાર આવી મુકુટાદિક સર્વ અલંકાર કુમરને આપ્યા. પઠી પોતાના પરિવારને એમ કહેતો હવો કે, એ તમારો રાજા, પરિવારસહિત કુમરને પ્રણામ કરીને કેવલી પાસે જઈને દીક્ષા અંગીકાર કરે છે. એમકહી દીક્ષાલીધી. તેમજ કુમર તથા રાજા બેઠુને પૂઠીને પોતાના પાંપની શુદ્ધિ કરવા માટે રાણી પણ દીક્ષા લેતી હવી. બીજી પણ ઘણી રાણીયો ચારિત્ર લેતી હવી. કુમર પણ વંદના કરીને પોતાને સ્થાનકેં આવ્યો. રાજાને પાટે વેઠો, કેવલી પણ કેશક દિવસ રહીને વિહાર કરતા હવા. રાજા પણ ન્યાયેં રાજ્ય પાલતો, જિનશાસન પ્રજાવતો થકો મંત્રિશ્વરને પણ સર્વ કાર્યમાં આગલકરીને પોતાના સરખો કરતો હવો.

હવે રિપુમર્દન રાજાયેં કાગલ મોકલ્યો, તે વેલાયેં વિમલ મંત્રિને રાજ્યેં થાપીને શ્રીનયપુર નગરે પહોતો. તે વીર કુમારેં પોતાના પિતાને ધર્મે સંજલાવ્યો. રાજાયેં પણ ધર્મતત્ત્વ સમજીને પુત્રને રાજ્યેં થાપી ચારિત્ર અંગિકાર કહ્યું. પાઠલથી વીર રાજા પણ ઘણા કાલ સુધી રાજ્ય પાલી, અંતે રણધવલ રાજરૂપિની પાસે ચારિત્ર લેઈ, નાના પ્રકારના દેશને વિપે વિચરી, ઘન ઘાતી કર્મ ક્ષય કરી, કેવલજ્ઞાન પામીને અક્રિયપદને વરતા હવા. એમ કંદર્પનો મદ જાંગીને લોકોને ચમત્કાર દેઘાડીને વીરકુમર, કલ્યાણની પરંપરા પામ્યો. એ રીતેં પરસ્ત્રી ન સેવવી. ઇતિ શ્રીવીરકુમર કથા સુપાર્શ્વ ચરિત્રેઃ ॥

॥ હવે બીજા પદનો અર્થ કહે છે. ન સેવિયઘા પુરિસા અવિઘા (અવિઘા કે०) અવિઘાવંત એટલે વિદ્યારહિત એવા (પુરિસા કે०) પુરુષ જે હોય તેને (ન સેવિયઘા કે०) ન સેવવા. તે ઉપર અગીતાર્થની કથા કહે છે.

વસંતપુર નગરને વિપે એક અગીતાર્થ સંવેગીસરખો આચાર્ય હતો. તેની સાથેં ગઢ વિચરે છે. તે ગઢમાં એક સંવિક્કસરખો સાધુ રહે છે. તે નિરંતર પાણી પ્રમુખ સ્વરહે હાથેં આદિક દોષસહિત અશુદ્ધમાન આહાર પાણી લેઈ આવીને, નિત્ય આવશ્યક વેલાયે સંવેગીની પેઠેં ઘણો સ્વેદ ધરતો, ગુરુ પાસે આવીને સર્વ પાપ આલોવે. ગુરુ પણ નિત્ય તેનું પ્રાયશ્ચિત્ત આપે. તે આલોચણ આપતાં ગુરુ પોતેં અગીતાર્થ હોવાથી નિત્ય એમ કહે કે, અહો !

ए शिष्य जूउ कहेवो धर्मश्रद्धावंत ठे ! ए महाजाग्यवान् ठे. धर्म तो सुखें सेवाय; पण आलोववुं ते घणुं डुकर ठे. ते माटे शुद्ध ठे. ते देखीने बीजा मुग्ध साधु विचारवा लाग्या के, अहो ! आलोववुं तेज श्रेय ठे. ते माटे अकृत्य करवामां कांइ दोष नथी पण अकृत्य करीने तेने आलोववुं जोइ यें, एम सर्व साधुयें धाखुं; पढी ते सर्व साधु एमज प्रवर्तवा लाग्या. एम केटलोएक काल गयो, एकदा कोइ गीतार्थ साधु त्यां प्राहुणा आब्या. ते मणें ए सर्वविधि दीतो, त्यारें विचारवा लाग्या के, अहो ! ए अगीतार्थ सर्वगच्छ नाश पमाज्यो. एम चिंतवीने पढी ते गीतार्थ साधुयें पहेला अगीतार्थ आचार्यने कहुं के, हे आचार्य ! तमे अकृत्य सेवी साधुनी प्रशंसा करतां गिरिनगरना राजा तथा त्यांना निवासी लोक सरखा थाउं ठे.

ते कथा हुं कहुं बुं, एक गिरि नामें नगर हतुं त्यां एक कोटीश्वर वाणि यो वसे ठे. ते वैश्वानरनो (अग्निनो) नृत्तिवंतो ठे. ते वर्षोवर्ष एक उरडो रत्नं नरीने तेने अग्नि लगाडे. ते देखीने राजा तथा नगरना सर्व लोक मली ते श्रोतनी प्रशंसा करे के, जूउ, ए श्रोत वैश्वानरनी केवी नृत्ति करे ठे ? जे अग्नि नामा जगवानने वर्षोवर्ष रत्नं करीने संतोषे ठे. एम प्रशंसा करता रहे. ते श्रोतपण हर्ष करीने प्रतिवर्ष रत्ननो उरडो अग्नियें बालीने अग्नि देवनी नृत्ति करे. एक वर्ष जेवो श्रोतें अग्नि लगाज्यो के, तेज वेलायें जावि जावथी प्रचंड वायरो पण वाह्यो, तेणे करी अग्नि विस्तार पांम्यो. तेथी राजाना महोल प्रमुख सर्व नगर बलीने राख थयुं. त्यारें राजा तथा नगरना लोकें विचाखुं के, पूर्वे एने निषेध कखो होततो घणुं सारुं थात. आपणें ए नी फोकट प्रशंसा करी. एवो पश्चात्ताप करी दंमनीने ते वाणियाने काढी मूक्यो.

ए रीतें हे आचार्य ! तमे पण अविधियें प्रवर्तता, एवा साधुनी नित्य प्रशंसा करतां, पोताना आत्मानो तथा गह्वनो नाश करो ठे. ते माटे मथुरा नगरीनो राजा तथा तन्निवासी लोक सरखा थाउंतो अनर्थना जा गी न थाउं. तेनी कथा हुं तमने कहुं बुं, ते सांजलो.

मथुरा नगरीने विषे एमज पूर्वोक्तरीतें वैश्वानरनो नृत्ति एक वाणियो रंहेतो हतो, तेणे रत्नं घर नरीने अग्नि लगाडवा मांम्यो, एटले राजायें तथा नगरना लोकें तेनो तिरस्कार कखो, दंम्यो, सद्दु कहेवा लाग्या के, अटवीमां जइ घर करीने अग्नि केम लगाडतो नथी ? एम कहीने तेने न

ગરમાંથી કાઢી મૂક્યો. એમ હે આચાર્ય ! તમે પણ કરશો તો આત્માને તથા ગજને અનર્થથી રાખશો. એવી યુક્તિયે શીખામણ દીધી. તો પણ અગીતાર્થપણા માટે તે આચાર્ય પોતાનો કદાગ્રહ ન મૂક્યો. તેજ રીતે પ્રવર્તવા લાગ્યો. ત્યારે પ્રાદુણા સાધુયે ગજના સાધુને કહ્યું કે, એવા મૂર્ખ ગુરુની સેવા કરવેં કરી તમારો ઝંઘાર કેમ થશે ? માટે એને તજો. નહિતો તમને એ અનર્થ જણી થશે. તે સાંજલીને ગજના સાધુયે ગુરુને ઠાંમચો. એ રીતે અવિદ્યાવંત પુરુષને ન સેવવા, એ કથા વિશેષાવશ્યકમાં છે.

॥ હવે ત્રીજા પદનો અર્થ કહે છે. ન સેવિયદ્વા અહિમાની હીણા (અહિમાની કે०) અજિમાની પુરુષ તથા (હીણા કે०) હીન એટલે નીચ પુરુષ જે હોય તેને (ન સેવિયદ્વા કે०) ન સેવવા. તે ઉપર શ્રીવીરસ્વામી અને ગોસાલાનું ઉદારણ કહે છે.

ઠામ ઠામ ગોસાલાને કુલદુર્ણે કરીને કેડક લોક પ્રજુજીને મારવા આવ્યા. કોડે પ્રજુને બેઢીમાં નાંચવા માંડ્યા. ઇત્યાદિક કથા શ્રીકલ્પસૂત્રાદિકને વિષે પ્રસિદ્ધ છે, ત્યાંથી જાણવી. એ ગોસાલો અજિમાની ઠતાં નીચ પુરુષ હતો. અથવા આજ નરતદ્વેષને વિષે ક્ષિતિપ્રતિષ્ઠિત નામે નગરમાં હુષ્ટબુદ્ધિ અને સુબુદ્ધિ નામે બે વાણિયા વસે છે. પણ તે બેનું જેવું નામ તેવાજ પરિણામ છે. એમ લોકમાં પ્રસિદ્ધિ પામ્યા છે. બે નિર્ધન છે, પણ કર્મ સંયોગેં બેદુને મિત્રાઈ થઈ છે, તે બેદુ કાંઈક ક્રિયાણાં લેઈને પરદેશે ધન ઉપાર્જવા ગયા. અનુક્રમે કોડક પુરાતન ગામને વિષે કેટલા એક દિવસ લોજેં કરી રહ્યા.

એક દિવસે સુબુદ્ધિ દેહચિંતાયે ગયો છે, એવામાં કોડ જુના સ્વંમેરમાં થી કાંઈક નિધાન જડયું. તે હુષ્ટબુદ્ધિને દેખાડયું. હજાર સોનૈયા થયા, તે લેઈને પોતાને નગરે આવ્યા. તે વારેં તે હુષ્ટબુદ્ધિ, સુબુદ્ધિ સાથેં વિચાર કરવા લાગ્યો કે, એ ધન જો આપણે બેદુ અર્ધો અર્ધ લેઈને ગામમાં જડયું, તો લોકમાં આપણો નાર વધશે. ત્યારેં રાજા જાણશે કે, એમને નિધાન જડયું છે. માટે લૂંટી લેશે. પઠી જેવા હતા તેવાજ દરીદ્રિ થઈયું. માટે સો સો ડબ્બ લેઈને વીજું ડબ્બ જો તમારી હા હોયતો વડતલે દાટીયેં. તે વાત સુબુદ્ધિયેં પણ માની; પઠી રાતે દાટીને પ્રાતઃકાલે બેદુ ઘેર ગયા.

હવે હુષ્ટબુદ્ધિ તો અણવિચારું સ્વરચ કરતાં થોડા દિવસમાં ડબ્બ સ્વાઈ ગયો. ત્યારેં સુબુદ્ધિને સાથે લેઈને વલી સો સો ડબ્બ કાઢી લાવ્યા. એક દિવસ હુષ્ટ

बुद्धियें विचाखुं के, शेष इव्व जे रह्युं ठे, ते एने उगीने हुंज लइ आबुं. एम चिंतवीने रात्रीने समयें ते धन पोतें लाव्यो. प्रातःकाले सुबुद्धिने कहेवा गयो के, हवे आपणे दाटेखुं इव्व घेर लावीयें, तो चित्तमांथी चिंता टले. ते वात सरल आशयना धणी सुबुद्धियें मानी. प्रजातें बेहु जण ते स्या नके गया. त्यां जोखुं तो निधान न दीतुं. तेवारें कूड कपटनुं घर एवो ते डुष्टबुद्धि बूब पाडीने कहेवा लाग्यो के, अरें हुं उगाणो !! कोइक धन ले इ गयो !!! पत्तर लेइ माखुं कूटवा लाग्यो, अने सुबुद्धिने कहेवा लाग्यो के, ए धन तें लीधुं ठे. जे कारणे आपण बेहुविना बीजो कोइ ए स्या नक पण जाणतो नथी. ते सांजली सुबुद्धि बोळ्यो. जो मने ए इव्व तहा राथी गृप्तपणें लेवुं होत, तो प्रथमथीज तने खुं करवा देखाडत ? माटे तुं पोतेंज जेम उग ठो, तेम बीजाने पण उग जाणें ठे. एमं बेहुजण क्लेश क रता राजद्वारे गया. राजा आगल ते डुष्टबुद्धि कहेवा लाग्यो. हे महाराज ! अमने निधान जड्युं हतुं, ते अमे तमारी बीहीके बहार दाट्युं. ते एणें मुऊने वंचीने एकलें लीधुं. माटे हवे जे युक्त होय ते करो. राजा बोळ्यो, ए वातमां कोइ साक्षी ठे ? डुष्टबुद्धि बोळ्यो के, महोटा वृद्धने हेठल दाट्युं ठे, ते वृद्ध साक्षी ठे, बीजुं तो कोइ नथी. ते महावृद्ध जो एम कहे के, अमुक पुरुषें लीधुं, तो तमे मने सत्य वचननो धणी जाणजो. राजा बोळ्यो, जो एम करशो तो तमे सर्व लोकमां सत्यवादी कहेवाशो, ए परीक्षा काले करीखुं, एवुं डुष्टबुद्धियें कहे थके राजायें बेहुने विसर्ज्या, बेहु जण घेर गया, सुबुद्धि मनमां विचारे ठे के, अहो ! ए दुर्घट वात केम बन शे ? पण धर्मथी सदा जय ठे. डुष्टबुद्धि पण घेर जइने जइ नामे पोता ना बापने कहेतो हवो के, हे पिता ! इव्वतो हुं लाव्यो तुं, मांटे राते हुं तमने वडना कोटरमां घालीश. लोक जेला थाय, त्यारें कोटरमांथी एम कहे जो के, सुबुद्धियें इव्व लीधुं ठे. ते बोळ्यो, रे डुष्ट ! तें ए डुष्ट काम कखुं, ठे पण हुं तहारा आग्रहें ए काम करीश. तेणें पण तेमज कखुं.

हवे प्रातःकाले राजा तथा नगरना लोक साथें डुष्टबुद्धि सुबुद्धि प्रमुख सर्व त्यां आव्या. वडनी पूजा करीने पठी डुष्टबुद्धि बोळ्यो, हे वृद्ध ! तमें कहेशो ते साखुं उरशे. ते माटे सत्य कहो के, ए धन कोणें लीधुं ठे ? त्यारें वडना कोटरमां रह्यो मोसो बोळ्यो. ए धन सुबुद्धियें लीधुं ठे. ते

સાંજલી સર્વ લોક ચમત્કાર પામ્યા. રાજા સુબુદિને કહેવા લાગ્યો કે, અપરાધ તમારો ઠયો. માટે ધન આપો. સુબુદિયે વિચાણું, કદાપિ કાલે વૃદ્ધ બોલે નહી. એ સર્વ હુટ્તુદિની કૂટ ગૂઢ રચના દેશાય છે. વડના કો ટરમાંથી વાળી નીકલી તેથી કોઈક પુરુષ સંકેત કરીને માંહે ઘાલ્યો છે. એમ નિર્ધારી પઠી સુબુદિ રાજાને કહેતો હવો. હે રાજન્ ! અવશ્ય મહારે એ ધન આપવું. પણ મહારે કાંઈક કહેવું છે, તે આપ સાંજલો. રાજા બોલ્યો. જે કહેવું હોય તે કહો. સુબુદિ બોલ્યો. ધનતો મેં લીધું પણ ઘેર લે ડ ગયો નથી. મેં લેશને વડના કોટરમાં મૂક્યું હતું. પઠી બીજે દહાડે લેવા આવ્યો. ત્યારે ફણાટોપ માંમી રહ્યો એવો નયંકર સર્પ દીતો. તેથી મેં વિચાણું કે, એ ધન દેવાધિષ્ઠિત થયું દેશાય છે. તે માટે હે રાજન્ ! તમારી આજ્ઞા હોય તો એ સર્પને કોઈક ઉપાયે હું મારું. રાજા બોલ્યો, એમજ કરો. તેવારે સુબુદિયે પણ બહાર અને માંહી ઠાંણાં પ્રમુખ નહ્યાં, પઠી અગ્નિ લગાડ્યો, તે ઠાંણાંનો ધૂમાડો આવ્યો તેથી આકુલ વ્યાકુલ થયો થયો કો નડગોઠ પ્રથ્વીયે પડ્યો, લોકોયે ઝંજરવ્યો, કૌતુકથી લોક પૂઠવા લાગ્યા. અરે નડગોઠ ! એ શું ? તે બોલ્યો એ હુટે મને કૂટસાચીયો કહ્યો, અલીક વચનનું ફલ મુઠને હમણાજ મલ્યું, તે માટે કોઈ જૂતું બોલશો નહી. તે સાંજલી રાજાયે નડ ગોઠને રાખ્યો. અને સર્વ ધન લેઈ હુટ્તુદિને નગરમાંથી કાઢી મૂક્યો. તથા સુબુદિને વસ્ત્રાલંકારાદિકે પૂજ્યો. સત્યવાદી માટે લોકમાં ઘણી પ્રશંસા થઈ. હુટ્તુદિ તો પ્રથમથીજ લોકમાં માનહીન હતો, તેની સંગતે સુબુદિને આપદા થઈ. માટે માનહીનની સંગત ન કરવી ॥ એ કથા શ્રી શાંતિનાથ ચરિત્રમાં છે.

॥ હવે ચોથાપદનો અર્થ કહે છે:—ન સેવિયવા પિસુણા મણુસ્સા (પિસુણા કેળ) પિચ્છુન એટલે ચાડિયા (મણુસ્સા કેળ) મનુષ્ય જે હોય, તેને (નસેવિયવા કેળ) ને સવવા. તે ઉપર ચક્રદેવની કથા કહે છે.

મહાવિદેહ દેત્રને વિષે ચક્રવાલ નામે નગર છે. ત્યાં અપ્રતિહતચક્ર એવે નામે સાર્થવાહ વસે છે, તેની સુમંગલા નારીની કૂચનો ઉપન્યો ચક્રદેવ નામે પુત્ર તે ઘણો વિનયવંત છે. એવામાં એજ નગરમાં સોમશર્મા નામે પુરોહિત વસે છે. તેની નંદીવર્દના નામે સ્ત્રી છે. તેને યજ્ઞદેવ નામે પુત્ર થયો. તે ચક્રદેવ તથા યજ્ઞદેવને ઘણી મિત્રાઈ થઈ; પણ તેમાં ચક્રદેવને

तो सज्जावें प्रीति ठे अने यज्ञदेव तो कपटें प्रीति राखे ठे, ते यज्ञदेव एनां बिड जोया करे, एनी संपदा देखी खमाय नही ॥ यतः ॥ खलः सत्क्रिय माणोऽपि, ददाति कलहं सताम् ॥ दुग्धधोतोऽपि किं याति, वायसः कलहं सताम् ॥ १ ॥ तो पण बिडतो न जड्युं, त्यारें मनमां विचाखुं के, ए तो ठलातो नथी, माटे हवे कोइ एवो उपाय करुं के, जेथकी ए आ गाममांज रंही शके नहि ! जे माटे एज नगरनो रेवासी चंदन नामा सार्थवाह ठे, तेना घर थकी डव्य चोरी लावुं, ते एने जइ सोंपुं, ए पण महारी मित्रा इ दावे राखजो, पढी हुं राजाने संजलावीश त्यारें राजा एने दंमजो, मार जो, कूटजो, अने एनां घर पण लूटी लेशे. पढी जेम विचाखुं तेमज कखुं. डव्य चोरी लावीने चक्रदेवने कहेवा लाग्यो. हे मित्र ! ए महारुं डव्य प्र बन्नपणें राखजो. परंतु कुवेलाये लाव्युं माटे चक्रदेव न राखतो हवो, तो पण घणो आग्रह करतां दक्षिणतार्यें ना न कही शक्यो. अने धन गुप्त करी राख्युं. एवामां लोकमां वात प्रसिद्ध थइ के, चंदन सार्थवाहनं घर कोइक मुशी गयो. ते वात चक्रदेवें सांजली, एटले मनमां शंका उप नी, त्यारें यज्ञदेवने पूठवा गयो. यज्ञदेव बोळ्यो, रे मित्र ! ए खुं कहो ठो ? हुं तमने केम दुःखमां नाखुं, ए डव्य तो महारा पितानी बीकें में तमारे घेर मूक्युं ठे. त्यारें चक्रदेवने शंका हती ते टली गइ.

हवे चंदन सार्थवाह राजानी पासे फरियाद गयो, त्यारें राजा बोळ्यो, तमारुं खुं खुं डव्य गयुं ? जेठें पण राजाना दफतरमां लखाव्युं. राजायें त त्काल ठंडेरो फेरव्यो. रे लोको ! सांजलो. चंदन सार्थवाहनं घर कोइ मूशी गयो ठे, ते जो कोश्यें लीधुं होय तो ते आवीने राजाने कहे, राजा ते नो गून्हो माफ करजो. तथा कदापि जो जाहेर नही करजो, अने पढी रा जा जाणजो तो राजा तेने आकरो दंम देजो, तेना प्राण लेशे. ते ठंडेरो फेरव्या पढी पांच दिवस गया, एटले यज्ञदेव राजा पासे जइने कहेवा लाग्यो, हे राजन् ! वात कहेवी युक्त नथी, मित्रनुं बिड केम कहेवाय ? तो पण राजद्वारे तो जेवुं जाणीयें तेवुं कहीयें ए नीति ठे. वली यद्यपि जो मित्र ठे, तो पण आलोक अने परलोकनो विरुद्धाचारी पोताना आ त्माने पण दुःखदायक ते मित्रने खुं करुं ? राजाने केम उवेखुं ? जे नज रें दीतुं ते तमने कहुं बुं. राजा बोळ्यो जेवुं होय तेवुं कहो, पण न्याइने

અન્યાઈ કહેશો નહિ. યજ્ઞદેવ બોલ્યો, હે રાજન્ ! મેં કાનેં સાંજલ્યું છે, જો ચક્રદેવ ન માને તો એનું ઘર પ્રહ્લંનપણેં જુઠ, મેં પરિજન પાસે સાંજલ્યું છે તે સ્વરૂં છે, પઠી મન માને તેમ કરો, તમે મહોટા ઠો, માફ કરો તો ઘણું સારું, મહારો મહોટો જાંઈ છે. રાજા બોલ્યો, એ વાત કેમ મનાય ? યજ્ઞદેવ બોલ્યો તમે કહ્યું તે સાચું છે, પરંતુ રૂઢા માણસનું મન પણ લોજેં કાચું થઈ જાય છે. એમાં કુલનો પણ શો વાંક છે ? જે માટે ફૂલ ઘણું ઉત્તમ હોય, અને સુગંધી હોય તો પણ તેમાં કીડો નિપજે છે. ઠાંણામાં વીંઠી થાય છે, તો તેમાં કુલ શું કરેં ? તે માટે કોઈક પ્રકારેં આપ એનું ઘર જોવરાવો. રાજાયેં પણ તે વાત યુક્ત જાણીને પંચ બોલાવ્યા, વલી ઘણા ન્યાય વંત મહાજન જેગા કરીને કહ્યું કે, ચંદન સાર્થવાહના જંમરીને સાર્થેં લઈને ચક્રદેવનું ઘર જુઠ. ત્યારેં કારણિયા વિચારવા લાગ્યા કે, રાજા શું બોલે છે ? કાંઈ પણ તોલ કરતો નથી ! ચક્રદેવને ધર્મનો રંગ ચોલ જેવો છે. વલી વિચારે છે કે, આપણે શું કરિયેં, આપણેતો આજ્ઞાકારક થયા, એમ કરી આંસમાં આંસુ ઝરતાં સર્વ જેગા મલીને ત્યાં ગયા. પાઠલો પહોર દિવસ રહ્યો, ત્યારેં આવ્યા. તેને ચક્રદેવે ઘણું આદર સન્માન દેઈ બેસવા ને આસન આપ્યાં. કારણિયા બોલ્યા, હે શેઠ ! કોઈ વ્યાપાર કરતાં કાંઈ વસ્તુ લાવ્યા હોય તો કહો. ચક્રદેવ શંકારહિત પણેં બોલ્યો. હું કાંઈ જાણતો નથી. કારણિયા બોલ્યા, તમે કોપ ન કરશો, રાજાની આજ્ઞા તમારું ઘર જોવાની છે. ચક્રદેવ બોલ્યો, હાં કોપનો શો અવસર છે ? જે રાજા હોય તે ન્યાયેં અન્યાયેં જુએ એતો રીતિજ છે.

હવે કારણિયા પણ નગરના વૃદ્ધપુરુષોને સાર્થેં લેઈને રાંજપુરુષોને હાર્થેં જોયું, જોતાંથકાં વિવિધ પ્રકારનું ધન દીતું, તે જાંમ પણ ચંદનના નામ સહિત દીઠાં. માંહેથી ઝપાડી સર્વ બહાર લાવ્યા, ચંદન શેઠના જંમરીને દેવાડ્યા, તે પણ દેખીને હૈયામાં ડુઃખ ધરતો બોલ્યો, સંજવેતો છે પણ ચિત્તમાં સંશય આવે છે. કારણિયા બોલ્યા, પત્ર લખ્યું છે તે વાંચો, તેમાં એ દાગીના છે કે નહિ ? પત્ર જોયું તો સર્વ તે પ્રમાણેં દીતું. ત્યારેં સહુયેં થરહથ્યા. કારણિયાયેં ચક્રદેવને પૂછ્યું તમારે ઘેર એ કુદિ ક્યાંથી આવી ? ત્યારેં ચક્રદેવેં વિચાશું કે, મિત્રનું નામ કેમ દેવાય ? જો એને માથે ચોરી આવેતો મહારી સજ્જનતા કેમ રહે ? વલી મહારા પ્રાણ ઝગારીને પરના

प्राण केम हणुं ? एम चिंतवीने कहुं के, ए जांम महारा घरना ठे. कारणिया बोल्या, ए जांमनी उपर चंदन सार्थवाहनं नाम केम ठे ? तेणें कहुं तेतो खबर नथी, कोण जाणे फेरफार थयो हशे ! कारणिया बोल्या, शी संख्यायें तमारां जांम ठे ? चक्रदेव बोळ्यो, सांजरतुं नथी ! पठी कारणियायें पत्र वंचाव्युं, तो दश हजारनो माल थयो, ते पत्रमां जखेलां जांम बरा बर मळ्यां, नगरना लोक तथा कारणिया विस्मय पास्या के, युगांते पण चक्रदेव पारकुं धन न ले. फरी पूठवा लाग्या, हे चक्रदेव ! जे होय ते प्रकट वात कहो के, ए केम ठे ? एम फरी फरीने पूठे, पण चक्रदेव तेज जवा ब आपे. वली फरीने पूठ्युं, कांइक विचारीने कहो. तोपण चक्रदेवें कांइन कहुं. त्यारें कोटवाल कोपीने राजा पासे लाव्यो. राजाने सर्व वात संज लावी. राजा बोळ्यो, ए उजय लोकनो जाण ते आबुं हीणुं काम केम करे ? चक्रदेवने राजायें पूठ्युं, जे परमार्थ होय ते कहो. त्यारें चक्रदेवें, आंख मां आंखु लावीने पूर्वनी पेठें कहुं. राजाने चक्रदेव उपर शंका उपनी, पण चक्रदेवना बापनो आदर जाणीने कांइ कहुं तो नहि; परंतु नगरथी बाहेर काढी मूक्यो. राजाना चाकरें नगरनी पासे वन ठे त्यां जइ मूक्यो. त्यां चक्रदेवें मनमां विचाखुं के, मुळने आवडो पराजव थयो, लोकमां अपयश थयुं माटे हवे महारे जीवबुं घटे नही. एम चिंतवीने त्यां देवलनी पासे एक वड ठे, तेमां गलेफांसो दीधो.

ए अवसरे वनदेवीयें अवधिज्ञानें जोयुं तो वात घणी विपरीत थती दीठी. चक्रदेव उपर करुणा आवी, तेथी ते वनदेवीयें राजानी माताना दिलमां आवीने जेवी वात हती तेवी कहीने कहुं के, नगरना बहार चक्रदेवें मरवाने फांसो घाळ्यो ठे, ते जइने वारो, अने घणा आदरथी नगरमां तेडी लावो. ते सांजलीने राजा दुःखथी टलवलतो बोळ्यो के, डुरा चारी यज्ञदेवने पकडी लावो. एम हुकम करीने पोते उतावलो ठोठे साथे नगर बहार जतां थकां दूरथी चक्रदेवने फांसो खातो देखीने सोर करतो आवीने फांसो दूर करीने पोतानी पासे बेसाड्यो. चित्तमां घणो आनंद उपन्यो. राजा बोळ्यो, हे जूंमा ! में तने फरी फरीने पूठ्युं पण तें कांइ वात कहीज नही. तुं साचो ठे, तहारुं सर्व स्वरूप वनदेवीयें महारी माताना दि

लमां आवीने कहुं. तेणें यज्ञदेवने जूठो कह्यो, अने तने साचो कह्यो. ते सांजलीने चक्रदेवें विचाखुं, अहो ! ए काम मातुं थयुं. राजा बोळ्यो, तहारी अक्का करी ते हुं खमावुं तुं, तुं खमजे, में परमार्थ जाण्या विना क्रोधें करी तने घणी कंदर्थना करी ने कष्टमां नांख्यो. चक्रदेव विचारे ठे, जे ए महोठो अनर्थ थयो जे माटे यज्ञदेवने आपदा आवी. ते वारें राजाने कहेवा लाग्यो. हे राजन् ! तमे प्रजाना पालक ठो, यज्ञदेवनी खरी खबर काढो, राजा बोळ्यो, अमे खरी खबर काढी ठे, ए महाडुष्ट ठे, सज्जनने दुःख दायी ठे. चक्रदेव बोळ्यो, ए महारो मित्र एम करे नही. राजा बोळ्यो, देवी खोटुं बोले नही. चक्रदेवें विचाखुं महारो जाइ ठे, तेमां ए वात केम संजवे ?

एटलामां यज्ञदेवने बांधीने राजा पासे आण्यो. राजायें कहुं, एनी जी न कापो, एनी वे आंखो उपाडो, एनुं घर लूंटी लावो, एने यष्टिमुष्टि प्रहारें मारीने पढी देशमांथी काढी मूको. त्यारें चक्रदेव राजाने पगे पडी घणी घणी उलंग करी कहेतो हवो के, महारे बीजुं कांइ जोइतुं नथी, यज्ञदेवने मूको. जो यज्ञदेव आपदा पामे तो मने खामी आवे. राजा बोळ्यो, ए वाततो युक्त नथी, ए साते धातें डुष्ट ठे, विश्वासघाती ठे, एने रा खे शुं थाय ? माटे बीजुं कांइ माग, बीजी जे वात कहे ते हुं मानुं, तुं क हेतो तुज्जे सर्वनो शिरदार करी थापुं, पण यज्ञदेवने तो नहि मुकुं. फरी चक्रदेव बोळ्यो, एने जीवितदान द्यो, एटले तमे मने सर्व आप्युं. राजा बोळ्यो, तहारे वचनें मूक्यो. चक्रदेवें कहुं, ए तमें महारी उपर महोठो प्रसाद कखो, एम कही राजाने पगे लाग्यो. राजायें चक्रदेवने घणो आदर दीधो. घणी रीतें बोलाव्यो. लोक कहेवा लाग्या. राहनुं पाणी रा हे गयुं. यज्ञदेव महाजघन्य थयो. एतो जीवतो ज मुउं जाणवो. चक्रदेवतो उंमा कुवानी पेटें महागंजीर जाणवो. सवैयो ॥ बहिरें गीत नहु सुण्यो, न मरे चंप नहु दीठो, सोलकला संपूर्ण चंद अंधळें न दीठो, करहीणें पांगु लें कठिनको बाण न ताण्यो, जुवती कंठ विलग मुग्धें रसनेद न जाण्यो, कूणही पूत कपूत गीत नाद चित्त नवि धाख्यो, कवि गद कहे रे ठ्कुरो तो गुणवंताहि गुण ग्रह्यो ॥ १ ॥ चक्रदेवने वैराग्य उपन्युं, अहो ! मित्रने पण एवडो खेद, अहो कर्मनी विचित्रता, अहो संसारनी असारता, पर

चित्तनो पार न पामीयें, जो मित्रज एम डोही थाय तो कोनी साथें चि
त्त मेलवीयें ! जो एनो त्याग करीयें तो सुख पामीयें ॥ यतः ॥ वरं न रा
ज्यं न कुराज्यराज्यं, वरं न मित्रं न कुमित्रमित्रम् ॥ वरं न दारा न कुदा
रदारा, वरं न शिष्यो न कुशिष्यशिष्यः ॥ १ ॥

एवा अवसरने विपे अग्निनूति नामा गणधर उद्यानने विपे अवग्रह
जाचीने रह्या ठे. तेमने चक्रदेव उद्याने गयो हतो, तेणें दीठा, त्यारें घणो
राग उपन्यो, जइने प्रणाम कखो, गुरुयें धर्मलाज दीधो, चक्रदेवें धर्म पूढ्यो,
गुरुयें पण खंति प्रमुख दश प्रकारनो मुनिधर्म वखाण्यो, ते सांजलीने
घणी शाता उपनी, कर्म विवर दीधुं, त्यारें मिथ्यात्व त्याग कखुं, समकित
पाम्यो, वधते परिणामें देशविरति फरश्यो, वली चढते अध्यवसायें संवे
ग वध्यो, पुण्योदयें करी कर्म गव्यां, वीर्य उल्लास वध्यो, कर्म स्थिति घणी
त्रुटी, दीहाना परिणाम थया, गुरुने कहेवा लाग्यो, तमे मने उपगार क
खो. हवें जे कहो ते करुं. गुरु बोल्या, तुं योग्य जीव ठो माटे चारित्र अं
गीकार कर. ते गुरुनुं वचन सांजली चक्रदेवें चारित्र आदखुं, आउखा पर्य
त पाव्युं, काल करीने पांचमे देवलोके नव सागरोपमना आउखें देवता थयो.

यज्ञदेव मरीने बीजी नरके नारकी थयो. हवे आगल ए चक्रदेव यज्ञ
देवना पूर्वजवनी वार्त्ता घणी ठे. ते सर्व समरादित्य चरित्रथी जाणजो.
इहांतो चाडियानी संगत न करवी, ते उपर ए नवनुं प्रयोजन हतुं, ते क
खुं. चाडियानी संगत. मूकी त्यारें सुखिया थया. अनुक्रमें चक्रदेव त्रण चा
र नवे मोक्ष जज्ञे. यज्ञदेवतो अनुक्रमें ठही नरके जइ. पढी अनंतो काल
संसारमां रज्जज्ञे. इति चक्रदेव कथा ॥ ७६ ॥

इति श्रीसकलसज्जानामिनीनालस्थलतिलकायमानपंमितश्रीउत्तमविजयग
णिशिष्यपंमितश्रीपद्मविजयगणिविरचिते गौतमकुलकप्रकरणे बालावबोधे
त्रयोदशगाथायां पंचोदाहरणानि समाप्तानि ॥

હવે ચૌદમી ગાથા લખીયેં ભિયેં. તેને પૂર્વગાથા સાર્થેં એ સંબંધ છે કે પૂર્વ ગાથાયેં ન સેવવા યોગ્ય અધમ પુરુષ દેખાડ્યા, અને આ ગાથા માં તેના પ્રતિષ્ઠ્ઠી, સેવા કરવા યોગ્ય ઉત્તમ પુરુષ દેખાડે છે.

**જે ધમ્મિયાં તે સ્વલુ સેવિયવા, જે પંમિયા તે
સ્વલુ પૂઠિયવા ॥ જે સાહુણો તે અન્નિવંદિ
યવા, જે નિમ્મમાં તે પડિલાન્નિયવા ॥૧૪॥**

અર્થ:-જે ધમ્મિયા તે સ્વલુ સેવિયવા (જે કે०) જે પુરુષ (ધમ્મિયા કે०) ધર્મિ એટલે ધર્મવંત હોય, (તે કે०) તે પુરુષ (સ્વલુ કે०) નિશ્ચયેં (સેવિયવા કે०) સેવવા, એટલે અંગીકાર કરવા. તે ઉપર શ્રીરૂપજ દેવ સ્વામીનો પાઠલા વૈદ્યના જાવનો દૃષ્ટાંત કહે છે.

જંબુદ્વીપેં મહાવિદેહ ક્ષેત્રને વિષે ક્ષિતિપ્રતિષ્ઠિત નામેં નગર છે. ત્યાં સુ વિધિનામેં વૈદ્ય તેનો જીવાનંદ નામેં પુત્ર હતો. તે કાલેજ બીજા ચાર બાલક ઉપન્યા. તે જાણિયેં દાન શીલ તપ અને જાવનાની મૂર્તિયોજ હોય નહિ ! તેમાં એક પ્રસન્નચંડ રાજાની કનકાવતી જાર્યા તેનો મહીધર નામેં પુત્ર થયો, બીજો સાગરદત્ત સાર્થવાહની અજયમતી જાર્યા તેનો પૂર્ણજન્મ નામેં પુત્ર થયો. ત્રીજો શુનાસીર નામા પ્રધાનનો સુબુદ્ધિ નામા પુત્ર થયો, ચોથો ધનનામા શેઠની શીલવતી જાર્યાનો ગુણાકર નામેં પુત્ર થયો. અનુક્રમે મહોટા થતા હવા. સાર્થેં પાંસુક્રીડા કરે. કંજાના કલાપ સાર્થેં જણે. તેજ નગરમાં ઈશ્વરદત્ત નામેં શેઠનો કેશવ નામેં પુત્ર છે, એ જ જણને માંહો માંહે આકરી મિત્રાઈ થઈ. તે પંચેંદિય અને ઘડું મન તેની પેઠેં, વિરહરહિતપણેં રહે. જીવાનંદ પોતાના પિતાની વિદ્યા આયુર્વેદ સંપૂર્ણ જણ્યો, અષ્ટાંગ ઔષધી રસની વાતોનું ફલ સર્વ જાણે, હાથીમાં જેમ ઇરાવણ, ગ્રહમાં જેમ સૂર્ય, તેમ સર્વ વૈદ્યમાં શિરોમણિ થયો. જ જણ સાર્થેં ક્રીડા કરતાં એક દિવસ એકને ઘેર રહે, બીજે દિવસેં બીજાને ઘેર જઈ જોતા રહે, એમ સદા સઘલાયે જેગા રહે. એકદા જીવાનંદ વૈદ્યને ઘેર સઘલા જેગા મલીને રહ્યા છે, એવામાં પૃથ્વીપાલ રાજાનો પુત્ર ગુણાકર નામેં

हे, तेमणें अंगना मेलनी पेटें राज्य ठांमीने चारित्र लीधुं हे, ते जेम उष्णकालना तापें नदी डुबली थाय, तेम तपस्यायें करी डुबल थाय हे, तेमने अकाले अपथ्य जोजनें करी कोढ नीकल्यो हे, तेमां सर्व अंगे कृमि उपन्या हे, तो पण औषध जाचता नथी, जै माटे मुनिराज होय ते शरीरनी अपेक्षा न करे. ते मुनि ठठने पारणे घर घरने विपे न मता जीवानंद वैद्यने घेर आवता मित्रोयें दीछा. त्यारें महीधर कुमारें वैद्य पुत्र जीवानंदने हांसीमां कहुं, जगत्मां वैद्य शिरोमणी तुं कहेवाय हे, तुज्जे रोगनुं ज्ञान हे, तहारी पासे औषध पण घणा हे, चिकित्सामां पण माह्यो ठो, पण तहारामां कांइ दया नथी. जे सदा आर्त्त होय ते तुज्जे प्रार्थना करे तो पण तुं वैद्यानी पेटें इव्य विना तेनी सामुं पण न जुए. माटे एकांतें इव्यना लोनी न थइयें, कांइक धर्म आश्रयीने पण चिकित्सा करीयें, तहारी वैद्यविद्या, तहारो परिश्रम तेने धिक्कार पडो, जे माटे एवुं रोगवंत पात्र आव्युं, तेने उवेखे हे ! ते सांजलीने जीवानंद पण सकलविज्ञानरूप रत्ननो रत्नाकर हे ते बोड्यो. हे महाजाग ! तें जलुं संजा खुं जे माटे ब्राह्मण अडेपी न होय, वाणियो अवंचक न होय, शोक्य अ न इष्यावंत न होय. शरीर नीरोगी न होय. पंढित, धनवंत तथा गुणवंत ए त्रण निरहंकारी न होय. स्त्री अचंचल न होय. राजपुत्र सुचरित्रना धणी न होय. ए सर्व प्रायें न होय, माटे ए महामुनि चिकित्सा करवा योग्य हे. पण औषधनी सामग्री महारी पासें पूरी नथी. ए वचमां अंतराय नडे हे. जे माटे एक लक्ष्पाक तेलतो महारीपासें हे, पण गोशीर्षि चंदन अने रत्न कंबल ए बे वस्तु नथी. ते सांजलीने पांचे मित्र बोड्या. ए बे वस्तु अमे लावीखुं. एम कहीने पांचे जण हाटनीं श्रेणीयें गया. साधु पण पोताने ठेकाणे गया. हाटवाला वाणियाने पांचे जणें कहुं. मूढ्य लेशने अमने बे वस्तु आपो. एम कहे थके वाणीयो बोड्यो. ए बे वस्तुनुं प्रत्येके लाख इव्य मूढ्य थाय हे. पण तमे ए वस्तुने शुं करशो ? जे प्रयोजन होय ते कहो, ते बोड्या. तमे मूढ्य लेशने अमने गोशीर्षि तथा रत्न कंबल आपो, अमारे साधुनी चिकित्सा करवी हे. ते सांजलीने वाणियो विस्मय पामीने विकस्वर लोचन करी रोमराजि विकस्वर करीने चिंतववा लाग्यो. एनुं उन्माद प्रमाद मदननुं स्थानक एवुं यौ

वन क्यां ? अने महारी विवेकनुं स्थानक एवी वृद्धवस्था क्यां ? जरायें जर्जरित शरीरवालो हुं बुं तेथी ए कार्य मने करवुं घटे, ते ए करे ठे. एम चिंतवीने वृद्ध वाणियो बोळ्यो, जो नइ ! ए वे वस्तु मूल्य दीधा वि नाज ल्यो. तमने कळ्याण थाउ. एनुं मूल्य सर्वथा नहिं जेउं. तमे मने जा इनी पेठें धर्ममां संविजागी कख्यो. एम कही ते शेठें बेहु वस्तु आपीने पोतें चारित्र जइ तैने निरतिचारपणें पाली केवलज्ञान पामी मोक्षे गयो.

ते पांचे सत्पुरुष पण औपध सामग्री जेइने जीवानंद वैद्यने सार्थें ते डीने मुनि पासें गया. मुनि वडना वृद्ध हेठल निश्चलपणें काउस्सगणें र ह्या ठे. तेमने ठये जण प्रणाम करीने बोळ्या, हे जगवन ! तमारी चिकित्सा करवे करीने धर्ममां विघ्न करीछुं. पण अमने आज्ञा करो. तथा पुण्यनो अनुग्रह करो. एम मुनिनी अनुज्ञा जेइने एक गायनुं महुं जेइ आब्या.

हवे मुनिने अंग प्रत्यंगे ते तेलें मर्दन कछुं. जेम नीकें करीने पाणी क्यारामां आवे, तेम शरीरमां तेल संचारता हवा. ते तेलनुं वीर्यउष्ण ठे, तेथी मुनि अचेतन थया. जे माटे उग्रव्याधी शमाववाने उग्र औपध जो इये, हवे तेलें करीने कृमिया कलेवरमां आकुला थया. पठी मुनिने शरीरें रत्नकंबल लपेटी लीधुं. ते रत्नकंबल शीतल ठे, तेथी त्वचागत कृमी हता ते सर्व बाहार नीकल्या. तेने रत्नकंबलमां जेइने हलवे हलवे गायना शबमां खंखेखा. कारण के, सत्पुरुष होय ते सर्वनी दया पाले. पठी जीवानं दें गोशीर्ष चंदनं करी मुनिना शरीरे विलेपन कछुं. तेथी आश्वासना उपनी. वली तेलें चोळ्युं तेथी मांसगत कृमी नीकल्या. पठी रत्नकंबल आढा दन कछुं. तेथी ते कृमि रत्नकंबलमां आब्या. ते पण गायना शबमां खंखेखा. उपरं गोशीर्ष चंदन चोपड्युं. तेथी मुनि शीतल थया. अहो ! वैद्यनुं कुशलपणं जूउ कहेवुं ठे ! वली तेल चोळ्युं तेथी हाडगत कृमी नीकल्या. वली रत्नकंबले जेइने गोशबमां परठव्यां. वली गोशीर्ष चंदनं विलेपन कछुं. ज्यारें बलीयो रुपे त्यारें वज्रपंजरमां पण रहेवानुं स्थानक नमजे. मुनि निरोगी थया. पठी संरोहिणी औषधियें नवी कांतिसमान मुनिनुं देह थयो. सुवर्ण सरखी काया थइ. त्यारें मुनिने खमावीने ठए जण पोता ने स्थानके गया. मुनि पण अन्यत्र गया. पठी गोशीर्ष चंदन रछुं. ते तथा रत्नकंबल वेचीने सुवर्ण लीधुं. ते सुवर्ण अने पोतानुं सुवर्ण जेली म

હોટું મેરુના ટુંકની પેઠેં એક ચૈત્ય કરાવી, તિહાં જિનપ્રતિમાની પૂજા કરતાં, ગુરુસેવામાં તત્પર થકાં કાલ ગમાવતા હવા. તે ઠયે જણ એકદા વૈરાગ્ય પામીને ચારિત્ર લેઈ ગ્રામાનુગ્રામે વિચરતા, ઠઠ અવમાદિક તપસ્યા કરતા, મધુકર વૃત્તિયેં આહાર લેતા, સુનટની પેઠેં પરિસિદ્ધ સહેતાં, ક્ષમાદિકેં કરી ચાર કષાયનો જય કરતા, દ્વંધ જાવથી સંલેષણા કરતા, અનશન કરીને પંચ પરમેષ્ઠિનું ધ્યાન કરતા, બારમા દેવલોકે વીશ સાગરોપમ ને આઝલે ઈંડના સામાનિક દેવતા થયા. ઈહાં એટલું પ્રયોજન હતું માટે એકજ જવ કહ્યો છે. બીજા જવ શ્રીહૈમ રૂષન ચરિત્રથી જાણવા ॥ ૭૭ ॥

હવે બીજા પદનો અર્થ કહે છે. જે પંમિયા તે સ્વલુ પૂઠિયવા (જે કેળ) જે પુરુષ (પંમિયા કેળ) પંમિત હોય, (તે કેળ) તે પુરુષ (સ્વલુ કેળ) નિશ્ચે (પૂઠિયવા કેળ) પૂઠવા યોગ્ય જાણવા. તે ઉપર તુંગિયા નગરીના શ્રાવકનો દૃષ્ટાંત કહીયેં ઠીયેં.

તે કાલે તે સમયને વિષે, તુંગિયા નામેં નગરી હતી. તેનું વર્ણન કરવું. તે નગરીની બહાર પૂર્વ અને ઉત્તર દિશિના વચમાં, ઈશાન કૂળે પુષ્પવતી નામેં ઉદ્યાન હતું. તેનું વર્ણન કરવું. તે નગરીમાં ઘણા શ્રમણો પાસક વસે છે. તે કેવા છે ? તો કે, ધન ધાન્યાદિકેં પરિપૂર્ણ અને પ્રસિદ્ધ છે, અથવા પોતાના ધર્મમાં દર્પવંતા છે, ઘણા વિસ્તારવંત એવા જવનશયનાસ નવાહનેં કરી નહ્યાં છે, ઘણાં અણિમાદિક ધનવંતા છે, જેને ઘણું સુવર્ણ, ઘણું રૂપું, ઘણાં ધન.બમણી વૃદ્ધિયેં અથવા વ્યાજ વૃદ્ધિયેં વધારતા છે. જે એં વિપુલ વિવિધ પ્રકારનાં અશન પાન જાત પાણી બહુલોકના જમવાથી ઠાંમથાં છે, નાંચી દીધાં છે, જેને ઘણા દાસ દાસી ગાય પાડા ગામર પ્રમુખ છે. જે ઘણા લોકોને અપરાજવનીય છે. જીવ અજીવ જાણે છે. પુણ્ય પાપ ઝલસે છે. આશ્રવ સંવર અને કાયિકી પ્રમુખ ક્રિયા, અધિકરણ ગાડી યંત્ર પ્રમુખ બંધ મોહ તેના હેય ઉપાદેયમાં કુશલ તથા સ્વરૂપના જાણ છે. આપદા પ્રમુખ આવે પણ દેવતા પ્રમુખની સાહાય્ય નથી ઈહતા. પોતાનાં કહ્યાં કર્મ પોતેં જોગવે, એમ વિચારીને અદીનમન થકા વિચરે છે. અથવા પાશ્વંની પ્રમુખ સમકિતથી ચલાવવા આવે તો પણ પરની સાહાય્ય નથી ઈહતા, પોતેંજ તેનો પ્રતિઘાત કરવા સમર્થ છે. જિનશાસનમાં અત્યંત જાવિત છે, તે માટે જવનપતિ વ્યંતર, જ્યોતિષી, વૈમાનિક દેવતા

પણ તેમને ધર્મથી ચલાવી શકે નહીં. નિર્ઘેયના પ્રવચનમાં નિઃશંકિત, નિઃકંપિત, નિર્વિચિકિત્સાવંત, અર્થ સાંજલીને લાધા છે અર્થ જેણે, અર્થને અવધારણ કહ્યા છે, સંશય ઉપને અર્થ પૂઠ્યા છે, તે પૂઠ્યા અર્થના નિશ્ચય કહ્યા છે, પર્યાય અર્થ પણ જાણ્યા છે, એટલાજ માટે તેને અસ્થિ મિંજાયેં સર્વે જીવવચનની પ્રીતિરૂપરંગ લાગ્યો છે. કસુંબાદિકના રંગેં રંગ્યાની પેઠેં રંગાળા છે. તેજ દેખાડે છે. તે શ્રાવકો, પોતાના પુત્રાદિકને બોલાવીને એમ શિક્ષા દે છે કે, હે પુત્રાદિકો ! હે, આઝ્ઞાવંતો ! એ નિર્ઘેય પ્રવચન જે અર્થ છે, તેજ પરમાર્થ છે. બીજું ધનધાન્ય, પુત્ર, કલત્ર, મિત્ર કુપ્રવચન તે સર્વ અનર્થ છે, ઝનત છે એમ કહે. જેનું ચિત્ત સ્ફટિકની પેઠેં નિર્મલ છે. નિર્ઘેય પ્રવચન પામવેં કરી જેનાં મન પરિતુષ્ટ છે. જુંગલો ઝંચી મૂકી છે. બારણાં ઝઘાડાં મૂક્યાં છે. અતિશય ઝદારતા છે. માટે અતિશયવાન દાતા છે. જે નિહુ આંખે તેને કોઈ નિષેધ ન કરે. જેણે પરધર પ્રવેશ ઠાંમ્યો છે. અથવા અંતેઝરમાં તથા પરધરમાં પ્રવેશ તે પ્રીતકારી છે. એટલે અતિધર્મીપણેં કરી કોઈને શંકા ઉપજે નહીં. દ્વાદશ વ્રતના ધરનારા, પોરિસી પ્રમુખ પચ્ચક્ષાણ પર્વ દિવસે ઉપવાસ પ્રમુખના કરનારા, વલી પૌષધના કરનારા, શ્રમણ નિર્ઘેયને પ્રાશુક એષણીક અશન, પાન, શ્વાદિમ, સ્વાદિમ, વસ્ત્ર, પાત્ર, કંબલ, પાય પુષ્પણ, પીઠ, ફલક, શય્યા, સંયારો, ઔષધ, જૈષ્ઠ્ય પડિલાજતા થકા વિચરે છે, તથા યથાપ્રતિપન્ન તપ કરતા થકા વિચરે છે.

તે કાલ તે સમયને વિષે શ્રી પાર્શ્વનાથ સ્વામીના સંતાનિયા ઘણા સ્થવિર, જાતિસંપન્ન, કુલસંપન્ન, બલસંપન્ન, રૂપસંપન્ન, વિનયસંપન્ન, જ્ઞાનસંપન્ન, દર્શનસંપન્ન, ચારિત્રસંપન્ન, લજ્ઞાસંપન્ન, લાઘવસંપન્ન, ઔષધપ્રમુખેં હલકા, ઝયંસી, તેયંસી, વચ્ચંસી, મનેં ધૈર્યવંત, શરીરેં તેજસ્વી, વચનેં આદેય વંત, એ ત્રણે પદને જોડીયેં. જસ્સંસિ ક્રોધ, માન, માયા અને લોચ જીત્યા છે. નિડા જીતી છે. ઇંડિય જીત્યાં છે. પરિસહ જીત્યાં છે. જેને જીવવાની આશા તથા મરણનો જય નથી. તપપ્રધાન, ગુણપ્રધાન, કરણપ્રધાન, ચરણપ્રધાન, ઇહાં ચરણકરણશબ્દેં ચરણસિત્તરી તથા કરણ સિત્તરી લેવી. નિગ્રહપ્રધાન, નિશ્ચયપ્રધાન, માર્દવપ્રધાન, આર્યવપ્રધાન, લાઘવપ્રધાન, ક્ષાંતિપ્રધાન, મુક્તિપ્રધાન, વિદ્યા, મંત્ર, તપ, બ્રહ્મચર્ય નયનિયમ, સત્ય તથા શૌચ પ્રધાન, ચારુપ્રજ્ઞા, સર્વ જીવના મિત્ર, નિયાણ રહિત, ઝહકતારહિત,

તેજોલેશ્યા બહાર ન કાઢે, શ્રમણપણાને વિષે રાતા, જેનાં પ્રશ્ન ઉત્તર દૂષણ રહિત, કુત્તિયાવણ નૂત છે. એટલે સ્વર્ગ મૃત્યુ અને પાતાલમાં જે વસ્તુ છે, તે સર્વ કુત્તિયાવણના હાટમાં મલે. તે રીતે અણગારમાં પણ ઇજ્જિત અર્થ નિ પજાવે, એવી લબ્ધિવંત છે. તથા સમ્યક્ત્વગુણવંત છે. માટે ઉપમા દીધી. એવા પાંચસે અણગારે પરિવશ્યા ગ્રામાનુગ્રામે વિચરતા જ્યાં તુંગિયા નામે ન ગરી, જ્યાં પુષ્પવતી ચૈત્ય છે, ત્યાં આવતા હવા. યથાં પ્રતિરૂપ અવગ્રહ ગ્રહીને સંયમ તપસ્યાને વિષે આત્માને જાવતા થકા વિચરે છે.

ત્યારે તુંગિયા નગરીમાં એક દિશિયે લોક જંતા દેખીને તે શ્રમણોપાસ કને જાણ થયે થકે પરસ્પરે તેડાવીને જેગા થડ એમ કહેતા હવા કે, હે દેવાણુપ્પિય ! શ્રીપાર્શ્વનાથસ્વામીના અપત્ય સ્થવિર જગવાન પૂર્વે વર્ણવ્યા તેવા પધાશ્યા છે. હે દેવાણુપ્પિય ! તથા રૂપસ્થવિરં જગવાનનાં જો નામ ગો ત્ર સાંજલીયે તો મહાફલ થાય, તો સામા જડ્યે, વંદના કરીયે, નમસ્કાર કરીયે, પ્રશ્ન પૂઠીયે, સેવા કરીયે, અર્થ ગૃહિયે તેના ફલનું તો કહેવુંજ શું !!! તે કારણ માટે હે દેવાણુપ્પિય ! આપણે જડ્યે, વંદના કરીયે, નમસ્કાર કરીયે, યાવત્ સેવા કરીયે. તે આપણને આજવને વિષે, પરજવને વિષે, સુખકારી, દ્વેષકારી, યાવત્ સાર્થે આવશે. એમ માંહો માંહે વાત કબૂલ કરી, પોત પોતાને ઘેર ગયા.

પઠીઘેર જડન્હાડને પોતાના ઘર દેહેરાસરની પૂજા પ્રમુખ કરી, ગુરુવંદનાયે પહેરવા યોગ્ય માંગલિકકારી વસ્ત્ર પહેરીને, જેનું બહુમૂલ અને નાર થોડો એવાં આજૂષણ પહેરીને પોત પોતાના ઘરમાંથી નીકળીને એકઠા મળી પગે ચાલતાં થકા પુષ્પવતી ચૈત્યને વિષે આવી સચિત્તડ્યવ્યનો ત્યાગ કરે, અચિત્ત પાસે રાખે, એક સાડી ઉત્તરાસંગ કરે, મુનિરાજને નંજરેં દીઠા હાથ જોડી અંજલિ કરે, મન એકાગ્ર કરે, એ પાંચ અજિગમ જાલવતા સ્થવિર જગવંત પાસેં આવી, ત્રણ પ્રદક્ષિણા દેડ સેવા કરે. ત્યારે તે સ્થવિરે શ્રમણોપાસકને ચાર મહાવ્રતરૂપ ધર્મવેશના દીધી. ત્યારે તે શ્રમણોપાસક વેશના સાંજલીને હર્ષ પામ્યા. ત્રણ પ્રદક્ષિણા દેડને એમ પૂઠતા હવા. હે જગવન્ ! સંયમનું શું ફલ ? તથા તપનું શું ફલ ? સ્થવિર બોલ્યા, હે આર્યો ! સંયમનું અણહ્રય ફલ. (અણહ્રય કે) અનાશ્રવ નવાં કર્મનું અણલેવું. તપનું ફલ તે વોદાણ (વોદાણ કે) પૂર્વકૃત કર્મરૂપ વન ગહનનું જૂણ

બું. અથવા કર્મરૂપ કચરાનું શોધન કરવું. ત્યારે શ્રમણોપાસક બોલ્યા, હે જગવન્ ! જો સંયમનું અણહ્યં ફલ છે અને તપનું વોદાણ ફલ છે, તો દેવતા દેવલોકને વિષે શા નિમિત્તેંં ઉપજે છે ?

ત્યારેં કાલિયપુત્ર નામા સ્થવિર એમ કહે. હે આર્યો ! પૂર્વ તપેં દેવતા દેવલોકને વિષે ઉપજે છે. (પૂર્વતપ કેળ) સરાગ અવસ્થાજાવી તપ અને વીતરાગ અવસ્થા જાવી તપ, એ બે અપેક્ષાયેં સરાગ તપ તે પૂર્વ તપ કહીયેં.

ત્યારેં મેહલ નામા સ્થવિર એમ કહેતા હવા, હે આર્યો ! પૂર્વ સંયમે દેવતા દેવલોકને વિષે ઉપજે છે. પૂર્વ સંયમ તે અયથાસ્થાત ચારિત્ર એટલે સરાગ સંયમ કહીયેં. રાગનો અંશ તે કર્મબંધનું હેતુ છે.

વલી આણંદરક્ષિત નામા સ્થવિર એમ કહે, હે આર્યો ! કર્મેં કરી દેવતા દેવલોકને વિષે ઉપજે છે. કર્મ તે શોષ કર્મ ક્લય ન થયાં તેથી, ઉપજે છે.

વલી કાસવ નામા સ્થવિર એમ કહે, હે આર્યો ! સંગ પળેં દેવતા દેવલોકને વિષે ઉપજે છે. સંગ તે ડ્વ્યાદિકને વિષે સંગ તેણે કરી ઉપજે છે જે કારણે સંયમ સહિત હોય. તોપણ સંગ તે કર્મબંધનું હેતુ છે ઇતિ ॥ હે આર્યો ! એ અર્થ સાચો છે. અમે અમારી બુદ્ધિયેં નથી કહેતા. ત્યારેં શ્રમણોપાસક એવા પ્રશ્ન ઉત્તર સાંજલીને હર્ષ પામ્યા. સંતોષ પામ્યા. સ્થવિર જગવાનને વંદના નમસ્કાર કરી પ્રશ્ન પૂછી તેના અર્થ ગ્રહી સ્થવિરને વિષે ત્રણ પ્રદક્ષિણા દેશને વંદના નમસ્કાર કરીને પોત પોતાને ઘેર ગયા. તે સ્થવિર પણ બીજા દેશને વિષે વિહાર કરતા હવા.

તે કાલ તે સમયને વિષે રાજગૃહ નગરે જગવંત શ્રીવીરસ્વામી સમોસ્યા. યાવત્ પર્ષદા વાંદવા આવી. દેશના દીધી. યાવત્ પર્ષદા પાઠી ગડ. તે કાલ તે સમયને વિષે શ્રમણ જગવંત શ્રીમહાવીરસ્વામીના વડા અંતે વાસી ઇંડ્રજૂતિ નામા અણગાર તેનું વર્ણન કરવું. યાવત્ જેણેં વિપુલ તેજો લેશ્યા સંદેષી છે, અને નિરંતર ઠઠ ઠઠનાં પારણાં કરતાં સંયમ તપસ્યાને વિષે આત્મા જાવતા થકા વિચરે છે. ત્યારેં ઠઠને પારણે પહેલી પોરિસીયેં સપ્પાય કરે, બીજી પોરિસીયેં ધ્યાન કરે, ત્રીજી પોરિસીયેં મુહપત્તિ પડિલે હીને જાજન વસ્ત્ર પડિલેહે, પૂંજે, પ્રમાર્જે, પઠી જાજન અવગાહીને પ્રચ્છ પાસે આવે. વંદના નમસ્કાર કરીને એમ કહે કે, હે જગવન્ ! તમારી આજ્ઞાયેં રાજગૃહ નગરમાં ગોચરી જવા ઇહું બું. ત્યારેં પ્રચ્છયેં આજ્ઞા દીધે

थके उतावला नही, चपलपणें नही, श्यासमिति शोधता, धूसरा प्रमाण दृष्टि देइ, राजगृहमां गोचरी फरे ठे. तेमणें फरतां थकां एम सांजव्युं, जे तुंगिया नगरीने बहार, यावत् श्रमणोपासकें एम पूठ्युं. तथा तेने स्थविरोयें जे उत्तर दीधुं. ए वात केम मनाय ? एवी लोक वातो करे ठे. ते गौतमस्वामीयें सांजव्युं. पढी गोचरी करीने पाठा प्रचुपासैं आव्या. इरि यावहि पडिक्कमी गोचरी आजोवी जात पाणी देखाडी एम कहेता हवा के, हे जगवन् ! तमारी आज्ञायें हुं गोचरी गयो. ते गोचरी फरतां लोक एवी वात करवा लाग्या, ते में सांजली. हे स्वामिन् ! ते स्थविर, श्रमणोपासकने ए अर्थ कहेवा समर्थ के नहि ? ते अविपरितपणें कहे के, न कहे ? ते उपयोगी, ज्ञानी, खरा के नहि ? ते समस्त प्रकारें जाणे के नही ? प्रचुजी बोल्या, हे गौतम ॥ ए अर्थ कहेवा समर्थ ठे. अविपरीतपणें कहे, ते उपयोगी ज्ञानी ठे, समस्त प्रकारें कहे. गौतम बोल्या, हे स्वामिन् ! तथा प्रकारना मुनिराजनी सेवानुं शुं फल ? प्रचु बोल्या, विज्ञान एटले हेय उपादेयनो विवेक आवे, सिद्धांत सांजलीयें, ए फल. विशिष्ट ज्ञानथी पाप त्याग करेज. गौतम बोल्या, पञ्चस्काणुं शुं फल ? प्रचु बोल्या, संयम फल. पाप पञ्चख्युं एटले संयम आयज. गौतम बोल्या, संयमनुं शुं फल ? प्रचु बोल्या, अणएह्य फल. संयमवंत आय एटले नवां कर्म न ग्रहे. एम अणएह्यनुं तप फल. अनाश्रव थयो थको तप करेज. तपस्यानुं वोदाण फल. तपस्यां करतां पूर्वकर्म निर्जरे, ते वोदाणनुं अकिरिया फल. अक्रिया ते यो गनिरोध. कर्मनिर्जरा आय, त्थारें योगनिरोध आयज. अक्रियानुं सिद्धिपर्य वसान फल. तेथी आगल फल नथी ॥ इति श्रीजगवतीसूत्रे बीजे शतके पांचमे उद्देशे. ते माटे जे पंक्षित होय ते पूठवा योग्य जाणवा.

हवे त्रीजा पदनो अर्थ कहे ठे. जे साधुणो ते अजिवंदियवा. (जे साधुणो के०) जे साधु मुनिराज ठे, (ते अजिवंदियवा के०) ते समस्त रीतें वांदवा योग्य जाणवा. ते उपर विजयसेन आचार्यनो दृष्टांत कहे ठे.

जंबुद्वीपना पश्चिम महाविदेह क्षेत्रने विषे गंधार नामें देश त्यां गंधार नामें नगर ठे. त्यां लक्ष्मीसेन नामें राजा तेनो विजयसेन नामें पुत्र ठे. तथा सुवसु नामें पुरोहित. तेनो विजावसु नामें पुत्र ठे. ते राजकुमरने तथा पुरोहित पुत्रने घणी मित्राऽ थइ. एक दिवस पुरोहित पुत्रने रोग

થયો, તેથી તે મરણ પામ્યો એવા અવસરને વિષે ત્યાં વિહાર કરતાં ગંધાર પર્વતને વિષે ચાર મુનિ પધાયા. તે ત્યાં ચોમાસું રહ્યા. ત્યારેં ચર પુરુષેં આવી રાજકુમરને કહ્યું. તે રાજકુમરને મુનિ ઘણા વહાલા છે. માટે વાંદવા ગયો. મુનિને ખસણાય કરતાં દીઠા. વાંદતાં ઘણો આનંદ પામ્યો. ગુરુયેં ધર્મલાજ દીધો. કુમરેં સુખશાતા પૂઠી. પઠી વાંદીને ઘેર ગયો. એમ નિરંતર વાંદવા જાયં, મુનિ પણ ચારેં માસ માસ સ્વમણનું પારણું કરે. ચરિમ દિવસે પાઠલી રાતે કુમરેં વિચાણું, અહો ! પ્રાતઃકાલે મુનિ વિહાર કરશે ! ત્યારેં શું કરીશું ? એમ વિચારી પાઠલી ચાર ઘડી રાત લેશને નીકલ્યો. થોડી જૂંડ ગયો એટલે સુંગધિ વાયરો વાયો. આકાશેં અજુઆણું થયું. ગંધાર પર્વત ગાજવા લાગ્યો. જયજયકાર શબ્દ સાંજલ્યો તેથી કુમરના મનમાં ઘણો હર્ષ થયો. આંગણ ગયો એટલે પૃથ્વી સમી કરેલી દીઠી. તૃણાદિક સર્વ દૂર કરેલાં દીઠાં. સુંગંધી પાણીની તથા સુંગંધી ફૂલની વૃષ્ટિ દીઠી. થોકે થોકે દેવતા મલીને એમ સ્તવના કરે છે કે, અહો ! ધન્ય તમારો અવતાર ! તમે રાગ દ્રેષ ક્લેષ કલ્યા ! કર્મ સૈન્ય જીત્યું ! જવ સમુદ્ શોષ વ્યો. એવા વચન સાંજલીને કુમરેં વિચાણું કે, ગુરુ કેવલજ્ઞાન પામ્યા દેશાય છે. જન્મ જરા મરણનાં દુઃખ કાપીને, શાશ્વતા સુખ પામ્યા. પઠી દેવતાયેં સિંહાસન રચ્યું. ત્યાં મુનિ બેઠા. કુમરેં કેવલ જ્ઞાનનો નિશ્ચય કહ્યો. વંદના કરી. કેવલીયેં દેશના દીધી. દેવ મનુષ્ય પોત પોતાના સંદેહ પૂઠવા લાગ્યા. કુમરપણ પોતાનો સંદેહ પૂઠે છે. હે સ્વામિન્ મહારો મિત્ર વિજાવસુ ક્યાં ઉપન્યો છે ? કાલ ક્યાં ઘણા દિવસ થયા. મહારું હૃદય ઘણું બલ્લે છે. હમણાં શું અનુજવે છે ? કેવલી બોલ્યા, એના જવ તમે સાંજલો તો તે મહા દુઃખદા છે. જે માટે ધર્મે કલ્યાણિના સુખ ન હોય.

આજ નગરમાં ઝસુદિન નામેં ધોબી વસે છે. તે ધોબીને ઘેર મધુપિંગ નામેં કૂતરી તેના પેટનો ઉપન્યો કૂતરો થયો છે. તે કૂતરો રાસડીયેં બાંધ્યો થકો તેની પાસેં એક ગર્દજી બાંધી છે. તેના પાટુ પ્રહાર સ્વમતો બુંબારવ કરતો રહે છે. એવું અનુજવે છે. પણ તહારે જે પૂર્વની પ્રીતિ છે તે સાંજલ.

પુષ્કરાર્દના નરત ક્ષેત્રેં કુસુમપુર નગરને વિષે તું કુસુમસાર નામેં શેઠ હતો. એ મિત્રનો જીવ તહારી સિરિકાંતા નામેં સ્ત્રીપણેં હતો. તેની સાર્યેં સ્નેહ ઘણો હતો. એ પ્રીતિ જાણજે. તે સાંજલીને કુમરેં, ઝસુદિનને ઘેર ચા

कर मोकली कूतराने मूकावीने अन्नपाणी आणी आप्पुं. त्यां जेऽ आब्या. घणां चांदां पड्यां ठे, कीडा पड्या ठे, लोही ऊरे ठे, शरीर ढीण थयुं ठे, चाली पण शकतो नथी, जीज बहार काढे ठे, सघला दांत नजरे आवे ठे, ते देखीने कुमरने संवेग उपन्यो. कूतरो पण राजकुमरमे देखीने पूंढुं ह लावतो आंखमां आंसु जराते उन्हावा लाग्यो. त्यारें कुमर, केवलज्ञानी ने पूढे ठे, ए कूतराने कांइ ज्ञान ठे ? ज्ञानी बोल्या. ज्ञानतो नथी पण सामान्यें प्रेम ठे. वली पूढ्युं, शे कमें ए एम्. दुःखी थयो ? ज्ञानी बोल्या. एणें जातिमद कखो हतो. तेथी दुःखी थयो ठें. फरी पूढ्युं थ्यो मद क खो हतो ? ज्ञानी बोल्या. ए अनंतर जवे गणिका हती. ते गणिकाना वृं दमां तरुण पुरुषें परिवरी थकी वसंतनी कीडा करवा नीकली. एवामां धोबीना समूह मुखआगल नीकल्या. वेश्यायें जातिमदें करी विचाखुं के, ए नीचजाति अमारा मुख आगल केम नीकले ! एम करीने उसदिन धो बीमां मुख्य हतो, तेथी उसदिनने घणी कदर्थना करी. जकड बंधने बां धीने बंदीखाने नंखाव्यो. ते मदना परिणामथी तेणीयें अगुन आउखुं वांध्युं. पठी नगरना लोके मलीने उसदिनने मूकाव्यो. ते वेश्या ए कर्म थी कूतरी थई. ते सांजलीने कुमरें विचाखुं, अहो ! संसार ते महादुःखदाइ ठे !

पठी कुमरें हाथ जोडीने पूढ्युं, हे स्वामिन् ! एने ए कर्मनो अंत क्या रें आवज्ञे ? तथा ए जव्य ठे के, अजव्य ठे ? ए बीज पाम्यो ठे के, न थी पाम्यो ? त्यारें ज्ञानी बोल्या, ए कर्मनो अंत थज्ञे ते सांजलो. उस दिन आश्रीने मद कखो तेथी ए कूतरो थयो. हवे ए धोबीनीज रासजीने पेटे गर्दनपणें उपजज्ञे. घणो चार वहेतो घणो क्लेश खमतो, त्यांथी काल करीने उसदिनना घरनो माइदिन नामें चंमालनी चार्या अणंगा ठे तेनी कूखे नपुंसक चंमाल थज्ञे. रूपें महाडुर्जागी थज्ञे, ते सिंहना हाथें मरीने एज चंमालणीनी कूखे पुत्रीपणें आवी उपजज्ञे, तेने बालकालमांज सर्प करडज्ञे, तेथी ते मरीने उसदिनने घेर दत्तिया नामें दासीनी कूखे जाति अंध नपुंसकपणें उपजज्ञे. शरीरें वामणो, सहु पराजव करे एवो थज्ञे. ए वामां नगरमां दाह लागज्ञे. तेमां बली मरण पामीने तेज दासीनी कूखे स्त्रीपणें उपजज्ञे, ते एक दिवस राजद्वारमां हाथीयें मारी थकी काल करी ने तेज धोबीनी कालंजणी नामें स्त्रीनी कूखे पुत्रीपणें उपजज्ञे.

તે યૌવન પામશે ત્યારેં ઝસરક્કિત નામેં દરિડી ધોબીને પરણાવશે. અનુક્રમેં ગર્જવંતી થશે ત્યારેં પ્રસવ સમયે તેની વેદનાયેં મરણ પામીને પઠી એ નીજ કૂચે પુત્ર પળેંં ઉપજશે. તે બાલ કાલમાંજ રમતો રમતો ગંધાર નદીને કાંઠે જશે. તે નદીમાં પાણી ઘણુંં ઝંઝું છે. એવા સમયને વિષે ઝસરકિ નનો શત્રુ ચિલાત એવે નામેં ત્યાં આવશે. તે બાલકને ગલે શિલા બાંધીને નદી માં નાંચશે. ત્યાં મરણ પામશે. એળેં જાતિમર્દે કર્મ બાંધ્યું તેનો એ અંત આવ્યો.

વલી એ સજવ્ય છે, સિદ્ધિગામી છે, પણ બીજ નથી પામ્યો. જીવને કર્મ બાંધતાં તો સ્વબર ન પંડે, પણ જોગવતાં મહાહુઃસ્વેં જોગવે. ફરી કુમરેંં પૂછ્યું, હે જગવન્ ! જલમરણથી આગલ ક્યાં ઉપજશે ? અને સમકિત ક્યા રેં તથા કયા ઠામે પામશે ? તે કૃપા કરી કહ્યો. કેવલી બોલ્યા, જલમાં મરણ પામતાં રૂઢાં પરિણામ થશે. તેથી મરીને વ્યંતર દેવમાં ઉપજશે. તે જન્મમાં આણંદ નામેં તીર્થકરની પાસે મોહરૂપ કલ્પવૃક્ષના બીજજૂત સ સમકિત પામશે. ત્યાર પઠી ચાર ગતિરૂપ સંસારમાં સંસ્થાતા જવ ઝ્રમણ કરીને ગંધાર દેશમાં રાજા થશે. ત્યાં અમરતેજા નામેં આચાર્યની પાસે ચારિત્ર અંગીકાર કરશે. તે શુદ્ધ ચારિત્ર પાલી અનુક્રમેં કૃપકશ્રેણી માંમી ઘાતિયાં કર્મ ક્ષય કરી કેવલજ્ઞાન પામીને મોક્ષે જશે.

એ વાત સાંજલીને કુમરને વૈરાગ્ય ઉપન્યો. તેળેં સંસાર અસાર જાણ્યો, અને માતા પિતાને પૂઠીને ઇંદ્રદત્ત ગુરુપાસે ચારિત્ર અંગીકાર કહ્યું. અનુક્રમેં પરમ ક્ષમાવંત શુદ્ધ ચારિત્ર પાલતા સૂત્રાન્યાસ કરતા ગીતાર્થે થયા. ગુરુયે આચાર્યપદે આપ્યા. તેળેં ગ્રામાનુગ્રામે વિચરતાં અનેક જવ્ય જીવને પ્રતિબોધ કરીને શિષ્યપળેં કહ્યા. તેને અનેક શિષ્યના પરિવારથી વિચરતા શુદ્ધ અધ્યવસાયેંં ચોથું મનઃપર્યવજ્ઞાન ઉપન્યું. અનુક્રમેં મોક્ષ ગયા. એ સાધુને વંદના કરવા ગયા, તેથી એવા ગુણ પ્રગટ્યા. તે માટે સાધુ મુનિરાજ તે વંદન કરવા યોગ્ય છે, ઇતિ શ્રીસમરાદિત્ય ચરિત્રે વિજયસેન આચાર્ય કથા.

હવે ચોથા પદનો અર્થ કહે છે. જે નિમ્મમા તે પડિલાનિયવા. (જે કે૦) જે સાધુ (નિમ્મમા કે૦) નિર્મમ એટલે નિરહંકારી હોય, અથવા જે મુનિ શરીરને વિષે મમત્વ નથી રાખતા, (તે પડિલાનિયવા કે૦) તેવા મુનિયોને પ્રતિલાજવા. એટલે અશનાદિક વહોરાવવા. તે ઉપર સુદત્તની કથા કહે છે.

સાકેતપુર નગરમાં ઘણા ધનવંત પુરુષ વસે છે. ત્યાં પ્રકૃતીયે ઘણોજ ન ડક એવો સુદત્ત નામે કર્મકર વસે છે. પણ તેને દાનની ઘણી ઇચ્છા રહે છે. તથાપિ પોતે ડબ્બરહિત છે, તેથી ઘણો સ્વેદ પામે છે. ॥ યતઃ ॥ હયવિહિણો હુલ્લસિય, હુગંપિ એયં વિમંબણાવીયં ॥ કિંવિન્નાણ ધણં તહ, નિહ્ણાણ દાણં મિજં વહ્તા ॥૧॥ હવે તે સુદત્ત, નિત્ય વનમાં કાષ્ટ લેવાને ઘણો દૂર જાય, નોજન પણ સાર્યે લેજાય. દાનનું વ્યસન છે, માટે દાન આપીને જમે.

એમ કરતાં એકદા તેણે પ્રતિમા પ્રતિપન્ન મુનિરાજને વનમાં દીઠા. કા ઝસ્સગ્ગ કરી ઝના છે. મુનિ ઊપર બહુમાન ઊપન્યું. મુહૂર્ત પ્રમાણ વિસમ્યો. એવામાં ઋષિ કાઝસ્સગ્ગ પારીને નિહ્ણાને માટે ચાલ્યા. સુદત્તે નિહ્ણાની નિમંત્રણા કરી. મુનિયે પણ ઘણો લાજ જાણી ઊપયોગપૂર્વક નિહ્ણા લીધી. સુદત્ત ઘણોજ આનંદ પામ્યો. આત્માને કૃતાર્થ માનતો ઘેર આવ્યો. ધણિયાણી આગલ વાત કહી. સ્ત્રીપણ હર્ષ પામીને અનુમોદના કરતી હવી કે, હે સ્વામી ! આજ જીવિતવ્યનું ફલ પામ્યા. એવી જાવનામાં કેટલોક કાલ ગયો.

હવે સુદત્ત મરણ પામીને એજ સાકેતપુરને વિષે શ્રીતેજ નામે રાજાની જા નુમતી નામે સહેજે સૌજાગ્યવંતી સ્ત્રી છે તેની કૂચને વિષે ઢીપમાં મોતીની પેઠે ઊપજતો હવો. તેજ રાતે રાણી સુપનમાં રત્નની રાશિ દેખતી હવી. જાગે થકે જતારને સુપન સંજલાવ્યું. જતારે કહ્યું તહારે મહાતેજવંત પુત્ર થશે, રાણીયે તે વચન અંગીકાર કહ્યું. તેજ દિવસે રાજાને નિધાનની પ્રાપ્તિ થઈ. અનુક્રમે રાણીને મોહલો ઊપન્યો. જે હું રાજા સાર્યે નદીને કાંઠે દાન દેતી ક્રીડા કરું. તે મોહલો રાજાએ પૂરો પાડ્યો. પુણ્યવંત પ્રાણીને કાંઈ હુકર નથી. તે નદીને કાંઠે રાજા રાણી ક્રીડા કરતાં નદીની જેલ પડી. તેમાંથી મણિરત્ને પૂછ્યા કલશના સમૂહ નિકલ્યા. ગર્જનો પ્રજાવ જાણી લોક વિસ્મય પામ્યા. અનુક્રમે જેનું સૂર્ય સરખું તેજ છે એવો પુત્ર પ્રસવ્યો. જન્મમહોત્સવ કહ્યો. માસ પૂરો થયે રાજાએ સર્વ લોકને સન્માન દેઈ તેનું વસુતેજ એવું નામ દીધું. અનુક્રમે સર્વ કલાઝ જણ્યો. યૌવન પામ્યો.

હવે પૂર્વજવની સ્ત્રીપણ કોસંબી નગરીને વિષે જુગબાહુ રાજાની વિમલ મંતી નામે સ્ત્રીની કૂચે પુત્રીપણે ઊપની. અનુક્રમે જન્મ થયે તેનું મદનમંજરી એવું નામ પાડ્યું. તે સમસ્ત કલાઝનો સમૂહ જાણી. યૌવન અવસ્થા પામી.

એવામાં જયમંગલ રાજાનો મંગલ નામે પુત્ર તેણે કોશ્ક પંથી લોકને

पूठ्युं के, तमे देशांतर जमो ठो, पण त्यां कोइ कन्यारत्नादिक दीठी होय तो कहो. पंथी बोल्या, हे कुमर ! कोसंबी नगरीने विषे जुगबाहु राजानी पुत्रीने मिसें इंडाणी अवतरी ठे. तेना विरहें बढ्यो जे इंड ते सहस्रनेत्रना ठलें क मलपत्र जाणीयें टाढकने अर्थें लगाव्या ठे. के शुं ! ते सांजली मंगल कुमरने राग उपन्यो. पोताना पुरुषोने मागवा मोकव्या. पण ते मागतां अपशकु न थया. तेथी कन्याना पितायें निषेध कखो. पुरुष पाठा वली आव्या.

हवे मदनमंजरी जर्तारने. अर्थें रोहिणी देवीने आराधे, नियम उपवास करे, जूमिकाये सूये, तेनां मंत्र पण नित्य जपे, नागरवेलीयें सोपारीना वृद्धने आलिंगन दीधुं होय, ते तले शयन करे. एम करतां केटलाएक दिवस गया.

अन्यदा साकेतपुर नगरे एक मंत्रसाधक पुरुष ठे. ते बीजां प्रमुख जेगां करी नगरने बहार उद्यानमां विद्या साधे ठे. एवामां वसुतेज कु मर घोडो खेलाववा नीकव्यो ठे, ते त्यां आवी चढ्यो. तेणें मंत्रसाधकने पूठ्युं, तुं आ शुं करे ठे ? तेणें विद्या साधवानी वात कही. कुमरें चाक रने हुकम कखो के, मंत्रसाधनमां एने जे वस्तु जोइयें ते आणी आपो. तेणें पण तेमज कखुं. वली एक वर्ष पठी कुमर त्यां आव्या. जूएतो हजी विद्या साधे ठे. कुमरें विचाखुं. हजी एने विद्या सिद्ध थइ नथी. त्यारें कुमरें आवी नमस्कार करीने पूठ्युं, रे नइ ! शुं साधो ठो ? ते बोव्यो, यद्दणी साधुं तुं. कुमर बोव्यो, एटले कालें पण केम सिद्धि न पाम्या ? साधक बोव्यो, उत्तम वस्तुनी तरत सिद्धि आय नहीं. वसुतेज बोव्यो, त्रण बीजां मने आपो. साधकें त्रण बीजां आप्यां. ते जइ एने घणो संक्लेश थाय ठे एम कहीने कुमरें, तेमांथी एक बीजुं होम्युं. वली एनुं दुःख देखी महाराथी खमातुं नथी, एम कहीने बीजुं बीजुं होम्युं. एटले जा ज्वल्यमान कुंममांथी देदीप्यमान दजो दिशि उद्योत करती यद्दणी प्रगट थ इने, कहेवा लागी के हे कुमर ! तुं कहे हुं शुं कार्य करुं ? वसुतेज बोव्यो, हे देवी ! आ साधक पुरुष जे कहे ते करो. एम कहीने कुमर जतो रह्यो.

॥ यतः ॥ उवयरि उएह परेसिं, जं पञ्चवयारजीरुणो गरुया ॥ ततो हुंति निरीहा, तं ते संचरिय मञ्जरियं ॥ १ ॥ यद्दणीयें साधकने कखुं. जें काम होय ते कहे तो हुं करुं, त्यारें साधक बोव्यो. कार्य तो हमणां रखुं पण मने कहो के तमे एटले कालें पण मने दर्शन केम न दीधुं ? तथा कु

मरने क्लेश विना पण कैम सिद्ध थया? यद्धणी बोली, एने निश्चय हतो. जो हुं प्रगट न थइ होत तो ए पोतानुं मस्तक पण होमत ! साधकें विचायुं, ए महानुजाव ए महासत्त्वनो धणी एतो कांइ इष्ठतो नथी, पण हुं कौतुक निमित्तें रूपपरावर्त्तिनी विद्या एने आपुं. एभ विचारी कुमरने आदरमानसहित बोलावी रूपपरावर्त्तिनी विद्या आपी. कुमरें पण जाणुं के, एवा पुरुष ते मानवा योग्य ठे. एम विचारी विद्यां लीधी.

हवे मदनमंजरीने पण तेज दिवसे रोहिणी देवीयें तुष्टमान थइने तेने सुपनमां वसुतेज कुमर देखाड्यो. अने कह्युं के, रे जइ ! ए तहारो नर्त्तार थइ. तथा वसुतेज कुमरने पण सुपनमां मदनमंजरी देखाडी, अने कह्युं के, ए तहारी घरणी थइ. बेहु जणने नाम ठाम कुलप्रमुख बताव्यां. एम करीने आरोग्योदनामें समुद्धयी उपन्यो. एवो मुक्ताफलनो समूह तेथी निपन्यो एवो एकावली द्वार मदनमंजरीने दीधो, अने कह्युं के ए द्वारने एकवीश वार पाणीमां पखालीने ते पाणी जेने ठांटशो, तेने शस्त्रादिकना प्रहार तत्काल रुजाइ जइ. तमे स्त्री नर्त्तार बे जण टालीने ए द्वारने योग्य बीजो कोइ नथी. एम कही देवी अदृश्य थइ गइ.

हवे प्रातःकाले जेटले मदनमंजरी जागी, एटले जाणियें तारामंजल गलीने हेठलज आव्युं होय नहीं! एवी साक्षात् मोतीनी माला पोताना हाथमां दीठी. त्यारें विचायुं जे वसुतेज कुमर मुजने परणइ. एवुं जाणी जव सफल मानती. थकी सर्व वात सखीने संजलावती हवी. सखीयें कुमरीनी माताने कह्युं. मातायें पोताना नर्त्तारने कह्युं. अनुक्रमें कुमरीना पितायें वसुतेज कुमरने ते कन्या दीधी, अने कुमरना पितायें ते वात अंगीकार करी. ए वात मंगलराजायें जाणी. तेवारें कंदर्पें पीडा पामतो थको चिंतवतो हवो के, कुमरीने परणवा जतां मार्गमाथी पकडी लइश. एम विचारीने धाड तैयार करी.

हवे पितायें कुमरीने महा विस्तारें परणवा मोकली, दैवयोगें मार्गमां मंगलराजानी धाड जेगी थइ हती, तेणें पोतानी योग्यतानो विचार कखा विना संग्राम करीने कुमरीने हरण करी. मार्गमां तापसना आश्रम पदे उतारा कखा. तिहां मदनमंजरीयें तापसणीने देखी, एकांते तेडी तेने पोतानुं वृत्तांत कह्युं. पढी एकावली तापसणीने हाथे आपीने कह्युं के, आ

हार योग्य पुरुषने आपजो. तापसणीयें माला लीधी, ते दिवस गयो, दे वयोमें बीजे दिवसे घोड़ें अपहंखो वसुतेज कुमर पण त्यां आव्यो. तेने तापसणीयें दीतो. त्यारें जाणुं के, ए महानुजाव ठे, माटे एकावलीने योग्य ठे. पढी घणो आदर करीने एकावली आपी. ते कुमरें अंगीकार करीने वात पूढी, जे ए माला क्यांथी आवी ? तेणीयें पण दुःखसहित सर्व व्यतिकर कह्यो. ते सांजलीने वसुतेज कहेवा लाग्यो, अरे ते दुष्ट चरित्रनो धणी मंगल ! क्यां ठे ? एम कहेतो तेनी पढवाडे चाव्यो, ते अटवीमां जेगो थयो. कुमर विचारवा लाग्यो. जे एकवार कुमरीनुं चित्त जोउं. पढी घटती वात करीश. एम चिंतवी रूपपरावर्तिनी विद्यायें वामणानुं रूप कछुं. कौ तुक जाणी दासीयें कुमरीने देखाव्यो. कुमरीने पण पूर्वजवना अन्यासथी हर्ष उपन्यो, माटे पूढ्युं के, तमे क्यांथी आव्या ? वामणो बोव्यो. हुं साके तपुरथी आव्यो, ते सांजली तेने पोताना ससराना कुलथी आव्यो जाणी मदनमंजरी चित्तमां हरखी. वली नर्तारना वियोगनुं दुःख सांजखुं, तेथी संताप करती हवी. वामणो बोव्यो, रे कुमरी ! तहारुं चित्त विषादवंत दे खाय ठे. त्यारें राजकन्या दीर्घ निसासो नांखी बोली, ए महारा विषादनी कथायें सखुं ! रे महानाग्य ! हुं मंदनाग्यनी धणियाणी तुं. एवुं कहेतां गद्गद्वाणी थइ गइ. ते जोइ वामणें विचाखुं, ए महारे माटे एटलो विषाद करे ठे ! तो पण पारखुं जोउं, जे माटे कंदर्प दुर्जय ठे. एम विचारी बोव्यो, रे राजकुमरी ! विषाद मकर, में पण तहारो व्यतिकर सांजव्यो ठे, तहारा मातापितायें तने वसुतेज कुमरने दीधी हती; परंतु वचमा तु ऊने मंगल राजायें अपहरी, ते पण हुं जाणुं तुं. पण हवे ए वात युक्त ठे. जे माटे मंगल राजा पण सामान्य पुरुष नथी. हवे ए वातमां बीजो उपाय नथी. तथा अवश्य जे नावि होय तेज आय. पुराणमां पण एवी कथा सांजलीयें बीयें. जे एरीतें पण स्त्री परणे ठे. वली ते वसुतेजने पण में दीतो ठे. ते करतां आ मंगलराजा घणो सुंदर ठे. अने विवेकी प्राणी ने सुंदर पुरुषनो लाज आय तेमां शो खेद करवो. ते माटे हे कुमरी ! हवे तुं हर्ष कर. एवां वामणानां वचन सांजलीने ते कुमरी रीसैं करी होउं फडफडावती बोली, रे वामणा ! तुं साकेतपुरथी आव्यो ठो. माटे में ए महारा कानमां ए ताहारा कहेला कडुआं वचन सांजव्यां तो पण हुं

बोली नहीं, परंतु तें कहुं के, ए सामान्य पुरुष नथी. पण हुं एम कहुं हुं के, ते रूडो पुरुष होय तो एवो अनाचार आचरेज नहीं. अने वली तें कहुं के, ए वातमां उपाय नथी. ते केम उपाय नथी ? तुं जोतो खरो हुं कृणोकमां तरणानी पेठे एनो जीव काढी नाखुं. त्यारें केम उपाय नथी ? तथा तहारा कहेवा प्रमाणें अवश्य जाविजाव ते वली खुं थशे ? जे माटे पुरातन कथामां एथी विपरीत वात पण सांजलीयें ठीयें के, बलात्कारें लेइ जतां स्त्रीयो प्राणत्याग पण करे ठे, अने वली हुं एम जाणुं हुं के, तें कंदर्पावतार जेवा वसुतेज कुमरने दीगज नथी, तेथीज तुं मंगलराजाने व खाणे ठे, तथा सुवर्णथकी पीतल रूडुं ठे, एम कहेनारो तुं हवे इहांथी जतो रहे.

ते सांजली वसुतेज कुमरें विचाखुं. अहो ! ए स्त्रीनुं मन केवुं ठे ? माटे हवे प्रगट थाउं के, नहि थाउं ? वली विचारे ठे के प्रगट थइशतो, एकलो जाणी दुःख धरशे. एम चिंतवीने बोड्यो, रे सुंदरी ! तहारुं चित्त में न उंजख्युं, ते माटे हुं एम बोड्यो, ते महारो अपराध खमजो. तहारुं वांछित काम सिद्ध थाउं, हुं पण तहारा नर्तारनो मित्र हुं, तहारी खबर जोवा आव्यो हतो. माटे हवे जाउं हुं एम कही त्यांथी वामणो निकड्यो.

एवा अवसरने विषे त्यां लइकर आव्युं जाणीने कोलाहल थयो. कोइकें पूठ्युं, के कोनुं लइकर ठे ? बीजो बोड्यो, वसुतेजनुं लइकर ठे. ते सांजलीने वामणो बोड्यो, रे राजकुमरी ! तुं धीरी थजे, ते वसुतेजनुं लइकर आव्युं ठे, हवें ते लइकर थोडुं जाणीने, मंगलराजा वसुतेज कुमरना लइकर सामो थयो. ते यद्यपि वसुतेजनुं अल्प लइकर हतुं, तो पण सिंह नी पेठें प्रबल शत्रुने जीतीने बांधी लीधो. जे माटे ज्यां धर्म त्यां जय ठे.

हवे वसुतेजने पण प्रहार लाग्या ठे, ते देखीने मदनमंजरी हर्षे विषादें ग्रहेवाणी थकी कहेवा लागी, अरे ! दूकहुं तपोवन ठे. त्यां हे नाथ ! तापसणीने हाथें एकावली द्वार देवतानो आपेलो आव्यो ठे. तेनुं पाणी पखालीने ठांटो इत्यादि ते द्वारना सर्व गुण कह्या. एटले राज कुमरीनी धाव माता त्यां जइने ते पाणी लेइ आवी, तेवारें कुमर बोड्यो, प्रथम मंगल राजाने साजो करो, कुमर महाप्रजावनो धणी ठे. एम विचारती मंगलराजाना शरीरे ते पाणी ठांट्युं. तेथी कृणोकमां तेना प्रहार रुजा

ણા. સાજો થયો જે માટે સજ્જન પુરુષ તે અપકારના કરનારને પણ ઉપકારજ કરે ॥ યતઃ ॥ અવ્યારપરે વિ પરે, કુણંતિ ઉવ્યારમુત્તમં નૂણ ॥ સુરહેઃ ચંદણહુમો, પરસુમુહં ઠિજ્ઞમાણોત્તિ ॥ ૧ ॥ ત્યાર પઠી તે પાણીયેં કરી વેદુ દલનાં સુનટોને સજ્જ કહ્યા, પઠી તેજ પાણીયેં કરી વસુતેજ કુમરને સજ્જ કહ્યો. મંગલ રાજાને પણ ઘણો આદર દેડને મૂક્યો. વસુ તેજ પણ મદનમંજરી લેડને સાંકેતપુરેં આવ્યો. ઘણા આમંબરેં મદનમંજરી પરણ્યો. અનુક્રમેં મદનમંજરી સાથે વિષયસુખ નોગવતાં એક પુત્ર આવ્યો.

હવે શ્રીતેજ રાજા, વસુતેજને રાજ્યે આપીને, તપોવને ગયા. વસુતેજ પણ મહારાજા થયો, ઘણા રાજાડને પોતાની આજ્ઞા મનાવી, સૂર્યની પેઠેં તેજવંત થયો. એકદા સુવર્ણમય ગોશ્વને વિષે બેઠા રાજાના મસ્તકના કેશ રાણી જુએ ઢે. એવામાં એક પંલિત દીઠો ત્યારેં રાણી બોલી દૂત આવ્યો. તે સાંજલી વસુતેજ રાજાયેં ચપલદૃષ્ટિયેં દશે દિશાયેં જોવા માંમથું, ત્યારેં મદનમંજરી બોલી હે નાથ ! તમેં ઘણા સંગ્રામમાં જય કહ્યા, અને આ દૂતની વાતમાં કેમ થરહશ્યા ? રાજા હસીને બોલ્યો. હું દૂતની વાતેં નથી થરહશ્યો. પણ તું તે દૂતને દેશ્વે ઢે, અને હું નથી દેશ્વતો. તથા વલી પૂર્વેં મુજને શ્વર કહ્યા વિના ધારપાલ પણ તે દૂતને માંહેલી કોરેં કેમ પેસવા દે. બીજું મહારી દૃષ્ટિ કરતાં તહારી દૃષ્ટિ નિર્મલ પણ નથી. એ વાતના કૌતુકથી હું ચપલ દૃષ્ટિયેં જોઉં બું. રાણી બોલી, હું મનુષ્ય દૂત નથી કહેતી. મેં તો પલિયો દેશ્વીને ધર્મદૂત કહ્યો ઢે. એમ કહી રાણીયેં રાજાના મસ્તકમાંથી પલિયો કાઢીને હાથમાં આપ્યો, તે દેશ્વીને રાજાનું મન કુમજાડ ગયું, નેત્રમાંથી આંસુની ધારા ચાલી. તે આંસુને રાણી વશ્વના ઢેડેં લૂંઠતી થકી હસીને બોલી. હે રાજન્ ! તમે જરાથી લાજ્યા ? તો હવે નગરમાં હું પડહ વજડાવું કે, જે કોડ મહારાજાને ઘરડા કહેશે, તેને ચોરનો દંડ દેવાશે. રાજા બોલ્યો, રે સુંદરી ! નિર્વિવેકીને તો એ વાત શ્વરી ઢે, જે માટે જીવ જરા થકી લાજતા યૌવન આણવાને અનેક પ્રકારના રસાયન સેવે ઢે, વલી કેશ ધોજા ટાલવાને નિમિત્તેં મર્દન ઔષધ પ્રમુશ્વ કરે ઢે, તરુણ સ્ત્રીના મુશ્વ આગલ યુવાનની પેઠેં લીજાયેં ચાલવા જાય ઢે, કોડ પૂઢે તો ઘણાં વર્ષને સ્થાનકેં યોડાં વર્ષ મુજને થયાં ઢે એમ બતાવે ઢે, યૌવનાવસ્થા ગયે

थके पण यौवन विकार देखाडे ठे, ए सर्व अविवेकी पुरुषो करे ठे, पण हे राणी ! महारा पूर्व पुरुषोयें तो पलीत दीठा विनाज पुत्रने राज्यें थापी बलता तृण पूलानी पेठें राज्य ठांमीने परलोक साधवा उजमाल यता. अने हुं एटला काल सूधी बेसी रह्यो हुं. माटे हवे ए राज्यें सँखुं ! हुं ए सर्व जो गनो त्याग करीने परलोकनुं हित करीश. एवा कानने विपे कडुआं वचन राजानां सांजलीने राणी मूर्खा खाइने धरतीये पडी. ते शीतल उपचारें करी स्वस्थ थइ थकी बोलवा लागी के, हे राजन् ! पलित देखाडवाने मिपें में हांसी करी, ते में पोताने असवारें करी पोतानी नगरी उपर धाड करावी ! अथवा पोताने हाथें अंगारानुं आकर्षण कखुं, हवे हे राजन् ! तमे प्रसाद करीने राज्य म ठांमो, हांसीनी वात साची करी मानवी ए तमने घटे नही. राजा बोल्यो, रे देवी ! जन्म, जरा अने मरण प्रमुखना दुःखेंकरी नख्यो ए वो जे संसार तेमां हवे महारी मति रमती नथी. ते माटे हवे हुं राज्य ठांमीने अवश्य आत्महित आचरीश. जेनुं आलोक अने परलोकने विपे हित थाय, ते मनुष्यनो नव प्रशंसनीय ठे.

एवा समयने विपे प्रतिबोधनो अवसर जाणीने चार ज्ञानना धणी अ मरतेज नामें आचार्य तिहां पधाव्या. ते वात पुरोहितें राजाने कही. ते सांजली हर्षना वशें राजानी रोमराजि विकस्वर थइ. मदनमंजरी साथें वंदना करवा निकल्यो, गुरुयें धर्मदेशना दीधी, ते सांजलतांज ग्रंथिजेद थयो, वैराग्यना अतिशयें चारित्रपरिणाम थयो, पढी जिनजुवन तथा संघपूजा करी पोताना पुत्रने राज्यें थापीने राणी साथें राजायें गुरुचरणो दीक्षा लीधी, रूडी रीतें साधु पणुं पाली, घोर तप करी स्वर्गे गया. अनुक्रमें अ प्रतिपातित धर्म थका राणी सहित देवता मनुष्यनां सुख जोगवीने वसु तेज राजा सातमे नवे मनुष्यावतार पामी शिवगति पाम्या. ए सुदत्तना नवमां निर्ममत्व मुनिने पडिलान्या, तेनुं फल उग्युं ॥ इति सुमति चरित्रे सुदत्तकथा ॥ इति श्रीसकलसज्जानामिनीजालस्थलतिलकायमानपंमितश्रीउत्तमविजयगणेशिष्यपंमितपद्मविजयगाणकृते गौतमकुलकप्रकरणे बालावबोधे चतुर्दशगाथायां चत्वार्युदाहरणानि समाप्तानि ॥ २४ ॥

હવે પંચરમી ગાથા કહે છે. તેનો પૂર્વ ગાથા સાથે એ સંબંધ છે કે, પૂર્વ ગાથાને અંતે એમ કહ્યું જે, નિર્મમને પડિલાજવા. ત્યાં મુનિ સર્વ વાતે નિર્મમ છે, તોપણ શિષ્યાદિકની વૃદ્ધિ તો અવશ્ય કરે. તે માટે લોકોત્તર માર્ગે શિષ્યાદિકની વૃદ્ધિ કરવી, અને સંસાર માર્ગે શિષ્ય તથા પુત્રાદિક એ બેદુ સરસ્વા છે. એવી સરસ્વાસરસ્વી, દેશ્વાડતો પંદરમી ગાથા કહે છે.

**પુત્તા ય સીસા ય સમં વિજ્ઞત્તા, રિસીય દેવાય
સમં વિજ્ઞત્તા ॥ મુક્કા તિરિક્કા ય સમં વિ
જ્ઞત્તા, મુચ્ચા દરિદ્ધા ય સમં વિજ્ઞત્તા ॥૧૫॥**

અર્થ:-પુત્તા ય સીસા ય સમં વિજ્ઞત્તા. (પુત્તા ય કે ૦) પુત્ર અને (સી સાય કે ૦) શિષ્ય, એ બેદુ (સમં કે ૦) સરસ્વા (વિજ્ઞત્તા કે ૦) જાણવા. એટલે લૌકીકપદે પુત્ર, અને લોકોત્તરપદે શિષ્ય, એ બેદુ સરસ્વા કહ્યા. તે ઉપર આચાર્યનો શિષ્ય તથા રાજાનો પુત્ર તેનું દૃષ્ટાંત કહે છે.

કોંક રાજા તથા કોંક આચાર્ય એક દિવસ વેઠા હતા. તેવામાં તે બે હુને વાદ થયો તિહાં રાજા બોલ્યો. રાજપુત્ર વિનીત હોય, અને આચાર્ય બોલ્યા સાધુના શિષ્ય તે વિનીત હોય. પછી તે બેમાં પ્રથમ રાજપુત્રની પરીક્ષા કરવાનો ઠરાવ કયો. એમ સાંજલીને રાજાએ વિનીત પુત્રને બોલાવ્યો, અને કહ્યું કે, ગંગા કિયે મુખે વહે છે ? તે જોડે આવો. રાજકુમર બોલ્યો, એમાં શું જોવું છે ? ગંગા પૂર્વાંનિમુખે વહે છે, એતો પ્રસિદ્ધ છે. એમાં શું જોવાજવા જેવું છે. તોપણ ઘણી મહેનત કરી તેને મોકલ્યો. પછી વાટે જતાં તેને મિત્ર પુરુષ મંલ્યા, તેણે પૂછ્યું ક્યાં જાઉં છો ? રાજકુમર બોલ્યો. રાજાએ વેઠ નલાવી છે. તે વેઠ કરવા જાઉં છું. અનુક્રમે વચમાંથી પાઠો આવ્યો. અને રાજાને કહેવા લાગ્યો. હું ત્યાં જશ્ને જોડે આવ્યો. જે ગંગા પૂર્વાંનિમુખે વહે છે.

હવે આચાર્ય, સાધુને કહેતા હવા કે જાઉં, ગંગા કિયે મુખે વહે છે ? તે જોડે આવો. સાધુ વિચારવા લાગ્યા, ગંગા તો પૂર્વાંનિમુખે વહે છે, તે હું જાણું છું, અને ગુરુ પણ જાણે છે. તેમ છતાં મને જોવા મોકલે છે, ત્યારે કાંઈક કારણ હશે. એમ વિચારીને જાણતાં થકાં પણ ગંગાએ ગયા. ગંગા પૂર્વાંનિમુખે વહે છે. એવું પોતે જોશ્ને નિર્ધાર કયો. વલી લોકને પૂછ્યું તેણે

पण एमज कहुं. एवी रीतें निश्चय करी गुरु पासे आवीने कहुं के, गंगा पूर्वा निमुखें वहे ठे. महारी नजरें तो एम आवे ठे. एनुं तत्त्वतो गुरुजी जाणे. हवे बेहु जणनी पठवाडे चर पुरुष मूक्या हता, तेणें आवी बेहुना समा चार कह्या, राजायें पण गुरुनुं वचन अंगीकार कहुं. ए रीतें राजानो पुत्र तथा आचार्यनो शिष्य ए बे बरोबर. ॥ इति आवश्यक टिप्पणके. ॥ वली श्री संख्यंजव आचार्यने मनक नामें पुत्र अने तेज शिष्य थया ए बराबर जाणवा.

हवे बीजा पदनो अर्थ कहे ठे. रिसी य देवा य. समं विज्जता (रिसी य के०) ऋषि एटले मुनि, अने (देवा य के०) देवता, ते (समं के०) सरखा (विज्जता के०) जाणवा. एटले ए जाव के, ऋषि पण जे, कोइ धर्म न पामतो होय, तेने हरकोइ उपायें धर्म पमाडे. तेम देवता पण हरकोइ उपायें धर्म पमाडे. इहां प्रथम ऋषि धर्म पमाडे, ते उपर उदाहरण कहे ठे.

॥ अजमेरनी पासे हर्षपुर नामें नगर ठे, तेनो सुजटपाल नामें राजा ठे, त्यां त्रणशें जिनजुवन ठे, चारसैं लौकिक प्रासाद ठे, अठारसैं ब्राह्मणनां घर ठे, ठत्रीसैं वाणियानां घर ठे, नवसैं आराम ठे, सातसैं वाव्यो ठे, बस्सैं कूवा ठे, सातसैं दानशालाउ ठे.

ते नगरने विषे एकदा प्रियग्रंथ नामें आचार्य पधाख्या. त्यां एक दिवस ब्राह्मणोयें यज्ञमां बकरो मारवा मांड्यो, ते वृत्तांत श्रावकोयें प्रियग्रंथ आचार्यने कहुं, आचार्यें वास अजिमंत्रिने श्रावकने आप्यो, अने कहुं के, ए बकराने मस्तके नांख जो. ते श्रावकें तेमज कहुं. तत्काल बकराना शरीरमां अंबिका आव्यां, तेथी बकरो आकाशे जइने बोलवा लाग्यो. तमे मने अग्निमां होमशो तो आवो मने बांधो, मारो, जोउं तो खरो. पण जो हुं तमारा सरखो निर्दय थाउं, तो तमने सर्वने कृणोकमां मारुं. जो महारा चित्तमां दया न होय तो जेम कांश्क कषायमां आवीने हनुमंतें लंकांमां कहुं तेम हुं आकाशमां रह्यो करुं. इत्यादिक वचन सांजलीने ब्राह्मण बोल्या. तुं कोण ठो ? त्पारें ते आत्मा प्रकट करी बोड्यो, हुं पावक तुं. ए म हारुं वाहन ठे. तेने तमे फोकट केम मारो ठो ? इहां प्रियग्रंथ नामा आचार्य पधाख्या ठे, तेमनी पासे जइने धर्म पूठो. तथा ते धर्म अंगीकार करो. ते आचार्य, जेम नरेंद्रमां चक्रवर्ती, जेम धनुर्वादीमां धनंजय, तेम सर्व सत्यवादीमां शिरोमणि ठे. ते सांजलीने ते ब्राह्मणोयें पण आचार्यने धर्म पूठ्यो.

તે ધર્મ સાંજીને સર્વ તેમજ આચરતા હવા ॥ ઇતિ કલ્પસૂત્રસ્થવિરાવલ્યાં,
 ॥ વલી બીજું ઉદાહરણ કહે છે. આજીર દેશને વિષે અચલપુર નગર. તેને
 ટૂંકડી કન્ના અને બેન્ના એવે નામેં બે નદી છે. તેની મધ્યે બ્રહ્મદ્વીપ છે. ત્યાં
 પાંચસે તાપસ હતા. તેમાં એક તાપસ પગે લેપ કરાને નૂમિકાની પેઠેં જ
 લ ઉપર ચાલે છે. તે પાણીયેં અણચરડે પગેં બેન્ના ઉતરીને પારણું કરવા
 જાય. ત્યારેં લોક પ્રશંસા કરે કે, જૂઝ આ તાપસની તપશક્તિ કહેવી છે ?
 એવો જૈનમાં કોઈ પ્રજાવિક નથી. તે સાંજીને શ્રાવકોયેં શ્રીવચરસ્વામીના
 મામા આર્યસમિત આચાર્યને માણસ મોકલી તેડાવ્યા. અને તે સ્વરૂપ
 આચાર્યને કહ્યું. આચાર્ય બોલ્યા, એમાં થોડીશી પાદલેપશક્તિ છે. બીજું
 કાંઈ નથી. ત્યારેં શ્રાવકોયેં તાપસને પારણું કરાવવાની નિમંત્રણા કરી.
 તે જોઈ બીજા લોકોયેં જાણ્યું કે, આપણા ગુરુપાસેં શ્રાવક આવતા નહીં તે
 પણ એમના તપ પ્રજાવેં આવ્યા. તાપસેં પણ પારણાનો હાકારો કહ્યો.

હવે પૂર્વરીતેં બેન્ના ઉતરીને શ્રાવકને ઘેર પારણું કરવા તાપસ આવ્યો.
 શ્રાવકેં પણ તાપસના પગ ઝોમરેં કરી ઊભા પાણીયેં ધોઈને ચોંચા કહ્યા.
 પાવડિયો પણ ધોઈને ચોંચી કરી. પઠી જોજન કરાવ્યું. તે તાપસેં પણ મન
 માં ફિકર સહિત જોજન કહ્યું. અનુક્રમેં સર્વ શ્રાવક તથા બીજા પણ ઘ
 ણા લોકોની સાથેં તાપસ નદીને કાંઠે આવ્યો. ધિઠાઈ અવલંબીને નદીમાં
 પેસવા માંમ્યું, એટલે બૂડવા લાગ્યો, તેથી તે તાપસની ઘણી અપત્રાજના
 થઈ, કોલાહલ થઈ ગયો. ત્યારેં પૂર્વ સંકેતેં આર્યસમિતજી ત્યાં આવ્યા. આ
 વીને લોકને પ્રતિબોધવા માટે યોગચૂળેં બેન્ના મધ્યે નાંચીને આચાર્ય બો
 લ્યા હે ! બેન્ના અમેં પેલેપાર જઈશું. એવું કહે થકે નદીના બેદુ તટ મલી ગયા,
 તે જોઈ લોકને ઘણો ચમત્કાર થયો. પઠી આચાર્ય તાપસને આશ્રમે જઈ,
 તેમને પ્રતિબોધીને પાંચસેને દીક્ષા દીધી ॥ ઇતિ કલ્પસૂત્રસ્થવિરાવલ્યાં આ
 ર્યસમિતકથા ॥ એમ રૂપિ હોય તે ઉપાય કરીને પણ પ્રતિબોધ દીધે.

હવે ધર્મમાં સ્થિર કરે, તે ઉપર ઉદાહરણ કહે છે.

॥ શ્રીવીરસ્વામીને મોહુ ગયા પઠી બરોં ને અઠાવીશ વર્ષેં પાંચમો નિહ્વ
 થયો. તેની કથા કહે છે. ઊલ્લુકા નામેં નદી. તેથી ઊલ્લખાણો માટે તે
 દેશનું નામ પણ ઊલ્લુક છે. તે નદીને એક કાંઠે ધૂલના કોટ સહિત ગામ
 છે, માટે તેને સ્વેડ કહીયેં. બીજે કાંઠે ઊલ્લુકા નામેં નગર છે, ત્યાં મહાગિરિ

આચાર્યના શિષ્ય ધનગુપ્ત નામા આચાર્ય અપર તટે રહે છે. તેના શિષ્ય આર્યગંગ નામા આચાર્ય હતા તે પૂર્વ તીરે રહે છે. તે અન્યદા શરત્ કાલ ને વિષે આચાર્યને વંદના કરવા માટે ગંગાનદી ઉતરે છે. તેને માથે ટાલ છે. તેણે કરીને તડકે માથાની ટાલ તપે છે. તથા પમ્પે નદીના પાણીયે શીતલતા અનુનવે છે. તે અવસરેં કોશ્ક મિષ્યાત્વમોહિનીના ઉદયથી તે શિષ્ય ચિંતવવા લાગ્યો કે, સિદ્ધાંતમાં તો એક સમયે સમકાલે બે ક્રિયા તું અનુનવતું નિષેધ્યું છે. અને હું તો એક સમયે શીતતા તથા ઉષ્ણતા એ બે ક્રિયા સાર્થેજ અનુનવું હું. તે માટે અનુનવવિરુદ્ધ હોવાથી આગમમાં કહ્યું તે રૂઢું નથી લાગતું. એમ વિચારી ગુરુપાસે આવીને તે વાત કેહતો હતો. ગુરુ બોલ્યા, તું કહે છે કે, હું એક સમયે બે ક્રિયા અનુનવું હું. પણ તે અનુક્રમેજ નિપજે, પરંતુ સમકાલે ન નિપજે. જે માટે સમય આવલિ કાનો કાલ સૂક્ષ્મ છે. માત્ર અતિચપલ છે. જે કાલે જે ઇન્દ્રિયસંયુક્ત મન થાય, તે કાલે તે જ્ઞાનનું હેતુ થાય. તે માટે પાદ અને મસ્તક એ બે દૂર અવયવ છે તેનો ઉપયોગ એકે કાલે કેમ હોય ? જે કારણે સકલ અસં રૂપા તે સમયે એક વસ્તુનો ઉપયોગ થયો પછી બીજી વસ્તુના ઉપયોગ થવામાં જીવનો કયો અંશ બાકી રહ્યો ? કે, જેથી બીજો ઉપયોગ થાય ! તે માટે કાલ સૂક્ષ્મ છે તેથી અનુક્રમે ઉપયોગ થતો ઠતાં પણ ઠઘ્ઘસ્થપણા માટે તું જાણે છે કે, હું સમકાલે બેક્રિયા અનુનવું હું.

જેમ કોઈ જીવાન પુરુષ કમલનાં શતપત્ર ઉપરા ઉપર માંમીને વીંધે, પછી તે એમ જાણે કે, મેં સમકાલે વીંધ્યાં, પણ એક વીધાણાં વિના બીજું ન વિંધાય. જે માટે પહેલું પત્ર વીંધવાનો કાલ જીવો છે, અને બીજું પત્ર વીંધવાનો કાલ પણ જીવો છે. તે પછી ત્રીજું પત્ર વીંધાય તેનો કાલ પણ જીવો છે. એમ તું પણ અનુક્રમે ઉપયોગ જાણજે. પણ યુગપત્ ન હોય. તથા વલી જેમ ઝંબાડિયો કરીને ફેરવે છે, તે ચક્રસરખું દેખાય છે. પણ તે ઝંબાડિયો જ્યાં છે ત્યાં એક દિશો છે. પરંતુ ચક્રની પેઠે સર્વ દિશાયેં નથી. તથાપિ ધ્રમણકાલ શીઘ્રપણા માટે ચક્ર જેવું દેખાય છે. તેમ જ્યાં પણ જાણજે. તથા વલી જેમ લાંબી અને ફલી તથા પાપડને કોશ્કેલાતાં થકાં ચક્રુયેં રૂપ દેખે છે, તથા નાસિકાયેં તેની ગંધ પણ આવે છે, રસનેં ડિયેં સ્વાદ પણ આવે છે, ફરસડિયેં તો, તે હાથમાં થયા છે માટે સ્પર્શજ્ઞાન

પણ થાય છે. તથા સ્વાતાં થકાં શબ્દ ઊઠે છે, તે શ્રોત્રેન્દ્રિયે સાંજલે છે. એ પાંચે જ્ઞાન, સર્વ અનુક્રમે કેડાવેડેં થાય છે. પણ કાલ સૂક્ષ્મપણા માટે તથા મન શીઘ્રચારી છે, તે માટે સમકાલે પાંચે અનુજનું હું, એમ જાણે છે, તેમ તું પણ જાણજે. જો એમ ન હોય તો જેમ દેવદત્ત ઝઘાડી આંસેં બેઠો હોય, અને તેનું મન બીજામાં હોય, તો મુખ આગલથી હાથી ચાલ્યો જ તો હોય તેને પણ ન દેખે. એમ ગુરુએ કહ્યું. ત્યારે ગંગ આચાર્ય બોલ્યા. જો એમ છે તો સમકાલે કેમ ગ્રહણ કહ્યા? આચાર્ય બોલ્યા. ગ્રહાનીના કોણે કહી છે? અમે તો બે ઉપયોગની ના કહીએં ભૈયેં. સ્કંધાવારાદિકનો સામાન્ય ઉપયોગ એક થાય, પણ હાથી ઘોડા પ્રમુખનો વિશેષ ઉપયોગ સમકાલે બે ન હોય, હંતા ઘણી વક્તવ્યતા છે, પણ ગ્રંથ વધવાના જય માટે નથી લખતા. વિશેષના અર્થો જે હોય તે વિશેષાવશ્યક ગ્રંથ જો જો. એમ કહે થકે પણ ગંગ આચાર્ય પોતાનો કદાગ્રહ ન મૂક્યો. ત્યારે ગુરુએ તેને ગહુ બહાર કહ્યા, સંઘબહાર કહ્યા, તે વિહાર કરતા રાજગૃહ નગરેં આવ્યો. ત્યાં મણિનાગ નામા નાગનું ચૈત્ય છે. તે ચૈત્યની સમીપે રહ્યો. ત્યાં પર્ષદા મલી ત્યારે ગંગ આચાર્યે દેશના દેતાં એક સમયે બે ક્રિયાનો ઉપયોગ થાય એવું પ્રરૂપ્યું. તે મણિનાગેં સાંજલ્યું. ત્યારે મણિનાગ કહેવા લાગ્યો. અરે હુષ્ટ શિષ્ય! તું એમ શું પ્રરૂપે છે? જે કારણ માટે એજ સ્થાનકેં શ્રીમન્મહાવીરસ્વામીનું સમવસરણ થયું હતું. તે સમવસરણમાં પ્રજા શ્રી વર્ધમાનસ્વામીએં એક સમયે એક ક્રિયાનુંજ વેદનું પ્રરૂપ્યું હતું. તે હંતાં થકાં મેં પણ સાંજલ્યું છે. તે પ્રજા કરતાં પણ તું પ્રરૂપનારો 'અધિકો' થયો કે કેમ? જે માટે સમકાલે બે ઉપયોગ પ્રરૂપે છે? માટે એ હઠવાદ મૂકી દે. જો એ સ્વોટી પ્રરૂપણા નહિ મૂકેતો હું મારીશ. તું નાશ પામીશ. ઇત્યાદિક જય વચન સાંજલીને તથા પૂર્વોક્ત યુક્તિયેં પણ પ્રતિબોધ પામ્યા. મિહામિ હુક્કડં પણ દીધું, પઠી ગુરુ પાસે જઈ આલોડ પડિક્કમીને રહ્યા. ઇત્યાદિક અધિકાર શ્રીવિશેષાવશ્યકે, પંચમ નિન્દવાધિકારેં છે. એ રીતેં દેવતા પણ પ્રતિબોધીને ઠેકાણે લાવે. એ અપેક્ષાએં ઋષિ તથા દેવતા સરસા જાણવા.

હવે ત્રીજા પદનો અર્થ કહે છે. મુસ્કા તિરિસ્કા ય સમં વિજ્ઞાતા (મુસ્કા કેળ) મૂર્ખ અને (તિરિસ્કા ય કેળ તિર્યંચ એ બેહુ (સમં કેળ) સ

रखा (विजिता के०) जाणवा. एटले मूर्ख अने तिर्यचने सरखा कहा ठे. तेनी उपर मरुकनो दृष्टांत कहे ठे.

एक गह्वने विषे एक साधु लब्धिवंत हतो. पण ते कोइ बाल अथवा गिलाननुं वैयावच्च न करे. एक दिवस तेने आचार्यें कहुं. के, तुं वैयावच्च केम नथी करतो ? त्थारें साधु बोळ्यो, मने कोइ साधु कहेतो नथी, जे म. हारुं वैयावच्च करो ? ते सांजली आचार्य बोळ्या, तुं साधुनी प्रार्थनावांढे ठे ए तहारी जूल ठे. ते उपर तुज्जे मरुकनी कथा कहुं बुं ते सांजल.

एक मरुक नामें ब्राह्मण ज्ञानमदें करी मत्त हतो. ते कार्तिक पूर्णि माने दिवसे देशने विषे राजा दान देवा उजमाल थयो ठे. त्थारें सहु को इ दान लेवा जाय ठे पण मरुक न जाय. पढी नार्यायें प्रेस्यो के तुं दान लेवा जा. मरुक बोळ्यो, एक तो शूडना हाथनुं दान लेवुं अने बीजुं व ली तेने घेर सामुं जाउं. ए केम बने ? माटे जेने सात पेढी सूधी गरज होय ते आर्ही आर्वीने मने आपी जाय. एम करतां जावळीव सूधी ते ब्राह्मण दरिडी रह्यो. एम मरुकनी पेटें हे साधु ! तुं पण चूके ठे. जो बाल वृद्धनी वैयावच्च करेतो निर्जरा थाय. तथा वैयावच्चना करनारतो बीजा साधु घणाये ठे, पण तहारे लब्धि ठे ते यम नियम सर्व विलय जाय ठे. एम गुरुयें कहे थके ते साधु बोळ्यो. जो वैयावच्च करवुं तमे रूडुं जा णो ठो, तो तमें पोतेंज वैयावच्च केम नथी करता ? त्थारें आचार्य बो ल्या. तुं वानरानी पेटें मूर्ख ठे. ते वानरानी कथा हुं कहुं बुं. सांजल.

कोइक जाडने विषे एक वानरो रहेतो हतो. ते वर्षाकाल आव्यो. त्या रें ताढ वायरो अने वर्षायें फुकलाइ जाय ठे. तेने जोइ सुग्रीवपंखिणी बोली. रे वानर ! तुं पुरुष सरखो ठे. वे हाथ फोकट धारे ठे जे माटे रहे वाने घर केम नथी करतो ? ताढें मरे ठे, दुःख खमे ठे, ते सांजली वान रो बोळ्यो नही. वली सुग्रीवें बीजीवार त्रीजीवार कहुं. त्थारे वानरो रूठो थको उठलीने सुग्रीव पंखिणीनो मालो चूंथी नांखतो हवो. सुग्रीव जइने बीजे जाडे बेठी. त्थारें वानरो बोळ्यो ॥ यतः ॥ सुचीमुखी डुराचारे, रंमे पंभि तंवादिनी ॥ असमर्थो गृहारंजे, समर्थो गृहजंजने ॥ १ ॥ तेम तुं पण मुज्जे वैयावच्च करवा कहे ठे. पण महारे निर्जरादार घणा ठे तेथी निर्जरा घणी ठे. जो वेयावच्च करवा जाउं तो ते लाजथी चूकुं. इत्यादिकथा आवश्यक

નિર્યૂક્તિમાં છે. તે માટે મૂર્ખ સાધુ અને વાનરો તિર્યંચ એ બેદુ બરાબર જાણવા.

હવે ચોથા પદનો અર્થ કહે છે. મુઝ્યા દરિદ્રા ય સમં વિનત્તા (મુઝ્યા કે૦) મરણ પામેલા અને (દરિદ્રા ય કે૦) દરિદ્રી એ બેદુ (સમં કે૦) સરસ્વા (વિનત્તા કે૦) જાણવા. તે ઉપર સારણ જુવટિયાની કથા કહે છે.

ઝક્કયણી નગરીને વિષે સારણ નામેં એક જુઝારી વસે છે. તે રમતાં રમતાં એક દિવસ સર્વ ધન હાંચ્છો. ઘરમાં એકવચ્ચત જમવા જેટલું પણ કાંઈ રહ્યું નહીં. પછી તે જુઝારી રાત્રીને વિષે ઘેર ઘેર જમતાં એક વાણિયાને ઘેર પિતા પુત્ર વાતો કરે છે. તે સાંજલવા ઝનો રહ્યો.

પિતાયેં કહ્યું, રે પુત્ર ! આપદા મટાડવાને અર્થેં કાંઈક ધન રાખીયેં, તો ઠીક. પુત્રેં હાકારો જાણ્યો. પિતાયેં કહ્યું. દશ હજાર સોનેયા મસાણમાં ઢાટી મૂકીયેં. તે વાત જુઝારીયેં સાંજલી ત્યારેં આગલથીજ મસાણમાં જ ઇ જ્યાં અનાથ મૃતક પજ્યાં હતાં તેની જેગો જડને સૂતો. એવામાં બાપ દીકરો બેદુ જણ દ્વચ્ચ લેડને આવ્યા. દ્વચ્ચ ધરતીયેં મૂક્યું. શેઠેં પૂત્રને કહ્યું. રે વત્સ ! રૂઢી રીતેં ચારે દિગે જોડને આવ્ય. રચ્ચે કોઈ કપટચરિત્રવાલો હોય ! તે આપણું ઢાટેલું દેખડે, તો કાહાઢી લડજડે. પુત્રેં જોયું, ત્યારેં અનાથ મહા મધ્યે સારણને દીઠો. મહું જાણીને શંકાયેં રૂઢી રીતેં જોયો. મુખ તથા નાકનો પવન જોયો. તે વાયુ પણ નિકલતો ન દીઠો. વલી હલાવી જોયો ત્યારેં મુણ્ણો જાણ્યો. પછી પિતા પાસેં આવી સર્વ વાત કહી દેખાડી. પિતા બોલ્યા, રે વત્સ ! રચ્ચે કોઈ માયાવી કપટી પજ્યો ન હોય !! માટે ફરી જડને રૂઢી રીતેં નિર્ધારીને જો. તેવારેં બીજી વાર પણ ત્યાં ગયો ઝઢાલી જોયો. વલી ટાંટીયો ચ્ચેચી ઘસરડીને વેગલો પણ નાંચ્યો. પછી આવીને પિતાને કહ્યું કે, તે તો મુઝ પજ્યો છે. તેને પિતાયેં કહ્યું કે તું જડને તેનું નાક અને કાન કાપી લાવ. પછી જણાડે. પુત્રેં જડને નાક અને કાન પણ કાપ્યાં, તોપણ તે ધૂતારો બોલ્યો નહીં !!!

હવે તે પિતા પુત્ર દ્વચ્ચને ધરતીમાં ઘાલીને પોતાને ઘેર ગયા. પછી ધૂર્ત પણ નિધાન લેડ નગરમાં પેઠો. યથા ઇચ્છાયેં વિલાસ કરવા લાગ્યો, અન્ય દા શેઠેં પુત્રને કહ્યું. જાડ નિધાન જોડ આવો. પુત્ર પણ જોડને પાઠો આવ્યો. નિધાન ન દીતું. શેઠને કહ્યું દ્વચ્ચતો કોઈક લડગયું છે. શેઠેં કહ્યું આ પણ દ્વચ્ચ ગોપવતી વચ્ચતેં જેનાં નાક અને કાન કાપેલાં છે, તેણે લીધું છે.

पढी ते नगरमां बाप दीकरो बेहु जण खोलवा लाग्या. त्यारें तेने शे
तें दीतो. प्रधान वस्त्र पहेछां ठे, आचूषण पण पहेछां ठे, चाकर हाथमां
पाननुं बीडुं जालीने पासे उजो ठे, नाक तथा कान बेहु काप्यां ठे, एवो
जुवटुं रमतो एक पुरुष दीतो. त्यारें शेते निश्चय कखो के, एज चोर ठे; प
ढी शेठ पठवाडेशी आवीने जमणा हाथनी आंगलियें फरश्यो. सारणें प
ण पठवाडे जोयुं, तो शेठने दीठा. शेते संज्ञा करी एकांते तेज्यो. शेठ ज
गारेक हसीने बोल्या. अहो ! तमें डुष्कर कखुं ? सारण बोल्या. प्रयोजनें
कखुं ? पण कोश्यें पराणें नथी कखुं. शेठ बोल्या, खाधा पीधाथी शेप रहुं
ते लाव्य. तेमांथी पण कांश्क तुऊने आपीश. पण जो कजियो करीश तो
सर्व राजद्वारे जशे. ते सांजली जुआरी पण समज्यो. शेप डव्यरहुं हतुं ते
शेठने पाहुं आप्युं. शेते पण तेमांथी कांश्क डव्यं तेने आपीने मूकी दीथो.
ए रीतें दरिडीने मडुं ए वे बराबर जाणवा. दरिडीहतो ते मडुं थड पड्यो.
इत्यादि सहस्रमल्लकथायाम् ॥ इति श्रीसकलसनामिनीनालस्थलतिल
कायमानपंढितश्रीउत्तमविजयगणेशिष्यपंढितपद्मविजयगणिविरचिते गौत
मकुलकप्रकरणे बालावबोधे पंचदशगाथायां पडुदाहरणानि समाप्तानि ॥

हवे सोलमी गाथा कहे ठे. तेने पूर्वली गाथा साथें ए संबंध ठे के, पूर्व
गाथायें पुत्रने शिष्य, ऋषिने देवता, मुखने तिर्यच, अने मुआने निर्धन द
रिडी ए सरखा बताव्या. ए जेम सरखा तेम कोश्कथी कोश्क वस्तु अधि
क पण होय. ते माटे सम देखाडीने हवे आ गाथामां अधिक देखाडे ठे.

**सवा कला धम्मकला जिणाइं, सवा कहा ध
म्मकहा जिणाइं ॥ सव बलं धम्मबलं जि
णाइं, सव सुहं धम्मसुहं जिणाइं ॥ १६ ॥**

अर्थः—सवा कला धम्मकला जिणाइं, (सवा कला के०) पुरुषनी बों
तेर कला अने स्त्रीनी चोशठ कला, ए सर्व कलाथी (धम्मकला के०) धर्म
नी कला, ते (जिणाइं के०) जीतनारी ठे. ते उपर सहस्रमल्लनी कथा कहे ठेः—
आज जंबुद्वीपना नरतक्षेत्रने विषे वल्लनामा देशमां कोशांबी नामा न

ગર! ત્યાં સહસ્રમલ્લ નામેં કુલપુત્ર વસે છે. તે અનેક કૂડ કપટ ઠલજેદ કરતો, પરને ઠગવામાં તત્પર, વિષના કાંટાની પેઠેં સર્વ લોકનો હ્યકારી, લોકોને ઘેર ચોરી કરીને ડચ્ચની હાણનો કરનાર, મહાસાહસિક એવો છે. તેનો પિતા મરણ પામ્યો છે, મદિરાનો પ્રસંગી છે, લોકનું ડચ્ચ વ્યાજેં કાઢીને વિલસે, અને લોક માગે ત્યારેં કહે કે, મહારી પાસેં કાંડ નથી, તેથી લોકોયેં ઠાંડ્યો. કોડ પાસે કાંડ માગે તો પણ તે ન આપે. પઠી વ્યસનેં પરાજવ પામ્યો થકો ચોરી કરવા જાય. ચોરની સર્વ કલાઈ શીખ્યો. વાણિયા બ્રાહ્મણ પ્રમુખનો વેષ કરવાને ઘણોજ કુશલ છે. નાના પ્રકારની દેશજાણમાં વિચક્ષણ છે. જમી જમીને નિર્ધન અને ધનવાનનાં ઘર જુએ.

એમ કરતાં એક દિવસ રત્નસાગર નામેં વાણિયાને રત્નનો વ્યાપાર કરતો દીઠો. ત્યારેં પોતેં વાણિયાનો વેપ કરીને તેનાં હાટે ગયો. રત્ન કઢાવી ને જોયાં. ફરી પૂછ્યું એટલાંજ છે કે, બીજાં પણ કાંડ છે ? રત્નસાગર બોલ્યો, બીજાં પણ છે. તે બોલ્યો, તે પણ દેખાડો. વાણિયેં હાટમાં પેશીને સ્વાડ સ્વોદીને રત્નનો માવડો ડઘાડ્યો, તેમાંથી રત્ન કાઢાડીને તેને દેખાડ્યાં, અને મૂલ્ય પણ કહ્યું. તે બોલ્યો, આ રત્ન હું લેઈ જઈં બું. મૂલ્ય પ્રજાતે આપીશ. વાણિયો બોલ્યો, હું કોઈને ડધાર આપતો નથી, એમ કહી રત્ન પાઠાં જઈને રાખ્યાં. તે ચોર પણ રત્ન રાખવાનું સ્થાનક જોઈને પોતાને ઘેર ગયો. રાતે ચોરનો વેપ કરી વાણિયાને હાટેં આવ્યો. ત્યાં સ્વાતર પાડી ને પ્રથમથી પગ ઘાલ્યા. એટલે શય્યામાં રહ્યો રત્નસાગરનો દીકરો તેને ફરશ્યો. તેણેં પણ ચોરનો પ્રવેશ જાણ્યો ત્યારેં શય્યાથી ઊઠી ચોરના વે પગ પકડ્યા. ત્યાં સ્વેંચાતાં કરતાં ચોરનું શરીર ઘસાણું. વાણિયાને દીકરે મૂકી દીધો. નાર્શીને પોતાને ઘેર ગયો. સર્વ વાત માતાને સંજલાવી. બીજે દિવસે વેદનાયેં કરી કણમણતાં માતાયેં કહ્યું, રે પુત્ર ! જે પારકું ધન લેવા જાય તે સારણ જુઆરીની પેઠેં સર્વ સહે. તે સારણની કથા પાઠલા પદમાં કહી આવ્યા ઢીયેં, તે તેને માતાયેં કહી સાંજલાવી. તે માટે પારકું ધન લે તે સર્વ સહે. અનુક્રમેં તે સાજો થયો.

તેવરેં વલી ચોરી કરવા માંમી. પુરોહિતને ઘેર સ્વાતર પાડ્યું. સાર ડચ્ચ કાઢ્યું. લાવીને માતાને આપ્યું. માતાયેં પૂછ્યું. રે વત્સ ! એ ધન તું ક્યાંથી લાવ્યો ? તે બોલ્યો, તહારે એ ચિંતાનું શું કામ છે ? પણ લોકવાક્ય સાંજ

लीने मने कहेजे. प्रातःकाले नगरमां गइ पण कांइ माताने तेवी वातनी खबर पडी नही. त्यारें नगर बहार नीकलीने पणघटने मार्गे बेठी. क्णोक थइ पटले पुरोहितनी पुत्री जल जरवा निमित्ते आवी, तेने कोइक स्त्रीयें पूठ्युं जे पुरोहितनुं घर चोर मूशी गयो, ए वात साची ठे ? ते बोली हा साची ठे. फरी पूठ्युं कांइ शुद्धि मली ? ते बोली महारा पितायें राजाने संजलाव्युं ठे, राजायें कोटवाल पण बोलाव्यो, एवा समयें धनसार नामा शेठ अने नापित ए बे जण कांइ कार्यविशेषें राजा पासे आव्या हता, त्यां शेठ बोल्या, एणें घणुं धन लीधुं ठे माटे प्रधान वस्त्र पहेरशे. ते वस्त्र महारे हाटें लेवा आवशे. तेम वली नापित बोड्यो, महारी पासे पण नख उत राववा मुंमन कराववा आवशे. त्यारें पकडीने तमने सोंपीशुं.

ए वात पुरोहितनी पुत्रीना मुखथी सांजलीने चोरनीं माता घेर गइ. जेवुं सांजल्युं तेवुं पुत्रने कहुं. ते पण वाणियानो वेप करी नापितने घेर गयो. नापितें महोटुं आसन आप्युं, नख उतख्या, वाणियानो वेप देखी ने नापितना मनमां घणो आनंद उपन्यो, विश्वास उपन्यो, तस्करसं झा गइ, चोरें पण उठती वेलायें कहुं के, कोइकने महारी साथें मोकळो तो तेने पैसा अपावुं. नापितें पोताना ठोकराने मोकड्यो, चोर धनसार शे ठेने हाटे गयो, शेठें आसन आप्युं ते उपर बेठो. शेठ बोल्या, शे प्रयोजनें आव्या. चोर बोड्यो, घणा अवल सुंदर वस्त्र देखाडो, शेठें वस्त्र देखाड्यां, ते मांथी प्रधान वस्त्र लेइने उळ्यो. शेठ बोल्या, एनुं मूढ्य कोण आपशे ? चोर बोड्यो, हुं इव्य लेइने हमणा आवुं बुं. त्यां सुधी आ ठोकराने मूकी जाउं बुं. शेठें कहुं सुखें जाउ. तेवारें चोर घेर गयो. वस्त्र माताने सोंप्या.

वली माताने कहुं के, लोकनी वात सांजली आवो. माता सांजलवा गइ. सांजलीने पुत्रने कहेवा लागी के, हे पुत्र ! शेठ अने नापित वेहु ज एं राजा आगल फरियाद करी कै, हे राजन् ! अमने चोर मूशी गयो. ए वामां पासे सोदागर बेठो हतो ते कहेवा लाग्यो. हे देव ! ए धणीने घोडा विना नहिं चाले. अने प्रधान घोडा महारा विना कोइने घेर नथी. ते मा टे महारीपासें घोडा लेवा आवशे, तेवारे एने पकडीने महाराजनें सोंपी श. बीजी कामपताका गणिका बेठी हती ते बोली, हे महाराज महारा घर विना ए बीजे क्यां नहि वसे. माटे हुं सोध काढीने तमने सोंपीश.

રાજા બોલ્યો એમજ કરો, એ વાત માતાયેં પોતાના પુત્રને કહી તે સાંજે લીને તે ચોર સાર્થવાહનો વેષ કરીને નગર બહાર નીકળ્યો. સોદાગર પાસે આવ્યો. સોદાગરેં આસન આપ્યું. ફૂલ તંબોલાદિક આપીને પ્રતિપત્તિ કરી. ક્ષણેક વાતો કરી સોદાગરને પૂછ્યું, તમે નગર બહાર કેમ ઉતર્યા છો ? તે બોલ્યો, અમારે હંમાં ઘર નથી. સહસ્રમલ્લ બોલ્યો, મહારે ઘેર કેમ નથી આવતા ? આવો તો ત્યાં તમારા ઘોડાપણ વેચાણે. સોદાગર બોલ્યો, પરઘર પ્રવેશો મહારું મન નથી ચાલતું. તે બોલ્યો, સજ્જનને ઘેર જવું તેમાં સજ્જનને શી શંકા ? એ પોતાનું ઘર જાણજો. અને જ્યાં પ્રેમ થયો ત્યાં કપટ શું ? સોદાગરેં વિચાર્યું. અહો ! એની મહાનુજાવતા ! અહો ! એનું વિશાલચિત્તપણું ! અહો ! એનું ગિરુઆપણું ! અહો ! એનું ગનીરપણું ! અહો ! એનું ધીરપણું, અહો ! એનું વિચક્ષણતાનું વચન ! તે માટે એની પ્રાર્થના જંગ ન થાય. એમ વિચારીને સોદાગર બોલ્યો, જે તમે કહો તે કરીયેં. તે બોલ્યો, મહારે ઘેર આવો. સોદાગરેં તે વચન માન્યું. ત્યારેં સહસ્રમલ્લ આગલથી ઊઠીને કામ પતાકા વેશ્યાને ઘેર ગયો. પ્રથમ તેની દાસી મલી તેને કહ્યું. તહારી સ્વામિનીને પૂઠ કે, તમારું ઘર મહોટું જાણીને સોદાગર ઉતરવા હશે. દાસીયેં વેશ્યાને પૂછ્યું. વેશ્યા પણ લોજમાં આવીને બોલી સુખેં આવો, તમારું ઘર છે. તેણેં તેજ વચ્ચેં ઘરનું આંગણું લીંપી ગુંપી ચોસ્કું કહ્યું. સહસ્રમલ્લ પણ સોદાગરને તેડી લાવ્યો. તેના ઘોડા વેશ્યાને આંગણે બંધાવ્યા.

કામપતાકા પાસે ગયો. તેણેં આસન આપ્યું. પગ ધોવા પાણી લાવી. સહસ્રમલ્લ બોલ્યો. હમણાં પગ ધોવાનું કામ નથી. હું હજી રાજાને મળ્યો નથી. મહારી પાસે આનૂષણ નથી. માટે ક્ષણેકવાર તમારાં આનૂષણ આપો તો હું રાજાને મલી આવું. તેણીયેં પણ સોદાગર જાણી આનૂષણ આપ્યાં. તે જહ સહસ્રમલ્લ પણ સોદાગર પાસે ગયો, અને કહેવા લાગ્યો. હમણાં રૂઢું મુદ્દત્ત છે. તમારા ઘોડાનું સ્વરૂપ કહેવા માટે શીઘ્ર રાજા પાસે જાવું. માટે એક અવલ ઘોડો આપો તો તરત જહ પહોંચું. સોદાગરેં પણ ઘરધણી વ્યવહારિયો જાણી સુંદર ઘોડો આપ્યો. તે ઘોડા ઉપર વેસી પોતાને ઘેર ગયો. કેટલિક વેલા થઈ ત્યારે વેશ્યાને શંકા ઊપની. તેણેં સોદાગરનહ માણસને પૂછ્યું. જે હજી સૂધી સોદાગર કેમ ન આવ્યા ? તે બોલ્યો, બારણે બેઠા છે. વેશ્યાયેં તેની પાસે જઈને પૂછ્યું કે, સોદાગર

तमे ठो ? ते बोड्यो हा हुं बुं. वेश्या बोली. महारां आनूषण लेइ गयो ते कोण हतो ? सोदागर बोड्यो. शुं ते घरधणी नही हतो ? वेश्या बोली, अहो मने मूसी महारां आनूषण लेइ गयो. सोदागर बोड्यो, मने पण उगीने महारो घोडो लेइ गयो ठे. पढी ते बेहु जण राजापासे गया. राजाने सर्व व्यतिकर संजलाव्यो. राजा कोप्यो थको कोटवालने बालावीने तिर स्कार करी कहेतो हवो के, अरे ! पांच दिवसमां चोरने खोली काढो. कोटवालें ते वचन अंगीकार कयुं.

सहस्रमहें वली पण माताने कयुं. के लोकनी वातो सांजलीने मुऊने कहो. तेणीयें पण सांजली आवीने पुत्रने कयुं. रे पुत्र ! आज कोट वालने, क्रोध करीने राजायें कयुं, कोटवालें पण बीडुं बड्युं ठे. ते माटे सत्व राखीने काम करजे. ते बोड्यो, तमे बीहो नही. जुठ शुं बने ठे ?

हवे ब्राह्मणनो वेप करीने नगरमध्ये पेटो. जमतां जमतां एक देवकु लने विषे कोटवालने जुवटें रमतो दीठो. चोरपण विप्रनेवेपे त्यांज बेठो. कोटवाल साथें रमवा लाग्यो. कोटवालें पोतानुं नामांकित मुडारत्न रम तां रमतां आप्युं. एणें पण साटे कांश्क आप्युं. एवामां राजानो द्वारपा ल आव्यो. तेणें आक्षेप करीने कोटवालने कयुं तमने राजा बोलावे ठे माटे शीघ्र चालो. कोटवाल तेनी साथें गयो. सहस्रमह पण कोटवालने घेर गयो. कोटवालनी नार्याने कयुं. घरमां जे सार सार वस्तु होय ते आपो. ते बोली, तुऊने कोणें मोकल्यो ठे ? ते बोड्यो, कोटवालें मोकल्यो ठे. स्त्री बोली कोटवाल क्यां ठे ? ते बोड्यो, तेने तो राजपुरुष बांधीने राजा पासे लेइ गया. त्यारें कोटवालें मने कानमां कयुं के, तमे महारे घेर जइने सार सार वस्तु बहार काढो, में निशानी मागी त्यारें मने पोता नुं मुडारत्न आप्युं ठे, ते आ महारीपासे ठे. तमे जूओ. ते जोइ तेणीयें पण प्रतीत आणीने सार सार डव्य आप्युं. ते लेइने चोर पोताने घेर गयो.

केटलेक कालें कोटवाल घेर आव्यो नार्यायें पूढ्युं. केम मूकाणा ? कोटवाल बोड्यो, केणें बांध्यो हतो, के जेथी तुं मूकवानुं पूढे ठे. स्त्री बो ली, राजायें बांध्यो हतो. कोटवाल बोड्यो, तने कोणें कयुं ? ते बोली, तमारा चाकरें कयुं. तेने तमे निशानीमां पोतानी मुडा आपी हती. ते नीशानीयें में घरमांथी सार सार डव्य आप्युं. कोटवाल बोड्यो, में तो

कोइने मोकव्यो नथी. पण तुऊने कोइक ठगी गयो देखाय ठे. पढी कोट वाल राजा पासे गयो. प्रणाम करीने विषादसहित कहेवा लाग्यो, हे देव ! ते चोरें मने पण ठग्यो. ते संबंधि सर्व वृत्तांत कहुं. त्यारें गर्व धरीने राजा बोव्यो, तमे सर्व वेठा रहो. हवे हुं पोतेंज एने खोली काहुं बुं. जो आकाशमां जाओ अथवा पातालमां जाओ अथवा समुद्रमां पेसओ. ज्यां हओ त्यांथी लावीश. कोटवाल बोव्यो, तमे लावो एमां शो संदेह ठे !

चोरें पण माताने कहुं. के लोकवात सांजलीने मुऊने कहो. तेणें पण सांजली आवीने पुत्रने कहुं. रे वत्स ! हवे तहारा प्राणनो पण संशय ठे. कारण के, राजा कोप्यो ठे ते पोतें प्रतिज्ञा करीने नीकलओ. चोरें पण गर्वसहित कोट उंची करीने माताने कहुं. हे अंबे ! तमे अंशमात्र पण नय राखओ नही. सहस्रमद्वनुं साहस कोइ उपाडी शके एवुं नथी.

पढी ब्राह्मणनो वेप करीने राते राजद्वारे गयो, द्वारपालने कहुं. राजा ने जइने कहो के, विज्ञानमां घणो माह्यो एवो एक देशांतरथी अंगमर्द नियो ब्राह्मण बारणे आव्यो ठे. तेणें पण जइराजाने कहुं. राजा बोव्यो, एने रूडी रीतें महारीपासें मोकलो. पोलीयें जइने तेने मोकव्यो. राजानुं अंगमर्दन करवा मांमयुं. राजानां आचरण जेइने एक स्थानके मूक्यां. राजाने उंध आवी गइ, त्यारें रूडी रीतें सूता जाणीने आचरण उपाडी बाहार नीकव्यो. अंगमर्दनियो जाणीने कोइयें निवाह्यो पण नही. तेथी कुसलें पोताने घेर गयो. प्रजाते राजा जाग्यो, त्यारें अंगमर्दनियाने दीठो नही. तथा आचूषण पण न दीठो. त्यारें राजानुं मन विलखुं थयुं. आमण डुमणो थको राजा प्रजातनुं कृत्य करीने आस्थान सजामां आवी वेठो. सामंत मंत्री प्रमुख कचेरी मली. मंत्रीश्वरें पूठयुं हे राजन् ! आज तमे आमण डुमणा केम देखाउ ठे ? राजायें यथार्थ वात कही दीधी. मंत्री बोव्यो, ए कोइ गुप्त खबर काहाडनार धणी देखाय ठे. ए चोरनी मालम पडती नथी. ते माटे कोइ बीजो उपाय करीयें. राजा बोव्यो, शो उपाय ? मंत्री बोव्यो, सर्व पाखंमीने अनुक्रमें बोलावीयें. पढी मंत्रें करीने अथवा होरायें करीने अथवा केवलिकायें ज्योतिष ग्रंथ करीने तेओ चोरनी शोध करओ. पढी आपणने आवी कहे ओ. राजा बोव्यो, एमज करो.

मंत्रियें पण जिनचंदन नामें श्वेतांबर मुनिने बोलाव्या. ते मुनि पण

समृद्ध नामें श्रावकना जिनरक्षित नामें पुत्र ठे, तेने साथें लेइने राजा पासे आव्या ॥ यतः ॥ जीवदया दइआइ, निच्चंचि य समवगूढदेहाणं ॥ अरिहंताणं पणमिमो, तिहुअणसुपइच्छिअजसाणं ॥ १ ॥ एम तीर्थकर ने प्रणाम करीने पढी राजायें आपेजा आसननी उपर वेठा. मंत्रीश्वरें मुनिने कह्युं, चोर गूढ आचारनो धणी ठे. नगरने ठगे ठे. ते माटे तमारी केवलिकायें निर्धार करी देखाडो. मुनि बोल्या, ए आचार मुनिनो नथी. प्रधान बोळ्यो ए तमने अकल्प ठे तो पण राजाने वचने करो. एटल्ले जिनरक्षित श्रावक बोळ्यो, में केवलिकानो अन्यास कखो ठे. माटे जे कहो ठो ते जोइने कहीश. मंत्री बोळ्यो, अमारे चोर मल्यानुं प्रयोजन ठे, माटे तमारे जोइयें एम करो. ते सांजजी जिनरक्षितें पाननुं बीडुं ली धुं. राजायें तेने विसज्यो. ते पोताने ठेकाणे गयो. ए वात चोरें जाणी के, मने जिनरक्षित केवलिकायें जाणजे. त्थारें ते चोर, कपट श्रावक थइ, श्वेतवस्त्र पहरी, धोतीनुं उत्तरासंग करी फलनी ठावडी हाथमां राखी, अनुक्रमें चैत्यवंदना करतो, श्रीमहावीरस्वामीने देहेरे गयो, त्यां जिनरक्षित पण वेठा ठे. ते चोरने विधिपूर्वक चैत्यवंदना करतो जिनरक्षितें दीठो. त्थारें साधर्मिकना रागें जिनरक्षित बोळ्या, हे महाजाग ! तमें क्यांथी आव्या ? कोण ठो ? क्यां जशो ? ते बाळ्यो, चंपानो वासी जिनदास नामें श्रावक ठुं, दीक्षा लेवानो निश्चय करीने तीर्थयात्रा करवा नीकळ्यो ठुं. तमे पण सिद्धाचलजी, गिरनारजी, समेतशिखरजी, मथुरा, आयोध्या, तक्षशिला, कलिकुंजजी अने बीजां पण घणां चैत्योने वंदना करो. जिनरक्षितें पण त्यां वेठा नक्तियें करीने चैत्य वांद्या. पढी ते चोरनी प्रशंसा करी कहुं के, धन्य ठे तमने. जे माटे तमारा एवा उत्तम परिणाम होवाथी मनुष्यनो जव लेखे कखो. आज हवे तमे महारा घर चैत्य वांदो.

कपटी श्रावकें पण चैत्य वांद्या. पढी नीकलतां थकां जिनरक्षितें तेने जोजननी निमंत्रणा करी, ते बोळ्यो ए घटे नही, जिनरक्षित बोळ्या, म हारा जीवने शाता उपजावो तो, जोजन करवा रहो. चोर बोळ्यो, जलुं, तमें कहो ठो, तो जोजन करीलुं, पढी परम विनयथी जोजन कहुं. व ली जिनरक्षित बोळ्या, ज्यांसूधी इहां रहो, त्यांसूधी जोजन महारे घेर करजो. हे महाजाग ! आ घर तमारुं ठे. अमेतो रखवाजा ठीयें. चोरें पण

તેનું વચન માન્યું. રાત પડી ત્યારે જિનરક્ષિત બોલ્યો, તમે આજ મહારે ઘેર સુઝ. એમ કહીને ઘરમાં ઢોલીયો દેખાડ્યો. અને કહ્યું કે, આજ રાત્રે ચોરની સ્વર કાઢાડવા સારું મહારે મંત્ર જાપ કરવો છે, જે માટે રાજા ની આજ્ઞા કેમ ઝાંઘાય ? ચોર બોલ્યો, તમારા મનોરથ સિદ્ધ થાઉં. પઠી જિનરક્ષિત જાપ કરવા બેઠો, સર્વ પરિજન સૂતા, અવસર પામીને કપટ શ્રાવક ઘરનું સાર મૂસીને નાઠો. વહાણું વાયું, ત્યારે જોયું તો ઘરનું સાર સર્વ લેઈ ગયો દીઠો. તે જિનરક્ષિતે રાજાને સંજલાવ્યું કે, કોઈ ધૂતારે મહારું ઘર સર્વ મૂસ્યું, તે સંબંધી સર્વ વૃત્તાંત કહ્યું. રાજાએ મંત્રીને કહ્યું કે, એને વિસર્જન કરો, એ દુઃસ્વીયાની કેવલીકાયેં સહ્યું. મંત્રિયેં તેને વિસર્જ્યો.

વલી મંત્રી બોલ્યો કે, હવે દિગંબરને બોલાવો, રાજાએ કહ્યું સુખેં બોલાવો. મંત્રિયેં પણ વિમલકીર્તિ નામેં દિગંબરને બોલાવ્યો. તે રાજા પાસે આવ્યો તે પણ પરમેશ્વરને નમસ્કાર કરીને બેઠો. રાજાએ તેને પ્રણામ કહ્યો. મંત્રિયેં કહ્યું, હે જગવન્ ! તમારી કેવલિકા જોડને રાજાને, ચોર પ્રકટ કરી આપો. તેણેં કહ્યું અમે રાત્રે નિરુપણ કરીને કહીશું. રાજાએ તેને સન્માન દેઈ વિસર્જન કહ્યો, તે પોતાને સ્થાનકે ગયો. ચોરેં પણ તે વાત જાણી, વિમલકીર્તિ પાસે જઈ વંદન કરીને “ધમ્મવુદ્ધિ હોઝ” એવું કહ્યું. તેને રૂપિયેં પૂઠ્યું. તમે ક્યાંથી આવ્યા ? તે બોલ્યો, હું શ્રીપુરપાટણથી આવ્યો હું, સંસારના જયથી ઝઢેગ પામ્યો હું, તમારી પાસે દીક્ષા લેવાનું મન છે. ત્યારેં રૂપિ બોલ્યા, તમે કેટલાએક દિવસ ઠાત્રપણેં રહો. તે વચન તેણેં અંગીકાર કહ્યું. રૂપિયેં પણ તેને કોઈ રાસલ નામેં પોતાના પૂર્વજા ઠાત્રને જલાવ્યો. અને કહ્યું કે, એ તમારો લઘુ જાઈ છે. એની સાથેં પ્રીતિથી વર્તજો. તે બોલ્યો, જે આપ આજ્ઞા કરો તે મહારે પ્રમાણ છે. પઠી રાત પડી. વિમલકીર્તિ એકાંતે કેવલિકા જોવા બેઠો, બેઠું ઠાત્ર મઠમાં સૂતા, પઠી મૂલ ઠાત્રને નિદ્રાધીન થયેલો જાણીને તે ચોર નાસી ગયો. પ્રજાતેં રાસલ ઠાત્ર ઝઢ્યો, ત્યારેં લઘુજાડને દીઠો નહી, તેણે રૂપિને જઈ કહ્યું કે, હે જગવન્ ! ઠાત્ર દેખાતો નથી, રૂપિપણ શંકા પામીને મઠમાં આવ્યો. રાસલને કહ્યું. તું આપણું મઠ રૂડીરીતેં જો, તે પણ મઠ જોડને બોલ્યો, હે જગવન્ ! ઔપધની વર્તિકા, જોગપટ્ટો, કેવલિકા અને પુસ્તક પ્રમુખ સર્વ દેખાતાં નથી. રૂપિ બોલ્યા, મૂશ્યા, જાઈ મૂશ્યા. હવે કમંદલ પીંઠી લાવો. તો કોટવા

जने संजलाबुं. ठात्र कमंमल पीठी जोइने आब्यो. अने कह्युं हे जगवन् ! कमंमल पण नथी. अने पींठी पण नथी. ऋषि बोल्या. एणें आपणने व गोव्या, जेमाटे आपणो लिंग पण ए मूर्ख लेइ गयो. ठात्र बोल्या, श्रीशांतिनाथ पूज्य तमने प्रसन्न थाउं, आपणें वली बीजुं उपकरण करी लेखुं. वली ते ऋषीश्वर, एकाग्र चित्त करीने ह्मणेंक पठी बोल्या. अहो हो कष्ट ! रे कष्ट ! एम कहेतां मूर्खा आवी गइ, पठी मौन रह्यो, त्यारें ठात्र विनय करी हाथ जोडीने पूठवा लाग्यो. हे जगवन् ! प्रसाद करीने कहो के, तमे आवडो खेद करो ठो तो वली बीजुं पण कांइ लेइ गयो ठे के खुं ? पठी जे वारें चेतना पाम्यो, तेवारें ऋषि बोल्या, रे रासल ! औषधने निमित्तें वीश सौनैया राख्या हता, ते पण जइ गयो, ए धन हरतां पापीयें अमारुं कांइ न मूक्युं. ते सांजलीने ठात्रें पण गुरुनो खेद उतारवा माटे परिग्रहनी गाथानो अर्थ पूठयो. ऋषि बोल्या, हे वत्स ! तें रूडो उपयोग दीधो के, जे थकी में विषाद मूक्यो, हवे राजद्वारे जउं बुं. त्यारें ठात्र बोल्या, राजाने पूजाना जाजन थाउं, जगवती चक्रेसरी तमारुं सांनिध्य करो. पठी दिगंबर राजा पासे गयो, राजायें वंदन सन्मान कह्युं, आसन आप्युं, त्यां वेठा. मंत्री बोल्या, हे जगवन् ! तमारी केवलिकानो ए कल्प ठे के, कमंमल अने पींठी विना पण राजद्वारे जवुं ? ऋषि बोल्या हे प्रधान, ए पापीनो ह्मण थाउं, मने पण ते पापीयें ठग्यो, कमंमल अने पींठी पण लेइ गयो, तेमज पोथीपांनां पण सर्व लेइ गयो. त्यारें मंत्री बोल्या, केवलिका तो अमने कहो. ते बोल्या, हे प्रधान ! अमारी केवलीकापण ते लेइ गयो. ते सांजली राजायें कह्युं हे प्रधान एमने वहेला विसर्जन करो, मंत्रियें पण तेमने विसर्जन कखा, ते पोताने ठेकाणें गया.

हवे चौद विद्यानो पारगामी नारायण नामें ब्राह्मण ठे तेने प्रधाने तेज्या, तेपण राजा पासे आब्यो ॥ यतः ॥ कमलासणो वेअमुहो, चउवयणो पउमगस समवन्नो ॥ सचराचरविस्सपिया, पयावइ जयई पयडो ॥ १ ॥ एम ब्राह्मणने नमस्कार करीने आसने बेठो. मंत्रियें कह्युं तमारी विद्यायें तस्करं खोजीने राजाने बतावो, ब्राह्मणें कह्युं, प्रातःकाले कहीश राजायें तेने सन्मान देइ विसर्ज्यो, ते पोताने ठेकाणे गयो. हवे मगताने मुखें व्यतिकर सांजलीने सहस्रमल्ल पण, बहुआनो वेष करीने नारायण जट्टने घेर आ

व्यो, नट्टने पगे लाग्यो. नारायणें पूढ्युं तुं क्यांथी आव्यो, ते बोव्यो हुं सावन्नीनगरीनो वासी खंदिला नामें विप्र बुं, ते तमारी पासे वेद जणवा आव्यो बुं. नारायण बोव्यो, मने त्यां कोइ उलखे ठे ? तस्कर बोव्यो तम ने त्यां घेर घेर सर्व कोइ उलखे ठे, तमारी प्रसिद्धता सांजलीने मने पण आववानुं मन थयुं, ते माटे आदर करीने आव्यो बुं. विप्र बोव्यो, तुं बीजे ठेकाणे जइश नही, हुं तुजने वेदनो पारगामी करीश. सहस्रमल्लें कहुं, हुं परमाणुसरखो बुं माटे मने पार उतारो. एम कही पगे लाग्यो, रात्र पडी त्यारें ब्राह्मणें कहुं तुं घरमां सुइ रहेजे, हुं तो प्रयोजन वशें बीजे ठेकाणे रहीश. पढी रात्रे बीजे पहोरे ज्यारें सर्व निशामां आव्या, त्यारें घरमांथी सार इव्य जेइने सहस्रमल्ल नाशी गयो. प्रातःकाल थयो त्यारें जूटाणा, जाइ जूटाणा ! एवो शब्द घरना माणसें कखो. ते पोकार सांजलीने ब्राह्मण पण त्यां आव्यो ते राजानी पासे जइने पोकार करी कहेवा लाग्यो, के हे महाराज ! महारुं घर धूतारो लूटी गयो. ते सांजली राजायें तेने विसर्जन कखो, ते पोताने ठेकाणे गयो.

तेवार पढी राजाये शिवधर्मी शिवधर्मना आचार्यने बोलाव्यो. ते राजानी सजामां आव्यो ॥ यतः ॥ केजासकयनिवासं, एगगवं चंदसे हरं सुदहं ॥ गंगागोरीसमागम, पमुदियमणसं सिवं नमिमो ॥ १ ॥ एरीतें महादेवने नमस्कार करीने बेठो. मंत्री बोव्यो, हे जगवन् ! अलङ्कारको चोर नगर मूसे ठे, तेने तमारी केवलिकायें प्रगट करो. शिवधर्मी बोव्यो, प्रजाते जाणीशुं. राजायें तेने सत्कार करी विसर्ज्यो, ते पोताने ठेकाणे गयो, ए वात जाणीने “ते सहस्रमल्ल पण शिवधर्मी पासे गयो. त्यां उं नमः शिवाय” एम कहीने बोव्यो, हे जगवन् ! हुं तमारा व्रतने योग्य बुं, तो कालविलंब न करो, मने दीक्षा द्यो. तेणें पण अघोरशिव प्रमुख चेलाने पूढ्युं. चेलायें कहुं, हे जगवन् ! एने शीघ्र दीक्षा द्यो. जेमाटे “धर्मस्य त्वरिता गतिरितिवचनात्” त्यारें तेणे ते चेलाने दीक्षा दीधी. रात्रिस मयें केवलिका जोवाने शिवधर्मी एकांते बेठो, ते चोर पण चेलानी साथें सूतो. रात्रें मठ मूशीने नाठो. प्रजाते जाण्युं त्यारें शिवधर्मी राजा पासे पोकार करवा गयो, हे राजन् ! केवलिका महारे माथे पडी, तेने मंत्रियें पूढ्युं, ते केम ? तेवारें ते बोव्यो, केवलिका माटे मठ मूकीने हुं एकांते जइ सूतो.

एवामां कोइक तस्कर धूतारो मठ मूशीने नाशी गयो, राजायें कहुं एने पण विसर्जन करो, प्रधानें तेने काढी मूक्यो. ते पोताने ठेकाणे गयो.

हवे बौद्धमतनो धणी मंजुसिरि नामें जिह्नुने बोलाव्यो, ते पण आव्यो. पोताना बुद्धदेवने नमस्कार करी बेठो. मंत्रियें कहुं तमारी केवलिका जोइने गूढ चोरने जाणीने राजाने कहो, ते बोळ्यो, प्रजाते निश्चय कहीशुं. राजायें सत्कार दीधो, ते पोताने ठेकाणे गयो. सहस्रमहें पण एव तांत जाणुं, त्यारें बौद्धना श्रावकनो वेष कस्यो. मंजुसिरिने विहारस्थाने जइ वंदना करी. मंजुसिरियें पूठ्युं, हे श्रावक ! तमे क्यांथी आव्या ? ते बोळ्यो, हुं दक्षिण पंथथी आव्यो हुं, हे जगवन् ! महारा उपर उपगार करो, जे माटे आज सर्व जिह्नुने जोजन महारे घेर आपवुं ठे. मंजुसिरी बोळ्यो, तमे परदेशी ठो, तमारा घर नथी, माटे केम करंशो ? ते बोळ्यो. इहांज रहीने करीश. ते वचन मंजुसिरियें कबूल कहुं. तेणें पण बजार मांथी मोदक मांढा प्रमुख लावीने यथाइहायें सर्वने जोजन कराव्युं. सहु ते श्रावक उपर प्रसन्न थया, विश्वास पाम्या, मंजुसिरितो एकांते केवलिका जोवा बेठो, बीजा जिह्नुयें ते श्रावकने पूठ्युं, तमे क्यां सइ रहे शो ? ते बोळ्यो, तमारां चरणकमले निडा लइश, जिह्नुयें कहुं, सुखें सइ रहो. पढी रात्रीने समयें ते तस्कर विहार मूशी नाशि गयो. विहार मूश्यो जाणीने जिह्नु सर्व खेद पाम्या, तेणें मंजुसिरीने कहुं, ते पण राजा पासे जइ खेदसहित बोलिवा लाग्यो, हे महाराज ! धूतारो विहार मूशी गयो. ए हाथ केम आवे ? राजा बोळ्या, एने पण विसर्जन करो, मंत्रियें तेने विसर्ज्यो.

हवे कपिलनो चक्रिंवंतो परमहंस नामा कापिलने बोलाव्यो, ते तत्काल राजा पासे आव्यो. मंत्रियें कहुं, तमे तमारी केवलिकायें चोरनी खबर राजाने बतावो. परमहंस बोळ्यो, प्रजाते कहीशुं. राजायें तेने आदर देइने विसर्ज्यो, ते वात चोरें सांजजी, चोर पण परम हंसनो सेवक थइ तेनी पासे गयो, तेने बे गदियाणा सुवर्णें पूज्यो, पगे पड्यो, गोष्ठी करवा मांढी, चोर बोळ्यो, हे जगवन् ! मुऊने ध्याननुं स्वरूप कहो, ते बोळ्यो, तमे प्रथम अन्यासी ठो, माटे महारो हंसनामा शिष्य ठे तेनी पासे अन्यास करो, चोर तेनी पासे गयो. तेने हंसें कहुं, रात्रे ध्यानमां निपुण थइयें. चोर बोळ्यो, जो एम ठे तो, हुं रात्रे इहांज रहीश. हंस बोळ्यो रूडुं. पढी ज्या

रें रात पडी त्यारें परमहंसतो एकांते केवलिका जोवा बेठो. चोर पण हंस पासे ध्याननो लेश मात्र शीखीने सूइ गयो. पठी सहु कोइ सूइ रह्या एटले आश्रम मूशीने चोर जतो रह्यो. सूर्य उग्यो एटले हंसें आश्रममां कांइ दीतुं नही. त्यारें परमहंसने जइ सजलाव्युं. तेणें पण राजाने कछुं, हे रा जन् ! महारा आश्रमने गूढ चरित्रनो धणी चोर लूटी गयो, माटे अमारी सार संजाल करो. मंत्रि बोव्यो, तमे जइने पोतानुं स्थानक शोचावो, जा फुं बोलशो नही. एम सांजली ते पण पोताने ठेकाणे गयो.

हवे सुरप्रिय नामे नास्तिकवादी पाखंमीने बोलाव्यो. ते राजा पासे आव्यो. ते बृहस्पति नामे पोताना देवने नमीने बेठो. मंत्रि बोव्यो, त मे तमारा ज्ञानें करी गूढ चरित्रवंत चोरने शोधीने कहो. ते बोव्यो, प्रजा ते एनो निश्चय करीश. तेने प्रधानें विसज्यो अको पोताने ठेकाणे गयो. ए व्यतिकर सहस्रमद्धें जाण्यो त्यारें ते गणिकावाडे गयो. त्यां प्रथम यौवन वयमां वर्तती, परम रूपवंती, अद्भुत वेषनी धरनारी, जाणे कंदर्प नी राजधानीज होय नहि !!! एवी अनंगसुंदरी नामें एक गणिका पासें जइ कर्पूरसहित तंबोल आप्युं. वेश्याने कछुं, जो महारुं कार्य साधे तो हुं तुज्जने दश दीनार अने अवल प्रधान वस्त्र आपुं. ते वात सांजली वेश्यायें कछुं सारुं, त्यारें चोर बोव्यो, आज तुं कांइ बोलीश नही, जे हुं कहुं ते मोनपणें करजे. ते वेश्यायें अंगीकार कछुं, तेवारें वेश्याने लेइने सुरप्रिय पासे गयो. तेने नमस्कार करीने कहेतो हवो के, हे जगवन् ! ए महारी जगि नीठे. ते नास्तिक मतमां वासित ठे, माटे तमारे हाथें दीक्षा लेवा इहे ठे. सुरप्रिय बोव्यो, बहु सारी वात, पण अमारी दीक्षानो ए आचार ठे के, प्रथम दीक्षां लीधी एटले पोताने हाथें एक पशु मारवो, मदिरा पीवी, महारा साथें एक जाजनमां वेसी नोजन करवुं, जाइने पण धणीनी न जरें जोवो, चोर बोव्यो, ए सर्व करजे, वेश्यायें पण तेमज कछुं. रात्री पडी त्यारें सुरप्रियें धूर्तने कछुं. महारे तो कोइ प्रयोजन वशें एकांते सू वुं ठे. माटे ए तहारी जगिनीने जइ तमे सहु महारा शिष्य साथें मदिरा पान करो. धूर्त बोव्यो, हे गुरु ! जे आप आज्ञा करो ते प्रमाण. सुरप्रिय एकांते बेठो, तेणें पण मदिरापान प्रकट कछुं, अनंगसुंदरीने वचमां बेसा डी ते पण घणा विकार प्रकट करती मदिरापान करती हवी, एम सहुयें

मदिरा पीधी, तेनी चेतना नाठी, विसंस्थल केश थया, सहु धरतीये पड्या, चोरें अवसर जाणीने सर्व सार लीधुं, सर्वनां वस्त्र पण लीधां, सर्वने यथाजात एटले जेवा माताना उदरथी जन्म्या तेवा करीने नाठो, पोताने घेर गयो. प्रजात थयो एटले सर्वनो मद उतखो, सहुये उठ्या. ते मांहो मांहे लाज पामता मठमां पेठा. सहुयें वेश्याने पूठ्युं, ए तहारो जाइ ह तो के ? वेश्या बोली ए महारो जाइ न हंतो, सहुयें सुरप्रियने वात कही, सुरप्रियें राजा पासे जइ पोकार कखो के, हे राजन् ! चोरें महारो मठतो लूंढ्योज, पण महारो सर्व परिवार नग्न करीने गयो. माटे ए कोइ क महा धूतारो तस्कर ठे. राजा लगारेक हसीने बोल्या, रे मंत्री ! ए चोर धूतारें अमने एटलो तो गुण कखो के, अमारा वस्त्र जेइ गयो नही!!! ए नास्तिकाचार्य पण करुणा उपजे एवो विलाप करे ठे, माटे एने काढी मूको, ए दुःखीनां वचन सांजलवें सखुं, प्रधानें पण सुरप्रियने विसर्ज्यो, ते पोताने ठेकाणे गयो. ए रीतें ठे दरीनना ज्ञाननो अहंकार मदीं नांख्यो. एवुं घर नथी, अथवा एवुं राजकुल नथी, अथवा एवुं देवकुल नथी के, जेने ए धूर्तें कपटक्रिया करीने नथी लूट्युं ! हवे राजा महा राज विषादवंत थयो, मंत्रीनी बुद्धि पण एमां न चाली, पांखंमी सर्वने ते धूर्तें विलखा कख्या, तेमज घणा जीवोनो संहार पण करे, यथा इहा यें परस्त्रीयो पण जोगवे, ते निर्दय पापीनी जूठाइनो तो पारज नही. ए रीतें तेनो काल जाय ठे. पण ते मायावी मूढ चरित्रवंत राजा प्रमुख कोइना हाथमां न आवे. नरक प्रायोग्य तीव्र कर्मनां आचरण करतो कर्म बांधे.

एवा अवसरनें विषे ग्रामानुग्रामे विहार करतां सुविशुद्ध नामें केवली जगवान त्यां पथाख्या. राजा वंदना करवा गयो, नगरना लोक पण वंदना करवा गया, ते चोर पण घणा लोक जेगा मळ्या जाणीने चोरी करवाने परिणामें गुटिका प्रयोगें वेष फेरवीने त्यां आव्यो. केवली जगवानें पण धर्मदेशना दीधी. ते आवी रीतें के:-प्राणीनी हिंसाथी, पारकी चोरी करवाथी, महा कडुआ विपाक आवे. इत्यादिक धर्मदेशना दीधी. ते सांजलीने कोइ समकित, कोइ देशविरति, कोइक जइकजावी इत्यादिक अंगीकार करीने सर्व पर्षदा पोताने ठेकाणे गइ. सहस्रमह्न त्यां रह्यो, केवलीने वंदना करीने कहेवा लाग्यो के, हे जगवन् ! एवुं कोइ कुकर्म नथी के,

જે મેં નથી કહ્યું ! મેં અઘોર પાપ કહ્યાં છે. હવે તમારાં વચન સાંજલીને સંસારવાસ થકી મહારું મન વિરમ્યું છે. મહારામાં યોગ્યતા હોય તો મુજ ને જૈનદીક્ષા દેશને અનુગ્રહ કરો. કેવલી બોલ્યા, હે દેવાણુપ્પિય ! નિર્વિઘ્ન થાઉં, પ્રતિબંધ ન કરો, પણ આગલથી મન વચન કાયાના યોગની શુદ્ધિ કરો, આત્મા નિર્મલ કરો, પઠી નિઃશલ્ય થઈને દીક્ષા લ્યો. સહસ્રમલ્લ બોલ્યો, હે જગવન્ ! મહા હુષ્ટકર્મનો કર્તા હું તું, હાંનો રાજા મહારી ઉપર ઘણો દ્રેષી છે, તે માટે બીજે ઠામે જઈને દીક્ષા લેવું. કેવલી બોલ્યા, રે જ ૬ ! તું બીહીક ન કરીશ, પ્રજાતે રાજા વંદના કરવા આવે, ત્યારે તું હાં આવજે, સર્વ રૂઢું થશે, એમ સાંજલી પ્રમાણ કરી તે ચોર પોતાને ઘેર ગયો.

પ્રજાતે રાજા કેવલીને વંદના કરવા આવ્યા, નગરના લોક પણ વંદના કરવા આવ્યા, સહસ્રમલ્લ પણ આવીને કેવલી પાસે બેઠો, ધર્મદેશના પ્રારંભી, અનેક જીવોના અતીત અનાગત વર્તમાન કાલના સંદેહ ઠેકા. રાજાયે કેવલી જગવાનને પૂછ્યું, હે જગવન્ ! તે ચોર કોણ હતો ? અને હમણાં તે ક્યાં છે ? કેવલી બોલ્યા, હે રાજન્ ! તે મહારી પાસે બેઠો છે. પણ તે ઉપર દ્રેષ કરવો નહીં. જે કારણ માટે એનું મન હવે કુકર્મ થકી નિવર્ત્યું છે; કર્મરૂપ પર્વતનું ઉન્મૂલન કરવાને વજ્રાગ્નિ સરણું એવું જે ચારિત્ર તે લેવાના એના પરિણામ થયા છે, તે માટે હે મહારાજ ! એ મોહનું અંગ પામ્યો, તેને સાહાય્ય કરવું ઘટે છે. રાજા બોલ્યો, આપેં જે આજ્ઞા કરી તે પ્રમાણ. પઠી રાજાને તેડીને સહસ્રમલ્લ પોતાને ઘેર આવ્યો. જે ધન ચોર્યું હતું તે સર્વ ઝલ્લાવીને ધણી ધણીને આપ્યું, રાજાયે દીક્ષાનો મહોત્સવ કહ્યો, સહસ્રમલ્લે કેવલી પાસે ચારિત્ર લીધું, સહસ્રમલ્લની માતાયે પણ ચારિત્ર લીધું, પ્રથમ દિવસેજ કેવલી પાસે અનિગ્રહ કહ્યો કે, મહારે જાવઝીવ સૂધી માસ માસસ્વમણે પારણું કરવું. ગુરુયે તેની ધણી પ્રશંસા કરી. સહસ્રમલ્લે પણ ગ્રહણ તથા આસેવન શિક્ષા ગ્રહણ કરીને પાંચ સમિતેં સમિતા ત્રણ ગુપ્તિયેં ગુપ્તા, મુનિરાજ થયા. કોઈ કાલે એક માસ, કોઈ કાલે બે માસ, કોઈ અવસરે ત્રણ માસ, કોઈ સમયે ચાર માસ, કોઈ વેલા પાંચ માસ અને કોઈ વેલા ૪ માસ, એમ ડક્કર તપસ્યા કરતાં અનેક વર્ષ વહી ગયાં, ડુર્ગતિ નિવંધનકર્મ ક્ષપિતપ્રાયેં થયું, કોઈક વેલા શુન અથ્યવસા ય ઝલસ્યાં, તેથી ક્ષપકશ્રેણી માંમી, અપૂર્વકરણ કહ્યું. અનુક્રમેં અવેદી

થયા. પઠી મોહક્ય થયો, એટલે ક્ષીણમોહી થયા. ત્યાં જ્ઞાનાવરણાયા દિક કર્મ ક્ય કરીને કેવલજ્ઞાન પામ્યા. કેટલો એક કાલ કેવલ પર્યાયે વિચરીને યોગ નિરોધ કરી, શૈલેશીકરણે સકલકર્મ ક્ય કરીને મોક્ષે ગયા. ઇતિ સહસ્રમલ્લ કથા. જે માટે એમાં બીજી ઘણીયે કલા હતી, તથાપિ જો ધર્મની કલા ન આવી હોત, તો ડુર્ગતિયેં જાત. અને જો ધર્મકલા આવી, તો સિદ્ધિ વચ્ચા. માટે ધર્મની કલા તે સર્વકંજાને જીતનારી છે ॥

હવે બીજા પદનો અર્થ કહે છે. “ સદ્વા કહા ધમ્મકહા જિણાં (સદ્વા કહા કેળ) સર્વ કથામાં (ધમ્મકહા કેળ) ધર્મની કથા (જિણાં કેળ) જિતનારી છે. એટલે એ અર્થ કે, સ્ત્રીકથા, નક્કકથા, રાજકથા અને દેશકથા પ્રમુખ અનેક જાતની કથાઓ છે, પણ તે સર્વ કથાઓને ધર્મકથા તે ચીતારાની પુત્રીની પેઠેં જિતનારી જાણવી. તે કથા કહે છે.

જંબુદ્વીપના નરત ક્ષેત્રને વિષે વસંતપુર નગરમાં શત્રુમર્દન નામેં રાજા રાજ્ય કરે છે. એકદા રાજસનાયેં વેળાં એક બટુક આવ્યો. રાજાયેં તેને આસન આપ્યું. તે ઉપર વેળો દેશ દેશનો ફરનાર જાણીને રાજાયેં પૂછ્યું, રે વિપ્ર ! બીજા રાજાની પાસે વસ્તુ હોય તેથી મહારી પાસેં જે વસ્તુ ઓઠી હોય તે કહો. તે સાંજલીને તેણેં પણ ઘણા મહાપણેં ઉત્તર વાલ્યો કે, હે રાજન્ ! બીજા રાજાની વાતતો વેગલી રહો, પણ ઇંડને એક ઝઘેઃશ્રવા અશ્વ છે. તથા એક એરાવણ હાથી છે. અને તહારે તો અનેક હાથી ઘોડા છે. મહાદેવને એક વૃષ્ણ છે અને તહારે તો લાખો ગમે વૃષ્ણ છે. કૃષ્ણને પણ એકજ લક્ષ્મી છે. અને તહારે તો અનેક લક્ષ્મી છે. કંદર્પને રતિ અને પ્રીતિ એ બેં સ્ત્રીયો છે, અને તહારે તો અનેક સ્ત્રીયો છે. સ્વર્ગમાં એકજ કામધેનુ છે, અને તહારે તો ક્રોડોગમે છે. રાજા બોલ્યો, રે બટુક ! તને મહારી પ્રશંસા કરવા બોલાવ્યો નથી. માટે જે પૂછું તે કહે. ત્યારે બટુક બોલ્યો, હે રાજન્ ! તમારે સર્વ છે પણ એક ચિત્રસના નથી કે, જે દેખી સ જાલોકનાં ચિત્ત રીજે. તે સાંજલીને બટુકને વિસર્જન કરી, ચિત્રકારને બોલાવી, સદુને ચિત્ર કરવાને જીતના જાગ કરી વહેલી આપ્યા.

• એવામાં એક ચિત્રાંગદ નામેં ચિતારો ઇચ્છરહિત અને વયેં ઘરડો એક જો છે તેને એક અનંગસુંદરી નામેં મહારૂપવંતી પુત્રી છે. તે નિરંતર પિતાને કાજે જમવાસારુ જાતું લેઈ આવે. એક દિવસ રાજપંથમાં જાતું લેઈને આ

वे ठे, एवामां राजा पण घोडो दोडावतो सामो आवे ठे. त्यारें रखे मने घोडो मारे ! एम विचारी घणो यत्न करीने ते पुत्रीपण चित्रसजाये आवी. जातुं मूकीने एकांते रही. एटले तेनो बाप कार्यचिंताने अर्थे बहार गयो. ते कन्याने पण बीजुं काम नथी, तेथी जीतने विषे एक मोरनुं पींढुं चितखुं.

एवा अवसरने विषे राजा चित्रसजा जोवा आव्यो. चितारानां चित्र जोतां चितारानी कुमरीयें चितरेलुं मोरनुं पींढुं देखीने विचारवा लाग्यो: अहो ! ए केवुं मनोहर ठे ? एम विचारीने हाथें लेवा गयो. राजा नखें डु खायो, एटले चितारी ताली कूटी हसीने कहेवा लागी. हे राजन ! मूर्ख ना त्रण पाश्यानो मांचो हतो, तेमां चोथो पाश्या तमे थया. राजा बो ल्यो, रे स्त्री ! त्रण पाश्या तें कया कळप्या ठे ? के, जेनीसाथें हुं चोथो थयो !! ते बोली. एकतो ते मूर्खनो शिरोमणी, के लोकें संकीर्ण राजमार्गे घोडो दो डावतो आवतो हतो. बीजो मूर्ख महारो बाप ठे. जे निरंतर नोजन आवे ते वेलायें निहारने अर्थें जाय. त्रीजो ते मूर्ख के, जेने घणा दीकरा हता तेने अने महारा बापने बराबर जग्या चितरवाने वहेंची आपी. अने चोथा तमने जाण्या के, जे इहां पींढु सत्य के, असत्य समज्या विना ते लेवा गया. राजा पण विस्मय पामी विचारवा लाग्यो. अहो ! चितारानी दी करीयें त्रण मूर्खना जेवो चोथो मनेज गण्यो ? अहो ! एनी मतिनो घणो विलास ! अहो ! वचन विलास ! अहो ! रूपनी अद्भूतता ! माटे महारे एने परणवी ॥ यतः ॥ बालादपि हितं ग्राह्य, ममेध्यादपि कांचनम् ॥. नीचाद प्युत्तमां विद्यां, स्त्रीरत्नं दुष्कुलादपि ॥१॥ पढी ते चिताराने प्रार्थना करीने राजा परणतो हवो. ते स्त्रीने जुदो आवास आप्यो. त्यां सुखें वसे ठे.

एकदा चितारीने घेर वारो आव्याथी संध्याकर्म करी तेने घेर गयो. ढोलीयें वेठो. एवामां चितारीयें दासीसाथें संकेत कखो ठे, ते दासीयें चितारीने पूठ्युं, हे स्वामिनि ! रात्री महोटी ठे. राजा जागे ठे. ते माटे मन विनोदने माटे कोशक कथा कहो. राणी बोली, राजाने निझानो जंग थाय, माटे कथा कहेवी युक्त नथी. राजा उंध्या पढी कहीछुं. राजायें विचाखुं के, महारी लाजे ए नहि बोले. माटे कपटनिझ करुं. एम विचारीने कपटनिझ करवा लाग्यो. त्यार पढी राणी बोली.

कोशक गामने विषे उत्तम गुणवंत शेर वसे ठे. तेने यौवनवंती एक क

न्या ठे. तेनो बाप, तथा जाइ तथा माता ए त्रण जणें अणजाणते जूदे जूदे ठेकाणे विवाह कखो. लग्न माटे जे दिवस ठराव्यो हतो, ते दिवसे त्रणे परणवा आब्या. माता पिता सहु चिंतातुर थया के, कन्या एक ने वर त्रण माटे हवे केम करी शुं? एवा अवसरमां कन्याने साप करज्यो, तेथी मरण पामी. तेवात त्रणे वरें जाणी, त्यां आब्या. तेमां एकतो कहेवा लाग्यो के कारिमो प्रेम शा कामनो? जे साथे प्रेम होय, तेनो वियोग केम खमाय? ते माटे एनी साथें हुं बली मरीश. बीजो अन्नत्यागी अनशन लइ बेठो. त्रीजो बुद्धिवंत हतो तेणें विचाशुं के, कायर थवुं नही, उद्यम करीयें तो सर्व सीजे. एम चिंतवी, देवता आराधवा बेठो तेणें तुष्टमान अशने संजी वन मंत्र आप्यो, ते मंत्रनी अचिंत्य शक्तिकी कन्याने जीवती करी.

हवे परणवा माटे पहेलो बोव्यो में डुकर करणी करी ठे. जेमाटे हुं ए साथें अग्निमां पेसतो हतो. बीजो बोव्यो, तें शुं डुकर कखुं? में तो एनी पठवाडे आहार त्याग कखो. त्रीजो बोव्यो, तमारी सर्व महेनत फोगट ठे, तमने तथा ए स्त्रीने में जीवता राख्या ठे. एटली वात कहीने राणी बोली, हे दासी! कन्या एक अने वर त्रणे कन्या परणवाना अर्थी ठे ते माटे ए कन्या कोने आपीयें? ते तुं कहे. दासी बोली, हे स्वामिनि! मने खबर नथी पडती, माटे तमे कहो के, ए कन्या कोने आपवी? चितारी राणी बोली, रे सखी! निझामां महारी आंखो धूमाय ठे, माटे हमणातो उंघी शुं: काल ए वात कहीशुं. राजाने विस्मय उपन्यो, परमार्थ न जज्यो, ते माटे बीजे दिवसे पण राजायें एने वारो आप्यो, वली बीजे दिवसें राजा आब्यो त्यारें दासी बोली, स्वामिनि! कालनी कथा अधुरी ठे ते कहो, ते तुं मने घणुं कौतुक ठे, अनंगसुंदरी बोली, तेनों आगल राजा अने प्रधानें मलीने विचार कखो के, जेणें जीवाडी ठे तेतो कन्यानो बाप उखो, अने जे कन्यानी साथें बलवा तयार थयो हतो ते एनो जाइ उखो, माटे जे अनशन करीने बेठो हतो तेने कन्या आपवी.

ते सांजलीने वली दासी बोली, बीजुं पण कोइक सुंदर दृष्टांत कहो, त्यारें चितारी कहेवा लागी. कोइक नगरमां राजानी आझायें अंतेउरने माटे आनूषण घडाववासारु बे सुवर्णकारने नूंशरामां राख्या. ते मणिरत्न ना अजुआलें काम करे. बहार निकलेज नही. ते बेहुमां एक बोव्यो, हे

जइ ! हमणां रात्री ठे के दिवस ठे ? बीजो बोव्यो, रात्री ठे. एटली वात सांजलीने दासी पूठवा लागी के, हे स्वामिनी ! सदा उद्योतमय स्थानके रहेतां तेणें रात्री केम जाणी ? केमके त्यां चंड सूर्यनीतो खबर पडती न थी ? राणी बोली, हे सखी ! में आज दहिं घणु स्वादवंत हतुं ते अधिकुं पीधुं ठे. माटे मने उंध घणी आवे ठे. तेने लीधे शेष कथा काले कहीश, एम कहीने सूइ गइ. राजायें विचाखुं के, ए आगल छुं कहेरो ? ते सांज लवा माटे त्रीजे दिवसे पण एने वारो आप्यो. त्रीजे दिवसें दासी बोली, हे स्वामिनी ! तमे कहोके तेणें रात्री केम जाणी ? तयारें अनंगसुंदरी बोली, ते सोनी पोतें रात्यंधो हतो माटे तेणें रात्री जाणी ॥ १ ॥

वली दासी बोली, कांइक सरस कथा कहो. तमने हाथ जोडीने कहुं बुं. राणी कहेवा लागी कोइक राजाना नगरमां बे चोर रहे ठे. तेणे एक दिवस विचाखुं के, कोइक धनवंतनुं घर फाडी धन लेइयें. एम चिंतवीने कोइक धनवंतना घरमां पेठा, त्यां बाप दीकरो व्यापारनुं लेखुं करे ठे, तेमां एक कोडीनो मेल मलतो नथी, ते माटे बापें बेटाना मुख उपर खासडुं माखुं, ते देखी चोरें निर्वेद पामीने विचाखुं ॥ यतः ॥ आजानुलंबितमली मसशाटकानां, मित्रादपि प्रथमयाचितनाटकानाम् ॥ पुत्रादपि प्रियतमै कवराटकानां, वज्रं दिवः पततु मूर्ध्नि वराटकानाम् ॥ १ ॥ ते माटे वाणी याने इव्य घणुं वहालुं होय, तेथी एना घरे चोरी करीखुं तो हृदयस्फोट थजो. ते माटे बीजे ठामे ज्यां घणुं धन होय, त्यां जइयें. एम चिंतवी बे श्याने घेर गयो. त्यां वेश्या एक कोढी पुरुषने कहे ठे. तुं महारो स्वामी परमदेव बरोबर ठे, आ प्राणपण तमारा ठे, एम सांजली चोरोयें विचाखुं. के, ए पण महाकष्टें इव्य जेगुं करे ठे, माटे एनुं इव्य लेवुं तेपण युक्त नथी, ते माटे कोइ राजानुं घर फाडीयें. एम चिंती राजानुं घर फाडीने तेमांथी इव्य लेइने निकलतां तस्कर जाणीने चोकीयातें पकड्या, राजा पासे लाव्या, राजायें पण धन लेइने चोरोने पेटीमां घाली ते पेटीने नदीमां तणाती मूकी दीधी, ते वहेती थकी केटलेक दिवसें कांठे आवी, ते पेटीने कोइकें दीठी, धननी आशायें कहाडीने उघाडी, तयारें बे मनुष्य दीठा, तेने लोकें पूठयुं, तमने पेटीमां केटला दिवस थया ? तयारें तेमांथी एक बोव्यो, आज चोथो दिवस ठे. एटली वात कहीने राणी बोली हे सखी ! तुं कहे

के, पेटीमां रह्या थकां सूर्य चंडतो देखातो नहीं त्यारें चोरें केम जाण्युं के, आज चोथो दिवस ठे ? दासी बोली हे स्वामिनी ! ए वातमां अमे मूर्ख माणस गुं समजीये ? एतो तमेज कहो, त्यारें राणी बोली, हे सखी ! आजे मध्यान्ह समये हुं सूती न हती माटे उंघ आवे ठे, तेथी काले क हीगुं, एम कहीने सूती. राजायें विचाखुं एनो उत्तर शो हरो ? ते लाज थी पूठी पण न शक्यो, त्यारें वली चोथे दिवसे उत्तरं सांजलवाना कौतु कें वारो आप्यो. चोथे दिवसें दासी बोली, हे स्वामिनी ! कृपा करीने क हो के, ते चोरें चोथो दिवस केम जाण्यो ? राणी बोली एने चोथीयो ता व आवतो हतो तेना अनुमानथी जाण्युं ? ॥ ३ ॥

दासी बोली. वली बीजी कोइ चमत्कार उपजावे एवी कथा कहो के, जेथी चतुर लोकने जणतां सांजलतां दिवस जांय ॥ यतः ॥ गीतशास्त्रवि नोदेन, कालो गह्वति धीमताम् ॥ व्यसनेन हि मूर्खाणां, निद्रया कलहेन च ॥

राणी बोली, एक गाममां बे शोक्यो हती, तेमां एकनी पासे रत्न ह तां, ते बीजी शोक्योनो विश्वास न करे. त्यारें तेणें विचाखुं. जे ए रत्न पे सतां निकलतां महारी नजरें आवे एवुं करुं. पठी ते रत्न तेणें एक घडामां घाली ते घडानुं मोहोहुं लीपी मूक्युं. त्यारें बीजी शोक्यें अवसर पामी ते रत्न काढी लीधां. पाठो घडो तेमज लीपीने मूक्यो. पहेलीयें जतां आव तां रत्न न दीठां त्यारें जाण्युं के, कोइयें काढी लीधां. एटली वात कहीने राणी, दासीने कहेवा लागी के, हे दासी ! तमे कहो के, घडो लीप्यो हतो तोपण रत्न गयां एवुं केम जाण्युं ? दासी बोली, ए तमेज कहो. राणी बो ली, आजे उंघ आवे ठे माटे काले कहीगुं. वली राजायें बीजे दिवसे वा रो आप्यो. बीजे दिवसें दासीयें पूठ्युं, शोक्यें रत्न काढी लीधा एवुं तेणे के म जाण्युं ? राणी बोली ते घडो काचनो हतो तेनी आजायें जाण्युं ॥ ४ ॥

दासी बोली, वली पण बीजी कथा कहो. राणी बोली:—एक नगरने विषे एक राजा तेने एक दीकरी तेनी मातायें एक दिवस तेने स्फार गुंगार पहेरावीने राजसजामां मोकली. राजायें खोलामां बेसाडी. एवामां आका शथी कोइ विद्याधर ते कन्याने अपहरी गयो. हवे राजाने चार पुरुष रत्न ठे, तेमां एक निमित्तियो, बीजो रथकार, त्रीजो सहस्रयोद्धो अने चोथो वैद्य. ए चारेने राजायें कहुं. जे महारी पुत्री लावे तेने अर्ध राज्य अने

पुत्री आपुं. एम सांजलीने निमित्तियो बोळ्यो, कुमरीने विद्याधर पूर्व दि शायें लेइ गयो ठे. ए हुं निमित्तने बलें कहुं बुं. त्यारें रथकारें आकाशगा मी रथ बनाव्यो. तेमां चारे जण बेसीने विद्याधरनी पठवाडे चाल्या. अ नुक्रमें संग्राम थयो त्यां सहस्रयोधीयें विद्याधरने प्रहार दीधो. विद्याधरें जाण्युं, ए स्त्री महारे जोग्य न आवी. ते माटे एने हाथें केम जवा देइ ये ? एम विचारी तेंणे कन्यानुं मस्तक ठेद्युं. ते मूइ देखीने सहुये खेद पा म्या. एटले वैद्यें संजीवनी औषधीयें तेने जीवाडी.

हवे ते परणवाने माटे परस्परें क्लेश करता राजा पासे आव्या. त्यारें राजकुमरी बोली, सहुये विवादक्लेश केम करो ठो ? हुं अग्निमां पेसुं बुं, मा टे महारी साथें जे अग्निमां पेसे ते महारो जर्तार. एटली वात कहीने रा णी बोली, हे दासी ! तुं कहे के, कोण अग्निमां पेसे ? दासी बोली, तमे कहो ? राणी बोली आजे निडा आवे ठे माटे काल कहीशुं. राजायें व ली वारो आप्यो. वली ते दिवसें दासीयें पूठ्युं. कोण अग्निमां पेठो ? म ने विचार करतां रात गइ पण खबर न पडी. राणी बोली, रे दासी ! नि मित्तियो टालीने त्रणे जणें विचाशुं के, ए अग्निमां पेसेतो सुखें पेसे पण आपणें तो नही पेसीयें. सोनानी ठरी होय, तो पण पेटे मराय नही. जो जीवता रहीशुं तो घणीये कन्याउं मलशे. एम चिंतवी बेठा. अने नि मित्तियें निमित्तमां कुशल दीतुं. त्यारें ते बोळ्यो, हुं राजकन्यानी साथें अ ग्निमां प्रवेश करीश. राजकुमरीयें पण विश्वासी लोकना हाथें चयथी सुरं ग खोदावी राखी ठे, पठी सहु लोक देखतां इष्ट स्मरण करीने बेहु जण अग्निमां पेठां, काष्ठ जखा, चय लगाडी, ते बेहु जण सुरंग मारगें नीकलीने पा ठां त्यां आव्यां, लोक चमत्कार पास्यां, राजायें निमित्तियाने कन्या परणावी.

वली दासी बोली, बीजी कथा कहो. राणी बोली, एक स्त्रीने विवाह प्रमुख कारण हतुं माटे बीजी कोइ स्त्री पासे कडां माग्यां, तेणीयें पण रूपैया ठरावीने आप्यां, तेमां रूपैया पण थोडा घणा आप्या, एम करतां अनुक्रमें विवाहादिक कारण तो थइ रहुं, त्यारें कडां आपनारीयें कडां मा ग्यां, पण ते पाठां आपे नही. एम करतां घणां वर्ष गयां. एक दिवस व ली कडां माग्यां. त्यारें ते कहेवा लागी के, आपुं बुं. एम कहीने कडां का ढवा मांढ्यां पण शरीर स्थूल थइ गयुं तेथी हाथमांथी नीकल्यां नही.

त्यारें तेणीयें कहुं, जे रूपैया ठेराव्या ठे तेमां जे अधुरा होय ते व्यो. प
हेलीयें कहुं. हुंतो कडां लेइश. ते बोली, हाथतो कपाय नही. ते माटे त
मने एवांज बीजां कडां करावी आपुं. तो पण तेणीयें न मान्युं. अने एम
कहुं के, महारां एज कडां आपो. एटली कथा कहीने-राणी कहेवा लागी,
हे दासी ! तुं कहे एनुं केम थाय ? दासी बोली तमे कहो. राणीयें कहुं
आज तो उंघ आवे ठे. फरी बीजे दिवसे दासीयें पूठवाथी. राणी बोली
ते कडां मागीलावनारीयें कहुं के, जे रूपैया में तमने आप्या हता तेज
रूपैया तमे मने पाठा आपो. तो कडां पण तेज पाठां आपुं ! ए रीतें
अनेक कथाउं कहेतां, राजा साथें जोग जोगवतां ठ महिना वही गया.
त्यारें बीजी राणीयो शाकिनीनी पेटें द्वेष करती ठिइ जोवा लागी. एक
दिवस चित्रकारपुत्री मध्यान्ह समये पोताना महोलनां कमाड देइने पू
र्वलो वेप पहेरीने एम चिंतन करे ठे के, हे आत्मा ! तुं विवेक धर, तहारी
चित्रकारनी जाति ठे, तहारा बापें तो आ स्थूलशाडी प्रमुख आपी ठे.
आ पट्टकुलादिक वस्त्र प्रमुखतो सर्व राजानां आपेलां ठे, आ आनूषण
पण राजानां ठे, वली उग्रकुलनी उपनी एवी घणी राणीयो ए राजाने
ठे, अने तेने मूकीने तुऊने राजा आदर दे ठे तो तेनुं रखेने तुं अहंकार
करती होय ? एम निरंतर कमाड देइने ते चित्रकार पुत्री आत्मनिंदा करे.
शोक्यो पण ते ठिइ पामी राजाने कहे के, हे राजन् ! पोताना आत्माने
रूडी-रीतें जीलव जो, स्त्रीयोमां कपट घणुं होय, तेमां पण नीच जाति
नी स्त्रीनुं तो शुं पूठवुं ! ते माटे चितारीनो विश्वास करशो नही. ए नि
रंतर एकांते कांइक कामण करे ठे. ते सांजली राजा पण चिंतववा ला
ग्यो के, ए स्त्रीयोने शोक्य उपर द्वेष ठे. ते माटे बुद्धिवंतें काने सांजल्या
मात्र करवुं नही ॥ यतः ॥ माहोदसूयअगाही, मपत्तियं जं न दिष्टि प
ञ्चस्कं ॥ पञ्चस्कंमि य दिष्टे, जुत्ताजुत्तं वियारिज्जा ॥ १ ॥ ते माटे हुं, ठा
नो रहीने ए चितारीनुं स्वरूप जोउं, अने सांजलुं. एम विचारीने ठानो
कोइ न जाणे तेम जोयुं. चितारीनां आत्मनिंदानां वचन सांजलीने, रा
जा चमत्कार पाय्यो, तेने सर्व राणीयोमां पट्टराणी करी ॥ इति आवश्य
क निर्युक्तौ ॥ ते माटे चितारीने कथा तो घणीये कहेतां आवडती हती,
पण आत्मनिंदा ए धर्मकथानो अंश हतो तेथी राजाने रीऊ थइ. ते न

હોત તો કાંઈક અનર્થ થાત. તે કારણ માટે સર્વ કથામાં ધર્મકથા તે જીતનારી છે. ઇતિ ચિત્રકારની દીકરીની કથા.

હવે ત્રીજા પદનો અર્થ કહે છે. સર્વં બલં ધમ્મબલં જિણાં. (સર્વં બલં કે ૦) સર્વ બલને (ધમ્મબલં કે ૦) ધર્મબલ, તે (જિણાં કે ૦) જિંતનાર છે. એટલે હાથી, ઘોડા, રથ, પાયક, સ્વજન, કુટુંબપરિવાર ઇત્યાદિક સર્વ બલને એક ધર્મબલ જિંતનાર છે. તે ઉપર કોકાશનું ઉદાહરણ કહે છે.

નરતદ્દેત્રને વિષે કુંકણ દેશમાં સોપારક નામા નગર છે. જ્યાં જીવિત સ્વામી છે, ત્યાં વિક્રમધરં નામેં રાજા રાજ્ય કરે છે. તે નગરને વિષે સોમીલ નામેં રથકાર વસે છે. તે રાજાને પરમ પ્રસાદનું કારણ, ત્રણ જગત્માં અસાધારણ કલાકુશલ છે. તેની સોમા નામેં જાર્યાને વિમલ નામેં પુત્ર છે. તેજ રથકારની દાસીનો પુત્ર બ્રાહ્મણથી ઉપન્યો કોકાસ નામેં છે. હવે તે રથકાર પોતાના પુત્રને નિરંતર ઉદ્યમ સહિત કલા ગ્રહણ કરાવે. ॥ યતઃ ॥ પિતૃનિસ્તાડિતઃ પુત્રઃ, શિષ્યશ્ચ ગુરુશિક્ષિતઃ ॥ ઘનાહતં સુવર્ણં ચ, જાયતે જનમંમલમ્ ॥ ૧ ॥ પણ તે પુત્રની તેવી બુદ્ધિ નથી, તેવી હૃદયશુદ્ધિ પણ નથી, તેવો ઉદ્યમ પણ નથી, તેવો જાગ્યયોગ પણ નથી, તેણેંકરી પિતા ઘણોયે ઉદ્યમ કરે, પણ તે પુત્ર કાંઈ કલા નિપુણ થયો નહીં. તે રથકાર ઘણુંજ યત્ન કરે પણ અંધોપલની પેઠેં તે નિર્મલ ન થાય. પરંતુ ત્યાં દાસીનો પુત્ર કોકાશ જે હતો, તે બુદ્ધિયેં વૃહસ્પતિસરસ્વો નિરંતર તેની પાસેં ઠાનો બેસે. તેથી તે તત્કાલ સમસ્ત કલા શીખ્યો, અનુક્રમેં રથ કારથી પણ અધિક કલાવંત થયો ॥ યતઃ ॥ સ્થાને બીજં શુક્તૌ, સ્વાતિજલં સતિ ચ સત્કૃતિશ્ચૈવ ॥ પાત્રે દાનમતિ વિદ્યા, વક્તરિ વાચ્યંચ વૃદ્ધયૈ સ્યાત્ ॥

અને રથકારનો પુત્ર તો શૂન્ય હૃદયવંત, કલારહિત, રાદુસરસ્વો થયો. અનુક્રમેં સોમિલ રથકાર સ્વર્ગે ગયો. રાજાની આજ્ઞાયેં તેના પદે કોકાશ બેઠો. જે માટે વિદ્યા તે કામધેનુસરસ્વી છે ॥ ઝકંચ ॥ વિદ્યા નામ નરસ્ય રૂપમધિકં પ્રજ્ઞન્નગુપ્તં ધનં, વિદ્યા જોગકરી યશઃસુખકરી વિદ્યા ગુરૂણાં ગુરુઃ ॥ વિદ્યા બંધુજનો વિદેશગમને વિદ્યા પરં દૈવતં, વિદ્યા રાજસુ પૂજ્ય તે નહિ ધનં વિદ્યાવિહીનઃ પશુઃ ॥ ૧ ॥ હર્તુર્યાતિ ન ગોચરં કિમપિ શં પુષ્ણાતિ સર્વાત્મના, પ્યર્થિન્યઃ પ્રતિપાદ્યમાનમનિશં વૃદ્ધિં પરાં ગૃહ્ણતિ ॥ કલ્પાંતેઽપિ ન પ્રયાતિ નિધનં વિદ્યારત્નમંતર્ધનં, યેષાં તાન પ્રતિ માનમુ

પ્રત જનાઃ કસ્તૈઃ સહ સ્પર્દતે ॥ ૧ ॥ દાસેરોઽપિ ગૃહસ્વામ્યમુચૈઃ કા
મ્યમવાપ્તવાન્ ॥ ગૃહસ્વામ્યપિ દાસેરઃ અહો પ્રાચ્યે શુનાશુને ॥ ૨ ॥

હવે તે કોકાશું એકદા ગુરુની પાસે એવું સાંજલ્યું કે, ધર્મ તે દયામૂલ
એક રૂપેં છે, તથા જ્ઞાન ક્રિયાયેં કરીવે રૂપેં છે, જ્ઞાન, દર્શન અને ચારિત્રેં
કરી ત્રણ રૂપેં છે, દાન શીલ તપ અને જાવનાયેં ચાર રૂપેં છે, પાંચ મહા
વ્રતેં કરી પાંચ રૂપેં છે, ઠક્કાય રક્ષાયેં ઠ રૂપેં છે. સાતનય નૈગમ, સંગ્રહ,
વ્યવહાર, રુજુસૂત્ર, શબ્દ, સમજિરૂઢ અને એવંજૂત એ સાત નયેં સાત પ્ર
કારેં છે, પાંચ સમિતિ અને ત્રણ ગુપ્તિ એ આઠ પ્રવચન માતાયેં આઠ પ્ર
કારેં છે. જીવ, અજીવ, પુણ્ય, પાપ, આશ્રવ, સંવર, નિર્જેરા બંધ અને મોહ
એ નવ તત્ત્વે કરી નવ પ્રકારેં છે. ક્રુમા, માર્દવ, આર્જવ, મુક્તિ, તપ, સંયમ,
સત્ય, શૌચ, અકિંચનત્વ અને બ્રહ્મચર્ય એ દશ પ્રકારના યંતિધર્મેં દશ પ્રકા
રેં છે. પણ એ સર્વ સમ્યક્ત્વ રૂપ મૂલેં કરી દૃઢતા પામે. દેવ ગુરુ ધર્મની
શ્રદ્ધા તે સમકિત કહીયેં. તેના પ્રપંચ “ ચત્તસદ્દહણત્તિલિંગેત્યાદિ ”
સડસઠ જેદેં છે. તેનું વ્યાખ્યાન સર્વ એજ પુસ્તકના ત્રીજા જાગમાં ઠાપેલા
દર્શનશિત્તરી પ્રકરણથી જાણવું. એમ સાંજલીને તે કોકાશ જિનમતમાં
નિપુણ અને સમ્યક્ત્વમાં દૃઢ મનનો ધણી થયો. સુખેં કાલ ગમાવે છે,
તેની ઉપર રાજાનો પણ ઘણો પ્રસાદ છે.

એવા સમયે ઉક્કયણી નગરે યથાર્થનામવાલો વિચારધવલ રાજા રાજ્ય
કરે છે. તેને અંજુત ચમત્કાર કારી એવા ચાર પુરુષ રત્ન છે. તેમાં એક સૂ
પકાર, બીજો શય્યાપાલક, ત્રીજો અંગમર્દક અને ચોથો જંમારી. તે ચાર
માં રાંધણિયો મનોવાંઠિત એવી રસોડ નિપજાવે. જે રસોડે રાંધાથી કૂણાં
તરે, તથા પહોરે, વે પહોરે, એમ ત્રણ ચાર પહોરેં, તથા એક વે દિવસે,
ત્રણ દિવસેં, ચાર દિવસેં, યાવત્ પદ્દ માસાદિકેં એમ અવધિના પ્રમાણેં
ચૂંચ લાગે, પણ તેથી આગલ ન લાગે તેમ પાઠલ પણ ન લાગે. તથા શ
ય્યાપાલક પણ એવી શય્યા પાથરે છે કે, જેની ઉપર સૂતાં થકાં પરમ પુરુષ
જોગવતાં, ઈશ્વિત કાલેં ઘડી રાત્રિ દિવસ પ્રમુખેં જાગેં. તથા અંગમર્દકને
દાર્યેં પણ બે શેર, ત્રણ શેર, ચાર શેર, પાંચ શેર, ઠ શેર, સાત શેર અને આઠ
શેરાદિ પ્રમાણ અથવા ઘણું પણ તેલ મસલાવે, પાતું પણ કઢાવે, પરંતુ તે
થી અંશમાત્ર દુઃખ ન પામે, ઘણુંજ સુખ ઉપજે. તથા જંમારી એવો જંમાર

रचे के, बीजाने ते जंमारनुं बारणुं तो जडेज नही, कोइ, खातर प्रमुखतो देइ शकेज नहि, कदाचित् कोइ जंमारमां पेसे तो पण देखाड्या विना सूक्ष्म दृष्टियेंपण कोइ चीज न देखे. एवो जंमार राखे. ए चार रत्न सहित ते राजा सुखें धर्ममां तत्पर थको राज्य पाळे ठे. पण पूर्वजा दुर्दैववशें तेनी राणीने को इ पुत्र थयो नही. त्यारें राजा विरक्त थयो थको दीक्षा लेवानी इहायें को इ गोत्रीयाने जेटले राज्य आपवानी इहा करे ठे, तेटले पामलिपुरना धणी जितशत्रु राजायें चार रत्नना लोचें करी “ वीर जोग्या वसुंधरा. ” एवो विचार करीने सैन्यसहित आवीने उज्जयणीने वींटी लीधी. जेटले मध्यपुरुषें युद्ध करवा मामयुं तेटले दुर्देवना वश थकी विचारधवल राजा ना पेटमां शूल उपन्युं, दाऊया उपर शोटक प्राय महावेदना प्रकट थइ, राजा विचारे ठे ‘के, ॥ यंतः ॥ धीरे एवि मरियवें, कायरिए एवि अवस्स मरियवें ॥ दुएहंपि दु मरियवे, वरं सुधीरत्ते ए मरिअवें ॥१॥ एम विचारतो धीर थइ अनशन करीने देव लोके गयो ॥ उक्तं च ॥ सूलविस अहिविससु इअ, पाणीयसङ्गिसंजमेहिं च ॥ देहंतरसंकमणं, करेइ जीवो मुहुत्तेणं ॥१॥

त्यारें अमात्यादिकें नाथरहित सैन्य जाणीने दरवाजा उघाडा मूक्या, नगरना लोकें जेटणां प्रमुख करीने जितशत्रु राजाने नगरी सोंपी, ते राजायें पण हर्षित थइने सर्वेने पोत पोताना व्यापार सोंप्या, ते राजा चारे रत्ननी परीक्षा करे. ते करतां, अंगमर्दकें अंगमर्दन करतां पंचकर्ष प्रमाणें तेल एक जंधामां पोतानी कलायें समाव्युं, वली सर्व शरीरमांथी तेल पाबुं काढ्युं. पण राजानी आकायें जांघनुं तेल न काढ्युं. बीजो कोइ कलानो अजिमानवंत होय, ते तेल काढो, एवुं राजायें सजामां कहुं. ते सौंजलीने कलामां पंमित, अजिमानवंत एवा घणा संवाहक पुरुष ते तेल काढवाने बहु बहु उपाय करें, तो पण ते तेल असाध्य व्याधिनी पेटें न नीकव्युं. अंगमर्दक रक्तक पण ते दिवसेंज काढी शके, पण बीजे दिवसें काढी न शके. कूपनी ठायानी पेटें ते तेल त्यांज रहे. एवो नियम हतो, माटे तेल निकव्युं नही, त्यारें तेना विकारथी राजानी जंधा कांइक स्थूल अने अतिकाली थइ. ते दिवसथी ते राजानुं काकजंध एवुं यथार्थनाम विस्तार पाम्युं. महोटा लोक पण लोकोक्ति वारी न शके ? लोक बोकनुं मुख कोण बांधी शके ? ए वात प्रसिद्ध ठे. माष तुष, क्रूरग

डू अने सावद्याचार्यनी पेटें, ते काकजंघ राजा परिह्वा करीने ते चारे क लावंतने घणो आदर सन्मान देतो हवो. ते चारे रत्न पुरुष पोताना स्वामीनी तेवी अवस्था देखीने वैराग्य पामता हवा ॥ यतः ॥ किं राज्ये न धनेन ध्याननिचर्येदैवर्धिसद्भूषणैः, पांमित्येन शुजाबलेन महता वा चापटुत्वेन च ॥ जात्याप्युत्तमया कुलेन शुचिना शुत्रैर्गुणानां गणै, रात्म येन न मोचितोऽतिगहनात् संसारकारागृहात् ॥ १ ॥ वरंमेका कला रम्या, ययाधः क्रियते जवः॥ बव्हीनिरपि किं तानिः, कलंको यासु वर्तते ॥ २ ॥ ते राजानो चारेनी उपर प्रीतिबंध हतो, तो पण घंणां आग्रह थकी राजानी आझा मागी दीक्षा लइ डुकर तप करी केवल ज्ञान पामी सिद्धि बखा.

एवा अवसरने विषे कुंकण देशमां निर्धन लोकनो संहार करवा महा राक्षस सरखुं एवुं डुर्निह्मा थतुं हवुं. जे डुकालने विषे धनवंत पण निर्धननी पेटें आचरण करे, राजा ते रांकनी पेटें आचरे, साहसिक ते कायरनी पेटें आचरे, साधु शिरोमणि ते चोरनी पेटें आचरे, महा शेठ ते तुहनी पेटें आचरे, दानेश्वरी ते मव्युं रांधे, सुधर्मी ते निर्धर्मीनी पेटें आचरे, शु जकर्मना करनार ते अशुजकर्मोनी पेटें आचरे, लज्जावंत ते निर्लज्जनी पेटें आचरे, स्नेही पण निस्नेहिनी पेटें आचरे, सशूक पण निःशूकनी पेटें आचरे, कोमलहृदयवालो पण कठोरहृदय वालानी पेटें आचरे. संतो षी पण असंतोषीनी पेटें आचरे, प्रतिष्ठावंत ते निःप्रतिष्ठावंतनी पेटें आ चरे, सुबुद्धि पण निर्बुद्धिनी पेटें आचरें, किंबहुना ! जे डुकालने विषे बु बुद्धारूप महा राक्षसीयें करी परवश चित्त थया थका पितादिक पण पो ताना घणा वल्लेज एवा पुत्रादिकने चाकरनी पेटें वेची नाखे, मुआनी पे रें निःशंकपणे ठांमी दे, तेनां मांसजह्णादिक असमंजसपणुं आचरे ॥ ॥ उक्तंच ॥ मानं मुंचति गौरवं परिहरत्यायाति दीनात्मतां, लज्जामुत्सृ जति श्रयत्यदयतां नीचत्वमालंबते ॥ नार्याबंधुसुहृत्सुतेष्वपकृतिनानावि धैश्चेष्टितैः किं किं यत्न करोति निंदितमपि प्राणी दुधापीमितः ॥ १ ॥

सर्व उपडवथी अति बीहामणुं एवुं परचक्र आवे, अग्नि लागे, इत्या दिक उपडवमां कांश्क पण उगरे. परंतु डुर्निह्मां कांश् न उगरे. एवुं डु र्निह्मा वर्ततां कोकाश पोताना कुटुंबनो पण निर्वाह करी शके नही. त्या रें पोतानुं समस्त कुटुंब लेइने मालवदेशे उज्जयणी नगरीयें जतो हवो. प

ए त्यां साथें परिचित नथी, कोइ उलखीतो नथी तेने लीधे राजाने मली ने पोतानी कला देखाडी शके नही. तथा कलापात्रनो निर्वाह पण राजा बिना थाय नही. यद्यपि ते कोकाश एवो कलापात्र हतो तो पण कोइ दृष्टेंकरी सामुं न जुए. तो स्थानक आपवुं तो वेगलुं रहो. त्यारें ते सर्व पंथीनुं उतरवानुं जे साधारण स्थानक हतुं तेमां रह्यो, त्यां तेणें शैकडो गमे काष्ठना पारेवा बनाव्या. कोइ खीली प्रयोग एवो कखो के, जेणें करी. ते पारेवा राजाने कोठारे जइने जीवतानी पेठें चंचूयें करी कण चुंगे. ते शालिकणें पेट जरीने पांठां आवे, ते कणें पोताना कुटुंबनो निर्वाह करे.

एक दिवस शालिरक्तक पुरुषो तस्करने खोले ठे. तो त्यां कणें पूख्यां पारेवां नजरे आव्यां. ते त्यांथी जहाजनी पेठें निसरतां दीठां. त्यारें चमत्कार पाम्यो थको पारेवां पूठें चाव्यो. यावत् कोकाशने कण काढी लेतां दीठो. त्यारें चोर मळ्यो. एम हर्षित थका ते कोकाशने राजानी पासे लेइ गया. राजायें तेने स्पष्टपणें पूढ्युं. कोकाशें पण पोतानुं सर्व वृत्तांत यथा र्थ कथुं ॥ यतः ॥ सत्यं मित्रैः प्रियं स्त्रीनि, रत्नीकमधुरं द्विपा ॥ अनुकूलं च सत्यं च, वक्तव्यं स्वामिना सह ॥ १ ॥ राजा पण तेने सत्यवादी जाणीने तथा तेवा काष्ठना पारेवा नीकल्या जाणीने हर्ष पामीने पूढवा लाग्यो के, हे अतुलकलाविलास ! हे कोकाश तुं बीजुं शुं शुं चमत्कारी विज्ञा न जाणे ठे ? कोकाश बोळ्यो, तमारा प्रसादें समस्त बीजा कलावंतनो गर्व हरे एवुं रथकारनुं सर्व विज्ञान जाणुं बुं. मनोवांछित स्थानके लेइ जाय एवो मनोहर काष्ठमय मयूर, गरुड, सूडा, कलहंस प्रमुख मनोवांछित सर्व विश्वकर्मांनी पेठें करुं. जेणें करी कीलिकादि प्रयोगें मनोवांछित स्थान के जावुं. तथा प्रासाद घर प्रमुख मनोवांछित सर्व विश्वकर्मांनी पेठें करुं. ते सांजलीने कौतुकप्रिय राजा बोळ्यो, आकाशे गमनागमन करे एवो एक गरुड बनावो. जेणें करी सकल पृथ्वीमंमल मनोवांछित जोड्यें. ते सांजलीने कोकाशें पण तत्काल गरुड निपजाव्यो. ते जाणे वासुदेवनो गरुड ज होय नहि !!! एवो महोठो गरुड देखीने काकजंघ राजा हर्षित थयो. तेना विस्मय थकी घणुं धनकनकरत्नादिक तथा निवास योग्य आवास प्रमुख जे उपयोगी हता ते कोकाशने आप्या. त्यारें सकल नवी सामग्री पाम्यो थको राजाने मान्य एवी प्रसिद्धताने पाम्यो थको ते कोकाश

कुटुंबसहित सुखें त्यां रहे ठे ॥ यतः ॥ लवणसमो नञ्चि रसो, विन्नाणस
मो अ बंधवो नञ्चि ॥ धम्मस्स समो नञ्चि निही, कोवसमो वेरिउ नञ्चि ॥१॥

एक दिवस कौतुकयुक्त थको राजा पटराणी सहित जेम लक्ष्मी साथें
कृष्ण निकले तेनी पेठें ते गरुड उपर कोकाश साथें वेसीने आकाश मार्गे
नाना प्रकारनां वन, नदी, नगर, ग्राम, सीम, पहाड, पर्वत नजरें जोतां
उल्लंघन करतां थोडी वारमां जरुअच्च नगरना माथा उपरथी जतां राणी
राजाने पूठे ठे, हे स्वामिन् ! आ देवलोक सरखुं कियुं नगर ठे ? अने गं
गा सरखी निर्मल एवी आ जलवाही कोण ठे ? ते सांजलीने राजा सम्य
क् स्वरूप अणजाणतो थको मौन करी रह्यो. त्यारें कोकाश बोड्यो, हे स्वा
मिन् ! वीशमा तीर्थकर श्रीमुनिसुव्रतस्वामीयें पोतानां चरणकमलें
करी पवित्र कछुं. एवुं आ जरुअच्च नामे नगर ठें. अने ए नगरना लोक
ने सुखदाइ, हंस, चक्रवाक, सारस प्रमुखना युग्मनी क्रीडायें सहित, आ
काशचारी विद्याधर किन्नर प्रमुखने पण कौतुक हास्य आय, एवी ए न
र्मदा नामें नदी ठे. ते नगरने विषे सुरासुरसेवित केवलज्ञानी एवा श्रीमु
निसुव्रतस्वामी पण दक्षिण दिशे रछुं एवुं जे प्रतिष्ठान पुर नगर त्यांथी
एक रात्रिमां साठ योजन उल्लंघीने आव्या. त्यां यज्ञमां होमातो स
वींगसहस्रकृणवंत एवो पोताना पूर्वजवनो मित्र जे अश्व तेने पूर्वजव क
थनादिकें करी जातिस्मरण ज्ञान उपजावीने प्रतिबोधता हवा. तेथी ते
अश्व सर्व सचित्तनो त्याग करी, धर्मेने विषे दृढ राग धरीने, सौधर्म देव
लोकें सामानिक देवता थयो. ते देवता कृतज्ञपणा माटे त्यां स्वामीना
समवसरणने स्थानके एक रत्नमयी अद्भुत महोटुं चैत्य बनावतो हवो.
तेमां घणीज मनोहर जीवितस्वामी एटले श्रीमुनिसुव्रतनाथनी मूर्ति थाप
तो हवो. वली पोताना पाठला जवनी अश्वमूर्ति थापतो हवो. ते दिव
सथी इहां अश्ववबोध तीर्थ प्रसिद्ध अयुं ठे, अने ते देवता पण आसन्नसि
द्धिया माटे नित्य प्रक्षुपदपद्मनी सेवा करतो. जे यात्रायें आवे, तेना म
नोवांठित पूरतो तीर्थनो महिमा वधारतो हवो.

वली कालांतरे एक वटनी समली हती तेनी उपर पाठला जवना वै
रथी एक म्हेठें बाण मूक्युं. तेथी वींधाणी थकी पाठले जवें एक वार जि
नवंदन अने साध्वीनी शुश्रूषा करी हती, ते पुण्यें करी अंतसमये साधुयें

तेने नवकार दीधो. तेथी शुनध्यानें मरण पामीने सिंहल द्वीपना राजा नी सात पुत्रनी उपर एक पुत्री थइ ते अनुक्रमें यौवन पामे थके एकदा एक शेठ जरुअच्चथी आव्यो. तेने राजसनामां ठींक आवी. त्यारें ते शेठें नमोअरिहंताणं ए पद कथुं. ते सांजली ते पुत्रीने जातिस्मरण ज्ञान उ पन्थुं. पढी माता पिताने आग्रह करी सातसें जहाज लेइने जरुअच्चे आवी. त्यां चैत्यनो उद्धार प्रमुख करी घणुं पुण्य उपार्जती हवी. ते दिवस थी ते तीर्थनुं नाम समलिका विहार एवुं प्रसिद्ध पामतुं हवुं. अनुक्रमें वली अंबड मंत्रीश्वरें ए तीर्थनो उद्धार कखो. इत्यादिक घणो विस्तार ठे. वली बीजां लौकिक तीर्थपण इहां घणां ठे. एवो ते कोकाशने मुखें महिमा सांजलीने राजा, राणी तथा कोकाश ते तीर्थने नमतां हवां.

वली गरुड उपर बेसी आगल जतां दक्षिण दिशें एक महानगर उपर थइ जतां तेमज राणीयें पूठ्युं. राजा न बोळ्यो, त्यारें कोकाश बोळ्यो, हे स्वामिन्! ए घणुंज प्रसिद्ध एवुं पद्मपुर नामें नगर ठे. इहां विद्यमान श्रीचं डप्रज स्वामीना वचनें सौधमेंड पासेथी लीधी एवी चंङकांतरत्नमयी श्रीचं ड प्रजजीनी प्रतिमा ते आगल मांमी. तेवारे महायागनी सिद्धी थइ तेथी हर्ष पामीने त्यां श्रीचं डप्रज विहार करावतो हवो.

वली अनुक्रमें श्रीरामचंङजी पोताना पितानुं वचन पालवाने वनवास मां रह्यां थकां रावणनी जगिनी शूर्पनखा नो पुत्र बारवर्षे सूधी वंशनी जालिमां रह्यो हतो, तेनुं मस्तक ठेद थयुं देखीने मारनारनुं पगळुं शोध ती थकी शूर्पनखा श्रीरामचंङजीनी पासें आवी. रामचंङने देखीने व्या मोह पामी थकी जोगनी प्रार्थना करती हवी, तेने रामचंङजीयें निषेधी थकी लक्ष्मणजी पासे गइ. तेणें पण नोजाइ जाणी निषेध कखो. तेथी क्रोधें जराणी एटले नाक काप्युं त्यारें ए नगरनुं नाम नासिक्यपुर कहेवाणुं.

वली रामें, रावणने मारीने सीताने लेइने पाठा वलतां इहां श्रीचं डप्रज चैत्यनो उद्धार कखो. वली पांशुराजानी पटराणी कुंतियें एकाग्रमनें जैनधर्म आराध्यो, ते महिमायें श्रीयुधिष्ठिर आव्या. तेणें ए चैत्यनो उद्धार कखो. त्यां कुंतिविहार एवुं नाम थयुं. इहां गोदावरी नामें ए नदी देखाय ठे.

वली आगल जतां समुडने विषे सुवर्णमय नगर देखीने तेमज राणी यें प्रश्न कथुं तेने राजायें कांइ उत्तर न आप्यो त्यारें कोकाश बोळ्यो, हे

राजन् ! ए लंका नामें नगरी ठे. कूट डुर्ग तथा महासमुंङ्गनी खाइ तेणें क री शत्रु एनी सामुं जोइ न शके, ए पुरीने विषे प्रकृतियेंज अहंकारी एवो रावणनामा प्रतिवासुदेव जेनी लाखो विद्याधर सेवा करता, तें पूर्वे राज्य करतो हतो. तेणें अहंकार धरते चंडसूर्यादि देवता तथा विद्याधरोने वि विध प्रकारनी सेवाद्वारें पोताना आत्माने इंड्यकी पण अधिक मान्यो हतो. लौकिकमां तो एनी रुद्रिनुं स्वरूप एमं कहे ठे.

रावणने नव ग्रहतो शय्याने पाये बंधाणा, मृत्युने बांधीने पाताले मू क्युं, वायुदेवतातो वाशीडुं वाले, वारे मेघ ते सुगंध पाणी वरसावे, वनस्प ति पुष्पप्रकर करे, एमज पोताने पाडें करी जल लावे, साते समुड तेने म ज्ञान करावे. साते माता आरती उतारे, विश्वकर्मा शृंगार करावे, शेष ना गेंड ठत्र धरे, गंगा यमुना चामर वीजे, पट्कतु ते पुष्पकारक थया, सर स्वति वीणा वजाडे, रंजातिलोत्तमादिक नाटक करे, तुंबरु गायन करे, नारद ताल वजाडे, सूर्य रसोइ करे, चंडमा अमृत जरे, मंगल जेश दूहे, बुद्ध आरिसो देखाडे, बृहस्पति घडियालां वजाडे, शुक्र मंत्रीश्वर थाय, शनिश्वर पृष्ठरक्षा करे, तेंत्रीश क्रोड देवता सेवा करे, अठ्याशी हजार रु षि पाणीनी पर्व चलावे, नारायण दीपिका धरे, चंड माला करे, ब्रह्मा पुरोहित थयो, जीमूत रूपी ठोकराने रमाडे, विश्वानर वस्त्र धोवे, कार्त्ति केय कोटवाल थयो, गणेश गधेडां चारे, लक्ष्मी वस्तुनी रक्षा करे, नारद ते दूतकर्म करे, धनद जंमारी थयो, इत्यादि घणा दर्शनीउ असत् प्रलाप करे ठे. एवो रुद्रिवंत पण परस्त्री लंपट पणायें करी डुर्बुद्धि उपनी, तेथी सीता ने हरी गयो. ते महापापथी तेनुं सर्व बल निष्फल थयुं. सम्यक् न्यायवंत रामचंड, लक्ष्मणें तेने लीलामात्रमां सकल परिवार सहित संहरीने परलोकें प होचाज्यो. ए लंकाने विषे विद्याधरनां इंड्यें तीर्थजून घणा प्रासाद नव्य जनना मनने आनंददायक एवां कराव्यां ठे. ते सांजली राजाराणी अने कोकाशे त्यां देव वांध्या. वली आगल चाव्या, अनुक्रमें पाठा वल्या.

वली एक दिवस कोकाशना मुखथी श्रीसिद्धाचलजी तथा गिरनारजी नो महिमा सांजलीने त्रणे जण देववंदना करवा जता हवा. एम उत्तर दिशे अष्टापद जेनुं बीजुं नाम कैलास पर्वत ठे, ते नाना प्रकारना आश्चर्य मय, विशिष्ट स्फटिक शिलामय, आठ योजननो उंचां ठे, तेने विषे श्रीनर

તચક્રવર્તીયેં કરાવ્યો એવો જે સિંહનિષદ્યા નામા પ્રાસાદ તેને વિષે ચોવી રો પરમેશ્વરનાં સ્વસ્વપ્રમાણ વર્ણાદિકસહિત નવીન રત્નમય બિંબ થાપેલાં છે. એવું શ્રી અષ્ટાપદતીર્થ પ્રસિદ્ધ છે. તથા વલી શ્રીસમેતશિખર જે અજિતાદિક વીશ પરમેશ્વરના નિર્વાણ સ્થાનકને વિષે દિવ્યસ્વરૂપ રત્નમય સ્થૂળેં અલંકૃત છે. વલી આગલ જતાં શાશ્વત ચૈત્ય પ્રમુખ આશ્ચર્યેં જણ્યો એવો વૈતાલ્ય પર્વતં દીતો. ત્યાં શ્રીરૂપનદેવસ્વામીની સેવાથી ધરણિંડ તુષ્ટમાન થયા તેથી અડતાલીશ હજાર વિદ્યા નમિ અને વિનમિ એ બે જાણને આપી. તે બેહુ જાણ દક્ષિણ શ્રેણિયેં પચાસ નગર, ઉત્તર શ્રેણિયેં સાઠ નગર વસાવીને રહ્યા. સ્ત્યાદિક પ્રબંધ તેમને બુદ્ધિવંત કોકાશેં કહ્યો.

વલી દિવસાંતરે પૂર્વ દિશે શ્રીઅયોધ્યાને વિષે રૂપનાદિ પાંચ તીર્થેક રના જન્મ કલ્યાણિકાદિકં મહીમા વર્ણવ્યો. તેમજ તિહાંપણ નમસ્કાર કહ્યો. વલી હઙ્ગિણાગર નગરે આવ્યા. તેનું વર્ણન પણ કોકાશેં કહ્યું. જેમ કે, શાંતિ કુંથુ અને અર એ ત્રણે તીર્થેકર તથા સનત્કુમારાદિક પાંચ ચક્રવર્તી વલી ચરમ શરીરી પાંચ પાંદવ પ્રમુખ અનેક ઉત્તમ પુરુષનું ઉત્પત્તિ સ્થાનક એ છે. વલી શ્રીરૂપનદેવસ્વામીને વરસી તપનું પારણું કરાવવા શ્રીશ્રેયાંસેં પ્રથમ દાન દીધું, તે એ સ્થાનક છે. શ્રીશાંતિ, કુંથુ અને અરનાથના એક મોઢુ કલ્યાણિક ટાલી રોપ ચાર કલ્યાણક હ્યાં થયાં છે. શ્રી શાંત્યાદિક ત્રણ તથા મહ્વીનાથ એમનાં સમવસરણ હ્યાં થયાં છે. વલી હ્યાં વિષ્ણુ કુમારેં લાખ યોજનનું રૂપ કરીને સાધુના ઘેડી નમુચીને શિક્ષા કરી છે. વલી સૌધર્મેડના જીવ કાર્તિક રોઠેં રાજાના આગ્રહથી ગૈરિક તાપ સને પીરસતાં વૈરાગ્ય ઉપન્યો, તેથી રોઠેં એક હજાર ને આંઠ વાણોતરસા થેં દીઢા લીધી. સ્ત્યાદિક અનેક વૃત્તાંત હ્યાં ઉપન્યાં છે, સ્ત્યાદિક વર્ણવતાં શાંત્યાદિક ચક્રી હ્યાં થયાં. એ વાત આમાં કહેવાળી.

તે સાંજલીને ચમત્કાર પામતો રાજા ચક્રવર્તિનું સ્વરૂપ કોકાશને પૂઠ તો હવો, ત્યારેં સર્વ વાતમાં નિપુણ એવો જે કોકાશ તે કહેતો હવો. હે રાજન્ ! સાંજલો. ચક્રવર્તિને જરતદ્વેષના ઠાં સ્વંમ, નવ નિધાન અને ચૌદ રત્ન હોય, ત્યાં પ્રથમ નવ નિધાનનાં નામ કહે છે. નૈસર્પિ, પાંમૂક, પિંગલ, સર્વરત્ન, મહાપદ્મ, કાલ, મહાકાલ, માણવક અને શંખ એ નવે નિધાનમાં શાશ્વતાં પુસ્તક લખ્યાં છે. તેમાં તે તે વસ્તુની ઉત્પત્તિ તથા વિશ્વ

સ્થિતિ લખી છે. કોશ્ક કહે છે કે, સાક્ષાત્ તે વસ્તુ છે. પ્રત્યેકે તે આઠ ચક્રે અધિષ્ઠિત છે. આઠ યોજન ઊંચાં છે. મંજૂષાને આકારે છે. સદા ગંગા ને કાંઠે રહે છે. નવ યોજન વિસ્તારે છે. બાર યોજન પહોળાં છે. તેને વૈમૂર્ય મણિનાં કપાટ છે. ચંદ્રમા સૂર્યનાં લક્ષણ છે. સમવદને સહિત છે. એક પલ્યોપમને આઠઘે પ્રત્યેક નિધાનને નામેં એકેક દેવતા તેનો અધિપતિ છે. ઇત્યાદિક નિધાનનું સ્વરૂપ પ્રવચન સારોદાર ગ્રંથ ઠંપાયું છે તેથી જાણવું.

હવે સેનાપતિ પ્રમુખ ચૌદ રત્ન કહીયેં ઢીયેં. તેમાં એક સેનાપતિ રત્ન તે ગંગા સિંધુને પહેલેપાર વિજય કરવા સમર્થ, અપ્રતિહત શક્તિવંત છે. બીજું ગૃહપતિ રત્ન તે શાલ્યાદિ સર્વ ધાન્ય, સર્વ ફલ, સર્વ શાક, તત્કાલ નિપ જાવનાર હોવાથી ચક્રિના સર્વ સૈન્યને પૂરું પાડે એવું છે. ત્રીજું પુરોહિત રત્ન તે સર્વ કુડોપદ્વને શાંતિકર્મ કરનાર હોય. ચોથું હસ્તિરત્ન તથા પાંચમું અશ્વરત્ન અત્યંત વેગ વાળા પરાક્રમવંત છે. ઠંડું વાર્ધિકરત્ન તે સર્વ સૈન્યને તત્કાલ જે અવસરે જેવા જોડ્યે તેવા સર્વ જાતના જવન કરવા સમર્થ તથા ઝનમગ્ના નિમગ્ના નામેં નદિયોમાં સુગમ પાડી બાંધવા સમર્થ હોય. સાતમું સ્ત્રીરત્ન તે સર્વથી અતિશાથી કામસુખનું નિધાન હોય. આઠમું ચક્રરત્ન તે હજાર આરાનું, વામ પ્રમાણે, સર્વ આયુષ્માં મુખ્ય, ઠંડું પૃથ્વીનું માર્ગ દેખાડે. તથા એ અમોઘશસ્ત્ર હોય. નવમું ઢત્રરત્ન તે પણ એક વામ પ્રમાણે હોય, તે સ્વામીના હસ્તસ્પર્શથી બાર યોજન વિસ્તારવંત થાય, વલી વૈતાલ્યથી ઊત્તર દિશાના જે મ્લેહ્હ રાજા તેના આક્રાકારી, મેઘકુમાર દેવતા તે જેવારેં મુસલધારાયેં વર્ષાદ વરસાવે, ત્યારેં તે ધારાનો નિવારનાર થાય, નવાણું હજાર સુવર્ણ શલાકાયેં ગ્રથિત, કાંચનમયી દંમેં શોજિત, વસ્ત્રિપ્રદેશેં પંજરે વિરાજિત, તથા જેનો પુંઠનો જાગ તે અર્જુનનામા ઝજ્જલ સુવર્ણના ઢાંકણેંકરી ઢાંક્યો છે, શીત, તાપ, વાયુ, વૃષ્ટિ પ્રમુખ દોષોના નાશનું કરનાર છે. દશમું ચર્મરત્ન તે બે હાથ પ્રમાણેં હોય, વૈતાલ્ય પર્વતથી ઊત્તર દિશાના જે મ્લેહ્હરાજા તે જ્યારેં મેઘનો અત્યંત ઉપદ્વ કરે, ત્યારેં એ સ્વામીના હાથસ્પર્શેં બાર યોજન વિસ્તારવંત થાય, તેની ઉપર ઢત્ર રત્ન ધરે, એટલે માબડા સરખું થાય, તેમાં રહ્યું ચક્રવર્ત્તિનું સૈન્ય તેને પૃથ્વીની પેઠેં આધારજૂત થવાથી તેમાં પ્રાતઃકાલે વાવે, અને પાઢલા પહોરે ધાન્ય નિપજે, એમ એરત્ન શાલ્યાદિક ધાન્ય ઉત્પત્તિનું નિમિત્ત જાણવું. અગી

યારમું મણિરત્ન તે ચાર આંગલ દીર્ઘ અને બે આંગલ પહોળું. વૈમૂર્ય રત્નમય ત્ર્યંસ્ર ઘઠાંસી ઘટ્ટને વસ્તિ પ્રદેશે રહ્યું ઉદ્યોત કરે. અથવા હાથીને સ્કંધે રહ્યું થકું બાર યોજન પ્રકાશ કરે, કુદ્ડ ઉપડવ ટાલે, હાથમાં મણિરત્ન હોય તો યૌવન અવસ્થિત રહે, અથવા હાથીને સ્કંધે રહ્યો થકો તેનું યૌવન અવસ્થિત રહે. તથા કેશ અને નખ એ અવસ્થિત રહે. બારમું કાંગણીરત્ન અષ્ટ સોનેયા પ્રમાણ હોય, ચાર આંગલ સમચોરસ હોય, સર્વ વિષને હરે, તથા તમિસ્રા, સ્વંમ પ્રપાતા ગુફામાં બાર યોજન સૂધી અંધકાર હરે. ચક્રવર્તીના સૈન્યમાં મૂક્યું થકું સૂર્યની પેઠે પ્રકાશ કરે. ચક્રવર્તી તમિસ્રા તથા સ્વંમપ્રપાતા ગુફામાં પૂર્વ પશ્ચિમની નીંત પ્રત્યે યોજન યોજનને આંતરે પાંચશે ધનુષના પહોળા ચક્રનેમિની પેઠે ગોલ ગોમુત્રિકાકારેં એક નીંતે પચીશ અને બીજી નીંતે, ચૌવીશ, એવાં ઝંગણપચ્ચાશ માંમલાં કરે. તે એકેક યોજન સૂંધી ઉદ્યોત કરે. કોડ્ક એમ કહે છે કે, એકેક નીંતે ૪૯ માંમલાં કરે. એ મતે ૯૮ માંમલાં થાય એમ શ્રીજંબુદ્વીપપત્તિની વૃત્તિમાં કહ્યું છે, તે પણ સ્વહીની પેઠે સુખેં લખતા ચાલે. તે માંમલાં નરતદ્વેષના ઉત્તરાર્દનો વિજય કરવા માટે જ્યાંસૂધી ચક્રી હોય ત્યાંસૂધી રહે, અને ગુફા પણ ત્યાંસૂંધી ડગાડી રહે. તેરમું સ્વહ્નરત્ન તે બત્રીશ આંગલ પ્રમાણ હોય, તેની સંગ્રામને વિષે અપ્રતિહત શક્તિ હોય. ચૌદમું દંમરત્ન રત્નમય પંચલતાક વજ્રસાર, એક વામ પ્રમાણ હોય. વૈરીની સેનાનું વિત્રાસક, ઝંચી નીચી જગ્યાને સમ કરે, શાંતિકારક, મનોરથપૂરક, સર્વત્ર અપ્રતિહત શક્તિવાળું, તે દંમ એક હજાર યોજન સુધી ઝંમું જાય.

એ ચૌદે રત્ન પ્રત્યેકેં હજાર યદ્દેં અધિષ્ઠિત છે. એ ચૌદમાં સૈનાપતિ પ્રમુખ સાત પંચેંડિય રત્ન છે, અને ચક્રપ્રમુખ સાત એકેંડિય રત્ન છે તે પૃથ્વી પરિણામ છે. તે સાતેને અનુયોગદ્વાર તથા ઠાણાંગ એ બેહુની વૃત્તિ તથા મલય ગરિકૃત વૃદ્ધસંગ્રહિણીની વૃત્તિને અનુસારેં પ્રમાણાંગુલેં કહ્યું છે. અને શ્રી અનુયોગદ્વાર સૂત્રને અનુસારેં ઉત્સેધાંગુલેં જણાય છે. તથા પ્રવચન સારો દ્વારની વૃત્તિમાં આત્માંગુલેં જણાય છે. એ ત્રણ મતમાં નિર્ણય તો કેવલી જાણે. ઇતિ ચૌદ રત્ન સ્વરૂપમ્ ॥

વલી ચક્રવર્તિને શોલ હજાર દેવતા સેવા કરે, તેમાં ચૌદરત્નના ચૌદ હજાર અને બે હજાર બે જુજાના જાણવા. તથા બત્રીશ હજાર મુકુટબંધ

राजा सेवा करे, चोसठ हजार अंतेउरी, एक लाख अछावीश हजार वा रांगना, बत्रीश हजार देश, बहोतेर हजार महापुर, अडतालीश हजार पाटण, नवाणुं हजार डोणमुख, बत्रीश हजार वेलाउल, चौद हजार ज लमार्गे, एकवीश हजार संनिवेश, बत्रीश हजार महोटी नगरी, सोल हजार रत्ननी खाण्यो, नवाणुं हजार सुवर्णादिकनी खाण्यो, वीश हजार सामान्य आगर, सोल हजार द्वीप, ठप्पन्न अंतर्द्वीप, ठुं क़ोड ग्राम, उंगणपचास हजार उद्यान, उंगणपचास कुराज्य, सोल हजार म्लेच्छ राजा, चोराशी लाख हाथी, चोराशी लाख घोडा, चोराशी लाख रथ, ठुं क़ोड पाला, सर्व सैन्यमां अठार क़ोड अस्वार, चौद हजार मंत्री, एंशी हजार पंमित, चोराशी हजार कोटवाल, चोराशी हजार सूत्रधार, चोराशी हजार आनरणधारक, त्रण क़ोड नियोगी, सांत क़ोड कुटुंबिक, त्रणसे साठ रसोइया ते तो एकज मात्र चक्रवर्तिना नोजनने माटे होय. बाकी तो बत्रीश हजार बीजा होय. चोसठ हजार कव्याण महाकव्याण कारक, बत्रीश क़ोड अंगमर्दक, त्रण लाख शस्त्रधर, पांच लाख दीवीधर, त्रण क़ोड वाजिंत्र, चोराशी लाख निशान, दश क़ोड ध्वजा, बत्रीश हजार बत्रीशबद्ध नाटक, त्रण लाख नोजन स्थानक, बत्रीस क़ोड कुल, एक क़ोड गोकुल, अठार श्रेणि प्रश्रेणि, बीजा पण घणा शेर सार्थवाहादिक होय. तथा गंगा सिंधु ए बे नदीयोनी अधिष्ठा बे देवियो खंमप्रपाता अने तमि स्या गुफानी बे देवीयो, मागध, वरदाम, प्रजास तीर्थना त्रण देवता, हिमवंत पर्वत अने रूपन कूटना अधिष्ठायक बे देवता, ए सर्व चक्रीने वश वर्ती होय. इति चक्रिस्वरूपम्.

ए रीतें निरंतर कौतुककारी नवी नवी वातो सांजलतां कोकाशने राजायें पूछुं, हे महानाग ! तुं ए तीर्थना महिमा प्रमुख केम जाणे ठे ? कोकाश बोव्यो, हे राजन् ! सोपारक नगरने विषे वसनारा, जैनसिद्धांत रूप बनने विषे सिंहसरखा, एवा गीतार्थ आचार्यनी पासे आदरें करी ने में सांजल्युं ठे. जे माटे देवता प्रमुखनी सेवा ते घणे काजें फलवन्ती थाय. अने साधुनी सेवा ते तत्काल फल आपे ॥ तडुक् ॥ सेविऊं सी हगुफा, पाविऊं मुत्तिया य गयदंतो ॥ जंबूअघरे लप्पइ, खुरखंमं च म्मखंमं च ॥१॥ एम साधुना गुण सांजलीने राजा अरुय निधाननी पेठें

साधु संगम दोहिलो मानतो हवो. जैनमुनिनी उपर बहुमान धरतो हवो. संगतें करी अचेतननुं पण परिणमन तथा प्रकारें थाय तो सचेतननुं शुंज कहेवुं ? ॥ उक्तंच ॥ एके जेजुर्यतिकरगतास्तुंबिकाः पात्रलीलां, गार्धत्यन्ये सरसमधुरं शुद्धवंशे विलग्नाः ॥ एके केचिद्वथितसुगुणा दुस्तरं तारयन्ति, तेषां मध्ये ज्वलितहृदया रक्तमन्ये पिबन्ति ॥ १ ॥ एम कोकाशनी सा हाय्यें ते राजा, महाबलवत्तर राजाउने पण गगन मार्गे अकस्मात् ज इने बांधी लीयें, तेथी ते राजा घणोज बलीयो थयो.

एकदा उद्यानने विषे पांचसे मुनिने परिवारें परिवर्त्ता महा महिमा वंत एवा धर्मानंद आचार्य पधारता हवा. तेमने वंदन करवाने कोकाश सार्थें घणा आमंवरें घणा हर्षें राजा जता हवा. परिवारसहित आचार्यने प्रणमी यथोचित स्थानके वेठा. गुरुयें साधुधर्म श्रावकधर्म विस्तारसहित धर्मदेशनामां कखो, तेथी प्रतिबोध पामीने राजायें पोतानी इच्छायें सम कितमूल बार व्रत यथाशक्तियें आदख्यां. तेमां पण ठछा दिग्ब्रतने विषे य द्यपि कोकाशनी सहाय्यें घणां शैकडो योजन पर्यंत एक दिवसमां जवा नी शक्ति ठे. तो पण पवित्र चित्तनो धणी ते राजा एक दिवसे सो योजन थी उपरांत न जवानो नियम करतो हवो. ते धर्म अंगीकार कखो एटले पुराणा घणां दुकर्म खपावतो हवो. गुरु पण राजानी प्रशंसा करता हवा. वली गुरु राजाने कहेता हवा के, जो महाजाग ! तुं चिंतामणिनी पेठें दु र्जनधर्म पाम्यो, एटले सार्थक थयुं एम जाणजे. किंतु अंगिकार करीने वि धियें आराध्यां सार्थकता थाय. जे माटे एकतो जीवने स्वनावेंज घणो प्रमाद होय. वली राज्यना व्यासंगमां विशेष प्रमाद थाय. ए प्रमाद ते अग्निसरखो ठे. जे माटे थोडी वारमां व्रतनो संहार करे, ते माटे अप्रमादी थइने जेम व्रत लीधां ठे, तेम निरंतर संचारीने सम्यकरीतें आराधवां. थोडोये अती चार न लगाडवो. एम करतां गृहस्थपणें पण तमे मोक्ष सुख साधशो. एम शिक्षा सांजलीने राजा घणो संतोष पामतो हवो, अनुक्रमें घेर गयो.

हवे धर्म, अर्थ अने काम ए परस्पर बाधा न पामे, एम ते राजा, व्र तने सेवतो हवो. राजाने बीजी विजया नामें राणी ठे. ते एम चिंतवती हवी के, राजा, निरंतर जसोदेवी राणीने बहुमानसहित कौतुक प्रमुख देखाडवा पासे राखे ठे, पण मने अनिष्टनी पेठें कांइ कहेतो नथी. तो

राजाने महारी अवज्ञानुं फल देखाडुं. एम विचारीने एक अन्य रथकार ने बोलावीने गरुडने पाठो वालवानी कीलिकाने स्थानके बीजी कीलिका घडावी. पठी मूलगी कीलिका लेइने गुप्त स्थानके मूकी. अने तेने स्थान के नवी कीलिका घाली. एवुं कृत राणीयें कखुं.

हवे एकदा राजा राणी सहित गरुड उपर बेसीने कोकाशनी साथें पूर्वनी पेठें कोइक देशें चाल्या. यावत् थोडी वेला मांज नवनवां कौतुक जोतां ते कौतुकथी आह्वित मन अइने राजायें घणो मार्ग उल्लंघन कखो. एटले राजाने दिग्ब्रत सांजखुं. कोकाशने पूढवा लाग्यो, रे प्रियमित्र ! आपणें केटली धरतीयें आव्या ? महाप्रज्ञावंत कोकासपण, निश्चय करीने बोळ्यो, हे राजन् ! बस्से योजन आव्या. एवुं करवतनी पेठें हृदयस्फाटन करतुं वचन सांजलीने राजा बोळ्यो, रे रथकार ! शीघ्र शीघ्र गरुड पाठो वालो. एम कह्नीने शोच करवा लाग्यो के, है है मुऊने महोटुं पाप लाग्युं ! अहो ! महारुं व्रत कामकुंजनी पेठें फोगट जंग थयुं. अहो ! प्राणीने अनुपयोगें वर्तवुं, ते अनर्थनुं मूल, ठे. अहो ! कुतूहलप्रिय प्राणी जे ठे ते पोताना आत्माने अहित थाय ते पण न जाणे. हा ! अपार संसारने विपे पूर्वें क्यारें पण न पाम्यो, एवुं जै धर्मरत्न तेने नव्यत्वना परिपाकें पामीने, मलिन कखुं. इत्यादिक सर्व इव्य गयानी पेठें, राजा शोच करतो हवो, रथकारने आगल चलाववानो निपेध कखो, एटले रथकार पण गरुड पाठो वालवाने कीलिका लेवा गयो त्यां बीजी कीलिका दीठी, त्यारें चिंता करतो राजाने कहेवा लाग्यो के, हे राजन् ! कोइक डुष्टें डुईवना वशथी कीलिका फेरफार करी ठे. जे माटे ए महारा हाथनी कीलिका नथी, अने महारी कीलिका विना गरुड पाठो फरे नही, माटे आगल आ ठूकडुं नगर देखायं ठे. त्यां कोइक सूत्रधारने घेर जइने नवी कीलिका करुं. तो ते प्रयोगें पाठा विघ्न रहित आपणे स्थानके जइयें. हमणा एनो ए उपाय ठे. नहीं कांतो इहांथीज नीचे पृथ्वीउपर जइ पडखुं इत्यादि अनर्थ थरो. जीवितनी पण शंका थरो.

ते सांजलीने राजा, जेम कुवैयें बतावेखुं नैषज्य ते मुखें तो मीतुं पण परिणामे डुष्ट होय तेनी पेठें हुंहुंकार करतो अरुचीनी पेठें बोळ्यो, हे कोकाश ! तुं शुं ए अयोग्य अवक्तव्य वात बोळ्यो. तुं धर्म मर्मनो जाण ठ तां जो धर्मने ध्वंस करे, एवुं वचन बोले ठे तो, धर्मव्यवस्थाकारी वच

ન કોણ બોલશે ? કોણ એવો મૂઢ હોય કે, જવ જવને વિષે પામવું સુલ જ એવું આલોક સંબંધી સુખ છે, તેને માટે અનંતા જવમાં ડુઃખે પામવા યોગ્ય એવું પરલોકનું પરમ શંબલ જૂત ધર્મે તેને મારવાડમાં કલ્પવૃક્ષની પેઠેં ઝન્મૂલે. જે કારણ માટે અજાણપણેં જો નિયમજંગ થાય, તો વ્રત મલિનતારૂપ અતિચાર લાગે. તથા જાણીને જો થોડુંચે વ્રતજંગ કરે, તો વ્રત જાંગે, માટે જે અતિચારેં કરી સ્વમિત વ્રત થયું હોય તે કાચા કુંજની પેઠેં સુખે સાંધી શકીયેં. પરંતુ વ્રત જાગ્યું તે પાકા ઘટની પેઠેં કોણ સાંધી શકે ? તે માટે જે અનાર હોય તે થાઉ. પરંતુ પ્રાણાંતે પણ આગલતો એક પગલું જવું તેપણ મહારે કબૂલ નથી. મહોટા પુરુષેં જે અંગીકાર કહ્યું તે નોજ નિર્વાહ કરવો. તે માટે બીજી ચિંતા મૂકીને ગરુડ પાઠો વાલવાને એ જ કીલિકા ઘાલો. કદાચિત્ પુણ્યયોગેં જો ગરુડ ચાલે તો ચાલે. એવાં રા જાનાં વચન સાંજલીને કોકાશ ચિત્તમાં ચમત્કાર પામ્યો થકો વિચાર વા લાગ્યો કે, અહો ! એ રાજાની ધર્મનેવિષે દૃઢતા કહેવી છે કે, જેને પોતા ના જીવિતની પણ અપેક્ષા નથી ! કોકાશેં આગલ જવાનો ઉપદેશ કહ્યો હતો માટે કોકાશને લજ્જા ઊપની, તેથી નીચું જોયું. પઠી કોકાશેં પણ અ નન્ય ગતિકને કરવાને માટે, દૈવને આલંબીને, પૂર્વે પ્રયુંજી જે ગમનકીલિકા તેને કાઢીને, ગરુડને વાલવાને બીજી કીલિકા ઘાલી. એટલે બેઠુ પાંચ મલી ગઈ તેથી ત્રણે જણ પુરાતન પુણ્યેં કરી નીચેં સરોવરમાં પડ્યા. અસ્વંન શરીરે સરોવર તરીને કાંઠે આવ્યા ॥ યતઃ ॥ વને રણે શત્રુજ્વલાગ્નિમંધ્યે, મહાર્ણવે પર્વતમસ્તકે વા ॥ સુષં પ્રમત્તં વિષમસ્થિતં વા, રક્ષંતિ પુણ્યાનિ પુરાકૃતાનિ ॥૧॥ ત્યાં ઢૂકડું એક નગર દેસીને રાજા કોકાશને પૂઠતા હવા, હે મિત્ર ! સર્વોગે શોજાવંત એવું એ કોણ નગર છે ? ત્યારેં સર્વ વાતમાં વિચક્ષણ એવો કોકાશ બોલ્યો, હે રાજન્ ! કલિંગ નામા દેશને વિષે કંચનપુર નામેં નગર છે. ત્યાં કનકપ્રજ નામેં રાજા રાજ્ય કરે છે. તે અતિશય માનવંત છે. દેવ તાર્યેં પણ અસહ્ય એવા તેજવંત ડુર્યહને તમે વશ કહ્યો છે. જેમાટે અજિમા નીને અપમાન થાય તે મહા સંતાપનું હેતુ છે ॥ યતઃ ॥ તરુણજનો નિર્વિ જવઃ, તરુણી વિધવા ગુણી નિરનુજાવઃ ॥ અપમાનિતોઽજિમાની, યદુઃસ્વં વ હતિ તદનુપમેયમ્ ॥૨॥ તે ડુઃખેં ડુજાણો થકો કદાચિત્ તમને મિત્રની પેઠેં મલે, તોપણ તમારે એનો વિશ્વાસ ન કરવો. જે માટે હું નગરમાં જઈને કો

इकनां शस्त्र लेइने नवी कीलिका करीने हुं पाठो आबुं, त्यांसूधी तमारें सावधानपणें वृद्धने स्थाने तथा वाडीने आंतरे देवीसहित जेम कोइ न जाणे तेम रहेवुं. एरीतें अत्यंतपणे कहीने ते कोकास नगरमां निःशंकप णें गयो. त्यां कोइक सूत्रधार रथचक्र घडवाने उद्यमवंत थयो ठे, पोताना घरनी बहार शालामां वेगो ठे, त्यां जइने कीलिका घडवा माटे विशिष्ट उपकरण याच्यां, ते सूत्रधार उपकरण लेवां घरमध्ये गयो, एटले कोकाश घडवाना विज्ञाननो रसियो होवाथी ते रथचक्र कृणोकमां निपजावतो हवो. जे चक्र पोतानी मेळें उजुं रहे, हाथयकी मूक्युं थकुं दिव्यचक्रनी पेटें पोतानी मेळें फरतुं आगल जाय, जींत प्रमुखने विषे हणायु थकुं तेमज पाबुं आवे, अहो ! कलानी निपुणतानो रस केवो असमंजस ठे के जेथी प्राणी पोताना हितनी वात पण न चिंतवे. हवें ते कोकाश परीक्षाने अर्थे रथचक्र फेरवे ठे. एटले ते सूत्रधार पण घरमांथी उपकरण लेइने बाहर आव्यो. त्यां ते अनुपम चक्र देखीने महापणपणें विचारवा लाग्यो के, निश्चयें ए असाधारण कलावालो कोकाश ठे, एवो कलावंत पृथ्वी मंमलने विषे अन्य कोइ दीठो नथी, अने सांजल्यो पण नथी, माटे ए वात राजाने जणावुं. जेमाटे ए राजाना घेवीनो मित्र ठे. तेथी राजा महारी उपर प्रसन्न थशे. एवुं दुर्ध्यान करीने पोताना पुरुषने कहुं के, एने नजरमां राखजो, हुं आबुं त्यांसूधी जवा देशो नही. एम कही राजा पासे जइने कहुं. हे देव ! तमारा जाग्यनो आकर्ष्यो, सर्व सूत्रधारमां शिरोमणी महा कलावंत जे कोकाश ते क्यांकथी महारे घेर आव्यो ठे. जेणें गरुड निपजाव्यो ते ना बलें काकजंघ राजा दुर देशांतरवर्ती राज्य संपदा पोताने वश करतो हवो. ते वात सांजलीने राजा साधु साधु एम बोलतो पोताना पुरुषोने कोकाशने बांधवा मोकलतो हवो. तेणें पण कोकाशने बांधी आण्यो. तेने राजायें कौंच बंधने बंधावी अति कदर्थना करते पूठ्युं, हे कोकाश ! काकजंघ क्यां ठे ? पुष्ट बुद्धिना धणी एवा कोकाशें पण कांइक चित्तमां चिंतवीने काकजंघ राजानुं स्थानक प्रमुख देखाडी दीधुं. अथवा शुद्ध बुद्धिवंत पुरुषनो आशय समुझनी पेटें कोण जाणी शके ?

हवे कनकप्रज्ञ राजा परम हर्षें करीने जाणवा लाग्यो के, आज हुं त्रण जुवननुं राज्य पाम्यो. एम विचारी यम सरखा सुनट सार्थें लेइने नी

कव्यो. रे काकजंघ ! क्यां गयो ? क्यां गयो ? इत्यादिक बोलतो त्यां गयो. काकजंघ राजा पण उंचां वचन सांजलीने शुं थयुं ? एम आकुल व्याकुल थतां जेटलामां नासवा मांमे ठे, एटलामां तो सुजटो आवी तेने मयूरिका बंधनें बांधीने बंदीघाननी पेठें राजा राणीने कषायवर्णें नाना प्रकारनां कु वचन कहेतां अनेक विटंबनापूर्वक नगरमां लावीने काष्ठपंजरमां नांख ता हवा. काकजंघ राजायें विचायुं के, अहो ! ए रथकार खलथकी पण खल ठे. नहिंतर अमे ठाना रह्या हता तेने ए विटंबना केम आवे ? मा टे एतो पाणीमांथी अग्नि उठी, चंद्रमंजुलथी गरल ऊछुं, अथवा एमां ए नो शो वांक ? पोतानाज दुष्टकर्मनो ए विपाक ठे, नहि तो एवा सज्जननुं मन दुर्जननी पेठें केम थाय ? इत्यादिक चिंता करे ठे, जन्मथकी पण एवी आपदा तेणें नथी जोगवी, एम ते राजा वचनातीत मानसिक पीडा जोग वतो एवाने पण ते राजा अन्न मात्र न आपे. तेथी पासे रह्या जे लोक, ते करुणायें करी कनकप्रज राजानी बीहीकें वायसपिंमनी पेठे कांश्क अ न्न नांखता हवा. ते दिवसथी वायसपिंम प्रवर्त्यो. जेमाटे लोक कांश् पर मार्ये जाणता नथी. ए रीतें वायस पिंमीयें राजा राणी वेहु पोताना प्रा ण धरेठे. जूउं के, महोटा पुरुषोने पण एवी अवस्था आवे ठे ! अथवा नवस्थिति सर्वत्र प्रसिद्ध जे ॥ यतः ॥ को इड सया सुहिउं, कस्स य लब्धी थिराइ पिम्माइ ॥ को मिञ्जुणा न गहिउं, को गिद्धो नेव विसएस्सु ॥१॥

एक दिवस कनकप्रज राजायें विचायुं के, सर्व अनर्थनुं मूलं ते ए कोकाश ठे. माटे एने राखवो नही. एम विचारीने कोकाशने चोरनी पेठें मारवा नो हुकम कखो. तत्काल सुजटो तेने विटंबना पूर्वक पशुनी पेठें वधस्थानके लेइ जतां पूर्वना शुजकर्मना वर्णें अनुकंपायें नगरना लोकोयें दीवो. त्यारें लोकोयें जेगा यइने घणो आग्रह करी राजाने विनंती करी के, हे महा राज ! हे महा निर्मल यशना धणी ! जे काम करियें ते विचारीने करियें, तो परिणामे सुखदाइ थाय ॥ यतः ॥ शल्यवन्धिविषादीनां, सुकरैव प्रतिक्रिया ॥ सहसा कृतकार्योत्थानुतापस्य तु नौषधम् ॥ १ ॥ दैववर्णें एवो कलापात्र, कामकुंजनी पेठे इच्छित अर्थनो साधक जे पंजित होय तेनो कोण विध्वंस करे ? जे कलावंत होय तेनी साधारण वृत्ति होय, तेने पोतानो तथा परनो एम न होय, ते सर्वने बहुमान करवा योग्य होय, माटे एवा कलावंतने

પોતાની પાસે રાखો, એના મહિમાથી સર્વ રાજાથી અધિક તેજવંત તમે થાઉં.

એવું સાંજલીને રાજાએ તે કોકાશને તેડાવીને પૂછ્યું કે, તું શું વિજ્ઞાન જાણે છે ? તે બોલ્યો, હે રાજન્ ! સમસ્ત સૂત્રધારનું અતિશય વિશેષ વિજ્ઞાન હું જાણું છું. ત્યારે રાજા બોલ્યો, હે કલાકુશલ ! મહારે યોગ્ય કમલા કર નામા એક મંદિર બનાવો. કમલની પેઠે સો પાંચડી કરી તેની મધ્ય કર્ણિકા ઉપર મહારું જવન, તથા સો પાંચડી ઉપર સો પુત્ર યોગ્ય સો જવન નિષ્પજાવો, એવી કલાનો અતિશય કરો, જેમ સકલ રાજા થકી અધિક જવનરુદ્ધિ મહારે થાય. એવો આદેશ કોકાશે પ્રમાણ કહ્યો. તેથી બંદિયાનાદિક પરવશપણું દૂર થયું. પછી તે જીવન નીષ્પજાવવા માટે રાજાએ કાષ્ઠ લેવાની આજ્ઞા કરી.

હવે ગૂઢ આશયનો ધણી એવો જે કોકાશ તેને જીવવાની આશા થઈ. મહેલ કરવાને ઝજમાલ થયો થકો કાકજંઘ રાજાને મલવાને અત્યંત ઇચ્છા કરે છે, પણ કનકપ્રજા રાજાની આજ્ઞા વિના મલી શકે નહીં. ત્યારે વિચાર્યું કે, કાકજંઘ રાજા મહારા ઉપર ઘણું હીણું માનતા હશે, મનમાં એમ જાણતા હશે જે, અમે રાજા રાણી વેદુ જણ ગુપ્ત રહ્યાં હતાં તેને કો કાશેં બતાવ્યાં, માટે એ કોકાશ અસમંજસનો કરનાર હુર્જન થયો, એવો તેમને સંદેહ થતો હશે. તે સંદેહ ટાલવાને કોકાશ પોતાનો અનિપ્રાય સૂચક એક શ્લોક લખી મોકલતો હવો. તે આ પ્રમાણે:—“ કર્કશકર્મણિ નિષ્પજા, વિહિતે મા મંદ હર્મનાયિષ્ઠાઃ ॥ સપદિ ગુણાયૈવ તવૈ, તદ્ભવિતા નિશ્ચિનુષ્વેતિ ॥ ૧ ॥ અર્થ:—વૈદ્યે અતિ કર્કશ ઔષધ દીધું, તેથી રે મંદ ! આમણ હુમણો ન થઈશ. જે કર્કશ ઔષધ છે તે તત્કાલ ગુણમાટેજ છે. એમ નિશ્ચય કરજે. તે અન્યોક્તિ વાંચીને રાજા વિચારતો હવો કે, કોકાશેં મને હિત જાણીનેજ નગરમાં તેડાવ્યો જણાય છે. અન્યથા કનકપ્રજા રાજા મને કોણ જાણે ? મારત કે, શું કરત ? એ ઝત્કિયે જાણું છું કે, કોકાશ બંધુની પેઠે મહારી પાસેજ છે, મને એ ક્લેશથી મૂકાવશે, એમ નિશ્ચય કરીને તે રાજા ત્યાં કાલ ગમાવતો હવો.

હવે કોકાશ પણ પોતાના સ્વામીને મૂકાવવાનો ઉપાય ચિંતવતો ચક્ર વર્તિના વાર્ધિક રત્નની પેઠે વિશિષ્ટ આવાસની રચના કરે છે, તેવામાં તે રાજાનો દીપિકાધારક પ્રકૃતિયે ઘણો સત્ય પુરુષ છે, તેણે વિચાર્યું કે, ર

खे आ पुरुष रत्ननो विनाश आय ! एम विचारीने कनकप्रज राजानो गूढमंत्र जे हतो ते कोकाशने कह्यो के, हे विज्ञानीमां शिरोमणी ! राजायें तुऊने मारवानी इच्छा करी हती, पण न माख्यो. परंतु नवो प्रासाद निप जाव्या पढी ते घरप्रवेशनुं मुहूर्त करीने तेज दिवसे निश्चें तुऊने तथा त हारा स्वामीने मारगो. ते वचन सांजलीने कोकाश महा कषायवंत अइ कलिंगदेशना कनकप्रज राजाने नगरसहित ध्वंस करवानो इच्छक थयो थको, तत्काल काकजंघ राजानो पुत्र जे विजय एवे नामें ठे, तेनी पासें ए क पुरुषने प्रहन्न वृत्तियें मोकलीने कहेवरावतो हवो के, तमे सार सार परिवार लेइने प्रहन्नपणें आ देशनी सीमायें आवी रहेजो. ते सांजलीने विजय राजा पण, पोताना पितानुं वैरनिर्यातन करवाने उजमाल थको जे थोडुं पण घणा लश्करनुं काम करे, एवं सारसार सैन्य लेइने ठानो कं चनपुरने ठूकडो दैत्यनी पेटें कोइ जाणे नही ए रीतें रहेतो हवो.

हवे कोकाशें पण विचित्र आश्चर्यकारी एवा तोरण द्वार प्रमुख ते प आकर नामा प्रासादने विषे निपजाव्यां, ते देखीने कनकप्रज राजा घणो हर्षवंत थयो. गुन मुहूर्तें महोत्सवपूर्वक ते राजा पोताना पुत्रो सहित प्रासादमां पेटो, त्यां सर्व घणो विस्मय पामता आकुल व्याकुल थका प्रासाद जोवा लाग्या, घणुं प्रशंसवा लाग्या, कोकाशने प्रासाददान दीधुं. अने कहेवा लाग्या के, अहो ! कोकाश ! अमें पूर्वे नथी दीतो, नंथी सांजल्यो एवो ए प्रासाद न संजविये एवी. तहारी विज्ञानं चातुरीथी नीपज्यो ठे. अथवा पृथ्वीने विषे गुं न संजवीयें ? ॥ यतः ॥ दाने तपसि शौर्ये च, विज्ञाने विनये नये ॥ विस्मयौ नैव कर्त्तव्यौ, बहुरत्ना वसुंधरा ॥ १ ॥

हवे गूढ अजिप्रायवंत एवो जे कोकाश ते कनकप्रज राजाने एम कहे तो हवो के, हे राजन् ! ए महोटा एक स्तंजिया प्रासादने विषे एकज की लिका ठे ते कीलिका जो रूडी रीतें प्रयुंजी होय तो, ए आवास, पोतानी मेळें विमाननी पेटें आकाशें चाव्यो जाय. ते सांजलीने कौतुक जोवानो र सियो एवो ते राजा ते यद्यपि कोकाशनुं बोलवुं जूतुं हतुं तथापि तेने त्रांत चित्तथकी सत्य मानतो घणा सन्मान सहित कोकाशने एम कहेतो हवो के, हे विज्ञान रचना करवामां निपुण ! तुं ए कौतुक अमने देखाव्य, के जे

थी करी अमे प्रवर महोटा नगर जोइये. कोकाश बोव्यो, तमारा पुत्र सहित तमने तत्काल अपूर्वतर देखाडुं. माटे हे राजन् ! तमे तथा तमारा पुत्र सहु पोतपोताना स्थानके बेसो, पठी हुं कीलिका प्रयोगें करी तमो ने अतुल कौतुक देखाडुं. ते सांजलीने जेम डुकालमां नूरुया रांकजनो होय ते नोजन करवा बेसे, तेनी पेवें शीघ्र शीघ्र ते राजा तथा राजाना शो पुत्रो मलीने सहु ते प्रासादने विपे पोत पोतानी पांखडियें बेसी गया.

हवे ते कोकाश पण जेम कोइ बंदिखानाथी निकले तेनी पेवें प्रासाद मांथी बहार नीकलीने बोव्यो. के जो जो रे मूर्खों ! तमे महारो प्रभु जे काकजंघ राजा तेने मारवानी इच्छा करी तेनुं किंपाक वृद्धनी पेवें महा दा रुण फल देखाडुं हुं एम कहेवाने समकालेज, उत्सुकपणें कीलिका प्रयूज तो हवो. ते प्रयोगथकी तत्काल सर्व प्रासाद मली गयो. त्यारें जेम कमल मां चमर रही जाय, तेना मनोरथनी पेवें तेमां रह्यो थको राजा पोता ना पुत्र सहित सोर बकोर करवा लाग्यो. ॥ यतः ॥ अन्योक्तिः ॥ रात्रिर्ग मिष्यति नविष्यति सुप्रजातं, नास्वानुदेष्यति हसिष्यति पंकजश्रीः ॥ इहं विचिंतयति कोशगते द्विरेफे, हा हंत हंत नलिनीं गज उज्जहार ॥ १ ॥ एवा अवसरने विपे कोकाशने संकेतें विजय राजा पण प्रलय कालना मे घनी पेवें, कनकप्रज राजानो वध करवा माटे नगर बहार आव्यो. ते वे प्रकारनुं असमंजस देखीने हाहाकारें व्याकुल एवो सर्व नगरने विपे हुं बारव थतो हवो. एवुं देखीने कनकप्रज राजानो सेनानी नगर बहार नी कढ्यो, तेणें विजय राजाने नगरमां पेसतां कृणोक थोनाव्यो. अने त्यां पोतानुं घणुं पराक्रम फोरवीने विजय राजानी साथें अत्यंत युद्ध कछुं. तेमां शरें शर, कुंते कुंति, दंमैं दंमी, खड्गें खड्गी, शक्तें शक्ति, पट्टिशायें पट्टिशी, मुजरें मुजरी, शव्यायें शव्यी, शूलियें शूली, चक्रें चक्री, यष्टियें यष्टी, मुष्टियें मुष्टी, केशें केशी, बाहुयें बाहु, कूर्परें कूर्परी, करायें करी, स्कंधायें स्कंधी, शीर्षायें शीर्षि, पगें चालनारा साथें पगें चालनारो, पादें पादी, ए रीते ते दुर्धर क्रोधें बेहु तरफना सुजटोयें संग्राम कछो. “ परं हतं सैन्यमनायकं ” ॥ इति वचनात् ॥ परंतु नायकविनानुं सैन्य हणायो त्यारें हलवे हलवे कनकप्रज राजाना सेनानीना लोक नाठा. ते जोइ विजय राजानुं सैन्य गाममां पेसीने सर्व नगरनो ध्वंस करतुं हवुं. ते ध्वंसने अ

नंतर जेम कोइने नरकमांथी काढीयें तेम विजय कुमार काष्ठ पंजर मध्ये थी पोताना माता पिताने काढतो हवो. पढी संपूर्ण मनोरथवंत एवो विजय राजा ते कोकाशने साथें लेइने निःप्रकंप मनथको नगरमांथी नीकली ने चतुरंगी सेनायें परिवस्यो शीघ्र द्वेम कुशलें पोताने नगरें पढोतो, माता पिता तथा कोकाश ते सर्व महामहोत्सवें पोताना नगरमां पेसता हवा.

हवे काकजंघ राजा ते, कृतज्ञ शिरोमणि, परोपकारी एवा कोकाश न एणी, अगणित मणिसुवर्णादिक अति घणी, अति अद्भुत एवी विनूति देतो हवो. तथा सूर्य रथना अश्व सरखा हजारो अश्व, शैकडोगमें ऐरावण सरखा हाथी, घणा रुद्रिवंत गाम, आपतो हवो. एम कोकाशने पोताना सरखो करतो हवो ॥ यतः ॥ कृतज्ञस्वामिसंसर्ग, मुत्तमस्त्रीपरिग्रहम् ॥ कुर्वन् मित्रमलोचनं च, नरो नैवावसीदति ॥ १ ॥

यद्यपि विजयाराणीयें कीलिका परावर्त्तादिक हीणुं काम कछुं. पूर्वे पण शोक्ष्य उपर घणी इर्ष्या राखती, तेथी राजायें निश्चय कछो के, ए कीलि का परावर्त्तन राणीयें कछुं. तेम राणी पण नित्य शंकाती रहे, परंतु राजा पोतें अति गंजीर ठे माटे राणीनी कांइ पण वात प्रकट न करतो हवो. ॥ यतः ॥ अर्थनाशं मनस्तापं, गृहे दुश्चरितानि च ॥ वंचनं चापमानं च, मतिमान्न प्रकाशयेत् ॥ १ ॥ राणी साथें रोप सर्व निष्फल करतो हवो. राजायें मनमां एम विचाखुं के, प्रायें घणुकरी स्त्रीलोक ईर्ष्यालुज होय ठे ॥ यतः ॥ अवंचको वणिग् विप्रः, संतोषी कृत्रियः कृमी ॥ वायुः स्यान्सुरनुष्मोन्नि, योपानीर्ष्यान्निवेत् क्वचित् ॥ १ ॥

हवे कांचनपुरे पद्माकर नामा महोल हतो ते कीलिकायें करी संको चाइ गयो, तेने उघाडवाने मंत्री प्रमुख कोइ समर्थ न थया, त्यारें राजा तथा कुमरने काढवा माटे कुहाडाना घात नांख्या, एटले महोल मध्ये यंत्रें करी प्रयुंजेला जे एकसोने एक मनुष्य तेने काष्ठना घा मस्तक उपर पडे. पोतानी मेळें उठलीने माथा उपर टक्कर मारे. तेथी ते एकशे एक ज ए डहवाणा थका पंजरमां पंखीनी पेठें पोकार करता आक्रंद करे. त्यारें कोइ पण उपायें पोताना स्वामीने राखवो, एम प्रधान लोकोयें विचारिने ते अनन्य गतिपणें उतावला उतावला उक्लयणीयें आवी, कोकाशने जइ ने पगें लाग्या. अने घणो आग्रह करी पोताना स्वामीने जीवाडवानी जि

ह्वा मागी. त्थारें कोकाशें अवकाश पामीने, पोताना कनकप्रज राजाना घ रना दासनी पेठें ते सर्व सेवा करे. एवुं तेमनी पासें कबूल करावीने तत्काल ते नगरीयें जइने, प्रासादनी कीलिका काढी. त्थारे ते एकसो एकनी आशा सहित ते कमलाकर चुवन विकस्वर कखुं. ते सर्व कंठगत प्राण थया हता, तेने जेम गर्जावासथी कोइने काढीयें तेम् ते एकसोने एक जणने प्रा सादमांथी कोकाश काढतो हवो. ते पण सर्व नवा, अवतारमां आव्या. एटला माटे ते राजा पण, सूत्रधारने पितानी पेठें आराधतो हवो. चाकर नी पेठें सूत्रधारनी सेवा करतो हवो, पद्माकर नामें महोल पण काकजंघ राजाने आपतो हवो. राजायें विचाखुं के, अहो ! आ कोकाशनी कला के वी अतुल्य ठे के, जेणें हिंसादिक कर्मविना पण पोतानो स्वामी बंधाणो हतो तेने मूकाव्यो ! वैरीने स्वकला देखाडीने वशं कख्यो. अथवा एनो रा जा पण धर्मी ठे माटे धर्मीने जे कार्य विपम होय तेपण सम थइ जाय.

हवे एकदा चारझानी मुनिराज पधाव्या. तेमने राजायें वंदनादिक वि धियें वांदीने पठी पोताना अने कोकाशना पूर्वजव पूठ्या. मुनि बोव्या,

गजपुर नगरने विपे तुं जैनी राजा हतो, अने कोकाश जैनी ब्राह्मण ह तो. तुज्जने प्रसादनुं पात्र सूत्रधार हतो. ते जैनी ब्राह्मणने वचनें तें अ नेक जैनजीर्णोद्धार कराव्या, नाना प्रकारना रत्नमयी बिंब जराव्या. ॥ यतः ॥ जवणं जिणस्स न कयं, नय बिंबं नेव पूइआ साहु ॥ दुइर वयं न धरिअं; जम्मों परिह्वरिउ तेहिं ॥ १ ॥ हवे सूत्रधार पण राजाना कह्या थकी वली अधिकतर नवी नवी रूप शोजानी रचनाने धर्मबुद्धियें चैत्यादि कमां करतो हवो ॥ यतः ॥ कला कलयतः सैवं, श्लाघनीया मनीषिणा म् ॥ यां श्रीसर्वज्ञसुखदां, हेतुत्वेनोपयुजंते ॥ १ ॥

एकवार ते सूत्रधारें जातिमद कख्यो. वली एकदा कोइक राजाथी नाठो. तेवारें जैनमतधारक जैन सूत्रधार महा कलावंत त्यां आव्यो. त्थारें तेणें कलाना मात्सर्य माटे राजा आगल चाडी करीने इर्ष्यायें कोइ बीजा साध र्मी सूत्रधारने बतावी दीथो ॥ यतः ॥ कलावान धनवान् विद्वान्, क्रिया वानपमानवान् ॥ नृपस्तपस्वी दाता च, स्वतुल्यं सहते नहि ॥ १ ॥ राजा कानना काचा होय, तेमाटे ठ घडी सूधी तेने धरी राख्यो, पठी पश्चात्ताप करीने तेने मूकाव्यो, सत्कार कख्यो ॥ यतः ॥ साधर्मिकाणां सत्कार, स्तिर

સ્કારઃ કિલાપદામ્ ॥ તેષાં પુન સ્તિરસ્કારઃ, પુરસ્કારઃ સુહર્ગતેઃ ॥ ૧ ॥

તે રાજા અને સૂત્રધાર બેઠુ જણ અણ આલોડને સૌધર્મ દેવલોકેં દેવ તાની રુદ્ધિ જોગવીને તમે ઇહાં ઉપન્યા. તેં પૂર્વે શ્રી અરિહંતની નક્તિ કરી હતી, માટે એટલી ઠકુરાડ પામ્યો, તથા કોકાશ અતુલ્ય કલામાં કુશલ થયો, એક વાર જાતિમદ કલ્યો હતો, તેથી દાસીપુત્રપણું પામ્યો. ફોકટ ઠ ઘડી સૂધી સાધાર્મિકને ધરી રાખ્યો, માટે ઠમાસ સૂધી બેઠુ જણને કનક રાજાયેં ધરી રાખ્યા. પઠી સાધર્મિકને મૂક્યો, માટે ઇહાં પણ બંદીખાનાથી મૂકાણા ॥ યતઃ ॥ વાચિકં કાયિકં માન, સિકં કર્મપુરાકૃતમ્ ॥ અવંધ્યબીજ વદત્તે, સ્વાનુરૂપં પુનઃ ફલમ્ ॥ ૧ ॥ અનાલોચિતશલ્યત્વે, વિપાકોગ્રં વિદન્નપિ ॥ બાલો નાલોચયેહલ્ય, મહોબાલ્યવિજૃંજિતમ્ ॥ ૨ ॥ એવાં જ્ઞાનીનાં વચન સાંજલીને વિચાંચું કે, અણઆલોચું પાપ તે ઘણા વિપાકને આપે. એમ જાણીને રાજાયેં, દિગ્વ્રતમાં જે અતિચાર લાગ્યો હતો તે રૂડીરીતે આલોચો, ગુરુયેં જે પ્રાયશ્ચિત્ત આપ્યું તે આચરીને બેઠુ પોતાને ઠેકાણે આવ્યા.

એ રીતે રાજાયેં ઘણા કાલ સૂધી રાજરુદ્ધિ જોગવીને, અવસરે પોતાના પુત્રને રાજ્ય આપીને, બેઠુ રાણી સાથે પ્રવ્રજ્યા લીધી. તે રાજા, ચારિત્ર પાલીને સૌધર્મ દેવલોકેં દેવતા થયો, ફરી મનુષ્યાવતાર પામી રાજા થડને સિદ્ધિનાં સુખ અનુજવશે. કોકાશ પણ રાજા સાથે ચારિત્ર લેડ ઘણા કાલ સૂધી ચારિત્ર પાલીને માહેડ દેવલોકેં ઇડનો સામાનિક. દેવતા થડને પઠી મનુષ્યાવતાર પામીને સિદ્ધિ પામશે. ॥ એ.કાકજંઘ રાજા તથા કોકાશની કથા આચાર પ્રદીપ પ્રકરણમાં છે.

તે માટે રાજાને તથા કોકાશને બીજું ઘણુયેં બલ હતું તો પણ જો ધર્મરૂપ બલ હતું, તો બંદિખાનામાંથી નીકલ્યા. તથા જો ધર્મબલ હતું તો અંતે સિદ્ધિને પામ્યા. માટે ધર્મબલ તે સર્વ બલને જીતનાર છે. ઇતિ તૃતીયપદ.

હવે ચોથા પદનો અર્થ કહે છે. “સર્વં સુહં ધમ્મસુહં જિણાં. (સર્વં સુહં કે ૦) સર્વ સુખને (ધમ્મસુહં કે ૦) ધર્મસુખ (જિણાં કે ૦) જીતે. એટલે સર્વ સુખને ધર્મસુખ જીતનાર છે. ॥ યતઃ ॥ તણસંચારનિસન્નો, મુણિવરો નઠરાગમયમોહો ॥ જં પાવડ મુત્તિસુહં, કત્તો તં ચક્કવટ્ટી વિ ॥૧॥ એટલા માટે શ્રી જગવ્રતી સૂત્રે બાર માસની દીક્ષા પર્યાયવંત મુનિયેં અનુત્તર વિમાનના સુખને પણ ઉલ્લંઘ્યા છે. તે ઉપર સંયતિ રાજાનો દૃષ્ટાંત કહે છે.

॥ कांपिछपुर नगरने विषे संयति नामें राजा राज्य करे ठे. ते एकदा स मये हाथी घोडा रथ पायक चतुरंगी सेनायें परिवच्यो मृगया करवा नी कव्यो. रसनो गृध्र थयो थको मृगने हणो ठे, ते राजा, केसरी नामा उद्याने गयो. त्यां एक मुनिराज अणगार तपोधन सप्ताय ध्यानयुक्त धर्मध्यान ध्याय ठे, वृद्धादिकें व्याप्त नागरवेली प्रमुखना मंमपमां रह्या ठे, पाप आश्रव खपाव्या ठे, एवा मुनिनी पासे एक मृग आव्यो. तेने संयति राजा यें हण्यो. ते वेलायें घोडो दोडावीने शीघ्र त्यां राजा आव्यो. मृगने मूठ देखीने अणगार दीठा. त्यारें राजा संच्रांत थयो थको विचारे ठे के, लगा रेक मुनिने में हण्या. अहो! हुं घातक तुं, मने हणवानुं शील ठे, हुं मंद पुण्यनो धणी तुं. एम चिंतवी, घोडाने विसर्जन करी, मुनिने विनयसहित वंदना करीने, एम कहेतो हवो के, हे जगवन् ! तमें महारो अपराध खमो. परंतु मुनि पण ध्यानमां रह्या थका राजाने बोलावे नही, त्यारें जयच्रांत थको राजा विचारे ठे के, आ मुनि रखे मुऊने नीच जाणीने घणो कोप करे !!! एवं जाणीने बोड्यो, हे जगवन् ! हुं संयति राजा तुं. मने बोलावो. जो साधु कोप करे तो क्रोडोगमें मनुष्यने बाली नांखे.

हवे मुनि बोड्या, हे राजन् ! तुऊने अनय ठे. तुं पण सर्व जीवने अनयनो देनार थाउ. आ अनित्य जीवलोकमां हिंसा करीने शुं रीऊ पामे ठे ? तथा शरीर अनित्य ठे. सर्व ठांमीने अवश्य जवुं ठे, माटे राज्यमां शुं मग्न थयो ठो ? जीवित तथा रूप तो वीजलीसरखुं चंचल ठे, तेमां तुं मूं जाणो ठो, अने परजवने अर्थे कांइ बूऊतो नथी. स्त्री, पुत्र, मित्र, बांधव, ते सर्व पोतें जीवतो होय, त्यांसूधी सर्व खावा पीवा जोग जोगववा मले, पण मुआ पढी कोइ केडे न आवे. मुआ पढी जो पिता मुउ होय तो दुःखीया थका तेना पुत्र तेने बालवा काढे. पुत्र मुउ होय तो पिता बालवा काढे, बांधव मूठ होय तो बांधव काढे. पढी जे ते जीव इव्य उपार्जी गयो होय ते, पढवाडाना लोक, हर्ष करी करीने संतोष पामी पामीने, अलंकारादि जोग जोगवे. अने जे मुउ तेणें तो जे शुजाशुज कर्म बांध्यां, ते कर्म सहित परजवे जाय. ते माटे हे राजन् ! शुजने हेतु यें तुं तप अंगिकार कर. ते सांजलीने राजा, महा संवेग निर्वेद पाम्यो. राज्य ठांमीने गर्दजाली मुनिनी पासे जिनशासनने विषे परमसुख रूप

एवुं चारित्र लेता हवा. पढी अनियत विहार करतां थकां, तथाविध को ५ गामने विषे आवता हवा. एवामां को ५ अनिर्दिष्ट नामा कृत्रिय जाति नो उपन्यो राजा ते स्वर्गथी च्यवीने आव्यो ठे. तेणें को ५ निमित्ते जाति स्मरण ज्ञान उपन्याथी वैराग्य पामी राज्य ठांमीने दीक्षा लीधी ठे. ते पण विहार करता त्यां आव्या. ते संयति मुनिने देखीने एम कहेता हवा के, हे मुनि! तमारुं नाम शुं? गोत्र शुं? माहणपणुं शाने अर्थें लीधुं ठे? आचार्यनी सेवा केम करो ठो? अने विनीत केम कहेवाउं ठो? तेवारें संयति मुनि बोल्या, महारुं संयति एवुं नाम ठे. तथा हुं गौतमगोत्री हुं. गर्दनाली नामें महारा आचार्य ठे, हुं जीवघातथी निवर्त्यो हुं माटे मा हण हुं, मुक्तिने अर्थें क्रिया करुं हुं. अने ते आचार्यना दुकुम प्रमाणे ते मनी सेवा करुं हुं. एटलांज माटे विनीत कहेवाउं हुं.

वली वगर पूजेज कृत्रिय मुनि बोल्या. हे मुनि! क्रियावादी, अक्रिया वादी, विनयवादी, अने अज्ञानवादी, ए चारेने जे नव तत्त्वना जाण पुरु पो ठे ते कुत्सित कहे ठे, हीणा कहे ठे, एम तत्त्वना जाण ह्यायक ज्ञानी श्रीमन्महावीरस्वामी कहे ठे. तेनुं फल देखाडुं हुं के, जे पापकारी पुरुष होय ते, घोर नरके पडे ठे. तथा जे शुद्ध प्ररूपणा रूप धर्म सेवे ठे, ते प्राणी दिव्यगति पामे ठे. ते माटे क्रियावादी प्रमुखनां जे वचन ठे, ते मा यावी होवाथी परमार्थें शून्य ठे. तेनी मृषाजाषा ठे, ते कारणे हुं तेनां व चन अण सांजलतो पोताने योग्य स्थानके वसुं हुं, गोचरी प्रमुख जाउं हुं. एवीरीतें ते कृत्रिय मुनियें संयतिराज ऋषिने स्थिर करवा माटे तेणें एम कयुं. हवे वली ते वादीना वचनथी सांजलतो तेनो हेतु कहें ठे.

ते क्रियावादिप्रमुख मिथ्यादृष्टि, अनार्य सर्वने में जाण्या ठे, परलोक ठतो ठे, महारो आत्मा सद्योगरीतें जाणुं हुं, हुं पांचमे देवलोकें महाप्रा ण नामा विमानने विषे महा कांतिवंत उत्कृष्ट आउखें देवता हतो, त्यां थी च्यवीने मनुष्यना नवमां आव्यो, ए सर्व जातिस्मरण ज्ञानें करी हुं जाणुं हुं, वली विशेष ज्ञानेकरीने पोतानुं अने परनुं आउखुं जाणुं हुं. ते माटे अनेक वादीना मतनो जे अजिजाष ते पोतानुं स्वहंदपणुं ठे जे अनर्थकारी संयमना. घात हेतु ते सर्व हे संयतिमुनि! तमे वर्जजो.

वली सांजलो हुं गुजागुजसूचक प्रश्न, तथा गृहस्थना घर संबंधि

कार्यना जे विचार कहेवा तेथी निवर्त्यो हुं. माटे जे कोइ एवा मागें चा
ले, ते आश्चर्यकारी जाणवा. तथा में जे कसुं के, हुं आउखा प्रमुख जाणुं
हुं, ते विज्ञान श्री जिनशासनमां ठे, पण बौद्धादिकना शासनमां नथी,
ते माटे श्रीजिनशासनमां उद्यम करवो. उद्यम करवाथीज हुंपण जाणुं
हुं, तेम तमे पण जाणशो. ते माटे तमोने उपदेश देतां कहुं हुं के, तमेअ
स्तिस्वजाव अंगिकार करजो, नास्तिकस्वजाव तजजो, सम्यक्ज्ञानें संयुक्त
थयाथका दुःखें आचराय एवुं धर्माचरण करजो.

वली पण कृत्रिय मुनि महापुरुषोनां उदाहरण देशने संयति मुनिने स्थि
र करतो कहे ठे के, एवी पूर्वोक्त वातो सांजलीने नरत राजायें नरत क्षेत्र
ठांमथुं, सगर राजायें सागरांत पृथ्वी त्यागी, एम मधवा चक्रवर्तीयें, नर
तना ठ खंम ठांमी दीक्षा लीधी, सनत्कुमारें पण पुत्रने राज्यें थापीने तप
अंगिकार कस्यो, लोकने विषे शांतिना करनार श्रीशांतिनाथस्वामी पण नरत
क्षेत्रना ठ खंम पृथ्वीनुं राज्य ठांमी अनुत्तर गतिने पाम्या, एमज इक्ष्वाकु
कुलराजामां वृषभ सरखा विख्यात कीर्तिना धणी कुंशु नामें राजाधिराज
सिद्धि वखा, तथा श्रीअरनाथ पण ठ खंम त्याग करीने शाश्वत सुख पा
म्या, तेमज महापद्म चक्रीयें उत्तम जोग ठांमीने तप अंगिकार कस्यो, व
ली एक ठत्री धरती साधीने श्रीहरिपेण चक्रीयें अव्याबाध सुख वसुं, तेम
जय नामें चक्री एक हजार राजा साथें दीक्षा लेइने शाश्वत सुखना जोगी
थया, वली दशार्णजराजा दशार्ण देशनुं राज्य ठांमीने दीक्षा लेता हवा.
जेने साक्षात् ईश्वर महाराजायें धणी रुद्रि देखाडीने धर्मेने विषे प्रेखा,
तथा नमिराजा तो साक्षात् परीक्षा करतां पण न चळ्या. त्यारें ईश्वर वारं
वार प्रणाम कस्यो. पण नमिराजायें पोताना आत्माने न नमाव्यो. वली
करकंमू कलिंगदेशने विषे उपन्या, दुर्मुख राजा पंचाल देशने विषे उपन्या,
नमिराजा विदेह देशने विषे उपन्या, निगगइ राजा गंधार देशने विषे
उपन्या, ए सर्वे राजाउमां वृषभ सरखा थका पोताना पुत्रोने राज्यें था
पीने जिनशासनमां दीक्षा लेता हवा, वली सौवीर देशनो धणी उदाइ रा
जा राज्य ठांमी दीक्षा लेइ अनुत्तर गति पाम्यो, तेम काशी देशना धणी
नंदन नामें सातमा बलदेवें संयम लेइ कर्मशत्रुने हण्णा, तथा विजय ना

મા બલદેવેં ગુણસમૃદ્ધ રાજ્ય ઠાંમી દીઠ્ઠા લીધી, વલી મહાબલ રાજર્ષિ ઝગ્ર તપસ્યા કરીને માથા સાટે સિદ્ધિ વઘ્યા.

એમ તે ક્ષત્રિય મુનિયેં, સંયતિ મુનિને મહા પુરુષોનાં ઝદાહરણેં કરી જ્ઞાન પૂર્વક ક્રિયાનો મહિમા કહીને હવે ઝપદેશ દે ઢે કે, હે સંયતિમુનિ ! તે માટે તે ઝરત રાજા પ્રમુખનાં ઝદાહરણ સાંઝલીને ઝન્મત્ત પ્રલાપ સરઘા ક્રિયાવાદી આદિકના નામને કોણ ઝંગિકાર કરે ? જેમાટે શ્રીજિનમત ઝંગિકાર કરીને કેઝક સંસાર સમુદ્ તઘ્યા, માટે જે બુદ્ધિવંત હોય તે પ્રમાદ ન કરે. એટલે એમ કહ્યું કે, જિનશાસન ઝંગિકાર કરવું, તે ઝંગિકાર કરીને કેઝક સંસારસમુદ્ તઘ્યા, કેઝ તરે ઢે, કેઝ તરઝો. એ કહેવાથી સિદ્ધિરૂપ ફલ બતાવ્યું. ઝનુક્રમેં. ક્ષત્રિય મુનિ તથા સંયતિ મુનિ વેહુ સિદ્ધિ વરઝો, ॥ ઇતિ શ્રીઝત્તરાધ્યયન સૂત્રે ॥ એટલે પ્રસ્તુત પદને એમ ઝોડીયે, જે સર્વ સુખને ઝીંતનાર એક ધર્મસુખ ઢે, તેથી ઝરત રાજા પ્રમુખેં ઢ ઝવંદનાં રાજ્ય સુખ ઠાંમીનેં ઝારિત્ર ઝંગિકાર કઘ્યાં ॥ ઇતિ શ્રીસકલસઝાનામિનીઝાલસ્ય ઝતિલકાયમાનપંઢિતશ્રીઝત્તમવિઝયગણિશિષ્યપંઢિતપદ્મવિઝયગણિવિરઝિતે વાલાવબોધે ગૌતમકુલકપ્રકરણે ષોડશગાથાયાંઝત્વાર્યુદાહરણાનિસમાપ્તાનિ॥

હવે સત્તરમી ગાથા કહે ઢે. તેનો પૂર્વગાથા સાથેં એ સંબંધ ઢે કે, પૂર્વ ગાથામાં ઝાર વાના ઝકી પણ ધર્મ ઝત્ક્રુષ્ટ ઢે એમ કહી દેઘાઝ્યો. તે માટે હવે સાત વાના સેવતો ધર્મનો પ્રતીપઢ્ઠી ઝધર્મ થાય ઢે. તે ઝધર્મના કાર્યઝૂત જે ધન પ્રમુખ ઢે તેનો નાશ દેઘાઢે ઢે. એસંબંધેં આવી સત્તરમી ગાથા કહે ઢે.

**જૂએ પસત્તસ્સ ધનસ્સ નાસો, મંસં પસત્તસ્સ
દયાઙ નાસો ॥ મઙ્ગં પસત્તસ્સ ઝસસ્સ ના
સો, વેસાપસત્તસ્સ કુલસ્સ નાસો ॥ ૧૭ ॥**

ઝર્થઃ—“જૂએ પસત્તસ્સ ધનસ્સ નાસો” જે પ્રાણી (જૂએ કેઁ) જૂવટું રમવાને વિષે (પસત્તસ્સ કેઁ) આસક્ત હોય, તે પ્રાણીનું (ધનસ્સ કેઁ) ધનનો (નાસો કેઁ) નાશ થાય, એટલે જૂવટું રમવામાં આસક્ત હોય તેના ધનનો નાશ થાય. તે ઝપર નલકૂબરનો દૃષ્ટાંત કહેવો. તેની કથા

એજ પુસ્તકના બીજા જાગમાં શ્રી નેમીશ્વર જગવાનના રાસમાં આવેલી હોવાથી હાં લખી નથી. તથા પાંચવ ચરિત્રમાં પણ ઠપાડ ગઈ છે.

હવે બીજા પદનો અર્થ કહે છે. “ મંસં પસત્તસ્સ દયાઽ નાસો ” જે પ્રાણી (મંસં કે) માંસને વિષે (પસત્તસ્સ કે) આસક્ત હોય, તે પ્રાણીને (દયાઽ કે) દયાનો (નાસો કે) નાશ હોય. તે પ્રાણી હિંસા કરીને કહુઆ વિપાક જોગવે. તે ઉપર સોદામનો દૃષ્ટાંત કહે છે.

એકદા શ્રીકૃષ્ણના પિતા વસુદેવજી ફરતા થકા ત્રણ સોષક પુરને વિષે આવ્યા, ત્યારે રાત્રી હતી તેથી બહાર દેવકુલમાં જઈને સૂઈ રહ્યા. એ વામાં એક રાક્ષસ આવ્યો, તેણે વસુદેવજીને ડગાડ્યા. ડગાડી લેઈને જવા માંડ્યું. એટલે વસુદેવજીયે મુષ્ટિપ્રહાર કહ્યો. એમ કરતાં બેહુ જણને યુદ્ધ થયું. પ્રથમ બાહુયુદ્ધ કહ્યું, પઢી શસ્ત્રયુદ્ધ કહ્યું, પઢી પકડીને જેમ ધોવી શિલા ઉપર વસ્ત્રને પઠાડે, તેમ શિલા ઉપર પઠાડ્યો. તેથી રાક્ષસ મરણ પામ્યો. એવામાં વહાણું વાહ્યું, ઘણા લોક જેના થયા, તે ઘણું આદરમાન દેઈ, શ્રી વસુદેવજીને રથ ઉપર બેસારી ઘણાં વાજિંત્ર વાજતે નગરમાં લેઈ ગયા. સહુએ મલી વસુદેવજીને પાંચસે કન્યા દેવા માંડી. પરણવાનો આગ્રહ કહ્યો. વસુદેવજી બોલ્યા, હમણાં હું પાણિગ્રહણ નહીં કરું. એક વાર તમે મને એ વાત કહો કે, એ અધમ પુરુષ કોણ હતો ? જેને માણ્યાં થકાં તમને આવડો હર્ષે ઉપજે છે ! ! ત્યારે તેમાંથી એક પુરુષ બોલ્યો.

કલિંગ દેશે કાંચનપુર નગરને વિષે જિતશત્રુ નામેં રાજા રાજ્ય કરે છે. તેને સોદામ નામેં પુત્ર થયો. પણ તે સોદામને સહજ સ્વજાવેં માંસ સ્વાધાનો ઢાલ પડ્યો. તે ઘણો માંસનો લોહુપી થયો. જેનો જે સ્વજાવ પડ્યો તે ટાલ્યો ટલે નહીં. જેમ શ્વાન એક પગ ડંચો રાખી મૂતરે તેને શ્યાં ચીર સ્ખરડાય છે કે, જે માટે એને એક પગ ડંચો કરવો પડે છે ? તેમજ દરજી કપડાનો શિવનાર પોતાની આંગલી ચાટે છે તે ક્યાં આંગલી મધની મીઠાસેં સ્ખરડી છે ? તથા મોચી ટાંકો મારે ને કરાજે એટલે મોચી ચામડાને ટાંકો મારે અને ઘણો નાર તાણનાર જેવો આકાર દેલાડે છે તે ક્યાં ચાલીશ મળને ગામલે જોતલ્યો છે ? તથા કાગડો પાણીયેં જરેલું સરોવર મૂકીને કુંજને જડ વિટાલે છે એ સર્વ તેમની ટેવ પડી ગયેલી છે તે કાંઈ મટે નહીં.

ઇત્યાદિક દૃષ્ટાંતેં સોદામને માંસ સ્વાધાનો ઢાલ પડ્યો તે મટે નહીં.

રાજા પોતે તો ઘણો પરોપકારી હે, પણ દીકરો હુષ્ટ થયો તેથી બુટયું જાય નહીં. માટે રાજાયેં નિત્ય એકેકા મોરના માંસનો હુકમ કહ્યો. તે વં શગીરિ નામા પર્વતમાંથી એકેકો મોર, એને જઠ્ઠણ કરવા માટે આણી આપે.

એકદા રાંધણિયેં મોરનું માંસ લાવીને મૂક્યું, અને પોતે ક્યાંક આડો અવલો ગયો. એવામાં માંજાર આવીને માંસ લેડ ગયો. ત્યારેં રાંધણિયેં જય થકી કોડકનું બાલક મારીને રાંધ્યું, તેને સોદામ જઠ્ઠણ કરવા બેઠો. તેનો સ્વાદ ઘણો સારો લાગ્યો, ત્યારેં રાંધણિયાને પૂછ્યું, એ કેનું માંસ હતું ? રાંધણિયાયેં સર્વ હકિકત કહી સંજલાવી. ત્યારેં સોદામેં રાંધણિયાને કહ્યું કે, તું નિરંતર મોરને વદલે મનુષ્યનું માંસ લાવીને રાંધજે. પઠી તે હુષ્ટ સોદામ, નિરંતર લોકોનાં બાલક લેડ જાય. એમ કરતાં એ કદા રાજાયેં તે વ્યતિકર જાણ્યું. ત્યારેં રાજા કોપેં કલકલ્યો થકો તે સોદામને, નગરમાંથી કાઢી મૂકાવતો હવો, તે પણ પિતાથી બીહીતો થકો પર્વતમાં જડને વચ્ચો. પરંતુ તે નિરંતર આ નગરમાંથી એકેકું મનુષ્ય લેડ જતો હતો, તેને તમે યમપુરીયેં પોચાડ્યું તે કામ ઘણું રૂઢું કહ્યું. એ તમે ઘણા મનુષ્યની હત્યા ઉતારી. તે સાંજલીને વસુદેવજી ઘણો હર્ષ પામ્યા. ત્યાં પાંચસે કન્યાનું પાણિગ્રહણ કહ્યું. એ રીતે માંસના યાનારને દયા ન હોય, તે માટે માંસ જઠ્ઠણ ન કરવું. માંસના યાનાર પ્રાયેં નરકે જાય. એવું શ્રી જગવતીજી સૂત્રમાં કહ્યું હે. ॥ એ સોદામની કથા શ્રીનેમિચરિત્રમાં હે.

હવે ત્રીજા પદનો અર્થ કહે હે:—“ મહ્જં પસત્તસ્સ જસસ્સ નાસો” ॥ જે પ્રાણી (મહ્જં કે) મદિરાને વિષે (પસત્તસ્સ કે) આસક્ત હોય. તે પ્રાણીનું (જસસ્સ કે) યશ જે હે તે (નાસો કે) નાશ પામે. તે ઉપર રાજાના પુત્રની કથા કહે હે.

સાકેતપુર નગરના રાજાની મદનલતા રાણીની કૂચને વિષે પુત્ર આ વ્યો, તે પુત્ર અનુક્રમેં મહોટો થયો, રાજાને ઘણો વહાલો હતો, તે યૌવનાવસ્થા પામ્યો, એટલે તેને મદિરા પીવાની ટેવ પડી. ગડ તેણે કર્મદોષેં કરીને એકદા મદિરા પીધી હે તેથી મદોન્મત્ત થયો, થકો રાજાની માતા ને આક્રોશ ગાલો તાડના તર્જના કરવા લાગ્યો. તે વૃત્તાંત રાજાયેં જાણ્યું. તેણે પુત્રને તેડીને ઘણો ઠબકો દીધો. ત્યારેં મદિરાના પરવશથી તે રાજા ને પણ આક્રોશ કરવા લાગ્યો. તેથી રાજાને ઘણો કષાય જાગ્યો. રાજાયેં

विचारुं के, सुवर्णनी बुरी होय तोपण पेटमां मारवाने काम न आवे, ते माटे ए महारो पुत्र ठतां पण जो महारी माताने आक्रोश करे, अने मने खातरमां न गणे, तो ते महारे शा काममां आवे ? एम विचारी पुत्रनी जीज कपावी. तेथी तेनो मद उतरी गयो. लोकमां घणुं लाज्यो. न गरीमां घणो अपयश थयो, पढी एक मासनुं अनशन करीने ब्राह्मणनो दी करो थयो. इत्यादिक विशेष अधिकार श्रीसमरादित्य चरित्रथी जाणजो, इहां मदिरानुं प्रयोजन हतुं तेटलीज वात कही. एम वली सांबकुमर प्रमुखें मदिरा पीधी, तेथी अनर्थ थयो ठे ॥ यतः ॥ शैवशास्त्रेऽपि ॥ मूलं समस्तदोषाणां, मद्यं यस्मादुदिरितम् ॥ मद्यपानं कथं कार्यं, नरेणाशुचिन्तणम् ॥ ॥ १ ॥ इत्यादि ॥ दूहा ॥ अंब फले पति राखके, महुआ फले पत खोय ॥ ताको रस सुखमां पडे, क्युं न हीन बुद्धि होय ॥ १ ॥ इत्यादि ॥

हवे चोथा पदनो अर्थ कहे ठे:-वेसापसत्तस्स कुलस्स नासो” जे प्राणी (वेसा के०) वेश्याने विषे (पसत्तस्स के०) आसक्तहोय, ते प्राणी ना (कुलस्स के०) कुलनो (नासो के०) नाश थाय. एटले कुल वधे न ही. ते उपर उल्लिखित कुमारनो दृष्टांत कहे ठे. यथा:-

वाणिज्य गाम नगरने विषे इशान कूणे द्युतिपलाश नामें उद्यान हतुं. तेमां सुधर्म यद्दनुं देहेरुं ठे. त्यां मित्र नामें राजा राज्य करे ठे. तेने श्री नामें देवी ठे. ते नगरमां कामध्वजा नामें गणिका वसती हती. ते वेश्या बहोतेर कलानी पंक्ति, चोसठ गणिका गुणें सहित, एकवीश रति गुणें प्रधान, बत्रीश लक्षणा पुरुषने वश करती, अठार देशनी जाषामां विशारद, महारूपवंती, हजारोगमे गणिकानुं अधिपतिपणुं जोगवती विचरे ठे.

वली ते नगरने विषे महाक्रुद्धिवंत एवो विजयमित्र नामें सार्थवाह वसे ठे. तेने सुजडा नामें चार्या ठे. तेने उल्लिखित नामें पुत्र ठे. एकदा जगवान श्री महावीरस्वामी समोसखा. तेमने राजावंदना करवा नीकव्यो, धर्म सांजलीने पर्षदास्थानके गइ. पढी जगवंत श्री गौतमस्वामी ठठ ठठनुं, पारणुं करता पारणाने दिवसे वाणिज्य गाम नगरने विषे गोचरी पधाखा, राजमार्गमां आव्या, त्यां घणा हाथी घोडा सुजट संनदबद थइ, हाथमां विविध प्रकारनां हथियार धर्यां ठे, तेना वृंदमां मध्य जागे एक पुरुष ठे, ते बंधने बांध्यो ठे, कान नाक काप्यां ठे, वध्य मंमनें मंमिंत ठे, गले

कणेरनी माला घाली ठे, तिलनी पेठे ठेदतां तेनुंज मांस तेना मुख मां खवरांवता, कांकराना सेकडो तेणें मारी जतो, अनेक नरनारीयें परि वखो ठे, राजपुरुष चोतरे चोतरे उद्धोषणा करे ठे के, जे कोइ उषित कुमर नी पेठें अपराध करजो, तेने पोतानां कर्म अपराधी करजो. ते वात गौतम स्वामीयें सांजली, यथापर्याप्त आहार लेइने प्रभु पासे आवी, आहार दे खाडी, वंदना नमस्कार करीने एम कहेता हवा के, हे जगवन् ! में नगर मां आज पूर्वोक्त वृत्तांत दीतुं, ते पुरुष पाठले जवे कोण हतो ? प्रभु बोल्या.

आ जंबुद्वीपना जरतक्षेत्रने विषे हज्जिणाउर नामें नगर हतुं. त्यां सुनंद नामा राजा राज्य करतो हतो, ते नगरने विषे एक महोदुं गोमंमल हतुं, त्यां घणां गोरूप अनाथ होय, सनाथ होय आदिक सर्व नगरीनी गायो, बलदिया, पाडा, वृषज संर्वने चारोपाणी संपूर्ण मल्ले, तेथी निरुपसर्ग थकां सुखें रहे ठे. ते नगरमां एक जीम नामें कूटग्राह वसे ठे, ते घणो अधर्मी ठे, तेनी उत्पला नामें चार्या ठे तेने एकदा गर्ज रह्यो. ते गर्ज त्रण मासनो थयो त्यारें उत्पलाने, एवो दोहोलो उपन्यो के, जे स्त्रियो, गायो अने वृषज प्रमुखना कान, नाक, आंखो, जीज, होठ, गलकंबल, खांधां प्रमुख नां सोला करी तली जुंजी संस्कारी मदिरा प्रमुख सहित आस्वादन कर ती हजो, तेने धन्य ठे. एवा पदार्थ जो होयतो हुं पण जोजन करूं. एम विचारती दिवसे दिवसे दूबली थाय, मुख कुमलाय, यथोचित पुष्प, वस्त्र, गंध, माव्य, अलंकार जोगवे नही, ते जीम कूटग्राहें ज्ञाण्युं. त्यारें उत्पलाने पूठेयुं के, तुं डूबली केम थइ ठो ? त्यारें तेणीयें दोहोलानी सर्व वात कही. जीमें कछुं, तहारो दोहलो हुं पूरो पाडीश, तुं दूबली न थइश. पढी एकदा जीम कूटग्राह मध्यरात्रे एकलो निर्बीकपर्णें संन-६ ब-६ हथियार पडि हार लेइने गोमंमलमां जइने कोइना कान, कोइनी आंख, कोइना खांधा, इत्यादिक कापी कापीने लेइ आव्यो. उत्पलाने आप्यां. तेणें तेज रीतें वावख्यां. दोहोलो संपूर्ण थयो. अनुक्रमें नव मास पूरा थया, पुत्र आव्यो, ते महोटे महोटे शब्दें आरडवा लाग्यो, घणुं विरूप विस्वर आरड्यो. ते ठोकरानो शब्द सांजलीने आखा हज्जिणाउर नगरनी गायो तथा गामनां वा ठडां बलदिया प्रमुख त्रास पाय्या थका चारे तरफ नासवा लाग्या. तेमाटे तेना मातापितायें तेनुं गोत्रास एवुं नाम दीधुं. अनुक्रमें ते महोटी थयो.

एवामां तेनो पिता जीम मरण पाम्यो. त्यारें तेना मित्र ज्ञाती स्वजन प्रमुखें घणुं रोतां आक्रंद करतां तेनुं मरणकार्य कछुं.

एकदा सुनंद राजार्यें ते गोत्रासने कूटग्राहपणें आप्यो. जे कोइ मार्ग प्रमुखमां हीणाचारी होय, तेने पकडे, दंम करे, त्यारें गोत्रास निरंतर अर्द्धरात्रीसमये संनद्धबद्ध प्रमुख आयुद्ध लेइ, गोमंमल मध्ये जइने, कोइना नाक, कोइना कान, कोइना गलकंबल, ठेदीने घेर लावें. तेना सोला प्रमुख निपजावीने नक्ष्त्रण करे. एम घणां पापकर्म आचरी पांचसे वर्षेनुं आयु पाली, आर्त्तध्यानें मरीने, बीजी नरके त्रण सांगरने आउखें जइ उपन्यो.

हवे इहां विजयमित्र सार्थवाहनी सुनडा नार्याने बालक आवे ठे, ते जी वतां रहेतां नथी, एवामां ते गोत्रास नारकीथी नीकलाने सुनडानी कूखें आवी पुत्रपणें उपन्यो, प्रसव्या पढी उकरडे नांखी देइ वली पाठो त्यां थी उपाडी लीधो. पढी अनुक्रमें महोटो कछो. बारमें दिवसें उकरडाथी लीधो माटे गुणनिष्पन्न उज्जितकुमार एवं नाम दीधुं. अनुक्रमें ते खीरधाव्य, मज्जनधाव्य, मंमनधाव्य, खिलावणधाव्य, अने अंकधाव्य, ए पांच धाव्यें पालीजतो महोटो आय. एवा अवसरे विजयमित्र सार्थवाह गणिम धरि म मेज्ज पारिष्ठेय ए चारे प्रकारनां जांम लेइने लवण समुडमां जहाजे चढयो. त्यां जहाज जाग्युं, सर्वजांम बूझ्या, सार्थवाह अशरण थको मरण पाम्यो, त्यारें ते मुउ जाणीने, घणा ईश्वर, तलवर, मामंबिकादिक हता ते बाह्य-हस्तगत सर्व इव्य लेइ गया. सुनडा सार्थवाही पण नर्त्तारिनुं मरण सांजलीने घणो शोक संताप करती आर्त्तरींइ ध्यान धरती रोती आक्रंद करती विलपती थकी रही. मित्र, ज्ञाति, स्वजनादिकें मली मरण कार्य कछुं.

अन्यदा नडा सार्थवाही साय्फनो विनाश, जहाजनो विनाश, नर्त्तारि नो विनाश चिंतवती थकी, कालधर्म पामी. तेने मरण पामी जाणीने को टवालें आवी उज्जित कुमारने घरमांथी काढी सूक्यो, अने ते घर बीजाने आप्युं. ते उज्जित कुमार पण पोताना घरमांथी नीकल्यो थको वाणिज्य गामने विषे जुवटुं रमतां त्यां वेस्याना घरने विषे फरतो रहे, कोइ वारना र नही तेथी स्वइच्छायें नोग नोगवतो थको विचरे. स्वहंदाचारी, मद्यप्र संगी, चोरप्रसंगी, द्यूतप्रसंगी, वेस्याप्रसंगी थको एकदा कामध्वजा गणि का साथें लाग्यो, ते साथें उदार विषय सुख नोगवतो विचरे ठे.

एवा अवसरे इहां मित्रराजानी राणी श्रीदेवीने योनिशूल प्रकट थयुं. तेमाटे मित्रराजा पोतानी राणी साथें मनुष्य संबंधी जोग जोगवी शके न ही. त्यारें राजायें उझित कुमारने कामध्वजा गणिकाना घरथी काढी मू काव्यो, अने पोते ते कामध्वजागणिकाने अंगिकार करी.

हवे उझित कुमार ते वेस्या उपर गृह थयो, तेमांज तल्लीन थयो थको मूर्धित थयो तेने बीजुं कांइ गमे नही. ए गणिकानोज अवसर ताकतो फरे. एकदा ते अवसर पामीने कामध्वजा गणिकाना घरमां गयो. कामध्वजा गणिका साथें जोग जोगववा लाग्यो. एवा अवसरे मित्रराजा स्नान करी, बलिकर्म करी, सर्वालंकारें विनूषित थइ, मनुष्यना वृंदें परि वखो ज्यां गणिकानुं घर ठे, त्यां आव्यो. एटले उझित कुमारने गणिका साथें जोग जोगवतो दीठों. त्यारें कषायमां आवी, त्रिवली चढावीने उझित कुमारने पोताना पुरुष पासे पकडावी यष्टि मुष्टि ढांचण अने कू एीने प्रहारें करी मुवा सरखो कखो. पढी अवले बंधनें, बांधीने हे गौतम ! जेम तमे जोइ आव्या एवी अवस्थायें पमाज्यो ठे.

एम जगवाने कहे थके श्री गौतमस्वामी पूढे ठे के, हे जगवन् ! ए इहांथी काल करीने क्यां जज्ञे ? प्रभु बोल्या, ए उझित कुमार, पच्चीश वर्षनुं परम आउखुं पालीने रत्नप्रजायें नारकी थज्ञे. त्यांथी नीकलीने वानर टोलामां वानरो थज्ञे, ते यौवनमां तिर्यचना जोगनेविषे गृह थयो थको एक वानर साथें युद्ध करतां मरण पामीने एज नरतक्षेत्रें इंदुर नगरमां गणिकाना कुलने विषे पुत्रपणें उपजज्ञे. त्यां जन्मतांज तेना माता पिता वर्धित कर्म करी तेने नपुंसक कर्म शिखवज्ञे. प्रियसेन कुमार नाम थापज्ञे. ते नपुंसक, यौवनावस्था पामे थके, रूषलावण्य उत्कृष्ट पामज्ञे. पढी ते प्रियसेन कुमार इंदुर नगरने विषे राजा प्रमुख घणा लोकनी विद्या, प्र योग, मंत्र, चूर्ण, वशीकरण प्रमुखें मनुष्य संबंधी उदार जोग जोगवतो विचरज्ञे. तेथी घणां पापकर्म उपार्जज्ञे. एकवीशसें वर्षनुं परम आउखुं पालीने रत्नप्रजायें नारकीपणें उपजज्ञे. त्यांथी च्यवीने अनुक्रमें तिर्यचना जव प्रमुखने आंतरे साते नरकमां उपजज्ञे. पढी जलचर, थलचर, खेचर, उरःपरिसर्प, जुजपरि सर्प तेनी जेटली जाति जेटली कुलकोडी ठे ते मां एकेकमां अनेक लाख वार उपजज्ञे. तेमज चौरिंदियमां, तेइंदियमां,

बे इंडियमां एकेक जातिमां अनेक लाखवार उपजशे. एम कडवी वनस्पति प्रमुखमां तथा वाउ, तेउ, अप अने पृथ्वीमां अनेक लाखवार उपजशे. त्यांथी आज जंबुद्वीपना जरतक्षेत्रने विषे चंपा नगरीमां पाडापणें उपज शे. ते पाडाने गोठील पुरुष मारशे. त्यांथी च्यवी एज चंपा नगरीमां शेठ ने कुले पुत्रपणें उपजशे. ते यौवनावस्था पामशे, त्यारें स्थविरनी पासे समकित पामी, चारित्र जेशे. पांच समितें समिता, त्रण गुप्ते गुप्ता थइ, घणां वर्षे सूधी साधुपर्याय पाली, आलोइ पडिक्कमी, समाधिमां काल करीने, सौधर्म देवलोके देवता थशे. त्यांथी च्यवीने महाविदेह क्षेत्रे उत्तम कुलमां उपजी केवलज्ञान पामीने मोक्ष जशे. ए उद्भित कुमारनी कथा श्री विपाक सूत्रना बीजा अध्ययनमां ठे, माटे विस्तारना अर्थियें त्यां जोवुं. ते उद्भित कुमार वेश्यासंगी थयो तो पुत्रसंतति न थइ, अने माठा विपाक पाम्यो. माटे वेश्यासंग तजवो ॥ इति श्रीसकलसज्जानामिनीना लस्थलतिलकायमानपंमितश्रीउत्तमविजयगणिशिष्यपंमितपद्मविजयगणिविरचिते बालावबोधे गौतमकुलकप्रकरणे सप्तदशगाथायां चत्वार्युदाहरणानि.

हवे अठारमी गाथा कहे ठे. तेनो संबंधतो पूर्वे मेलव्यो ठे.

**हिंसापसत्तस्स सुधम्मनासो, चोरीपसत्त
स्सं सरीरनासो ॥ तहा परब्बीसु पसत्तय
स्स, सबस्स नासो अहमा गई य ॥१७॥**

अर्थः—“ हिंसापसत्तस्स सुधम्मनासो ” जे प्राणी (हिंसा के०) जी वहिंसाने विषे (पसत्तस्स के०) आसक्त होय, ते प्राणीना (सुधम्म के०) जला धर्मनो (नासो के०) नाश आय. इहां गुरु प्रत्ये शिष्य पूठे ठे के, ज्यारें हिंसा करतां धर्मनो नाश आय, त्यारें दान देवपूजा प्रमुख करतां धर्म केम थशे ? कारण के, तेमां तो हिंसा आय ठे. हवे गुरु म हाराज उत्तर आपे ठे के, हे शिष्य ! श्रीसूयगडांग सूत्रमां अर्थदंमने अधिकारे नागने हेतें, नूतने हेतें, यद्दने हेतें, जो पूजा करे, तो हिंसा था य, पण जिनपूजाने हेतें हिंसा नथी कही. एटले पूजा यइ ए दयाना

सानां फल जोगवे. ते तंडुलमत्स्य तथा जमालीनी पेटें जाणवा. केइक हिंसा करे पण हिंसानुं फल जोगवे नही. जेम ह्रीणमोही संयोगीने, इ त्यादि ॥ १ ॥ ते माटे परमेश्वरनी आज्ञा सहित दया पाजवी. ते आज्ञा विना हिंसा करेतो धर्मनो नाश करे, तेना उपर यमपाशनी कथा कहे ठे.

आज जंबुद्वीपना जरतक्षेत्रमां वणारसी नामे नगरीने विषे दुर्मर्षण नामें राजा तेनी कमलश्री नामा राणी ठे. ते नगरीमां यमपाश नामें चं माल वसे ठे, पण ते कर्म चंमाल नथी. वली ते नगरीमां एक नलदाम नामें वाणियो वसे ठे. तेनी सुमित्रा नामें स्त्री तेंने मम्मण नामें दीकरो ठे.

एकदा कोइ सोदागर घोडा लाव्यो. राजा, तेनी परीक्षाने माटे एक घोडा उपर चढ्यो. एवामां कोइ वैरी राजानो देवता घोडाना शरीरमां पेशी रा जाने आकाशे छेइ गयो. तेणें कोइक वनमां जइ मूक्यो. त्यां राजा घोडा थी हेगो उतख्यो, एटले घोडो मरी गयो. एवामां एक हरिण राजाने देखी ने जातिस्मरण पाम्यो. ते हरिण जूमि उपर अक्षर लखीने एम कहेतो हवो के, हुं तमारो देवल नामा चाकर हतो. ते आर्त्तध्यानें मरीने तिर्ये च थयो हुं. तेणें आगल थइने राजाने पाणीनुं स्थान देखाड्युं. राजा पाणी पीने स्वस्थ थयो. एटले पोतानुं सैन्य आवी पहोच्युं. राजा कख्या गुणनो जाण होवार्थी ते हरिणने नगरमां लइ आव्यो. राजायें नगरमां सर्व ठामे उद्घोषणा करावी के, कोइयें पण आ हरिणने मारवो नही. पढी निर्जयथको ते हरिण नगरमां स्वेच्छायें फरतो रहे.

एकदा ते हरिण जमतो जमतो मम्मणने हाटे आव्यो, कोइ पाठला जवना वैरथी मम्मणने कोप चढ्यो, बापने कहेवा लाग्यो के, ए मृग अ परार्थी ठे, माटे एने मारो. त्यारें तेनो पिता नलदाम बोळ्यो, वाणियाना कुलमां अपर जीव पण न मारवो, अने ए तो वली राजाने इष्ट ठे, माटे नज मराय, तो पण पिता कांइक व्याक्षेपमां रह्यो, एटले मम्मणें ते मृग ने मारी नांख्यो. पण वेगलां रह्यां कोटवालें अने यमपाशें दीगो, ते वृत्तां त कोटवालें राजाने कहुं. राजा बोळ्यो, ए वातनो साक्षी कोण ? ते बो ड्यो, एनो बाप साक्षी ? राजायें एना बापने तेडावीने पूढ्युं, तेणें साचे साचुं कहुं के, महारा पुत्रें माख्यो तो खरो. राजायें तेने सत्यवादी जाणी ने पूज्यो, अने मम्मणने मारवानो हुकम कख्यो, यमपाशने मारवा सोंप्यो,

ઘટલે યમપાસ બોલ્યો હે રાજન્ ! હું હિંસા નહીં કરું. રાજા બોલ્યો. તું ચંદ્રાલ થઈને હિંસા કેમ ન કરે ? ત્યારે ચંદ્રાલ બોલ્યો, સાંજલો.

હસ્તિશીર્ષ નગરને વિષે દમદંત નામે વાણિયો હતો, તેણે શ્રીઅનંતનાથ તીર્થંકર પાસે ધર્મ સાંજલીને ચારિત્ર લીધું. તપસ્યા કરતાં થકાં અનૈક લબ્ધિવંત થયા. તથા ગીતાર્થ થયા. તે દમદંતરૂષિ વિહાર કરતાં આ નગરે પાધાચ્છા. સ્મશાનમાં કાઠસ્સંગ કરીને રહ્યા. એવામાં મહારો પુત્ર અતિ મુક્તક નામે છે તેને કોઈ વ્યંતર પ્રમુખના ઉપસર્ગે ઘણા રોગ ઉપન્યા હતા. તે સ્મશાનમાં ગયો. મુનિને નમસ્કાર કહ્યો, ઘટલે મુનિની શક્તિયે નિરોગી થયો. તે પુત્રે ઘેર આવીને મને સર્વ વૃત્તાંત સંજલાવ્યું, હું પણ કુટુંબસહિત રોગી હતો, તે કુટુંબને લેઈ મુનિપાસે ગયો. અમે સહુ રોગથકી મૂકાણાં, ત્યારે હું શ્રાવક થયો, મેં જાવઝીવ હિંસા કરવાના પંચસ્કાણ કહ્યાં, અને સાધુને વૈરાગ્યનું કારણ પૂછ્યું, ત્યારે તે સાધુએ પોતાનું સર્વ વૃત્તાંત મને પ્રતિ બોધવા માટે કહી સાંજલાવ્યું, તેથી હું જાણું છું. તે સાંજલીને રાજાએ હર્ષ પામી તેને પૂજ્યો. અને સર્વ ચંદ્રાલમાં તેને વહેરો કહ્યો. બીજે ચંદ્રાલે મમ્મણે માલ્યો. યમપાશ મરીને સ્વર્ગે ગયો ॥ એકથા શ્રી શાંતિનાથ ચરિત્રમાં છે.

અર્થ:—“ ચોરીપસત્તસ્સ સરીર નાસો ” જે પ્રાણી (ચોરી કે) ચોરીને વિષે (પસત્તસ્સ કે) આસક્ત હોય, તે પ્રાણીના (સરીર કે) શરીરનો (નાસો કે) નાશ થાય. તે ઉપર હુંમિક ચોરની કથા કહે છે

મથુરા નગરીને વિષે શત્રુમર્દન નામે રાજા રાજ્ય કરે છે. તે રાજા સક્કન લોકને પિતાની પેઠે હિતકારી છે. અને હુર્કનને યમસરખો છે. ત્યાં એક જિનદત્ત નામે શ્રેષ્ઠી શ્રાવકમાં વહેરો છે. તે કરુણારસનો સમુદ્ધ અને સત્ત્વરૂપ રત્નનો સાગર હતો. તે નગરને વિષે ક્યાંથી પણ એક હુંમિક નામા ચોર આવીને કોઈ ન જાણે એવી રીતે ચોરી કરે. પણ તે સર્વત્ર પ્રસિદ્ધ છે.

એકદા તે ચોરે કોઈ વ્યવહારિયાનાં ઘરમાં સ્વાતર દેઈને સુવર્ણ લીધું. એવામાં ઘરના લોક જાગ્યા. તેણે પોકાર કહ્યો ઘટલે કોટવાલે ચારે તરફ વીંટીને તેને ધનસહિત પકડ્યો. સ્વરૂં છે કે, બિલ બિલને વિષે ગોધા ન હોય. પ્રાતઃકાલે સૂર્યને ઉદયે ચોરની વાત રાજાને કહી. રાજાએ કહ્યું, એ જગત્તનો શત્રુ છે, માટે, એને વિટંબના દેઈને મારો. ત્યારે કોટવાલે લીંબડાના પત્રની માલા તથા કણેરની માલા, સરાવલાની માલા તેણે કરી વથ્થ મંદને

मंमित कस्यो, जुनां सडेलां सूपडानुं ठत्र धखुं, चोखुं धन गले बांधुं, गर्द न उपर चढाव्यो, दंमेरानुं वाजुं वागते चोतरें चबुतरे एम कहेता के रे रे लोको ! सांजलजो. आ रीतें हुंमिक चोरें चोरी करी ते माटे एने मारवा लेइ जइयें ठीयें. तेथी कोइ चोरी करशो नही. जे चोरी करशे, तेनो अ न्याय, राजा न्यायी ठे माटे नही खमे. तेज वेला यष्टिमुष्ट्यादिक ताड नायें ताडी जतो. तिहां निर्दयपणें लोक एम कहेता हवा के, जूउं ए पोता ना पापनुं फल केवुं पाम्यो ठे ? एम सज्जन लोक नजरें जोता, लांठिया लोक हांसी करता, मुनिराज कर्मनां फल विचारता कहे ठे के, एवां पा पकर्म न करवां. चारे तरफ छुर्दत ठोकरें परिवख्यो कोइ दिशि सूजे नही, एम आहुं अवलुं जोतो, विटंबनापूर्वक बधा नगरमां फेरवीने कोटवालें वध स्थानके आण्यो, शूलीये आरोपीने चर पुरुष ठाना. जोवाने मूक्या, के जो एने कोइ कांइ मदत करे तो तेनो पण निग्रह करीयें. एवी अवस्थाने विपे ते चोरने तडकानो ताप लागते, लोहीनी धार नीकलते, अत्यंत तृषा लागी. तेवारें जे कोइ मार्गें ठूकडो नाकले, तेनी पासे पाणी मागवा लाग्यो, पण राजानी वीहीकें कोइ पाणी आणी आपे नही.

एवा अवसरमां जिनदत्त श्रावक ते मार्गें आव्या. ते शेर पास तेणें पाणी माग्युं. त्यारें शेर दयावंत थका बोल्या, तने हुं पाणी पाइश. पण पंच परमेष्ठिनो नमस्कार संजारे तो तुं स्वर्गें जाय. ते सांजलतांज तेणें पाठ संजलाववां विन्रंती करी, श्रावकें नमस्कार कह्यो, ते वारंवार संजार वा लाग्यो. श्रावक पण जेटले घेस्थी पाणी लाव्या, एटले उतावलो उता वलो नमस्कार संजारतो मरण पाम्यो. मरीने महर्धिक यक्ष पणें उपन्यो.

एवा अवसरे चर पुरुषें राजाने जिनदत्तशेरनुं वृत्तांत संजलाव्युं. राजा यें शेरने पण मारवानो ठुकम कस्यो. कोटवाल पण ते शेरने शीघ्र गर्दजे चढावीने जेटले विटंबना करवा तैयार थयो एटले ते यक्षराजें अवधिज्ञा नें जाण्युं के, अहो ! महारा गुरुने आवी अवस्था आवी ! एम विचारीने मायायें एक महोटो पर्वत रच्यो. पठी सहुने कहेवा लाग्यो, अरे ! राजा प्रमुख लोको, सांजलजो हुं आ पर्वतें सर्वने चूरीश, जे कारण माटे आ शेर दयानो समुइ, जगतनो हितवांठक ठे, तेने तमें आरीतें विटंबना करो ठे ? ए तो महारो प्रभु ठे. ते सांजलीने राजा संव्रांत थको पुरना लोक सहित

ફૂલ પ્રમુખે તે દેવતાની પૂજા કરવા લાગ્યો. જે કારણે મરણની બીહીક તે મહોટી બીહીક છે. પઠી રાજા પ્રમુખે તે યજ્ઞરાજને વિનંતિ કરી કે, હે સ્વામિન ! અમે અજ્ઞાનથી જે અપરાધ કયો તે સ્વમો, મહોટા પુરુષને નમ્યા એટલે તે અપરાધ સ્વમે એવી નીતિ છે, ત્યારે યજ્ઞ બોલ્યો, તમે એ શ્રાવકનું શરણ કરો, અને પૂર્વ દિશાયે મહારું દેહેરું કરો, તે સાંજલીને રાજાયે રો અને હાથી ઉપર બેસારીને ઉત્સવે સહિત પુરમાં પ્રવેશ કરાવ્યો. વારંવાર રો અને સ્વમાવીને, વલી પૂર્વ દિગે યજ્ઞનું દેહેરું કરાવ્યું. તેમાં શૂનિયે ચઢાવે લો ચોર તથા તેની પાસે તે શ્રાવક એવી મૂર્તિ કરાવા ॥ ઇતિ દુર્લભિક કથા ॥ એ નવકારના પ્રજાવથી દેવતા થયો, પણ ચોરીયકી તો શરીરનો નાશ થયો. હાં ચોરી કરતાં શરીરનો નાશ થાય, એ અધિકાર છે.

હવે ત્રીજા તથા ચોથા પદનો જેગો અર્થ કહે છે. “તદ્વા પરહીસુ પસ ત્તયસ્સ, સવસ્સ નાસો અહમા ગઈય” (તદ્વા કે૦) તેમજ, જે પ્રાણી (પરહીસુ કે૦) પરસ્ત્રીને વિષે (પસત્તયસ્સ કે૦) આસક્ત હોય, તે પ્રાણીને (સવસ્સ કે૦) સર્વ ડ્રવ્ય અથવા સર્વ ગુણનો (નાસો કે૦) નાશ થાય. અને વલી (અહમા ગઈય કે૦) અધમ ગતિ પામે. એટલે ડુર્ગતિયે જાય. તે ઉપર રાવણ પ્રમુખના ઘણા અધિકાર પ્રસિદ્ધ છે. પણ હાં પરસ્ત્રી સેવન કરવાથી દુઃખ પામ્યા, અને જેણે પરસ્ત્રીનો ત્યાગ કયો તે સુખ પામ્યા. તે ઉપર સુરપ્રિય કુમરનો દૃષ્ટાંત કહે છે.

મગધ દેશને વિષે રાજગૃહ નગરમાં પ્રજાસ નામા. શ્રીવીરના અગિયાર મા ગણધર તેના જાડ યજ્ઞપ્રિય નામે બ્રાહ્મણ શ્રાવક વસે છે. તેને યજ્ઞજ્ઞ સા નામે સ્ત્રી છે, તેની કૂચે સુરપ્રિય નામે પુત્ર થયો. પણ તે રૂપ સૌજા ગ્યશીલાદિક ગુણે કરીને દેવતાને પણ ઘણો વદ્ધન છે.

અન્યદા ધર્મરુચિ મુનિને, પ્રજાસ ગણધરજીયે કહ્યું હતું કે, તમે રાજગૃહ નગરે, યજ્ઞપ્રિય બ્રાહ્મણને ધર્મોપદેશ કરજો. તે સાંજલી અનુક્રમે ધર્મરુચિ અણગાર રાજગૃહે પધાયા. વિચરતા થકા યજ્ઞપ્રિયને ઘેર આવ્યા, યજ્ઞપ્રિયે પણ સંત્રમસહિત ઝાઝા થઈને આસન આપ્યું, તે આસને મુનિ બેઠા, મુનિને યજ્ઞપ્રિયે પરિવારસહિત વંદના કરી, મુનિ પણ વીરપ્રભુના ગણધરનો પરિવાર હોવાથી ઘણી પ્રશંસા કરીને કહેવા લાગ્યા કે, પ્રજાસ ગણધરજીયે મહારે મુખે કહેવરાવ્યું છે. જે મનુષ્યજવાદિક સામગ્રી ડુર્લભ પા

मीने धर्मकार्यने विषे लगारे प्रमाद करशो नही, ब्राह्मणें पण ते वचन त हत्ति पणें अंगिकार कछुं, वली मुनि बोल्या, तमारा व्रतनो सुखें निर्वाह थाय ठे ? विप्र बोल्या, तमारा पसायथी एटलो कालतो सुखें निर्वाह थ यो ठे, हवे आगलतो न जाणीयें के, केम बनशे. जे माटे सुरप्रिथ कुमार सौजाग्यादिक अतिशयवंत ठे, तेने पगळे पगळे स्त्रीयो प्रार्थना करे ठे. ते माटे हे जगवन् ! जो ए निर्मल शील खंमशे, तो शरत्कालना चंडमा सर खुं अमारुं कुल ठे, तेमां कलंक लागशे. ते सांजलीने मुनि बोल्या, हे वि प्र ! तमे विषाद न करो, ए पुण्यानुबंधी पुण्यवालो ठे, माटे ते अकार्य केम करे ? ते वात सांजली मुनिने वंदना करीने यज्ञप्रियें पूठ्युं के, एणें पूर्वजवे शुं सुकृत कछुं ते कहो, त्यारें मुनि बोल्या, ए पाठला नवने विषे वणारसी नगरीना अरिमर्दन राजानो जयमालि नामें पुत्र हतो. ते एकदा वसंत तिलक नामा उद्याने क्रीडा करवा गयो. त्यां अशोकवृक्षतले चारण मु निने उजा दीठा. तेने जक्तियें नमस्कार करी तेमना मुख आगल बेठो.

एवामां अनंगकेतु नामें एक विद्याधर स्त्रीसहित त्यां आव्यो, ते मुनिने वंदना करीने बेठो, त्यारें मुनियें विद्याधरने पूठ्युं, हे विद्याधर ! ए रूपवं ती अबला कोण ठे ? त्यारें ते चारण मुनिने नमीने लज्जायें माथुं नीचुं करीने बोळ्यो, ए ताराचंड नामा विद्याधरना स्वामीनी पुत्री ठे, एनो ज न्तार मातंगी साथें रक्त थयो, त्यारें ए जन्तार उपर विरक्त थइ, एवं जाणी ने में एने अंगिकार करी ठे. मुनि बोल्या, हे जइ ! परस्त्रीगमन ते पुरु पने पोताना कुलमां कलंक ठे, तथा वैर अने अपजसनुं कारण ठे, तेम परजवे नरकने विषे घोर दुःख आपे, परमाधामी बलती त्रांबानी पुतली साथें आलिंगन करावे, एवं मुनि कहे ठे. एवामां ते स्त्रीनो जन्तार उघाडे शस्त्रें ते अनंगकेतुने अत्यंत तर्जना करतो त्यां आव्यो, अनंगकेतु पण लडवा माटे तेनी सामो थयो, अने कहेवा लाग्यो के, हे मातंगीना धणी ! आज तुं पोताने कमें मुठ, एम आक्षेप करतो युद्ध करवा लाग्यो, ते बेडु जण घणी वार युद्ध करतां बन्ने मरण पाय्वा. ते स्त्री पण अपरपति जे अनंगकेतु, तेनुं शरीर लेइ अग्निमां बली मुइ. त्यारें चारण मुनि शोक करवा लाग्या ते देखीने जयमालियें पूठ्युं. तमे शोकवंत केम थया ठो ? मुनि बोल्या, ए विद्याधर संसारपणें महारो जाइ ठे, ते हमणा नवकारवर्जित अक

સ્માત્ પાપેં કરી મરણ પામ્યો, તે અમને શોકનું કારણ થઈ પડ્યું છે.

এবু সাঁজলী, নমস্কার করীনে জয়মালি এম কহেতো হবো কে, হে জগবন্ ! মনে পরস্বীগমন ব্রত আপো, ত্যারৈঁ মুনি বোঝ্যা, প্রথম এ ব্রত নুঁ স্বরূপ হুঁ কহুঁ হুঁ তে সাঁজলো. পর স্বী বে নেদৈঁ ঠে. এক বৈক্রিয় শরীরসং বঁধী, অনে বীজী ঔদারিক শরীরসংবঁধী. তেমাঁ পণ ঔদারিক বে নেদৈঁ ঠে, এক মনুষ্যসংবঁধী, অনে বীজী তির্যঁচসংবঁধী. তেমাঁ বলী মনুষ্যসংবঁধী প এ বেহু নেদৈঁ ঠে, এক পরণেলী, অনে বীজী সংগ্রহ করেলী. এটলা নেদমাঁ জে নাঁগে ব্রত লেবুঁ তেনী বিরতি তে চোথুঁ ব্রত ঠে. এ ব্রতনা পাঁচ অতিচার ঠে, তে কহুঁ হুঁ. তেমাঁ প্রথম অপরিশৃঙ্খীতাগমন, বীজুঁ ইত্বর তে অব্ধকাল সূ ধী কোঁ স্বীনে নাডে রাখে, এ বে অতিচার সেবতাঁ ব্রত নাঁগশে, এবুঁ পোতৈঁ জাণতাঁ ঊতাঁ সেবেঁ তো ব্রতজং থায়, তথা কদাচিত্ বিধবাগমন অথবা বেশ্যাগমন করবা গ্যো অনে ব্রত সাঁজলুঁ কে, মহারে তো পরস্বীনাঁ পছ স্কাণ ঠে অনে এ কোঁ পরনী স্বী তো নথী. তো এথী মহারুঁ ব্রত শামাটে নাঁগে ? তথা বীজে অতিচারৈঁ নাডে রাখী হোয় তেমাঁ এম বিচারে কে, এ ম হারী স্বী ঠে, তেমাঁ মহারুঁ ব্রত শা মাটে নাঁগে ? এম ব্রতসাপেক্ষপণৈঁ অ জ্ঞানপণৈঁ বিচারী জোগবে তো অতিচার লাগে. তথা জাণীনে নাঁগবে তো ব্রতজং থায়. ব্রীজো অনংগকীড়া অতিচার তে স্ত্রিয়াদিকনে বলন চুঁব নাডি করে তো লাগে. তথা পারকা বিবাহ প্রমুখ মেলবে, সাটাঁ করে, এ প রিবিবাহকরণ চোথো অতিচার. তথা তীব্র অনুরাগ রাখে, রাত্রী দিবস কঁদর্পমাঁ চিত্ত রাখে তো এ পাঁচমো অতিচার. এ পাঁচ অতিচার বর্জবা.

এ ব্রত পাল্যানুঁ ফল কহে ঠে. আ লোকনে বিপে যশ কীর্ত্তি সৌজাগ্য বধে. পর লোকৈঁ স্বর্গ তথা অপবর্গনাঁ সুখ পামে. তথা জে প্রাণী, এ ব্রত নে গ্রহণ ন করে, অথবা গ্রহণ করীনে নাঁগে, তে প্রাণী দুর্জাগিয়া থায়, ন পুঁসক থায়, অনে দুর্গতিয়ৈঁ জায়. তে সাঁজলী রাজকুমরৈঁ পণ বিশেষৈঁ তত্ব জাণীনে মুনিপাসে চোথুঁ ব্রত অংগিকার কহুঁ.

তে চারণ মুনি পণ আকাশ মাগৈঁ গরুড়নী পেতৈঁ উড়ীনে বীজে ঠামে গ যা. রাজকুমর পণ পোতানা আত্মানে কৃতার্থ মানতো ঘের আব্ব্যো. তে কুঁ মরনে সৌজাগ্যাদিক গুণৈঁ করী অপরিশৃঙ্খীতা পরস্বীযো ঘণী মলে, তোপণ তে কুমরৈঁ পোতানা ব্রতমাঁ অতিচার ন লগাব্ব্যো. অনে শীল খঁদিত ন কহুঁ.

एकदा राजसज्जामां वेठां वर्णावर्णनी वात नीकली, तेमां एम कहेवा एं के, सर्व वर्णमां कृत्रिय वर्ण जे ठे; ते सर्वने राखे ठे; माटे कृत्रिय वर्ण प्रधान ठे. ते सांजलीने जयमालिने जातिमद उपन्यो. अनुक्रमे त्यांथी मरीने पहेले देवल्लोके देवता थयो. त्यांथी च्यवीने. तमारो पुत्र थयो. ए रीतें पाठले जवे एणें चोथुं व्रत रूढी रीतें पाव्युं ठे. तेथी ए सौजागी थ यो ठे. सुरूपी थयो ठे तथापि पोतानुं शील खंमन नही करे.

ते वात मुनिना मुखथी सांजलीने सुरप्रिय, कुमारने जातिस्मरण ज्ञान उपन्युं. त्यारें पिताने कहेतो हवो के, हे पिता ! मने आझा आपो, जेम हुं चारित्र अंगिकार करूं. त्यारें यज्ञप्रिय बोव्यो, हे वत्स ! केटला एक काल पडखो, अवसर पामीने श्री प्रजास गणधरजी पासे चारित्र लेइयुं. ते सांजलीने धर्मरुचि मुनि पासे यद्यपि. यतिधर्मनो रागी ठे, तथापि पिताना वचनथी सुरप्रिय कुमारें श्रावकनां व्रत अंगिकार कखां. मुनि पण शिक्षा देइ विहार करता हवा. सुरप्रिय कुमार पण शुद्ध बुद्धि यें श्रावक धर्म पालता हवा.

एकदा समयने विषे सुरप्रिय कुमार उद्यानने विषे केलिना घरमां सू ता ठे, एवामां एक रूपवंत व्यंतरी आवी ते कुमरनुं रूप देखी मोह पामी. थकी कुमारिका स्त्रीनुं रूप करी विकारनां वचनो बोलवा लागी त्यारें कुमरें विचार्युं के, निश्चयें ए मनुष्यस्त्री नथी. जे माटे एने लाज नथी. तथा एनी आंखो मींचाती नथी. एम चिंतवीने पोताने घेर आव्या. ते व्यंतरी पण पोतोना जत्तारि पासें जइ कहेवा लागी के, ए ब्राह्मणें मने घणी प्रार्थना करी, पण ते डुष्टथी धैर्य आलंबीने हुं नाठी. ते सांजलीने व्यंतर पण कोपायमान थयो. संध्या समये जेठले कुमरने मारवा आव्यो, एटले कुमर पण पोताना वासजवनमां आव्या. स्त्रीने पूठवा ला ग्या. आज तुं वनमां केम आवी हती ? स्त्री पण कान ढांकीने बोली. अहो ! ए वात शुं बोल्या ? हे स्वामिन ! बीजी स्त्री पण कुलवंती होय ते एकली न जाय. तो हुं श्रीप्रजासजीनी स्तुषा थइने एकली वनमां केम जाउं !!! पण मने साची वात कहो. जे ए वात पूठवानुं शुं कार ए ठे ? त्यारें कुमरें पण व्यंतरीनी सर्वे वात यथार्थ कही. दीधी ते वात सांजलीने बाहेर रहेलो व्यंतर विचारवा लाग्यो. अहो ! महारी स्त्रीनुं डुष्ट

ચેષ્ટિત ! એ ડુઃશીલનું ઘર છે, એવી નારીને ધિક્કાર પડો. પઠી તે વ્યંતર સુર પ્રિય કુમારને પોતાની સર્વ વાત કહીને કહેવા લાગ્યો. હું તહારા શીલેં કરી તુષ્ટમાન થયો હું. કાંઈક વર માગ્ય. કુમર બોલ્યો. હું ધર્મ પામ્યો હું. માટે મહારે બીજું કાંઈ પ્રયોજન નથી. ફરી વ્યંતર બોલ્યો, દેવ દર્શન સ્વાલી ન જાય. માટે કાંઈક પણ માગ્ય. ત્યારે કુમર બોલ્યો, કહો મહારું આઠ ધું કેટલું છે ? વ્યંતર બોલ્યો, આઠધું ટુકડું છે. એમ કહીને કુમરની ઘણી સ્તવના કરી એના ઘર આગલ સોનૈયાની વૃષ્ટિ કરીને વ્યંતર અદૃશ્ય થયો.

કુમરે પણ અરિહંતની પૂજા કરીને સંચારો કહ્યો. એક માસની સલેષ ણા કરી સમાધિસહિત મરણ પામીને બારમા અચ્યુત દેવલોકે દેવતા થયો. ત્યાં ઉત્કૃષ્ટ બાવીશ સાગરોપમનું આયુઃ જોગવી મનુષ્યાવતાર પામીને ઉત્કૃષ્ટ વ્રતના પ્રજાંવચકી ઉત્કૃષ્ટ શાશ્વત સ્થાનક પામશે. એમ અનંગકે તુ વિદ્યાધરને પરસ્ત્રી થકી સર્વ ઇવ્ય નાશ પામ્યું, અને જીવથી ગયો, ડુર્ગતિયે પહોંચ્યો. તે માટે પરસ્ત્રીનો ત્યાગ કરીને સુરપ્રિય કુમરની પેઠે શીલ પાલવું ॥ એ કથા વૃંદારવૃત્તિમાં છે ॥ ઇતિ શ્રીસકલસન્નાનામિનીજાલ સ્થલતિલકાયમાનપંક્તિશ્રીઉત્તમવિજયગણિશિષ્યપંક્તિપદ્મવિજયગણિવિર ચિતે બાલાવબોધે ગૌતમ કુલકપ્રકરણે અષ્ટાદશગાથાયાં ત્રીણ્યુદાહરણાનિ॥

હવે ઝંગળીશમી ગાથા કહે છે. પૂર્વની ગાથાના અંતે કહ્યું કે, જે પરસ્ત્રી માં આસક્ત થયો તેને સર્વ ઇવ્યનો નાશ થાય. અને અધમ ગતિ થાય. હવે હાં કહે છે કે, ઉત્તમ ગતિ કેમ થાય ? તો કે, દાન દેતાં થાય માટે દાન દેવું. અને જો શક્તિ ન હોય તે હુકર વાત છે. એમ દેખાડે છે.

દાણં દરિદ્રસ્સ પદુસ્સ સ્વંતી, ઇન્ધાનિરોહો
ય સુહોદ્યસ્સ ॥ તારુન્નએ ઇંદિયનિગ્ગહો
ય, ચત્તારિ એયાણિ સુહુક્કરાણિ ॥ ૧૯ ॥

અર્થ:-“ ચત્તારિ એયાણિ સુહુક્કરાણિ ” (એયાણિ કે૦) એ એટલે આગલ જે (ચત્તારિ કે૦) ચાર વાંનાં કહેશે તે ઉત્તમ પુરુષોને તજવાં, તે (સુહુક્કરાણિ કે૦) હુકર જાણવાં. તે ચાર વાંનાં કયાં કયાં તે કહે છે.

“ दाणं दरिद्रस्स ” (दरिद्रस्स के०) दरिद्रने (दाणं के०) दान देवुं, ते डुकर. एटले पासे डव्य न होय अने दान देवुं ते डुकर ठे. तेम ठतां प ए जो दान दे, तो सज्जति पामे. ते उपर अमरसेन वयरसेननो दृष्टांत कहे ठे.

आ नरतक्षेत्रने विषे कृष्णपुर नामें नगर, त्यां अनेयंकर नामें शेत वसे ठे. ते महाडव्य पात्र ठे एनां आगल लोक वैश्रमणने श्रमण सरखो माने ठे. तेने कुशलमति नामें जार्या ठे. तेने घेर बे चाकर ठे. ते चाकर शेतने जिन पूजाने विषे तथा मुनि दान प्रमुखने विषे रक्त देखीने चिंतववा लाग्या के, धन्य ठे ए शेतने ! जे, ए रीतें धर्म करे ठे ! ! ! अमे अपुत्रिया गुं करीयें ! एम करतां अन्यदा चोमासानो दिवस आब्यो. त्यारें शेत पोताना वेढु चाकरने देहेरे तेडी गया. तेमने जिनप्रतिमा पूजवाने माटे शेतें फूल आ पवा मांढ्यां पण तेणें लीधां नही. अने कहेवा लाग्या के, जेना फूलथी पूजा करियें तेने धर्म आय. अमारे तो केवल वेठ आय. तेने शेतें घणुं समजाव्या तो पण ते समजे नही त्यारें शेत गुरुपासें तेडी लाव्या. गुरु यें कहुं. तमें फूलें करी परमेश्वरनी पूजा केम नथी करता ? ते बोड्या, अमे पोताना डव्यें फूल लेइने पूजा करियें. अने डव्य तो अमारी पासे नथी. एक बोड्यो के, महारा पासे पांच कोडी ठे, ते अति थोडी ठे मा टे तेठला फूलें मन चालतुं नथी. गुरु बोड्या, पोतानी शक्तियें जो थोडुं दीये तो पण ते विपुल फल पामे. धर्मने विषे तो मात्र नाव तेज प्रधान ठे. ते सांजलीने ते पांच कोडीनां फूल बेचाता लेइने जिनपूजा करतो ह वो. बीजायें मनमां विचाहुं के, एनी पासें तो एटलुं पण डव्य हतुं, परंतु महारामां तो एटली शक्ति पण नथी. ते माटे हुं गुं करुं ? एम विचारतां एक जणने पञ्चस्काण करतो तेणे दीतो. त्यारें गुरुने पूढवा लाग्यो, हे नगवन ! एम पञ्चस्काण करतां पण गुं कांइ धर्म आय ठे ? गुरु बोड्या, एमां पण घणो धर्म आय ठे. ते सांजली तेपण उपवासनुं पञ्चस्काण करीने घेर गयो, त्यां विचारवा लाग्यो के, जो आज साधु आवेतो महारी जुजायें उपाज्युं अन्न आपुं, अने घणुं फल पामुं. एम विचारतां एक मुनिराजें कोइ ग्लान गुरुनुं वैयावच्च करवाने कारणे उपवास नथी कखो, ते त्यां वहोरवा पधाव्या. ते मुनिने वधते परिणामें पोतानी पातीनुं अन्न जे शेतपासेथी खावा मळे ठे, ते पोतें तो उपवास कखो ठे, माटे ते अन्न शेतपासेथी मा

મીને સાધુને આપ્યું. તે અવસરે શુભફલસહિત પરજવનું આગ્રહું બાંધ્યું.

એવા સમયને વિષે કલિંગ દેશનો સુરસેન નામેં રાજા તેનું રાજ્ય ગૌત્રિ યેં પડાવી લીધું છે. તેને લીધે તે રાજા ત્યાંથી કુરુદેશે જઈને ગજપુર નગર ના રાજાની ડલગમીં રહ્યો છે. તે ગજપુરના ધણીયેં તેને ચાર ગામ આપ્યાં. તે ચાર ગામ માંહેલા શાલીશીર્ષિ નામા ગ્રામેં વાસ કરીને રહ્યો. તેની વિજ યા નામેં રાણી છે, તેની કુલે તે લે જાડમાંથી જે સાધુને દાન દેનારો જાડ હતો તે પ્રથમ પુત્રપણેં જડ.ઉપન્યો. અને બીજો શ્રીજિનપૂજાનો કરનારો જાડ તે લઘુપુત્ર પણેં જડ ઉપન્યો. અનુક્રમેં લે પુત્રનો જન્મ થયો. મહોટા પુત્રનું નામ અમરસેન અને ન્હાના પુત્રનું નામ વીરસેન લીધું. પૂર્વ સુકૃત ને પ્રજાવેં રૂપ લાવણ્યના ગુણસહિત થયા. કલાના કલાપ જણ્યા. અનુક્ર મેં યૌવન અવસ્થા પામ્યા. વિવિધપ્રકારની ક્રીડા કરતાં આમા અવલા આ મંબરથી ફરતા ફરે. તે દેલ્ખીને તેની શોક્ય માતાને કપાય ઉપન્યો. ડલગથી જત્તારિ આવ્યા. તેણેં રાણીને કોપમાં લેલી લીલી. ત્યારેં જત્તારિં આગ્રહ કરીને કોપનું કારણ પૂછ્યું. રાણી કહેવાલાગી કે, જે દિવસથી તમે ડલગે રહ્યા તે દિવસથી તમારા પુત્રેં મને જોગ નિમિત્તે ઉપસર્ગ કરવા માંમ્યું છે, તે ઇટલા દિવસ સૂધી તો મેં મહારી દલ્હતા રાલ્ખી. હલે તો તું તહારું જાણે. તે સાંજલી રાજાયેં કોપમાં આવી ચંમલને તેડાવીને કહ્યું કે, તહારા માતં ગોને લેડને ગામની સીમાયેં કુમરો ક્રીડા કરે છે, તેનાં મસ્તક લેડ આવ્ય.

તે સાંજલી માતંમેં વિચાલું કે, રાજાને શું જૂત વ્યંતર લલગ્યું છે? કે, એવી આજ્ઞા કરે છે. અથવા રૂડું થયું કે, મને આજ્ઞા કરી જો કદાપિ બીજા કોડને કરી હોત તો એમાંથી અનર્થ થાત એમ વિચારી રાજાનો આ દેશ પ્રમાણ કરીને તે ચંમલ કુમર પાસે ગયો. કુમરને કહ્યું કે, તાતે તમોને મારવાની આજ્ઞા આપી છે. ત્યારેં કુમર લોલ્યા, તાતનું વચન પ્રમાણ કરો. અમારા અપરાધ વિના તાત આજ્ઞા આપે નહી. ત્યારેં ચંમલ લોલ્યો, મહારી પ્રાર્થનાયેં તમે દેશાંતર જાડ. આહીં તમને કુટુંબસહિત તમારો પિતા અ નર્થ કરજો. હું તમારે પ્રજાવેં સર્વ સમાધાન કરીશ ? પણ તમે જાડ. એમ કહે થકે કુમરો દેશાંતર ગયા. ચંમલ પણ કુમરોને લેસવાના લે ઘોડાલેડ ચિતારા પાસે જડ કુમરનાં મસ્તક સરલ્વાં લે મસ્તક કરાવીને રાજાને સં થ્યા સમયે દૂરથી દેલ્ખાડ્યાં. રાજા લોલ્યો, એ મસ્તક ગોપવી મૂકો, જેમ કો

इ देखे नही. चंमालें पण तेमज कखुं. ते जोइने शोक्य माता घणो हर्षे पामी.

हवे कुमरने आगल जतां अटवीमां एक सरोवर आव्युं, त्यां सूर्य आथम्यो. हाथ पग धोइने आंबाना वृद्ध हेठल पांनडांनो संथारो करीने बेहु जाइ वेठा. वयरसेनें महोटा जाइने पूठ्युं के, तातने रोष चढवानुं कारण तमे कांइ जाणो ठो ? महोटा जाइ बोळ्यो, हुं नथी जाणतो, पण ईर्ष्या ये शोक्य माता रूठी देखाय ठे ! एवुं में इंगित आकारें जाण्युं. तेथी तातें ए काम कखुं जणाय ठे. स्त्रीना प्रेखा रागांध पुरुष गुं गुं न करे ? अथवा ए माता उपगारणी थइ, नहिंकां आपणने देशदर्शन क्यांथी थात ? एम वात करीने महोटा जाइ सूतो, अने न्हाणो जाइ चोकी करवा जागतो रह्यो.

एवा अवसरने विषे आंबा उपर एक सूडो अने सूडी रहे ठे. तेमां सूडो सूडीने कहे ठे के, आपणा वृद्ध हेठल बे पुरुष आव्या ठे ते प्रादुणागती करवा योग्य ठे, पण गुं करियें आपणी पासे कांइ नथी. सूडी बोली, तमने सांजरतुं नथी. आपणे सुकूट पर्वतने विषे गयां हतां, त्यारें विद्याधरें मंत्रीने बे आंबा वाव्या हता, ते वखत ते विद्याधरोयें परस्पर एम कखुं के, एक आंबानुं लघुफल ठे, ते खाधा पठी तेनुं फल गळे अने ज्यां सूधी ते पेटमां रहे, त्यां सूधी निरंतर सूर्यने उदये पांचसे इव्य मुखमांथी पडे. बीजुं महोटा आंबानुं महोटुं फल ठे. ते फल जे खाय ते सातमे दिवसे राज्य पामे, ते माटे ते फल लावीने एकेकुं फल आपणे एने अपीयें. पठी ते शुक्रयुगलें तेमज ते फल आणी आप्यां. वयरसेनें बे फल पड्यां दीठां, ते जेइने ठेडे बांध्यां अने विचारवा लाग्यो के, गुं ए वात साची हशे ? अथवा विद्यामंत्रनो प्रजांव अचिंत्य ठे, माटे कांइ कही शकाय नही.

हवे महोटा जाइ निडा करी उठ्यो तेवारें लघुजाइ सूतो, प्रजातें बेहु जाइ आगल चाव्या, महोटा जाइने परमार्थ कहा विनाज न्हाणा जाइयें तेने महोटुं फल आप्युं, अने लघुफल पोतें गळ्युं. पठी एकला थइने सरोवर पासे जइ मुखशुद्धि करी एटले मुखमांथी पांचसे इव्य हेठां पड्यां. ते जइने महोटा जाइ साथें मलीने नोजन वस्त्रादिक सर्व सुख नोगववा मां ते इव्य कामे लगाडे. महोटा जाइयें पूठ्युं. तहारी पासे इव्य क्यांथी ? लघु जाइ बोळ्यो. आपणा पिताने दाणनुं इव्य आवतुं हतुं ते में चंमार मां मूक्युं नही, अने महारी पासें राख्युं ठे. एम आगल जतां कंचनपुर

नगरे पहुँच्यो, त्यां अमरसेन आंबा तले सूतो, वयरसेन जोजन प्रमुख नी सामग्री करवा नगर मध्ये गयो. एवा समयने विषे त्यां अपुत्रियो रा जा मरण पाव्यो ठे. पांच दिव्य प्रकट कख्या ठे. ते ज्यां अमरसेन सूतो ठे, त्यां आव्या, तेने हस्तियें पोताने खंधे बेसाख्यो, ठत्रधारकें मस्तकें ठत्र धरुं, बेहु पासे चामर विंजते. नगरमां लइ चाव्यो. वयरसेन पण ते वृत्तांत जाणी विचारवा लाग्यो के, पारका मुखसामुं जोवुं पडे ते रूडुं नही. एम चिंतवीने मगधा नामें. गणिकाने घेर गयो. त्यां विविध क्रीडा करतां दिवस गमावे ठे. राजायें लघुजाइनी शोध करावी, पण जड्यो नही. त्यारें चिंतातुर थको राज्यचिंतामां आह्मपें करी दिवस गमावे ठे.

एकदा कुट्टिणीयें मगधाने कहुं. एने पूढो के, एवडुं इव्य क्यांथी ला वे ठे ? कांइ व्यापारतो करतो नथी. वेण्यायें पण एज रीतें पूढ्युं. त्यारें तेणें पण सरल स्वजावें जेवी वात हती तेवी कही दीधी. कुट्टिणीयें ते वृत्तांत जाणी कोइ इव्य संयोगें तेना पेटमांथी वमन करावीने ते आम्र फल पोताना थालमां लेइने वयरसेनने घरमांथी काढी मूक्यो. ते पण चिंतातुर थको जमतो जमतो रात्रीने विषे नगर बहार देवकुलमां पहुँच्यो. त्यां चार चोर चोरी करी लाव्या ठे, ते वहेंचण करतां पोत पोता मां क्लेश करे ठे. ते जाणी कुमरें तस्करसंज्ञा करी. त्यारें चोरें जाण्युं, ए चोर देखाय ठे. एम जाणी तेने जेगा थइ पासे बेसाज्यो. पोतानी वात संजलावी के, अमे एक कंथा, बीजी लकूट, अने त्रीजी पावडी, ए त्रण वस्तु लाव्या ठीयें. कुमरें पूढ्युं एथी शुं कार्य आय ? चोर बोल्या, जे एक सिद्ध पुरुषें ठमास सूधी मसाणमां विद्यादेवी आराधी. ते विद्यादेवीयें तुष्ट मान अइने ए त्रण वस्तु तेने आपीने तेना फल आ रीतें कह्या. एक तो निरंतर कंथा फाटकीये तो पांचसे रत्न पडे. बीजी लकूट (लाकडी) जो मस्तक उपर जमाडीयें, तो प्रहार न लागे. त्रीजी पावडी पगमां पहेरीये तो आकाश मार्गे थइ इक्षित स्थानके पहुँचीयें. एवां फल देवतायें कह्या, त्यारें अमे पण ठमास सूधी तेनी केड पडीने ते सिद्ध पुरुषने मारी ए त्रण वस्तु लीधी. हवे वस्तु त्रण ठे, अने अमे चोर चार जण ठैयें माटे वहेंची शकता नथी. कुमरें कहुं, शा माटे युद्ध करो ठो ? हुं तमारो विवाद टाली आपुं. मने एकवार ए वस्तु परीक्षा करवा आपो. एम कहीने

हाथमां लाकडी लीधी. अने अंगमां कंथा पहेरी तथा पगमां पावडी घा लीने आकाशे चाल्यो, नगरने बीजे पासो आवी रह्यो, ते जोइ चोर पण विलखा थइ पोत पोताने ठामे गया. कुमर पण कंथा जाटकी तेमांथी पांचसे रत्न पड्यां ते ग्रहण करी, पढी वेष फेरवीने नगरमां आव्यो. त्यां नित्य जुवटुं रमतो जोग विलास करतो फरे.

तेने कोइक रीतें कथां एक कुट्टिणीयें दीतो. तेणें घेरं जइ सर्व व्यतिकर मगधाने कह्यो. अने मगधाने श्वेत वस्त्र पहेरावी वेणीबिंध रचीने कुमर पासो तेडी लावी ने कथुं के, में पापणीयें तने काढी मूक्यो, पण मगधातो तहारे विरहें आरीतें रोती रहेती नथी. इत्यादिक कपट वचन सांजली कुमरें विचाखुं के, ए रंभायें वली कूड कपट करवा मांमथुं ठे, पण जलुं जे थरो ते आगल जणाइ रहेरो. एम चिंतवी अक्काने प्रणाम करीने कुमर बोळ्यो, तहारी पुत्रीने एमज घटे ठे, हवे महारे शुं करवुं ? अक्कायें कथुं, हवे एनी साथे घेर चालो. एम कही घेर तेडी लावी. केटला एक दिवस पढी कुट्टिणीये कुमरने पूठ्युं. रे वत्स ! तहारे डव्यनी उत्पत्ति कथांथी थाय ठे ? कुमर बोळ्यो, हे माता ! आ पावडी पहेरी देशांतर जाउं बुं. त्यांथी लोकनुं डव्य अपहरीने लावुं बुं. कुट्टिनी बोली, जो एम ठे तो महारो मनोरथ पूर्ण करो केम के, ज्यारे तहारो विरह हतो त्यारें में मांन्युं हतुं के, जो कुमर मलशे तो समुद्र मध्ये देवलमां काम देवनी प्रति मा ठे. तेनी हुं. पूजा करीश. ते माटे मनें त्यां लेइ जाउं. कुमरें पण तेने उपाडीने समुद्रमध्ये कामदेवने देहेरे मूकी.

हवे कुमर पाडुका मूकीने कामदेवना देहेरामां पूजा करवा गयो, ए टले कुट्टिणी पाडुका पहेरीने आकाशमार्गे उडी पोताने घेर आवी. कुमरें विचाखुं. अहो ! ए महा प्रपंचवंती रंभाये वली पण मुजने उग्यो ! एम चिंतातुर थको रहे ठे. एवामां एक विद्याधर त्यां आव्यो तेणें कुमर ने देखी पूठ्युं. तु इहां केम आव्यो ? कुमरें सर्व वृत्तांत मांमीने कथुं. विद्याधर बोळ्यो, तुं खेद म कख. महारे महोटुं काम ठे ते काम करीने पाठो वलुं त्यां सूर्या एक पखवाडियुं इहां कामदेवनी पूजा करतो रहे, जे पढी तने तहारे स्थानकें मूकीश. पण ए देवलने द्वारदेशे बे वृद्ध ठे, तेनी समीपे तुं जइश नही. कुमरें ते वचन अंगिकार कथुं. विद्याधर पण पंद

र दिवस सूधी खाय एटला ज्ञाडुआ आपीने आकाशे गयो. एक दिवस कुमरें कौतुकें करी एक वृद्धनुं फूल सुंघ्युं, एटले गर्दन थइ गयो.

हवे पन्नर दिवसने अंते विद्याधर आव्यो, तेणें गधेडा रूपें कुमरने दीठो, त्यारें बीजा वृद्धनुं फूल सुंघाव्युं तेथी पाठो मनुष्य थयो, विद्याधरें उलंजो दीधो. कुमरें पण पोतानो दोष कह्यो. कुमरें विद्याधरने पूठ्युं. आ अचरि ज शुं ? विद्याधर बोळ्यो, ए बे वृद्ध खर अने मनुष्य निमित्त करी वा व्यां ठे. तेनो ए प्रजाव ठे. एम कही विद्याधर कामदेवनी पूजा करवा गयो. एटले कुमरें बेहु रुंखनां बेहु फल लीधा. जुदी जुदी गांठे बांध्यां. विद्याधरें कुमरने कंचनपुर नगरे मूक्यो. त्यां निरंतर विलास करे ठे. वली एकदा तेने अक्कायें दीठो. देखीने विस्मय पामी. घेर जइ मगधाने वात कही. मगधायें तेने वारी के, जवा दे. हवे ए उगवानुं काम न कर, तो प ए कपटें करी ढींचणें कुणीये पाटा बांधीने कुमर पासे गइ. कुमरने पण अमर्षे उपन्यो. तथापि इंगित आकार गोपवीने बोळ्यो, रे माता ! आ शुं ? ते पण रोती थकी बोली, हे कुमर, तुं कामदेवना देहेरा मध्ये गयो, त्यां एक देवतायें पाडुका हरीजवा मांझी त्यारें हुं तेने वलगीने तेनी सा थें आकाशें उडी पण तेणे मुऊने उल्लाळीने हेठी नांखी दीधी, ते पुण्य यो गें हुं आ नगरमां पडी पण पडतां थकां महारा हाथ पग जांग्या. कुमर बोळ्यो, रे माता ! धूल नांखी पावडी गइ तो, जवाव्यो, तेनुं कांइ इःख उ पजतुं नथी, पण तमने जीवतां दीठां एटले सर्व मली गयुं..

पठी अक्का, कुमरनो हाथ पकडीने घेर लावी. वली लोचवती थइ कुमरने पूठ्युं. तमें इहां केम आव्या, अने एवा विलास क्यांथी करो ठो ? कुमर बोळ्यो, में कामदेव आराध्यो ते मने प्रत्यक्ष थयो, तेणें मने घणुं इव्य आपी इहां मूक्यो. वली अक्कायें पूठ्युं, बीजुं कांइ कामदेवें आप्युं ? कुमर बोळ्यो, आप्युं ठे ! ते बोली, शुं आप्युं ? कुमर बोळ्यो, जे औषधी सुंघे, ते वृद्ध होय तो जुवान थाय. एवी औषधी आपी ठे त्यारें अक्काहर्ष पामीने कहेवा लागी के, ते औषधी मने आपो. कुमर बोळ्यो, हे माता ! हुं तमारे माटेज लाव्यो हुं, एम कहीने कुमरें लकुट पोताना हाथमां लीधुं; पठी फूल सुंघाव्युं. एटले ते गर्दजी थइ गइ, ते गर्दजीने चपेटो देइ पुंठ उ पर चढी बेठो, लकुटें करी मारतो नगर मध्ये नीकळ्यो, मगधा हर्ष पा

मी के, कुमरें योग्य कथुं, एने लोचनुं फल देखाड्युं, बीजा लोक पोकार करवा लाग्या, कोटवाल आव्यो, तेणे नगरने परिसरें कुट्टिणीने मारतो कुमर दीतो. कोटवालें हांकीने कथुं, अरें शुं एवं असमंजस काम करे ठे ? कुमर कोप करी बोव्यो, जे महारे गमशे ते हुं करीश. तमारामां शक्ति होय तो निवारण करो. त्यारें कोटवाल जाला खड्ग प्रमुखें करी प्रहार करवा लाग्यो, कुमर पोताना मस्तक उपर लकुट जमाडे, एटले एके प्रहार न लागे, ए व्यतिकर सांजलीने राजा त्यां आव्यो, तेणें तरत जाशने उलख्यो, त्यारें हाथीशी हेतो उत्तरीने आलिंगन देतो हवो. कुमर बोव्यो, मूक मूक जाइ ! एकवार हाथनो रस पुरो लेवं. राजा बोव्यो हे वत्स ! एवडुं शुं ठे ? वात कहो, त्यारें सर्व व्यतिकर कह्यो. पढी ते गर्दजीने नगर मध्ये थांजे बंधावीने, पोतें हाथी उपर बेसी राजा साथें नगरमां पेटो. कुट्टिणीने ते अवस्थायें रहेली देखीने लोक कहेवा लाग्या ॥ यतः ॥ अतिलोनो न कर्त्तव्यो, लोचं नैव परित्यजेत् ॥ अतिलोनाजिज्ञूता हि, कुट्टिनी गर्दजाकृतिः ॥ १ ॥ पढी राजायें घणो आग्रह करीने बीजुं फूल सुंधावीने मनुष्यणी करावी, पावडी लेशने मूकी, वयरसेन युवराजा थया, जला जोग जोगवता हवा, पिताने तेडावीने कथुं, अमे तमारा प साथें राज्य पाम्यो ठियें, एम कह्नीने शोक्यमाताने स्थिर करी.

एकदा वे जाइ गोखने विपे वेठा जुए ठे, एवामां धुंसरा प्रमाण दृष्टि देइ, श्यासमिंति शोधता, महा तपस्यावंत एवा मुनिनुं युगल राजपंथें चालतुं देखीने, जातिस्मरण ज्ञान उपन्युं. जशने मुनिने वंदना करी. एक मुनियें अवधिज्ञानें जाणीने तेमनो पूर्वजव कह्यो, अने कथुं के, तमे थोडु पुण्य कथुं हतुं, तेनुं आ फल पाम्या, ते माटे जिनपूजा अने मुनिदानने विपे घणुं पुण्य उपार्जो. ते जाइ पण मुनिवचन अंगिकार करी धर्ममां उद्यमी थइ विपुल जोग जोगवी अनुक्रमें सुगति पाम्या. ए दान देवुं डुकर पण जो दीधुं तो एवा फल पाम्यो. ते उपर श्रीसुमतिनाथ चरित्रमां गणधरदेश नाने अधिकारें अमरसेन वयरसेननी कथा ठे ते कही.

तथा बीजो “पद्मुस्स खंती” (पद्मुस्स के०) प्रभु पणामां ठकुराइ पणामां (खंती के०) कृमा करवी, डुल्लेज ठे. ते उपर सहस्रमल्लनी कथा कहे ठे.

आ जंबुद्वीपना जरतक्षेत्रे शंखपुर नामें नगर ठे. लक्ष्मीयें विचाखुं के,

મહારા જાણે નામે એ નગર છે માટે મહારે અંગિકાર કરવા યોગ્ય છે, એવું જાણીને ક્ષીરસમુદ્રની પુત્રીયે ત્યાં વાસ કહ્યો છે. ત્યાં કનકરથ નામે રાજા રાજ્ય કરે છે, તેની સેવા જલા જલા સુનટ દૂરથી પણ આવીને જમરાની પેઠે કરે છે. એક દિવસ રાજા પર્યદામાં બેઠો છે, એવામાં તેની સેવા કરવા માટે વીરસેન નામે એક સુનટ આવતો હવો, તેને વૃત્તિમાં સો ગામ રાજાયે આપવા માંમયાં, પણ તેણે ન લીધાં, એમજ સેવા કરવા રહ્યો.

હવે કાલસેન નામે કોઈ મંબનો સ્વામી છે, તે ક્રમે ક્રમે આવીને કનકરથ રાજાનો દેશ છૂટી જાય. તે જાણીને રાજાયે પોતાની સજામાં ન જર કરી કે, કોઈ કાલસેનને જીતીને લાવે એવો શૂરવીર છે ? તે સાંજની સર્વ નીચાં મુખ કરીને બેઠા. ત્યારે વીરસેન બોલ્યો, હે દેવ ! દુકમ કરો તો હું કાલસેનને જીતીને મહારાજને ચરણે લાવું. બીજાને શું કરવા કહો છો ? રાજા પણ વિશેષનો જાણ છે. માટે એકલાનેજ આજ્ઞા કરતો હવો વીરસેન પણ સજાલોકનાં મુખ શ્યામ કરતો અનુક્રમે પોતાની સીમ ઝાંઘીને આગલ પહોંચ્યો. ઈટલે કાલસેને વિચાર્યું કે, એ એકલો શું કરશે ? એમ અવજાયે સાહામો આવ્યો. બાણ સ્વેચ્છી સ્વેચ્છીને મૂકવા માંમયાં. તે પણ બાણને ઢાલ આડી કરીને ધરતો, વિકરાલ તરવારે કેશકનાં તો કમલની પેઠે મસ્તક બેદતો, કેશકની છુજાઝ કમલની પેઠે ઝખાડતો, કેશકની રાખો રાખો એવી વાણી સાંજલતો, પ્રલયકાલની અગ્નિની પેઠે ડુઃસ્વે જોવા યોગ્ય થતો હવો. અનુક્રમે પોતે કાલસેનને બાંધીને કનકરથ રાજાને જેટણું કરતો હવો. ત્યારે રાજા પણ, અહો ! સહસ્રમલ્લના પુરુષાત્માપણાનો મહિમા ! એમ સ્તવના કરતો, તે રાજા કહ્યા ગુંણનો જાણ છે માટે તેણે મહા સામંતપણે તેને થાપીને, મહોટા નગરનું રાજ્ય આપ્યું, તથા સહસ્રમલ્લ એવું નામ દીધું. કાલસેનને પણ પોતાની આજ્ઞા મનાવીને પાઠો તેને સ્થાનકે માકલ્યો.

એવા અવસરને વિષે વિહાર કરતા, જય્ય જીવને ઉપદેશ દેતા, સુદર્શન નામે આચાર્ય તિહાં પધાયા, સહસ્રમલ્લ પણ મુનિને વંદના કરવા આવ્યો, ગુરુ પણ તેને દેશના દેવા લાગ્યા કે, જો જડ ! જેમ બાહ્યશત્રુ જીતવાનો પ્રયત્ન કહ્યો, તેમ હવે અંતર શત્રુ જીતવાનો ઉદ્યમ કરો કે, જેથી તમને શાશ્વત રાજ્યની લક્ષ્મી મળે. તે સાંજની સહસ્રમલ્લ વિનંતિ ક

રતો હવો કે, હે નાથ ! હું બાહ્યશત્રુનો જય તો જાણું હું, પણ અંતર શત્રુનો જય નથી જાણતો. શત્રુ કોણ અને જીતાય કેમ ? તે કહો. ગુરુ બોલ્યા, હે વત્સ ! અંતર શત્રુ કર્મ છે, તે જીતવાં ઘણાં દોહિલાં છે, તેતો પ્રવ્રજ્યાની સેન્યા તથા ક્ષમારૂપ સ્વરૂપ જે હાથમાં લે, તે અંતર શત્રુને જીતીને મોક્ષનગરીના રાજ્યનું સુખ પામે. તે સાંજલી સહસ્રમદ્ધ તૃણાની પેઠે રાજ્ય ઠાંમીને ગુરુને ચરણે દીક્ષા લેતા હવા. તે અનુકર્મે ગીતાર્થ થયા, કર્મે કરી વ્રતસર્ગમાર્ગે જિનકલ્પ અંગિકાર કહ્યો, તે વિહાર કરતાં કાલસેન રાજાને નગરે પધાણ્યા, તિહાં પર્વતની પેઠે અચલ થકાકાવસર્ગે રહેતા હવા.

એવા સમયે તે કાલસેન પણ રથવાડીયે રમવા નીકલ્યો. તે મુનિને દેખી હુષ્કણે વિચારવા લાગ્યો કે, અહો ! આ તો તેજ સહસ્રમદ્ધ છે, તે સ્વનાવેં શત્રુ છે પણ કપટે મુનિ થઈને ફરી મુખને પકડવાં આવ્યો છે. તે માટે આજ એને અવશ્ય મારું. એમ વિચારીને તે દુરાત્માયે નાના પ્રકારના મારવાના ઉપાય કરવા માંડ્યા. સહસ્રમદ્ધ તેને જીતવા સમર્થ છે, તોપણ એમ વિચારતો હવો કે, હે આત્મા ! એ અપ્રીતિકારી પણ પરલોકે સાર્થવાહની પેરેં તુજને મલ્યો છે, માટે કોપ ન કરીશ, સમતાનેજ જજજે, પોતાનાં કલ્યાં કર્મ ઉદય આવ્યાં છે, તેમાં કોનો વાંક છે ? એવી પીડા તહારે સહેવી ઘટે છે, જે પુરુષ સમર્થ થતાં પણ સહન કરે. તે તેને મહાપુણ્યજળી થાય. એવા શુનધ્યાનને વિષે તત્પર થયા થકા સહસ્રમદ્ધરૂપિ સમાધિમાં કાલ કરીને સર્વાર્થસિદ્ધિ વિમાને દેવતા થયા. ત્યાંથી મનુષ્યાવતાર પામી, મોક્ષ જશે ॥ ઇતિ પ્રશ્નોત્તરરત્નમાલાયામ્ ॥

હવે બીજાં પદનો અર્થ કહે છે :—“ઇજ્ઞાનિરોહો ય સુહોશ્યસ્સ” (સુહોશ્યસ્સ કે ૦) જે પ્રાણી સુખોચિત્ત હોય, તેને (ઇજ્ઞાનિરોહોય કે ૦) ઇજ્ઞાનો રોધ કરવો, તે ધર્મરાજાના પૂર્વ જવની પેઠે મહાહર્ષન છે. તે કથા કહે છે :—

કમલપુર નગરને વિષે કમલસેન રાજા રાજ્ય કરે છે. તેની પાસે એક દિવસ એક નિમિત્તિયો આવ્યો. તેણે કહ્યું કે, હે રાજન્ ! બાર વર્ષ હકાલ પડશે. તે સાંજલીને રાજા મહા ચિંતાતુર થકો સન્નામધ્યે બેઠો છે. એવા અવસરે આષાઢશુદ્ધિ નવમીને દિવસે માંચીની પ્રાંચ જેટલું વાદલું થયું, તે ક્ષણેકમાં વધવા લાગ્યું, વધતાં વધતાં વરસવા લાગ્યું, વરસતાં થકાં જલ થલ સર્વે એક થયું. અનુકર્મે સ્વેતીવાડીથી ઘણા ધાન્ય નિપન્યાં, લો

कोनां पाप अने डुकाल सर्व विसराल थयां, तेवारें सहु कोइ अहो ! नि मिच्चियोतो महोटो ज्ञानी !! इत्यादि वचने तेनी हांसी करवा लाग्यां.

अन्यदा त्यां चार ज्ञानना धणी श्री जुगंधर नामा आचार्य पधारता हवा, राजा प्रमुख लोक वंदना करवा नीकल्या, जइने गुरुने विधिपूर्वक वंदना करी, अवसर पामीने राजा पूढवा लाग्यो, हे जगवन् ! निमित्तिया तुं वचन केम न मळ्युं ? गुरु बोल्या, ग्रहाचार योगें करीने बारवर्षी डुकाल पडत एवुं हतुं, पण कोइ पुण्यवंत जीव तहारा नगर मध्ये उपन्यो, ते ना पुण्ये डुकालने ठेली काढ्यो. ते सांजली राजा बोळ्यो, हे स्वामिन् ! ते केम ? त्यारें तुरु बोल्या, सांजल तेनुं स्वरूप कहुं बुं.

पुरिमताल नगरे प्रवर नामें कोइ कुलपुत्र वसतो हतो, पण तेनुं कुल उच्चिन्न थयुं ठे, दरीडिथको फरे, वली ते अविरतिनो धणी ठे, कोइ वात नो नियम कखोनथी, सर्वजन्ही जे हाथमां आवे ते खाय, एम करतां खा धानो धडो रह्यो नही, तेथी अजीर्ण थयुं, कोढ रोग उपन्यो, ते कोढीयो देखीने लोके धिक्कार कखो, नगर बहार नीकल्यो, फरतां थकां कोइ स्था नके मुनि दीठा, त्यारें पूढवा लाग्यो, हे जगवन् ! मने कोढ रोग केम थ यो ? अने ए रोग केम ह्य जाय ? त्यारें ते ऋषिबोल्या, रे जइ ! अविरति आत्मा ते असंतोषी होय, ते जो कांइपण वस्तु न वावरे तोपण तेने विरतिनो लाज न थाय. जे माटे इव्य कोइने घेर मूक्युं होय पण जो व्याज मुखें बोळ्यो होयतो ते आपे, अन्यथा न आपे. ते माटे विरति करे त्या रें विरतिनो नफो थाय. तथा जेम एकेंडिय जीवो कांइ पाप करता नथी, कांइ वावरता नथी पण विरतिविना अठारे पापस्थानक तेने लागे ठे. ते म तें पण अविरतिने जोरें ज्यां ज्यां अता जे जे वेलाये जे जे मळ्युं ते ते खाधुं, पण रात्री दिवस कांइ जोयुं नही, तेथी तुज्जे अजीर्ण थयुं. ते अजीर्णनी प्रबलतायें कोढनो रोग उपन्यो. माटे जो विरति करे, चारे आहार नुं परिमाणथी जोजन करे, तो रोग जाय, परम कल्याण थाय.

ते सांजलीने तेणें गुरुनुं वचन तहत्तिपणें अंगिकार कखुं गुरुने कहे वा लाग्यो, हे जगवन् ! आजथी महारे एक अन्न लेवुं, एक विगय वावरवी, एक शाक खावुं अने अचित्त पाणी वावरवुं, एरीतें प्रमाणोपेत जोजन करीश. गुरुयें कखुं, जेम बोल्या. तेमज पाल जो, पाळ्यानो महोटो लाज

ढे. ते गुरुनुं वचन प्रमाण करीने पोताने स्थानकें आव्यो. अनुक्रमें पू
र्वोक्त नियम पालतां निरोगी थयो, त्यारें धर्मनो महिमा जाण्यो, धर्म उ
पर घणो आदर थयो, व्यापार करवा मांमथो, ते पण निःपापवृत्तियें
व्यापार करे. एम करतां धर्मने प्रजावें कोटि धन पाम्यो. तो पण पोतें
नियम लीधुं ढे, तेने खंमित न करे, सुखीयो थको पण इहानो रोध क
रतो हवो, नियमित आहार जोजन करतो थको, सुपात्रे दान देतो, दीन
अनाथने दान देवाने विषे तत्पर थको रहे ढे.

एकदा दुर्जिह् पडथुं त्यारें एक लाख मुनिने एषणीय धृतादिकनुं दान
देतो हवो, गुप्तदान देइने लास्कोगमे साधर्मिकनो उद्धार करतो हवो, एम
जावळीव दृढव्रती थको काल करीने सौधर्म देवलोकने विषे इइनो मह
र्धिक सामानिक देवता थयो, त्यां ते देवतापणें एवी जावना करे ढे ॥ य
तः ॥ सावयकुलंमि वरहु, ऊ चेडउ नाणदंसणसमेउ ॥ मिच्चत्तमोहियमइ,
वरं न राया चक्कवट्ठीवि ॥ १ ॥ अर्थः—श्रावकना कुलने विषे उपजीने जे
दासपणुं पामवुं, ते पण ज्ञान दर्शन सहित होय माटे रूडुं जाणवुं. पण
मिथ्यात्वमतियें मुंजाणो थको चक्रवर्त्ति राजा पणुं पण न थाउ ॥ १ ॥ इत्या
दिक जावना जावतो देवतानो नव पूरो करी त्यांथी च्यवीने आ तहारा
नगरमां शुद्धबोध नामें शेठनी व्योमला नामें धणियाणीनी कूखने विषे
पुत्रपणे आवी उपन्यो. एना पुण्यना उदयें करी दुष्टग्रहचारें डुकाल उप
जवानो हतो, ते पण नाश पामतो हवो.

एवां गुरुनां वचन सांजलीने राजा घणो विस्मय पामतो हवो, सर्व
नगरना परिवार सहित राजा शुद्धबोध शेठने घेर आव्यो, त्यां ते पुत्रने
उत्संगे लइ कहेवा लाग्यो, जो पुण्यशाली ! जो जगदाधार ! जो दुर्जिह्
नंजक ! तने नमस्कार थाउ. इहां परमार्थे विचारतां राजा तो तुंहिज
ढे, हुं तो तहारो कोटवाल हुं, एम कहीने धर्मराजा एवुं तेनुं नाम
देइने, राजा घेर गयो. अनुक्रमें ते कुमार यौवनावस्था पाम्यो, त्यारें घणी
राजकन्या परणतो हवो. तेना पुण्यना प्रजावथी प्रजाना दुर्जिह् प्रमुख
ना अशिव उपडव सर्व नाश पामता हवा, प्रजा प्रमोदमय रहेती हवी,
घणा जन समकित मूल बार व्रत आराधीने नक्त जोगी थइ दीक्षा अंगि
कार करता हवा. ते मुनिराज प्रमोदें उग्र तप करी हृपक श्रेणी मांमी घाति .

કર્મ ક્ષય કરી કેવલ જ્ઞાન પામીને તેજ જવે મોઢેં ગયા. એ રીતે સુખો ચિતને ઇહારોધ કરવો, તે હુકમ છે. અને જો ઇહારોધ કહ્યો તો સંસાર પાર પામ્યા. માટે ઇહાનો રોધ કરવો ॥ ઇતિ ઉપદેશરત્નાકરે ॥

હવે ત્રીજા પદને અર્થ કહે છે. “ તારુન્ન એ ઇંદિયનિગ્ગહો ય ” (તારુન્ન એ કે ૦) તરુણ અવસ્થાને વિષે (ઇંદિય કે ૦) ઇંદિયોનો (નિગ્ગહોય કે ૦) નિગ્રહ કરવો, એ હુકમ છે. તે ઉપર કામ પાલની કથા કહે છે.

ધાતકીશ્વંમઢીપે નરતદ્દેત્ર મધ્યે જહ્મીપુર નામા નગરને વિષે જયધર્મ નામેં રાજા રાજ્ય કરે છે. એકદા પ્રસ્તાવેં રાજા સજ્ઞા જોડી બેઠો છે. એ વામાં પ્રશસ્ત શાસ્ત્રનો જાણ કોણ પંમિત આવ્યો. તેની સાથેં ગોષ્ઠી કરતાં રાજાયેં પૂછ્યું. “ કિં ગહન ? ” એટલે ગહન શું છે ? પંમિત બોલ્યો, “ ઇન્દ્રીચરિયં ” એટલે સ્ત્રીનું ચરિત્ર તે ગહન છે. ॥ યતઃ ॥ સાયરજલપરિમાણં, સુરગિરિમાણં તિલોયસંઘાણં ॥ જાણંતિ બુદ્ધિમંતા, મહિલાચરિયં ન યાણંતિ ॥ ૧ ॥ તે સાંજલી રાજાયેં વિચાશું કે, સ્ત્રીમાં તે એવું શું સત્વ ? શો વ્યવસાય ? કે, જે માટે પંમિત પણ એમ કહે છે ! તે માટે આજ મહારે સ્ત્રીચરિત્ર જોવું. એમ વિસ્મય પામીને રાત્રે અંધાર પડેડો ડહી ચોકીદારને વંચીને રાજા પોતાના ઘરથકી નીકલ્યો, વિપ્રનો વેષ કરીને અગ્નિશર્મા બ્રાહ્મણને ઘેર ગયો. ત્યાં અગ્નિશર્મા વેદ પાઠ કરે છે, તે વેદ પાઠ કરતાં બોલ્યો. રે જહ્ ! તું શું માગે છે ? રાજા બોલ્યો. હું દેશાંતરથી આવ્યો હું, અને બ્રાહ્મણ હું, માટે મને સુવાને જગ્યા આપો. વિપ્ર બોલ્યો, મહારે ઘેર જગ્યા નથી. રાજા બોલ્યો, તમને ઉત્તમ બ્રાહ્મણ જાણીને હું હાં આવ્યો હું, જે માટે શૂંડને ઘેર બ્રાહ્મણ નહીં જાય. બ્રાહ્મણ બોલ્યો, મહારે જગ્યા નથી તો પણ જલું. આ ઝુપડીમાં તમે પણ વસો. રાજા ત્યાંજ રહ્યો.

એવા સમયમાં જટ્ટાણી બ્રાહ્મણને કહેવા લાગી, રે જટ્ટ ! આ પુત્રને લ્યો. તમારા જાણને ઘેર ઠઠી જાગરિકા છે, માટે હું અરુપાત્ર આપવા જાઉં હું. જટ્ટ બોલ્યો, તું કેમે કરતાં ઉતાવલી નહિં આવે, અને ઢોકરો રોતો થકાં મને કદર્યના ઉપજાવશે, માટે પુત્રને સાથેં લેજા. જટ્ટાણી બોલી, મહારે ત્યાં શું કામ છે ? અરુપાત્ર આપીને તરત આવું હું. એમ કહી જટ્ટને પુત્ર આપીને નીકલી. રાજા પણ સ્ત્રીચરિત્ર જોવા તેની પુંઠે ચાલ્યો.

એવામાં જટ્ટાણી હાટ શેરિયેં આવી, ત્યાં પૂર્વસંકેતિક કોણક યુવાન પુ

रुष उजो ठे, ते पुरुषें नट्टाणीने पूठ्युं. गृंगार करीने क्यां जाय ठे ? नट्टाणी बोली, वधावणाने कामें दीयरने घेर जावं तुं, पण तरत आवीश एम जाणजे. माटे तुं इहांज उजो रहेजे. राजायें विचाखुं के, एनुं चरित्र जोवं. राजा पण त्यां उजो रह्यो. युवान पण वाट जोतो त्यांज उजो रह्यो. तेवामां नट्टाणी आवी. त्यारें युवान बोळ्यो, आपणे रतिसुख कये स्थानके नोगवीशुं ? नट्टाणी बोली, तुं महारे घेर आवीने नट्ट पासे रहेवानी जग्या माग्य. त्यां महारा घरमां सुखें निर्विघ्नपणें कामक्रीडा करीशुं. ते सांजली युवान चाढ्यो. नट्टाणी पण वेषपरावर्त्तन करी पूंठे चाली. राजा पण कौतुकनो लीधो पूंठे चाढ्यो. युवान पण नट्ट पासे जइ वेद अध्ययन करीने बोळ्यो, हे नट्ट ! हुं रूपनपुरमां वसुं तुं, अने आ महारी स्त्री ठे एने में कांइक शिखामण दीधी एटले ते रीसाइने पुत्रने मूंक्रीने इहां आवती रही. हुं पण एनी पूंठे इहां आव्यो. आवतां थकां असुर थइ गयुं. माटे हुं ब्राह्मण तुं. मने रात्री रहेवानी जग्या आपो. तमे पण ब्राह्मण ठो. बे पहो रनुं काम ठे. पढी तो घेर जइशुं. एम कहे थके नट्ट बोळ्यो, बीजी जग्या तो नथी पण रांधवानी जग्या ठे, त्यां रहो, त्यारें ते वेहु जण त्यां पेठां.

हवे मध्यरात्रे ठोकरे रोवा मांम्युं, त्यारें युवान बोळ्यो, रे नट्ट ! ए बालक केम रुए ठे ? नट्ट बोळ्यो, एनी मा दियरने घेर गइ ठे. में जतां वारी पण न रही, ठोकरो नूख्यो थयो ठे, तेथी रोतो रहेतो नथी, ए पण न आवी माटे शुं करुं ? युवान बोळ्यो, महारी ब्राह्मणीनो दीकरो घेर रह्यो ठे, तेथी तमारो पुत्र आपो, ते धावशे, एटले सुखें उंघशे. नट्टें पुत्र आप्यो, तेणें धवरावीने पाठो आप्यो, ठोकरो सुखें सूतो. हवे नट्टाणी अने युवान पुरुष ए वेहुयें रतिक्रीडा करीने ज्यारें प्रजात समय थयो त्यारें युवाने नट्टने कयुं. अमे जाइयें ठीयें, तमे पण प्राहुणा अमारो घेर आवजो. एम कही वेहु जण द्वार देशें गयां. युवान जतो रह्यो. अने नट्टाणी पूर्वनो वेष करी तंबोल सहित थाल लेइने घेर आवी. नट्ट पण आक्रोश करवा लाग्यो, रे रंमे ! रात्रे केम न आवी ? तहारा पुत्रें मने संताप्यो. नट्टाणी बोली, आज तें घरमां रांम घाली देखाय ठे. घरमां लघु नीतियें खरड्युं कुंमुं ठे, शीकुं हेतुं पड्युं ठे. ज्यारें हुं बहार जावं तुं, त्यारें तुं एवां फेल करे ठे. जो रूडा लोकने ए वात कहुंतो तने दक्षिणा पण कोण

આપણે ? એમ સાંજની તે બ્રાહ્મણ આક્રોશ પામતો ઘરમાંથી બહાર નિકલ્યો.

હવે રાજા જટ્ટાણી પાસે આવ્યો. આવીને પૂઠવા લાગ્યો, હેં જટ્ટાણી ! તું જયવર્મ રાજાને ડલખે છે ? તે બોલી, હા એની નગરીમાં તો હું વસું છું. અને રાજા તો જગત્પ્રસિદ્ધ છે તેને કેમ ન ડલખું ? રાજા બોલ્યો, તે હુંજ છું. તે બોલી તમે એવો વેષ કેમ કહ્યો છે ? રાજા બોલ્યો, સ્ત્રીચરિત્ર જાણ વા માટે કહ્યો છે. તે બોલી, સ્ત્રીચરિત્ર કેવું હોય ? રાજા બોલ્યો, તમારા જેવું હોય. એમ કહીને સર્વ વૃત્તાંત પ્રત્યયસહિત કહ્યું, તે સાંજનીને જટ્ટાણી ક્ષણેક લાજ પામી, પઠી ધૈર્ય ધરીને મહોટે સ્વરે બોલી, તમે મહારું ચરિત્ર શું દીધું. પણ તહારા નગરમાં એવી સ્ત્રીયો વસે છે કે, મને પગે બાંધીને ડહે ! રાજા બોલ્યો, એવી એક સ્ત્રીની વાતતો મને સંજલાવ. ત્યારેં તે બોલી.

આજ નગરમાં મહાધનપાત્ર, દાનેશ્વરી, મનોરથ નામેં શેઠ વસે છે. તે ને લક્ષ્મી નામેં જાર્યા છે. તેને ચાર પુત્ર ઉપર ઘણા મનોરથેં રૂપેં સુરસુંદરી સરસ્વી એવી સુંદરી નામેં એક પુત્રી થઈ. તેને પરણાવી એટલે જતાર ત રત મરણ પામ્યો. ત્યારેં શેઠેં દીકરીને કહ્યું સંસાર એવોજ છે. સુર અસુરનું પણ મરણ આગલ ન ચાલે. માટે તું સ્વેદ કરીશ નહીં. મહારા ઘરમાં રહી થકી સુખમાં કાલ ગમાવજે. ઘરનું કામકાજ પણ કરીશ નહીં. પુત્રી પણ બાપનું બોલવું અંગિકાર કરી સુખેં રહે છે.

એકદા તેણેં ગોઘને વિષે બેઠાં દેશાંતરથી આવેલો કામપાલ નામેં રાજ પુત્ર તેને રાજમાર્ગેં જતો દીધો. તે વિશિષ્ટ રૂપવંત, વિશિષ્ટ ધંસ, વિશાલ હૃદય હોવાથી તેને જોઈ પ્રત્યક્ષ કામદેવનો યત્ન થયો, તેથી તેણેં ઉપરથી ફૂલની માલા નાંખી. કટાક્ષેં જોયું, એવામાં બિરુદાવલીનો બોલનાર બોલ્યો, વંગદેશનો રાજા સુવનપાલ, તેનો પુત્ર કામપાલ, તેનું અતિશય રૂપ દેખી જેને દેવાંગના પણ શ્લેષ છે, તે કામપાલ જયવંતો વર્તો. તે સાંજનીને સુંદરીયેં તેનું નામ ઠામ ધાણું, કામપાલેં પણ લગારેક રાગસહિત ડુંડું જોયું, તેથી તે સ્ત્રીનેજ ચિંતવતો, પોતાને આવાસે ગયો, કામજ્વરેં ગ્રહે વાળો, શ્રેષ્ઠિપુત્રી પણ કામવર્ણેં પીડાતી જોઈને શેઠ ઘણો સ્વેદ કરવા લાગ્યો.

એકદા એક પરિવ્રાજિકા જિહ્વાને અર્થેં આવી તેને શેઠેં કહ્યું. રે જડે ! મહારી પુત્રી અશાતાવંત છે, તેને સાજી કરો. પરિવ્રાજિકા બોલી, હું નજરેં જોઉં. એમ કહી કુમરી પાસે ગઈ, જોયું તો કંદર્પવિકાર જાણ્યો. પઠી

कहेवा लागी, हे नडे ! आशातानुं कारण जाण्युं. जेवी वात होय तेवी कहे. सुंदरीयें विचाखुं के, बीजो उपाय नथी, एम विचारीने जेवी हती तेवी वात कही. परिव्राजिका बोली, कांइ खेद करीश नही, तुं आदित्य वारे आदित्यने देहेरे आदित्यनी पूजा निमित्ते आबजे, हुं तेनी साथें त हारो संगम करावीश. एम कहीने परिव्राजिका उठी, शेठने कखुं, कांइक तो दोष टव्यो ठे. पण सघलो रोग तो आदित्यनी पूजाथी जशे. एम कहीने कामपालने मंदिरे गइ. त्यां तेना चाकरें कखुं, हे जगवती ! कांइ जाणो ठो ? ते बोली, सर्व जाणुं हुं. काम होय ते कहो, ते बोळ्यो, अमारा स्वामी राजपुत्रने घणी अशाता ठे, तेने साजो करो, एम कही राजपुत्र पासे लाव्या. तेणें एकांते राजकुमरने कखुं, तें शेठनी पुत्री दीठी ठे, ते दिवस थी तुजने कंदर्पें पीळ्यो ठे, तेनी ए अशाता ठे. त्यारें जगारेक हसीने राजकुमर बोळ्यो, हे जगवती ! तमें केम जाण्युं ? अथवा तपस्वी होय ते दिव्यज्ञानवंत होय, ते माटे मने शाता थवानो उपाय तमेज विचारो. ते बोली, में तो उपाय विचारी मूक्यो ठे. तुं आदित्यवारें आदित्यने देहेरे जाजे. त्यां तुजने तेनी साथें समागम थशे.

हवे श्रेष्ठिपुत्री पण स्वजनने परिवारें परिवरी आदित्यने देहेरे गइ. आदित्यनी पूजा करी, बहार नीकलतां राजकुमरें हाथे पकडी. एटले, सुंदरीयें पोकार कखो. रे रे ! मने पर पुरुष फरश्यो. हवे अग्निविना महारी शुद्धि नथी. ते माटे काष्ठ काढो. एम कहेतां पितायें घणी विनंती करी समजावी. पाढी वाली घेर आणी, त्यां तेज राजपुत्रने तेडीने परिव्राजिका आवी. बेहु जणनो संगम कखो. सुंदरीयें विचाखुं के, ठ काननो मंत्र जेदाय ॥ यतः ॥ षट्कर्णो जियते मंत्रः, चतुष्कर्णो न जियते ॥ द्विकर्णस्य तु मंत्रस्य, ब्रह्माप्यंतं न गच्छति ॥ १ ॥ एम विचारीने घरमां आग मूकी, बे जण नीकळ्यां, बारणुं बंध कखुं, मांहे परिव्राजका बली मूइ, राजपुत्रने आवासे गयां, शेठें पण परिव्राजिका मूइ देखी जाण्युं के, महारी पुत्री बली मुइ. विलाप करवा लाग्यो. हा पुत्री ! पर पुरुषनो स्पर्श थयो, ते दुःखें तें अग्नि माग्यो, पण में न आप्यो. ते माटे पोतानी मेलेंज अग्नि साथ्यो. एम विलाप करी मरण कृत्य कखां. हाड हतां ते तीर्थें मोकळ्यां.

हवे राजपुत्र पण केटलेक दिवसें धन खूट्युं. त्यारें सुंदरीने कहेवा

જાગ્યો, રે જડે ! ચાલ મહારે દેશ જડ્યે. સુંદરી બોલી, ત્યાં જવાનું શું કામ છે ? આપણને ફાંજ રહ્યાં મહારો પિતા સર્વ કાંઈ પૂરજો. તમે શેઠ ને હાટે જડને મહામૂલની પટસાડી મૂલે માગો. તે પણ હાટે ગયો. તેમજ કહ્યું. તે સાડી દેઘાડવા જાર્યા પાસે મોકલી. તેને ગમી નહી. માટે પાઠી મોકલી. એમ બે ત્રણ વાર પાઠી મોકલી. શેઠ બોલ્યો, તહારી જાર્યાને ફાંજ આવતાં શું ટાંટિયા ઘાસે છે ? તે જાર્યાને તેડી લાવ્યો. તે દેખી શેઠ બોલ્યો, રાજપુત્રે મહારી પુત્રીને ફરસ કહ્યો, ત્યારે મને મહા કોપ ઊપન્યો. પણ શું કરું તું રાજપુત્ર ઠો, માટે હું બોલ્યો નહી. રાજપુત્ર બોલ્યો, મેં મહારી જાર્યાને ફરશી હતી. તહારી પુત્રીને કોણ અડક્યું છે ? શેઠ બોલ્યો, શું એ મહારી પુત્રી નહી ? રાજપુત્ર બોલ્યો, રે શેઠ ! તું સ્નેહે કરીને ઘેલો થયો ઠો ? તહારી પુત્રી અગ્નિમાં બલી મુડ. તે નથી સાંજરતું ? શેઠ બોલ્યો, સત્ય કહ્યું. સરસ્વાપણે કરી હું મૂઢ થયો. તો પણ સરસ્વાપણે કરી મેં એ ને દીકરી પણે કબૂલ કરી, તે માટે જે જોડ્યે તે મહારા હાટેથી લેજો.

એ રીતે જટ્ટાણીનું ચરિત્ર દેખીને તથા શેઠ પુત્રીનું ચરિત્ર સાંજલીને નરવર્મ રાજાએ પ્રતીત કરી કે, સ્ત્રીચરિત્ર ગહન છે એ સ્વરૂપ છે. એમ નિર્ધારી વૈરાગ્ય પામી શીલંધર ગુરુ પાસે ચારિત્ર અંગિકાર કરી, તેણે આત્મકાર્ય સાધ્યું. એ કથા શ્રીસુમતિનાથ ચરિત્રમાં પૂર્વજન્મ અધિકારે છે. તે માટે તરુણ અવસ્થાએ ઇંડિયોનો રોધ કરવો તે ડુકર છે ॥ ઇતિ કામપાત્રકથા ॥

તે ઇંડિયોનો રોધ કરવો એવાત યૌવન અવસ્થામાં ડુકર છે તો પણ તેને જેણે રોધ કહ્યો તે ઉપર ગુણધર્મ રાજ્યકુમરની કથા કહે છે.

આ નરતદેવને વિષે સૂર્યપુર નામે નગર ત્યાં દૃઢધર્મ નામે રાજા તેને શીલશાલિની એવા યથાર્થ નામે રાણી છે, તેની કુલને વિષે ગુણધર્મ નામે પુત્ર ઊપન્યો તે લોકને ચંડમાની પેઠે વલ્લજ, કલાવંત છે, કંદર્પાવતાર છે, તેથી કરીને સ્ત્રીયોને ઘણો વલ્લજ છે, સોજાગી, સરલ, શૂર, સત્ય જાણી છે, તેને એક પ્રિયંવદ નામે દૃઢ મિત્ર છે. તે સુરૂપી અને સર્વગુણસહિત છે.

એવામાં વસંતપુર નગરને વિષે ઇશાનચંડ રાજાની કનકવતી નામે પુત્રી છે, તેનો સ્વયંવર મંદપ માંડ્યો છે, ત્યાં બીજા ઘણા રાજા આવ્યા છે, તેમાં ગુણધર્મ કુમર પણ આવ્યા છે, રાજાએ આવાસ દીધા, ત્યાં ઉતારો કરીને ગુણધર્મ કુમર સ્વયંવરા મંદપ જોવાને આવ્યા, કુમરી પણ મંદપ જોવા

आवी ठे, त्यां बेंदु जणने परस्पर राग उपन्यो, स्वस्व स्थानके गया. संध्या काले कुमरीयें कुमर पासे एक दासी मोकली, ते दासीयें एक चित्रपट्टि का आपी. तेमां एक हंसिका आलेखी ठे. तेना हेठल एक श्लोक लख्यो ठे. ते श्लोक कुमर वांचे ठे ॥ यतः ॥ आदौ दृष्टे प्रिये सानु, रागासौ कुल हंसिका ॥ पुनस्तद्दर्शनं शीघ्रं, वांढत्येव वराक्व्यहो ॥ १ ॥ अर्थः—धुरथी पो ताना प्रियने दीठां थकां कलहंसी रागी थइ, ते वराकी फरी शीघ्र तेनुं दर्शन इहे ठे. ते वांचीने कुमरें पण बीजुं हंसनुं. रूप आलेखीने तेनी नीचे एक श्लोक लख्यो तथाहि ॥ कलहंसोऽप्यसौ सुचु, क्लृप्तं दृष्ट्वानुरागवान् ॥ पुनरेव प्रियांदृष्टु, महो वांढत्यनारतम् ॥ १ ॥ अर्थः—हे सुचु ! कलहंस पण क्लृप्त दीठाथी रागवंत थयो. फरी निरंतर देखवा वांढे ठे ए जावार्थ जाणवो. हवे कुमरीयें मोकळ्युं जे तांबुल, विलेपन तथा फूल ते कुमरें लेइने फूलने मस्तके बांध्यां, तांबुल वावळ्युं, अने विलेपन अंगें ल गाळ्युं, दासीने संतोषदानमां हार आप्यो. वली दासी बोली, स्वयंवरा मंढपे वरमाला तमारे गळे घालीश, एम कुमरीयें कळुं ठे. पण विषयसेवा कांश्क काल रहीने पठी करवी, ते वात कुमरें अंगिकार करी. प्रातःकाले एमज गुणधर्म कुमरने वरमाला घाली बीजा राजाने विसर्ज्यो, राजायें गुणधर्म कुंवरने पाणिग्रहण कराव्युं, अनुक्रमें ससरानी आज्ञा मागीने स्त्रीने पोतानी साथें लेइने कुमर पोताने नगरे आव्या.

एकदा कनकवतीयें कळुं के, कोश्क प्रहेलिका कहो. कुमर बोळ्यो, थल मां उपनी ठे, जलमां स्वेच्छायें विचरे ठे, पण जल पीती नथी, ते स्त्री कोण जाणवी ? कुमरीयें कळुं, नांवा जाणवी. हवे कुमरीयें पूठ्युं पयोधरने जारें करी आक्रमी ठे, पातळुं शरीर ठे, गुणसहित ठे, पुरुषने खंधे बेठी ठे, ए स्त्री कोण ? कुमर बोळ्यो जे पाणी उपाडी आववाना काममां आवे ठे ते कावडी जाणवी. एम क्लृप्त विनोद करीने पोत पोताने ठेकाणे गया.

हवे कुमर स्नान जोजन करी आस्थाने बेठो ठे, एवामां एक कापडी आव्यो. ते बोळ्यो, हे कुमर ! नैरवाचार्यें तमोने तेडवा माटे मुळने मोकळ्यो ठे, कुमर बोळ्यो, ते कयां ठे ? कापडी बोळ्यो, नगर बहार अमुक स्थानकें ठे. कुमर बोळ्यो, प्रातःकाले आवीश. ते सांजली कापडी ठेकाणे गयो. अनुक्रमें रात्री गइ, प्रातःकाल थयो त्यारें कुमर पण पोतानो परिवार

લેઈને જૈરવાચાર્ય પાસે ગયો. તેને વ્યાઘ્રચર્મ ઉપર બેઠો દેશીને પગે લાગ્યો. યોગીંદે પળ આસન બતાવ્યું ત્યાં બેઠો. યોગીંદને કહેવા લાગ્યો, હે પ્રજો ! તમે મને કૃતાર્થ કહ્યો. યોગીંદ બોલ્યો, તું મહારે સર્વથા માન્ય છે, પણ હું નિઃકંચન હું માટે શું આપીને તમારું સ્વાગત કરું ? કુમર બોલ્યો, તમારા સરસાનો આશીર્વાદ તેજ સ્વાગત છે. યોગીંદ બોલ્યો, નક્તિ, પ્રેમ, મીઠાં વચન, સન્માન, વિનય એ સર્વ વાનાં જે છે તે કાંઈક દીધા વિના શોજે નહીં. કુમર બોલ્યો, સમ્યક્દૃષ્ટિયેં જોવું. તથા સમ્યક્ આજ્ઞા દેવી એ તમારું દાન છે. યોગીંદ બોલ્યા, હે નંદ ! મહારે એક મંત્ર છે. તેનો મેં આઠ વર્ષ સૂઝી જાપ કહ્યો. હવે એક રાત્રીનું કામ છે, તેમાં વિઘ્ન થાય માટે તું સાધક રહે તો માહરો સર્વ પ્રયાસ સફળો થાય. કુમર બોલ્યા, હું ક્યારે આવું ? યોગીંદ બોલ્યો, કાલીચૌદશની રાત્રે તું સ્મશાનમાં આવજે, હું ત્યાં ત્રણ ચેલાસહિત રહીશ, તે સાંજલી કુમર ઘેર ગયા. કાલીચૌદશની રાત્રે કુમર સ્મશાને ગયા, યોગીંદ બોલ્યો, હે કુમર ! इहां જે જે વિઘ્ન થશે તેથી તું રાખજે. બીજા ત્રણ ઉત્તરસાધક રહેશે. કુમર બોલ્યો, સ્વસ્થ ચિત્તપણે મંત્રસાધન કરો, હું રાખવાલો બેઠો હું, તમને વિઘ્ન કોણ કરનાર છે ?

હવે યોગીંદે એક મંમલ કરી, તેમાં એક શવ આપ્યું, જાજ્વલ્યમાન અગ્નિ કરીને હોમવિધિ કહ્યો, એટલે જાણે દિશાચક્રને પૂરતો, ગગન સ્ફોટિ કરતો, મહા આકરો નિર્ધાત થતો, વિશ્વને બધિર કરતો, ધરતીને ફાડીને પાતાલમાંથી મહા બિહામણો એવો એક કાલો પુરુષ નીકલ્યો : તે બોલ્યો, રે પાપી ! દિવ્યકાંતાના અનિલાષી ! તું મેઘનામા ક્ષેત્રપાલને નથી ડાલવતો શું ? જેમાટે મહારી પૂજા કહ્યા વિના મંત્રસિદ્ધિ હોય છે, એ રાજપુત્રને પણ તેં ઠગ્યો છે. એમ કહીને તેને મારવા માટે તે ક્ષેત્રપાલે સિંહનાદ કહ્યો એટલે યોગિનાં ત્રણ શિષ્યતો પૃથ્વીયેં પડ્યા.

હવે કુમર બોલ્યો, રે ક્ષેત્રપાલ ! તું ફોકટ ગર્જાવ કેમ કરે છે ? જો સમર્થ હોયતો મહારી સાથેં યુદ્ધ કર. પછી તે ક્ષેત્રપાલની પાસે સ્વર્ગ નહતું માટે કુમરેં પણ પોતાના સ્વર્ગને મૂકી દીધું. માત્ર પ્રવંન જુજાદંમેજ તેની સાથેં યુદ્ધ કરતાં, દુષ્ટોકમાં તે ક્ષેત્રપાલને જીત્યો. તે તુષ્ટમાન થયો થકો બોલ્યો, તેં મને જીત્યો, માટે કાંઈક તમારું હસ્તિત કરું. ત્યારેં કુમર પોતાના હાથમાંથી તેને મૂકીને કહેવા લાગ્યો કે, જો તું તુષ્ટમાન થયો હોય,

तो, ए योगीनुं मन वांछित पूरुं कर. क्षेत्रपाल बोळ्यो, तहारा प्रजावें एने वांछित फलदायक मंत्र सिद्ध थयो, पण तुं कांश्क माग्य, जे माटे देवदर्शन खाली जाय नही. त्यारें कुमरें कस्युं, महारी नार्या कनकवती ठे, ते महारे वश आवे तेम करो. क्षेत्रपाल ज्ञानें जोशने बोळ्यो, ते तमारे वश थरो, पण कामितरूपें वश थरो, ते कामितरूप तहारुं थरो, एम वर देइ ने अदृश्य थयो. योगींइ पण विद्यामंत्र सिद्ध थये थके कुमरनी प्रशंसा करतो हवो, कुमरने कहेवा लाग्यो, हे परोपकारी ! मने संनारजो, एम कही शिष्यसहित पोताने ठेकाणे गयो, कुमर पण अंग पखालीने पोताने घेर आव्यो, वीरवेष मूकीने शय्याने विषे सूतो.

बीजे दिवसे पहोर रात्री गये थके अदृश्यरूपें पोतानी स्त्रीना महोल मां गयो, त्यां बे दासी सहित कनकवतीने दीठी, ते अवसरें कनकवती दासीयोने पूठवा लागी के, रात्री केटली गइ ? दासीयो बोली, हजी मध्य रात्री नथी गइ, त्यां जवानी वेला थइ ठे. त्यारें कुमरीयें स्नान विलेपन करी, वस्त्रालंकार पहेरीने, कृणोकमां विमान रच्युं, तेमां दासीसहित बेठी. ए टले गुणधर्म कुमरें विचास्युं के, अहो ! अहो ! एणीयें कृणोकमां विमान केम रच्युं ? तथा ए रात्रीने विषे क्यां जशे ? अथवा ए कल्पनानुं शुं प्रयोजन ठे ? अदृश्यरूप थको हुं पण एनी साथेज जउं, अने कौतुक जोउं के, ए त्यां जइ शुं करे ठे ? एम चिंतवीने विमानने एक देशे बेसीने चाळ्या. दूरदेशे जइने विमान चतस्युं. एक महा सरोवरने दूकडुं अशोक वन ठे, तेमां एक विद्याधरने कुमरें दीठो. कुमरनी स्त्री पण विमानथी उतरिने विद्याधरने प्रणाम करी बेठी, ए रीतें बीजी त्रण स्त्रीयो आवीने तेने प्रणाम करीने बेठी, बीजा पण विद्याधर आव्या, वली ते वनखंमना ईशान कूणे एकमनोहर विशाल निर्मल श्रीयुगादि परमात्मानुं चैत्य ठे, तेना सुवर्ण मणीनां पगथीयां ठे, अनेक स्तंभ सहित ठे, देवतानुं विमान जाणीयें अटवीमां उतस्युं होय नही, एवुं ते चैत्य ठे ! कृणोकमां सद्गुण ते देहेरे आव्या. त्यां विद्याधरोयें जिनस्नात्र महोत्सव करवा मांमयो. विद्याधरेंइ बोळ्यो, आज कोनो वारो ठे ? ते सांजलीने कनकवती उठी, पोतानां वस्त्र ठीकठाक करीने नाटकनी नूमिकाने विषे पेसीने हावजाव करवामां घणी माहीयकी नाटक करती हवी. बीजी त्रणमां एकें वीणा, बीजीयें वेणु, त्रीजीयें ताल

बजाववा मांमी, ते देखीने गुणधर्म कुमर महा विस्मय पाव्यो सर्व स्वरूप नजरें जोतो हवो. तेवामां कनकवतीने नाचतां केडयकी सोनानीं घुघरीनी माला त्रुटी पडी, ते प्रह्वन्न पणें गुणधर्म कुमारें लीधी. नाटक कखा पठी घणीये जोइ पण जडी नही, पठी सहु पोत पोताने स्थानके गया, कनकवती पण दासीसहित पोताने स्थानकें आवी, गुणधर्म कुमर पण स्वस्थानकें आव्या, आवीने शेष रात्रीयें स्रइ रह्या, विमान संहयुं.

हवे प्रातःकाले मतिसागर नामें प्रधाननो पुत्र, ते कुमरनो मित्र ठे, ते ने घुघरीनी माला आपीने कुमारें कह्युं के, आ घुघरी अवसरे महारी स्त्री ने आपजे. एम कह्नीने ते मित्र साथे स्त्री पासे गयो, स्त्रीयें पण उनी थ इ आसन आप्युं, कुमर त्यां बेठा, मित्र पण पासे बेठो, सोगटां पासे रमतां कुमरी जीती, पठी कुमरी बोली कांश्क आनूषण आपो, त्यारें कुमारें मित्रना सामुं जोयुं. मित्रं पोताना वस्त्रमांथी काढीने घुघरमाला आपी. ते देखी ने स्त्री बोली, एतो महारुं आनूषण ठे ते तमने क्यांथी जडयुं ? कुमर बोळ्यो, क्यां पडयु हतुं ? ते बोली स्थानक तो मुज्जे सांजरतुं नथी. कुमर बोळ्यो, महारो मित्र निमित्तनो जाण ठे, ते तमारुं आनूषण पाडवानुं स्थानक केहरो, मित्र बोळ्यो, हुं कहीश. पठी कुमर पोताने मंदिरे आव्या.

वली बीजी रात्रे तेमज जैनचैत्ये गया, स्त्रीयें वीणा बजावतां पगमां हेळुं नेउर कोइकरीतें नीकली पडयुं, ते कुमरे पूर्वनी पेठें लीधुं, तेणीयें खोळ्युं पण जडयुं नही, स्वस्थानके आव्या, कुमारें नेउर मित्रने आप्युं. बीजे दिवसे वली मित्र साथें लेइने कुमर गयो, तेणीयें आसन आप्युं, ते उपर बेसीने कृणोक शास्त्र गोष्टी करीने स्त्रीयें नतिसागरने पूठयुं. रे नइ ! तमे निमित्त जोयुं होय ते कहो. ते बोळ्यो, रे तन्वंगी ! हुं निमित्त बलें ए म जाणुं हुं, के तमारुं कांश्क बीजुं पण आनूषण गयुं ठे. ते सांजलीने स्त्रीना चित्तमां शंका उपनी तो पण ते गोपवीने बोली, हुं आनूषण गयुं ठे ? ते निमित्त जाणीने कहो. त्यारें गुणधर्म कुमर बोळ्या, ते तुं नथी जाण ती ? ते बोली जाणुं हुं, पण पडवानुं स्थानक नथी सांजरतुं. कुमर बोळ्या, मने कोइकें कह्युं ठे. के, तुं दूर गइ हती त्यां नेउर गयुं, ते जेने हाथे आव्युं, तेने हुं उलखुं हुं, तेना हाथमांथी बलात्कारें में लीधुं. ते सांजलीने कनकवती विचारवा लागी. कोइक प्रयोगें करी निश्चे महारा नत्तारिं

महारुं सर्व वृत्तांत दीतुं ठे ॥ यतः ॥ कुरचडं कला चांडी, चौरिकाक्रिडितानि च ॥ प्रकटानि तृतीयेऽहि, सुब्रह्मं सुकृतानि च ॥१॥ एवं विचारिने बोली, ते नेउर क्यां ठे ते वेला कुमरनी आझाये मित्रें आप्पुं. पढी ते बोली, सत्य कहो, ए तमने क्यांथी जडयुं ? कुमर बोल्या, तमे क्यां पाडयुं ते कहो. एम करतां ते बोली, हे नाथ ! ज्यां पडयुं ते स्थानक तमे दीतुं होय तो रुडुं ठे, अन्यथा कोऽ कही देशे तो महारी अग्निमां पेसतां पण छुडि नथी. एम कही माबो करतल गलस्थल देऽ नीचुं जोतीशोकातुर थकी बेठी, कुमर पण कांऽक हांसीनी वात काढी तेने हसावीने पोताने ठेकाणे गयो.

वली रात्रे अदृश्य थका आव्या. सखीयोयें कनकवतीने कयुं, हे स्वामिनी ! वेला जाय ठे. विद्याधर रीश करशे. त्यारें तें लांबो निसासो नां खीने बोली, हुं मंदजाग्यवंत शुं करुं ? विषम कार्य आंवी पडयुं. जे माटे हुं, ज्यारें पिताने घेर हती, त्यारें कुमारीपणे विद्याधरें मने सम दीधा हता जे, महारी आझाविना तहारे नर्तारि सेववो नही. अने विमान उपर बेसीने नित्य रात्रें महारी पासो आवबुं. त्यार पढी माता पिता ना आग्रह थकी तथा महारो पण रागहतो, तेथी हुं राजकुमरने परणी. महारे तो ए पण प्रमाण ठे, ते बेहुने पण हुं मानुं बुं. पण हे सखी ! त्यां जतां मुजने महारा नर्तारिं कोऽक रीतें जाणुं ठे. एणें विद्याधरने साक्षात् दीगो ठे. हुं विद्याधरने तथा एने सामान्य बुं, तेमाटे कां तो विद्याधर, नर्तारिने मारशे, अथवा विद्याधर मने मारशे. माटे शोक करुं बुं. वली हे सखी ! तुं सांजली. महारी यौवनावस्था ठे, ते घणा अपायसहित ठे, तथा पितानुं अने सासरानुं कुल घणुं उत्तम ठे, अने लोकोक्तो महा विषम ठे, जेम गमे तेम बोले. ते माटे कार्य गहन ठे तेथी आकुली थाउं बुं. ते सांजली सखी बोली, हे स्वामिनि ! जो एम ठे तो तमे इहांज रहो, हुं तिहां जाउं बुं जो विद्याधर पूबशे तो हुं कहीश के महारी स्वामिनीने शरीरे शाता नथी. तेवारें कनकवती बोली, एमज करो एम करीने विमान रची आप्पुं. ते उपर दासी बेठी. गुणधर्म कुमरें पण एम चिंतव्युं, जे हुं आज एनुं विद्याधरनुं स्वामी पणुं अलीश, जीवलोकने नाटक जोवानी इत्हा टालीश, एम चिंतवीने अदृश्यपणे विमानमां आरुढ थयो.

हवे विद्याधरें जिनेश्वरनुं स्नात्र करवा मांयुं, एटले विमानथी उत्तरीने

દાસી પણ દેહેરામાં ગઈ. કુમર પણ ઠાનો રહી જુદાં છે, એટલે એક વિદ્યાધરે દાસીને પૂછ્યું, આજ ઘણી વેળા કેમ લાગી ? અને તહારી સ્વામિની ક્યાં છે ? દાસીએ કહ્યું કે, મહારી સ્વામિનીના શરીરે શાતા નથી માટે મને મોકલી છે. તે સાંજલી વિદ્યાધરેડને કોપ ઝપ્પ્યો, હોઠ ફડફડવા લાગ્યો, બીજા વિદ્યાધરોને કહ્યું, તમે રૂષનપ્રચુનું સ્નાત્ર કરો, હુંતો એ દાસીના શરીરની ચિકિત્સા કરીશ, એમ કહીને તેણે દાસીની વેણી પકડી. એટલે કુમરે પણ નિબિડપણે પરિકર બાંધીને સ્વદ્ગ તૈયાર કર્યું, નાટકમાં જંગાણ પડ્યું, વિદ્યાધરે કહ્યું, પ્રથમ એ દાસીના રુધિરે કરી હું મહારો કો પામિ શમાવું, પછી જે યુક્ત હશે તે કરીશું. તે માટે રે દાસી ! તું તહારો ઇષ્ટ દેવ સંજાર, તહારો મરણસમય છે. માટે તહારે ગમે તેનું સ્મરણ કર. દાસી બોલી, શ્રી સર્વજ્ઞ ઇંડ નરેડને પૂજનિક એવા ઇષ્ટદેવ તો શ્રી રૂષનપ્રચુ છે, તેનું હું સ્મરણ કરું બું. તેનું આ અટવીમાં મેં શરણ કર્યું, શરણ પણ શ્રી રૂષનપ્રચુ છે, કોઈ બીજો નથી. પણ હું એમ કહું બું કે, શૂર, ધીર, મહા ઝડાર, વૈરીરૂપ હાથીની ઘટાને વિષે સિંહ સરસો, મહા ગુણવંત એવો તે આર્યપુત્ર એક મુઝને શરણ હો. વિદ્યાધર બોલ્યો, રે અધર્મ ! તે આર્યપુત્ર કોણ છે ? તે વચ્ચે કુમરે વિચાર્યું, કે એણે રૂઢું પૂછ્યું, મહારાચિત્તમાં પણ એ સંદેહ હતો. હવે દાસી બોલી હે વિદ્યાધર ! જેને અમારી સ્વામિની સ્વયંવરા મંત્રપમાં વરી છે, જેને દીઠાં થકાં પાપ ન રહે, તે. ગુણધર્મ કુમરનું મેં શરણ કર્યું. તે સાંજલી જેવામાં તે વિદ્યાધર તરવાર ઝાડીને મારવા જાય છે, એવામાં ઝાડી તરવાર કરીને કુમર બોલ્યો, સાંજ લે અધર્મ ! તું આ અબલાને કેમ મારે છે ? ॥ યતઃ ॥ વિશ્વસ્તે આકુલે દીને, બાલવૃદ્ધાબલાજને ॥ પ્રહરંતિ ચ યે પાપા, ધ્રુવં તે યાંતિ હુગર્તિમ્ ॥ ૧ ॥ અરે તું સ્ત્રીહત્યાનું પાપ કરવા ઝજમાલ થયો છે ? તેનું પ્રાયશ્ચિત્ત દેવાને હું તહારો ગુરુ થશ. ત્યારે વિદ્યાધર હસીને બોલ્યો, તુઝને ત્યાં જશે મહારે મારવો હતો. તે તું તો હાંજ મરવા આવ્યો છે. એમ કહીને યુદ્ધ કર્યું, કોઈ ઠલ પામીને ગુણધર્મ કુમરે મહા પ્રયત્ન કરી વિદ્યાધરનું મસ્તક ભેદન કર્યું, સૈન્ય પણ સ્વામિ વિનાનું થયું થકું પોતાને સ્થાનકે ગયું.

તે જોઈ પહેલી ત્રણ સ્ત્રીયો બોલી, હે સ્વાધીન ! અમને જેમ ગુરુ પ્રસન્ન થશે મૂકાવે, તેમ વિદ્યાધરથી તમે મૂકાવી. કુમર બોલ્યા, તમે કોની

पुत्रीयो ठो ? त्यारें एक बोली, शतपुर नगरनो धणी दुर्जन राजा तेनी हुं कमलवती नामें पुत्री हुं, एना जये करी में विवाह न कखो, जे कारण माटे महारा महोल थकी एणें अपहरी. पढी जीन कापवा मांमी. मने कखुं, महारी आझा थाय त्यारें तहारे परणवुं, महारी आझायें तहारे निरंतर विमान थजो. तेनी उपर बेसीने रात्रे महारी समीपे अवश्य आव बुं. एम करेतो हुं तुज्जे जीवती मूकुं, मने सम दीधा, में कबूल कखुं, ए णें मने नाटक प्रमुख कला शीखवी, ए रीतें बीजी त्रणे जणीने एणें जे गी करी, ते माटे तमे एने मारतां थकां सर्वने सुख कखुं. एम सांजलीने कुमरें सहुने पोत पोताने घेर मोकली, कुमर पण दासीनी साथें घेर आ व्या. कनकवती देखीने दासीने पूढती हवी के, अरे ! आज महारे नर्तारें डुष्ट विद्याधरने माखो ? दासीयें पण कुमरीने सर्व वृत्तांत कखुं, पोताना नर्तारनुं पौरुष सांजलीने कुमरी घणो हर्ष पामी, गुणधर्म कुमर पण स्त्री साथे वातो करीने शेष रात्रे त्यां स्नेहथकी सूतो.

हवे ते विद्याधरना जाइयें कषायना वशथी कुमरने उपाडीने समुड्मां नांख्यो. कनकवतीने पण समुड्मां क्यांक जूदी नांखी. एवामां पाटीयुं हाथ आव्युं तेथी सात रात्री दरियामां रहिने कुमर कांठो पाम्यो, त्यां ए क तापस दीठो, ते तापस साथें आश्रमे पहुँच्यो, त्यां पोतानी स्त्री कन कवतीने दीठी, कुमर पण कुलपतीने प्रणाम करीने बेठो. कुलपति बोळ्यो, रे नड ! आ महारी स्त्री ठे ? कुमरें हा कही. कुलपति बोळ्यो, ए आज थी त्रीजा दिवसें वृद्धसाथे गळे. फांसो घालीने मरती हती ते में दीठी, त्यारें एनुं पास ठेदीने, बांजात्कारें में राखी. ज्ञानबलें करीने तहारुं आ ववुं में एने कखुं. पढी केलि प्रमुख वृद्धना फळे प्राणवृत्ति करीने रात्रे ए कांते स्त्री नर्तार सूतां ठे. त्यां वली पण ते विद्याधरें उपाडीने बेहुने समु ड्मां नांख्यां, वली बेहु जणने पाटीयां मंढ्यां, तेथी कांठो पामी जाविजावें फरी मढ्यां. कुमर बोळ्यो, अहो ! विधातानो विलास जुठ ! अथवा विष यासक्त चित्तवालांने शी शी आपदा न आवे ?

एवामांज वैराग्यें समस्त परिग्रहनो त्याग करी ममत्व ठांमीने महास त्वना धणी एक मुनिराज त्यां तपस्या करे ठे, तेमने जोड कनकवती बोली, हे नाथ ! पुरुषोत्तमपणुं पामीने खेद शो करो ठो ? हजुं मनुष्य .

नवनुं फलतो पाम्या नथी ! दीनं जननो उद्धार नथी कखो, एकठ्ठी पृथ्वी नथी करी, विषय नथी जोगव्या, एवा कनकवतीना वचनथी रात्री जा गता रह्या. एवामां ते विद्याधर आब्यो, तेने कुमरें, जीतीने जीवतो मूक्यो.

हवे कुलपतीनी आझा मागीने कोइक पाटणने विपे गया, ते पाटण ने बहार गुणरत्न महोदधि नामें आचार्यने दीठा, तेमना चरणने स्त्री न च्छारें वंदना करी, पढी मोहनिडा निवारनारी पुण्यवृद्धनी शीचनारी ए वी धर्मदेशना सांजलीने आचार्यने वंदना करी, बीजे स्थानकें गया. कुमर वैराग्यवंत थको स्त्रीने कहेवा लाग्यो, रे स्त्री ! आपणे सद्गुरु पासे दी क्हा लेइयें. त्यारें ते स्त्री विषयथी अणविरमी थकी बोली, आपणुं नवुं यौवन ठे, ते माटे व्रत केम लइयें ? त्यारें कुमर बोळ्यो, वृद्धावस्थायें प ए केइकने विषयनी इत्था देखीयें ठीयें ॥ यतः ॥ अंगं गलितं पलितं मुंमं, दशनविहीनं जातं तुंमम् ॥ वृद्धो याति गृहीत्वा दंमं, तदपि न मुंचत्या शापिंमम् ॥ १ ॥ तेम केइकने यौवन अवस्थाये पण वैराग्य देखीयें ठी यें, त्यारें स्त्री बोली, कोइक झानीने पूढीने जेम युक्त हशे तेम करी शुं. गुणधर्म ते वचन अंगिकार करी स्त्रीने त्यांज बेसाडी आहार करवा माटे पोते नगरमां कांइक जोजन लेवा गयो.

एवा अवसरने विपे गुणचंड नामे राजकुमर वनमां आब्यो, ते त्यां यौवन अवस्थाये स्त्रीने देखीने रागवंत थयो, स्त्रीने पूढ्युं, रे स्त्री ! तुं को ए ठे ? इहां एकली शा हेतुयें बेठी ठो ? शुं तहारे जत्तार नथी ? स्त्रीयें प ए तेने रागी जाण्यो, अने पोतानो जत्तार वरक्त जाण्यो, माटे पोतानुं सघलुं वृत्तांत तेने कथुं. ते पण प्रार्थना करतो जाणी कुमरी तेनी उपर अनुरागिणी थइने बोली के, महारा जत्तारने वंचीने हुं तमारे घेर आ वीश. ते सांजलीने गुणचंड कुमार पोताने घेर गयो.

हवे गुणधर्म कुमरें पण नगरमां जइ जूवटुं रमीने कांइक इव्य उपा ज्युं, पढी मांमा करावीने उद्यानमां आब्या, प्रिया साथें जोजन कथुं. प ए स्त्री शून्यचित्तवती, भरती खणती दीठी. कुमरें पण तेनो जाव जाण्यो के, ए अनासक्त थइठे. एम जाणीने कुमर विलखो थका वनमां जमवा लाग्यो.

एवामां एक पुरुषें पूढ्युं तमे इहां राज कुमरने दीठो ? कुमरें पूढ्युं. राजकुमर ते कोण ? ते बोळ्यो. गुणचंड नामे राजानो कुमर, इहां आ

व्यो हतो, ते कोइ स्त्री साथें वातो करवा तत्पर थयो, अने मने बीजे कामे मोकंय्यो हतो, ते हुं आव्यो. माटे पूबुं बुं के, ते स्त्री कुमरने मंदि रे गइ के नथी गइ. गुणधर्म कुमर बोल्या, ते त्यां गइ, एम कहिने कुमरें ते पुरुषने विसज्यो. कुमर चिंतववा लाग्यो, स्त्रीने उपकार करतां अने ते महारुं पराक्रम देखतां थकां पण रही नहि. तथा स्त्री कुलशील मर्यादा पण गणे नही ॥ यतः ॥ रहो न जायते यावत्, क्षणश्चार्थयिता न च ॥ सतीत्वं तावदेतासां, नारीणां नारदोऽब्रवीत् ॥ १ ॥ तयार पढी स्त्रीने ठूक डे नगरे मामाने घेर मूकीने कोइ ठूकडा मुनिराज मल्या. तेमनी पासे कुमरें, चारित्र अंगिकार कछुं. ते उग्र तपस्या करीने देवलोके गया, त्यांथी च्यवी मनुष्यावतार पामीने मोक्ष जशे. स्त्री पण मामाना घरथकी कोइ क मिपें नीकलीने, कनकवती गुणचंडनी धणियाणी थइ. ते गुणचंडनी बी जी स्त्रीयें कनकवतीने जेर दीधुं. त्यां रौइध्यानें मरीने चोथी नरके ना रकी थइ, त्यांथी नीकलीने घणो काल संसारमां रज्जजशें. कुमरें यौवना वस्थायें विषय त्याग कछो, अने इंडियो जीती ए डुकर ठे ॥ ए कथा श्री शांतिनाथ चरित्रमां ठे ॥ १ ए ॥ इति श्रीसकलसज्जानामिनीजालस्थलतिल कायमानपंढितश्रीउत्तमविजयगणिशिष्यपंढितपद्मविजयगणिविरचिते बाला वबोधे श्रीगौतमकुलके एकोनविंशतिगाथायां पंचोदाहरणानि समाप्तानि.

हवें बीशमी गाथा कहे ठे. तेने पूर्वली गाथा साथें ए संबंध ठे, जे पूर्व गाथामां चार वानां डुकर देखाड्यां, ते डुकर जे करे ते धर्म पामे. तेमाटे जीवित आशाश्वतुं देखाडीने धर्मोपदेश करे ठे. तथा ग्रंथने अंते मंगल जो इये, त्यां धर्म ते उत्कृष्ट मंगल ठे. “धम्मो मंगलमुक्किठं” ॥ इति दशवैकालिक सूत्र वचनात् ॥ माटे धर्मरूप मंगल देखाडे ठे. ए संबंधें आवी जे बीशमी गाथा ते कहे ठे.

असासयं जीवियमाहु लोए, धम्मं चरे सा
हु जिणोवइठं ॥ धम्मो य ताणं सरणं गइ
य, धम्मं निसेवित्तु सुहं लहंति ॥ १० ॥

અર્થ:—“ અસાસયં જીવિયમાદુ લોએ ” આ સંસારરૂપ (લોએ કે૦) લોકને વિષે (જીવિયં કે૦) જીવિતવ્ય જે છે તે શ્રીજિનેશ્વર મહારાજે (અસાસયં કે૦) અશાશ્વતું (આદુ કે૦) કહ્યું છે. એટલે લોકને વિષે આઝઘું અશાશ્વત છે. એમ પરમેશ્વરે કહ્યું છે ॥ ઇતિ જાવઃ ॥ ૬૫૦ ॥ જીવનાં આઝઘાં બે પ્રકારે છે. એક સોપક્રમી છે. અને બીજા નિરુપક્રમી છે. તેમાં દેવતા, નારકી, યુગલિયાં, ત્રેશઠં ઉત્તમપુરુષ તથા ચરમ શરીરી જે જીવો છે તે સર્વનાં આઝઘાં યદ્યપિ નિરુપક્રમી છે. તો પણ તે અશાશ્વત છે ॥ યતઃ ॥ જડ તાલવ મસુરાં, વિમાણવાસીવિ પરિવડંતિ સુરા ॥ ચિંતિંક્ષં તં સેસં, સંસારે સાસયં કયરં ॥ ૧ ॥ ઇતિ ઉપદેશમાલાયામ્ ॥ વલી નિરુપક્રમી આઝઘાવાલા એવા યુગલિયા પણ અપર્યાપ્તિ અવસ્થાયેં ત્રણ પલ્લોપ મનું અપવર્તન કરીને અંતર્મુદૂર્તમાં મરણ પામે. તથા સોપક્રમી આઝઘાવાલાનું આઝઘુ સાત પ્રકારે ઘટે છે ॥ યતઃ ॥ અપ્પવસાણનિમિત્તે, આહાર વેષ્ણાપરાધાએ ॥ ફાસે આણાપાણ, સત્તવિહં જિહ્વણ આઝ ॥ ૧ ॥ ઇતિ આવશ્યકનિર્યુક્તૌ ॥

તેમાં અધ્યવસાયે કરી જે આઝઘું ઘટે, તેના પ્રકાર કહે છે:—કોડક ગામને વિષે તસ્કરેં ગાયો લીધી, તેની વાહાર ચઢીને લોકો ગાયો મૂકાવીને પાઠા વઢ્યા, તેમાં એક પુરુષ રૂપવંત યુવાન છે, તેને પાણીની તૃષા લાગી. તેણે કોડક સ્ત્રી પાસે પાણી માગ્યું, તે સ્ત્રીયેં પાણી લાવીને પાવા માંધ્યું, ત્યારેં તે સ્ત્રી પેલા પુરુષનું રૂપ દેહી વ્યામોહ પામીં. હવે પાણી પીને પેટ જાણ પઠી તે પુરુષ હોકારો કહ્યાં કરે તો પણ તે સ્ત્રી પાણી રેડતી રહે નહી. ત્યારેં તે પુરુષ તો એમજ મૂકાવીને ચાલ્યો ગયો. સ્ત્રી પાણી જૂમીયેં રેડતી અનુક્રમેં પુરુષ સામી દૃષ્ટિ રાખતી હવી તે પુરુષ આગલ જાતાં જાતાં જેટલે અદૃશ્ય થયો. એટલે તે સ્ત્રી તેને ન દેખવાથી મરણ પામી. એ રાગના અધ્યવસાયેં કરી આઝુ ઘટે તે ઉપર દૃષ્ટાંત કહ્યો. ઇતિ રાગ ઉપર દૃષ્ટાંત.

હવે સ્નેહે કરીને આઝઘું ઘટે, તેનો પ્રકાર, કહે છે:—કોડ નગરને વિષે સ્ત્રી જતારને પરસ્પરે પ્રીતિ ઘણી છે, એકદા પુરુષ વ્યાપારે ગયો, ત્યાંથી પાઠો વઢ્યો, જ્યારેં પોતાનું ગામ એક મજલ છેડે રહ્યું, ત્યારેં તેના મિત્રેં વિચાણું કે, જોડ્યે ! તો સ્વરા કે, એ બેઠુને માંહો માંહી અત્યંત પ્રીતિ છે, તે સાણું કે, જૂઠું ! એમ ચિંતવીને તેના મિત્રેં પરીક્ષા કરવા માટે તેની

स्त्री पासे आवीने कह्युं के, तमारो नर्त्तारं मरण पाम्यो. ते सांजलीने स्त्री बोली, गुं साचुं ! साचुं !! साचुं !!! एम त्रणवार कहेतांज ते स्त्रीनां प्राण नीकली गया. वली ते वात तेना नर्त्तारने कही, एटले तेणें पण त्रणवार पूढ्युं के, गुं साचुं ! साचुं !! साचुं !!! एम कहेतांज ते मरण पाम्यो. ए स्नेहें करी आउखुं घटे ते उपर दृष्टांत कह्यो.

हवे जयें करी आउखुं घटे, तेनो प्रकार कहे ठे. देवकीजी कोइक स्त्री पुत्रने धवरावती देखीने अधैर्य करवा लागी. कृष्णे पूढ्युं, अधैर्य केम करो ठो ? ते बोली, हे पुत्र ! कोइ पुत्र में धवराव्यो नही. कृष्ण बोल्या, अधैर्य न करो, हुं तमने देवताने प्रजावे पुत्रसंपत्ति करुं बुं. कृष्णें देवता आराध्यो. तेणे कह्युं. दिव्य पुरुष पुत्र थगो. अनुक्रमें पुत्र आव्यो, तेनुं गजसुकुमार एवुं नाम दीधुं, ते सर्व यादवने घणो वहालो थको सुखें सुखें रमे ठे.

अनुक्रमें सोमिल नामा ब्राह्मणनी दीकरी अत्यंत रूपवंती जाणीने ते ने परणावी, पढी गजसुकुमारें पण श्रीनेमिनाथस्वामी पासे धर्म सांजली प्रव्रज्या लेइ प्रभु साथें विहार कखो. तेथी ब्राह्मणने पण अप्रीति उपनी.

अन्यदा वली जगवंत साथें द्वारिका नगरीयें आव्या, स्मशानने विषे काउस्सगगे रह्या, तेमने सोमिल ब्राह्मणें दीठा त्यारें कषायमां आवीने मस्तके माटीनी पाल बांधी, तेमां धगधगता अंगारा जह्या, ते उपसर्ग स म्यक् गीतें अहियासतां केवलज्ञान उपन्युं, अंतगड केवली थया, कस्मिं आ वी श्रीनेमिनाथ जगवानने वांद्या, शेष साधुने पण वंदना करीने पूढ्युं के, हे जगवन् ! गजकुमार क्यां गया ? प्रभु बोल्या मसाणमां काउस्सगगे रह्यो ठे. श्रीकृष्ण त्यां जोवा गया तो गजसुकुमारने काल करेला दीठा. त्यारें को पमां आवी प्रभुने पूढ्युं हे स्वामिन ! जाइने कोणे माखो ? जगवंत बोल्या, तमने नगरमां पेसतां देखी जेनुं मस्तक फूटशे, तेणें माखो. हवे सोमिल पण बहार जवा माटे नीकल्यो एवामां वासुदेवने सामा आवता दीठा, त्यारें जयें करीने मस्तकना सो खंम थया. ए जयथी आउखुं त्रूटे ते उपर दृष्टांत कह्यो.

हवे निमित्तें आउखुं त्रूटे, तेनो प्रकार कहे ठे.

निमित्त ते दंम, कोरडा, शस्त्र, रज्जु, अग्नि, पाणी, विष, सर्प, शीत, उष्ण, अरति, जय, दुधा, पिपासा, रोग, वडीनीतिनो रोध अने अजीर्ण प्र मुखना निमित्तें आउखुं त्रूटे. घणो आहार करे, अथवा मूलगो आहार

ન કરે, તો આઝઁ ઘટે. મસ્તકં અને નેત્ર પ્રમુખની અત્યંત વેદનાયે આઝ ઁ ઘટે. વલી પરાઘાતે આઝઁ ઘટે. પરાઘાત તે વીજલી પડવાથી તથા ઁવાડા પ્રમુખમાં પડવાથી આઝઁ ઘટે, તે પરાઘાત કહિયે. તથા ફરસે આ ઝઁ ઘટે એટલે ત્વચામાં સર્પનું વિષ ફરસે તેનાથી મરણ પામે. અથવા બ્ર હ્મદત્ત ચક્રિયે કાલ કહ્યો ત્યારે તેનો પુત્ર, ચક્રવર્તિની સ્ત્રીરત્નને કહેવા લાગ્યો કે, તું મહારી સાર્થે જોગ જોગવ્ય. તે બોલી, તું મહારો ફરસ ઁ મી શકે નહીં. એમ કહેથકે પણ પુત્ર માને નહીં. ત્યારે એક ઘોડો મંગાવી ને તેની ઉપર મુખથી માંમીને કેહેડ સૂધી હાથ ફેરવ્યો, એટલે ઘોડો ઝરી ને મરણ પામ્યો. તે ઢોકરાયે દીઠો તોપણ માને નહિ, ત્યારે લોઢાનો પુરુ ષ કરાવીને આલિંગન દીધું. એટલે લોઢાનો પુરુષ ગલી ગયો. તે દેસીને મા ન્યું. એમ ફરસથી આઝઁ ઘટે. તથા શ્વાસોહ્વાસનો નિરોધ કરવાથી પણ આઝઁ ઘટે ઢે. એમ પ્રથમ પદે પાંચ ઉદાહરણ થયાં.

હવે બીજા પદે તે આઝઁ અશાશ્વતું ઢે માટે “ ધમ્મં ચરે સાધુ જિણો વડ્ઠં ” (સાધુજિણોવડ્ઠં કે૦) સાધુ જનનો ઉપદેશ્યો જે (ધમ્મં કે૦) ધર્મ તેને (ચરે કે૦) આચરજે. તે ઉપર ચિલાતિપુત્રની કથા કહે ઢે.

વિદ્યુન્માલિ નામે એક બ્રાહ્મણ તે પંમિત માની, જિનશાસનની ફેલના નો કરનાર. તે એમ કહેતો હવો કે, જે મુજને જીતે, તેનો હું શિષ્ય થા ઁ. એકદા આચાર્યે તેને સજામાં જીત્યો. તે માટે બલાત્કારે શિષ્ય કહ્યો. પઢી દેવતાયે સમજાવ્યો, સ્થિર કહ્યો, પણ હુગંઢા મૂકે નહિ, તેની સ્ત્રીયે સ્નેહે કરી કામણ કહ્યું, તેથી મરણ પામીને દેવલોકે ગયો. નાર્યા પણ તે નિર્વેદે દીઠા લેઁ અણ આલોઁ કાલ કરીને દેવલોકે ગઁ. તે બ્રાહ્મણ ચ્યવીને રાજગૃહ નગરને વિષે ધનનામા સાર્થવાહ તેને ચિલાતિકા નામે દાસી તેની કૂચે પુત્ર પળે ઉપન્યો. તેનું ચિલાતિપુત્ર નામ દીધું. અને તેની સ્ત્રી પણ દેવલોકથી ચ્યવીને તેજ જોઠનાં પાંચ પુત્ર ઉપરે સુસમાનામે પુત્રી થઁ. ચિલાતિપુત્ર તેને રમાડે, રમાડતાં અપલઢ્ણ કરે, તે જાણીને જોઠે ઘરમાંથી કા ઢી મૂક્યો. તે ફરતો ફરતો સિંહગુફા નામે ચોરની પાલે ગયો. તે પછીપતિને ઘણો વહાલો થયો. અનુક્રમે પછીપતિ મરતાં થકાં એને પછીપતિપણે થાપ્યો.

એકદા તેણે ચોરને કહ્યું કે, રાજગૃહ નગરે ધનસાર્થવાહને ઘેર સુસમા નામે પુત્રી ઢે, તે આવેતો મહારી અને જે ધન આવે તે સર્વ તમારું. એમ ઢે

राव करी धनसार्थवाहने घेर आवी अवंस्वापिनी निडा देइ धन लूटी सुसमा पुत्री लेइ वढ्या. ते बेला धनसार्थवाह नागो. पढी धनसार्थवाहें कोटवालने कहुं, महारी पुत्री अपावो, धन आवे ते तमे लेजो. त्थारें कोटवाल, धनसार्थवाह तथा पांच पुत्र ए सर्व चोरनीपूठे थया. अनुक्रमें लोक धन लेइने पाठा वढ्या. शेठ पांच पुत्र सहित चिलातिपुत्रनी पूठे गया.

हवे चिलातिपुत्रपण, सुसमानो नार लेइ दोडी शके नहि, शेठ पण ठूकडा आवी पहोच्या. त्थारें चोर पण सुसमा पुत्रीनुं मस्तक लेइ धड पडतुं मूकीने नागो. ते जोइ शेठें विचाखुं के, जेनामाटे केड करता हता ते तो मरण पामी ! हवे जवानुं शुं प्रयोजन ठे ? एवामां ते अटवीमां शेठ प्रमुखने घणी नूख लागी, त्थारें शेठें पुत्रोने कहुं तमे मने मारीने नरुण करो, अने कुशल खेमें नगर सूधी पहोचो. पण ते वात पुत्र माने नही. त्थारें महोटो पुत्र बोढ्यो, मने मारो. एम यावत् लघु पुत्रें कहुं, त्थारें ते नो पिता बोढ्यो, आपणे कोइने जीवता शुं करवा मारीयें ? आ सुसमाने चंमालें मारी ठे, तेनुं नरुण करीने रुधा शांत करियें. पढी तेनुं मांस खाधुं. एम साधु पण कारणे मात्र एक संयम निर्वाह करवा माटे पुत्रीना मांसनी उपमायें आहार करे ठे. परंतु लोलुपिपणें नहि. ते शेठ पण न गरे पहोच्या. सुखी थया. एम साधु पण मोक्षसुखना नोगी थाय.

ते चिलातिपुत्र पण हाथमां मस्तक लेइने जतां दिशामूढ थयो. एवा समयने विषे आतापना लेता एक साधु दीठा. देखीने कहेवा लाग्यो के, संक्षेपें धर्म कहो. नहिंतो आ रीतें तमारुं पण मस्तक ठेदीश. मुनि बोल्या, उपशम, संवर अने विवेक ए त्रण पद सांजलीने चिलातिपुत्र एकां ते चिंतववा लाग्यो जे, क्रोधादिकनो उपशम करवो, अने हुंतो क्रोधें न खो बुं ! वली विवेक ते तो धन सज्जननो त्याग करवो, अने महारे तो रागथी सुसमानुं मस्तक हाथमां ठे. त्थारें खड्ग तथा मस्तक मूकी दीधुं. तथा संवर ते पांच इंदियनो संवर अने नोइंदिय ते मननो संवर, ते पण महारामां एके नथी. एम विचारी संवर करी त्यांज काउस्सग्गे उजो रह्यो.

हवे लोहीयें खरडी काया हती तेनी गंधथी कीडियोयें आवी खावा मांमी. तेणें चालणी जेवुं शरीर कहुं. पगथी कीडी पेसे ते मस्तकथी नीकले. एवो थयो तो पण ध्यानथी न चढ्यो. एवो उपसर्ग अढीदिवस

સ્વમ્યો. એવા હુકર ધ્યાન કરનારને વંદના કરું બું. પઠી તે કાલ કરીને દેવલોકે ગયો ॥યતઃ॥ જો તિહિંપણ્દેસમ્મં, સમનિગત સંજમં સંમારૂઢો॥
 ઝવસમવિવેગસંવર, ચિલાહ્પુત્તં નમંસામિ ॥ ૧ ॥ ઇત્યાદિ આવશ્યકનિર્યુક્તૌ ॥

હવે ત્રીજા પદને અર્થ કહે છે. “ ધમ્મો ય તાણં સરણં ગણ્ય ” (ધમ્મો ય કે૦) ધર્મ તેજ (તાણં.કે૦) ત્રાણ છે. એટલે અનર્થનો ધાતક છે. વલી કર્મરૂપ ઝપડવ્યથી બીહીતા એવા પ્રાણીને (સરણં કે૦) શરણ કરવા યોગ્ય છે. વલી હુઃસ્વીયા પ્રાણીને સુખ આપવાને અર્થે (ગણ્ય કે૦) રૂઢી ગતિનો આપનારો છે. એમાં ધર્મ ત્રાણ છે તેની ઊપર કમલશેઠની કથા એજ પુસ્તકના ચોથા જાગમાં પૃષ્ઠ ૧૪૫ મધ્યે ઠપાડ છે, ત્યાંથી વાંચવી.

તથા કર્મ ઝપડવ્યથી બીહીના એવાં જે પ્રાણી તેને ધર્મ શરણ થાય છે. તે ઊપર મહાનંદ કુમરની કથા એજ પુસ્તકના ચોથા જાગમાં પૃષ્ઠ ૧૫૧ મધ્યે સવિસ્તર ઠપાડ ગડ છે ત્યાંથી વાંચવી. આ બે કથા વિષે આ ગ્રંથમાં પણ લખેલું હતું જે એ શ્રાદ્ધપ્રતિક્રમણા સૂત્રની વૃત્તિમાંથી લીધી છે.

હવે જે હુઃસ્વીયો જીવ હોય તે સુખને અર્થે ધર્મને આદરે, આશ્રયે તો રૂ ડીંગતી પામે. તે ગતિ કહીયે. તેની ઊપર વસુદેવજીનો જીવ પાઠલે જવે નંદિ પેણ નામેં સાધુ હતો તેનો દૃષ્ટાંત કહેવો. તે કથા એજ પુસ્તકના બીજા જાગમાં શ્રીનેમીશ્વર જગવાનના રાસમાં પૃષ્ઠ ૧૧૩ માં ઠપાડ ગડ છે.

હવે ચોથા પદનો અર્થ કહે છે:—“ ધમ્મં નિસેવિતુ સુહં જહંતિ”. જે પ્રાણી (ધમ્મં કે૦) ધર્મને (નિસેવિતુ કે૦) સેવે છે, તે પ્રાણી. (સુહં કે૦) અવ્યાબાધ સુખ અર્થાત્ શાશ્વતાં સુખ અથવા. શુચ માંગલિકને (જહંતિ કે૦) પામે છે. તે ઊપર લક્ષ્મીધર શેઠનો દૃષ્ટાંત કહે છે.

આ જરતદ્વેષને વિષે લક્ષ્મીપુર નામા નગરમાં લક્ષ્મીવિલાસ નામેં રાજા રાજ્ય કરે છે. તે નગરમાં જિનમાર્ગમાં રક્ત, મહાસત્ત્વવંત, એવો લક્ષ્મીધર નામેં શેઠ વસે છે. તેને કમલમુખી અને કમલદલનયના એવી કમલા નામેં નાર્યા છે. એક દિવસ શેઠેં રાત્રીને સમયે સૂતાં થકાં ઝજ્જલ વસ્ત્ર આનૂષણવંતી એક સ્ત્રી દીઠી. ત્યારેં શેઠેં પૂછ્યું, હે જડે ! તું કોણ છે ? તે બોલી, હું તહારા ઘરની લક્ષ્મી બું. શેઠ બોલ્યા, કેમ આવી છે ? તે બોલી, હું હવે તહારા ઘરમાંથી જવાની બું, માટે તમને કહેવા આવી બું. ત્યારેં મહા સત્ત્વનો ધણી તે શેઠ પણ તેને પાટુ પ્રહાર દેફને બોલ્યો, જો પઠી

तुज्जने जवुं ठे तो हमणांज जा ॥ यतः ॥.पुरिसा तेच्चिय वुच्चंति, जे विर ते जणे न रज्जंति ॥ तं मिवि जे अणुरायं, कुणंति तेसिं फुससुजिहं ॥१॥
त्यारें लक्ष्मी अन्य स्थानकें गइ. प्रातःकाले शेर उठया. नित्य करणी करीने पढी व्यापारने अर्थे धण, कण, कप्पड, चोपड, सुवर्ण प्रमुख कांइ घरमां न दीतुं. त्यारें चिंतववा लाग्यो के, ए बापडी रांक गइ तो खुं थयुं, महारुं सत्व तो नथी गयुं, ते माटे उद्यम करुं. एम विचारीने पाडोशी पासेथी कांइक इव्य उठीनुं लेइ तेनुं तेल मीतुं प्रमुख लइ कोथलो जरीने नगरमां पाडे पाडे नमवा लाग्यो. ते क्रय विक्रय करतां पाडोशीनुं इव्य जे उठीनुं लीधुं हतुं ते तेने पाबुं आपी, घेर आवी देवगुरुनी पूजा करी अतिथिने पण कांइक आप्युं, एम निरंतर करतां जे कांइ लाज आवे तेमांथी आ जीविका चलावे. पण धणो लाज न थयो. तेवारें.पोटलो लेइने पासेनां ठूकडा गामोमां जइ माल वेचे, एम कालनिर्गमन करे ठे.

हवे लक्ष्मीपण रुपणने घेर गइ, त्यां ते रुपण पोतें पण न खाय, अ ने परने पण न आपे, खाड खोदीने तेमां इव्य घाली राखे, तेथी लक्ष्मी आकरुं दुःख नोगववा लागी त्यारें उद्देग पामीने चिंतववा लागी के, अ हो ! में अयुक्त कखुं ! जे कारण माटे ते महानुजावने में मूक्यो ! हवे तेने घेर पाढी जाउं, पण ते मुज्जने घरमां पेसवा देशे नही, ते माटे कां इक उषाय करीने आगलथी तेने प्रसन्न करुं अने पढी जाउं.

हवे शेर गमडेथी पाठा वलीने वडना जाड हेठल विसामो लेवा आ वतां एक स्त्री संपूर्ण कलश हाथमां लेइने वड हेठल उनी रही, तेने शेरें दीठी. त्यारें विचाखुं के, ए कोइक परस्त्री उनी ठे. एम चिंतवीने वडथी वेगलो चाब्यो, वली बीजे दिवसे पण सामी आवी, शेरने बोलाव्यो, त्यारें शेर पण उत्तर दीधा विना चाब्यो गयो. त्रीजे दिवसे शेरना बे प गनी वच्चे वलगीने रही, त्यारें शेर बोल्या, तुं कोण ठे ? ते बोली, तहारा घरनी लक्ष्मी तुं, हवे हुं तहारे घेर आवीश. शेर बोल्या, तहारानी सखुं ! तहारामां शो ढंग ठे ? माटे महारा पग मूकीने वेगली जा. लक्ष्मी बोली, महारा उपर प्रसन्न थाउ, अने घरमां आववांनी हा पाडो, तमे महोटा ठो तेथी महारी प्रार्थना जंग करवी घटे नही, एम धणो आग्रह करे थ के शेर बोल्या, तुं चपल ठे माटे हुं जाणुं तुं के, तहारानी एक ठेकाणे

રહેવાશે નહીં, તે માટે જ્યારે તને જવાની ઇજ્જા હોય, ત્યારે મને એક વર્ષ પહેલાં કહેજે તો હું તુજને મહારા ઘરમાં પેસવા દેઉં ? લક્ષ્મીયે તે વચન માન્યું. શેઠ ઘેર આવ્યા, શેઠાણીયે પણ ઘણો આદર કહ્યો, ઘરમાં પણ જુઓ તમ તમ ધનના ઢગલા પડ્યા છે, તે ડબ્બે કરીને ધણ ધણ કપ્પડ પ્રમુખ ઘરમાં લાવી. શેઠ પણ યથેજ્ઞાયે લક્ષ્મી નોગવવા લાગ્યો, દીન અનાથને દાન દીયે, એમ લક્ષ્મીનું ફલ લેતાં કેટલાએક દિવસ વહી ગયા.

એકદા રાત્રે લક્ષ્મી આવીને શેઠને કહેવા લાગી. તને મૂકીને હવે હું એક વર્ષ પઠી બીજે ઠેકાણે જશ. એ વાત સાંજલીને શેઠે પ્રાતઃકાલે સૂત્ર ધાર શિલાવટને તેડી તેને ઘણું ડબ્બ આપીને એક જિનમંદિર કરાવવા માં મ્યું, સાધુને વસ્ત્ર પાત્ર વસતી પ્રમુખ દેવા માંમી, સિદ્ધાંત લખાવીને સાધુને આપવા તથા પુસ્તકોના જંમરા કરવા માંમયા, જીવોને અન્નદાન દેવરાવ્યા, કુટુંબ મિત્ર બંદીવાન દીન દુઃખી જનોના ઉદ્ધાર કહ્યા, એમ સર્વ ડબ્બ આપીને એક કઢોટી વાલી, તૃણાંનો સંચારો કરીને, શેઠ સૂતા. વલી લક્ષ્મી આવી રોતીથકી કહેવા લાગી, હે શેઠ ! દેવ ગુરુ ધર્મને કાર્યે લક્ષ્મી વાવરીને તેં મને ઠલી, તો હવે હું નાગી થકી ક્યાં જાઉં ? તે માટે હવે બીજે ઠેકાણે નહીં જઉં, દાસીની પેઠે આલોટતી તહારેજ ઘેર રહીશ. શેઠ બોલ્યા, જેમ તને ગમે તેમ કર, કિં બહુના ! વલી પણ શેઠને ઘેર પૂર્વ ની પેઠે લક્ષ્મી વિસ્તાર પામી. ત્યાર પઠી લક્ષ્મીધર શેઠ પણ દેવ, ગુરુ તથા ધર્મકાર્યને વિષે ઘણાકાલ સૂધી લક્ષ્મી વાવરીને સ્વર્ગે ગયા. અંતુક્રમે મોક્ષ જશે. શાશ્વતા કાલ સુખીયા થશે. તે માટે ધર્મથીજ શાશ્વતાં સુખ ઉપજે.

હવે સિદ્ધનું સ્વરૂપ ગ્રંથાંતર થકી કાંઈક લખિયે થૈયે. આ જવમાં સમસ્ત કર્મનો ક્ષય કરી તથા આત્મપ્રદેશનો ધન કરી ચરમ શરીરની જેટલી અવગાહના છે, તેમાં ત્રીજો નાગ ઘટાડીને એક સમયમાં રૂઝુ ગતિયે આ ઘાપાઠા આકાશ પ્રદેશને અણ ફરસતાં લોકના અગ્રનાગે જઈ રહ્યા.

જેને રોગ નથી, શોક નથી, જન્મ જરા અને મરણ નથી. અવ્યય, અચિંત્ય, અદ્વય થયા. અશરીરી, અણાહારી, અવિનાશી, શાશ્વત કાલ સુખી થયા. સાદિ અનંતનાંગે સિદ્ધ થયા. જ્યાં એક સિદ્ધ જગવાન છે, ત્યાં અનંતા સિદ્ધ રહ્યા છે, તેથી દેશે પ્રદેશે ફરશીત અસંખ્યાતગુણા છે, પણ કોઈ કોઈને નીડ ન કરે, પોત પોતાની સત્તામાં રહે, જે માટે સર્વ સિદ્ધ જગવા

न स्वद्वय, स्वक्षेत्र, स्वकाल अने स्वजाववंत ठे. केवलज्ञान केवल दर्शनना धणी एक समयमां लोकालोकना अतीत अनागत अने वर्तमान कालना जाव सर्व उत्पाद व्यय अने ध्रुव पणे जाणे ठे, पण कोइ परजावमां रा गद्देपें परिणमता नथी. एटलाज माटे अक्रोधी, अमानी, अमायी, अलोनी, अरागी, अद्वेषी, अक्लेशी, अवेदी, अयोगी, निर्द्वि, निर्द्वेषी, अवर्णे, अगंधे, अरसे अने अफासे एवां बिरुद्धारक कहियें. वली नहाना नथी, महो टा नथी, वृत्त नथी, ज्यस्त्र नथी, चौरस नथी, केवल ज्योतिमय स्वसत्ता ना नोगी, परजावना अजोगी, स्वजावना कर्त्ता, परजावना अकर्त्ता, स्वजा वरमणीय, कोइने कांइ आपे नहि, लीये नही, कोइने सुख दुःख करे नही, अव्याबाध सुखना धणी एवा सिद्ध परमात्मा ते जिन सिद्धादिक पन्नर जेवें ठे. जेने आठ कर्मना क्यथी आठ गुण प्रकट थया ठे. अथवा अष्ट कर्मना अजावें विशेषथी एकत्रीश गुण प्रकट थया ते आ प्रमाणे:—

ज्ञानावरणीय कर्म गये पांच गुण प्रगट थया, दर्शनावरणीय कर्म गये नव गुण प्रगट थया, वेदनीय कर्म गये बे गुण प्रगट थया, मोहनीय कर्म गये बे गुण प्रगट थया, आउखा कर्म गये चार गुण प्रगट थया, नामक र्म गये बे गुण प्रगट थया, गोत्रकर्म गये बे गुण थया, अंतराय कर्म गये पांच गुण थया, एम एकत्रीश गुण कहेवा ॥ तथाचोक्तं ॥ स्वीण मइना णावरणे १ स्वीणसुयनाणावरणे २ स्वीणउद्दीनाणावरणे ३ स्वीणमणपङ्क वनाणावरणे ४ स्वीणकेवलनाणावरणे ५ एवं स्वीण चस्कुदंसणावरणे ४ स्वीणनिदे ५ एवं १४ स्वीणसायवियणिङ्गे २ एवं १६ स्वीण दंसण मोह णिङ्गे, स्वीण चरित्तमोहणिङ्गे, एवं १७ स्वीण नरगाउए इत्यादि ४ एवं २२ स्वीण सुजणाम स्वीण असुजणाम, एवं २४ स्वीण उच्चगोत्ते, स्वीणनीचगोत्ते एवं २६ स्वीण दाणांतराइए, ५ एवं ३१ गुण जाणवा.

वली आवश्यक निर्यूक्तियें बीजी रीते सिद्धना एकत्रीश गुण कह्या ठे. पांच वर्णने अजावे पांच गुण, बे गंधने अजावे बे गुण, एवं ७ पांच रसने अजावे पांच गुण, एवं १२ आठ फरसने अजावे आठगुण, एवं २० पांच संस्थानने अजावे पांच गुण, एवं २५ त्रण वेदने अजावे त्रण गुण, एवं २७ असंगीपणुं १ अशरीरीपणुं २ अरूपीपणु एवं ३ एवं ३१ गुण थया. इत्या दिक सिद्ध स्वरूप मुखथकी कोण कही शके? यद्यपि केवलज्ञानी केवल

ज्ञानें करी सिद्धनुं स्वरूप जाणें ठे, तो पण संसारमां उपमा विना कही शके नही. तेमाटे धर्मजे जावधर्म तेने सेवन करीने एवुं सिद्ध स्वरूप पामे.

॥ अथ प्रशस्तिः ॥

॥ सूरिर्विजयदेवाख्यं, स्तपागङ्गाधिनायकः ॥ विख्यातस्त्रिजगत्यासीत्, विद्यया गुरुसन्निनः ॥ १ ॥ तस्य पट्टोदयाङ्गो श्री,—विजयात् सिंहसूरिराट् ॥ आदित्य इव तेजस्वी, सिंहवच्च पराक्रमी ॥ २ ॥ सत्यादिविजयस्तस्यां,—ते वासी सत्यजापकः ॥ क्रियोद्धारः कृतो येन, प्राप्यानुज्ञां गुरोरपि ॥ ३ ॥ विनयस्तस्य कर्पूर,—विजयः सात्विकः सुधीः ॥ कीर्त्तिः कर्पूरवद्यस्य, प्राप्ता सर्वत्र विश्रुता ॥ ४ ॥ कृमादिगुणसंदर्न,—कृमाविजय इत्यनूत् ॥ तस्य शिष्यो विनीतात्मा, शिष्यानेकसमन्वितः ॥ ५ ॥ शब्दशास्त्रादिशास्त्राणां, वेत्ता शिष्यगणान्वितः ॥ जिनादिविनयाद्धान,—स्तस्यासीद्विष्यरूपजाक् ॥ ६ ॥ कर्मप्रकृतिप्रकृति,—शास्त्रतत्त्वविचारवित् ॥ उत्तमाद्विजयस्तस्य, शिष्योऽनूद्भूरिशिष्यकः ॥ ७ ॥ तस्य पादयुगांजो ज, नृगुणेत्येन चाणुना ॥ पद्मविजयशिष्येण, स्वपरानुग्रहाय वै ॥ ८ ॥ रागवैदौ तथा नाग,—चंडाविति (१८४४) च वत्सरे ॥ वसंतपंचमी घस्त्रे, विक्रमात् बुधवासरे ॥ ९ ॥ गौतमं कुलकं नाम, प्रोक्तं श्री गौतमर्षिणा ॥ मया बालावबोधोऽयं, कृतस्तस्याल्पबुद्धिना ॥ १० ॥ (त्रिजिर्विशेषकम्) यत् किंचिद्विषयं प्रोक्तं, मतिमांद्यादजानता ॥ तत्सर्वं धीधनैः शोधयं, विधाय मयि सत्कृपाम् ॥ ११ ॥ वीरस्य शासनं यावत्, वर्त्तते विश्वदीपकम् ॥ तावद्बालावबोधोऽयं, तिष्ठतु शुद्धवासनः ॥ १२ ॥ इतिप्रशस्तिः

इति श्रीसकलसज्जानामिनीजालस्थलतिलकायमानपंम्नितउत्तमविजयगणिशिष्यपंम्नितपद्मविजयगणिविरचिते बालावबोधे श्रीगौतमकुलकप्रकरणे विंशतितमगाथायां नवोदाहरणानि समाप्तानि ॥

